

Ülevaade keskkonnamõju hindamise praktikast Eestis

SEI väljaanne nr 9

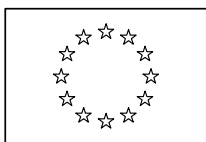
Koostaja Kaja Peterson
Keeletoimetaja Maili Moora
Küljendaja Katrin Leismann
Väljaande sarjakujundus Irina Tammiss
Kaanefoto autor Valdur Lahtvee

Trükitud trükikojas Vaba Maa

© Säätva Eesti Instituut, 2006

ISBN: 9985-9402-8-8
ISSN: 1406-6637

Käesoleva väljaande trükkimist toetas Euroopa Liidu Phare programm

Sisukord

1	SISSEJUHATUS	9
2	KASUTATUD LÜHENDID	11
3	KESKKONNAMÕJU HINDAMINE EESTIS AASTATEL 2001–2004/2005	12
	<i>K. Peterson ja M. Uustal</i>	
3.1	Sissejuhatus	12
3.2	Töö meetoodika	12
3.3	Keskkonnamõju hindamise praktika aastatel 2001–2004/2005 I kvartal	14
3.3.1	Ülevaade keskkonnamõju hindamise protseduurist KMH andmebaasi põhjal	14
3.3.2	Keskkonnamõju hindamiste arv aastati ja maakonniti	14
3.3.3	Planeeringute ja projektide osatähtsus keskkonnamõju hindamises	16
3.3.4	Keskkonnamõju hindamise valdkonnad	17
3.4.	Keskkonnamõju hindamise otsustajad	24
3.4.5	Keskkonnamõju hindamise algatamise põhjused (kohustuslik või kaalutletud)	27
3.3.6	Keskkonnamõju hindamise järelevalvaja	28
3.3.7	Keskkonnamõju hindamise eksperdid ja firmad	28
3.3.8	Ajavahemik keskkonnamõju hindamise algatamisest kuni keskkonnamõju hindamise aruande heakskiitmiseni	30
3.3.9	Keskkonnamõju hindamise algatamisest ja aruande valmimisest teatamisest	31
3.5	Kokkuvõte	31
3.6	Soovitused	32
4	KESKKONNAMÕJU HINDAMISE VALIKUURING	34
	<i>K. Peterson</i>	
4.1	Sissejuhatus	34
4.2	Töö meetoodika	34
4.2.1	Valimi moodustamine	34
4.2.2	Küsitluse läbiviimine	39
4.3	Osapoolte seisukohad keskkonnamõju hindamise praktika kohta	41
4.3.1	Arendajad	41
4.3.1.1	Valimi iseloomustus	41
4.3.1.2	Küsitluse tulemused	42

4.3.2	Kohalikud omavalitsused ja maanteeamet	45
4.3.2.1	Valimi iseloomustus	45
4.3.2.2	Küsitluse tulemused	45
4.3.3	KMH eksperdid	47
4.3.3.1	Valimi iseloomustus	47
4.3.3.2	Küsitluse tulemused	47
4.3.4	Keskkonnateenistused ja keskkonnaminister	49
4.3.4.1	Valimi iseloomustus	49
4.3.4.2	Küsitluse tulemused	50
4.3.5	Huvirühmade esindajad	52
4.3.5.1	Valimi iseloomustus	52
4.3.5.2	Küsitluse tulemused	53
4.3.6	Keskkonnamõju hindamine ja osapoolte nägemus sellest – küsitluse kokkuvõte ja arutelu	54
4.3.6.1	Keskkonnamõju hindamise peamine ülesanne	54
4.3.6.2	Osapoolte rollid keskkonnamõju hindamisel	57
4.3.6.3	Asukohavalik keskkonnamõju hindamisel	59
4.3.6.4	Keskkonnamõju hindamise objektiivsuse küsimus	61
4.3.6.5	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanõuete ulatus	64
4.4	Keskkonnamõju hindamise valikjuhtumite analüüs	64
4.4.1	Keskkonnamõju hindamise valikjuhtumite analüüsi meetod	64
4.4.2	Keskkonnamõju hindamise valikjuhtumite analüüsi tulemused	64
4.4.2.1	Keskkonnamõju hindamise algatamise motiiv	64
4.4.2.2	Keskkonnamõju hindamise programm ja aruanne	68
4.4.2.2.1	Keskkonnamõju hindamise programmi sisukorra vastavus nõuetele	68
4.4.2.2.2	<i>Keskkonnamõju hindamise aruande sisukorra vastavus nõuetele</i>	70
4.4.2.2.3	<i>Keskkonnamõju hindamise aruande maht</i>	72
4.4.2.3	Avalikustamine	74
4.4.2.3.1	<i>Avaliku teatamise viisid</i>	74
4.4.2.3.2	<i>Millised huvitatud isikud osalesid avalikustamisel</i>	76
4.4.2.3.3	<i>Millised aspektid äratasid avalikustamisel enam huvi</i>	80
4.4.2.4	Keskkonnamõju hindamise vältus	81
4.4.2.5	Osapoolte hinnang keskkonnamõju hindamise etappidele	84
4.4.2.6	Vaided ja kohtukaasused	85
4.5	Kokkuvõte valikuuringu peamistest tulemustest	86
4.6	Soovitused	88
Lisa 1.	Valikuuringu andmebaas	90
Lisa 2.	Küsimustik arendajale (näidis)	104
Lisa 3.	Küsimustik KMH eksperdile (näidis)	108
Lisa 4.	Küsimustik keskkonnaametnikele (näidis)	111
Lisa 5.	Küsimustik kohalikule omavalitsusele ja maanteeametile (näidis)	115
Lisa 6.	Küsimustik huvirühma esindajale (näidis)	118
Lisa 7.	Küsitletud asjaosalised	124
Lisa 8.	Asjaosaliste hinnang uuritavate KMH-de kohta	126
Lisa 9.	29.11.2005 Keskkonnaministeriumis toimunud käesoleva töö tulemusi tutvustavast seminarist osavõtnute nimekiri	128

5	KESKKONNAMÕJU HINDAMINE EUROOPA KOHTU JA EESTI KOHTUTE PRAKTIKAS	130
	<i>P. Kuldna ja M. Uustal</i>	
5.1	Töö eesmärk	130
5.2	Metoodika	130
	5.2.1 Euroopa Ühenduste Kohtu KMH kohtupraktika	130
	5.2.2 Eesti kohtute KMH kohtupraktika	132
5.3	Euroopa Ühenduse õiguse täitmise tagamine Euroopa Komisjonis ja Euroopa Kohtus	133
	5.3.1 Menetlus Euroopa Komisjonis	133
	5.3.2 Hagimenetlus Euroopa Kohtus	133
	5.3.3 Eelotsusemenetlus Euroopa Kohtus	134
5.4	Töö tulemused ja analüüs	134
	5.4.1 Euroopa Kohtu KMH kohtupraktika. Üldülevaade	134
	5.4.2 Kohtulahendid	135
	5.4.2.1 Direktiivide ülevõtmine siseriiklikku õigusse	135
	5.4.2.1.1 KMH direktiivid	135
	5.4.2.1.2 Loodusdirektiivi artikkel 6(3) ja (4)	136
	5.4.2.2 Keskkonnamõju hindamine	137
	5.4.2.2.1 KMH direktiivid	137
	5.4.2.2.2 Loodusdirektiivi artikkel 6(3) ja (4)	139
	5.4.2.3 Eelotsuse taotlus	140
	5.4.3 Eesti kohtute KMH kohtupraktika. Üldülevaade	140
	5.4.4 Kohtulahendid	141
	5.4.4.1 Detailplaneeringute keskkonnamõju hindamine	141
	5.4.4.1.1 Sütiste tee ja Mustamäe nõlva vahelise ala detailplaneering	141
	5.4.4.1.2 Viljandi vangla ja vanglate keskhaigla detailplaneering	142
	5.4.4.1.3 Kagu-Eesti regionaalprügila detailplaneering	143
	5.4.4.1.4 Kivineeme-1 maaiüksuse detailplaneering	145
	5.4.4.2 Keskkonnamõju hindamise läbiviimine ja keskkonnaloo väljastamine	146
	5.4.4.2.1 Saaremaa sadama rajamine	146
	5.4.4.2.2 AS Ekseko seakasvatusekompleksi tegevusega kaasnev keskkonnamõju	148
	5.4.4.3 Maavara või maa-ainese kaevandamine	149
	5.4.4.3.1 Sirtsu II karjääri rajamine keskkonnamemorandumit esitamata ja keskkonnamõju hindamata	149
	5.4.4.3.2 Maavara kaevandusloa väljastamine	149
	5.4.4.3.3 Erasikule loa andmine 150 m pikkuse, 30 m laiuse ja 3 m sügavuse augu kaevamiseks, nõudmata keskkonnamemorandumit esitamist ja algatamata keskkonnamõju hindamist	149
	5.4.4.4 Projekteerimistingimuste ja ehitusloa väljastamine	150
	5.4.4.4.1 Projekteerimistingimuste andmine farmi sigalaks mber-projekteerimiseks keskkonnamemorandumit puudumise korral	150
	5.4.4.4.2 Ehitusloa taotluse esitamine keskkonnamemorandumita ning ehituse alustamine ilma loata	150
	5.4.4.5 Tegevuskavaga kaasneva tegevuse keskkonnamõju hindamine	150
	5.4.4.5.1 "Eesti põlevkivienergeetika restruktureerimise tegevuskavaga 2001–2006" kavandatava tegevuse keskkonnamõju	150
	5.4.4.6 Keskkonnamõju hindamise litsents	151
	5.4.4.6.1 Keskkonnamõju hindamise litsentsi kehtetuks tunnistamine	151
5.5	Kokkuvõte	151
	5.5.1 Keskkonnamõju hindamine Euroopa Kohtu praktikas	151

5.5.2	Keskkonnamõju hindamine Eesti kohtute praktikas	152
5.5.2.1	Kaalutletud otsuse tegemine	152
5.5.2.2	Asukohavaliku protseduur	153
5.5.2.3	Keskkonnamõju hindamise ulatus	153
5.5.2.4	Tegevusalternatiivide hindamine	153
5.5.2.5	Millisele tegevusele tuleb algatada keskkonnamõju hindamine?	153
5.6	Lisa 1. Euroopa Kohtu keskkonnamõju hindamise kohtuotsused	154
5.6.1	Direktiivide ülevõtmine siseriiklikku õigusse	154
5.6.1.1	Keskkonnamõju hindamise direktiivid	154
5.6.1.1.1	Kohtuasi C-133/94. Euroopa Komisjon vs. Belgia	154
5.6.1.1.2	Kohtuasi C-301/95. Euroopa Komisjon vs Saksamaa	158
5.6.1.1.3	Kohtuasi C-392/96. Euroopa Komisjon vs Iirimaa	163
5.6.1.1.4	Kohtuasi C-150/97. Euroopa Komisjon vs. Portugal	167
5.6.1.1.5	Kohtuasi C-474/99. Euroopa Komisjon vs. Hispaania	169
5.6.1.1.6	Kohtuasi C-230/00. Euroopa Komisjon vs. Belgia	172
5.6.1.1.7	Kohtuasi C-366/00. Euroopa Komisjon vs. Luksemburg	173
5.6.1.1.8	Kohtuasi C-319/01. Euroopa Komisjon vs. Belgia	174
5.6.1.1.9	Kohtuasi C-348/01. Euroopa Komisjon vs. Prantsusmaa	176
5.6.1.1.10	Kohtuasi C-421/02. Euroopa Komisjon vs. Suurbritannia	178
5.6.1.2	Loodusdirektiivi artikkel 6 (3) ja (4)	178
5.6.1.2.1	Kohtuasi C-256/98. Euroopa Komisjon vs. Prantsusmaa	178
5.6.1.2.2	Kohtuasi C-75/01. Euroopa Komisjon vs. Luksemburg	180
5.6.1.2.3	Kohtuasi C-324/01. Euroopa Komisjon vs. Belgia	181
5.6.1.2.4	Kohtuasi C-415/01. Euroopa Komisjon vs. Belgia	183
5.6.1.2.5	Kohtuasi C-72/02. Euroopa Komisjon vs. Portugal	184
5.6.1.2.6	Kohtuasi C-143/02. Euroopa Komisjon vs. Itaalia	185
5.6.1.2.7	Kohtuasi C-441/03. Euroopa Komisjon vs. Holland	186
5.6.2	Keskkonnamõju hindamine	188
5.6.2.1	Keskkonnamõju hindamise direktiivid	188
5.6.2.1.1	Kohtuasi C-431/92. Euroopa Komisjon vs. Saksamaa	188
5.6.2.1.2	Kohtuasi C-227/01. Euroopa Komisjon vs. Hispaania	191
5.6.2.1.3	Kohtuasi C-87/02. Euroopa Komisjon vs. Itaalia	193
5.6.2.1.4	Kohtuasi C-117/02. Euroopa Komisjon vs. Portugal	196
5.6.2.1.5	Kohtuasi C-83/03. Euroopa Komisjon vs. Itaalia	198
5.6.2.2	Loodusdirektiivi artikkel 6(3) ja (4)	199
5.6.2.2.1	Kohtuasi C-374/98. Euroopa Komisjon vs. Prantsusmaa	199
5.6.2.2.2	Kohtuasi C-209/02. Euroopa Komisjon vs. Austria	202
5.6.3	Eelotsuse taotlus	204
5.6.3.1	Keskkonnamõju hindamise direktiivid	204
5.6.3.1.1	Kohtuasi C-72/95. Hollandi Kuningriik kohtuasjas Aannemersbedrijf P.K. Kraaijeveld BV ja teised vs. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland	204
5.6.3.1.2	Kohtuasi C-81/96. Hollandi Kuningriik kohtuasjas Burgemeester en wethouders van Haarlemmerliede en Spaarnwoude ja teised vs. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland	205
5.6.3.1.3	Kohtuasi C-435/97. Itaalia Vabariik kohtuasjas World Wildlife Fund (WWF) ja teised vs. Autonome Provinz Bozen ja teised	206
5.6.3.1.4	Kohtuasi C-287/98. Luksemburgi Suurhertsogiriik kohtuasjas State of the Grand Duchy of Luxembourg vs. Berthe Linster, Aloyse Linster, Yvonne Linster	207
5.6.3.1.5	Kohtuasi C-201/02. Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendatud Kuningriik kohtuasjas Delena Wells vs. Secretary of State for Transport, Local Government and the Regions	208
5.6.3.2	Loodusdirektiivi artikkel 6	209
5.6.3.2.1	Kohtuasi C-127/02. Hollandi Kuningriik kohtuasjas Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, Nederlandse	

	<i>Vereniging tot Bescherming van Vogels vs. Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij</i>	209
	5.6.3.2.2 <i>Kohtuasi C-117/03. Itaalia Vabariik kohtuasjas Società Italiana Dragaggi SpA ja teised vs. Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti, Regione Autonoma del Friuli Venezia Giulia</i>	211
5.7	Lisa 2. Eesti kohtute KMH kohtupraktikat kokkuvõttev tabel	212
5.8	Kasutatud allikad	220
6	KESKKONNAMÕJU HINDAMISE MENETLUSPROTSESSI UURING	221
	<i>L. Keerberg ja K. Peterson</i>	
6.1	Sissejuhatus	221
6.2	Materjal ja meetodika	221
	6.2.1 Uuritav valim	221
	6.2.2 Meetodika	222
	6.2.2.1 Hindamise alusmaterjalid	222
	6.2.2.2 Hindamise kriteeriumid	223
6.3	Analüüsi tulemused	226
	6.3.1 Keskkonnamõju hindamise algatamine ja kohaldatav seadus	226
	6.3.2 Kirjalik teatamine keskkonnamõju hindamise algatamisest ja aruande valmimisest	226
	6.3.2.1 Kirjalik teatamine keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju juhtimissüsteemi seaduse kohaselt	227
	6.3.2.2 Teatamise tähtaegade järgimine Ametlikes Teadaannetes	228
	6.3.3 Keskkonnamõju hindaja	229
	6.3.4 Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avaliku väljapaneku tähtajad	230
	6.3.5 Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avalikud arutelud	230
	6.3.6 Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande arutelude protokollid	232
	6.3.7 Arendaja roll keskkonnamõju hindamises	232
	6.3.8 Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande kohta esitatud ettepanekud	233
	6.3.9 Piiriülese keskkonnamõju hindamine	234
	6.3.10 Keskkonnamõju hindamise menetluse vastavus nõuetele	235
	6.3.11 Keskkonnamõju hindamise menetluse vastavus nõuetele ja asjaosaliste hinnang	236
6.4	Kokkuvõte ja soovitused	236
Lisa 1.	Koondtabel	239
Lisa 2.	KMH menetlusprotsessi vastavus nõuetele ja asjaosaliste endi hinnang	249
7	KESKKONNAMÕJU HINDAMISE ARUANNETE KVALITEET	254
	<i>K. Peterson, P. Kuldna, H. Poltimäe, M. Uustal</i>	
7.1	Töö eesmärk	254
7.2	Materjal ja meetodika	254
	7.2.1 Uuritav valim	254
	7.2.2 Hindamise alusmaterjalid	255
	7.2.3 Hindamise meetodika	255
	7.2.3.1 KMH aruannete kvaliteedi hindamise meetodika Eestis	255

7.2.3.2	Euroopa Komisjoni soovitusel KMH aruannete hindamiseks ja selle erinevus Eesti metoodikast	257
7.3	Keskkonnamõju hindamise aruannete kvaliteet	260
7.4	Kvaliteedi hindamisel eettulnud raskused	263
7.4.1	Metoodilised raskused.....	263
7.4.2	Erinevused ekspertide hinnangutes	265
7.5	Kokkuvõte ja soovitusel	265
7.6	Kasutatud allikad	266
	Lisa 1. Hindamistabeli näidis KMH aruande nimetus (KMH ekspert, valmimise aasta) ..	266

8	KOHALIKU OMAVALITSUSE KESKKONNASPETSIALISTIDE TÖÖÜLESANNETE JA TÖÖKS ETTEVALMISTUSE UURING	268
	<i>H. Poltimäe ja K. Peterson</i>	
8.1	Eesmärk	268
8.2	Materjal ja metoodika	268
8.3	Uuringu tulemused	272
8.3.1	Kohalikus omavalitsuses käsitletavat keskkonnaküsimused	272
8.3.2	Keskkonnaspetsialistide muud töövaldkonnad	273
8.3.3	Keskkonnaküsimustega tegelemiseks kuluv tööaeg	274
8.3.4	Kokkupuude keskkonnamõju hindamisega	275
8.3.5	Ehituslubade väljaandmine kohalikus omavalitsuses	275
8.3.6	Ehituslubade puhul algatatud keskkonnamõju hindamine	276
8.3.7	Üld- ja detailplaneeringute algatamine	277
8.3.8	Keskkonnamõju strateegiline hindamine	277
8.3.9	Keskonnastrateegia või -tegevuskava olemasolu	278
8.3.10	Keskkonnaspetsialistide taust: haridus	278
8.3.11	Keskkonnaspetsialistide tööga seotud probleemid	279
8.3.12	Kohalikus omavalitsuses töötatud aeg	281
8.4	Kokkuvõte	281
8.5	Kasutatud allikad	283
	Lisa 1. Küsimustiku vorm	284
	Lisa 2. Kohalikes omavalitsustes (118) aastatel 2000–2005 väljastatud ehituslubade ja algatatud KMH-de seos	286
	Lisa 3. Üld- ja detailplaneeringute algatamine 114 KOV-s aastatel 2000–2005	287

1 Sissejuhatus

Keskkonnamõju hindamine on kujunenud oluliseks arendustegevusega kaasnevate mõjude kaalumise menetluseks ligemale viimase kolmekümne aasta jooksul. Keskkonnamõju hindamise ehk KMH protsessi eesmärgiks on hoida ära või minimeerida arendustegevusega kaasnedav võivad negatiivne mõju looduskeskkonnale, inimese tervisele ja elukvaliteedile.

KMH menetlus, sellisena nagu me seda täna tunneme, sai alguse USAs, kus 1969. a. võeti vastu Föderaalne Keskkonnaseadus (*National Environmental Policy Act*). KMH jõudis Euroopa Liidu õigusesse 1985.a., mil Euroopa Nõukogu võttis vastu direktiivi teatud era- ja riiklike projektide keskkonnamõju hindamise kohta (85/337/EEC ehk KMH direktiiv). KMH direktiivi täpsustati 1997. a. (97/11/EC). KMH praktika näitas, et olulised otsused, mis mõjutavad projektide algatamist ja elluviimist tehakse tasemetel, mis eelnevad tegevuslubade väljaandmisele. Näiteks ehituslubade väljaandmine põhineb valdkondlikel arengukavadel ja tegevuskavadel ning maakasutust suunavatel planeeringutel. Seega on oluline, et kavandatakse tegevusi, mis keskkonda ei kahjustaks. Nii jõuti Euroopa Nõukogus järeldusele, et keskkonnamõju tuleks arvesse võtta kõigil kavandamise ja otsuse tegemise tasemetel ehk strateegilise planeerimise kõigis etappides. 2001.a. sündis nn KSH ehk keskkonnamõju strateegilise hindamise direktiiv (2001/42/EC), mis sätestas keskkonnamõju hindamise vajaduse strateegiate, arengukavade ja planeeringute koostamisel.

Eestis sai keskkonnamõju hindamine alguse 1992.a., mil Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 314, 13.11.1992 võeti vastu “Keskkonnaekspertiisi läbiviimise kord”. Keskkonnaekspertiisi läbiviimist täpsustas keskkonnaminister oma määrusega nr 8, 14.03.1994 “Metoodilised juhendid keskkonnaekspertiisi läbiviimiseks Eestis”. Esimene KMH seadus jõustus 01.01.2001.a. nimetusega “Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus” (e KeHAS, RT I 2000, 54, 348), mis reguleeris nii projektipõhist kui strateegiliste planeerimisdokumentide keskkonnamõju hindamist. 03.04.2005. a. jõustus järjekorras teine KMH seadus, nimetusega “Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus” (e KeHJS, RT I 2005, 15, 87), mis täpsustab muuhulgas keskkonnamõju strateegilise hindamise protseduuri ja sätestab vajaduse igakordselt kaaluda arendustegevuse mõju Natura 2000 võrgustiku alale.

Keskkonnamõju hindamise menetluses on peamiselt viis osapoolt. Need on: arendaja – füüsiline või juriidiline isik, kes kavandab tegevust ja soovib seda ellu viia. Otsustaja – tegevusloa väljaandja või strateegilise planeerimisdokumendi kehtestaja. Ekspert – vastavat tegevuslitsentsi omav erialaspetsialist, kes koostab keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande. Keskkonnamõju hindamise järelevalvaja – maakondlik keskkonnateenistus või keskkonnaminister, kes jälgivad, kas keskkonnamõju hindamine on toimunud nõuetekohaselt, sh kiidavad heaks keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande ning määravad keskkonnanõuded, millest arendaja peab tegevuse arendamisel kinni pidama. Huvitatud isikud – nii füüsilised kui juriidilised isikud, keda kavandatav tegevus otseselt või kaudselt puudutab, ja/või kes tegutsevad üldistes huvides (keskkonna- ja kodanikeühendused).

Keskkonnamõju hindamine on seotud kahe erineva menetlusega: 1) tegevuslubade taotlemise ja väljaandmisega, ning 2) strateegiliste dokumentide koostamise ja kehtestamisega. Tegevuslubadeks on põhiliselt kohalike omavalitsuste poolt väljaantavad ehitusload ja Keskkonnaministeeriumi poolt väljaantavad keskkonnaload nagu vee-erikasutusluba, jäätmeluba, välisõhu saasteluba, kompleksluba jt. Strateegilised planeerimisdokumendid on planeeringud ning strateegiad, kavad ja programmid, mis kehtestatakse õigust loova aktiga. Keskkonnamõju hindamise vajaduse üle otsustavad tegevuslubade väljaandjad ja strateegiliste planeerimisedokumentide kehtestajad, keda keskkonnamõju hindamise protsessis nimetatakse otsustajateks. Keskkonnamõju hindamine on kohustuslik, kui arendaja poolt kavandatav tegevus kuulub KeHJS seaduse §-s 6 lõikes 1 tegevuste loetellu. Kui keskkonnamõju hindamise kohustus ei tulene seadusest, on keskkonnamõju hindamise vajadust ikkagi kaaluda (§ 6 lg 2). Üheks oluliseks kriteeriumiks on kavandatava tegevuse mõju Natura 2000 võrgustiku alale. Otsustaja peab oma otsust, kas algatada või mitte-algatada keskkonnamõju hindamine, alati motiveerima.

Oluline on siinkohal märkida, et avatud menetlus on keskkonnamõju hindamisel omaette eesmärgiks. Avalikustamine on aga keerukas protsess. Avalikustamine toob tavaliselt esile kogu kavandatava tegevuse ettevalmistamise, mitte üksnes KMH protsessi, nõrkused ja tugevused. Nii nagu õiguse teistes valdkondades tuleb ka keskkonnaõiguses hoida ametnikel ja kohtutel oma töölaual kõrvuti nii Eesti õigusakte kui Euroopa Liidu direktiive ja määrusi.

Käesolevasse väljaandesse on koondatud erinevate uuringute tulemusi, mis käsitlevad keskkonnamõju hindamise praktikat Eestis nn vana KMH seaduse ehk KeHASE kehtivuse ajal. Peatükkides 3–5 esitatakse Keskkonnaministeeriumi tellimusel 2005. a. ning peatükkides 6–8 Phare programmi 2003/005-026.09.03.0004 raames Säästva Eesti Instituudi eestvedamisel valminud uuringute tulemusi.

Käesolev väljaanne on mõeldud kasutamiseks kõigile KMH menetluse osapooltele, aga ka üliõpilastele ja teistele keskkonnamõju hindamise vastu huvi tundjatele, kes soovivad oma teadmisi täiendada või võrrelda oma töö tulemusi teiste samas valdkonnas tegutsejate omadega.

Koostaja

2 Kasutatud lühendid

AS	aktsiaselts
AT	infoportaal Ametlikud Teadaanded (http://www.ametlikudteadaanded.ee)
DP	detailplaneering
ELF	SA Eestimaa Looduse Fond
ERL	MTÜ Eesti Roheline Liikumine
HMS	Haldusmenetluse seadus (RT I 2001, 58, 354)
KeHAS	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus (RT I 2000, 54, 348)
KeHJS	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (RT I 2005, 15, 87)
KKM	Keskkonnaministeerium
KKT	maakonna keskkonnateenistus
KMH	keskkonnamõju hindamine
KOV	kohalik omavalitsus
KSH	keskkonnamõju strateegiline hindamine
LV	linna valitsus
MTÜ	mittetulundusühing
OÜ	osühing
SA	sihtasutus
SEI-Tallinn	SA Säästva Eesti Instituut, Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus
VV	vallavalitsus
ÜP	üldplaneering

3 Keskkonnamõju hindamine Eestis aastatel 2001–2004/2005

K. Peterson ja M. Uustal

3.1 Sissejuhatus

Vastavalt Keskkonnaministeeriumi ja SA Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinna) vahel 21. juulil 2005 sõlmitud töövõtulepingu nr K-13-3-2005/1317 juurde kuuluvale pakkumisdokumendile (7.06.2005) seati töö eesmärgiks keskkonnamõju hindamise praktika uuring.

Käesolevas töös antakse kõigepealt ülevaade KMH algatamise mahust ja motiividest ning KMH objektidest Eestis ja maakonniti, seejärel peatutakse keskkonnaministri ja maakondlike keskkonnateenistuste töömahul KMH järelevalves, tuuakse välja KMH ekspertide töömahud ning lõpetuseks antakse ülevaade KMH kestusest. Peatüki lõpus antakse soovitusi andmete kogumiseks KMH kohta üle Eesti.

Tööjaotus ekspertide vahel oli käesolevas töös järgmine: Meelis Uustal koondas olemasolevad andmed KMH kohta ühtsesse andmebaasi, Kaja Peterson analüüsis andmeid ja esitas tulemustest kokkuvõtte.

Vastavalt tööülesandele kogus SEI-Tallinn andmeid keskkonnamõju hindamise (KMH) kohta nii Keskkonnaministeeriumi kaudu kui ka avalikult kättesaadavatest allikatest (vt täpsemalt ptk 3.2). Käesoleva tööga seoses uurisid eksperdid KMH aspekte, niipalju kui seda võimaldasid SEI-Tallinna käsutuses olevad algandmed. Eksperte huvitasid järgmised küsimused:

- 1) mitu KMH-d algatatakse ja viiakse läbi aasta jooksul;
- 2) millistes maakondades on KMH-de arv suurim, millistes väikseim;
- 3) millisesse tegevusvaldkonda kuulub kavandatav tegevus, mille mõju keskkonnale hinnatakse;
- 4) millises maakonnas algatab kohalik omavalitsus KMH-sid sagedamini;
- 5) kas algatamise motiiv on enamasti seadusest tulenev kohustus või kaalutusotsus;
- 6) millises mahus menetletakse KMH-sid maakonna ja keskkonnaministeeriumi tasandil;
- 7) millised KMH eksperdid ja firmad on enim nõutud;
- 8) kui pikaks kujuneb praktikas KMH, ehk kui kaua kulub aega KMH algamisest kuni KMH aruande heakskiitmiseni.

3.2 Töö metoodika

Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse ja -tehnoloogia osakonna spetsialistid andsid SEI-Tallinna käsutusse neile laekunud info maakondlike keskkonnateenistuste algatatud, menetletud ja menetluses olevate KMH-de kohta. Info laekus SEI-Tallinnale a) e-posti kirjade koopiaena, b) .doc- ja .xls-tabelite koopiaena ja c) loeteluna “Heakskiidetud keskkonnamõju hindamise aruanded 2001–2004”. Info KMH-de kohta hõlmas kas kvartalit või tervet aastat, ühtekokku vaadati läbi umbes 50 allikat.

SEI-Tallinn täiendas Keskkonnaministeeriumilt saadud teavet kättesaadaval veebilehel Ametlikud Teadaanded (www.ametlikudteadaanded.ee, lüh AT) leiduva teabega, kasutades märksõna “keskkonnamõju hindamine”. Erinevus Keskkonnaministeeriumilt saadud teabe ja AT teabe vahel oli kohati üsna suur, näiteks suurendasid Ametlikud Teadaanded KMH-de arvu Keskkonnaministeeriumist saadud andmetega võrreldes ligikaudu kolmandiku võrra. KMH üldandmebaasi täiendamisel võrreldi Keskkonnaministeeriumilt saadud teavet AT-s leiduva teabega (nt otsuste vastuvõtmise kuupäevi). Erinevuste korral lähtuti Ametlikes Teadaannetes toodust, kuivõrd eksperdid pidasid AT-s esitatud teavet formaalsemaks. Lähteandmete erinevuse võis põhjustada asjaolu, et keskkonnateenistused ei registreeri süstemaatiliselt kohaliku omavalitsuse tasandil algatatud ja menetletud keskkonnamõju hindamist.

Mitmele infoallikale vaatamata ei õnnestunud SEI-Tallinnal täielikku KMH andmebaasi koostada. Infolünkade täitmiseks oleks vaja pöörduda otse asjaosaliste poole (arendajad, KMH eksperdid ja kohalikud omavalitsused), sest avalikest allikatest seda infot leida ei õnnestunud (Soovitus 1). See töö nõuaks lisauuringut, mis aga ei mahtunud käesoleva töö raamidesse.

KMH protseduuride üle arvestuse pidamiseks koostas SEI-Tallinn andmebaasi *Excel*-failina. Eesmärgiks seati kajastada KMH protseduuri ja asjaosalisi. Iga maakonna kohta koostati eraldi andmebaas, s.t eraldi .xls-leht, mis sisaldab järgmisi välju:

1. KMH kood (maakonna lühend – aasta – järjekorranumber)
2. KMH algatamise aasta (aaaa)
3. KMH (ametlik) nimetus
4. Kas planeeringu või projektiga seoses algatatud KMH (planeering/projekt)
5. Tegevusvaldkond (13 valdkonda)
6. Arendaja nimi
7. Otsustaja nimi
8. Järelevalvaja nimi
9. Juhteksperdi nimi
10. Ekspertrühma liikmete nimed
11. Kes esitab arve KMH eest (firma nimetus, FIE nimi)
12. KMH algatamise põhjus (kohustuslik või kaalutletud)
13. Millal tehti KMH algatamise otsus (pp.kk.aaaa)?
14. Millal toimus KMH programmi avalik arutelu (pp.kk.aaaa)?
15. Millal toimus KMH programmi kinnitamine (pp.kk.aaaa)?
16. Millal toimus KMH aruande avalik arutelu (pp.kk.aaaa)?
17. Millal KMH aruanne otsusega heaks kiideti (pp.kk.aaaa)?
18. Milliste teabevahendite kaudu KMH algatamisest teavitati?
(Ametlikud Teadaanded, ajaleht, ei teatatud avalikult jms; viited allikale)?
19. Milliste teabevahendite kaudu teavitati KMH aruande valmimisest?
(Ametlikud Teadaanded, ajaleht, ei teatatud avalikult jms; viited allikale)?

Andmebaasis paigutati KMH-d selle maakonna andmelehele (.xls-leht), kus kavandatud tegevuse keskkonnamõju hinnati. Et eristada Keskkonnaministeeriumi ja maakonna keskkonnateenistuse menetletud KMH-sid, sai võtta aluseks andmebaasivälju nr 7 ja 8. Kuivõrd nimetatud andmetabel annab KMH kohta ülevaatlikku infot, siis võiks Keskkonnaministeerium kaaluda taolise tabeli jätkuvat täiendamist. Üldtabel võiks olla kättesaadav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt. KMH aruanded võiksid olla kättesaadavad eelnevalt registreerunud kasutajale (Soovitus 2).

Valdkonna määramise eesmärk oli uurida arendustegevuse spetsiifikat ja mahtusid maakonniti ning Eestis tervikuna. Valdkonna määrasid eksperdid KMH nimetuse alusel, paigutades KMH-d 13 rühma:

1. Energeetika (tuulegeneraator/park, hüdroelektrijaam, soojuselektrijaam)
2. Tööstus (tööstusettevõtte, tehnoloogia, tehnopark)

3. Põllumajandus (põllumajandusettevõtte, nt farm, metsamajandamine, kalandus)
4. Teeehitus (maantee, lennurada, raudtee)
5. Kommunikatsioonid (sidevõrk, vee- ja kanalisatsioonitorustik)
6. Sadam (sadamate ehitamine, laiendamine, süvendamine, lauter)
7. Maavara, sh turba kaevandamine
8. Vesiehitus (pais, tamm, muul, pontoon, veehoidla, jõe/järve süvendamine)
9. Maaparandus (metsakuivendus, põllumaa kuivendus)
10. Jäätmekäitlus (prügila, jäätmekäitlusettevõtte/keskus, jäätmejaam, jäätmesortimisjaam/keskus, jäätmete ladestamine, reoveepuhasti)
11. Puhkemajandus (rannahoone, golfiväljak, puhkekeskus, motokrossirada, kardirada)
12. Sõjaväeobjekt (polügoon, harjutusväljak, lasketiir)
13. Planeeringud, juhul kui alapõhise planeeringu (DP, ÜP) KMH nimetuse järgi ei osanud ekspertid tegevusvaldkonda määrata.

Töö tulemuste esitamisel ja illustreerimisel (eriti joonistel) on ruumi kokkuhoidu silmas pidades mõnel pool kasutatud maakondade numeratsiooni, mitte nende täisnimetusi. Numeratsioon põhineb maakondade tähestikulisel järjestusel.

1 – Harjumaa	9 – Pärnumaa
2 – Hiiumaa	10 – Raplamaa
3 – Ida-Virumaa	11 – Saaremaa
4 – Jõgevamaa	12 – Tartumaa
5 – Järvamaa	13 – Valgamaa
6 – Läänemaa	14 – Viljandimaa
7 – Lääne-Virumaa	15 – Võrumaa
8 – Põlvamaa	

Ühtekokku uuriti **633** KMH-d 15 maakonnas ajavahemikus 01.01.2001–02.04.2005. Uuritav periood on töös tähistatud “2001–2004/005 I kv”.

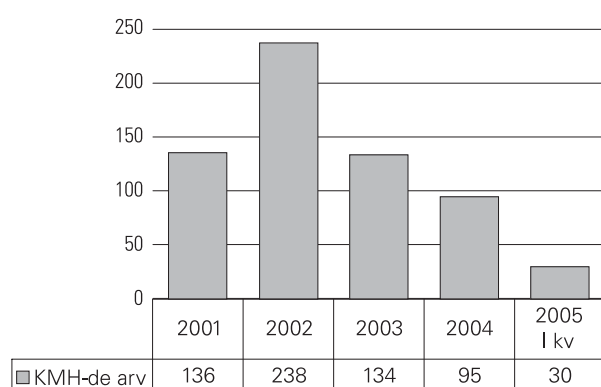
3.3 Keskkonnamõju hindamise praktika aastatel 2001–2004/2005 I kvartal

3.3.1 Ülevaade keskkonnamõju hindamise protseduurist KMH andmebaasi põhjal

KMH üldandmebaasist selgus, et 633 juhtumi kohta pole võimalik täita andmebaasi kõiki 19 välja. Kõige paremini on teada KMH maakond ja KMH nimetus, kõige vähem on teada KMH algatamise ja aruande heakskiitmise otsuse kuupäev.

3.3.2 Keskkonnamõju hindamiste arv aastati ja maakonniti

Uuritaval perioodil (2001–2004/2005 I kv) algatati Eestis **633** keskkonnamõju hindamist. Nende arv on olnud aastati üsna varieeruv. Rekordaasta oli 2002, mil algatati 238 KMH-d (Joonis 1, Tabel 1). Oluline osa KMH-dest algatati aastail 2001–2002 seoses planeeringute koostamisega, sest nii sätestas KeHAS-i § 22 (vt ka Joonis 4).

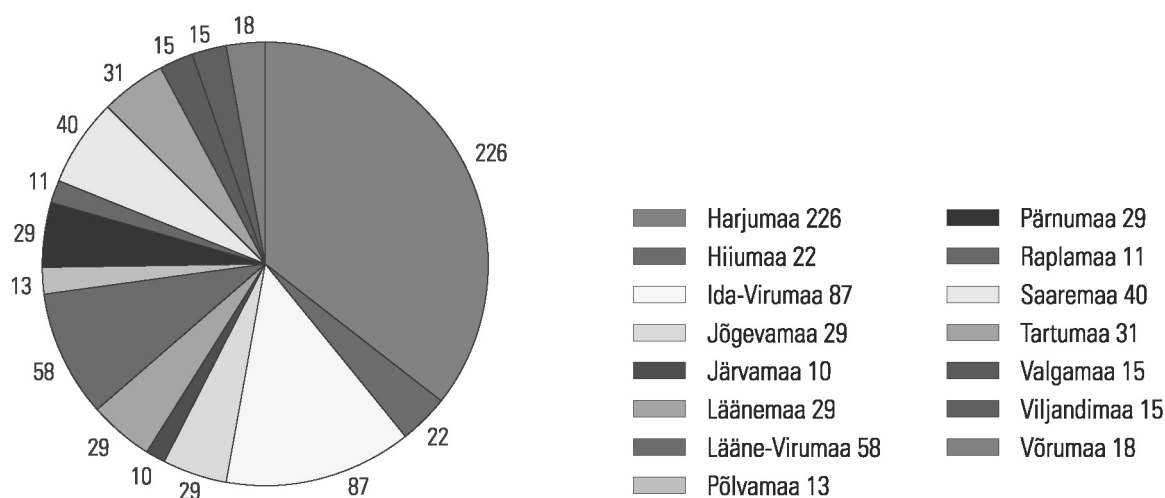
Joonis 1. Keskkonnamõju hindamiste algatamine aastate lõikes 2001–2004/2005 I kv

Uuritaval perioodil algatati enim KMH-sid Harjumaal (226 KMH-d), mis moodustab 35% kõikidest algatatud KMH-dest üle Eesti (Joonis 2, Joonis 3). Teisel kohal oli Ida-Virumaa 87 KMH-ga (13%), kolmandal kohal Lääne-Virumaa 58 KMH-ga (9%), järgnes Saaremaa 40 KMH-ga (6%). Kõige vähem KMH-sid algatati Järvamaal, Raplamaal ja Põlvamaal – vastavalt 10, 11 ja 13 KMH-d (Joonis 2, Joonis 3).

Suurim keskkonnamõju hindamiste aktiivsus (5 ja enam KMH algatamist aastas) oli uuritaval perioodil järgmistes maakondades:

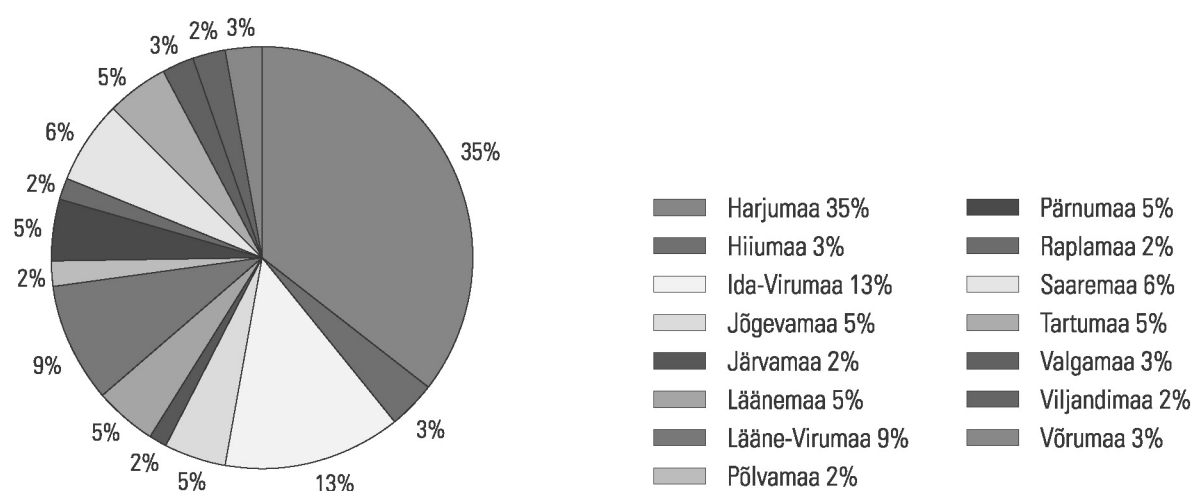
1. Harjumaa – kokku 226 KMH-d (keskmiselt 56,5 KMH-d aastas¹)
2. Ida-Virumaa – 87 (keskm 21,8 aastas)
3. Lääne-Virumaa – 58 (keskm 14,5 aastas)
4. Saaremaa – 40 (keskm 10,0 aastas)
5. Tartumaa – 31 (keskm 7,8 aastas)
- 6.–8. Jõgevamaa – 29 (keskm 7,3 aastas)
- 6.–8. Läänemaa – 29 (keskm 7,3 aastas)
- 6.–8. Pärnumaa – 29 (keskm 7,3 aastas)
9. Hiiumaa – 22 (keskm 5,5 aastas)

Täisaastatel 2001–2004 algatati 603 KMH-d, mis arvestuslikult tegi 151 KMH-d aastas.

Joonis 2. Keskkonnamõju hindamiste arv maakonniti 2001–2004/2005 I kv

¹ 2005. aasta I kvartalis algatatud KMH-d on liidetud 2004. aastal algatatutele, s.t KMH-de koguarv 633 on jagatud nelja (mitte viie) aasta peale.

Joonis 3. Keskkonnamõju hindamiste maht maakonniti 2001–2004/2005 I kv

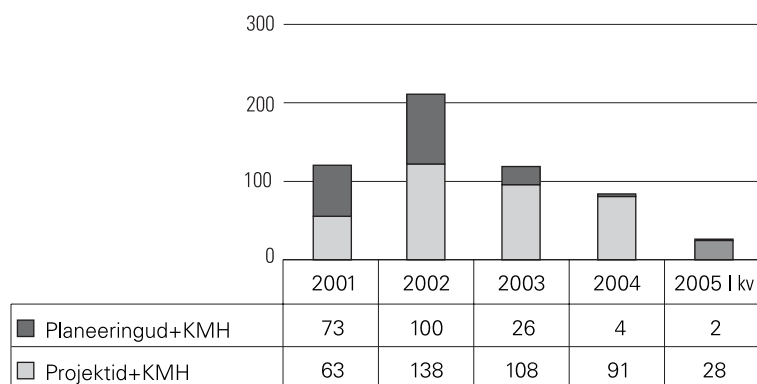
Algatatud KMH-de jaotus maakonniti aastate lõikes on toodud Tabelis 1. KMH-de algatamine varieerub maakonniti ja aastati. Võttes arvestuse aluseks täisaastad, siis on maakondi, kus aastas algatatakse vaid üks KMH (Järvamaa 2002, 2004, Põlvamaa 2003, Hiiumaa 2004 ja Valgamaa 2001), ja on maakondi, kus aastas algatatakse üle paarikümne KMH (Harjuma, Ida-Virumaa ja Lääne-Virumaa). Üle Eesti algatatakse aastas keskmiselt 150 KMH-d.

Tabel 1. Algatatud KMH-de arv maakonniti aastate lõikes

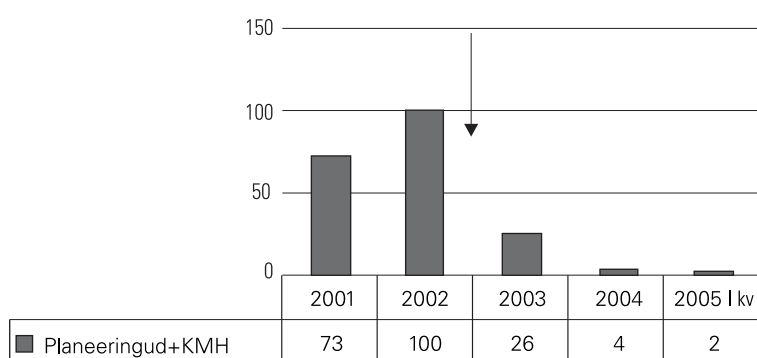
KOKKU:	Harjuma	Hiiumaa	Ida-Virumaa	Jõgevamaa	Järvamaa	Läänemaa	LääneVirumaa	Põlvamaa	Pärnumaa	Raplamaa	Saaremaa	Tartumaa	Valgamaa	Viljandimaa	Võrumaa
KMH-de arv	226	22	87	29	10	29	58	13	29	11	40	31	15	15	18
2005 I kv	30	9	1	2	4	2	1	1	1	0	6	0	1	0	1
2004	95	25	1	5	1	9	11	2	9	2	4	6	1	2	2
2003	134	39	8	5	2	2	16	1	8	4	7	6	7	5	4
2002	238	86	9	11	1	12	26	5	8	2	15	12	4	3	7
2001	136	67	3	6	2	4	4	4	3	3	8	7	2	5	4
	633	226	22	87	29	10	58	13	29	11	40	31	15	15	18

3.3.3 Planeeringute ja projektide osatähtsus keskkonnamõju hindamises

Uuritaval perioodil oli projektidega ja planeeringutega (detail- ja üldplaneeringud) seoses algatatud KMH-de omavaheline suhe 2:1 projektide kasuks, varieerudes aastate lõikes tublisti (Joonis 4). Kui aastatel 2001–2002 näitas planeeringutega seoses algatatud KMH-de arv tõusutrendi, siis planeerimisseaduse muudatusega, mis jõustus 1. jaanuaril 2003, vähenes taoliste KMH-de arv peaaegu neli korda (Joonis 5) ja jäi kuni 2004. aasta lõpuni marginaalseks (planeeringutega seoses algatati Eestis 2004. aastal vaid 4 KMH-d).

Joonis 4. Projektide ja planeeringutega seoses algatatud KMH-de arv aastate lõikes

Joonis 5. Planeeringute (detail- ja üldplaneeringud) koostamisega seoses algatatud keskkonnamõju hindamiste arv Eestis aastate lõikes. 1. jaanuaril 2003 (nool) muudeti planeerimisseadusega KeHAS-i §-i 22 ning planeeringud ei olnud enam keskkonnamõju hindamise objektid KeHAS-i järgi

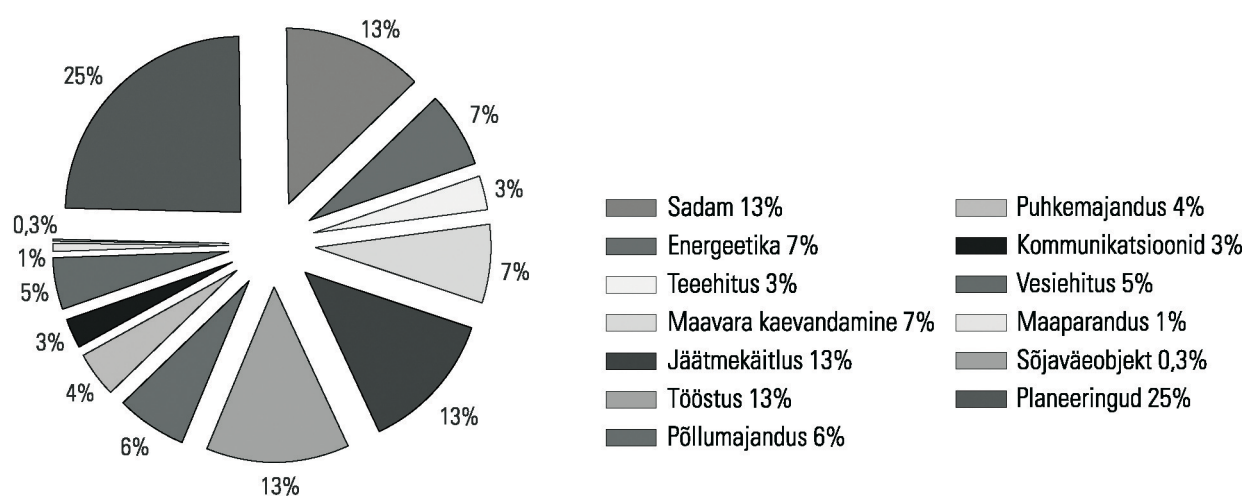
3.3.4 Keskkonnamõju hindamise valdkonnad

Kõik 633 KMH-d jagati 13 valdkonda (vt metoodika peatükki). Valdkonniti jagunemist Eestis uuritaval perioodil on kirjeldatud allpool (Tabel 2, Joonis 6):

Tabel 2. KMH-de valdkondlik jaotus üle Eestis 2001–2004/2005 I kv

Järjestus	Valdkonna nimetus	KMH-de arv
1-3	Sadam	82
1-3	Jäätmekäitlus	82
1-3	Tööstus	82
4	Maavara kaevandamine	46
5	Energeetika	45
6	Põllumajandus	39
7	Vesiehitus	30
8	Puhkemajandus	27
9	Teeehitus	19
10	Kommunikatsioonid	18
11	Maaparandus	5
12	Sõjaväeobjektid	2
13	Planeeringud, mille objekt polnud uurijatele teada	156
KOKKU:		633

Tabelist 2 võib näha, et olulisemad keskkonnamõju allikad olid uuritava perioodil Eestis rajatavad sadamad ja nende arendamine, jäätmekäitlusega seotud tegevus ja tööstusettevõtetest lähtuv keskkonnamõju. Maavarade kaevandamise mõju hindamiste suur arv, pidades eelkõige silmas meie energiatootmise baasi põlevkivi ning aiandustööstuses kasutatavat turvast, pole üllatav. Energeetika valdkonnas annab enim tooni tuulegeneraatorite ja hüdroelektrijaamade mõju hindamine. Põllumajanduses on olulise keskkonnamõju allikad olemasolevate sigalate ja veisefarmide arendamine ja uute ehitamine. Vesiehituste keskkonnamõju hindamine oli eelkõige seotud paisude ja tammide renoveerimisega. Puhkemajandusest lähtuva keskkonnamõju hindamine oli valdavalt seotud arendajate sooviga ehitada golfiväljakuid ja puhkekeskusi rannale ja looduskauitessesse. Teeehituse ja kommunikatsioonide rajamisega seotud KMH-sid oli peaaegu ühepalju, kuid arvestades Euroopa Liidu struktuurifondide rahalisi võimalusi võib prognoosida selle valdkonna elavnemist ja nende KMH-de arvu edasist suurenemist. Maaparanduse keskkonnamõju hinnati teetruupide, põllumaa- ja metsakuivenduskraavide renoveerimise kavandamisel. Sõjaväeobjekte oli uuritava perioodil vaid 2 – üks polügoon ja üks lasketiir. Eraldi valdkondlik kategooria moodustati alapõhistest planeeringutest – üld- ja detailplaneeringutest, mille nimetusest ei selgunud planeerimise objekt. Seega polnud ainuüksi KMH-de nimetuste alusel võimalik tegevusvaldkonda üheselt määrata (Soovitus 3). Joonistel 6 kuni 21 tähistab valdkond “planeeringud” just taolisi juhtumeid.

Joonis 6. KMH valdkondade omavaheline jaotus Eestis 2001–2004/2005 I kv

Maakonniti jagunes arendustegevus valdkonniti väga erinevalt, sõltudes maakonna eripärast, eelkõige geograafilisest asendist (meri) ja biogeograafilistest tingimustest (Joonis 7–Joonis 21). Nii näiteks moodustavad **sadamate arendamisega** seotud KMH-d 42% kõikidest KMH-dest Läänemaal, 22% Saaremaal, 19% Harjumaal ja 18% Pärnumaal. **Tuuleparkide ehitamisega** seotud KMH-d olid samuti suuresti seotud rannikumaakondadega, ulatudes Saaremaal 24%-ni ja Läänemaal 14%-ni, **hüdroelektrijaamade rekonstrueerimine** oli aga aktiivne Kagu-Eestis, kus näiteks Valgamaal ulatus taoliste tegevustega kaasnevate KMH-de osakaal 27%-ni, Põlvamaal ja Võrumaal vastavalt 15%-ni ja 11%-ni kõigist selles maakonnas algatatud KMH-dest. Hüdroelektrijaamade rekonstrueerimisega kaasneb tavaliselt ka veehoidlate ehitus, paisude ja tammide renoveerimine ning uute ehitamine. Taoliste tegevustega seoses algatatud KMH-de arv oli samuti suurem just Kagu-Eesti maakondades. Nii näiteks küündis **vesiehituste osakaal** kõikidest algatatud KMH-dest Valgamaal 32%-ni, Jõgevamaal 25%-ni, Võrumaal 22%-ni ja Viljandimaal 20%-ni. Viljandimaal oli oluline osatähtsus ka puhkeotstarbeliste paisjärvede rajamisega seotud KMH-del.

Jäätmekäitlusega seotud projektid ja planeeringud olid peaaegu võrdselt olulised kõigis maakondades (ulatudes 1–10%-ni), välja arvatud Ida-Virumaal, kus taoliste tegevustega seotud KMH-de osakaal oli koguni 29% kõigist KMH-dest. See oli tingitud eelkõige elektrijaamade ja kaevandamisjäätmete käitlemisega seotud KMH-dest.

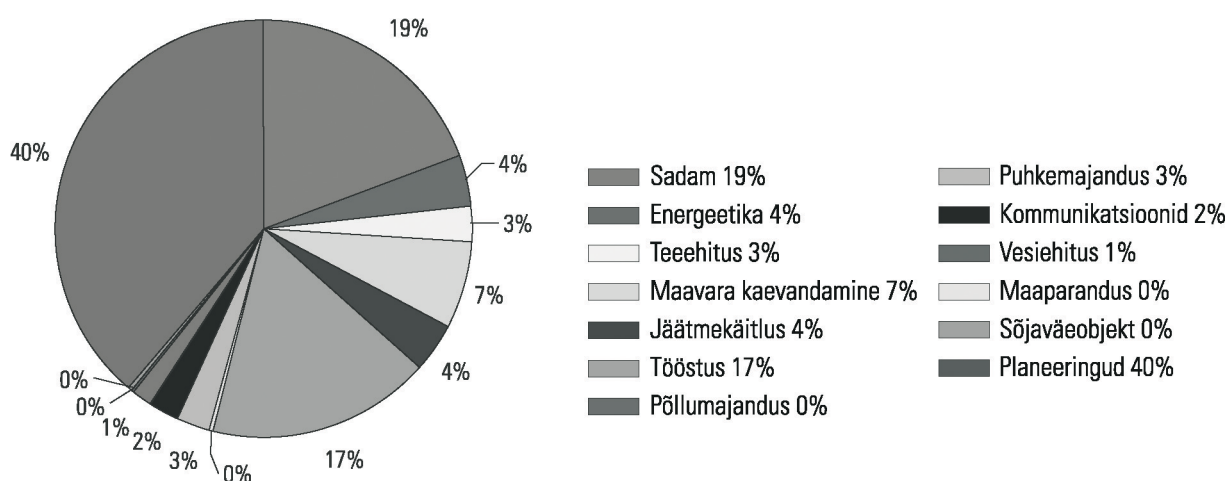
KMH aktiivsuse järgi võib väita, et Eestis on kolm peamist tööstuspiirkonda – Harjumaa, Ida-Virumaa ja Lääne-Virumaa. Sellest annab tunnistust **tööstusprojektidega** seotud KMH-de suur osakaal teiste valdkondadega võrreldes. Ida-Virumaal moodustasid tööstusega seotud KMH-d 24%, Harjumaal ja Lääne-Virumaal 17% kõigist nende maakondade KMH-dest.

Põllumajandustootmisega seotud tegevuse KMH-sid oli rohkem Järvamaal, kus 40% kõigist selles maakonnas algatatud KMH-dest olid seotud farmide, peamiselt veisefarmide ja sigalate ehitamisega, järgnesid Lääne-Virumaa (29%), Põlvamaa (22%) ja Viljandimaa (20%).

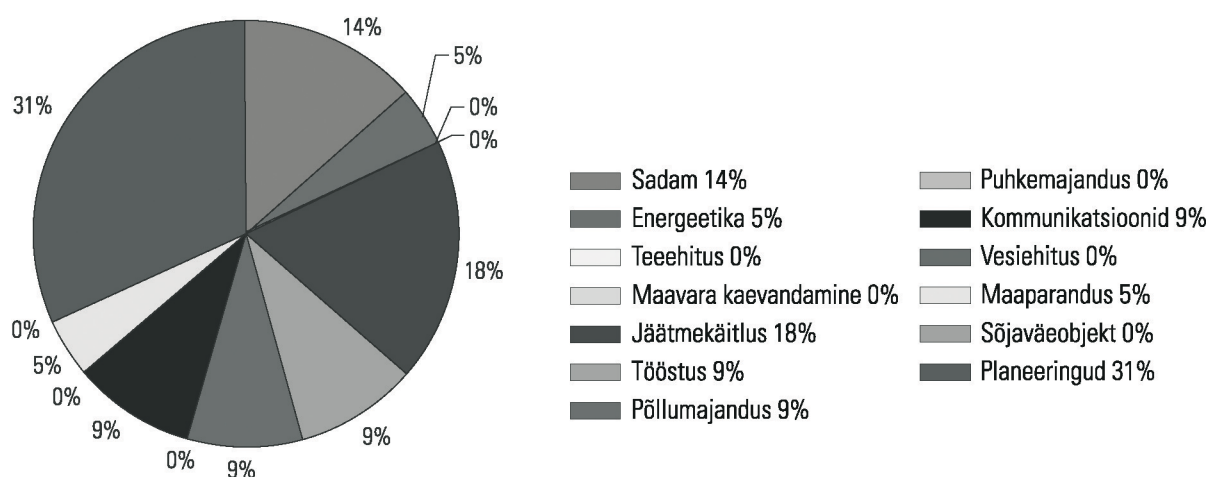
Maavara kaevandamisega seotud KMH-de osakaal oli suurim Pärnumaal (22%) tänu turba-maardlate tõhusale kasutuselevõtule. Pärnumaa järel oli maakondlikul tasandil turba ja lubjakivi kaevandamisega seotud KMH-del suur osakaal Järvamaal (20%) ja Raplamaal (15%). Tuntud kaevanduspiirkonnas Ida-Virumaal ei olnud maavara kaevandamisega seotud KMH-de osakaal küll suur (13%), kuid seevastu oli suurema tähtsusega kaevandamisega seotud jäätmekäitlus (eelkõige tuhaväljade arendamise ja aheraine käitlemisega seotud KMH-d moodustasid 34% kõikidest Ida-Virumaal algatatud KMH-dest).

Olulise mahu moodustas **valdkond “planeeringud”**. Nende hulka arvati alapõhiste planeeringutega seoses algatatud KMH-d, mille nimetusest ei selgunud KMH objekt, nagu “X kinnistu detailplaneeringu KMH”, või oli tegu üldplaneeringuga.

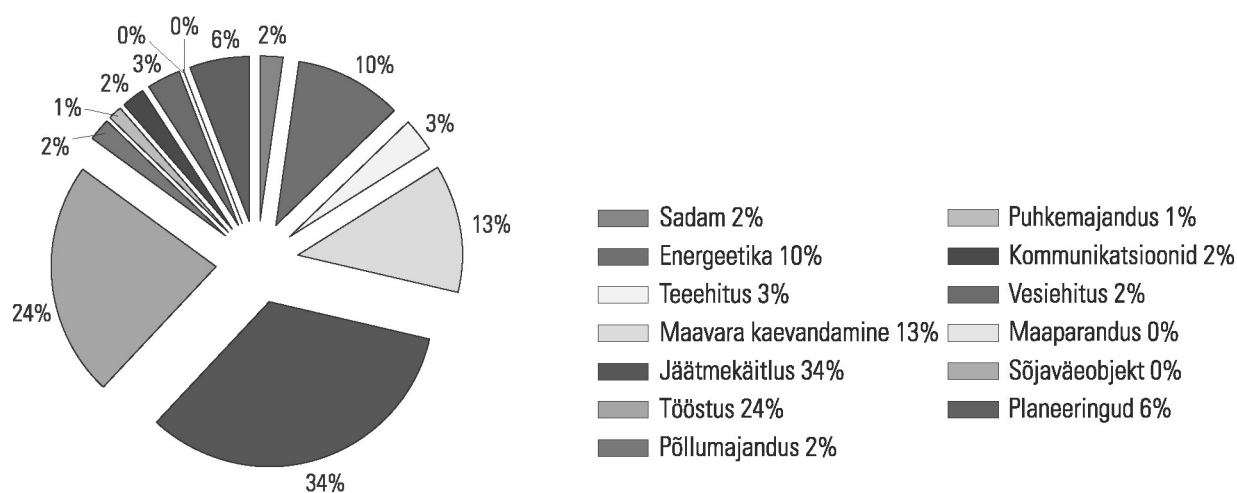
Teeehituse, puhkemajanduse, maaparanduse ja sõjaväeobjektide arendamisega seotud KMH-de osatähtsus oli maakonniti suhteliselt väike.

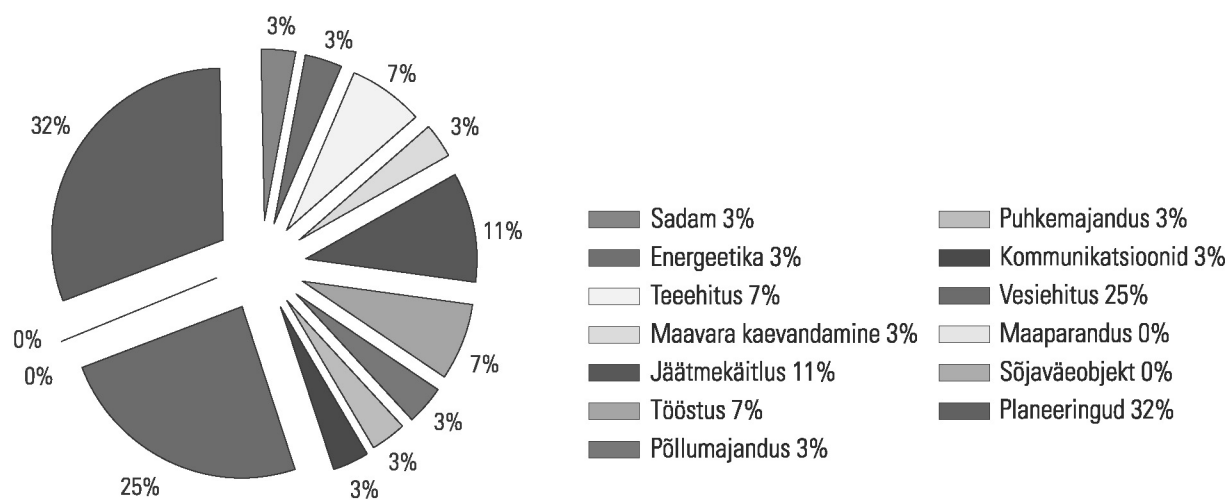
Joonis 7. KMH valdkonnad Harjumaal 2001–2004/2005 I kv

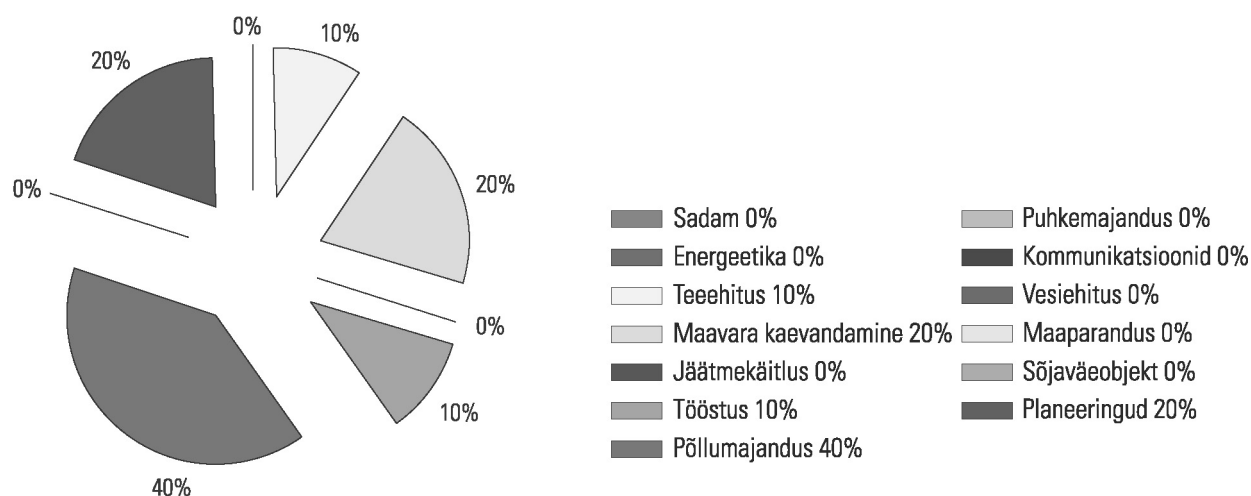
Joonis 8. KMH valdkonnad Hiiumaal 2001–2004/2005 I kv

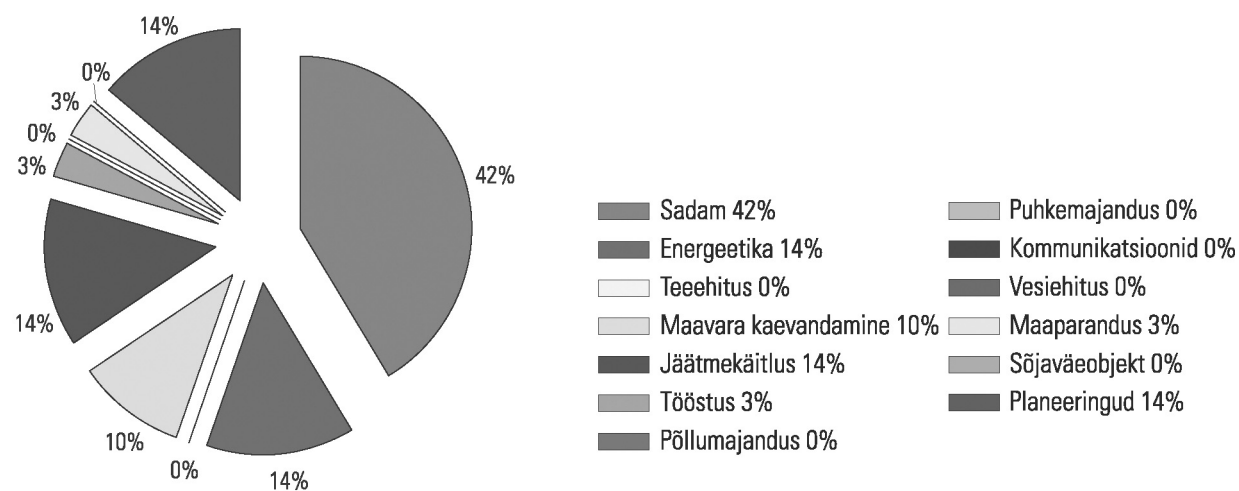
Joonis 9. KMH valdkonnad Ida-Virumaal 2001–2004/2005 I kv

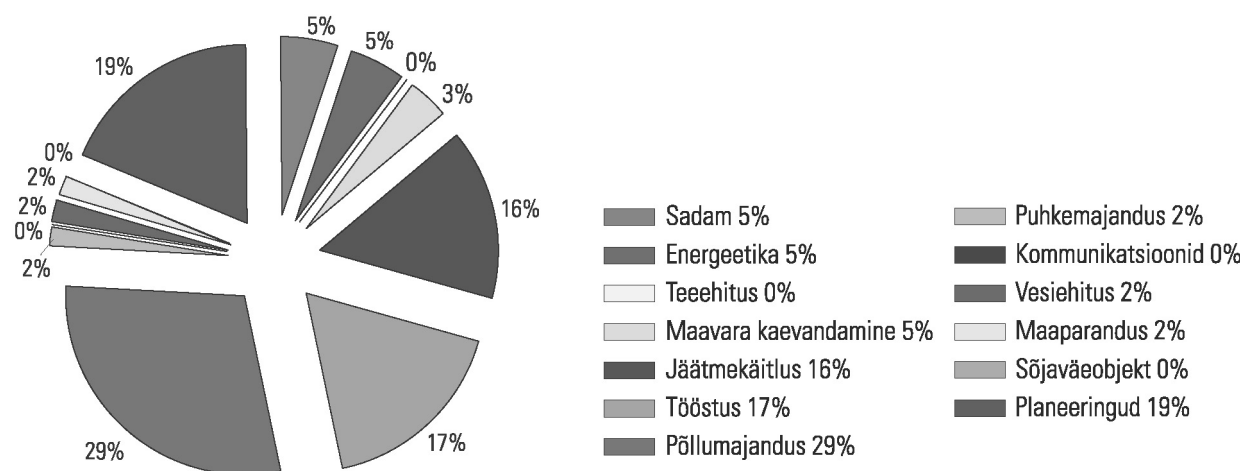
Joonis 10. KMH valdkonnad Jõgevamaal 2001–2004/2005 I kv

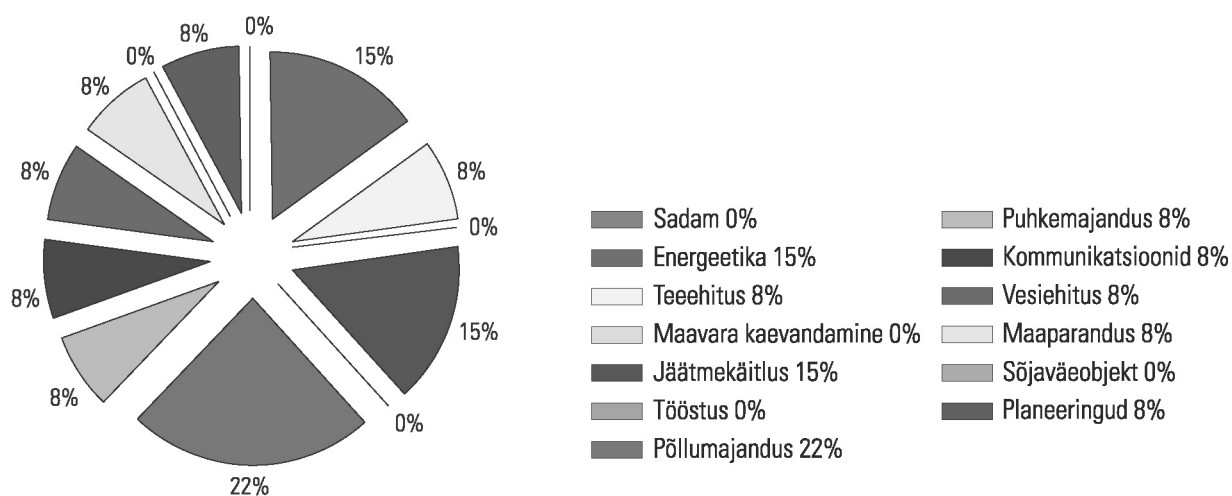
Joonis 11. KMH valdkonnad Järvamaal 2001–2004/2005 I kv

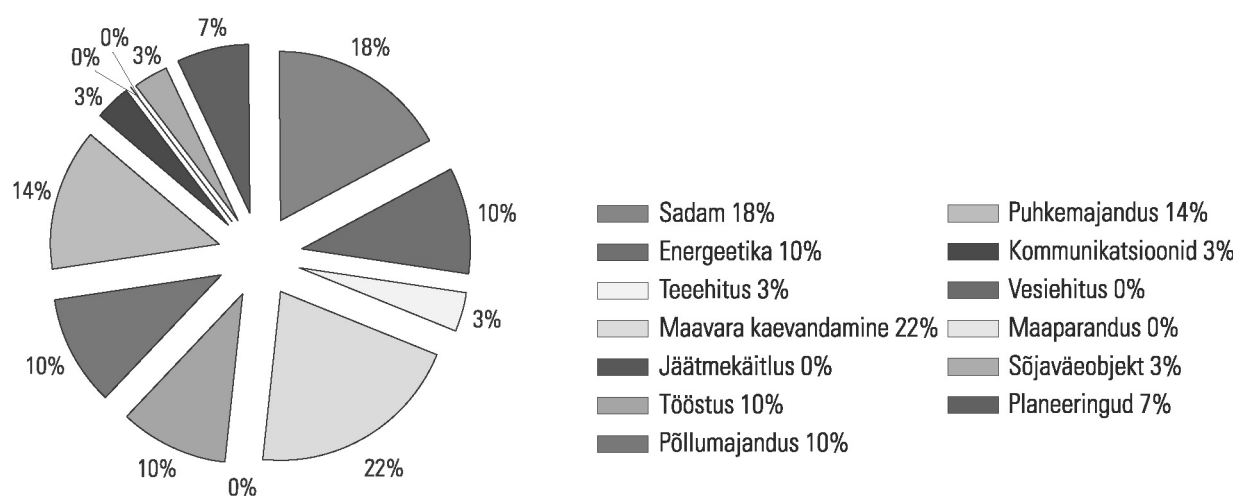
Joonis 12. KMH valdkonnad Läänemaal 2001–2004/2005 I kv

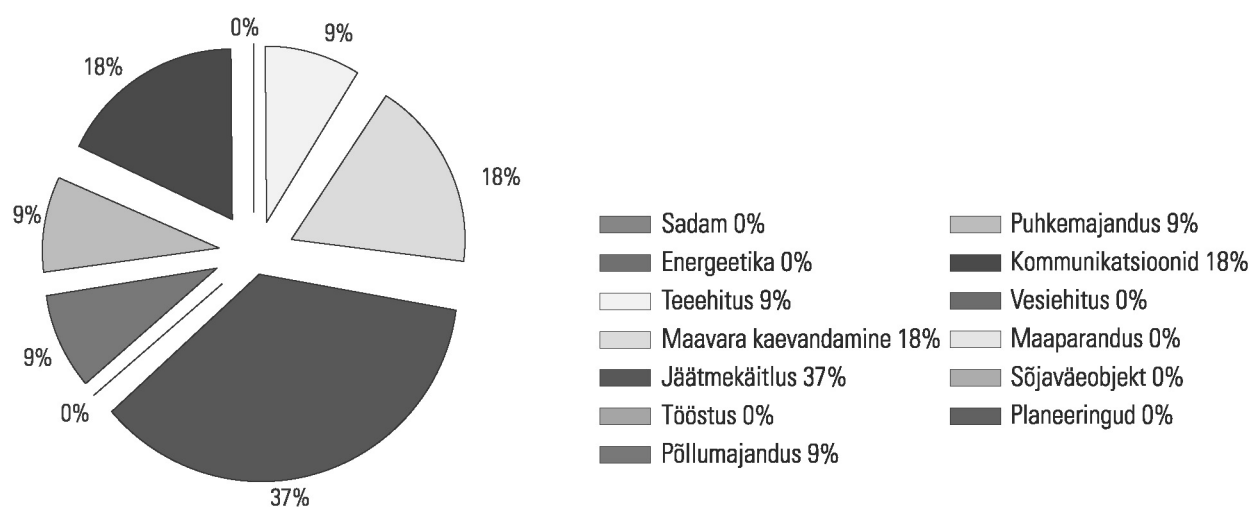
Joonis 13. KMH valdkonnad Lääne-Virumaal 2001–2004/2005 I kv

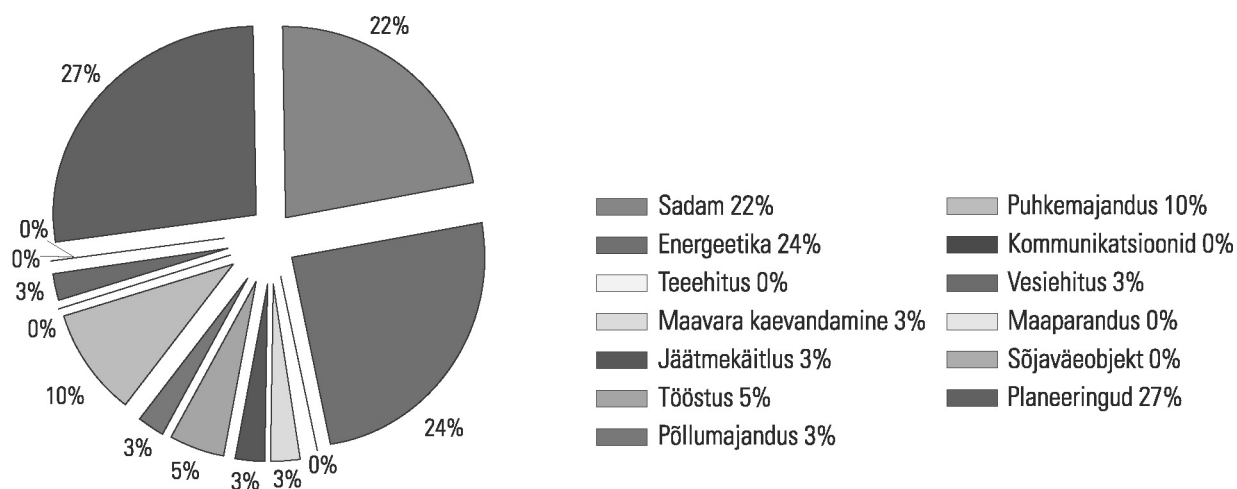
Joonis 14. KMH valdkonnad Põlvamaal 2001–2004/2005 I kv

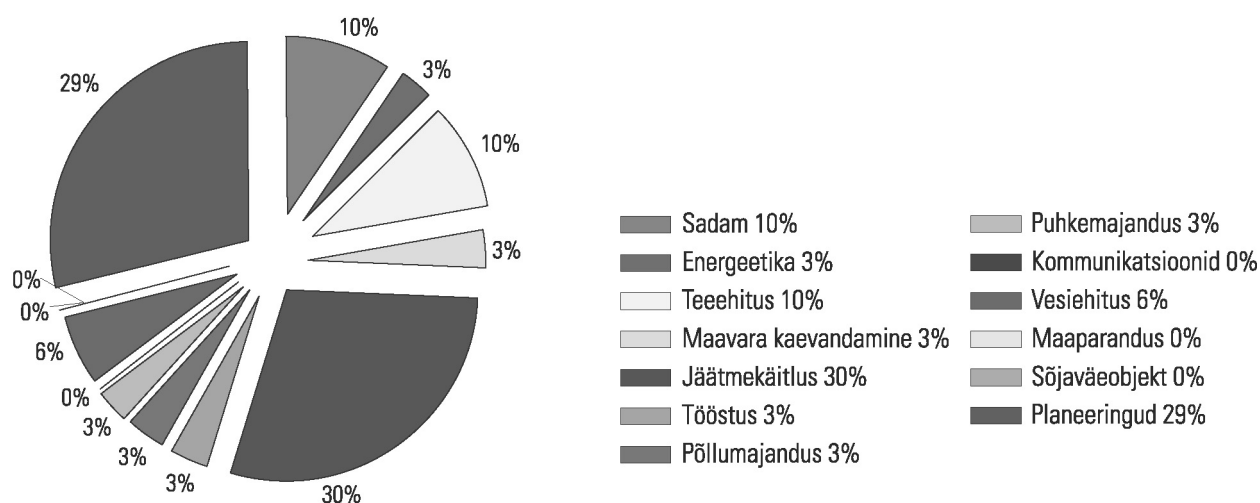
Joonis 15. KMH valdkonnad Pärnumaal 2001–2004/2005 I kv

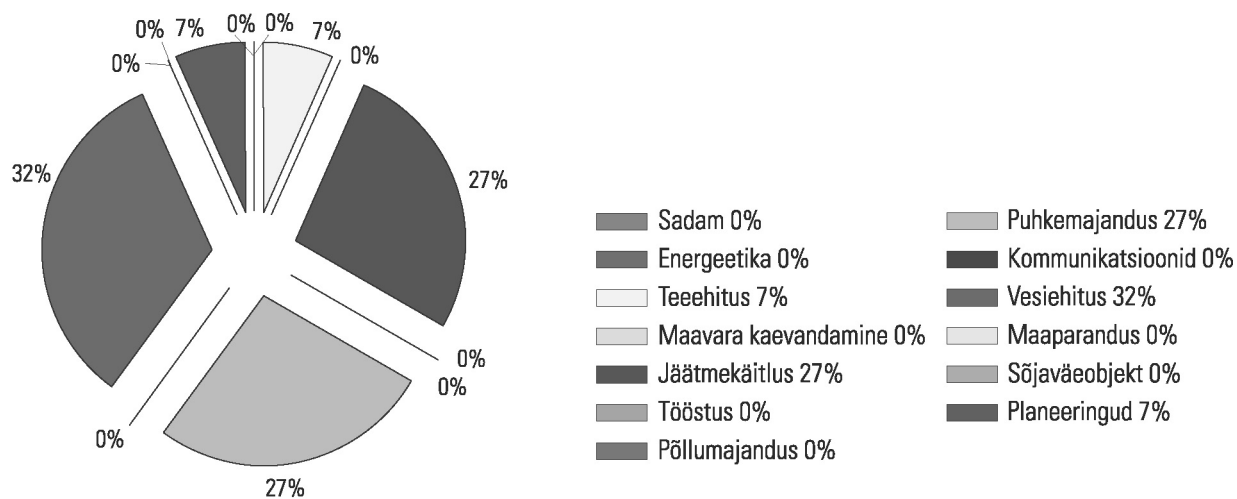
Joonis 16. KMH valdkonnad Raplamaal 2001–2004/2005/ I kv

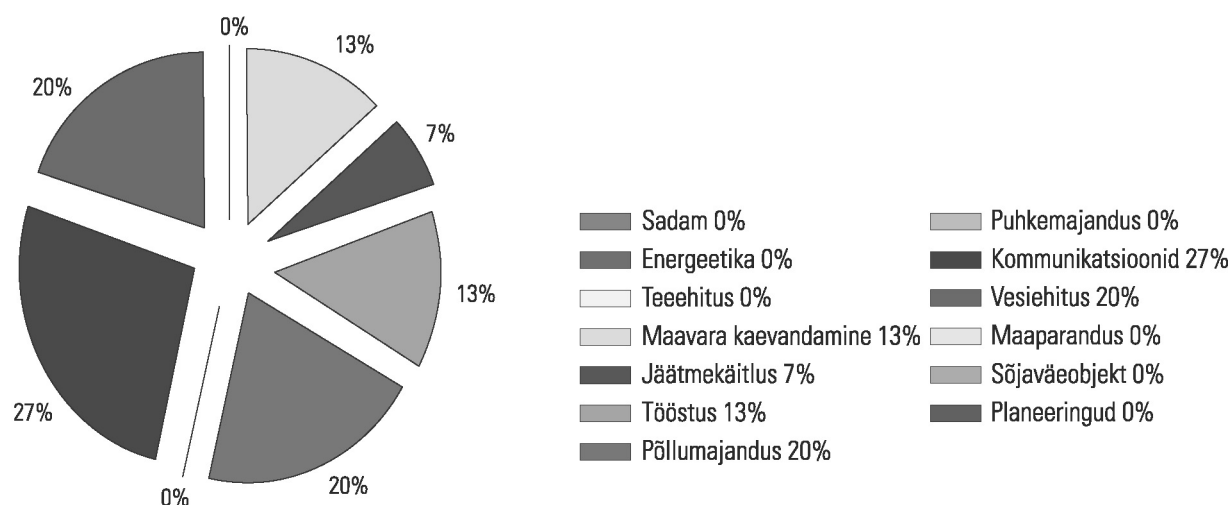
Joonis 17. KMH valdkonnad Saaremaal 2001–2004/2005 I kv

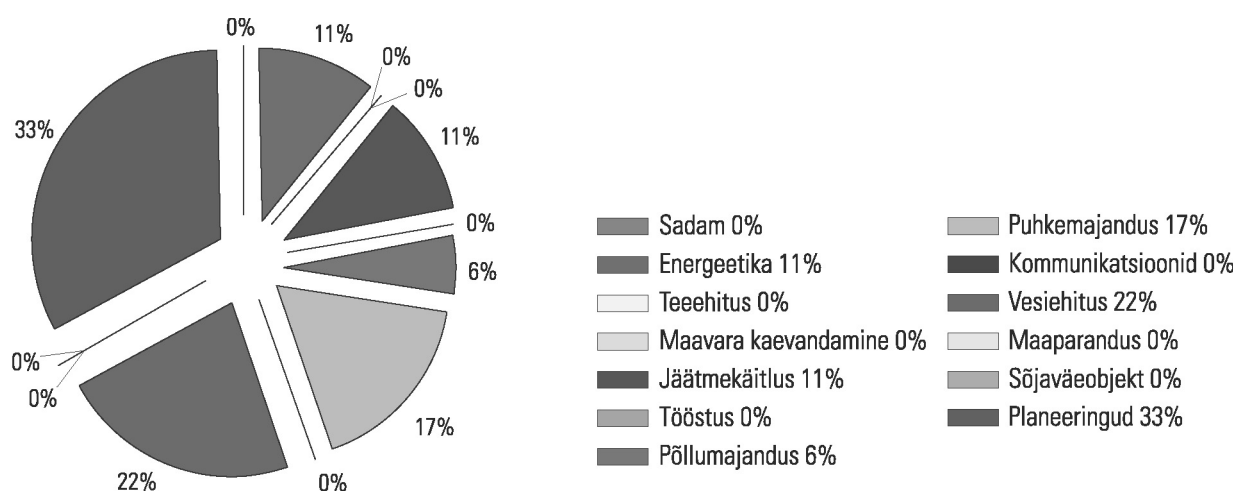
Joonis 18. KMH valdkonnad Tartumaal 2001–2004/2005 I kv

Joonis 19. KMH valdkonnad Valgemaal 2001–2004/2005 I kv

Joonis 20. KMH valdkonnad Viljandimaal 2001–2004/2005 I kv

Joonis 21. KMH valdkonnad Võrumaal 2001–2004/2005 I kv

3.4. Keskkonnamõju hindamise otsustajad

KeHAS-i § 9 tähenduses (RT I 2000, 54, 348) on otsustaja tegevusloa väljaandja. Tegevusluba KeHAS-i tähenduses on projekteerimistingimused või ehitusluba, kaevandamisluba, vee erikasutusluba, välisõhu saasteluba, jäätmeluba või olulise keskkonnamõjuga tegevust alustada lubav muu dokument. Nimetatud tegevuslubade väljaandjad olid eelkõige kas kohalik omavalitsus, keskkonnaminister või maakonna keskkonnateenistus (Tabel 3).

Tabel 3. Tegevusloba, otsustaja ja KMH järelevalvaja

Jrk nr	Tegevusloa nimetus	Otsustaja	KMH järelevalvaja	
			Piiriülene mõju, maakonnaülene mõju, mõju piiriveekogule, mõju merele	Muu mõju
1	Projekteerimistingimused	KOV	KKM	KKT
2	Ehitusloba	KOV	KKM	KKT
3	Kaevandamisloba	KKM ² või KKT ³	KKM	KKT
4	Vee erikasutusloba	KKM või KKT	KKM	KKT
5	Välisõhu saasteluba	KKM või KKT	KKM	KKT
6	Jäätmeluba	KKM või KKT	KKM	KKT
7	Muud tegevusload (kiirgusloba, maaparandusobjekti ehitusloba, raudtee-ehitusloba, teehitusloba)	Kiirguskeskus, maakondlik maaparandusbüroo, Raudteeinspeksioon, Maanteeamet	KKM	KKT

KMH algatamise üle otsustamise põhiraskus lasus kohalikel omavalitsustel (KOV), kes algatasid ca 60% KMH-de üldarvust, ca 20% juhtudel algatas KMH maakondlik keskkonnateenistus ja ca 18% juhtudel keskkonnaminister (Tabel 4).

Tabel 4. KMH-de algatamine otsustajate lõikes üle Eesti aastatel 2001–2004/2005 I kv

Jrk nr	Otsustaja	KMH-de arv ⁴	%
1	KOV	360	60,4
2	KKT	117	19,6
3	KKM	107	17,9
4	Maanteeamet	6	1,0
5	Maaparandusbüroo	4	0,7
6	Raudteeinspeksioon	1	0,2
7	Kiirguskeskus	1	0,2
KOKKU:		596	100

Kohalike omavalitsuste algatatud KMH-d moodustasid maakonniti kuni 76% kõikidest algatatud KMH-dest (Hiiumaal). KMH järelevalve suur ülekaal KOV-de algatatud KMH-de puhul oli ka Saaremaal (74% KMH-dest olid KOV-de algatatud), Jõgevamaal (72%), Harjumaal ja Järvamaal (70%) (Tabel 5).

Maakonniti olukord vaheldus, sõltudes suuresti maakonna geograafilisest asendist (riigipiiriäärne või mitte) ja looduslikest tingimustest (mereäärne või sisemine). Riigipiiril ja merega piirnevate maakondade KMH hulgas (kokku 596 juhtumit) on enim neid, mida algatab ja menetleb keskkonnaminister. Nii on keskkonnaministri roll märgatavalt suurem Läänemaal, kus keskkonnaminister algatas ja otsustas tegevusloa andmise üle 48% juhtudel, Harjumaal ja Saaremaal (vastavalt 24% juhtudel) ja Ida-Virumaal (18% juhtudel) (Tabel 5). Keskkonnateenistuste roll otsustajana oli suurim Raplamaal, kus 70% juhtudel oli keskkonnateenistus KMH algataja, kuigi töömaht oli samas väike (uuritaval perioodil algatati Raplamaal üldse kokku 10 KMH-d). Suur oli KMH töömaht uuritaval perioodil Ida-Virumaal, kus keskkonnateenistus algatas 53% KMH-dest, samas kui näiteks teises, suure KMH töömahuga maakonnas Harjumaal moodustasid keskkonnateenistuse algatatud KMH-d vaid 5%.

² KKM – keskkonnaminister

³ KKT – maakonna keskkonnateenistus

⁴ Siin on kasutatud vaid neid KMH-sid, mille algataja e otsustaja oli autoritele teada

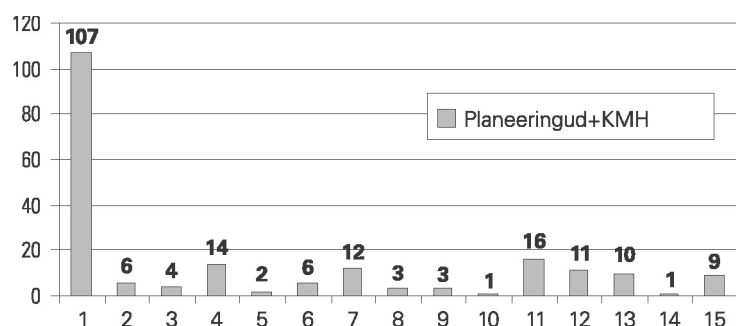
Tabel 5. Otsustajate jaotus maakonniti 2001–2004/2005 I kv

	Harjumaa		Hiiumaa		Ida-Virumaa		Jõgevamaa		Järvamaa	
	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%
KOV	152	70	13	76	20	25	21	72	7	70
KKM	53	24	3	18	16	20	0	0	1	10
KKT	11	5	0	0	43	53	6	21	1	10
Maanteeamet	1	0	0	0	0	0	2	7	1	10
Maaparandusbüroo	0	0	1	6	0	0	0	0	0	0
Raudteeinspeksioon	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Kiirguskeskus	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
	217	100	17	100	81	100	29	100	10	100

	Läänemaa		Lääne-Virumaa		Põlvamaa		Pärnumaa		Raplamaa	
	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%
KOV	10	34	37	66	8	67	13	59	2	20
KKM	14	48	4	7	0	0	4	18	0	0
KKT	4	14	14	25	4	33	4	18	7	70
Maanteeamet	0	0	0	0	0	0	0	0	1	10
Maaparandusbüroo	1	3	1	2	0	0	1	5	0	0
Raudteeinspeksioon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kiirguskeskus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	29	100	56	100	12	100	22	100	10	100

	Saaremaa		Tartumaa		Valgamaa		Viljandimaa		Võrumaa	
	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%	KMH-de arv	%
KOV	28	74	19	66	10	67	9	60	11	69
KKM	9	24	2	7	1	7	0	0	0	0
KKT	1	3	7	24	4	27	6	40	5	31
Maanteeamet	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0
Maaparandusbüroo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Raudteeinspeksioon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kiirguskeskus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	38	100	29	100	15	100	15	100	16	100

Projekteerimistingimuste seadmisele ja ehitusloa väljastamisele eelneb tavaliselt planeeringu koostamine või nende muutmine. Seetõttu annab planeeringutega seoses algatatud KMH-de arv samuti ülevaate sellest, kui võrd suur roll keskkonnamõju hindamise algatajana on kohalikul omavalitsusel (Joonis 22).

x-teljel:

- 1 – Harjumaa; 2 – Hiiumaa,
- 3 – Ida-Virumaa, 4 – Jõgevamaa,
- 5 – Järvamaa, 6 – Läänemaa,
- 7 – Lääne-Virumaa, 8 – Põlvamaa,
- 9 – Pärnumaa, 10 – Raplamaa,
- 11 – Saaremaa, 12 – Tartumaa,
- 13 – Valgamaa, 14 – Viljandimaa,
- 15 – Võrumaa

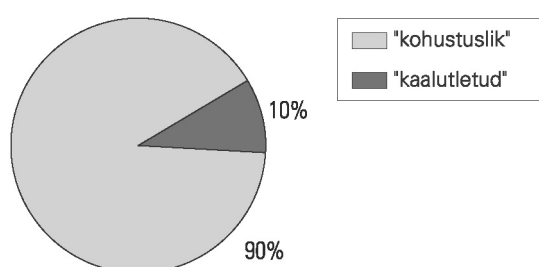
Joonis 22. Planeeringutega seoses algatatud KMH-de arv maakonniti 2001–2004/2005 I kv

Jooniselt 22 on näha, et maakonniti on pilt küllaltki erinev. Väärrib märkimist, et näiteks suure KMH töömahuga Ida-Virumaal (uuritava perioodil ühtekokku 87 KMH-d) algatati nelja aasta

jooksul planeeringutega seoses vaid neli KMH-d, samas Harjumaal 107 KMH-d. Vaid ühe planeeringuga seoses algatati KMH Raplamaal ja Viljandimaal.

3.4.5 Keskkonnamõju hindamise algatamise põhjused (kohustuslik või kaalutletud)

KMH algatamise põhjusi uurides selgus, et 90% juhtudest lähtus otsustaja seadusest tulenevast kohustusest algatada keskkonnamõju hindamine, kui kavandatav tegevus oli KeHAS-i § 6 lõikes 2 loetletud tegevus. Kaalutletud otsuseid, s.t olukordi, kus otsustaja algatab KMH lähtudes eeldatava keskkonnamõju ulatusest, asukohast ja selle keskkonnatingimustest, tehnoloogilisest tasemest ning jäätme- ja energiamahukusest, eeldatava keskkonnamõju tõenäosusest, kestusest, sagedusest, pöördumatusest ja toimest, või võimaliku riski ulatusest (KeHAS § 6, lg 3), oli vaid ca 10%-l juhtudest (Joonis 23).

Joonis 23. Keskkonnamõju hindamise algatamise põhjused – seadusest tulenev kohustus või kaalutletud otsus – üle Eesti 2001–2004/2005 I kv

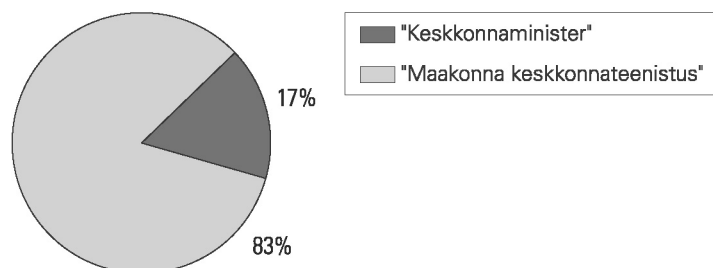
Enim oli kaalutletud otsuseid KMH algatamiseks Hiiumaal (29% kõikidest maakonnas algatatud KMH-dest) ja Harjumaal (vastavalt 18%). Viies maakonnas (Läänemaal, Põlvamaal, Raplamaal, Tartumaal ja Võrumaal) lähtuti KMH algatamisel vaid olulise keskkonnamõjuga tegevuste loetelust (Tabel 6).

Tabel 6. KMH algatamise põhjused maakonniti 2001–2004/2005 I kv

Jrk nr	Maakond	KMH algatamine kohustuslik	KMH algatamine kaalutletud otsus
1	Harjumaa	186	40
2	Hiiumaa	17	5
3	Ida-Virumaa	86	1
4	Jõgevamaa	26	3
5	Järvamaa	9	1
6	Läänemaa	29	0
7	Lääne-Virumaa	54	4
8	Põlvamaa	13	0
9	Pärnumaa	28	1
10	Raplamaa	11	0
11	Saaremaa	38	2
12	Tartumaa	31	0
13	Valgamaa	13	2
14	Viljandimaa	13	2
15	Võrumaa	18	0
KOKKU:		572	61
100%		90,4	9,6

3.3.6 Keskkonnamõju hindamise järelevalvaja

Vastavalt KeHAS-i § 18 lõikele 1 olid KMH järelevalvajad keskkonnaminister ja maakondlikud keskkonnateenistused. Keskkonnaministri pädevuses oli järelevalve juhul, kui keskkonnamõju võis ulatuda teise maakonda, piiriveekogule või merele või olla piiriülene. Taolisi KMH-sid oli uuritava perioodil 109, mis moodustasid 16% kõikidest algatatud KMH-dest üle Eesti (Joonis 24, Tabel 7).

Joonis 24. Töökoormuse jaotus keskkonnaministri ja maakondlike keskkonnateenistuste vahel KMH järelevalves kogu Eestis 2001–2004/2005 I kv

Lähtuvalt KeHAS-i määrangust on keskkonnaministril ettearvatult suurem roll nendes maakondades, kus arendustegevus toimub piirialadel, meres või riigipiiril, näiteks sadamates. Seega pole üllatav, et keskkonnaministri järelevalves oli proportsionaalselt enim KMH-sid, mis algatati Läänemaal, Harjumaal ja Saaremaal (Tabel 7).

Tabel 7. Töökoormuse jaotus keskkonnamõju hindamise järelevalvajate vahel maakonniti 2001–2004/2005 I kv

Jrk nr	Maakond	Keskkonnaminister/ KMH-de arv	% maakonnas	Maakonna keskkonna- teenistus/KMH-de arv	% maakonnas
1	Harjumaa	60	26,5	166	73,5
2	Hiiumaa	3	13,6	19	86,4
3	Ida-Virumaa	11	12,6	76	87,4
4	Jõgevamaa	0	0	29	100
5	Järvamaa	1	10,0	9	90,0
6	Läänemaa	15	51,7	14	48,3
7	Lääne-Virumaa	3	5,2	55	94,8
8	Põlvamaa	0	0	13	100
9	Pärnumaa	4	13,8	25	86,2
10	Raplamaa	0	0	11	100
11	Saaremaa	9	22,5	31	77,5
12	Tartumaa	2	6,5	29	93,5
13	Valgamaa	1	6,2	14	93,8
14	Viljandimaa	0	0	15	100
15	Võrumaa	0	0	18	100
KOKKU:		109	–	524	–
100%		17,2	–	82,8	–

3.3.7 Keskkonnamõju hindamise eksperdid ja firmad

Keskkonnamõju hindamise 438 juhtumi puhul (69% KMH-de koguarvust) on teada juhteksperdi ja tööandja nimi. Vaadeldaval perioodil tegutses juhteksperdina 70 KMH litsentseeritud eksperti, kelle töökoormus oli küllaltki erinev (Tabel 8). Pisut üle nelja aasta (51 kuu) vältel oli

juhteksperti rollis kõige rohkem eksperte, kes töötasid 1–5 KMH-ga (26% KMH ekspertidest), 6–10 KMH-ga töötas 18%, 11–15 KMH-ga 14%, 16–20 KMH-ga 12% ja üle 20 KMH-ga 30% ekspertidest.

Tabel 8. KMH eksperdid juhteksperti rollis aastatel 2001–2004/2005 I kv

Jrk nr	Juhtekspert 1–5 KMH-s:	KMH-de arv	Jrk nr	Juhtekspert 1–5 KMH-s:	KMH-de arv
1	Toomas Kupits	5	44	Raimo Pajula	1
2	Anne Rooma	5	45	Rein Kallas	1
3	Endel Tomann	5	46	Arvo Tuvikene	1
4	Margus Kört	5	47	Pille Tomson	1
5	Raivo Markov	5			115
6	Lauri Aasalo	4		Juhtekspert 6–10 KMH-s:	
7	Eike Riis	4	48	Riho Karjus	10
8	Mall Orru	4	49	Kalev Liiv	10
9	Toomas Pallo	4	50	Jaak Jürgenson	10
10	Sven Otsmaa	4	51	Juhan Ruut	9
11	Ene Lausmaa	4	52	Karin Juhat	8
12	Enno Kirt	4	53	Valter Petersell	8
13	Kaur Lass	3	54	Arvo Rätsep	7
14	Tarmo Kiipli	3	55	Arvo Järvet	6
15	Rein Kitsing	3	56	Silver Riige	6
16	Peeter Kais	3	57	Aare Kuusik	6
17	Toomas Ideon	3			80
18	Alar Noorvee	3		Juhtekspert 11–15 KMH-s:	
19	Tõnis Meriste	3	58	Urmas Uri	14
20	Lembit Sõmer	3	59	Jüri Kask	13
21	Ando Laanesoo	3	60	Madis Metsur	12
22	Nikolai Laanetu	3	61	Andres Tõnisson	11
23	Lea Vaher	3	62	Valdo Liblik	11
24	Kaarel Orviku	2			61
25	Tiiu Valdmaa	2		Juhtekspert 16–20 KMH-s:	
26	Peeter Luiga	2	63	Lembit Linnupõld	19
27	Johannes Viru	2	64	Ahto Järvik	16
28	Tõnu Oja	2	65	Arvo Käär	16
29	Mart Mets	1			51
30	Robert Tomasson	1		Juhtekspert üle 20 KMH-s:	
31	Valdeko Palginõmm	1	66	Kuido Kartau	30
32	Arvi Toomik	1	67	Rein Ratas	27
33	Raili Allmäe	1	68	Heikki Nurmsalu	27
34	Uuve Kirso	1	69	Mihkel Vaarik	26
35	Tarmo Loog	1	70	Heikki Kalle	21
36	Heino Levald	1			131
37	Anni Turro	1		KOKKU:	438
38	Maret Järv	1			
39	Toomas Reinmets	1			
40	Rein Munter	1			
41	Kristjan Riet	1			
42	Hans Toomel	1			
43	Eino Tomberg	1			

Kõige sagedamini oli juhteksperti rollis Kuido Kartau osahingust Hendrikson&Ko, kelle arvel oli vaadeldaval perioodil 30 KMH juhtumit. Temale järgnesid Rein Ratas aktsiaseltsist Tallmac ja Heikki Nurmsalu omanimelisest konsultatsioonifirmast, kumbki 27 KMH-ga, ning Mihkel Vaarik aktsiaseltsist Entec 26 KMH-ga. Litsentseeritud KMH ekspertidest olid 16, kelle arvel oli kümme ja enam KMH-d, 273 korral ehk 62,3%-l juhtumitest juhteksperti rollis (Tabel 9).

Tabel 9. Aktiivsemad KMH eksperdid 2001–2004/2005 I kv

Järjestuse number	KMH eksperdi nimi	KMH eksperdi tööandja nimi	KMH-de arv kokku	%
1	Kuido Kartau	Hendrikson&Ko	30	11,0
2–3	Rein Ratas	AS Tallmac	27	9,9
2–3	Heikki Nurmsalu	OÜ Heikki Nurmsalu Konsultatsioonid	27	9,9
4	Mihkel Vaarik	AS Entec	26	9,5
5	Heikki Kalle	Hendrikson&Ko	21	7,7
6	Lembit Linnupõld	OÜ E-Konsult	19	7,0
7–8	Arvo Käär	Erinevad	16	5,9
7–8	Ahto Järvik	Erinevad	16	5,9
9	Urmas Uri	AS Kobras	14	5,1
10	Jüri Kask	OÜ Eesti Geoloogiakeskus	13	4,8
11	Madis Metsur	AS Maves	12	4,4
12–13	Andres Tõnisson	FIE	11	4,0
12–13	Valdo Liblik	TPÜ Ökoloogiainstituut	11	4,0
14–16	Riho Karjus	erinevad	10	3,7
14–16	Kalev Liiv	FIE	10	3,7
14–16	Jaak Jürgenson	<i>pole teada</i>	10	3,7
KOKKU:			273	100

Tähelepanu väärib ka juhtekspertide töömaa. Paljud eksperdid on spetsialiseerunud ühele, kahele või maksimaalselt kolmele maakonnale. Üleeestilise haardega on vaid üksikud eksperdid, näiteks Kuido Kartau ja Heikki Nurmsalu tegutsesid 10 maakonnas, Ahto Järvik 8, Mihkel Vaarik 7 ja Urmas Uri 6 maakonnas, järgnesid Juhan Ruut, Arvo Käär ja Andres Tõnisson 5 maakonnaga.

Ekspertid on enamasti organiseerunud, töötades äriühingutes, kuid on ka mõni füüsilisest isikust ettevõtja. Enim nõutud FIE-d olid Andres Tõnisson ja Kalev Liiv (Tabel 9). Keskkonnamõju hindamise ekspertteenust pakkuvatest firmadest oli uuritaval perioodil enim nõutud Hendrikson&Ko 53 KMH-ga, järgnesid AS Entec 34, AS Maves ja OÜ E-Konsult 31, AS Tallmac 30 ja OÜ Eesti Geoloogiakeskus 28 KMH-ga.

3.3.8 Ajavahemik keskkonnamõju hindamise algatamisest kuni keskkonnamõju hindamise aruande heakskiitmiseni

Vaatlusalustest KMH-dest (neid oli 633) oli võimalik KMH menetluse kestuse hindamisel kasutada vaid 30 KMH-d ehk 4,7%, s.t neid, mille kohta oli teada KMH algatamise otsuse kuupäev ja KMH aruande heakskiitmise otsuse kuupäev. 95,3% puhul ei ole Ametlikes Teadaannetes märgitud, millal otsustaja KMH algatas, küll oli aga teatatud avaliku arutelu toimumise aeg ja koht (Joonis 25) (Soovitus 4).

27.12.2001

Keskkonnamõju hindamise teated

Viljandi Linnavalitsus teatab, et on algatatud keskkonnamõju hindamine kalatiikide rajamiseks Viljandis, Tartu 125. Lisainformatsiooni saab Viljandi Linnavalitsusest Linnu 2, 71020 Viljandi, kontaktisik Riho Karjus, tel 050 78 723. Avalik arutelu hindamisprogrammi ja lähtedokumentide tutvustamiseks toimub Viljandi Linnavalitsuse saalis Laidoneri 5, II korrus, 03.01.2002 kl 13.

Joonis 25. Näide Ametlikes Teadaannetes ilmunud keskkonnamõju hindamise teatest

Kasutatud 30 KMH menetluse kestus oli keskmiselt **6,3 kuud**, varieerudes maakonniti keskmiselt 4,5 kuust kuni 8,8 kuuni.

3.3.9 Keskkonnamõju hindamise algatamisest ja aruande valmimisest teatamisest

Vastavalt KeHAS-i § 16 on otsustaja ülesanne teatada KMH algatamisest ja keskkonnamõju hindamise aruande valmimisest Ametlikes Teadaannetes, kirjalikult nendele maavalitsustele ja omavalitsustele, kelle piiresse võib ulatuda tegevusest lähtuv keskkonnamõju, kirjalikult Keskkonnainspeksioonile ja kirjalikult maaomanikele, kelle huvisid tegevus võib otseselt mõjutada. Vastavalt planeerimisseaduse § 18 lõikele 6 eeldati planeeringu avalikust väljapanekust teatamist vaid kohalikus ajalehes. Just see oli põhjus, miks ligikaudu 24% juhtudel ei teatanud otsustaja KMH algatamisest ega programmi valmimisest ja 30% juhtudel ei teatanud KMH aruande valmimisest ega avalikust arutelust Ametlikes Teadaannetes (Tabel 10). Hiiumaal jäi ligi 60%, Harjumaal, Raplamaal ja Saaremaal peaaegu pooled (vastavalt 49,6%, 45,5% ja 45%) KMH algatamisest Internetis teavitamata. KMH aruande valmimisest ei leidunud AT-s teadet Harjumaal 54,9%, Saaremaal 47,5% ja Hiiumaal 45,5% KMH-de kohta. Jääb loota, et ajast huvitatud isikud olid aktiivsed kohaliku ajalehe lugejad, sest planeeringute ja nendega seotud KMH-de puhul oli kohalik ajaleht ainus teabeallikaks (Soovitus 5).

Tabel 10. Keskkonnamõju hindamise algatamisest ja aruande valmimisest internetis mitte-teatamine maakonniti 2001–2004/2005 I kv

Jrk nr	Maakond (KMH-de koguarv 633)	Ei teatatud KMH algatamisest ega avalikust koosolekust Ametlikes Teadaannetes		Ei teatatud KMH aruande valmimisest ega avalikust koos- olekust Ametlikes Teadaannetes	
		KMH arv	% maakonnas	KMH arv	%maakonnas
1	Harjumaa (226)	112	49,6	124	54,9
2	Hiiumaa (22)	13	59,1	10	45,5
3	Ida-Virumaa (87)	8	9,2	12	13,8
4	Jõgevamaa (29)	11	3,8	12	41,4
5	Järvamaa (10)	1	10,0	1	10,0
6	Läänemaa (29)	4	13,8	8	27,6
7	Lääne-Virumaa (58)	5	8,6	10	17,2
8	Põlvamaa (13)	1	7,7	3	23,1
9	Pärnumaa (29)	8	27,6	10	34,5
10	Raplamaa (11)	5	45,5	4	36,4
11	Saaremaa (40)	18	45,0	19	47,5
12	Tartumaa (31)	9	29,0	10	32,3
13	Valgamaa (15)	2	12,5	2	12,5
14	Viljandimaa (15)	0	0	1	6,7
15	Võrumaa (18)	7	38,9	7	38,9
KOKKU:		204	–	233	–
Keskmine %			24,0		29,5

3.5 Kokkuvõte

Uuritaval perioodil (01.01.2001–02.04.2005) algatati üle Eesti 633 keskkonnamõju hindamist, neist 428 (67,6%) olid algatatud seoses projektidega ja 205 (32,4%) seoses planeeringutega. Planeerimisseaduse muutmisega (muudatus jõustus 01.01.2003) vähenes planeeringutega seoses algatatud KMH-de arv oluliselt (100 KMH-lt 2002. aastal kuni 4 KMH-ni 2004. aasta lõpuks). Valdava osa KMH-dest algatasid kohalikud omavalitsused (60,4% kõikidest KMH-dest), neile järgnesid maakonna keskkonnateenistused (19,6%) ja keskkonnaminister (17,9%) jt.

KMH algatamise peamine põhjus on seadusest tulenev kohustus (90% KMH-de puhul). Kaalutusõigust kasutavad kohalikud omavalitsused rohkem kui keskkonnateenistused, kuna keskkonnaloa väljaandmise tingimused ja kord on õigusaktidega selgemini piiritletud ja reguleeritud. Samas nõuavad kohalike omavalitsuste pädevusse jäävad otsused asukohavaliku ja planeeringute ning nendest lähtuvate ehituslubade väljaandmise kohta palju mitmekülgsemat kaalutlemist. Kaalutusotsuse tähtsus on tõusnud seoses KeHJS-i⁵ (RT I 2005, 15, 87) rakendamisega, sest seadus näeb ette keskkonnamõju hindamise vajalikkuse kaalumist rea tegevusvaldkondade ja Natura 2000 võrgustiku ala puhul (§ 3, lg 2).⁶

Aktiivseim arendustegevus ja sellega seotud keskkonnamõju hindamine toimub kolmes maakonnas – Harjumaal, Ida-Virumaal ja Lääne-Virumaal, kus menetletakse vastavalt 35%, 13% ja 9% kõikidest KMH-dest Eestis. KMH järelevalvaja roll jagunes keskkonnaministri ja maakondlike keskkonnateenistuste vahel, nii et uuritaval perioodil oli keskkonnaministri portfellis 17% ja keskkonnateenistuste portfellis 83% kõikidest menetletud KMH-dest. Keskkonnaministril oli KMH järelevalvajana suurem koormus Läänemaal, Harjumaal, Saaremaal ja Ida-Virumaal, seda eelkõige seoses nendes maakondades kavandatud tegevuse mõjuga merekeskkonnale ja selle piiriülese mõjuga.

Uuritaval perioodil tegid 16 KMH litsentseeritud eksperti ära 62% kogu KMH eksperditööst. Enim nõutud KMH eksperdid olid Kuido Kartau OÜ-st Hendrikson&Ko ja Mihkel Vaarik AS-ist Entec, kelle töömahud olid vastavalt 7–10 ja 5–12 KMH-d aastas.

KMH menetlemiseks kulus keskmiselt 6,3 kuud, ulatudes 4 kuust kuni 16 kuuni.

Oluline osa keskkonnamõju hindamises on avalikkuse kaasamine. Uuringu tulemusena selgus, et otsustaja seadusjärgset kohustust teatada KMH algatamisest ja KMH aruande valmimisest täideti projektide ja planeeringute puhul erinevalt, kuivõrd planeeringutega seoses algatatud KMH puhul eeldas planeerimiseseadus, et programmi ja aruande valmimisest ning nende avalikust väljapanekust teatatakse vaid kohalikus ajalehes. Sellest lähtuvalt ei olnud Ametlikes Teadaannetes teavet KMH algatamise ja KMH avaliku väljapaneku kohta peaaegu veerandil juhtudel (24%) ja KMH aruande valmimisest peaaegu kolmandikul juhtudel (30%).

3.6 Soovitused

Eespool esitatule tuginedes annavad SEI-Tallinna eksperdid järgmisi soovitusi.

Soovitus 1. Keskkonnaministeerium võiks jätkata KMH üldandmebaasi täpsustamist nii keskkonnaministri kui maakondlike keskkonnateenistuste järelevalves olnud KMH-de kohta ja vajaduse korral saata KMH üldandmebaas maakondlikele keskkonnateenistustele lünkade täiendamiseks ja andmete korrigeerimiseks.

Soovitus 2. Üldandmebaasi struktuur peaks võimaldama igapäevase info kogumist ja talletamist ning statistilist analüüsi keskkonnamõju hindamise kohta nii maakondlikul kui keskkonnaministri tasemel. Üldandmebaas võiks olla avalikult kättesaadav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt. KMH aruanded võiksid olla kättesaadavad kasutaja eelneval registreerimisel.

Soovitus 3. KMH nimetus peaks olema selline, et ka kõrvaline isik saaks selgust, mis on keskkonnamõju hindamise objekt, ning saaks soovi korral osaleda keskkonnamõju hindamises.

⁵ KeHJS – keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus.

⁶ Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. aasta määrus nr 224 “Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb kaaluda keskkonnamõju hindamise alagatamise vajalikkust, täpsustatud loetelu”, mis on kehtestatud KeHJS-i § 6 lõike 4 alusel.

Soovitus 4. Ametlikesse Teadaannetesse tuleks otsustajal lisada ka KMH algatamise otsuse kuu-päev, mille järgi saavad asjaosalised kindlaks teha KMH alguse ja vajaduse korral selle vaidlustada.

Soovitus 5. Ettepanek teha muudatus planeerimisseadusesse, nii et planeeringuga seoses algatatud KMH-st oleks teatatud samadel alustel nagu projektipõhisest KMH-st, s.t lisaks ajalehes teatami-sele tuleks teade avaldada ka Ametlikes Teadaannetes. KMH järelevalvajal tuleks senisest rangemi-ni kontrollida otsustajapoolset avalikku teavitamist ja arvestada seda KMH nõuetekohase läbivi-i-mise hindamisel.

4 Keskkonnamõju hindamise valikuuring

K. Peterson

4.1 Sissejuhatus

Vastavalt Keskkonnaministeeriumi ja SA Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinn) vahel 21. juulil 2005 sõlmitud töövõtulepingu nr K-13-3-2005/1317 juurde kuuluvale pakkumisdokumendile (7.06.2005) viis SEI-Tallinn läbi paarikümne KMH juhtumi spetsiaalse ehk valikuuringu. Selleks pakkusid Keskkonnaministeerium ja seitsme maakonna keskkonnateenistused omal valikul välja igaks kuni 3 KMH-d, mis nende hinnangul olid rikastanud KMH praktikat nii heast kui halvast küljest. Spetsiaaluuringu väljundid on üldistused KMH kohta ja soovitusel olukorra parandamiseks. Kolmanda ülesande tulemusi käsitleb aruanne 2.

Käesolevas töös antakse kõigepealt ülevaade KMH osapoolte seisukohtadest KMH eesmärki- de, osapoolte rollide ja töös ette tulnud probleemide kohta. Seejärel analüüsitakse valikuuringus käsitletud KMH juhtumeid detailsemalt: vaatluse alla võetakse KMH algatamise motiiv, KMH programmi ja aruande vastavus nõuetele, aruande maht ning vaiete esitamine. Aruande lõpus an- takse ka soovitusi KMH-ga seotud küsimuste lahendamiseks. Töö tulemuste esitlemisest ja avalik- kust arutelust Keskkonnaministeeriumis 29. novembril 2005 võttis osa 52 inimest (Lisa 9). Osale- jate ja Keskkonnaministeeriumi märkusi on arvestatud käesolevas peatükis.

4.2 Töö metoodika

4.2.1 Valimi moodustamine

Keskkonnaministeeriumi kantsler pöördus 27. juulil 2005. aastal 7 maakonna (Harjumaa, Ida-Vi- rumaa, Jõgevamaa, Lääne-Virumaa, Pärnumaa, Saaremaa ja Tartumaa) keskkonnateenistuse juha- taja poole palvega pakkuda valikuuringu jaoks välja vähemalt kolm keskkonnamõju hindamise juhtumit, mis on nende arvates olnud KMH praktika seisukohast olulised. Nimetatud keskkonna- teenistused pakkusid välja järgmised KMH juhtumid (Tabel 1).

Tabel 1. Uuritav valim

Jrk nr.	Maakond	KMH juhtumi nimetus	KMH algatamise aasta	Tegevusvaldkond ⁷
1	Harjumaa	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	2004	Tööstus
2	Harjumaa	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärilal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	2004	Maavara kaevandamine
3	Harjumaa	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	2004	Jäätmekäitlus
4	Harjumaa	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vão–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	2003	Teeehitus
5	Ida-Virumaa	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	2004	Energeetika
6	Ida-Virumaa	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	2003	Tööstus
7	Ida-Virumaa	Kotinuka prügilala sulgemise üldplaneeringuga keskkonnamõju hindamine	2001	Jäätmekäitlus
8	Jõgevamaa	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	2004	Vesiehitus
9	Jõgevamaa	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH	2003	Tee-ehitus
10	Jõgevamaa	Voore asula ja paisjärve maaala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH	2001	Vesiehitus
11	Lääne-Virumaa	Kunda linna rooveepuhasti rekonstrueerimine	2004	Jäätmekäitlus
12	Lääne-Virumaa	Kunda sadama vedellastiterminali KMH	2004	Tööstus
13	Lääne-Virumaa	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	2004	Põllumajandus
14	Pärnumaa	Tamba tuulepargi detailplaneeringuga KMH	2002	Energeetika
15	Pärnumaa	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH	2004	Tööstus
16	Pärnumaa	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	2005	Põllumajandus
17	Saaremaa	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	2005	Energeetika
18	Saaremaa	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	2005	Jäätmekäitlus
19	Tartumaa	Laguja prügilala sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	2004	Jäätmekäitlus
20	Tartumaa	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	2002	Puhkemajandus
21	Tartumaa	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	2004	Teeehitus

Peale selle pakkusid Keskkonnaministeriumi keskkonnakorralduse ja -tehnoloogia osakonna spetsialistid välja kuus keskkonnaministri järelevalves olnud KMH juhtumit. Need on esitatud järgmises tabelis.

⁷ Tegevusvaldkondade loend ja kirjeldus on toodud peatükis 3 lk 13

Tabel 1 (jätk)

Jrk nr.	Maakond	KMH juhtumi nimetus	KMH algatamise aasta	Tegevusvaldkond ⁹
22	Saaremaa	Saaremaa sadama ehitamise KMH	2003	Sadam
23	Harjumaa	Laheasu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine	2004	Sadam
24	Harjumaa	Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	2002	Tööstus
25	Harjumaa	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	2003	Maavara kaevandamine
26	Harjumaa	Loode-Eesti jäätmeäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine	2002	Jäätmeäitlus
27	Ida-Virumaa	Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	2002	Energeetika

Uuritava valimi moodustasid nimetatud 27 KMH juhtumit (Tabel 1). Uuritava valimi kohta koostati laiendatud andmebaas, mis põhineb KMH üleestilisel üldandmebaasil (kirjeldatud peatükis 3). Olemasolevatele üldandmebaasi väljadele lisati 13 uut välja (paksus kirjas), millest mitmed jagunesid omakorda 2–8 alamväljaks. Alamväljade moodustamise eesmärk oli täpsustada uuritavat küsimust. Uuritava KMH valimi kirjeldamiseks ja detailsemaks analüüsiks kasutati järgmisi andmebaasivälju:

1. KMH kood (maakonna lühend – aasta – järjekorranumber)
2. KMH algatamise aasta (aaaa)
- 3. Tegevusloa tüüp või muu tegevus**
4. KMH (ametlik) nimetus
5. Tegevusvaldkond
6. Arendaja nimi
7. Otsustaja nimi
8. Järelevalvaja nimi
9. Juhteksperdi nimi
10. Ekspertühma liikmete nimed
11. Kes esitab arve KMH eest (firma/FIE nimi)
- 12. KMH aruande maht (põhiteksti lehekülgede arv ilma lisadeta)**
13. KMH algatamise põhjus (kohustuslik või kaalutletud)
14. Millal tehti KMH algatamise otsus (pp.kk.aaaa)
15. Millal toimus KMH programmi avalik arutelu (pp.kk.aaaa)
- 16. Kui palju oli osalejaid KMH programmi avalikul arutelul (osalejate arv)**
17. Millal toimus KMH programmi kinnitamine (pp.kk.aaaa)
18. Millal toimus KMH aruande avalik arutelu (pp.kk.aaaa)
- 19. Kui palju oli osalejaid KMH aruande avalikul arutelul (osalejate arv)**
20. Millal tehti KMH aruande heakskiitmise otsus (pp.kk.aaaa)
21. Mille kaudu teavitati KMH programmist? (Ametlikud Teadaanded; ajaleht; ei teatatud avalikult jms) (viited allikale)
22. Mille kaudu teavitati KMH aruandest? (Ametlikud Teadaanded; ajaleht; ei teavitatud avalikult jms) (viited allikale)
- 23. Millised huvirühmad osalesid avalikustamisel**
 - 23.1. riigiasutused (asutuse nimetus või lühend)
 - 23.2. kohalikud omavalitsused (KOV nimetus)
 - 23.3. kodanike jm ühendused (MTÜ või SA nimetus, seltsingu nimetus)
 - 23.4. äriühingud (aktsiaseltsi või osahingude nimetus)

- 23.5. teised organisatsioonid (nt ülikool vm nimetus)
- 23.6. eraisikud (eraisikute arv)
- 24. Mitu avalikku arutelu peeti KMH jooksul? (koosolekute arv)**
- 25. Millist tüüpi küsimusi esitati kirjalikult ja protokolliti avalikustamise käigus**
 - 25.1. asukoha(valiku) kohta (jah/ei)
 - 25.2. KMH protseduuri kohta (jah/ei)
 - 25.3. mõju kohta (jah/ei)
 - 25.4. emotsionaalne väljendumine (jah/ei);
 - 25.5. muu (mis?) (täpsustus tekstina)
- 26. Millist laadi küsimusi esitas KMH järelevalvaja**
 - 26.6. sisulisi
 - 26.7. protseduurilisi
 - 26.8. vormilisi
- 27. Millist laadi keskkonnanõudeid esitas KMH järelevalvaja avalikustamise käigus (jah/ei-vastus, täpsustused tekstina vastavas andmebaasi alamväljas)**
 - 27.1. tehnoloogilist laadi
 - 27.2. juhtimist suunavat laadi
 - 27.3. arhitektuurilist (sh haljastus) laadi
 - 27.4. seire korraldust suunavat laadi
 - 27.5. muu (mis?)
- 28. Millist laadi probleeme KMH käigus kirjeldasid KMH eksperdid KMH aruandes (täpsustused tekstina vastavas andmebaasi alamväljas)**
 - 28.1. mõju hindamise objekt ja ulatus (ehk mida hinnata)
 - 28.2. mõju hindamise meetodika (ehk kuidas hinnata)
 - 28.3. avalikustamisega seotud probleeme (täpsustus tekstina)
 - 28.4. eelarve piires püsimine
 - 28.5. ajakava piires püsimine
 - 28.6. koostöö arendajaga
 - 28.7. koostöö KMH järelevalvajaga
 - 28.8. muu (mis?)
- 29. Kas antud KMH puhul esitati vaideid?**
 - 29.1. jah/ei
 - 29.2. kui jah, siis mida vaidlustati (täpsustused on tekstina)
- 30. Kas vaadeldava KMH puhul pöörduiti kohtu poole?**
 - 30.1. jah/ei
 - 30.2. kui jah, siis mis küsimuses (täpsustus, mis küsimuses pöörduiti)
 - 30.3. kes pöördus (organisatsiooni(de) või eraisiku(te) nimi(-ed))
- 31. Kommentaarid (uuringu läbiviijate kommentaarid KMH eripära kohta)**

27 uuritavat KMH juhtumit paigutati KMH valikuuringu andmebaasi ühele andmelehele (.xls-sheet) järgides nimetatud KMH-de maakondlikku kuuluvust (Lisa 1).

Asukoha järgi jagunesid uuritavad KMH-d järgmiselt (Tabel 2):

Tabel 2. Valimi jagunemine maakonniti

Jrk nr	Maakond	KMH-de arv valimis	%
1	Harjumaa	8	30
2	Ida-Virumaa	4	15
3	Jõgevamaa	3	11
4	Lääne-Virumaa	3	11
5	Pärnumaa	3	11
6	Saaremaa	3	11
7	Tartumaa	3	11
KOKKU:		27	100

Uuritava valimi jagunemine tegevusvaldkondade järgi on esitatud järgmises tabelis (Tabel 3).

Tabel 3. Valimi jagunemine tegevusvaldkondade järgi

Jrk nr	Tegevusvaldkond	Täpsustus	KMH-de arv valimis
1	Jäätmekäitlus	Ehitusjäätmete ladestamine Prügila sulgemine (2 KMH-d) Jäätmekäitlusettevõtte asukohta valik Reoveepuhasti ehitus Lägakäitlusseadme ehitus	6
2	Tööstus	Mineraalväetiste terminal Vedellastiterminal Söeterminal Liimitehas Kalajahutehas	5
3	Energeetika	Tuulepark (3 KMH-d) Soojuselektrijaam	4
4	Teeehitus	Maanteeehitus (2 KMH-d) Liiklustunneli ehitus	3
5	Vesiehitus	Jõe paisutamine	2
6	Maavara kaevandamine	Lubjakivi kaevandamine Ehitusliiva kaevandamine	2
7	Põllumajandus	Seafarm Veisefarm	2
8	Sadam	Reisisadam Tööstussadam	2
9	Puhkemajandus	Pargi arendamine	1
KOKKU:			27

Jäätmekäitluse, tööstuse ja energeetika valdkonda iseloomustavaid juhtumeid oli uuritavas valimis kõige enam, vastavalt 6, 5 ja 4 KMH-d. Nagu näitas üleeestiline uuring, mille tulemusi kajastati peatükis 3, moodustasid sadamatega, jäätmekäitlusega ja tööstusega seoses algatatud KMH-d kolm kõige suuremat valdkondlikku rühma, hõlmates uuritava perioodil 39% kõikidest KMH-dest Eestis (ptk 3, Tabel 2).

Arvukamalt oli valikuuringus vaatluse all KMH-sid, mis algatati 2004. aastal, kokku 12 KMH-d 27-st ehk 44%. Aastate lõikes jagunes käesolevas töös uuritav valim järgmiselt:

2001	–	2
2002	–	5
2003	–	5
2004	–	12
2005 I kv	–	3
KOKKU:	27	KMH-d

Valimi moodustamise ühe kriteeriumi kohaselt pidid valitud juhtumid iseloomustama KMH ekspertide tööd. KMH juhtumite, KMH juhtekspertide ja nende tööandjate jagunemist käesolevas töös uuritud valimis kajastab järgnev tabel (Tabel 4).

Tabel 4. Valimi jagunemine KMH juhtekspertide ja nende tööandjate vahel

Jrk nr	KMH juhteksperdi nimi	Tööandja nimi	KMH-de arv valimis
1	Mihkel Vaarik	AS Entec	1
2	Lauri Aasalo	AS Entec	1
3	Anne Rooma	AS Kobras	1
4	Urmas Uri	AS Kobras	1
5	Toomas Ideon	AS Maves	1
6	Peeter Kais	AS Maves	1
7	Silver Riige	AS Maves	1
8	Rein Kitsing	AS Merin	2
9	Rein Ratas	AS Tallmac	2
10	Ahto Järvik	Eesti Mereakadeemia	1
11	Arvo Järvet	FIE	1
12	Juhan Ruut	FIE	1
13	Jüri Kask	FIE	1
14	Eike Riis	OÜ E-Konsult	1
15	Karin Juhat	OÜ E-Konsult	1
16	Toomas Pallo	OÜ ELLE	2
17	Enno Kirt	OÜ Enno Kirt Projekt	1
18	Kuido Kartau	OÜ Hendrikson&Ko	4
19	Aare Kuusik	OÜ Vetepere	1
20	Aavo Rätsep	TPÜ Ökoloogia Instituudi Kirde-Eesti osakond	1
21	Valdo Liblik	TPÜ Ökoloogia Instituudi Kirde-Eesti osakond	1
KOKKU:			27

Selles valimis oli 21 KMH juhteksperdi hulgas 7 eksperti, kes peatükis 3 toodud andmete põhjal olid uuritaval perioodil (2001–2004/2005 I kv) 16 aktiivsema ja enim nõutud KMH juhteksperdi hulgas (peatükk 3 Tabel 9). Need olid Kuido Kartau, Rein Ratas, Mihkel Vaarik, Ahto Järvik, Urmas Uri, Jüri Kask ja Valdo Liblik, kelle tööd selles valikuuringus lähemalt käsitleti. Seega oli uuritav valim mitmekesine, et tagada KMH ekspertide töö uurimiseks piisav andmestik.

Uuritava valimi tegevusvaldkondlik, KMH ekspertide ja KMH-de läbiviimise ajaline mitmekesisus annab alust väita, et uuritav valim oli representatiivne iseloomustamiseks keskkonnamõju hindamise eri tahke KeHAS-i⁸ kehtivuse ajal üle Eesti.

4.2.2 Küsitluse läbiviimine

Uurimaks KMH osapoolte (arendajad, KMH eksperdid, otsustajad, KMH järelevalvajad ja huvirühmade esindajad) seisukohti ja kogemust keskkonnamõju hindamisel, kasutati ankeet-, telefoni- ja intervjuuküsitlust. Järgnevalt kirjeldatakse küsitlusmeetodeid ja küsimusi ning näidatakse ära, keda küsitleti.

Igale KMH osapoolt esindavale rühmale koostati oma ankeet. Ühtekokku koostati viit tüüpi ankeete. Need ankeedid olid adresseeritud järgmiselt:

⁸ KeHAS – keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus (RT I 2000, 54, 348) kehtis 01.01.2001–02.04.2005.

1. arendajale;
2. KMH eksperdile;
3. kohalikule omavalitsusele kui otsustajale;
4. keskkonnateenistusele ja keskkonnaministrile kui otsustajale ja KMH järelevalvajale;
5. huvirühma esindajale.

Ankeet koosnes kahest osast – A- ja B-osast. A-osa koosnes üldistest küsimustest, mis puudutasid KMH-d ja vastava osapooli rolli selles, ning B-osa spetsiifilisematest küsimustest uuritava KMH juhtumi kohta eesmärgiga selgitada välja asjaosalise hinnang juhtumi läbiviimisele ja tulemustele.

Ankeedi A-osa küsimused olid esitatud väidetena ja varustatud valikvastustega, et vastaja saaks ankeeti täita võimalikult mugavalt ja vähese ajakuluga. B-osa küsimused puudutasid asjaosalise hinnanguid uuritava(te) KMH(de) kohta. Üld- ja eriküsimuste arvu varieerumist adressaatide kaupa näitab järgmine tabel (Tabel 5).

Tabel 5. Üldküsimuste arv ankeedi adressaatide lõikes

Ankeedi tüüp	Ankeedi adressaat	Küsimuste arv A-osas	Küsimuste arv B-osas
1	Arendaja	14	4
2	KMH ekspert	10	8
3	Kohalik omavalitsus ja maanteeamet	10	1-4
4	Keskkonnateenistus/keskkonnaminister	14	8
5	Huvirühma esindaja	17	8

Küsitletavaid olid 27 juhtumi puhul kokku 74 (Tabel 6), sest mõned adressaadid olid asjaosalised mitmes juhtumis korraga, kas ühes ja samas rollis (ainult arendajana, ainult otsustajana) või mitmes rollis (nii arendajana kui otsustajana või nii otsustajana kui KMH järelevalvajana).

Tabel 6. Adressaatide arv ankeedi tüübi järgi

Ankeedi tüüp	Ankeedi adressaat	Adressaatide arv
1	Arendaja	23
2	KMH ekspert	21
3	Kohalik omavalitsus	15
4	Keskkonnateenistus + Keskkonnaministeerium	7+2
5	Huvirühma esindaja	6
KOKKU:		74

Ankeedid väljastati ajavahemikus 23.09–26.09.2005 ja tagastamist oodati 3. oktoobriks 2005. Seejärgi jäi vastamiseks keskmiselt üks nädal. Kaks nädalat kulus meeldetuletusele ja täiendavate vastuste ootamisele. Viimased ankeedid tagastati ajavahemikus 11.–13.10.2005.

Ankeetide väljastamist ja tagastamist kirjeldab Tabel 7. Nimetatud tabelist on näha, et ainult neli adressaati ei leidnud võimalust vastata. Keskkonnateenistuste ja Keskkonnaministeeriumi spetsialistid ning huvirühmade esindajad tagastasid kõik ankeedid. KMH ekspertidest ei leidnud aega ankeedile vastata vaid üks ekspert, arendajatest üks arendaja. Tagasihoidlikumalt osalesid küsitluses kohalikud omavalitsused, vastamata jätsid kaks KOV-d (ankeedi tagastusprotsent 87) (vt ka Lisa 7). Kõikide tähtajaks (03.10.2005) mittevastanud adressaatidega (68%) võeti telefoni teel ühendust ja paluti leida aega ankeedile vastamiseks ja tagastamiseks. Meeldetuletustega õnnestus tagastusprotsenti oluliselt tõsta. Lõplik tagastusprotsent oli 95%.

Tabel 7. Ankeetide väljastamine ja tagastamine adreessaatide lõikes

Ankeedi-tüüp	Ankeedi adreesaat	Väljastatud ankeetide arv	Tagastatud ankeetide arv	Tagastamise %
1	Arendaja	23	22	96
2	KMH ekspert	21	20	95
3	Kohalik omavalitsus ja maanteeamet	15	13	87
4	Keskkonnateenistus/Keskkonnaministeerium	9	9	100
5	Huvirühma esindaja	6	6	100
KOKKU:		74	70	95

Järgnevalt iseloomustatakse uuritavat valmit KMH osapoolte kaupa, seejärel esitatakse küsitluse tulemused eraldi ankeedi A- ja B-osa kohta.

4.3 Osapoolte seisukohad keskkonnamõju hindamise praktika kohta

4.3.1 Arendajad

4.3.1.1 Valimi iseloomustus

Uuritavasse valimisse oli kaasatud ühtekokku 23 erinevat arendajat (Tabel 8).

Tabel 8. Valimisse kaasatud arendajad

Jrk nr	Arendaja nimi	KMH nimetus
1	AS DBT	1. AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks
2	OÜ Starhill	2. Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärilal ehituslubjakivi kaevandamise KMH
3	OÜ Slops	3. OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine
4	Maanteeamet	4. Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH 5. T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH
5	OÜ Irbeni	6. Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH
6	Viru Liimid AS	7. Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH
7	Jõhvi linnavalitsus	8. Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine
8	Põltsamaa vallavalitsus	9. Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH
9	Saare vallavalitsus	10. Voore asula ja paisjärve maa-ala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH
10	Kunda linnavalitsus	11. Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine
11	AS Kunda Nordic Tsement	12. Kunda sadama vedellastiterminali KMH
12	OÜ Voore Mõis	13. Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH
13	Tuuleenergia OÜ	14. Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH
14	AS Pomes Feeds	15. Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH
15	OÜ Lõpe Agro	16. Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH
16	OÜ GRGM Projekt	17. Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH
17	OÜ Saare ECONOMICS	18. Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH
18	Nõo vallavalitsus	19. Laguja prügila sulgemise seotud keskkonnamõju hindamine 20. Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine

Jrk nr	Arendaja nimi	KMH nimetus
19	Tartu linnavalitsus	21. Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine
20	AS Tallinna Sadam	22. Saaremaa sadama ehitamise KMH 23. Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine 24. Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine
21	AS Lahesuu Sadam	25. Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine
22	AS Ragn-Sells	26. Loode-Eesti jäätmekäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine
23	AS Narva Elektriijaamad	27. Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH

Tabelist 8 selgub, et 27-st KMH juhtumist oli 18 puhul arendajaks äriühing, 7 puhul kohalik omavalitsus ja kahe puhul riigiasutus (maanteeamet). AS Tallinna Sadam oli seejuures kolme, Nõo vallavalitsus ja maanteeamet kumbki kahe juhtumi puhul tegevuse arendaja, ülejäänud 20 juhtumi puhul olid arendajad erinevad.

Arendajatel on keskkonnamõju hindamisel keskne roll. Arendajalt tuleb tegevuse idee ja teostus. Arendaja soovib leida oma ideele toetajaid ja teostajaid ning minimeerida riske (sh keskkonna- ja sotsiaalseid riske, mis võiksid omakorda võimendada majandus- ja finantsriske). Oluline tähtsus on arendaja lobitööl otsustajaga ja huvirühmadega. Samuti valib arendaja KMH eksperdi(d), kes nõustab(-vad) teda keskkonnariskide ja keskkonnamõju hindamisel.

Käesolevas töös uuriti arendajate rolli keskkonnamõju hindamisel nende endi nägemuse ja kogemuse kaudu. Arendajatele esitati üldküsimumuste plokis (A-osa) järgmised küsimused:

1. Mis on keskkonnamõju hindamise peamine eesmärk?
2. Kelle poole pöördub arendaja nõu ja abi saamiseks, kui ta alustab arendustegevust? Kust ja kellelt hangib ta infot keskkonnalubade ja kooskõlastuste kohta?
3. Kuidas leiab arendaja KMH eksperdi(d); millised on arendaja jaoks olulised kriteeriumid KMH eksperdi valikul?
4. Kas ja kuidas peaksid arendaja arvates KMH eksperdid vastutama oma töö eest?
5. Milliste alternatiivsete võimaluste kaalumise on arendaja arvates otstarbekas?
6. Milline teavituskanal on arendaja arvates kõige tõhusam?
7. Kas KMH ajakulul ja maksumusel on arendaja jaoks piire?
8. Millised on arendaja jaoks KMH kõige keerulisemad tööloigud?

B-osas küsiti arendajate arvamust selle kohta, kas kõnealune KMH vastas arendaja ootustele, kas protsess kulges ladusalt ja kas esines tõrkeid. Kui tõrkeid esines, siis paluti neid täpsustada. Eraldi uuriti huvirühmade kaasamist. Arendajal paluti hinnata teavitamise piisavust ja huvirühmade esindatust protsessis. Lõpuks esitati küsimus projekti hetkeseisu kohta: kas projekt on käivitunud või lõpetatud ja milliste keskkonnanõuete rakendamine on olnud kõige keerulisem ja kulukam?

Näidisanket asub Lisas 2.

4.3.1.2 Küsitluse tulemused

Ankeedile ja telefoniusutlusele vastas 23 arendajast 22. Ainsana ei leidnud küsitluse jaoks aega Jõhvi linnavalitsus.

Uurimaks keskkonnamõju hindamist ja KMH osapoolte ootusi selle protsessi tulemuste suhtes, paluti kõigil 74 uuringu adressaadil vastata küsimusele: “Mis on keskkonnamõju hindamise peamine eesmärk?” Mõnevõrra üllatav oli valdava osa arendajate arvamus, et KMH eesmärgid on laiemad kui vaid kavandatava tegevusega kaasnevate keskkonnakahjude ennetamine

ja minimeerimine. 85% vastanutest pidas KMH peamiseks eesmärgiks “ennetada ja minimeerida nii keskkonna-, majanduslikku kui sotsiaalset kahju kogu ühiskonnale”. 7,5% vastanutest pidas KMH peamiseks eesmärgiks eelkõige keskkonnakahju ärahoidmist ja sama palju (7,5%) oli neid, kes töid esile nii keskkonna- kui sotsiaalse kahju tekkimise vältimise vajaduse.

Arendustegevuse algatamisel, riskihindamisel, tegevuslubade ja kooskõlastuste vajaduse üle otsustamisel usaldab enamik arendajaid iseennast. Küsimusele, **kelle poole pöördu tegevusena, kui asute oma äriideed ellu viima** ja soovite teada, milliseid tegevuslube ja kooskõlastusi selleks vaja läheb, vastasid peaaegu pooled (47%) küsitletutest, et “ei pöördu kellegi poole, uurin ise järele”. Oluliselt järgmisena nimetati kohalikku omavalitsust (32%), kelle territooriumile arendaja oma tegevust kavandab, ja kolmandas järjekorras pöörduakse maakonna keskkonnateenistuse poole (16%). Ülejäänutel (5%) oli varasem arendustegevuse kogemus olemas ja nad teavad juba, kuidas toimida.

Küsimusele, kas **keskkonnamõju hindamise motiivid** (olulise keskkonnamõju kriteeriumid) on piisavad ja hästi mõistetavad, vastas enamik arendajatest (85%), et kriteeriumid on “täiesti piisavad ja mõistetavad”, ja ülejäänud (15%), et olulise keskkonnamõju kriteeriumid on “enam-vähem piisavad ja mõistetavad”. Seega võib väita, et seaduses kirjeldatud olulise keskkonnamõju hindamise kriteeriumid on arendajatele selged ja mõistetavad.

Vastused küsimusele, **kuidas arendaja leiab keskkonnamõju hindamise eksperdi(d)**, näitasid, et suurel osal uuringus osalenud arendajatest (60%) oli “varasem kogemus keskkonnamõju hindamisega olemas ja nad teavad, kust eksperte otsida”. Ülejäänud (40%) küsivad nõu tuttavatel, kes on varem KMH-d läbi viinud. KMH ekspertide valikul on samavõrra tähtsad nii “eksperdi varasem kogemus” kui “kvalifikatsiooni vastavus antud KMH objektile” (60% kõikidest vastustest). Kolm arendajat hindasid eksperdi valikul tähtsaks “eksperdi suutlikkust viia KMH läbi tõrgeteta (sh latus suhtlemine ametiasutustega ja huvirühmadega)”. KMH eksperdi küsitud hinda ja renomeed pidasid esmatähtsaks vaid kaks arendajat. **KMH ekspertide litsentseerimist** pidas väga oluliseks 55% arendajatest ja suhteliselt oluliseks 35%, ühel juhul peeti litsentseerimist ebaoluliseks ja ühel juhul täiesti tarbetuks. Viimase vastuse puhul oli arendaja seisukohal, et “turg paneb asjad ise paika”, riigipoolset reguleerimist poleks vaja.

KMH praktikas, aga ka erinevate koolituste raames on vahel tõusetunud küsimus **KMH eksperdi vastutusest** KMH aruandes toodud järelduste ja soovitude eest. Valdav osa uuringus osalenud arendajatest oli seisukohal, et KMH eksperdi vastutusel on piirid. Nii arvas 68% vastanutest, et KMH eksperdi vastutus “lõpeb KMH aruande heakskiitmise” või “tellijatäitja lepingu lõppemisega” ning edaspidine vastutus on vaid “moraalne”, sest ebaõiged järeldused võivad kahjustada vaid eksperdi renomeed ja seeläbi piirata eksperdi tegutsemist edaspidi, aga mitte rohkemat. 18% vastanud arendajatest oli seisukohal, et eksperdi vastutust on raske, kui mitte võimatu mõõta, seevastu 14% vastanutest näeks heameelega seda, kui ekspert hüvitaks ebaõigetest järeldustest ja soovitudest tekkinud kahju arendajale. Küsimusele, kuidas sellist hüvitamist võiks korraldada, ei osanud aga arendajad vastata.

Küsitluse tulemustest pakuvad enim huvi **KMH osapoolte rollid** ning see, kelle ülesandeks/vastustusalaiks võiksid uuritava sihtrühma arvates olla ankeedis loetletud tegevused. Vastates küsimusele, kelle ülesandeks on “kavandatava tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjendamine ja kirjeldamine”, olid arendajad üksmeelsed selles, et nimetatud tegevus on eelkõige arendaja enda ülesanne. “KMH programmi ja aruande mustandi ehk eelnõu koostamist” peeti eelkõige KMH eksperdi ülesandeks. Nii “KMH programmi ja aruande eelnõu avalikust arutelust teatamist” kui “avaliku arutelu juhtimist” peeti otsustaja ülesandeks. Ent “avaliku arutelu protokollimist” peeti KMH eksperdi ülesandeks. Samuti leiti, et avalikustamise käigus esitatud ettepanekutele ja vastuväidetele peab vastama eelkõige KMH ekspert. Arendajad panevad riigiasutustega kooskõlastamise ülesande samuti meelsasti KMH eksperdi õlule. KMH käigus tekkinud konfliktsituatsioonide lahendamiseks olid arendajad aga eri meelt. Huvirühmade huvide tasakaalustajaks ja kompromisside otsijaks pakuti otsustajat, KMH eksperti ja KMH järelevalvajat, arendajat ennast pakuti ainult kahel juhul.

KMH praktika ja mitmed koolitused on näidanud, et enim probleeme tekib huvirühmadega, sh kohalike elanikega just asukohaga seotud küsimustes. Ankeedis küsiti arendajatelt, millele oleks keskkonna seisukohast **otstarbekas valida ja kaaluda alternatiivseid võimalusi**. Peaaegu pooled vastajatest (45%) leidsid, et otstarbekas on valida ja kaaluda alternatiivsete tehnoloogiliste võimaluste vahel, kuivõrd valdav osa arendajatest (65%) leidis, et arendaja saabki kaaluda ainult seda territooriumi, mis on tema valduses. Asukoha valiku ebaotstarbekust põhjendasid vastajad sellega, et arendaja võimuses on valida ja välja pakkuda vaid üht asukohta. Rohkem saavad seda pakkuda riik ja kohalik omavalitsus, kellel on enam infot võimaluste ja piirangute kohta (35% vastanutest). Üks arendaja leidis, et asukohaga seotud probleemid tulenevad otseselt puudulikest planeeringutest, pidades silmas seda, et kui planeeringuga on sihtotstarbeks määratud tootmismaa, siis ei saa arendajale öelda, et sinna ei saa tootmist planeerida. Kommentaarides märkis vastaja, et ta eeldab keskkonnamõju hindamist enne, kui määratakse maa sihtotstarve.

Avalikustamine on arendaja jaoks enamasti raske proovikivi teel tegevusloani. Huvirühmade määratlemine ja info vajalike adressaatideni viimine teeb arendajatele tihti muret. Negatiivse hoiaku ennetamist või selle muutmist pidasid küsitletud oluliseks teemaks. Küsimusele, kuidas kõige tõhusamalt ennetada negatiivset suhtumist, vastati, et kõigepealt (enne tegevusloa taotlemist ja KMH-d) peaks arendaja oma ideed tutvustama (nt kohalikus ajalehes või avalikul koosolekul), et teada saada inimeste suhtumist, või siis tellima eeluuringu kavandatava tegevuse võimalustest ja piirangutest valitud ala(de)l, millega kaardistatakse võimalikke ohtusid (sh negatiivset suhtumist). 75% vastajatest pidas eeltööd suhtumise ja piirangute kaardistamiseks vajalikuks. Ülejäänud leidsid, et “negatiivset arvamust ei saagi ennetada, sest kunagi ei tea ette, mis tuleb”. Kõige tõhusamad teavitustöö ja kaasamise kanalid olid arendajate arvates kohalik ajaleht (75%) ja otsepostitus.

Küsitluse kaudu uuriti arendajatelt, kas keskkonnamõju hindamisel peaksid nende arvates olema **ajalised ja rahalised piirid**. Küsimuse mõte oli uurida, kas keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanõuete täitmise kulutused võivad ajendada arendajat loobuma oma kavandatud tegevusest. KMH ajalise kestuse osas läksid vastajate arvamused lahku: 45% leidis, et KMH keskmine kestus 5–8 kuud on optimaalne, ja 35% leidis, et KMH peaks olema lühem, näiteks mitte ületama 2–3 kuud. 20% vastanutest oli seisukohal, et “KMH kestusele ei saa piire seada, läheb aega mis läheb”.

Maksumuse osas oldi enamasti (65% vastanutest) seisukohal, et KMH maksumusel on piirid. Pooled vastanutest leidsid, et KMH maksumus peaks jääma 0,5% ja 5% vahele, kuid kindlasti ei tohiks see ületada 5% kogu projekti maksumusest. 15% vastanutest leidis aga, et KMH maksumus ei tohiks ületada 10% kogu projekti maksumusest. Ülejäänud, ehk 20% vastanutest ei pidanud KMH maksumust määravaks, väites, et “KMH maksumusel pole suurt tähtsust, kuulub palju kulub”.

Viimane küsimus puudutas **peamisi raskusi**, mida arendaja on kogunud KMH puhul kõige teravamalt. Küsitluse tulemused näitasid, et ühepalju raskusi valmistab arendajatele mõju määratlemine ja hindamine, tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjendamine otsustajale ja huvirühmadele ning suhtlemine ametiasutustega (bürokratia). Esile tõsteti veel raskusi, mis on seotud KMH ekspertidele tööülesande püstitamise, avalike koosolekute läbiviimisega ja küsimustele vastamisega. Kõige vähem muret on arendajatel arusaamaga, kas kavandatav tegevus on KMH objekt või mitte. Viimane vastus korreleerub hästi jaatavate vastustega küsimusele, kas keskkonnamõju hindamise motiivid on piisavad ja mõistetavad. Kommentaarides märkisid kaks vastajat, et muret teeb mõne ametniku ebapädevus keskkonnamõju hindamisega seoses. Näiteks toodi dokumentide läbivaatamisega venitamist ja keskkonnamõju hindamise algatamist n-ö igaks juhuks, samuti arendaja arvates mõttetute, samas kulukate lisauuringute nõudmist. Häirivaks peeti KMH muutmist poliitilise võitluse tandriks või meedia sekkumist protsessi selleks, et jõuliselt kujundada negatiivset suhtumist arendajasse ja kavandatavasse tegevusse.

4.3.2 Kohalikud omavalitsused ja maanteeamet

4.3.2.1 Valimi iseloomustus

Kuigi Keskkonnaministeeriumi pädevusse kuulub teatud tegevuslubade (keskkonnalubade) väljaandmine, täidavad keskkonnaametnikud ka KMH järelevalvaja rolli. Seetõttu käsitleti keskkonnaametnikke (ptk 4.4.4) eraldi valimina. Ühte valmisse haarati aga kohalikud omavalitsused ja maanteeamet.

Kohalikke omavalitsusi ja maanteeametit esindav otsustajate valim koosnes 14 vallast või linnast ja ühest riigiasutusest – maanteeametist, kokku 15 adressaadist (Tabel 9).

Tabel 9. Valimisse kaasatud otsustajad kohaliku omavalitsuse tasemel ja maanteeametist

Jrk nr	Otsustaja	KMH nimetus
1	Viimsi vallavalitsus	1. AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks
2	Aseri vallavalitsus	2. Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH
3	Jõhvi vallavalitsus	3. Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine
4	Saare vallavalitsus	4. Voore asula ja paisjärve maaala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH
5	Kunda linnavalitsus	5. Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine 6. Kunda sadama vedellastiterminali KMH
6	Vinni vallavalitsus	7. Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH
7	Varbla vallavalitsus	8. Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH
8	Audru vallavalitsus	9. Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH
9	Tori vallavalitsus	10. Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH
10	Kaarma vallavalitsus	11. Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH
11	Valjala vallavalitsus	12. Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH
12	Nõo vallavalitsus	13. Laguja prügila sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine 14. Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine
13	Tartu linnavalitsus	15. Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine
14	Saue vallavalitsus	16. Loo-de-Eesti jäätmeäritlusettevõtte keskkonnamõju hindamine
15	Maanteeamet	17. Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH 18. T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH

Uuritavas valimis (Tabel 9) olid Kunda linnavalitsus, Nõo vallavalitsus ja maanteeamet otsustaja rollis, igaüks kahes valitud KMH-s. Ülejäänud kohalikud omavalitsused olid otsustajad igaüks vaid ühes juhtumis. Kohalikud omavalitsused olid otsustajad kokku 16 ja maanteeamet kahes KMH juhtumis.

Ankeedi B-osas küsiti kohalike omavalitsuste ja maanteeameti arvamust selle kohta, kas kõnealune KMH vastas otsustaja ootustele, kas protsess kulges ladusalt ja kas esines tõrkeid, ja kui esines, siis paluti neid täpsustada. Eraldi uuriti huvirühmade kaasamist. Otsustajal paluti hinnata teavitamise piisavust ja huvirühmade esindatust protsessis. Lõpuks küsiti projekti hetkeseisu kohta, kas projekt on käivitunud või lõpetatud ja milliste keskkonnanõuete rakendamine on olnud kõige keerulisem ja kulukam. Näidisanket asub Lisas 5.

4.3.2.2 Küsitluse tulemused

Küsitluses osales 13 otsustajat (kitsamas mõttes, s.t kohalikud omavalitsused ja maanteeamet) 15-st, nende hulgas 12 kohalikku omavalitsust (vastamiseks ei leidnud kahjuks aega Saue vallavalitsus ja Kunda linnavalitsus) ning maanteeamet.

Küsitluse kaudu uuriti otsustajatelt, mis on nende arvates keskkonnamõju hindamise peamine eesmärk, milliseid aspekte peaks otsustaja oma rolli täites eelkõige arvestama ja et otsustaja ülesanne on arvestada otsustamisel huvirühmade arvamust, siis millised kaasamismeetmed on osutunud kõige tõhusamateks. Lõpetuseks paluti arvamust selle kohta, mis osas tuleks KMH-d täiustada, et see täidaks oma eesmärgi.

KMH peamiseks eesmärgiks pidasid kohalikud omavalitsused (KOV-d) ja maanteeamet võimaliku keskkonnakahju (eeskätt looduskeskkonnale ja elukvaliteedile – puhas õhk ja vesi, müravaba keskkond, puhkevõimalused jms) tuvastamist ja hindamist. 62% vastajaist oli seda meelt, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja tegevuse lõpetamise tagajärjel ei tohi tekkida keskkonnakahju. Ülejäänud vastajad (38%) pidasid KMH peamiseks eesmärgiks tuvastada ja hinnata nii keskkonna-, majanduslikku kui sotsiaalset kahju kogu ühiskonnale või kogukonnale.

Küsimusele, milliseid teisi eesmärke peaks KMH nende arvates täitma, vastasid küsitlavad (69%), et KMH-l on oluline osa demokraatia arendamises, sest KMH on avalik, huvirühmade kaasamine on kohustuslik, huvitatud isikute küsimustele, ettepanekutele ja vastuväidetele tuleb vastata. Vastanute arvates mängib KMH olulist rolli ka tegevuse vajaduse ja sotsiaalse mõju analüüsimisel – nii arvas kummalgi juhul 14% vastanutest. 3% vastanutest pidas oluliseks kavandatava tegevuse majandusliku mõttekuse ja kuluefektiivsuse, aga ka positiivsete mõjude analüüsi.

Enamik vastanutest (69%) ei pidanud KMH puhul ainutähtsaks seadusest tulenevate nõuete korrektset järgimist (ehk vormi), vaid leidis, et oluline on pigem asja sisu – olulise negatiivse keskkonnamõju tekkimise ärahoidmine ja minimeerimine. Ülejäänud (31%) arvasid, et KMH ülesanne sõltub KMH iseloomust ja üldreeglit siin ei ole. Leiti ka, et otsustajal tuleb peale KMH järelduste kaaluda veel paljusid muid aspekte. Enamiku vastajate (69%) arvates peab otsustaja seisma eelkõige hea selle eest, et “kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja sulgemise tagajärjel oleks tagatud säästva arengu põhimõte – majandus-, sotsiaalse ja keskkonnavaldkonna tasakaalustatud areng”. Vajadust eeskätt elukeskkonna säilimise eest hea seista pooldas 31% vastanutest. Valdav enamik (92%) vastanutest leidis, et otsustaja peab eelkõige arvestama üldisi, mitte era(äri)huvisid. Kuigi enamik vastanutest pidas keskkonnakaalutlusi otsustamisel määravaks, näitasid vastused küsimusele, kumba eelistada, kui kaalukaasil on kohaliku elu arendamine ja keskkonnanõuded, et sotsiaal-majanduslike kaalutluste eelistamist keskkonnakaalutlustele tuleb siiski ette. 77% vastanutest mõõnis, et majanduslikke kaalutlusi eelistatakse keskkonnakaalutlustele “mõnikord” või “harva”. 33% märkis, et otsustamisel lähtutakse alati üksnes keskkonnakaalutlustest.

Otsustajad pidasid edukuse kriteeriumiks KMH nõuetekohast läbiviimist, millega muuhulgas on kaasnenud aktiivne avalikustamine, aga ka kogu olulise keskkonnamõju analüüs. Kohalike omavalitsuste arvates on kõige tõhusam kaasamise meetod inimeste teavitamine võimalikult kodukoha lähedal ja personaalselt. Nii pidaski enamik otsustajatest info levitamisel tähtsaks kohaliku ajalehte, aga ka otsepostitust.

Küsimusele, mis vajaks otsustajate arvates KMH-s täiustamist, valis 69% vastanutest väite, et “arendaja kui tellija ja KMH eksperdi kui täitja otsene rahaline suhe tuleks lõpetada”. Telefonivestlustes avaldati seisukohta, et KMH ekspert pole oma töös vaba, kuna arendaja annab eksperdile tööülesande, tähtaja ja eelarve ning seega esindab ekspert eelkõige arendaja soove ja eesmärke, mitte üldisi huvisid. Otsustajad aga ootavad KMH eksperdilt ennekõike keskkonnamõju igakülgset analüüsi. Ülejäänud 31% soovis otsustajale enam võimu, kaalumaks KMH algatamise vajalikkust, ega pidanud seetõttu oluliseks esitada projektide loetelu seaduses detailsemalt.

4.3.3 KMH eksperdid

4.3.3.1 Valimi iseloomustus

Valimisse kuulus 21 KMH eksperti, kes olid juhtekspertid 27 KMH juhtumis (Tabel 10). Ankeedi A-osas (Lisa 3) esitati KMH ekspertidele 10 küsimust, mis puudutasid KMH protseduuri, osapoolte rolle ja peamisi raskusi, mida eksperdid on oma töös tunnetanud.

Nende 21 KMH eksperdi hulgas oli kolm eksperti, kes olid seotud enam kui ühe uuritava KMH-ga. Kuido Kartau oli juhtekspert neljas ning Rein Ratas, Rein Kitsing ja Toomas Pallo igaüks kahes KMH-s.

Tabel 10. Valimisse kaasatud KMH juhtekspertid

Jrk nr	KMH juhteksperti nimi	KMH nimetus
1	Eike Riis	1. AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks
2	Rein Ratas	2. Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH 3. Saaremaa sadama ehitamise KMH
3	Peeter Kais	4. OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine
4	Rein Kitsing	5. Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH 6. Kunda sadama vedellasterminali KMH
5	Kuido Kartau	7. Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH 8. Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH 9. Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH 10. Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH
6	Aavo Rätsep	11. Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH
7	Toomas Ideon	12. Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine
8	Arvo Järvet	13. Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamisega seotud KMH
9	Lauri Aasalo	14. T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH
10	Silver Riige	15. Voore asula ja paisjärve maaala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH
11	Enno Kirt	16. Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine
12	Toomas Pallo	17. Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH 18. Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH
13	Aare Kuusik	19. Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH
14	Juhan Ruut	20. Laguja prügila sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine
15	Anne Rooma	21. Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine
16	Urmas Uri	22. Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine
17	Ahto Järvik	23. Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine
18	Karin Juhat	24. Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine
19	Jüri Kask	25. Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine
20	Mihkel Vaarik	26. Loode-Eesti jäätmekäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine
21	Valdo Liblik	27. Eesti Elektriyaamade 8. ploki ja Balti Elektriyaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH

KMH 21 juhteksperti jaotumise tööandjate vahel esitab Tabel 4. Näidisanket KMH ekspertidele on Lisas 3.

4.3.3.2 Küsitluse tulemused

Täidetud ankeedi tagastas 20 KMH eksperti 21-st (95%). Ankeedile vastamiseks ei leidnud kahjuks aega Toomas Ideon AS-ist Maves. Peale ankeetvastuste esitasid mitmed eksperdid kirjalikult

ja suuliselt lisakommentaare ja ettepanekuid KMH kohta, mida on tulemuste analüüsil ka kasutatud.

Eksperdi rolli ei saa KMH puhul alahinnata. KMH eksperdil lasub oluline vastutus kavandatava tegevuse keskkonnamõju kaardistamisel, hindamisel ja prognoosimisel. KMH eksperdiks saamiseks tuleb taotleda litsentsi. See nõuab vastavat haridust ja koolitust, eelnevat KMH-alast töökogemust juhteksperdi käe all jms. Uuritavas valimis oli 7 KMH eksperti, kes olid peatüki 3 põhjal Eestis enim nõutud (ptk 3, Tabel 8). Need on Kuido Kartau, Rein Ratas, Mihkel Vaarik, Ahto Järvik, Urmas Uri, Jüri Kask ja Valdo Liblik, kes ajavahemikus 2001–2005 I kvartal olid 16 KMH eksperdi hulgas, kes juhtisid kümmet ja enamat KMH-d. Seega on käesolevas küsitluses osalenud 20 eksperdi seisukohad representatiivsed, andmaks hinnangut keskkonnamõju hindamisele KMH eksperdi vaatevinklist.

KMH ekspertide arvates olid seaduses toodud kriteeriumid olulise keskkonnamõju määramiseks täiesti piisavad ja mõistetavad. 80% vastanutest arvas, et keskkonnamõju hindamise algatamise motiivid on selged ja detailsemaks pole mõtet minna – “kõiki elus ette tulevaid juhtumeid ei saagi seadusesse kirjutada, oluline on ka igakordne kaalutlemine”. Ülejäänud (20%) pidasid vajalikuks tegevuste loetelu täpsustada, seades täpsed künnisväärtused.

KMH eksperdi litsentseerimist pidas vajalikuks 85% vastanutest, sh suhteliselt oluliseks pidas seda 55% ja väga oluliseks 35% vastanutest. Kaks eksperti pidasid litsentseerimist täiesti tarbetuks, väites, et “töö kõneleb enda eest”.

Küsimusele, kas ja mil määral peaks KMH ekspert vastutama KMH järelduste eest kavandatava tegevuse rakendamisel, vastasid KMH eksperdid, et eksperdi vastutus lõpeb KMH aruande heakskiitmisega (30%), aga vastutus on pigem moraalne (20%) kui materiaalne. Ka nõustus 15% vastanutest väitega, et KMH eksperdi vastutust on raske kui mitte võimatu määratleda. Kommentaarides märgiti, et eksperdi vastutust aitab tõsta litsentsi peatamine või äravõtmine.

Nii nagu arendajatele, esitati ka KMH ekspertidele küsimus mõistlike alternatiivsete võimaluste kohta. KMH ekspertide arvates tuleks alternatiivseid võimalusi valida nii asukohale (30% vastanutest) kui tehnoloogiale (30% vastanutest). Oluliseks peeti alternatiivsete võimaluste otsimist tegevuse vajadusele (15%). Ülejäänud (25%) leidsid, et see, millele alternatiivseid võimalusi valida, sõltub kavandatavast tegevusest, ning ei saa nõuda, et alati tuleb välja pakkuda ja analüüsida asukoha või mõnda muud alternatiivi.

Asukohavaliku puhul küsiti, kuidas oleks kõige otstarbekam kaaluda alternatiivseid asukohti. KMH ekspertide arvates oleks asukohavalikul mõte ainult strateegiliste planeerimisdokumentide koostamise, sh maakonna- ja üldplaneeringute tasemel. Kommentaarides ja telefonivestlustes tuli esile olukordi, kus asukohavalikut on nõutud detailplaneeringu tasemel või laiendatavale ja rekonstrueeritavale objektile olemasoleva kinnistu piires. 50% vastanutest on seisukohal, et asukoha alternatiivse võimaluse valik saab olla ja peab olema vaid üleriigilise, maakonna- ja üldplaneeringute tasemel, teine 50% vastanutest on seisukohal, et arendaja saab seejuures kaaluda vaid tema valduses olevat territooriumi.

Asjaosaliste rollide kohta KMH-s on ekspertidel oma arusaam. Kui kavandatava tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjenduse ja kirjelduse peaks KMH ekspertide arvates andma arendaja (80% vastanutest) ning KMH programmi ja aruande eelnõu koostamine on nende endi õlul (95%), siis arvamused selle kohta, kes on eelkõige vastutav avalikest aruteludest teatamise, koosolekute juhtimise ning protokollimise eest, lahknevad suuresti. Valdavalt peeti seda otsustaja ülesandeks (65%), kuid leidis ka neid, kes pidasid seda eelkõige arendaja (15%), KMH järelevalvaja (10%) ja KMH eksperdi (10%) ülesandeks. Suuresti erinevad ka KMH ekspertide seisukohad selles osas, kes peaks riigiasutustelt kooskõlastusi võtma ja võimalikke konflikte lahendama. KMH eksperdid pakuvad nimetatud rolle täitma nii arendajat (70%), otsustajat (5%), KMH järelevalvajat (10%) kui ka iseennast (15%). Kommentaarides ja telefoniusutlustes lisasid eksperdid siiski, et nimetatud rollide võtmine sõltub eelnevatest kokkulepetest. Näiteks toodi KMH ekspertide ja arendaja vahelised lepingud, kus KMH eksperdile on arendaja soovil pandud muuhulgas ülesanne korraldada avalikke koosolekuid ja neid protokollida, vastata avalikustamise käigus esitatud küsimustele, vastuväidetele ja ettepanekutele

ning vastavalt täiendada dokumentide eelnõusid, kuigi KeHAS pani need kohustused arendajale (§ 17, lg 1 ja lg 2). KMH eksperdid on seisukohal, et avalikustamise käigus esitatud ettepanekutele ja vastuväidetele vastamine on eelkõige nende endi peamine ülesanne (85%), 10% vastanutest leidis, et tagasisidet peaksid andma KMH ekspert ja arendaja koos ning 5% vastanutest pidas seda ainult arendaja kohuseks.

Küsimusele, milline KMH etapp tekitab KMH eksperdile **kõige enam raskusi**, vastas 40% vastanutest, et see on andmete vähesus, 20% vastanute arvates tekitab raskusi arendaja antud liiga lühike tähtaeg ja 15% vastanute arvates liigne bürokraatia KMH menetlemisel. 25% vastanutest märkisid raskustena teisi asjaolusid, mitte neid, mis olid ankeedis valikvastustena välja pakutud. Peamiste raskustena nimetati “arendajapoolset ebatäpset ülesande püstitamist”, “otsustaja eba-kompetentsust”, “KOV-ide suutmatust KMH-d menetleda”, “kui KMH järelevalvaja nõuab lisauuringuid, mida aga pole (KMH eksperdi arvates – koostaja märkus) tarvis” ning “arendajaga hinnas ja tööajaks kokkuleppimist”. Kommentaarides ja telefoniusutlustes märkisid eksperdid, et kõik kohalikud omavalitsused pole suutelised KMH-d adekvaatselt juhtima. Vähe on veel avalikustamise kogemusi, mis annab eriti tunda avalikel koosolekutel küsimustele vastamisel ja ristuvate huvide tasakaalustamisel.

Küsimusele, kas KMH järelevalvaja on pigem kohaliku arengu aeglustaja või edendaja, vastasid KMH eksperdid, et selliseid olukordi, kus nende arvates eelistab KMH järelevalvaja pigem majanduslikke kui keskkonnakaalutlusi, tuleb ette “mõnikord” ja “harva” (80%). 15% vastanutest oli kindel, et KMH järelevalvaja eelistab alati keskkonnakaalutlusi. Samas olid eksperdid suhteliselt üksmeelsed selles, et **huvide konflikti** ei ole olukorras, kus keskkonnateenistus on samas asjas otsustaja ja KMH järelevalvaja. 55% vastanutest arvas, et huvide konflikti ei ole, kuna “nii keskkonnalubade väljaandmisel kui KMH järelevalves tuleb niikuinii arvestada võrdselt kõiki aspekte (sh majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaaspektid)”. 15% vastanutest oli aga arvamusel, et huvide konflikti ei saagi tekkida, seda seoses asjaoluga, et nii keskkonnalubade väljaandmisel kui KMH järelevalves on esikohal vaid keskkonnaaspektid. 20% vastanutest nägi keskkonnateenistuse kahetises rollis siiski probleeme, märkides, et olukord “ise teen ja ise kontrollin” pole normaalne. Vastustest võib järeldada, et KMH ekspertide arusaamad KMH peamistest eesmärkidest on erinevad: ühed leiavad, et KMH peaks tegelema majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaküsimustega võrdselt, teiste arvates on esmatähtsad keskkonnaaspektid. Telefoniusutluste tulemusena koorus välja ka tõsiasi, et rollidest erinevat arusaamist põhjustab keskkonnateenistuse kahetine roll, sest KMH eksperdid lähtuvad keskkonnateenistuse rolli hindamisel ühest tervikust, lahutamata seejuures otsustaja ja järelevalvaja rolle.

Ankeedi viimane küsimus puudutas **KMH objektiivsust ja ekspertide sõltumatust**. See teema on esile tulnud ka eelnevates projektides ja koolituste käigus. Küsitluses osalenud KMH ekspertide arvamused KMH objektiivsuse tagamise kohta jagunesid pooleks: 45% vastanutest oli seisukohal, et senist olukorda tuleks muuta ja eksperdile peaks tasuma arendaja riigi vahendusel (30%) või riik (15%). 45% arvas, et KMH objektiivsust tuleks tõsta pigem KMH aruande kvaliteedi kontrolliga, mitte arendaja ja eksperdi lepingulise suhte muutmisega. 10% leidis, et KMH on täna piisavalt objektiivne ja muudatusi pole tarvis. Ülejäänud (10%) leidsid, et KMH objektiivsust saaks tõsta KMH programmi kvaliteedi tõstmisega ja sel moel, et KMH programmi koostaks mõni KMH järelevalvaja tellitud sõltumatu ekspert, kuna arendaja “läheb alati kergema vastupanu teed”. KMH aruande koostamine jääks ikkagi arendaja palgatud KMH eksperdi hooleks.

4.3.4 Keskkonnateenistused ja keskkonnaminister

4.3.4.1 Valimi iseloomustus

Keskkonnateenistus ja keskkonnaminister on KMH puhul kahes rollis: otsustajana, andes välja mõnd keskkonnaluba, ja KMH järelevalvajana. KeHAS-i kohaselt jäi juhul, kui keskkonnateenistus oli

keskkonnaloa väljaandja, tema pädevusse ka vastava KMH juhtumi järelevalve (§ 12, lg 3; § 18, lg 1). Erandi moodustasid need olukorrad, mille puhul võis kavandatava tegevuse mõju ulatuda teise maakonda, piiriveekogule või merele või olla piiriülene, sel juhul võis otsustaja olla keskkonnaminister, KMH järelevalvaja aga vastava maakonna keskkonnateenistus. KeHJS-i § 10 lõige 1 muudab seda olukorda, sätestades, et KMH järelevalvaja on Keskkonnaministeerium, kui Keskkonnaministeerium on tegevusloa andja või kui tegevusega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju võib ulatuda teise maakonda, piiriveekogule või merele või olla piiriülene.

Vastavalt töö lähteülesandele kaasati uuritavasse valimisse 7 maakonna keskkonnateenistused (KKT), kus keskkonnamõju hindamiste arv oli eelinfo põhjal uuritaval perioodil olnud suurim. Need KKT-d olid järgmised:

1. Harjumaa KKT
2. Ida-Virumaa KKT
3. Jõgevamaa KKT
4. Lääne-Virumaa KKT
5. Pärnumaa KKT
6. Saaremaa KKT
7. Tartumaa KKT

Üleestilise uuringu tulemused (peatükk 3) näitasid aga, et valikuuringusse oleks pidanud haarama ka Läänemaa, sest seal oli uuritaval perioodil sama palju KMH-sid (29) kui valimisse võetud Jõgevamaal ja Pärnumaal. Ankeet (Lisa 4) saadeti nimetatud seitsme maakonna keskkonnamõju hindamisega tegelevale 7 spetsialistile.

Keskkonnaministri otsuseid valmistavad ette Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse ja -tehnoloogia osakonna spetsialistid. Seetõttu paluti ankeedi küsimustele vastata kahel osakonna spetsialistil. Ühtekokku saadeti ankeet (Lisa 4) 9 keskkonnakorralduse ametnikule.

4.3.4.2 Küsitluse tulemused

Ankeetküsitlusele vastas 9 adressaadist 9 (100%). Üldküsimusi (ankeedi A-osa) oli 14. Küsimusele, mis on **keskkonnamõju hindamise peamine eesmärk**, vastasid Keskkonnaministeeriumi keskkonnamõju hindamise eest (nii keskaparaadi kui maakondlikul tasemel) vastutavad ametnikud, et eesmärk on ära hoida “kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel tekkivat võimalikku keskkonna-, majanduslikku ja sotsiaalset kahju kogu ühiskonnale”. Seda meelt oli 56% vastanutest. Üksnes keskkonnakahju ärahoidmist pidas KMH tähtsaimaks ülesandeks 33% vastanutest, valides vastuse “et ei tekiks keskkonnakahju (eeskätt looduskeskkonnale ja elukvaliteedile – puhas õhk ja vesi, müravaba keskkond, puhkevõimalused jms)”. Ülejäänud 11% vastanutest arvasid, et KMH eesmärk sõltub KMH ülesandest ja see võib iga kord olla erinev.

Ülekaalukalt (67%) leidsid vastanud, et lisaks peamisele eesmärgile täidab KMH väga olulist rolli “demokraatia arendamisel (huvirühmade kaasamise, avalike arutelude, ettepanekute/vastuväidete arvestamise jms kaudu)”. Ülejäänud vastajad pidasid ühevõrra tähtsaks nii “kavandatava tegevuse vajaduse analüüsi” (11%), “kavandatava tegevuse sotsiaalsete mõjude analüüsi” (11%) kui ka “kavandatava tegevuse positiivsete mõjude analüüsi” (11%).

Olgugi et enamik vastajatest pidas KMH ülesannet laiemaks kui vaid keskkonnakahju ennetamine ja minimeerimine, oli vastajate arvates **otsustaja tähtsaim roll** just olulise negatiivse keskkonnakahju ärahoidmist. Seda meelt oli 89% vastanutest. Sellisest vastusest jääb paratamatult mulje, nagu oleks veel keegi peale otsustaja, kes tegevusloa andmise käigus peaks arvestama “kogu kahju”, s.t lisaks keskkonnakahjule ka majandusliku ja sotsiaalse kahju tekkimise võimalust ja olulisust. Vastakad vastused võivad olla tingitud sellest, et keskkonnateenistuste ja keskkonnaministri otsustada on keskkonnalubade väljaandmine ning viimaste põhisisu on ikkagi keskkonna-, mitte majanduslike või sotsiaalsete nõuete seadmine.

Vähem tähtsaks peeti **otsustaja ülesannet** kontrollida KMH läbiviimise nõuetekohasust (11%). Otsustajalt oodatakse eelkõige üldiste huvide eest seismist (89%) ja säästva arengu põhimõtete arvestamist, s.t majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna tasakaalustatud arengu tagamist (100%). Samas tõdesid vastajad (67%), et tuleb ette olukordi, kus eelistatakse majanduslikke kaalutlusi keskkonnakaalutluste ees. Ülejäänud 33% märkis, et alati on otsustamisel antud eelis keskkonnakaalutlustele.

Enim segadust tekitas vastajates küsimus huvide konflikti kohta. Nimelt tuleb keskkonnateenistusel ja keskkonnaministril KMH käigus teatud olukordades **olla korraga kahes rollis** (keskkonnaloa andmise otsustaja ja KMH järelevalvaja). Kas see võib põhjustada huvide konflikti? 56% vastanutest märkis, et huvide konflikti pole, kuna “nii keskkonnalubade väljaandmisel kui KMH järelevalves tuleb niikuinii arvestada võrdselt kõiki aspekte (nii majandus-, sotsiaal- kui keskkonnaaspektid)”. 33% vastanutest arvas, et “sellist olukorda ei saa tekkida, sest nii keskkonnalubade väljaandmisel kui ka KMH järelevalves on esmatähtsad vaid keskkonnaaspektid”. Ainult üks vastaja (11%) märkis, et “enamasti on see nii, sest otsustajal tuleb tasakaalustada kõiki, nii majandus-, sotsiaalseid kui keskkonnahuviseid, kuid KMH järelevalvaja peab hea seisma eelkõige keskkonnahuvide eest”.

Isiku (ametniku) tasandil on need rollid enamasti lahutatud, kuna keskkonnaloa andmist menetleb vastaval ametikohal olev ametnik (nt vee-, välisõhu-, jäätmespetsialist), kes ei pruugi olla sama keskkonnateenistuse või Keskkonnaministeeriumi KMH järelevalvaja. Ent tuleb ette olukordi, kus üks keskkonnaametnik täidab peale KMH järelevalvaja veel keskkonnaloa menetleja rolli. Uuritavates maakondades oli vaid Ida-Virumaal ametis üks ametnik, kelle ainus tööülesanne on KMH järelevalve. Pärnumaa keskkonnateenistuse keskkonnakorralduse spetsialist küll keskkonnalube ei menetle, kuid tal on lisäülesandeid seoses maaostu ja -müügiga, keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamisega ettevõtetes ja keskkonnainfo kogumisega. Ülejäänud uuritavates keskkonnateenistustes on mõne valdkonna keskkonnaloa menetlemine ja KMH järelevalve ühendatud sama ametikohaga (Tabel 11).

Tabel 11. Keskkonnamõju hindamise järelevalve ja keskkonnalubade menetlemise kaksikrollide jaotus uuritavas valimis

Jrk nr	Keskkonnateenistuse nimetus	Keskkonnakorraldusega tegelevate ametnike arv ⁹	Ainult KMH järelevalvaja	Keskkonnaloa menetleja ja KMH järelevalvaja rollis
1	Harjumaa KKT	1	0	1 (sh menetleb ka komplekslube)
2	Ida-Virumaa KKT	1	1	0
3	Jõgevamaa KKT	1	0	1 (sh menetleb maavara kaevandamise ja vee-erikasutuslube)
4	Lääne-Virumaa	1	0	1 (sh menetleb maavara kaevandamise, jäätme- ja komplekslube ning vahel ka vee erikasutuslube)
5	Pärnumaa KKT	1	1	0 ¹⁰
6	Saaremaa KKT	1	0	1 (sh menetleb maavara kaevandamise lube, annab kooskõlastusi planeeringutele)
7	Tartumaa KKT	1	0	1 (sh menetleb vee erikasutus-, jäätme- ja välisõhulube ning komplekslube)
KOKKU:		7	2	5

⁹ Keskkonnakorralduse all mõeldakse siin ametikohta, kus ülesannete hulka kuulub kas ainult KMH järelevalve või peale KMH järelevalve ka keskkonnaloa väljaandmine.

¹⁰ Kuigi vastav ametnik ei menetle keskkonnalube, on tal peale KMH järelevalve teisi tööülesandeid.

Seega võib huvide konflikti teket eeldada vaid juhul, kui üks ja sama ametnik on nii vastava loa menetleja kui KMH järelevalvaja. Seega võis uuritavate KMH juhtumite hulgas olla potentsiaalne huvide konflikt vaid ühel juhul (Jõgevamaal), kus üks ametnik tegeles nii vee erikasutusloa menetlemise kui ka KMH järelevalvega (Soovitus 1).

Vestlustes keskkonnaekspertidega tehti ettepanek, et olukorras, kus üks ja sama ametnik on ühes ja samas juhtumis korraga otsustaja ja KMH järelevalvaja rollis, võiks KMH järelevalvaja kohuseid täita mõne teise maakonna keskkonnateenistus. Ettepaneku esitaja põhjendas, et sellisel juhul saaks keskkonnakorralduse spetsialistide töökoormust nende vahel paremini jagada.

Arvestades KMH-de arvu maakondade lõikes oli uuritava perioodil suurim koormus Harjuma keskkonnateenistuse keskkonnakaitse peaspetsialistil. Ajavahemikus 2001–2005 I kvartal algatati Harjumaal 226 KMH-d, mis moodustasid 35% kõikidest KMH-dest üle Eesti (peatükk 3). Arvestades KMH-de suurt mahtu, valdkondlikku mitmekesisust (sh planeeringute ja projektide keskkonnamõju hindamist) ning avalikustamisega seotud koormust, tuleks Harjuma keskkonnateenistuses kaaluda veel ühe ametikoha täiendavat loomist või panna näiteks kompleksslubade menetlemine uue töötaja õlule.

Asukohavalik on keskkonnamõju hindamise praktikas üks keerulisemaid küsimusi. Arendajad tunnetavad, et asukoha alternatiivsete võimaluste valik on suhteliselt formaalne nõue, sest nad saavadki kaaluda vaid oma valduses olevaid asukohti (vt ptk 4.3.3.2). Keskkonnaametnikelt päriti nende arvamust selle kohta, kuidas oleks kõige otstarbekam kaaluda asukoha alternatiivseid võimalusi. 56% küsimustele vastanud keskkonnaametnikest arvas, et “asukohavalik pole niivõrd arendaja mure, kui võrd erinevaid asukohti peaks eelkõige välja pakkuma kohalik omavalitsus või maaomavalitsus (või riik), kellel on rohkem teavet võimaluste ja piirangute kohta”. Oma vastusele lisaks märkisid neli küsitletavat, et asukohavalik on eelkõige planeeringute ülesanne. 44% vastajatest pidas asukohavalikut aga eelkõige arendaja ülesandeks, märkides, et “arendaja peab oma tegevuse kavandamisel alati välja valima rohkem kui ühe territooriumi”. Ükski keskkonnaametnik ei nõustunud seisukohaga, et “arendaja saabki kaaluda ainult seda territooriumi, mis on tema valduses, asukohavalik on KMH-s suhteliselt formaalne tegevus”, pidades seda keskkonnamõju hindamist kitsendavaks aspektiks.

Küsimusele, mis on KMH praktikas tekitanud eriarvamusi, kas **KMH objektiivsus** ja arendaja ja KMH eksperdi vahetu rahalise suhte roll selles, vastas suur osa keskkonnaametnikest (44%), et “KMH objektiivsust tuleks pigem tõsta KMH aruande kvaliteedi parema kontrollimisega, mitte KMH eksperdi ja arendaja vaheliste suhete muutmisega”. 22% vastajatest oli aga seda meelt, et arendaja ja KMH eksperdi suhet tuleks muuta ja parim viis seda teha oleks nii, et “eksperdile tasuks arendaja riigi vahendusel”. Seda arvamust jagas sama palju vastanuid (22%), kelle arvates pole vaja arendaja ja KMH eksperdi suhet muuta, küll aga tuleks tõsta ekspertide pädevust ja töö kvaliteeti. 11% vastanuid arvas, et KMH objektiivsuse tagaks see, kui KMH kulud kannaks tervikuna riik.

4.3.5 Huvirühmade esindajad

4.3.5.1 Valimi iseloomustus

Valimisse kaasati 6 keskkonnaorganisatsiooni, kes võtsid aktiivselt osa avalikustamisest kaheksas uuritavas KMH-s, s.t kommenteerisid dokumente ja osalesid avalikel koosolekutel. Huvirühmade valim on esitatud tabelis (Tabel 12).

Tabel 12. Huvirühmade valim

Jrk nr	Nimetus	KMH, milles osales
1	SA Eestimaa Looduse Fond	1. Saaremaa sadama ehitamise KMH 2. Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine
2	MTÜ Eesti Roheline Liikumine	1. Saaremaa sadama ehitamise KMH 2. Loode-Eesti jäätmekäitlusettevõtte KMH 3. Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH 4. Laguja prügilala sulgemisega seotud KMH 5. Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH 6. Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse KMH
3	SA Kihnu Väina Merepark	1. Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH
4	MTÜ Eesti Ornitoloogiaühing	1. Saaremaa sadama ehitamise KMH
5	Seltsing "Puhta Ääsmäe eest!"	1. Loode-Eesti jäätmekäitlusettevõtte KMH
6	MTÜ Saaremaa Linnuklubi	1. Saaremaa sadama ehitamise KMH

Üldküsimusi (A-osa) oli ankeedis antud valimile 17 (Lisa 6). Arvukate küsimuste eesmärk oli eelkõige uurida, mil määral huvirühmade arusaamine KMH eesmärkidest ja osapoolte rollidest ühtib teiste osapoolte arusaamaga. Uurimus osapoolte ootuste kohta keskkonnamõju strateegilises hindamises näitas, et need ootused võisid erineda või koguni ristuda.¹¹

Ankeedi B-osas uuriti huvirühmade hinnangut nende KMH kohta, kus osales huvirühma esindaja.

4.3.5.2 Küsitluse tulemused

Kuuest adressaadist vastas ankeedile kuus (100%), kes esindasid kolme MTÜ-d, kaht sihtasutust ja üht mitteformaalset ühendust – seltsingut.

Küsimusele, mis on keskkonnamõju hindamise peamine eesmärk, vastas kuuest neli, et see on eeskätt keskkonnakahju ärahoidmine looduskeskkonnale ja elukvaliteedile. Üks vastaja oli seda meelt, et KMH peaks aitama kindlaks teha "nii keskkonna-, majanduslikku kui sotsiaalset kahju kogu ühiskonnale" ja üks vastaja oli seisukohal, et KMH peamine ülesanne on "avalikkusele teada anda, milline mõju (nii positiivne kui negatiivne) võib arendustegevusega kaasneda". Kõik kuus vastajat jagasid seisukohta, et KMH-l on oluline roll demokraatia arendamisel, pidades seda rolli tähtsusest teiseks. See, et KMH on nõuetekohaselt läbi viidud, ei pidanud oluliseks neli vastajat, üks vastaja pidas seda aga oluliseks. Üks vastaja arvas ka, et KMH ülesanne sõltub KMH-st ja see võib iga kord olla erinev.

Kõik vastajad pidasid otsustaja esmaseks kohuseks tagada, et "kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel ei tekiks olulist negatiivset keskkonnamõju". Viie vastaja arvates peaks otsustaja eelkõige seisma hea üldiste huvide eest, üks vastaja pidas oluliseks seda, et otsustaja oleks erinevate huvide tasakaalustaja. Huvirühmade esindajad olid otsustajate suhtes kriitilisemad, väites, et majanduslikke kaalutlusi eelistatakse keskkonnakaalutluste ees "suhteliselt tihti" (4 vastajat), "enamasti" (1 vastaja) ja "tuleb ette mõnikord" (1 vastaja).

Küsimusele, mis on KMH järelevalvaja ülesanne KMH-s, vastasid kõik (100%), et see on "kontrollida, et KMH oleks nõuetekohaselt (sh avalikustamine) läbi viidud ja negatiivse keskkonnamõju vältimine tegevuse kavandamisel ja elluviimisel on seejuures kõige tähtsam aspekt".

¹¹ Peterson, K. 2004. The role and value of strategic environmental assessment in Estonia: stakeholders' perspectives. *Impact Assessment and Project Appraisal*, vol. 22, June 2004, p. 159–165.

Pidades keskkonnakaalutluste eelistamist KMH järelevalves esmatahtsaks, olid küsitluses osalenud huvirühmade esindajad suhteliselt kriitilised nende olukordade suhtes, kus KMH järelevalvaja oli eelistanud majanduslikke kaalutlusi. Küsimusele, kas ja kui tihti taolisi olukordi ette on tulnud, vastas kolmandik küsitletavatest, et “suhteliselt tihti”, kolmandik, et “tuleb ette mõnikord”, ja ülejäänud kolmandik, et “alati on KMH järelevalvaja eelistanud keskkonnakaalutlusi”. Samas ei pea enamik vastajaist (67%) õigeks, et keskkonnateenistusel ja keskkonnaministril võib ühes juhtumis olla korraga kaks rolli – otsustaja ja KMH järelevalvaja. Põhjuseks nimetati olukorda, kus “otsustajal tuleb tasakaalustada kõiki huvisid (majandus-, sotsiaalsed ja keskkonnahuvid), kuid KMH järelevalvaja peab hea seisma eelkõige keskkonnahuvide eest”. Ülejäänud vastajad (33%) olid seisukohal, et huvide konflikti pole, kuna “keskkonnateenistus lähtub alati eelkõige keskkonnakaalutlustest”.

Küsimusele **parima asukoha valimise protseduuri** kohta vastas 33% küsitletutest, et “asukohavalik ei ole arendaja mure, erinevaid asukohti peaks välja pakkuma eelkõige kohalik omavalitsus või maavalitsus (või riik), kellel on rohkem teavet erinevate võimaluste ja piirangute kohta”, 17% vastanutest leidis, et “arendaja peaks alati välja pakkuma enam kui ühe asukoha”. Ülejäänud vastajad (56%) pakkusid asukohavalikuks välja erinevaid võimalusi, nagu asukoha peaks välja pakkuma “arendaja ja KMH ekspert” või “arendaja ja avalikkus” või “arendaja ja otsustaja”, “parima asukoha peaks välja valima planeeringute käigus” või “arendaja peab tõestama, et see on parim asukoht”.

Küsimusele KMH **objektiivsuse** kohta vastas 50% küsitletutest, et “eksperdil peaks tasuma arendaja riigi vahendusel”, 33% oli seda meelt, et “KMH objektiivsust tuleks tõsta KMH aruande kvaliteedi parema kontrollimisega, mitte KMH eksperdi ja arendaja vaheliste suhete muutmisega” ja 17% vastanutest ei osanud lahendust välja pakkuda.

4.3.6 Keskkonnamõju hindamine ja osapoolte nägemus sellest – küsitluse kokkuvõte ja arutelu

4.3.6.1 Keskkonnamõju hindamise peamine ülesanne

Selleks et mitme osapoolega protsessi demokraatlikult ja ladusalt läbi viia, peavad kõik osapooled protsessi eesmärkidest ja oodatavatest tulemustest ühtmoodi aru saama. Uuritava 27 KMH juhtumiga seotud isikute küsitlus näitas, et KMH osapooltel on erinevad arvamused keskkonnamõju hindamise peamise eesmärgi kohta. Võttes arvesse küsitluses osalenud viie osapoole (arendajad, KMH eksperdid, kohalikud omavalitsused ja maanteeamet ning keskkonnaametnikud ja huvirühmad) esindajate valdavalt seisukohta (ptk 4.3.1.2, 4.3.2.2, 4.3.3.2, 4.3.4.2, 4.3.5.2), selgus, et osa neist pidasid KMH ülesandeid laiemaks, teised kitsamaks (Tabel 13).

Tabel 13. KMH peamine ülesanne osapoolte arvates

Nr	KMH peamine ülesanne	KMH osapoolte arvamus				
		arendajate arvates	KMH ekspertide arvates	KOV-ide ja maanteeameti arvates	keskkonnaametnike arvates	huvirühmade arvates
1	Ennetada ja minimeerida kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamisega kaasnevat majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnakahju	Kõige olulisem ülesanne (85%)	Kõige olulisem ülesanne (55%)	Oluline ülesanne (38%)	Kõige olulisem ülesanne (56%)	Oluline ülesanne (33%)
2	Ennetada ja minimeerida kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamisega kaasnevat keskkonnakahju (eeskätt looduskeskkonnale ja elukvaliteedile – puhas õhk ja vesi, müravaba keskkond, puhkevõimalused jms)	Oluline ülesanne (7,5%)	Oluline ülesanne (45%)	Kõige olulisem ülesanne (62%)	Oluline ülesanne (33%)	Kõige olulisem ülesanne (67%)

3	Ennetada ja minimeerida kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamisega kaasnevat sotsiaalset ja keskkonnakahju	Oluline ülesanne (7,5%)	Pole asjakohane ülesanne	Pole asjakohane ülesanne	Pole asjakohane ülesanne	Pole asjakohane ülesanne
4	KMH peamine eesmärk sõltub KMH ülesandest , KMH ülesanne on igas KMH-s erinev	Pole asjakohane	Pole asjakohane	Pole asjakohane	Suhteliselt väheoluline ülesanne (11%)	Pole asjakohane ülesanne

Mõnevõrra üllatav on suure osa küsitluses osalenud arendajate, KMH ekspertide ja keskkonnaametnike valdav seisukoht, et KMH peaks andma vastuse mitte ainult kavandatava tegevuse keskkonnamõju, vaid ka majandusliku ja sotsiaalse mõju kohta. Üllatav on see seisukoht ehk eriti arendajate puhul, kuna nende soov viia KMH läbi võimalikult kiiresti ja odavalt (vt ptk 4.3.1.2) ei tundu toetavat mõjude kompleksset hindamist, sest see eeldaks arendajapoolset suuremat panust KMH-sse. Suurema panusena tuleks käsitleda kavandatava tegevuse vajaduse, aga ka majanduslikku ja sotsiaalset põhjendatust, mis oleks võrreldav keskkonnamõju hindamise mahu ja ulatusega. Kompleksset lähenemist ehk säästva arengu edendamist pooldanute hulgas olnud KMH eksperdid ja keskkonnaametnikud pidasid oma vastustes eelkõige silmas seda, et KMH-s kaalutakse nii või teisiti peale keskkonnamõju ka sotsiaalset ja majanduslikku mõju. Ent siinkohal tuleb märkida, et majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaküsimuste käsitus on KMH-s ikkagi “keskkonna poole kaldu” (vt Tabel 14). Uuritavate juhtumite puhul piirdusid kõik KMH aruanded kavandatava tegevuse vajaduse, eesmärgi ning majandusliku ja sotsiaalse mõju kirjeldamisel üksnes põgusa ülevaatega (Lisa 1).

KeHAS määratles keskkonnamõju hindamise eesmärgina eelkõige keskkonnamõju hindamist kitsamas mõttes. § 2 sätestas, et “keskkonnamõju hindamise eesmärgiks on selgitada, hinnata ja kirjeldada kavandatava tegevuse eeldatavat mõju keskkonnale, analüüsida selle mõju vältimise või leevendamise võimalusi ning teha ettepanek sobivaima lahendusvariandi valikuks”. Kohalike omavalitsuste ja maanteeameti ning huvirühmade valimis prevaleeriski just selline seisukoht: KMH peamine eesmärk on ennetada ja minimeerida võimalikku keskkonnakahju. Põhjus, miks KMH mõned osapooled käsitlevad KMH eesmarke kitsamas mõttes (keskkonnakahju ärahoidmisena) on ehk selles, et protseduuri nimetus (keskkonnamõju hindamine) ise kitsendab seda. Miks aga mõned KMH osapooled (arendajad, KMH eksperdid ja keskkonnaametnikud) käsitlevad KMH-d laiemana kui ainult keskkond, võib ehk peituda selles, et täna kehtiv seadus KeHJS on peale keskkonnakahju vältimise ja minimeerimise aspekti toonud sisse ka säästva arengu edendamise vajaduse (§ 2, lg 1, p 1). Viimane eeldab, et keskkonnamõju hindamisel tuleb arvestada laiema kontekstiga kui ainult keskkonnakahju.

Märkimist väärib ka mõne arendaja seisukoht, et KMH peamine eesmärk on sotsiaalse ja keskkonnamõju kooshindamine. Uuritavaid KMH juhtumeid analüüsid võis tõesti täheldada, et keskkonnamõju kõrval pöörati enim tähelepanu just elukvaliteedi muutumisega seotud aspektidele, mida võib pidada sotsiaalse mõõtme sissetoomiseks keskkonnamõju hindamisse.

Ilmselt nõustuvad kõik KMH osapooled sellega, et keskkonnamõju hindamine ei saa tegeleda kõigi probleemidega võrdselt, s.t käsitleda võrdses mahu ja ulatuses nii majandus-, sotsiaalkui keskkonnaküsimusi. Kuhugi peab tõmbama piiri ja määratlema põhieesmärgi(d). KMH praktikas on välja kujunenud, et keskkonnamõju hindamine käsitleb eelkõige kavandatava tegevusega kaasnevat võimalikku negatiivset mõju looduskeskkonnale (keskkond kitsamas mõttes) ja inimeste elukvaliteedile, s.o mõju looduskeskkonnale ja inimese tervisele (puhas õhk ja vesi, müravaba keskkond, puhkevõimalused) ehk keskkonnale laiemas mõistes. Mõju hindamine majanduskeskkonnale on ilmselt valdkond, mis eeldab omaette analüüsi ja spetsiifilisema mõju hindamist (finantsanalüüs, majandusriski analüüs jt). Küll on aga majanduskeskkonna analüüs oluline sisend kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamisse, et kindlaks teha mõju ennetamiseks ja minimeerimiseks vajalike kulutuste mahtu ja meetmete teostatavust. Majandusliku mõju analüüs ei peaks aga tervenisti olema KMH osa. See peaks toimuma väljaspool KMH-d,

kuid andma KMH-sse oma kindla sisendi. Põhjus, miks KMH praktikas on keskendutud eelkõige keskkonnaaspektidele, s.t looduskeskkonna ja inimese tervisega seotule ning majanduslikud aspektid on jäetud tagaplaanile, tuleneb keskkonnakaitse üldisest arenguloost. Majandusliku kahju ja kasu arvutamine on otsustamisel olnud tunduvalt pikema ajalooga kui keskkonnakahju ja -kasu arvutamine. Säästva arengu kontseptsioonist, mis eeldab, et kaalukaasile pannakse nii majanduslikud, sotsiaalsed kui keskkonnakaalutlused, hakati rääkima alles paarkümmend aastat tagasi, täpsemalt 1987. aastal. Nihkest majandusliku mõju hindamiselt looduskeskkonna ja inimese tervise mõju hindamisele annavad tunnistust ka üha enam praktikasse levivad inimese tervise mõju hindamise (*Health Impact Assessment*), sotsiaalse mõju hindamise (*Social Impact Assessment*) ja jätkusuutlikkuse hindamise (*Sustainability Impact Assessment* või *Sustainability Assessment*) menetlused.

Kui võrrelda kavandatava tegevusega kaasneva majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõju omavahelist kaalu otsuse tegemisel, siis pidades silmas säästva arengu üldist põhimõtet – olemasoleva põlvkonna areng ei tohi toimuda järeltulevate põlvkondade arvel –, tuleks eelkõige arvestada kaasneva mõju kumuleerivat iseloomu ja pikaajalist toimet (sh kahju) ning sedagi, kui palju on olemas teadusinfot mõju kohta ja kuidas osatakse seda kasutada mõju prognoosimiseks. Just keskkonnakaitse tõi otsuse tegemisse uue mõiste – ettevaatuspõhimõtte, mis tähendab seda, et riske tuleb ennetada isegi siis, kui ei ole selge, kas kavandatava tegevusega kaasneb keskkonnamõju ning milline on selle arvatav ulatus ja iseloom.¹² Tabel 14 sisaldab aspekte, mida uuritud KMH-s arvestati, kuid kolme komponendi (majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõju) puhul erinevas mahu.

Tabel 14. Eri aspektide tähtsus majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõju hindamisel (üldistus uuritavate KMH-de põhjal)

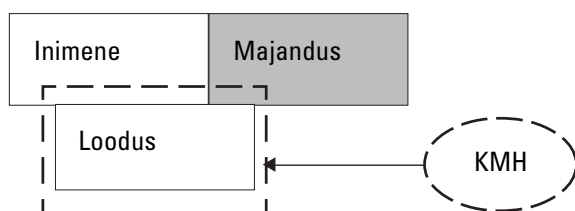
Jrk nr	Mõju hindamisel arvestatav aspekt	Aspekti olulisus majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõju hindamiseks (+ suhteliselt väheoluline; ++ suhteliselt oluline; +++ väga oluline)		
		majandusliku mõju hindamine	sotsiaalse mõju hindamine	keskkonnamõju hindamine
1	Teadusliku info olemasolu	+	++	+++
2	Kahju prognoosimine ja analüüs	+++	+++	+++
3	Kumuleeruva mõju prognoosimine ja analüüs	+	+++	+++
4	Pikaajalise mõju prognoosimine ja analüüs	+	++	+++
5	Ettevaatuspõhimõtte arvestamine ja rakendamine	+	++	+++
6	Üldiste huvide eelistamine erahuvide ees	+	+++	+++
7	Avalikkuse kaasamine ja nn muretase	+	+++	+++

Võrdselt oluline on kahju prognoosimine nii majandusliku, sotsiaalse kui keskkonnakahju hindamisel, kuid ülejäänud aspektide puhul on majandusliku mõju hindamisel tagasihoidlikum roll.

Kui kujutada säästva arengu kolme komponendi – sotsiaalse (inimese), majandusliku ja keskkonnakomponendi (looduse) omavahelisi seoseid keskkonnamõju hindamises kastidena, siis võib KMH praktikale toetudes väita, et KMH on eelkõige suunatud negatiivse mõju ennetamisele ja minimeerimisele looduskeskkonnale ja inimese elukvaliteedile (tervisele), millele annab olulise sisendi majanduskeskkonna analüüs (Joonis 1).

Majanduskeskkonna all on mõeldud kavandatava tegevuse majanduslikku tasuvust ja tegevuse laiendamise või intensiivsuse kasvu perspektiivi, aga ka arendaja võimet täita keskkonnanõuetest tulenevaid meetmeid, sh rakendada parimat võimalikku tehnikat.

¹² Annist, A., Jüssi, M. et al. 2000. Säästva arengu sõnaseletusi. SEI väljaanne nr 1, Tallinn, 94 lk.

Joonis 1. Sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnakomponendi omavaheline suhe ning proportsioonid keskkonnamõju hindamisel

Seega võiks keskkonnamõju hindamise peamine ülesanne olla ennetada ja minimeerida kavandatava tegevusega kaasnevat võimalikku negatiivset mõju inimese elukeskkonnale, s.o looduskeskkonnale ja elukvaliteedile (Soovitus 1).

4.3.6.2 Osapoolte rollid keskkonnamõju hindamisel

Analüüsides KMH osapoolte seisukohti rollide jaotuse kohta keskkonnamõju hindamisel (ptk-d 4.3.1–4.3.5), selgus, et arendajatel, KMH ekspertidel, otsustajatel ja huvirühmade esindajatel olid vastutuse võtmises või selle panemises ühele osapoolle erinevad nägemused (Tabel 15).

Tabel 15. KMH osapoolte arusaamine oma ja teiste rollist KMH aruande koostamisel küsitluse tulemuste põhjal (ülesande vastutava täitja lahtris on esimesena ja paksus kirjas toodud KMH osapool, keda peeti peamiseks vastutajaks, kaldkriipsu järel on märgitud järgmised olulised vastutajad tähtsuse järjekorras)

Nr	Tegevus KMH aruande koostamisel	Kes peaks seda eelkõige tegema?			
		otsustajate arvates ¹³	arendajate arvates	KMH ekspertide arvates	huvirühmade arvates
1	Kavandatava tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjendus ja kirjeldus	Arendaja	Arendaja	Arendaja	Arendaja
2	KMH programmi ja aruande mustandi koostamine	KMH ekspert	KMH ekspert	KMH ekspert	KMH ekspert
3	KMH programmi ja aruande mustandi avalikust arutelust teatamine	KMH järelevalvaja	Otsustaja/ KMH järelevalvaja/ KMH ekspert	Otsustaja/ arendaja/ KMH järelevalvaja	Otsustaja/ arendaja/ KMH ekspert
4	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu juhtimine	Arendaja/ KMH ekspert	KMH ekspert/ otsustaja	Otsustaja/ arendaja/ KMH ekspert	Otsustaja/ KMH järelevalvaja/ KMH ekspert
5	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu protokollimine	Arendaja/ KMH ekspert	KMH ekspert/ otsustaja	Otsustaja/ arendaja/ KMH ekspert	Otsustaja/ KMH ekspert/ KMH järelevalvaja
6	Avalikustamise käigus esitatud ettepanekutele ja vastuväidetele vastamine	Arendaja koostöös KMH eksperdiga	KMH ekspert/ arendaja koos KMH eksperdiga	KMH ekspert/ arendaja/ arendaja koostöös KMH eksperdiga	Arendaja/ arendaja koostöös KMH eksperdiga
7	Riigiasutustega kooskõlastamine	Arendaja	KMH ekspert/ arendaja/ otsustaja	Arendaja/ KMH ekspert	Arendaja/ KMH ekspert
8	Konfliktituatsioonide lahendamine eri osapoolte vahel KMH-s	KMH järelevalvaja	KMH ekspert/ otsustaja/ KMH järelevalvaja/ arendaja	KMH järelevalvaja/ arendaja/ KMH ekspert/ otsustaja	KMH järelevalvaja

¹³ Otsustajad on siinkohal nii KOV-d, maanteeamet kui ka keskkonnateenistused.

KMH osapooled on üksmeelsed selles, et kavandatava tegevuse eesmärgi ja vajaduse põhjendus peab tulema arendajalt. Valdav osa küsitletutest oli ka seisukohal, et KMH programmi ja aruande mustandi (eelnõu) peaks koostama KMH ekspert. Ilmselt olid vastajad juba kohanenud uue seadusega (KeHJS), mis paneb programmi ja aruande koostamise kohustuse eelkõige KMH eksperdile (§ 13; § 20), lisades, et programmi koostamine toimub koos arendajaga (§ 13, lg 1). Seevastu KeHAS pani KMH programmi koostamise, KMH läbiviimise ja avaliku arutelu korraldamise kohustuse arendajale (vastavalt § 12, lg 1; § 13, lg 1; § 17, lg 1). Praktikas aga delegeeris arendaja selle ülesande täitmise KMH eksperdile.

Vana seadus (KeHAS) oli avaliku teatamise osas üsna “kitsas”, pannes otsustajale vaid kohustuse teatada KMH algatamisest ja KMH aruande valmimisest (§ 16, lg 1). Seevastu uus seadus (KeHJS) laiendab oluliselt avalikustamise osa KMH-s (Tabel 16).

Tabel 16. Teatamise sisu ja teatajate võrdlus KeHAS-i ja KeHJS-i järgi

Jrk. nr	Avaliku teatamise sisu	Teataja	
		KeHAS-i järgi	KeHJS-i järgi
1	Keskkonnamõju hindamise algatamisest teatamine	Otsustaja	Otsustaja
2	Keskkonnamõju hindamise algatamata jätmisest teatamine	Ei olnud sätestatud	Otsustaja
3	KMH programmi ja aruande avalikust väljapanekust teatamine	Ei olnud sätestatud	Otsustaja
4	KMH programmi avalikust arutelust teatamine	Ei olnud sätestatud	Otsustaja
5	KMH aruande avalikust arutelust teatamine	Otsustaja	Otsustaja
6	KMH programmi heakskiitmisest teatamine	Ei olnud sätestatud	KMH järelevalvaja
7	KMH programmi heakskiitmata jätmisest teatamine	Ei olnud sätestatud	KMH järelevalvaja
8	KMH aruande heakskiitmisest teatamine	Ei olnud sätestatud	KMH järelevalvaja
9	KMH aruande heakskiitmata jätmisest teatamine	Ei olnud sätestatud	KMH järelevalvaja
10	Tegevusloa andmisest teatamine	Otsustaja	Ei ole sätestatud ¹⁴
11	Tegevusloa andmisest keeldumisest teatamine	Otsustaja	Ei ole sätestatud ¹⁴

Selles KMH osas, mida seadus ei reguleeri, nagu avaliku arutelu läbiviimise kord, osapoolte arvamused lahknevad. Kuigi avaliku koosoleku korraldamise vastustuse paneb nii KeHAS (§ 17, lg 1) kui ka praegu kehtiv KeHJS (§ 16, lg 1) arendajale, delegeeris (delegeerib) arendaja selle ülesande tavaliselt KMH eksperdile. Arendaja ülesanne oli ka riigiasutustega kooskõlastamine, mille arendaja jällegi tihti KMH eksperdile delegeerib (Tabel 25). “Korraldamine” eeldab ürituse ettevalmistamist ja läbiviimist, sealhulgas kutsete väljasaatmist, koosoleku juhtimist ja protokollide koostamist. Seega on mõistetav, miks nähakse avaliku koosoleku korraldajana enamasti KMH eksperti, mitte arendajat.

Avalikustamine on keerukas protsess. Avalikustamine toob tavaliselt esile kogu kavandatava tegevuse ettevalmistamise, mitte üksnes KMH nõrkused ja tugevused. Avalikustamine puudutab kõiki KMH osapooli, kuigi peavastutus on seaduse järgi pandud arendajale kui kavandatava tegevuse initsiaatorile. Küsitletavate vastuste mitmekesisus (Tabel 15) selle kohta, kes peaks avalikustamist juhtima, tunnistab, et juht tuleb valida sõltuvalt olukorrast. Ilmselt ei ole alati asjakohane panna koosoleku juhataja ja protokollija rolli arendajat, kes on KMH-s kavandatavast tegevusest kõige enam huvitatud osapool. Kui üldine huvi on kõrgendatud või protsessis osaleb palju huvirühmi ja üksikisikuid, oleks otstarbekam, kui avalikku koosolekut asuks juhtima ja protokollima otsustaja. KMH eksperdid ja huvirühmade esindajad ongi leidnud, et otsustaja oleks selle ülesande täitmiseks kõige sobivam institutsioon (Tabel 15), kuna otsustaja peaks eelkõige olema kindel selles, et enne otsuse tegemist oleksid kõik osapooled ära kuulatud ja nende arvamused kaalutud (Soovitus 3).

¹⁴ Sätestatud eriseadustes (veeseadus, jäätmeseadus jt).

Vaidluste lahendamine on samuti oluline osa KMH-st. KeHAS pani KMH-ga seotud vaidluste lahendaja rolli KMH järelevalvajale (§ 18, lg 2, p 5). KeHJS-is ei ole vaidluste lahendajat määratud. Selleks võiks olla otsustaja, sest otsustaja on KMH-s üldjuhul neutraalne isik, kelle ainus "huvi" peaks olema anda arendajale tegevusluba pärast kõikide seaduses ettenähtud protseduuride nõuetekohast läbiviimist, kõikide asjast huvitatud isikute ärakuulamist ja huvide kaalumist (vastavalt haldusmenetluse seadusele¹⁵). Vestlustes keskkonnateenistustega pooldati põhimõtteliselt ettepanekut, et avaliku koosoleku kutsub kokku, seda juhib ja protokollib ning konflikte lahendab otsustaja, kuid selline muudatus eeldaks lisaraha suunamist keskkonnateenistustele kui keskkonnalubade väljaandmise üle otsustajatele. Lisaraha ehk riigieelarvet nõuab tööaeg, mis kulub riigiametnikel koosolekute ettevalmistamisele, juhtimisele ja protokollimisele. Koosoleku praktilise korraldamise kulud (kutsete levitamine, ruumide üür jms) jääksid ikkagi arendaja kanda. See-ga võiksid KMH osapoolte rollid olla jagatud järgmiselt (Tabel 17).

Tabel 17. KMH osapoolte vastutus KMH aruande koostamisel (ettepanek)

Jrk nr	Tegevus KMH aruande koostamisel	Kelle põhiülesanne see on	Kes kannab kulud
1	Kavandatava tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjendus ja kirjeldus	Arendaja	Arendaja
2	KMH programmi ja aruande mustandi koostamine	KMH ekspert	Arendaja
3	KMH programmi ja aruande mustandi avalikust arutelust teatamine	Otsustaja	Arendaja
4	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu praktiline korraldamine	Arendaja	Arendaja
5	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu juhtimine	Otsustaja	Otsustaja
6	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu protokollimine	Otsustaja	Otsustaja
7	Avalikustamise käigus esitatud ettepanekutele ja vastuväidetele vastamine	Eeskätt arendaja, kuid vastama peaksid ka need, kellele küsimus on suunatud	Arendaja
8	Riigiasutustega kooskõlastamine	Arendaja	Arendaja
9	Konfliktsituatsioonide lahendamine osapoolte vahel KMH-s	Otsustaja	Otsustaja

4.3.6.3 Asukohavalik keskkonnamõju hindamisel

Käesolevas uuringus osalenud arendajad, KMH eksperdid, kohalike omavalitsuste esindajad ja keskkonnaametnikud nõustusid küsitluses püstitatud väitega, et asukohavalik on üks keerulise-maid küsimusi, mida KMH käigus tuleb lahendada. Ankeetküsitluse ja suuliste vestluste tulemu- sed näitasid (vt ptk-d 4.3.1.2, 4.3.3.2, 4.3.4.2, 4.3.5.2), et asukohavalik ei ole projektitasandi küsi- mus. See tuleks lahendada maakonna- ja üldplaneeringute või mõne muu dokumentide hierarhias kõrgemal seisva strateegilise planeerimisdokumendi (nt arengukava) koostamise ajal. KMH osa- pooled on enamasti seisukohal, et "asukohavalik ei ole arendaja mure, erinevaid asukohti peaks välja pakkuma eelkõige kohalik omavalitsus või maavalitsus (või riik), kellel on rohkem teavet või- maluste ja piirangute kohta" (Tabel 18).

¹⁵ Haldusmenetluse seadus, HMS (RT I 2001, 58, 354).

Tabel 18. Kes ja kuidas peab asukohta alternatiivsed asukohad

Nr	Väide	Valdav seisukoht			
		arendajate arvates	KMH ekspertide arvates	keskkonna-ametnike arvates	huvirühmade arvates
1	Arendaja peab oma tegevuse kavandamisel alati välja valima rohkem kui ühe territooriumi	0%	0%	44%	17%
2	Asukohavalik ei ole arendaja mure, asukohti peaks eelkõige välja pakkuma kohalik omavalitsus või maavalitsus (või riik), kellel on rohkem teavet võimaluste ja piirangute kohta	35%	50%	56%	33%
3	Arendaja saabki kaaluda ainult seda territooriumi, mis on tema valduses, asukohavalik on KMH-s suhteliselt formaalne tegevus	65%	50%	0%	0%
4	Muud vastused/kommentaariid:	Asukohavaliku vajadus sõltub kavandatavast tegevusest	1) Asukohavalik peab toimuma maakonna- ja üldplaneeringu, mitte detailplaneeringu tasemel 2) Asukohavaliku vajadus sõltub kavandatavast tegevusest	Asukohavalik on eelkõige planeerimise ja KSH, mitte aga projekti KMH teema	50% 1) Arendaja ja otsustaja peaksid koos kaaluma alternatiivseid võimalusi enne arendustegevuse käivitamist 2) Asukohavalik on eelkõige planeeringute ja KSH, mitte projekti KMH teema 3) Asukohta pakub välja arendaja, ka ekspert ja avalikkus

Samas eeldavad keskkonnaametnike ja huvirühmade esindajad, et arendaja pakuks alati välja rohkem kui ühe territooriumi. Valdav osa uuringus osalenud arendajatest ja pooled KMH ekspertidest olid aga seisukohal, et “arendaja saabki kaaluda ainult seda territooriumi, mis on tema valduses, asukohavalik on KMH-s suhteliselt formaalne tegevus”. Pooled huvirühmade esindajatest ei leidnud ankeedis enda jaoks sobivat vastusevarianti ja lisasid uusi aspekte asukohta alternatiivsete võimaluste valikuks, nagu näiteks selle, et asukohta peaksid valima arendaja ja otsustaja koos, või arendaja ja ekspert avalikkuse kaasabil.

Seega võib eespool toodust järeldada, et asukohavaliku läbiviimise ja selle üle otsustamise tasand ja protseduur vajaks seaduse tasemel täpsustamist (Soovitus 4). Kui konkreetse tegevuse (projekti) keskkonnamõju hindamine on algatatud, siis tuleb arvestada, et tegevuse alternatiivset asukohta üldjuhul enam valida ei saa. Asukohavalik peaks toimuma detailplaneeringust kõrgemal tasandil, soovitatavalt üleriigilise, maakonna- või üldplaneeringu koostamise raames. Olulist rolli mängib seejuures strateegiliste planeerimisdokumentide hierarhia ja nende sisu, s.t milline otsustustase hõlmab näiteks kõnealuse valdkonna põhimõttelisi aspekte, milline konkreetseid tegevusi, sh teatud tegevuste võimalikke ja konkreetseid asukohti. Näitena olgu siinkohal toodud regionaalprügila rajamise võimalikud otsustustasemed (Tabel 19).

Tabel 19. Dokumentide võimalik hierarhia regionaalprügila asukohavaliku näitel

Otsustustase	Maakasutuse kava ja keskkonnamõju hindamise tüüp (sulgudes)	Tegevuse kategooria ja keskkonnamõju hindamise tüüp (sulgudes)
Riiklik tase	Üleriigiline planeering (KSH) ¹⁶	Üleriigiline jäätmekava (KSH) Üleriigilises jäätmekavas on muuhulgas pakutud välja regionaalprügilate võimalikud asukohad Eestis; kavas on analüüsitud võimalusi ja piiranguid
Maakonna tase	Maakonnaplaneering (KSH)	Maakonna jäätmekava (KSH) Üleriigilises jäätmekavas teatud maakonnas väljapakutud regionaalprügila konkreetse asukoha alternatiivsete võimaluste valik (maakonna piires)
Kohaliku omavalitsuse	Üldplaneering (KSH)	Kohaliku omavalitsuse jäätmekava (KSH) Regionaalprügila asukoht on arvesse võetud valla/linna üldplaneeringus ja jäätmekavas
	Detailplaneering (KSH)	Prügila projekt (KMH) Regionaalprügila detailplaneeringu koostamine ja rajamine valitud asukohas

Loode-Eesti jäätmekäitlusettevõtte rajamise juhtum näitas ilmekalt vastuolu kavandatava tegevuse eesmärgi ja iseloomu ning valitud otsustaseme vahel. Nn Ääsmäe juhtumi puhul oli arendaja leidnud enda arvates sobivaima regionaalprügila asukoha, kuid valik polnud sündinud eelnevate kavade põhjal ega keskkonnamõju hindamise protseduuri järgides. See muutis arendaja kava kergesti haavatavaks ja tekitas arusaamatusi arendaja ja kohalike elanike vahel.

4.3.6.4 Keskkonnamõju hindamise objektiivsuse küsimus

Uuringu tulemused näitasid, et KMH osapooled ei ole veendunud senise KMH objektiivsuses. Paljude küsitletavate arvates (vt ptk. 4.3.2.2, 4.3.4.2, 4.3.5.2) ei saa KMH-d käsitleda objektiivsena senikaua, kuni arendaja, asjast enim huvitatud pool, palkab endale KMH eksperdi. Probleemi tõsistust näitab fakt, et olukorra muutmist soovisid kõik uuringus osalenud kohalike omavalitsuse, keskkonnaametnike ja huvirühmade esindajad. Ainukese KMH osapoolena ei näinud olulisi objektiivsuse probleeme arendajad (60%), ka 10% KMH ekspertidest ei pidanud vajalikuks tänast olukorda muuta. KMH objektiivsuse probleemile lahenduse väljapakumine kujunes aga keeruliseks, sest uuringus osalejad ei osanud täpselt vastata, kuidas võiks KMH objektiivsust tõsta. Osapoolte pakutut tutvustab järgmine tabel (Tabel 20).

Tabel 20. Keskkonnamõju hindamise objektiivsus KMH osapoolte arvates ja peamine lahendusvariant

Jrk nr	Kuidas tõsta KMH objektiivsust	Peamine lahendusvariant				
		KOV ja Maanteeameti arvates	Keskkonnaametnike arvates	Arendajate arvates	KMH ekspertide arvates	Huvirühmade arvates
1	KMH eksperdile peaks tasuma arendaja riigi vahendusel	69%	22%	–	30%	50%
2	KMH objektiivsust tuleks tõsta KMH aruande kvaliteedi parema kontrollimisega, mitte KMH eksperdi ja arendaja vaheliste suhete muutmisega	31%	44%	40%	45%	33%

¹⁶ KSH – keskkonnamõju strateegiline hindamine vastavalt KeHJS-i §-dele 31, 32 jt.

Jrk nr	Kuidas tõsta KMH objektiivsust	Peamine lahendusvariant				
		KOV ja Maanteeameti arvates	Keskkonnaametikute arvates	Arendajate arvates	KMH ekspertide arvates	Huvirühmade arvates
3	KMH eksperdile peaks tasuma riik	–	11%	-	15%	–
4	KMH on täna piisavalt objektiivne, olukorda pole vaja muuta	–	–	60%	10%	
5	Muu vastus	Lisaks on vaja tõsta KMH ekspertide pädevust	Lisaks on vaja tõsta ekspertide pädevust		10% KMH programmi peaks koostama sõltumatu ekspert	17% Ei tea

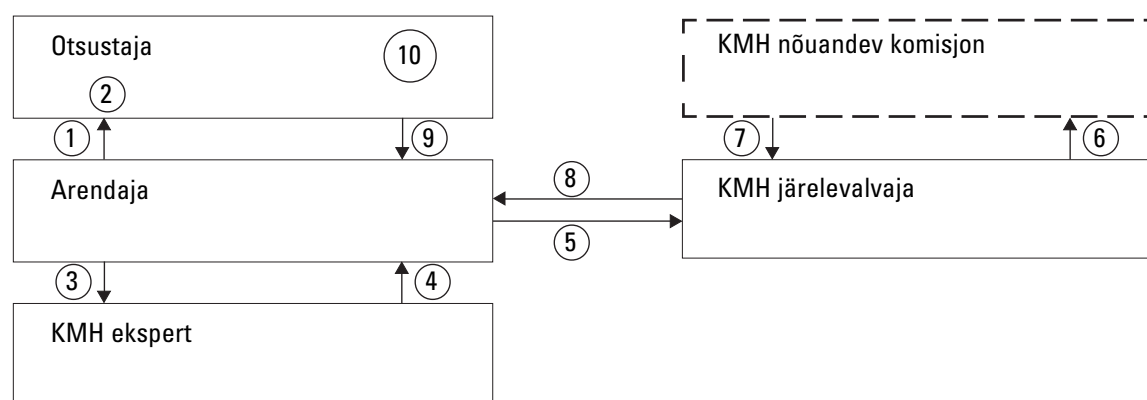
KMH objektiivsuse tõstmist vajalikuks pidavad KMH osapooled pakkusid välja lahenduse, mille puhul arendaja ei maksa otse KMH eksperdile, vaid teeb seda riigi vahendusel. Taolist süsteemi rakendati mõnda aega 1990ndate keskel, kui maakonna keskkonnaosakonnad otsisid sobivad eksperdid ja sõlmisid nendega lepingud, mille kuld kandis arendaja. Vestlustes tõdesid tänaste keskkonnateenistuste keskkonnakorralduse ametnikud, et lepingutega tegelemine võttis liiga palju nende tööaega (pikaldane lepingute läbivaatamine ja muutmine KKM-i sees, ekspertidega hinnas ja ajas kokkuleppimine, arendajaga sel teemal läbirääkimiste pidamine jpm). Mitte ainult liigne aeg, mis kulus riigiasutustel lepingute ja väljamaksetega tegelemiseks, vaid ikkagi põhiküsimus, kas era- ja juriidiliste isikute raha vahendamine on riigiasutuse roll, viisid selleni, et kirjeldatud süsteem lõpetati. Siia võib lisada aspekte, mida 1990ndate keskel veel ehk polnudki, kuid mis kindlasti mõjutaksid tänast olukorda. Kas või näiteks kolme pakumise võtmise kohustus olukorras, kus lepingusumma ületab 50 000 krooni, või hanke korraldamise kohustus olukorras, kus lepingusumma on suurem kui 100 000 krooni (lihtsustatud menetlusega hange tuleb läbi viia siis, kui lepingusumma jääb 100 000 ja 300 000 krooni vahele, ja riigihange on vaja korraldada siis, kui tellitav töö maksab enam kui 300 000 krooni). Hanke korraldamine pikendaks KMH kestust mitme kuu võrra. Samuti eeldaks riigi vahendustegevus KMH ekspertide ja arendaja vahel seda, et näiteks eksperttasude ühtse hinnakirja peaks kinnitama keskkonnaminister, et arendajatel oleks teada, mis ühe või teise eksperdi palkamine võib maksma minna. Kuid sellise süsteemi käivitamisest tuleneks hoopis uus lähenemine KMH-le. Et lepingupartnerid oleksid sel juhul Keskkonnaministeerium ja vastav(ad) KMH ekspert(did), siis tundub hoopis loogilisem see, kui riigi vahendatud eksperdid nõustaksid pigem KMH järelevalvajat kui arendajat. Siit jõuame järgmise võimaliku lahenduseni, kuidas paremini tagada KMH objektiivsus.

Kui arendaja saab valida endale need nõustajad, kes on tema arvates piisavalt pädevad ja kellel on KMH läbiviimise, sh KMH programmi ja aruande koostamise kogemust ning kes sobivad ka hinna poolest, siis KMH järelevalvajal selline nõustajate kaasamise võimalus formaalselt puudub. Arvestades KMH-de valdkondlikku mitmekesisust (sadamatest, vesiehitistest, tuuleparkidest kuni maavara kaevandamiseni ja puhkemajandusobjektideni välja) ning teisalt keskkonnaametnike vähesust ja tööga koormatust, peaks mõtlema ka sellele, kuidas pakkuda piisavat sisulist tuge KMH järelevalve ametnikele, et nad saaksid tegelda spetsiifiliste ja kõrget kvalifikatsiooni nõudvate dokumentide (keskkonnamõju) analüüsiga ning hinnangu andmisega KMH ekspertide tööle.

Täna saavad KMH järelevalve spetsialistid toetuda enamasti vaid oma töökogemusele. Telefoni- usutlustes viitasid keskkonnateenistuste spetsialistid, et nad on keerulistes olukordades küsinud eksperthinnangut ka väljastpoolt menetletavat KMH-d, kui avalikkuse surve on olnud suur või kui huvirühmad panid KMH eksperdi järeldused kahtluse alla. Uuritavate KMH-de hulgas oli üks – Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH –, mille käigus KMH järelevalvaja pöördus kahe KMH eksperdi poole teise arvamuse saamiseks. Kui aga muuta KMH järelevalvaja nõuküsimine sõltumatutelt ekspertidelt süsteemiks, siis võiks kaaluda analoogiat Hollandis kasutusel

oleva süsteemiga. Hollandis on mindud riigipoolse KMH/KSH¹⁷ kvaliteedi kontrolli tõhustamise teed, mida viib läbi riiklik KMH komisjon (*The Netherlands Commission for EIA*)¹⁸ (www.eia.nl/ncea). Selle komisjoni ülesanne on vaadata läbi nii KMH/KSH lähteülesanne (Eesti mõistes KMH/KSH programm) kui KMH/KSH aruande eelnõu ning anda oma seisukoht keskkonnaametile (meie mõistes keskkonnateenistusele) KMH/KSH kvaliteedi kohta. Väidetavalt pole olnud olukorda, kus keskkonnaamet poleks KMH komisjoni seisukohta arvestanud. KMH komisjonis töötab alaliselt 3 inimest (ehk sekretariaat) ja iga KMH juhtumi jaoks moodustatakse 3–5 eksperdist koosnev *ad hoc* töörühm. Ekspertide nimekirjas on ca 300 inimest, kelle seast valitakse kõnealuse KMH spetsiifikat arvestades sobivad eksperdid. Keskkonnaameti ülesanne on kontrollida arendaja esitatud dokumente ja protsessi läbiviimise nõuetekohasust, riikliku komisjoni pädevuses on KMH/KSH sisuline ehk kvaliteedi kontroll.

Arvestades Eesti mastaape ja seda, et aastas tehakse keskmiselt 150 KMH/KSH-d, võiks taoline riiklik KMH komisjon töötada nõuandva *ad hoc* komisjonina, kelle poole keskkonnateenistused saavad vajaduse korral (keerukad juhtumid) pöörduda KMH/KSH programmi ja aruande läbivaatamiseks (Joonis 2). Seejuures jääksid KMH eksperdid edasi nõustama arendajaid, kuid ka KMH järelevalvajale tekiks võimalus kasutada ekspertabi – KMH nõuandva komisjoni näol.

Joonis 2. KMH protseduur (ettepanek)

Selgitus joonise juurde:

- 1 Arendaja esitab otsustajale tegevusloa taotluse
- 2 Otsustaja algatab KMH
- 3 Arendaja palkab KMH eksperdi
- 4 KMH ekspert koostab KMH programmi ja aruande eelnõud
- 5 Arendaja esitab KMH järelevalvajale KMH programmi ja aruande eelnõud läbivaatamiseks ja heakskiitmiseks
- 6 KMH järelevalvaja suunab KMH programmi ja aruande eelnõud KMH ekspertkomisjonile
- 7 KMH nõuandev komisjon vaatab läbi KMH programmi ja aruande eelnõud, lähtudes seaduse nõuetest ja heast tavast, ning annab oma seisukoha KMH järelevalvajale
- 8 KMH järelevalvaja kontrollib KMH programmi ja aruande koostamise nõuetekohasust, arendaja esitatud dokumentide asjakohasust ja piisavust ning KMH ekspertkomisjoni seisukohta arvesse võttes teeb otsuse KMH programmi ja aruande heakskiitmise kohta ning teatab sellest arendajale
- 9 Arendaja esitab heaks kiidetud KMH aruande otsustajale
- 10 Otsustaja otsustab tegevusloa andmise või mitteandmise

¹⁷ KSH – keskkonnamõju strateegiline hindamine vastavalt KeHJS-ile.

¹⁸ Hollandi KMH komisjon loodi 1987. aastal ja kuni tänaseni on komisjon andnud oma seisukoha 1500 KMH kohta, mis on tehtud Hollandis, ja enam kui 50 KMH kohta, mis on tehtud välismaal.

KMH nõuandva komisjoni loomisega õnnestuks ehk lahendada kaks probleemi korraga. Esiteks suureneks KMH objektiivsus, sest komisjon on oma töös sõltumatu ja komisjoni seisukoht on kollegiaalne. Teiseks saaks komisjoni loomise kaudu leevendada KMH järelevalvaja koormust ning ühtlasi tõrjuda süüdistusi tema ebapädevuse ja ebaobjektiivsuse aadressil.

Taalise komisjoni loomise vajadust ja funktsioone võiks edaspidi põhjalikumalt analüüsida (Soovitus 5).

4.3.6.5 Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanõuete ulatus

Vestlustes uuringus osalenud keskkonnateenistuse ametnikega ilmes veel üks huvitav aspekt keskkonnamõju hindamises, nimelt tunnetavad keskkonnaamentikud oma igapäevases töös teatud vastuolu keskkonnanõuete seadmise ulatuse ja keskkonnamõju hindamise ulatuse vahel. Ametnikud märkisid, et harvad pole juhtumid, kus keskkonnamõju hindamise ulatus on laiem kui menetletava keskkonnaloa reguleerimise ulatus, mille raames KMH algatati. Teatud osa KMH aruandes toodud meetmeid ei saa keskkonnaloaga määratavate keskkonnanõuete hulka märkida, sest need ületavad seadusega määratud kõnealuse keskkonnaloa spetsiifika ja ulatuse. Näitena toodi olukord, kus arendaja taotleb välisõhu saasteluba, millega seoses otsustaja algatab KMH ja mille KMH aruandes on KMH eksperdid loetlenud rea leevendavaid meetmeid, muuhulgas näiteks müraekraani paigaldamise, juurdepääsuteede kastmise kuival ajal, öisel ajal veovahendite liikluse keelamise jms, mis pole välisõhu saasteloa otseselt määratavad tingimused. Sama küsimus kerkis esile ka ühes uuritavas KMH juhtumis – Saaremaa sadama ehitamise KMH-s, kus keskkonnaorganisatsioonid vaidlustasid vee erikasutusloa väljaandmise põhjusel, et loaga määratud keskkonnanõuded ei katnud kõiki olulisi tingimusi vältimaks olulist keskkonnamõju. Nii halduskohus kui ringkonnakohus pidasid keskkonnaministri poolt vee erikasutusloaga seatud keskkonnanõudeid piisavaks, sest need olid kooskõlas veeseadusega määratud nõuete ja ulatusega (vt lähemalt peatükk 3). Keskkonnaametnikud juhtisid tähelepanu ka sellele, et ehitusloa vormis ei ole keskkonnanõuete märkimise võimalust. Olukord, kus keskkonnamõju hindamise ulatus on laiem kui keskkonnalooga määratud keskkonnanõuete ulatus, vajab eraldi analüüsi ja lahenduste väljatöötamist (Soovitus 6).

4.4 Keskkonnamõju hindamise valikjuhtumite analüüs

4.4.1 Keskkonnamõju hindamise valikjuhtumite analüüsi meetod

27 KMH juhtumi detailsema uurimise eesmärk oli peale KMH üldiste nähtuste analüüsida valitud juhtumite spetsiifilisi aspekte, näiteks KMH kulgu algatamisest kuni KMH aruande heakskiitmiseni ja mõnel puhul ka kuni kohtukaasusteni välja, ning asjaosaliste käitumist selles protsessis. Valikuuringu eesmärk oli illustreerida KMH eri tahke valitud näidetele tuginedes ning võimaluse korral teha kindlaks asjaolud, mis eristavad neid juhtumeid üldisest KMH protsessist.

Valikjuhtumite käsitlemiseks koostati kõigepealt 28 väljaga andmetabel. Neist 8 välja jagunesid omakorda alamväljadeks (vt lähemalt ptk 4.2).

4.4.2 Keskkonnamõju hindamise valikjuhtumite analüüsi tulemused

4.4.2.1 Keskkonnamõju hindamise algatamise motiiv

Vastavalt KeHAS-ile tuli KMH algatada juhtudel, kui arendaja kavandatav tegevus oli nimetatud § 6 lõikes 2 või tuli KMH algatamist kaaluda iga kord, lähtudes eeldatava keskkonnamõju ulatusest, asukohast ja selle keskkonnatingimustest, tehnoloogilisest tasemest ning jäätme- ja energiamahakusest, eeldatava keskkonnamõju tõenäolisusest, kestusest, sagedusest, pöördumatusest ja toimest,

võimaliku riski ulatusest või eeldatavast mõjust Natura 2000 võrgustiku alale või mõnele muule kaitstavale loodusobjektile.¹⁹

KMH algatamise motiiv oli enamasti seadusest tulenev nõue (Tabel 21).

Tabel 21. KMH algatamise motiiv ja selle põhjendatus uuritavas valimis

Jrk nr	KMH nimetus	KMH algatamise põhjus KeHAS-i järgi	Otsustaja kaalutusotsuse põhjendus KMH algatamisel
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	§ 6, lg 2, p 31 (keemiatoodete terminali rajamine)	–
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	§ 6, lg 2, p26 (karjääride rajamine)	–
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	§ 6, lg 2, p 9 (asbesti käitlemine)	–
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	§ 6, lg 2, p 11 (põhimaantee ehitus)	–
5	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH	§ 6, lg 2, p 11 (põhimaantee ehitus)	–
6	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	§ 6, lg 3 (kaalutletud põhjus) ²⁰	Aseri vallavalitsuse korralduses puudub KMH algatamise põhjendus
7	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	§ 6, lg 2, p 10 (keemilised protsessid)	–
8	Kotinuka prügilala sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	Kohustuslik vastavalt keskkonnaministri määrusele ²¹	–
9	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	§ 6, lg 2, p 14 (veekogu süvendamine), p 21 (veekogu rannajoone muutmine)	–
10	Voore asula ja paisjärve maaala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH	§ 6, lg 2, p 14 (veekogu süvendamine), p 21 (veekogu rannajoone muutmine)	–
11	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine	§ 6, lg 2, p 17 (reoveepuhastuseadmete rajamine); p 25 (ühiskanalisatsiooni rajamine); lg 3, p 6 (mõju Natura alale)	–

¹⁹ Viimati nimetatud kriteerium (võimaliku riski ulatusest või eeldatavast mõjust Natura 2000 võrgustiku alale või mõnele muule kaitstavale loodusobjektile) määrati kindlaks looduskaitseadusega (RT I 2004, 38, 258) (10.05.2005).

²⁰ Vastavalt planeerimisseadusele (RTI 2002, 99, 579) on üldplaneeringu koostamine kohustuslik olulise ruumilise mõjuga objekti asukoha valiku tegemisel. Olulise ruumilise mõjuga objekti üldplaneeringuga planeeritava maaala suuruse määrab maavanem koostöös vastava kohaliku omavalitsusega ja kooskõlastab keskkonnaminister (§ 8, lg 5). Olulise ruumilise mõjuga objekt planeerimisseaduse tähenduses on objekt, millest tingitud transpordivood, saasteainete hulk, külastajate hulk ja tooraine- või tööjõuvajadus muutuvad objekti kavandatavas asukohas senisega võrreldes oluliselt ning mille mõju ulatub suurele territooriumile. Olulise ruumilise mõjuga objektide nimekirja kehtestab Vabariigi Valitsus (§ 8, lg 6). Planeerimisseaduse § 8 lõike 6 alusel on Vabariigi Valitsus andnud välja määruse nr 198 “Olulise ruumilise mõjuga objektide nimekirja” (RTI 2003, 54, 369), mis loetleb ka “rohkem kui viie tuulikuga tuuleelektrijaama koguvõimsusega üle 7,5 MW” olulise ruumilise mõjuga objektide hulka, mille jaoks tuleb koostada üldplaneering ja vastavalt ka keskkonnamõju strateegiline hinnang. Selle nõude tühistas planeerimisseaduse muudatus, mis hakkas kehtima 1. jaanuaril 2003.

²¹ Keskkonnaministri 29. aprilli 2004. aasta määruse nr 38 “Prügilala rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded” (RTL 2004, 56, 938) § 33.

Jrk nr	KMH nimetus	KMH algatamise põhjus KeHAS-i järgi	Otsustaja kaalutus- otsuse põhjendus KMH algatamisel
12	Kunda sadama vedellastiterminali KMH	§ 6, lg 2, p 31 (keemiatoodete terminali ehitamine)	–
13	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	§ 6, lg 3 (kaalutletud põhjus)	Asukoht Pandivere veekaitsealal
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	§ 6, lg 3 (kaalutletud põhjus) ²⁰	Varbla vallavalitsuse teates puudub KMH algatamise põhjendus
15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH	§ 6, lg 3 (kaalutletud põhjus)	Audru vallavalitsus algatas KMH, sest "planeeritava tegevusega võib kaasneda pöördumatu negatiivne keskkonnamõju haisu leviku näol"
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	§ 6, lg 2, p 25 (seakasvatuse rajamine)	–
17	Paduri IV maaüksusele kavandatavate auruturbiinide rajamise KMH	§ 6, lg 3 (kaalutletud põhjus) ²⁰	Kaarma vallavalitsus algatas KMH, sest "kavandatava tegevusega kaasneb müra, visuaalne häiring, võimalik mõju lindudele, mõju on pidev ja pikaajaline (20–30 a)"
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	§ 6, lg 3 (kaalutletud põhjus)	Valjala vallavalitsus ei ole oma otsust algatada KMH põhjendanud
19	Laguja prügilala sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	Kohustuslik vastavalt keskkonnaministri määrusele ²¹	–
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	§ 6, lg 3 (kaalutletud põhjus)	Nõo vallavalitsus ei ole oma otsust algatada detailplaneeringu SMH põhjendanud
21	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	§ 6, lg 3 (kaalutletud põhjus)	Tartu linnavalitsus algatas KMH põhjendusega, et "liiklustunnel on kavandatud intensiivse liiklusega ristmike ja elamualade vahetus läheduses linna vahevööndis ning on keerulise ehitustehnoloogiaga"
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH	§ 6, lg 2, p 13 (meresadama ehitamine)	–
23	Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	§ 6, lg 2, p 14 (veekogude süvendamine) ja p 21 (veekogu rannajoone muutmine)	–
24	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	§ 6, lg 3 (kaalutletud põhjus) ja KMH kohustus seoses geoloogilise uuringu loa taotlemisega	Keskkonnaminister pole oma kaalutusotsust põhjendanud
25	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine	§ 6, lg 2, p 14 (veekogude süvendamine või kaadamine)	–
26	Loode-Eesti jäätmeäritlustevõtte keskkonnamõju hindamine	§ 6, lg 2, p 16 (olmejäätmete prügilala rajamine)	–
27	Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	§ 6, lg 2, p 1 (piiriülene keskkonna mõju); p 3 (soojuselektriijaamade ehitamine)	–

Tabel 21 põhjal on näha, et uuritava valimi hulgas oli vaid 10 KMH-d, mille puhul KMH algatamine oli otsustaja kaalutletud otsus vastavalt KeHAS-i § 6 lõikele 3 (37%). Ülejäänud 17 KMH algatamine oli KeHAS-i § 6 lõike 2 ja ühe keskkonnaministri määruse²² kohaselt kohustuslik (63%).

KeHAS sidus KMH algatamise tegevusloa taotlemisega (§-d 8–11). Uuritavas valimis algatati KMH tabelis esitatud tegevuslubade taotlemisega seoses (Tabel 22).

Tabel 22. KMH objekt ehk millise tegevusloa taotlemisega seoses algatati KMH

Jrk nr	KMH nimetus	Millise tegevusloa taotlemisega seoses KMH algatati
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	Projekteerimistingimused, hiljem selgus välisõhu saasteloa ja vee erikasutusloa vajadus
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	Maavara kaevandamise luba
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	Jäätmeluba
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	Teeehitusluba
5	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH	Teeehitusluba
6	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	Ehitusluba
7	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	Kompleksluba
8	Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	Prügila sulgemise puhul on vastavalt keskkonnaministri määrusele ²⁴ KMH kohustuslik
9	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	Vee erikasutusluba
10	Voore asula ja paisjärve maaala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH	Detailplaneering ja vee erikasutusluba
11	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine	Vee erikasutusluba
12	Kunda sadama vedellasterminali KMH	Ehitusluba
13	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	Ehitusluba ja kompleksluba
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	Detailplaneering ja ehitusluba
15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH	Ehitusluba
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	Ehitusluba ja kompleksluba
17	Paduri IV maaüksuse kavandatavate tuuleturbiinide ehitamise KMH	Ehitusluba
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	Ehitusluba
19	Laguja prügila sulgemise seotud keskkonnamõju hindamine	Prügila sulgemise puhul on vastavalt keskkonnaministri määrusele KMH kohustuslik
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	Detailplaneering
21	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	Teeehitusluba
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH	Vee erikasutusluba
23	Muuga sadama sõeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	Vee erikasutusluba
24	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	Maavara kaevandamise luba
25	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine	Vee erikasutusluba
26	Loode-Eesti jäätmekäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine	Ei algatatud tegevusloaga seoses
27	Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	Ehitusluba

²² Keskkonnaministri 29. aprilli 2004. aasta määruse nr 38 “Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded” (RTL 2004, 56, 938) § 33.

Tabel 22-st nähtub, et enim algatati KMH-sid seoses ehituslubade taotlemisega (12 juhul 27-st), järgnes vee erikasutusluba (6 juhtumit). Ülejäänud juhtumitel algatati KMH seoses projekteerimistingimuste, jäätmeloa, maavara kaevandamise loa, välisõhu saasteloa või kompleksloa taotlemisega. Erandi moodustab Loode-Eesti jäätmekäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine, milles arendaja soovis detailplaneeringu algatamist, kuid Saue vallavalitsus algatas “lihtsalt” keskkonnamõju hindamise, mis ei olnud seotud tegevusloa ega planeeringuga.

KMH-de nimetusi uurides on esmapilgul raske tuvastada, millise tegevusloa taotlemisega seoses KMH algatati. Paljudel juhtudel on KMH nimetus laiem kui vaid tegevusloaga piiritletud valdkond. Nii näiteks hõlmas “Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimise KMH” nii detailplaneeringut, ehitusloa ja vee erikasutusloa taotlemist, “Saaremaa sadama rajamise KMH” raames taotles arendaja ehitusluba ja vee erikasutusluba. KMH-s osalejatele ja seda väljastpoolt jälgijatele oleks arusaadavam, kui KMH nimetus näitaks selgelt, mida KMH hõlmab ja millise tegevusloa taotlemisega on KMH algatatud (Soovitus 8).

4.4.2.2 Keskkonnamõju hindamise programm ja aruanne

4.4.2.2.1 Keskkonnamõju hindamise programmi sisukorra vastavus nõuetele

Vastavalt KeHAS-i § 12 lõikele 1 pidi KMH programm sisaldama kaht kohustuslikku osa: hindamise kava ja avalikustamise kava. Muus osas seadus KMH programmile nõudeid ei seadnud.

Uuritavate juhtumite (27) puhul olid seadusest tulenevad nõuded üldjoontes täidetud, paremini mõju hindamise kava osas ja kehvemini avalikustamise kava osas (Tabel 23). Avalikustamise kava puudus täielikult ühel juhul (T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH programmis), kuid seitsmel juhul oli see ebapiisav, sest tekstis oli vaid üldsõnaliselt märgitud näiteks “keskkonnamõju hindamise algatamine ja selle tulemused avalikustatakse koos detailplaneeringuga” või “avalikustamisel järgitakse seadust” vms. Avalikustamisega seotud tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava (s.t tegevus oli kirjeldatud kuupäevaliselt) oli olemas 14 uuritavas KMH programmis (52%).

Tabel 23. Uuritavate KMH-de programmi sisukorra vastavus KeHAS-i nõuetele (1 – hindamise kava; 2 – avalikustamise kava)

Jrk nr	KMH nimetus	KMH programmi sisukorra vastavus KeHAS-i nõuetele (+ olemas; – puudub)			
		1	Kommentaaris	2	Kommentaaris
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjätkekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	+	Üksikasjalik tegevuse kirjeldus	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse üldine kava olemas, puudub ajakava
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse üldine kava olemas
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	+	Üksikasjalik tegevuse kirjeldus	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
5	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH	+	Pole struktureeritud ega ajaliselt järjestatud, jutustav tekst ühel leheküljel; mõju hindamise meetodika puudub	–	Avalikustamise kava (tegevuse ja selle ajalise järjestuse alusel) puudub

6	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH		KMH programmi KMH aruande lisas ei ole		
7	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
8	Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	+	Tegevuse kirjeldus olemas, aga üldsõnaline	+	Tegevuse üldine kava olemas, puudub täpne ajakava
9	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamiseiga seotud KMH	+	Üksikasjaline kirjeldus	-	Avalikustamise kava (tegevuse ja selle ajalise järjestuse alusel) puudub
10	Voore asula ja paisjärve maa-ala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH	+	Üldsõnaline, mõju hindamise meetodika puudub	-	Avalikustamise kava (tegevuse ja selle ajalise järjestuse alusel) puudub
11	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine	+	Üksikasjalik kirjeldus	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
12	Kunda sadama vedellastiterminali KMH		KMH programmi KMH aruande lisas ei ole		
13	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	+	Tegevus kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	+	Tegevuste kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH	+	Väga üldsõnaline	-	Avalikustamise kava (tegevuse ja selle ajalise järjestuse alusel) puudub
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
17	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	+	Üksikasjalik kirjeldus	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	+	Üldsõnaline, mõju hindamise meetodika puudub	-	Avalikustamise kava (tegevuse ja selle ajalise järjestuse alusel) puudub
19	Laguja prügila sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamineolemas	+	Tegevuste kirjeldus	-	Avalikustamise kava (tegevuse ja selle ajalise järjestuse alusel) puudub
21	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	+	Üksikasjalik kirjeldus	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas
23	Muuga sadama sõeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	+	Tegevuse kirjeldus olemas	-	Avalikustamise kava (selle ajalise järjestuse alusel) puudub

Jrk nr	KMH nimetus	KMH programmi sisukorra vastavus KeHAS-i nõuetele (+ olemas; – puudub)			
		1	Kommentaariid	2	Kommentaariid
24	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamise keskkonnamõju hindamine	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas, kuid programmist eraldi
25	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõjude hindamine	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse kava olemas, kuid programmist eraldi
26	Loode-Eesti jäätmeäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse üldine kava olemas, puudub täpne ajakava
27	Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	+	Tegevuse kirjeldus olemas	+	Tegevuse ja selle ajalise järjestuse täpne kava olemas

4.4.2.2 Keskkonnamõju hindamise aruande sisukorra vastavus nõuetele

KeHAS-i § 13 lõige 2 sätestas nõuded KMH aruande sisule ja keskkonnaministri 31. jaanuari 2001. aasta määrus nr 4²³ täpsustas keskkonnamõju hindamise aruandele esitatavaid nõudeid veelgi. Keskkonnaministri määruse kohaselt pidid KMH aruandes olema järgmised peatükid:

1. Aruande sisu kokkuvõte
2. Sissejuhatus
3. Kavandatava tegevuse eesmärk
4. Mõjutatava keskkonna kirjeldus
5. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide kirjeldus
6. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasnev keskkonnamõju
7. Alternatiivide võrdlemine
8. Loodusressursid
9. Kavandatav seire ja keskkonnanõuditeerimine
10. Hindamistulemuste lühikokkuvõte
11. Lisad

Enamik uuritavaid KMH aruandeid vastas sisukorra poolest esitatud nõuetele (Tabel 24). Enim puudusi esines sisukorra 5. ja 6. peatüki vastavuses. Oli küll kirjeldatud kavandatavat tegevust ja selle keskkonnamõju, kuid samas polnud süstemaatiliselt käsitletud alternatiive ega nende keskkonnamõju. Sellest puudusest lähtuvalt jäi nõrgaks ka 7. peatükk "Alternatiivide võrdlemine". Paljud KMH eksperdid pidasid asjakohasemaks esitada alternatiivide kirjelduse ja võrdluse koos ühes ja samas peatükis. Ühel korral polnud alternatiive kirjeldatud ega nende keskkonnamõju hinnatud, kuid oli antud hinnang alternatiivide sobivusele, mida võib alternatiivide võrdluseks nimetada vaid tinglikult (Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH).

Peatükk 3 eeldas kavandatava tegevuse vajaduse ja eesmärgi seletust, kuid mitme KMH puhul tõlgendasid KMH eksperdid seda kui KMH vajaduse ja eesmärkide seletust. Loodusressursside kasutamise otstarbekust (peatükk 8) käsitleti samuti suhteliselt formaalselt või puudus see peatükk sootuks. Ilmselt oli põhjus selles, et kasutamise otstarbekus eeldanuks lisaks keskkonnamõju hindamisele ka sotsiaal-majanduslikke arvutusi, mida aga arendaja ei pidanud ilma sellekohase

²³ Keskkonnaministri 31. jaanuari 2001. aasta määrus nr 4 "Keskkonnamõju hindamise aruandele esitatavad täpsustatud nõuded" (RTL, 2001, 20, 274).

nõudmiseta otstarbekaks. Peatükki 10 “Hindamistulemuste lühikokkuvõte” oli paljudel juhtudel nimetatud “Järeldusteks”, mis on sisuliselt ka täpsem, sest tulemuste lühikokkuvõte sisaldus juba peatükis 1 “Aruande sisu kokkuvõte”.

KeHAS ega keskkonnaministri sellekohane määrus ei näinud KMH aruandes ette ülevaadet avalikustamise kava täitmisest, nii nagu nähti ette nõuded KMH programmi sisule. Seetõttu avalikustamise tulemusi üldjuhul ka ei käsitletud. Eriti põhjalikult on aga avalikustamise käigus esitatud küsimustele vastanud ja ettepanekute arvestamist-mittearvestamist põhjendanud OÜ ELLE eksperdid kahe KMH puhul (Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH-s ja Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH-s).

Tabel 24. KMH aruande sisukorra vastavus KeHAS-i ja keskkonnaministri määruse nõuetele

Jrk nr	KMH nimetus	KMH aruande sisukorra vastavus KeHAS-i ja keskkonnaministri määruse nõuetele (+ olemas; – puudub; +/- osaliselt olemas)										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	+	+	–	+	+	+	+	+	+	+	+
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III pae-karjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	+	+	–	+	+	+	+	+	+	+	+
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	+	+	–	+	+/-	+/-	+	+	–	–	+
5	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH (2004)	–	+	+	+	+	+	+	–	–	–	+
6	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	+	+	–	+	+	+	+	+	+	+	+
7	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	+	+	+	+	+	+	+	–	+	+	+
8	Kotinuka prügilala sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	+	+	+	+	+	+	+	+	–	+	+
9	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	–	+	+	+	+/-	+/-	–	+	+	+	+
10	Voore asula ja paisjärve maa-ala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH (2001)	+	+	+	+	+/-	+/-	–	+	+	+	+
11	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine	–	+	+	+	+	+	+	–	+	+	+
12	Kunda sadama vedellastiterminali KMH	+	+	+	+	+/-	+/-	–	–	+	+	+
13	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH	+	+	+	+	+/-	+/-	+	+	+	+	+
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	+	+	+	+	+/- ²⁴	+/-	–	–	+	+	+
17	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	+	+	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	+	+	+	+	+/-	+/-	–	–	+	+	+
19	Laguja prügilala sulgemise seotud keskkonnamõju hindamine	+	+	+	+	+	+/-	–	+	+	+	+

²⁴ KMH eksperdi arvates ei olnud kavandatava tegevuse puhul asukoha- ega tehnoloogilist alternatiivi, sest renoveeriti olemasolevaid hooneid ja kasutati parimat võimalikku tehnikat.

Jrk nr	KMH nimetus	KMH aruande sisukorra vastavus KeHAS-i ja keskkonnaministri määruse nõuetele (+ olemas; – puudub; +/- osaliselt olemas)										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	+
21	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	+	+	+	+	+	+	-	-	-	+	+
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
23	Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine											+
24	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
25	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõjude hindamine	+	+	+	+	+/-	+/-	+	+	+	+	+
26	Loode-Eesti jäätmeäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
27	Eesti Elektri jaamade 8. ploki ja Balti Elektri jaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	KOKKU +:	23	27	23	27	18	16	19	19	22	24	27
	KOKKU -:	4	0	4	0	1	1	8	8	5	3	0
	KOKKU +/-	-	-	-	-	8	10	-	-	-	-	-

Tabelist nähtub, et kõige enam mittevastavusi tuvastati Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise aruandes, kus puudus tervelt kuus asjakohast peatükki.

4.4.2.2.3 Keskkonnamõju hindamise aruande maht

Uuritava 27 KMH aruande keskmine maht ilma lisadeta oli 51,4 lehekülge, ulatudes 12 leheküljest kuni 131 leheküljeni (Tabel 25).

Tabel 25. KMH aruande maht uuritavas valimis

Jrk nr	KMH nimetus	KMH aruande maht (lehekülgede arv ilma lisadeta)							
		Alla 20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	Üle 80
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks				48				
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III pae-karjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH						61		
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine			25					
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH				43				
5	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH		12						
6	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH			30					
7	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH					58			
8	Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine			28					

Jrk nr	KMH nimetus	KMH aruande maht (lehekülgede arv ilma lisadeta)							
		Alla 20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	Üle 80
9	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH				50				
10	Voore asula ja paisjärve maaala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH		28						
11	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine	13							
12	Kunda sadama vedellasterminali KMH		21						
13	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH								94
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH			33					
15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH						62		
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH							79	
17	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH			36					
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH						70		
19	Laguja prügilaga seotud keskkonnamõju hindamine			40					
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine				42				
21	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine				47				
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH								131
23	Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine					58			
24	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine					56			
25	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine				50				
26	Loode-Eesti jäätmeäritlusettevõtte keskkonnamõju hindamine					59			
27	Eesti Elektriijaamade 8. plokki ja Balti Elektriijaamade 11. plokki renoveerimisprojekti KMH								110
KOKKU:		2	5	3	6	4	3	1	3
%			59				41		

Tabelist nähtub, et uuritavate KMH aruannete maht jäi 50 lehekülje piiresse, 59% uuritavatest sisaldasid 12 kuni 50 lehekülge. Kahel juhul oli KMH suhteliselt õhuke – põhiteksti oli vaid 12–13 lehekülge. Kolmel juhul oli tegemist mahukama aruandega – põhiteksti osa küündis vastavalt 94, 110 ja 131 leheküljeni. Korrelatsiooni lühikese KMH aruande ja kvaliteedi vahel ei tuvastatud, kuna kahe taolise KMH aruande puhul pidasid hindajad KMH aruannet ebapiisavaks vaid ühel juhul (Lisa 8).

KMH aruande lisade puhul torkas silma see, et nendel puudus tihti oma sisukord, mis raskendas vajaliku lisa otsimist. Asukohakaardid, mõju ulatust kirjeldavad kaardid ja joonised olid eri tüüpi ja erineva korrektsusastmega. Näiteks kasutati Lahesuu sadama süvendamise KMH aruandes mitte kõnealuse KMH tarvis koostatud kaarte ega jooniseid, vaid algselt muul otstarbel koostatud kaarte (nt üldisi merekaarte, veeproovivõtu asukohakaarte jms), millele paigutati KMH-ga seotud info. Spetsiaalkaarte, s.t kõnealuse KMH-ga vahetult seotud kaardi- ja joonismaterjale leidsid enim Hendrikson&Ko ja OÜ ELLE koostatud KMH aruannetes.

4.4.2.3 Avalikustamine

4.4.2.3.1 Avaliku teatamise viisid

Uuritava valimi puhul uuriti avalikustamise viise (Tabel 26).

Tabel 26. Avaliku teatamise viisid uuritavas valimis

Jrk nr	KMH nimetus	KMH algatamisest ja programmi avalikust koosolekust teatamine		KMH aruande avalikust koosolekust teatamine	
		Ametlikes Teadaannetes	muul viisil	Ametlikes Teadaannetes	muul viisil
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	+	–	+	–
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjääri-alal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	+	–	+	–
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	+	Linnaleht	+	Linnaleht
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	–	–	–	–
5	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH	+	–	+	–
6	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	+	–	+	–
7	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	+	–	+	–
8	Kotinuka prügilala sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	+	–	+	–
9	Väike–Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	+	–	+	–
10	Voore asula ja paisjärve maaala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH	–	Vooremaa	–	–
11	Kunda linna rooveepuhasti rekonstrueerimine	+	Virumaa Teataja	+	–
12	Kunda sadama vedellastiterminali KMH	+	–	+	–
13	Viru–Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	+	–	+	–
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	+	–	+	–
15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutõöstuse rajamise KMH	+	–	+	–
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	+	–	+	–
17	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	+	–	+	–
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	+	Äripäev; Meie Maa	+	–
19	Laguja prügilala sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	+ (2 korda)	–	+	–
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	+	–	+	–
21	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	+	Postimees (2 korda)	+	Postimees
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH	+	–	+ (2 korda)	–

23	Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	+	–	+	–
24	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	+	–	+	–
25	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine	+ (2 korda)	–	+	–
26	Loode-Eesti jäätmeäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine	+	Eesti Päevaleht; Harjumaa, kohalikele elanikele koju saadetud kutsed, 300 eks	+ (2 korda)	–
27	Eesti Elektri jaamade 8. ploki ja Balti Elektri- jaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	+	Äripäev	+	Äripäev

Tabelis 26 näeme, et uuritava valimi puhul kasutati avalikkuse informeerimiseks valdavalt Ametlike Teadaandeid, vähem kohaliku ja üleriigilise levikuga ajalehti. Ainult ühe juhtumi puhul ei teatatud Ametlike Teadaannete (AT) kaudu KMH algatamisest ja programmi avalikust väljapanekust ega ka KMH programmi valmimisest ja vastavast avalikust arutelust (Voore asula ja paisjärve maa-ala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH). Selle juhtumi puhul ilmus teade KMH algatamise ja programmi avaliku arutelu kohta kohalikus ajalehes Vooremaa. Teatamisviis oli kooskõlas planeerimisseadusega, sest juhtumi puhul oli tegemist detailplaneeringuga, mille väljapanekust pidi kohalik omavalitsus teatama vaid kohalikus ajalehes (§ 18, lg 6).

Ametlikest Teadaannetest võib leida mitmeid parandusteateid varem avaldatud teadete täpsustamiseks või tühistamiseks. Teate tekstis on näiteks täpsustatud avaliku väljapaneku kestuse kuupäevi (nt Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimise KMH).

Korrektne avalik teade, kus on teavet KMH algatamise motiivide kohta, kavandatava tegevuse lühikirjeldus, asjaosaliste kontaktid ja materjalide asukohad, võiks välja näha alljärgnev (Näide 1).

Näide 1. Näide Ametlikes Teadaannetes avaldamiseks mõeldud teatest keskkonnamõju hindamise algatamise, KMH programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta

Keskkonnamõju hindamise algatamise, KMH programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu teade

Keskkonnaministeerium teatab, et algatas 25. augustil 2003. aastal Harju maakonnas Jõelähtme vallas Vao lubjakivimaardlas (riigimaal) ehituslubjakivi kaevandamise loa taotlusega seoses keskkonnamõju hindamise vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse (RT I 2000, 54, 348) § 6 lõike 2 punktile 26.

Karjäär asub Jõelähtme vallas, Loo ja Liivamäe küla territooriumil, 250 m Tallinna–Narva maanteest lõuna suunas. Mäeeraldisest ida suunas (1 km) paikneb Maardu järv, lääne suunas asub Saha-Loo maantee. Lõuna poole umbes 300 m kaugusele jääb Loo alevik. Taotletava mäeeraldisse teenindusmaa pindala on 44,59 ha ja mäeeraldisse pindala 41,50 ha. Kaevandamisel hakatakse kasutama lõhketöid ja hüdrovasaraga kobestamist. Kobestatud materjal laaditakse ekskavaatoriga või kopplaaduriga kalluritele ja veetakse purustus-sõelumissõlme juurde killustiku tootmiseks. Paljandustöödel ja kaevandamisel kasutatakse abimehhanismina buldooseri.

Keskkonnamõju hindamise programmi avalik arutelu toimub 9. septembril 2003. aastal algusega kell 18.00 Loo keskkoolis (Saha tee 7, 74201 Loo, Harjumaa). Keskkonnamõju hindamise programmiga on võimalik 26. augustist kuni 9. septembrini 2003 tutvuda:

- 1) Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse ja -tehnoloogia osakonnas, aadress: Rävåla pst 8, ruum C-207, 10143 Tallinn.
Kontaktisik on spetsialist Irma Pakkonen
(tel 6 273 055; faks 6 604 522; e-post: irma.pakkonen@ekm.envir.ee).
www.envir.ee/Vao_lubjakivi_KMH.pdf

- 2) Arendaja: Talter AS-is, address: Betooni 28, 11415 Tallinn. Kontaktisik Sven Pertens
- 3) KMH ekspert Eesti Geoloogiakeskus OÜ-s, address: Kadaka tee 82, 12618 Tallinn. Kontaktisik Tarmo Kiipli

Ettepanekuid ja vastuväiteid keskkonnamõju hindamise programmi kohta saab esitada Keskkonnaministeeriumile (Toompuiestee 24, 15172 Tallinn) kuni 9. septembrini 2003.

Haldusmenetluse eesmärgel peaks avalik väljapanek kestma vähemalt kaks nädalat ehk 14 päeva. Uuritavate juhtumite seas oli 6 sellist, mille seadusekohast tähtaega oli lühendatud. Näiteks Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti KMH puhul avaldati teade KMH algatamise ja avaliku arutelu toimumise kohta 16.09.2002 ja see arutelu toimuski juba kaks päeva hiljem (18.09.2002). Niisamuti toimiti KMH aruande avaliku väljapanekuga, mille kohta avaldati AT-s teade 7.11.2002 ja programmi avalik koosolek toimus 6 päeva hiljem (13.11.2002). Avaliku väljapaneku tähtaegu lühendati ka Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamisel, kus KMH programmi ja aruande avalikud väljapanekud kestsid vastavalt 7 ja 6 päeva. Avaliku väljapaneku tähtajad olid lühemad kui 14 päeva T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH, Kunda sadama vedellastiterminali KMH, Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise keskkonnamõju hindamise ja Saaremaa sadama ehitamise KMH puhul. Ühel juhul – Kunda sadama vedellastiterminali KMH – oli ühte ja samasse 16. juunil AT-s avaldatud teatesse pandud info selle kohta, et KMH on algatatud, et detailplaneering on kehtestatud ja et KMH programmi avalik koosolek on juba toimunud (vt allpool Näide 2). (*Avalik koosolek toimus tegelikult 1.06.2004. – autori märkus.*) Selle teate põhjal võib järeldada, et Kunda linnavalitsus teatas KMH etappidest tagantjärele.

Näide 2. Väljavõte teatest Ametlikes Teadaannetes

16.06.2004 Keskkonnamõju hindamise teated

Kunda Linnavalitsus on algatanud 09.06.2004 korraldusega nr 173 Kunda sadama vedellastiterminali keskkonnamõju hindamise. Keskkonnamõju hinnatake juunis-juulis 2004. Vedellastiterminali kehtestatud detailplaneeringuga, keskkonnamõju hindamise programmiga ja selle avaliku arutelu protokolliga ning keskkonnamemorandumiga saab tutvuda Kunda Linnavalitsuses, Kasmäe 19. Arendaja AS Kunda Nordic Tsement esindaja on nimetatud tööde korraldamisel dipl ehitusinsener Aavo Raig (GSM 503 4236). Keskkonnamõju hindamise aruande avaliku arutelu toimumise aeg ja koht teatatakse täiendavalt pärast tööde lõppemist.

Uuringus osalenud huvirühmade esindajate arvates tuleks avaliku väljapaneku aega pikendada, sest kahe nädala jooksul enamasti ei jõua huvilised mahukate materjalidega tutvuda, arvestades eriti asjaolu, et materjalid pole tavaliselt kättesaadavad elektrooniliselt. Huvirühmade esindajate arvates võiks materjalidega tutvumise ehk avaliku väljapaneku aeg olla vähemalt 4 nädalat. Haldusmenetluse eesmärgel peaks avalik väljapanek peab kestma vähemalt 2 nädalat (HMS, § 49, lg 2), mis tähendab, et väljapanek võib kesta ka kauem. Keskkonnaministeeriumis käesoleva töö tulemusi tutvustaval seminaril (29.11.2005) pakkusid osalejad lahendusena välja, et avaliku väljapaneku kestuse võiks määrata otsustaja, võttes aluseks kavandatava tegevuse keerukuse ja avaliku huvi suuruse (Soovitus 7).

4.4.2.3.2 Millised huvitatud isikud osalesid avalikustamisel

Selleks et uurida, kes tundsid huvi kavandatava tegevuse ja selle keskkonnamõju vastu ja kes osalesid avalikel koosolekutel, jagati osalejad järgmistesse kategooriatesse (Tabel 27).

Tabel 27. Huvitatud isikute kategooriad

Kategooria number	Kategooria sisu
1	Kavandatava tegevuse asukoha KOV
2	Teised KOV-d
3	Maavalitsus
4	KKT/KKM
5	Teised riigiasutused (KKI, maanteeamet)
6	Kohalikud elanikud
7	Kohalike elanike mitteformaalsed ühendused (seltsingud) ja formaalsed ühendused
8	Keskonnaorganisatsioonid
9	Äriühingud (sh arendaja, KMH ekspert)
10	Uurimisinstituudid

Uuritavate juhtumite (kokku 27) puhul olid avalikel koosolekutel alati kohal arendaja, KMH ekspert ja otsustaja. Ühe uuritava juhtumi puhul (Lahesuu sadama süvendamise KMH) osales KMH aruande avalikul arutelul ainult 2 inimest – arendaja ja KMH ekspert (Tabel 28). Oli ainult üks juhtum (OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine), mis ei pälvinud avalikkuse ega ka teiste riigiasutuste (v.a KMH järelevalvaja) huvi, kuna avalikustamisel osalesid vaid arendaja, KMH ekspert ja otsustaja esindajad (Tabel 28). AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks, OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine, Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine ja Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine avalikel koosolekutel ei osalenud ainsatki kohalikku elanikku ega keskkonnaorganisatsiooni esindajat.

Kõige vähem osalesid KMH avalikel koosolekutel maavalitsuste ja keskkonnateenistuste esindajad. Keskkonnateenistuste osalemine oli aktiivsem neil juhtudel, kui keskkonnateenistus oli otsustaja ja KMH järelevalvaja rollis, ja vähem aktiivne siis, kui keskkonnateenistus oli vaid KMH järelevalvaja rollis. Maavalitsuse esindajad osalesid ainult neljas uuritavas keskkonnamõju hindamises: Voore asula ja paisjärve maaala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH, Tamba tuulepargi ehitamise KMH, Saaremaa sadama ehitamise KMH ja Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamise KMH. Avalike arutelude protokollid näitavad, et maavalitsuste esindajad olid pigem kuulaja kui küsija rollis.

Mõnevõrra tagasihoidlikuks võib pidada ka Keskkonnainspektsiooni (KKI) osalemist KMH-s. Uuritavatest KMH-dest osales KKI kuues KMH-s (22%). Vestlustes keskkonnateenistuste spetsialistidega märgiti, et Keskkonnainspektsiooni osalemist oodatakse senisest enam, eelkõige avalikustamistel, kus vaetakse parima tehnika ja leevendusmeetmete kasutamist, mille puhul on KKI hiljem järelevalvaja. KeHAS eeldas KKI teavitamist KMH algatamisest ja aruande valmimisest (§ 16, lg 1), mitte aga KKI-lt kooskõlastuse küsimist või avalikel aruteludel osalemist.

Tabel 28. Avalikustamisel osalenud isikud

Jrk nr	KMH nimetus	Avalikustamisel osalenud isikud (kategooriate alusel) ²⁵									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
						avalik huvi					
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	x				x					x
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	x			x		x	x			x x

²⁵ Kategooriaid vt Tabel 27.

Jrk nr	KMH nimetus	Avalikustamisel osalenud isikud (kategooriate alusel) ²⁵									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
						avalik huvi					
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine				x						x
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	x	x		x	x	x				x
5	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH	x				x	x				x
6	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH ²⁶	x								x	x
7	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH				x						x x
8	Kotinuka prügilala sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	x	x		x	x					x
9	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamiseiga seotud KMH	x	x		x	x	x	x	x	x	x
10	Voore asula ja paisjärve maaala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH	x		x	x		x				x
11	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine	x			x						x
12	Kunda sadama vedellastiterminali KMH	x			x		x				x
13	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	x					x			x	x
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	x		x	x					x	x x
15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH ²⁷	x			x		x				x
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	x			x		x				x
17	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	x			x		x				x
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	x			x		x			x	x
19	Laguja prügilala sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	x			x		x			x	x
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	x			x	x	x			x	x
21	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	x			x		x			x	x
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
23	Muuga sadama sõeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	x	x		x		x				x x
24	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	x		x	x		x			x	x x
25	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine					x					x x
26	Loode-Eesti jäätmeäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine	x			x		x	x		x	x x
27	Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH				x					x	x x
	KOKKU:	23	5	4	22	8	18	4	12	27	10

²⁶ Selles KMH aruandes puuduvad avalikel koosolekutel osalenute nimekirjad.

²⁷ KMH aruande lisas puuduvad avalike arutelude protokollid ja osalejate nimekirjad, küll aga on olemas ettepanekute koopiad. Viimaste järgi saab osaliselt otsustada, millised huvirühmad KMH-s osalesid.

Oluline infoallikas arendaja ja KMH eksperdi ja teisalt ka avalikkuse jaoks on avalikel koosolekutel esitatud küsimused, ettepanekud ja vastuväited. Avaliku huvi korral on avalike koosolekute korrektn läbiviimine ja vastamata jäänud küsimustele vastamine pärast koosolekut väga oluline protsessi osapoolte vastastikuse usalduse tekkimiseks. Seetõttu on koosolekul osalejate nimekirja koostamisest ning küsimuste ja arutelu protokollimisest palju kasu KMH juhtimises, see aitab ka KMH programmi ja aruannet sisukamaks muuta. Nimekirjast saab ka see, kes koosolekust osa ei võtnud, teada osalenute nimed ning kuidas need isikud olid kavandatava tegevusega seotud või sellest mõjutatud. Asjakohast teavet saadi ka käesoleva uurimistö jaoks eeskätt nende avalike koosolekute protokollidest, kus oli selgelt kirjas inimese ees- ja perekonnanimi ning organisatsioon, keda ta tollel koosolekul esindas, samuti tema kontaktandmed (postiaadress või e-posti aadress) (Soovitus 9). Et koosolekul protokollitud ja avalikustamise käigus kirjalikult esitatud küsimustele tuleb ka kirjalikult vastata, siis pelgalt telefoninumbri ülesmärkimisest tagasiside jaoks ei piisa. Kindlasti tuleks koosoleku algul kokku leppida, kuidas vastatakse suuliselt esitatud küsimustele, millele koosoleku ajal vastust ei antud. Korrektn koosoleku protokoll on esitatud järgmises näites (Näide 3).

Näide 3. Koosoleku protokollinäidisvorm

.....
Koosoleku nimetus ehk põhjus /nt Saaremaa sadama rajamise keskkonnamõju hindamise aruande eel-
 nõu arutelu/

Koosoleku protokoll

Kuupäev:

Koht:

Koosoleku aeg (toimumise kellaeg):

Koosoleku juhataja (ees- ja perekonnanimi, ametikoht, organisatsioon):

Koosoleku protokollija (ees- ja perekonnanimi, ametikoht, organisatsioon):

Koosoleku eesmärk (mida soovitakse arutada, mida otsustada): /näiteks Saaremaa sadama rajamise keskkonnamõju hindamise aruande järelduste ja kavandatavate meetmete piisavuse ja asjakohasuse üle arutelu ning otsustamine/

Päevakava

1. (Teema, kes esineb)

2.

3.

jne

/järgneb koosoleku protokoll/

(Otsused tuuakse protokollis tekstis eraldi välja või esitatakse protokollis lõpus)

Lisa koosoleku protokollis juurde: Osalejate registreerimisleht

Jrk nr	Nimi	Seotus projektiga	Postiaadress või e-posti aadress	Allkiri
1				
2				
...				

Ei tohiks ära unustada, et koosoleku juhataja ja protokollija on samuti osalejad ning ka nende nimed ja kontaktandmed peaksid osalejate registreerimislehel olema kirjas.

4.4.2.3.3 Millised aspektid äratasid avalikustamisel enam huvi

Et uurida, millised teemad huvitasid avalikustamises osalenuid enim, ehk milliste aspektide vastu tunti enim huvi, jagati need teemad kaheksasse rühma (Tabel 29):

Tabel 29. Aspektid, mis huvitasid KMH osapooli

Aspekti number	Aspekt
1	Kavandatava tegevuse vajalikkus ja eesmärk
2	Asukoht
3	Mõju suurus ja ulatus
4	Protseduurilised aspektid (nt KMH programmi ja aruande avalik väljapanek, projektist teatamine, avalikustamisest teatamine jms)
5	Sotsiaalse mõjuga aspektid (nt tööhõive muutus, liikluskorralduse muutus, ettevõtluse iseloomu muutus, juurdepääsu muutus, elukvaliteedi muutus jms)
6	Majandusliku mõjuga aspektid (nt majanduslik tasuvus, majanduslik kahju, kinnisvara väärtuse langus)
7	Tehnoloogilised aspektid (nt tehnoloogia valik ja ajakohasus)
8	Keskkonnakvaliteedi jälgimine (seire)

Uuringu tulemused näitasid, et avalikustamise käigus tunti enim huvi keskkonnamõju valdkondade vastu, vähem sotsiaalsete ja majanduslike aspektid vastu (Tabel 30). Keskkonnamõju (aspekt 3) järel olid oluliselt teisel kohal tehnoloogiaküsimused, nagu “kas planeeritav tehnoloogia on parim võimalik”. Peaaegu sama oluline oli avalikel aruteludel osalejate jaoks sotsiaalse mõjuga (töökohtade säilimine või lisandumine) ning juurdepääsuga (oma kinnistule, poodi, lasteaeda jne) seotud küsimused. Asukohaga ja trassi valikuga seotud küsimused ning keskkonnakvaliteedi jälgimine (seirevajadus) jäid uuritavas valimis tähtsusest neljandale-viidendale kohale. Vähe tunti huvi kavandatava tegevuse vajalikkuse ja eesmärgi, samuti majanduslike aspektide ja protseduuriereeglite vastu.

Tabel 30. KMH osapooltes enim huvi äratanud aspektid

Jrk. nr.	KMH nimetus	Enim huvi äratanud aspektid KMH-s (vt Tabel 29)							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks		x						x
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH ²⁸			x		x			
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine			x		x			
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH			x		x	x		
5	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH			x		x			
6	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH			x					
7	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH			x					x

²⁸ Nimetatud KMH aruandes on olemas KMH programmi avaliku koosoleku protokoll, kuid puudub KMH aruande avaliku koosoleku protokoll.

Jrk. nr.	KMH nimetus	Enim huvi äratanud aspektid KMH-s (vt Tabel 29)							
		1	2	3	4	5	6	7	8
8	Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine			x					
9	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	x		x			x		
10	Voore asula ja paisjärve maa-ala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH			x	x	x			
11	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine			x	x			x	
12	Kunda sadama vedellasterminali KMH			x	x	x			x
13	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH		x	x	x		x		
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH		x	x			x	x	
15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH			x				x	x
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH			x				x	x
17	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH		x	x				x	
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	x	x	x		x		x	x
19	Laguja prügila sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine			x				x	x
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine			x					
21	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine		x	x		x			
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH	x	x	x	x	x	x	x	x
23	Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine			x				x	
24	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	x	x	x				x	x
25	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine			x		x			
26	Loode-Eesti jäätmekäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine	x	x	x	x	x	x	x	x
27	Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	x		x		x			x
	KOKKU:	6	9	26	6	12	6	13	9
	%	22	33	96	22	44	22	48	33

4.4.2.4 Keskkonnamõju hindamise vältus

Keskkonnamõju hindamise vältust arvutati KMH algatamise otsuse kuupäevast kuni KMH aruande heakskiitmise otsuse kuupäevani. Võttes arvesse KMH menetlemise tähtaegu, kujuneks KMH tõrgeteta läbiviimise ajaks minimaalselt 4 kuud (kui KMH programmi ja aruande koostamiseks kuluks vaid üks kuu) (Tabel 31). Avaliku väljapaneku korda ja tähtaega reguleerib HMS (vastavalt § 49 lg 2).

Tabel 31. KMH vältus KeHAS-i järgi

Jrknr	Tegevus	Menetlemise ajakava vastavalt KeHAS-ile	Menetlemise ajakava vastavalt HMS-ile
1	Arendaja esitab otsustajale tegevusloa taotluse ja keskkonnamemorandumi	–	–
2	Otsustaja võtab tegevusloa menetlusse, otsustab KMH algatamise ning KMH algatamise korral teatab sellest arendajale	30 päeva aega otsuse tegemiseks	–
3	Otsustaja teatab KMH algatamisest seaduses loetletud isikutele ja	10 päeva jooksul alates KMH algatamise otsusest	Haldusorgan määrab ettepanekute ja vastuväidete esitamiseks tähtaja, mis Ametlikes Teadaannetes ei tohi olla lühem kui 2 nädalat (14 päeva) alates avalikust väljapanekust
4	KMH programmi avalik arutelu	Tähtaeg sõltub kavandatava tegevuse iseloomust ja mõju mitmekesisusest ning huvitatud isikute arvust ja huvidest	–
5	KMH järelevalvaja kinnitab KMH programmi	14 päeva jooksul pärast avalikku arutelu	–
6	Kui keskkonnamõju ulatub teise maakonda, piiriveekogule või merele või olla piiriülene, siis suunab keskkonnateenistus KMH programmi (eelnõu) ja oma seisukoha edasi keskkonnaministrile ja informeerib sellest arendajat	Keskkonnaminister kinnitab KMH programmi 14 päeva jooksul pärast avalikku arutelu	–
7	KMH aruande koostamine	Tähtaeg sõltub kavandatava tegevuse iseloomust ja mõju mitmekesisusest ning huvitatud isikute arvust ja huvidest	–
8	Otsustaja teatab KMH aruande valmimisest seaduses loetletud isikutele ja Ametlikes Teadaannetes	10 päeva jooksul arvates aruande saamisest	Haldusorgan määrab ettepanekute ja vastuväidete esitamiseks tähtaja, mis ei tohi olla lühem kui 2 nädalat (14 päeva) alates avalikust väljapanekust
9	KMH aruande avalik arutelu	Tähtaeg sõltub kavandatava tegevuse iseloomust ja mõjude mitmekesisusest ning huvitatud isikute arvust ja huvidest	–
10	KMH järelevalvaja teeb oma otsuse KMH aruande heakskiitmise ja keskkonnanõuete määramise kohta otsustajale ja arendajale teatavaks	30 päeva jooksul arvates aruande saamisest	–
KOKKU:		Maksimaalselt 3 kuud menetlusaega, millele lisandub KMH programmi ja aruande koostamiseks kuluv aeg	

Analüüsid KMH protseduuri vältust uuritavate KMH-de puhul, selgus, et keskmiselt vältas KMH protseduur **6 kuud**, valdav osa (64%) KMH juhtumitest vältas aga vähem kui pool aastat. Ülejäänud KMH juhtumid vältasid 7, 8, 10, 11 ja 15 kuud (Tabel 32). Mõnevõrra üllatav oli see, et kuus küllaltki suure mõju ja ulatusega infrastruktuuri objekti KMH menetlusaeg oli minimaalne (3 kuud) ja selle aja jooksul valmisid nii KMH programm kui aruanne. Kestust arvutati täiskuu- dena alates KMH algatamise otsusest kuni KMH aruande heakskiitva otsuseni.

Tabel 32. KMH protseduuri kestus uuritavate KMH juhtumite puhul

Jrk nr	KMH nimetus	KMH kestus täiskuudes									
		3	4	5	6	7	8	9	10	>10	
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks						x				
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH										x ²⁹
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine				x						
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH						x				
5	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH						x				
6	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH				x						
7	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH		x								
8	Kotinuka prügilal sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine				x						
9	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH						x				
10	Voore asula ja paisjärve maa-ala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH				x						
11	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine		x								
12	Kunda sadama vedellastiterminali KMH			x							
13	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH			x							
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH									x	
15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH		x								
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	x									
17	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	x									
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	x									
19	Laguja prügilal sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	x									
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine				x						
21	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine				x						
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH										x ³⁰
23	Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	x									
24	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine						x				
25	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine		x								
26	Loo-de-Eesti jäätmekäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine									x	
27	Eesti Elektriijaamade 8. plokki ja Balti Elektriijaamade 11. plokki renoveerimisprojekti KMH						x				
	KOKKU:	5	4	2	6	2	4	0	2	2	
	%	20	15	7	22	7	15	-	7	7	
	%		64				36				

²⁹ Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH vältas 15 kuud.

³⁰ Saaremaa sadama ehitamise KMH vältas 11 kuud.

4.4.2.5 Osapoolte hinnang keskkonnamõju hindamise etappidele

Ankeedi B-osas uuriti kolme osapoole (KMH ekspert, KMH järelevalvaja ja huvirühmade esindajad) hinnanguid ühe ja sama uuritava KMH kohta, milles nad osalesid. Ankeedis paluti hinnata 8 aspekti käsitlemise piisavust kõnealusel KMH-s. Uuritavate KMH-de (kokku 27) kohta laekus hinnanguid järgmiselt: KMH ekspertidelt 26, KMH järelevalvajatelt 22 ja huvirühmade esindajatelt 6 KMH kohta. Hinnanguid kaheksale aspektile anti skaalas: “++” – täiesti piisav, eeskujulik; “+” – enam-vähem piisav, rahuldav; “0” – ebapiisav, mitterahuldav (Tabel 33).

Tabel 33. Asjaosaliste hinnang KMH aspektide käsitlemise piisavusele uuritavas KMH-s

Jrk nr	KMH aspekt	Hinnang KMH eri aspektidele (vastuste arv)								
		KMH ekspert			KMH järelevalvaja			Huvirühma esindaja		
		++	+	0	++	+	0	++	+	0
1	Huvirühmade määratlemine ja kaasamine (teavitamine)	15	10	1	8	13	0	0	4	2
	<i>Vastuste arv:</i>	26			21			6		
2	Avalike koosolekute läbiviimine	18	4	3 ³¹	12	8	1	4	2	3
	<i>Vastuste arv:</i>	25			21			6		
3	Huvirühmadele tagasiside andmine	10	16	0	3	12	3	1	1	4
	<i>Vastuste arv:</i>	26			18			6		
4	Mõjude määratlemine ja analüüs	17	9	0	4	12	2	1	2	3
	<i>Vastuste arv:</i>	26			18			6		
5	Asukoha valik	10	12	1	4	5	6	0	0	5
	<i>Vastuste arv:</i>	23			15			5		
6	Alternatiivsete võimaluste valik	12	11	2	3	11	6	0	1	4
	<i>Vastuste arv:</i>	25			20			6		
7	KMH aruande sisuline vormistus (hästi liigendatud, ladus tekst jms)	15	11	0	9	8	4	2	3	1
	<i>Vastuste arv:</i>	26			21			6		
8	KMH aruande tehniline vormistus (kõitmisviis, kaardid, lisad jms)	12	14	0	8	13	0	2	3	1
	<i>Vastuste arv:</i>	26			21			6		

Ootuspäraselt olid huvirühmade esindajad oma hinnangutes kõige kriitilisemad. Huvirühmade esindajad hindasid kaheksast aspektist viit KMH aruannetes kõige nõrgemalt käsitletuteks. Huvirühmade kriitikat asukoha valiku ja alternatiivsete võimaluste kaalumisel jagasid ka keskkonnametnikud, hinnates kuue KMH puhul asukohavaliku ja alternatiivsete võimaluste käsitlemist ebapiisavaks ja mitterahuldavaks. Kui huvirühmade esindajad pidasid avalike koosolekute korraldamist ja huvirühmadele tagasiside andmist nõrgaks, siis selles osas olid mõned KMH eksperdid sama meelt. Ettearvatult hindasid aga KMH eksperdid oma tööd kõrgemalt, kui seda tegid KMH järelevalvajad ja huvirühmad, pidades oma töös mitterahuldavaks vaid avalike koosolekute läbiviimist, mõningal määral ka alternatiivsete võimaluste ja asukoha valikut.

Asjaosaliste endi hinnangul tekkis uuritavate KMH-de puhul kõige rohkem probleeme seoses asukoha (Soovitus 10) ja alternatiivsete võimaluste valikuga (Soovitus 11). Neid aspekte peeti ebapiisavaks ja mitterahuldavaks 11 uuritava KMH puhul.

Uuriti ka seost KMH vältuse, KMH aruande mahu ja KMH kvaliteedile antud hinnangute vahel. Lühikese kestuse (kuus 4 ja vähem), õhukese aruande (põhiteksti 30 lk ja vähem) ning madala hinnangu (ebapiisav, mitterahuldav) vahel seost ei leitud (Lisa 8).

³¹ Kui ebapiisavate ja mitterahuldavate KMH aruannete arv on 3 või suurem, siis on see värviliselt esile toodud.

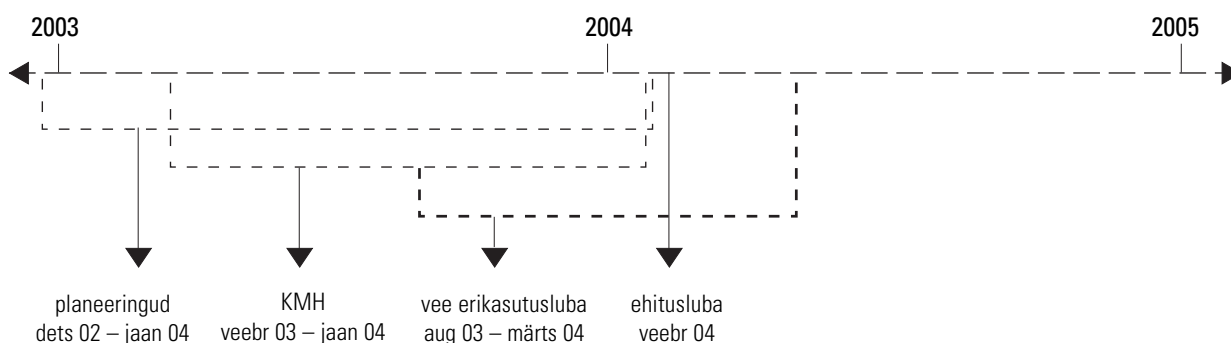
4.4.2.6 Vaided ja kohtukaasused

Uuritavate KMH-de puhul vaidlustati KMH programm või aruanne, kuid kohtu poole pöörduti vaid ühe juhtumi puhul.

Kunda sadama vedellastiterminali ehitamise vastu kogusid kohalikud elanikud 18 allkirja. Pöördumise ajend oli keskkonna- ehk elukvaliteedi halvenemine Kundas. Suurt avalikku huvi äratasid ka Põltsamaa jõe paisutamise kava Väike-Kamari külas ja Maardu lubakivikarjääri laiendamine. Kui esimese juhtumi puhul olid kohalike elanike kartused seotud jõevee taseme tõstmisest tingitud ulatuslike alade üleujutusega, siis lubjakivi kaevandamise laiendamise kava oli elanike jaoks pikaajalise halva keskkonnakvaliteedi taluvuse kriitilise piiri ületamine. Lubjakivi kaevandamisega kaasnev mõju (müra, tolm, vibratsioon jms) oli kohalikke elanikke juba varem häirinud ning karjääri laiendamine töötas olukorda veelgi halvendada.

Keskkonnamõju hindamise käigus jäi üks või mitu osapoolt eriarvamusele kahes uuritavas juhtumis. Eesti Ornitoloogiaühing ei pidanud võimalikuks rajada Tamba tuulepark Varbla valda kohta, mis on määratletud eeskätt linnustiku kaitseks Natura 2000 võrgustiku alana. Eestimaa Looduse Fond leidis Prangli liivakaevandamise ja Saaremaa sadama ehitamise KMH aruandes olulisi puudusi, mistõttu fond ei pidanud võimalikuks KMH aruannet heaks kiita. Mõlemal juhul ei arvestanud otsustaja neid seisukohti.

Kohtuni jõudis üks uuritavatest KMH juhtumitest – Saaremaa sadama ehitamise KMH. Eestimaa Looduse Fond (ELF) ja Eesti Roheline Liikumine (ERL) ei pidanud sadama ehitamist õiguspäraseks, põhjendades oma seisukohta sellega, et menetlusprotseduurid kattusid ja seetõttu tehti otsuseid, millel polnud piisavat alust (Joonis 3, Joonis 4). Nii hakati Mustjala valla üldplaneeringut menetlema enne keskkonnamõju hindamise algatamist ja vee erikasutusluba hakati taotlema hiljem kui keskkonnamõju hindamist (Joonis 3). Nii jäi ebaselgeks, millise tegevusloa või planeeringuga seoses keskkonnamõju hindamine algatati ja läbi viidi.

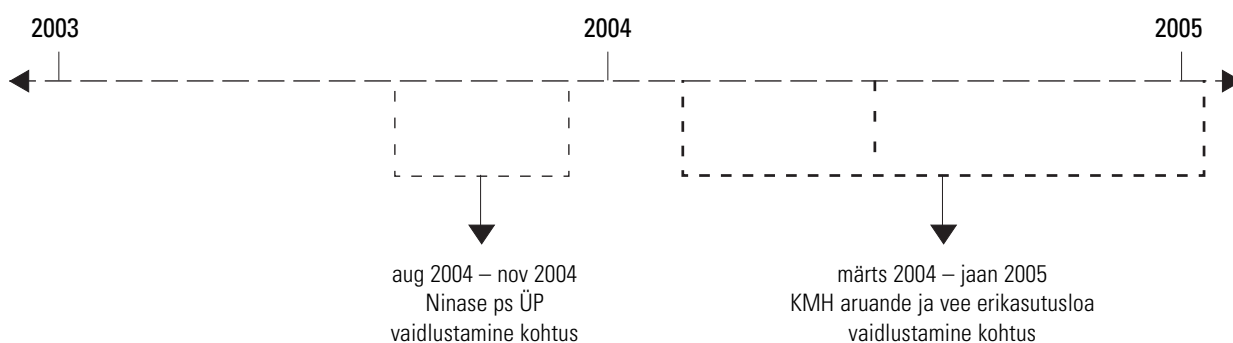

Joonis 3. Saaremaa sadama rajamisega seotud tegevuslubade ja planeeringute menetlemise ajaline jaotus (ELF-i juristi K. Vaarmari joonis)

ELF ja ERL olid seisukohal,³² et sadama asukohta ei valitud asjakohaselt ega õiguspäraselt, KMH aruandes ei olnud kavandatava tegevuse alternatiivseid võimalusi käsitletud, samuti polnud avalikustamise käigus esitatud küsimustele ja vastuväidetele vastatud ega ettepanekute arvestamist/mittearvestamist põhjendatud. Kaebuse esitajate arvates polnud sadama ehitamisega seoses toimunud asjakohast asukohavalikut ega hinnatud piisavalt sadama ehitamise ja toimimisega kaasnevat keskkonnamõju, ehitusloa väljaandmisele ei eelnenud keskkonnamõju hindamist. ELF ja

³² Kohtukaasust tutvustatakse 5. peatükis, Tallinna Ringkonnakohtu määrus on kättesaadav aadressil http://kola.just.ee/docs/public/dokument_308760.pdf

Eesti Ornitoloogiaühing vaidlustasid Mustjala valla Ninase poolsaare üldplaneeringu (Joonis 4). Pärnu Halduskohus rahuldab kaebuse ja tunnistas üldplaneeringu menetlusvigade tõttu õigus- tühiseks. Teades sadama kui mahuka infrastruktuuriobjekti ehitamise kavasid, oleks Mustjala vald pidanud pöörama erilist tähelepanu üldplaneeringu keskkonnamõju hindamisele. Ent planeerimiseeaduse muutmisega muutus planeeringute koostamisega kaasnev keskkonna- mõju hindamine vabatahtlikuks alates 1. jaanuarist 2003. ELF ja ERL vaidlustasid Tallinna Halduskohtus ja Tallinna Ringkonnakohtus (Joonis 4) keskkonnaministri väljaantud vee eri- kasutusloa. Kaebajate arvates oli mõju mitmekesisem ja ulatuslikum kui ainult vee erikasutus- loa reguleerimiseseme piires. Mõlema astme kohtud olid seisukohal, et "...vee-erikasutusloa andmise otsustamiseks ei ole proportsionaalne nõuda laiaulatuslikku keskkonnamõjude hinda- mist küsimustes, mis ei puutu loa reguleerimisalasse". Niiöelda viimane võimalus hinnata sada- ma rajamise ja toimimisega kaasnevat keskkonnamõju, sh mõju Küdema Natura 2000 alale, ning vajalikke asendusmeetmeid võtta oleks olnud seoses ehitusloa menetlemisega, mida aga ei tehtud (Joonis 3).

Joonis 4. Saaremaa sadama rajamise vaidlustamine kohtus (ELF-i juristi K. Vaarmari joonis)

Saaremaa sadama rajamise kohtukaasust on lähemalt käsitletud peatükis 5.

4.5 Kokkuvõtte valikuuringu peamistest tulemustest

Käesoleva uuringu eesmärk oli analüüsida KMH praktika käigus esile kerkinud probleeme ja anda soovitusi nende lahendamiseks. Alljärgnevalt on ära toodud töö peamised tulemused ja tähelepa- nekud.

1. Uuring hõlmas 27 KMH-d seitsmes maakonnas KeHAS-i kehtivusajal, s.o 01.01.2001–02.04.2005. Uuritav valim jagunes 9 tegevusvaldkonda. Valimi osapooled olid arendajad, KMH eksperdid, KMH järelevalvajad, otsustajad ja huvirühmade esindajad – ühtekokku 74 inimest.
2. KMH praktika uuring sisaldas osapoolte hinnanguid KMH-le üldisemalt ning valitud KMH juhtumitele detailsemalt. Adressaate oli 74, neist vastas ankeedile, osales telefoni- vestlustes ja intervjuudes 70 (95%). Peale selle analüüsiti KMH aruannete põhjal KMH programmi ja aruande vastavust nõuetele, avalikustamises osalenute arvu ja kõige enam avalikku huvi äratanud teemasid.
3. Valikuuringu tulemusena selgus, et KMH osapooltel pole üksmeelt KMH peamistes eesmärkides. Kuigi enamik vastajatest pidas KMH peamiseks ülesandeks nii majandus-liku, sotsiaalse kui keskkonnakahju ennetamist ja minimeerimist, siis praktikas piirdu- takse enamasti keskkonnakahju, vähesel määral ka sotsiaalse mõju hindamisega. Hinda- mise keskpunktis on eelkõige kavandatava tegevuse mõju looduskeskkonnale ja inimese elukvaliteedile, sh tervisele. Kavandatava tegevuse majandusliku mõju hindamisel

arvestatakse tegevuse majanduslikku tasuvust ja ka arendaja võimet täita keskkonnauudeid ning rakendada leevendavaid meetmeid, sh kasutada parimat võimalikku tehnikat. Kuid needki aspektid teenivad eelkõige looduse kaitse ja inimese elukvaliteedi tõstmise eesmärke.

4. Valikuuringu tulemused näitasid, et KMH osapooltel pole üksmeelt rollijaotuses KMH selle osas, mida seadus ei reguleeri. Seisukohad lahknesid eelkõige avalike koosolekute läbiviimise, konfliktsituatsioonide lahendamise ja riigiasutustega kooskõlastamise suhtes. Arendajad pidasid suurema rolli täitjaiks pigem teisi osapooli, mitte iseennast.
5. Keskkonnateenistuste kahetine roll KMH järelevalvajana ja otsustajana tundub segavat mõlema rolli täitmist olukorras, kus ühe ja sama keskkonnaametniku ametijuhend näeb ette nii keskkonnaloa menetlemist kui KMH järelevalvet, ehk ametnik on ühes ja samas juhtumis korraga nii otsustaja kui KMH järelevalvaja. Taolisi olukordi oli vaadeldavas valimis üks, kuid potentsiaalselt oleks võinud neid olla rohkem, sest seitsmest maakonna keskkonnateenistusest vaid kahes töötas ametnik, kelle tööülesannete hulka kuulus KMH järelevalve, mitte keskkonnalubade menetlemine.
6. KMH algatamise motivatsioon kaalutlusõiguse teostamisel oli suhteliselt nõrk. Uuritavas valimis arusaadav ja piisav motivatsioon enamasti puudus.
7. Uuringu käigus tuli esile küsimus tegevusloa reguleerimiseseme ja KMH ulatuse vahekorra kohta. Mõnel juhul oli KMH ulatus laiem vaid kõnealuse tegevusloaga reguleeritavast. Keskkonnaametnikud viitasid ka sellele, et ehitusloa vorm ei paku võimalust keskkonnauudeid märkida.
8. Uuringus osalenute arvates pole KMH objektiivne senikaua, kuni arendaja palkab KMH eksperdi. Küsitletavad pooldasid süsteemi, kus arendaja tasuks KMH eksperdile riigi vahendusel. Riigipoolsest vahendustegevusest oleks aga rohkem kahju kui kasu, näiteks pikendaks see KMH protsessi oluliselt (hangete ja pakkumismenetluste läbiviimise tõttu) ja koormaks keskkonnaametnikke ülemäärase lepingute haldamise tööga. Uuringus tehakse ettepanek luua eraldi riiklik komisjon – KMH nõuandev komisjon. Kompleksse mõju ja suure avaliku huvi korral hindaks see komisjon KMH programmi ja KMH aruande kvaliteeti ning seega nõustaks KMH järelevalvajat.
9. KMH programmide analüüsist ilmnes, et suuremad puudused olid seotud avalikustamise kavaga. Kava kas puudus üldse või oli ebamäärane ja ei seostanud tegevusi tähtaegadega.
10. Uuringus osalenud huvirühmade arvates tuleks KMH programmi ja aruande eelnõu avaliku väljapaneku kestust, mis haldusmenetluse seaduse kohaselt peab olema vähemalt kaks nädalat, pikendada nelja nädalani. Käesoleva uuringu tulemuste arutelul Keskkonnaministeriumis 29. novembril 2005. aastal tehti ettepanek jätta avaliku väljapaneku kestus otsustaja pädevusse.
11. Avalike koosolekute protokollimine on omaette keeruline töö. Seadus sätestab, et avalikustamise käigus esitatud küsimustele, ettepanekutele ja vastuväidetele on vaja vastata. Ent seaduses ei ole kirjas, kes peaks avalikku koosolekut juhatama ja protokollima. Uuring näitas, et kujunenud tava kohaselt jääb see arendaja ülesandeks, kes selle omakorda delegerib KMH eksperdile. Uuringus on tehtud ettepanek anda avaliku koosoleku juhataja ja protokollija ülesanded otsustajale, sest just otsustaja rolliks on anda kõikidele osapooltele võrdsed võimalused kaasa rääkida ja huvisid tasakaalustada.
12. Ei saa pidada piisavaks ega asjakohaseks, kui avalikul koosolekul osaleb vaid arendaja, KMH ekspert ja otsustaja. Avaliku huvi tekitamiseks peaks arendaja kasutama kõiki võimalusi. Asjaosaliste arvates on õige teavitada kõiki mõjupiirkonna elanikke kirjalikult.
13. Uuritavate KMH-de puhul oldi avalikel aruteludel enim huvitatud keskkonnamõjust, vähem sotsiaalsest mõjust ja tehnoloogilistest lahendustest, seda enam, et KMH aruannetes polnud neid aspekte piisavalt käsitletud.

14. KMH aruande põhiteksti (ilma lisadeta) keskmine maht oli uuritavas valimis 51,4 lehekülge, mida võib pidada optimaalseks. Liiga lakoonilisi KMH aruandeid, kus põhiteksti on vähem kui 30 lehekülge, oli uuritavate KMH-de hulgas 7 (26%).
15. KMH kestus oli uuritava valimi puhul keskmiselt 6 kuud, kuid 64% KMH-dest kestis vähem kui pool aastat. Arvutuslikult kestaks KMH menetlusprotseduur 3 kuud, mille jooksul võib toimuda või sellele lisanduda KMH programmi ja aruande koostamine. Uuritavate KMH-de hulgas oli 5 KMH-d, mille kestus ei ületanud kolme kuud.
16. Uuringus osalenud keskkonnaametnikud ja huvirühmad olid kõige kriitilisemad kavandatava tegevuse asukohavaliku ja alternatiivsete võimaluste valiku ning mõju määramise ja analüüsi suhtes. Huvirühmad ei olnud rahul ka avalike koosolekute läbiviimise ja huvirühmadele tagasiside andmisega.
17. Seost lühikest aega kestva (4 kuud ja vähem) ja väikese mahuga (põhiteksti 30 lehekülge ja vähem) KMH aruande ning asjaosaliste KMH kvaliteedile antud madala hinnangu vahel uuritavas valimis ei tuvastatud. Seda teemat tuleks lähemalt uurida suurema valimi puhul.
18. Et hinnata KMH menetluse nõuetekohasust ja KMH aruannete kvaliteeti, tuleks nõuded välja töötada ja õiguslikult sätestada. Nende nõuete tutvustamine tuleks võtta KMH sihtrühmadele mõeldud koolitusprogrammidesse (Soovitus 12).
19. Uuritavate KMH-dega seoses esitatud vaided olid seotud inimeste kartusega, et kavandatav tegevus võib halvendada elukeskkonna kvaliteeti, ning arendaja ja KMH ekspertide väheveenvate põhjendustega, et mõju ei ole oluline. Paljudel juhtudel andsid kartustele aluse asjatundmatult läbi viidud avalikud koosolekud ja ebapiisav tagasiside esitatud küsimustele, ettepanekutele ja vastuväidetele.
20. Kohtukaasusi oli uuritava valimi hulgas üks – Saaremaa sadama ehitamise keskkonnamõju hindamine. Kohtu poole ajendas Eestimaa Looduse Fondi ja Eesti Rohelist Liikumist pöörduma kaebajate arvates see, et KMH aruanne ei olnud otsuse tegemiseks piisav ning esines ka menetlusvigu, mistõttu poleks keskkonnaminister pidanud vee erikasutusluba välja andma. Tallinna Halduskohus ja Tallinna Ringkonnakohus leidsid, et KMH aruanne oli vee erikasutusloa reguleerimiseseme piires piisav. Kaebajad on endiselt seisukohal, et Saaremaa sadama asukohavaliku keskkonnamõju ei ole hinnatud, et see oleks pidanud toimuma Saare maakonnaplaneeringu muutmise raames ja et KMH aruanne on puudulik.
21. Mitmed käesolevas uuringus kerkinud probleemid olid seotud sellega, millal on õige aeg ja koht esitada õigeid küsimusi, eeskätt kavandatava tegevuse asukoha, trassi valiku ning tehnoloogiliste lahenduste jm kohta. Selleks on vaja õiguslikult reguleerida otsustuskord, mis määraks nimetatud valikute tegemise otsustustaseme ja menetluskorra. Ehitusloa ja detailplaneeringu menetlus ei ole asukohavaliku tegemiseks (Soovitus 10).
22. Keskkonnaministeeriumis 29. novembril 2005. aastal toimunud seminarist osavõtjate elav huvi käesoleva töö tulemuste vastu näitas, et taolisi uuringuid tuleks teha süstemaatiliselt. Töö tulemused peaksid olema avalikult kättesaadavad (Soovitus 13).

4.6 Soovitused

Soovitus 1. Täpsustada seaduse (KeHJS) eesmärki, nii et see piiritleks paremini keskkonnamõju hindamise objekti ja ulatust. Näiteks võiks sõnastus olla järgmine “*Keskkonnamõju hindamine peamine ülesanne on ennetada ja minimeerida kavandatava tegevusega kaasnevat võimalikku negatiivset mõju inimese elukeskkonnale, s.o looduskeskkonnale ja elukvaliteedile (sh tervisele).*”

Soovitus 2. Olukorras, kus keskkonnaametniku üks ja sama ametijuhend eeldab nii keskkonnaloo menetlemist kui KMH järelevalvet, tuleks keskkonnateenistuse juhil kaaluda võimalust anda üks

nendest rollidest teisele keskkonnaametnikule, et vältida olukorda, kus üks ja seesama ametnik on samas juhtumis nii otsustaja kui KMH järelevalvaja ehk põhimõtet “ise teen ja ise kontrollin”.

Soovitus 3. Olukorras, kus üldine huvi on kõrgendatud või protsessis osaleb palju huvirühmi ja üksikisikuid, oleks otstarbekam, kui avalikku koosolekut asuks juhtima ja protokollima otsustaja. KMH eksperdid ja huvirühmade esindajad ongi leidnud, et otsustaja oleks selle ülesande täitmiseks sobivaim institutsioon, kuna otsustaja peaks olema huvitatud eelkõige sellest, et enne otsuse tegemist oleksid kõik osapooled ära kuulatud ja nende arvamused läbi kaalutud.

Soovitus 4. Töötada välja riiklike dokumentidega (arengukavad, tegevuskavad, sealhulgas spetsiifilised kavad, nt jäätmekavad ja veemajanduskavad) määratavate ehitiste ja rajatiste (sh suured infrastruktuuriobjektid, nt teed, sadamad, sillad jms) asukohavaliku üle otsustamise tase ja kord, sh keskkonnamõju hindamise ulatus.

Soovitus 5. Kaaluda võimalust algatada tasuvusuuring keskkonnamõju hindamist nõustava komisjoni loomiseks, mis esitaks KMH järelevalvajale oma seisukoha KMH programmi ja aruande eelnõu sisulise piisavuse kohta.

Soovitus 6. Kaaluda võimalust algatada kõiki keskkonnateenistusi hõlmav uuring, mis aitaks kindlaks teha, kui tihti tuleb ette olukordi, kus keskkonnamõju hindamise ulatus ja kavandatud leevendavad meetmed ületavad keskkonnaloa spetsiifikast tulenevate ja otsustaja pädevusse antud keskkonnanõuete määramise ulatust.

Soovitus 7. Anda otsustajale õigus pikendada KMH programmi ja aruande eelnõude avaliku väljapaneku aega rohkem kui 2 nädalat sõltuvalt kavandatava tegevuse keerukusest ja avaliku huvi suuruselt.

Soovitus 8. KMH nimetus võiks sisaldada täpsustus, millise tegevusloa või planeeringuga on KMH seotud. Selline täpsustus annaks parema ülevaate KMH ulatusest.

Soovitus 9. KMH programmi ja aruande avaliku koosoleku osalejate registreerimislehel võiksid osalejate kohta olla kirjas järgmised andmed: osaleja nimi, seotus projektiga, e-posti või postiaadress ja allkiri.

Soovitus 10. Asukohavaliku protseduuri läbiviimiseks on vaja õiguslikult sätestada dokumentide hierarhia ja otsustuskord, millega näidatakse ära, mis otsuseid ja mis tasemel teha saab. Asukohavalik ei ole (üldjuhul) detailplaneeringu ega ehitusloa menetluse osa.

Soovitus 11. Alternatiivsete võimaluste valikuks on vaja juba KMH programmis ära näidata ja asjaosalistega kokku leppida, millele (asukoht, tehnoloogia jms) alternatiivseid võimalusi kaalutakse, et hoida ära hilisemaid arusaamatusi.

Soovitus 12. Töötada välja ja sätestada KMH menetluse ja aruande kvaliteedi õiguslikult nõuded ning võtta nende nõuete tutvustamine KMH sihtrühmadele suunatud koolitusprogrammidesse.

Soovitus 13. Analüüsida süstemaatiliselt KMH praktikat ja kvaliteeti ning avalikustada nende tulemused.

Lisa 1. Valikuuringu andmebaas

KOOD	KMH algatamise aasta	Tegevusluba või muu tegevus	KMH (ametlik) nimetus	Valdkond/ teema
1	2	3	4	5
HA2004-2	2004	Projekteerimis-tingimused	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	Tööstus
HA2004-11	2004	Vee erikasutusluba	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõjude hindamine	Sadam/süvendamine
HA2004-20	2004	Maavara kaevandamis-luba	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärilal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	Maavara kaevandamine
HA2005-5	2004	Jäätmeluba	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	Jäätmekäitlus
HA2003-41	2003	Maavara kaevandamis-luba	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	Maavara kaevandamine
HA2004-28	2003	Teeehitusluba	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinn-Narva maantee Vao-Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	Tee-ehitus
HA2002-30	2002	Asukoha valik, mis ei olnud asukoha valik vaid ühe asukoha sobivuse hindamine	Loode-Eesti jäätmekäitlustevõtte keskkonnamõju hindamine	Jäätmekäitlus
HA2003-30	2002	Asukoha valik, mis ei olnud asukoha valik vaid ühe asukoha sobivuse hindamine	Muuga sadama sõeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	Sadam/maismaa ehitus
IV2004-4	2004	Detailplaneering ja ehitusluba	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	Energeetika
IV2004-21	2003	IPPC luba	Viru Liimid AS-i tootmiprotsesside KMH	Tööstus
IV2002-7	2002	Ehitusluba	Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	Energeetika
IV2002-12	2001	Prügila sulgemine	Kotinuka prügilala sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	Jäätmekäitlus
JÕ2005-2	2004	Vee erikasutusluba	Väike-Kamari külas Põltsmaa jõe paisutamise seotud KMH	Energeetika
JÕ2004-5	2003	Teeehitusluba	T3 Jõhvi-Tartu-Valga mnt Raja küla ümbersõidu keskkonnamõju hindamine	Tee-ehitus
JÕ2001-5	2001	Detailplaneering	Voore asula paisjärve ümbruse maa-ala detailplaneering	Vesiehitus
LV2004-2	2004	Ehitusluba	Kunda linna rooveepuhasti rekonstrueerimine	Jäätmekäitlus
LV2004-5	2004	Detailplaneering/ehitusluba	Kunda sadama vedellasti terminali KMH	Sadam
LV2004-12	2004	IPPC luba/DP/ehitusluba	Viru-Jaagupi veisefarmi KMH	Põllumajandus
PÄ2005-2	2005	IPPC/ehitusluba	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	Põllumajandus
PÄ2004-2	2004	Välisõhu saasteluba	Audru valda, Aruvälja külla kalajahu tööstuse rajamise keskkonnamõju hindamine	Tööstus
PÄ2002-6	2002	Ehitusluba	Varbla vald, Tamba tuulepargi keskkonnamõju hindamine	Energeetika
SA2005-3	2005	Ehitusluba	Unimäe küla Paduri IV maaüksusele tuulegeneraatorite kavandamise KMH	Energeetika
SA2005-4	2005	Ehitusluba	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	Põllumajandus
SA2003-6	2003	Vee erikasutusluba	Saaremaa sadama rajamise keskkonnamõju hindamine	Sadam
TA2004-1	2004	Prügila sulgemine	Laguja prügilala sulgemise seotud keskkonnamõju hindamine	Jäätmekäitlus
TA2004-2	2004	Eelprojekt/Ehitusluba	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	Tee-ehitus
TA2003-2	2002	Detailplaneering/ehitusluba	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatavate tegevuste keskkonnamõju hindamine	Puhkemajandus

Arendaja	Otsustaja	KMH järelevalve teostaja	Juht-ekspert (nimi)	Ekspertühma liikmete nimed
6	7	8	9	10
AS DBT	Viimsi VV	Harjumaa KKT	Eike Riis	Karin Juhat, Lembit Linnupõld, Jaak Arro, Mikk Saar
AS Lahesuu Sadam	Kesklinna-ministeerium	Kesklinna-ministeerium	Ahto Järvik	H.Kukk, J. Laanearu, U.Lips, K. Orviku
OÜ Starhill	Harjumaa KKT	Harjumaa KKT	Rein Ratas	Anto Raukas, Ülle Ambos, Eino Väärtnõu, Klaev-August Parksepp, Egon Hirvesoo, Tiiu Liblik
OÜ Slops	Harjumaa KKT	Harjumaa KKT	Peeter Kais	Toomas Ideon
AS Tallinna Sadam	Kesklinna-ministeerium	Kesklinna-ministeerium	Jüri Kask	Ahto Järvik, J.Kotta, G.Martin, T.Soomere, U. Raudsepp, T.Kõuts
Maanteeamet	Maanteeamet	Harjumaa KKT	Rein Kitsing	Steffen Brogger-Jensen (COWI)
Ragn-Sells AS	Saue VV	Kesklinna-ministeerium	Mihkel Vaarik	Lauri Aasalo
AS Tallinna Sadam	Kesklinna-ministeerium	Kesklinna-ministeerium	Karin Juhat	Hilda Lindvest, Lembit Linnupõld, Eike Riis, Laur Linnupõld, Diana Taalfeld
OÜ Irbeni	Aseri VV	Ida-Virumaa KKT	Kuido Kartau	Agne Peetersoo, Ain Kull
Viru Liimid AS	Ida-Virumaa KKT	Ida-Virumaa KKT	Aavo Rätsep	Valdo Liblik, Kaiu Maalma
AS Narva Elektri jaamad	Kesklinna-ministeerium	Kesklinna-ministeerium	Valdo Liblik	Aavo Rätsep, Margus Pernsa, Hendrik Arro, Marko Kaasik, Kaiu Maalma
Jõhvi LV	Jõhvi VV	Ida-Virumaa KKT	Toomas Ideon	Eik Eller, Valjo Reiman, Tõnu Aamisepp, Engli Treimann, Ain Viidik
Põltsamaa VV	Jõgevamaa KKT	Jõgevamaa KKT	Arvo Järvet	-
Maanteeamet	Maanteeamet	Jõgevamaa KKT	Lauri Aasalo	Mihkel Vaarik
Saare VV	Saare VV	Jõgevamaa KKT	Silver Riige	Toomas Kupits, Rein Järvekülg, Nikolai Laanetu
Kunda LV	Kunda LV	Lääne-Virumaa KKT	Enno Kirt	Georgi Gerassimov
AS Kunda Nordic Tsement	Kunda LV	Lääne-Virumaa KKT	Rein Kitsing	-
OÜ Voore Mõis	Vinni VV	Lääne-Virumaa KKT	Toomas Pallo	Anne Vahter, Luule Sinnisov, Ellin Unt
OÜ Lõpe Agro	Tori VV	Pärnumaa KKT	Toomas Pallo	Anne Vahter, Luule Sinnisov, Ellin Unt
AS Pomes Feeds	Audru vald	Pärnumaa KKT	Kuido Kartau	Robert Tomasson, Märt Öövel, Lauri Mikli
Tuuleenergia OÜ, Uulu Elekter OÜ	Varbla VV	Pärnumaa KKT	Kuido Kartau	Agne Peetersoo, Ain Kull, Veljo Volke, Toomas Kukk
OÜ GRGM Projekt	Kaarma VV	Saaremaa KKT	Kuido Kartau	Agne Peetersoo, Ain Kull
OÜ Saare ECONOMICS	Valjala VV	Saaremaa KKT	Aare Kuusik	Margus Kört, Mati Salu, Laine Kuusik
AS Tallinna Sadam	Kesklinna-ministeerium	Kesklinna-ministeerium	Rein Ratas	Arvo Käär, Jüri Kask, Anto Raukas, Rober Aps, Ahto Järvik, Rein Tamsalu, Mari Reitalu, Aivar Leito, Jaak Arro, Toomas Saat, Heino Levald, Aare-Maldus Uustalu, Eino Väärtnõu, Helen Melesk, Ülle Ambos, Kalev-August Parksepp
Nõo VV	Nõo VV	Tartumaa KKT	Juhan Ruut	Jaan Käsper, Eda Merisalu, Heldur Ong
Tartu LV	Tartu LV	Tartumaa KKT	Urmas Uri	Anne Rooma, Marko Kohv
Nõo VV	Nõo VV	Tartumaa KKT	Anne Rooma	Urmas Uri, Kadri Auväärt

KOOD	Kes esitab arve KMH eest? (firma nimi, FIE)	KMH aruande maht (lk arv ilma lisadeta)	KMH algatamise põhjus (kohustuslik või kaalutletud)	Millal tehti KMH algatamise otsus? pp.kk.aa	Millal toimus KMH programmi avalik arutelu? pp.kk.aa
1	11	12	13	14	15
HA2004-2	OÜ E-Konsult	48	kohustuslik	16.04.2004	10.05.2004
HA2004-11	Eesti Mereakadeemia	50	kohustuslik	9.03.2004	5.04.2004
HA2004-20	AS Tallmac	61	kohustuslik	13.04.2004	23.09.2004
HA2005-5	AS Maves	25	kohustuslik	9.11.2004	10.12.2004
HA2003-41	Jüri Kask	56	kaalutletud	17.01.2003	13.02.2003
HA2004-28	AS Merin	43	kohustuslik	9.10.2003	3.11.2003
HA2002-30	AS Entec	59	kohustuslik	21.02.2002	12.04.2002
HA2003-30	OÜ E-Konsult	58	kaalutletud	16.09.2002	18.09.2002
IV2004-4	OÜ Hendrikson & Ko.	30	kaalutletud	26.05.2004	16.06.2004
IV2004-21	TLÜ Ökoloogia Instituudi Kirde-Eesti osakond	58	kohustuslik	20.10.2003	24.11.2003
IV2002-7	TPÜ Ökoloogia Instituut	110	kohustuslik	20.03.2002; soomlastele teatati 28.03.2002	4.04.2002
IV2002-12	AS Maves	28	kohustuslik	29.11.2001	5.12.2001
JÕ2005-2	Arvo Järvet	50	kohustuslik	28.09.2004	17.11.2004
JÕ2004-5	AS Entec	12	kohustuslik	15.08.2003	26.08.2003
JÕ2001-5	AS Maves	28	kohustuslik	22.05.2001	20.09.2001
LV2004-2	Kommunaalprojekt AS ja OÜ Enno Projekt	13	kohustuslik	25.08.2004	14.09.2004
LV2004-5	AS Merin	21	kohustuslik	9.06.2004	1.06.2004
LV2004-12	Estonian Latvian & Lithuanian Environment OÜ	94	kaalutletud	30.09.2004	15.10.2004
PÄ2005-2	Estonian Latvian & Lithuanian Environment OÜ	86	kohustuslik	27.01.2005	11.02.2005
PÄ2004-2	OÜ Hendrikson & Ko	62	kaalutletud	15.03.2004	23.03.2004
PÄ2002-6	OÜ Hendrikson & Ko	33	kaalutletud	pole teada	5.04.2002
SA2005-3	OÜ Hendrikson & Ko	36	kaalutletud	7.12.2004	10.01.2005
SA2005-4	OÜ Vetepere	63	kaalutletud	27.01.2005	14.02.2005
SA2003-6	AS Tallmac	131	kohustuslik	12.02.2003	19.02.2003
TA2004-1	FIE Juhan Ruut	40	kohustuslik	25.03.2004	8.04.2004
TA2004-2	AS Kobras	47	kaalutletud	15.07.2004	3.08.2004
TA2003-2	AS Kobras	46	kaalutletud	21.11.2002	28.01.2003

Mitu osalejat oli KMH programmi avalikul arutelul kokku? (sh KMH osapoled)	Millal toimus KMH programmi kinnitamine? pp.kk.aa	Millal toimus KMH aruande avalik arutelu? pp.kk.aa	Mitu osalejat oli KMH aruande avalikul arutelul? (sh KMH osapoled)	Millal tehti KMH aruande heakskiitmise otsus? pp.kk.aa
16	17	18	19	20
5	9.06.2004	24.08.2004	6	28.12.2004
5	27.04.2004	17.05.2004	2	9.07.2004
15	22.10.2004	17.05.2005	pole teada	21.07.2005
6	12.01.2005	28.02.2005	7	25.04.2005
8	2.04.2003	13.06.2003	17	12.08.2003
20	25.11.2003	18.05.2004	26	1.07.2004
nimekiri puudub, protokoll olemas	7.06.2002	27.09.2002 29.11.2002	147+90	Ei esitatud heaks kiitmiseks
12		13.11.2002	13	?
Puudub protokoll	30.06.2004	26.10.2004	Puudub osalejate nimekiri	11.11.2004
9	26.11.2003	30.01.2004	8	pole teada
Protokoll puudub	28.05.2002	6.09.2002	14	25.10.2002
10	24.12.2001	4.04.2002	13	17.05.2002
24	16.12.2004	31.01.2005; 01.03.2005	18+19	29.04.2005
16	21.01.2004	21.03.2004	21	20.05.2004
32	3.10.2001	20.11.2001;	pole teada	pole teada
Puudub reg leht	28.09.2004	9.11.2004	Puudub reg leht	29.11.2004
Puudub reg leht	21.06.2004	10.09.2004	pole teada	20.10.2004
30	3.11.2004	10.02.2005	28	1.04.2005
13	7.03.2005	8.03.2005	12	30.03.2005
Puudub reg leht	pole teada	31.05.2004	pole teada	9.08.2004
7	23.04.2002	19.06.2002	8	juuli.2002
4	27.01.2005	4.03.2005 8.04.2005	7	12.05.2005
12	28.02.2005	12.04.2005	9	22.04.2005
35	6.05.2003	12.06.2003	80	15.01.2004
7+ nimekiri puudub!	26.04.2004	25.05.2004	protokoll ja nimekiri puuduvad	30.06.2004
4+ Osavõtjate nimekiri puudub	7.09.2004	1.11.2004	16+ Osavõtjate nimekiri puudub	8.12.2004
11	19.02.2003	8.04.2003	9	21.04.2003

KOOD	Milliste teabevahendite abil teatati KMH programmist? (Ametlikud Teadaanded; ajaleht; ei teatatud avalikult jms)	Milliste teabevahendite abil teatati KMH aruandest? (Ametlikud Teadaanded; ajaleht; ei teatatud avalikult jms)	Riigiasutused	KOVd
1	21	22	23.1.	23.2.
HA2004-2	AT 26-27.04.2004	AT	Keskonnainspeksioon	Viimsi VV
HA2004-11	AT 22.03, 26.03.2004	AT 29.04.2004	KKI	–
HA2004-20	AT 02.09.2004	AT	Harjumaa KKT	Jõelähtme VV
HA2005-5	AT, Linnaleht	AT, Linnaleht	Harjumaa KKT	Tallinna Keskonnaamet
HA2003-41	AT 30.01.2003	AT 29.05.2003	HarjumaaKKT, KKM, Harju MV	Viimsi VV
HA2004-28	21.10.2003	4.05.2004	Maanteeamet	Jõelähtme VV, Maardu LV, Tallinna Kommunaalamet
HA2002-30	AT 11.04.2002; EPL 06.04.2002; Harjumaa 09.04.2002; kutsed koju Ääsmäe elanikele 300 eks	AT 19.09.2002, 21.11.2002	KKM; Harjumaa KKT; KKI; Läänemaa KKT	Saue VV
HA2003-30	AT 12.09.2002	AT 07.11.2002	KKM; Harjumaa KKT	Jõelähtme VV; Maardu LV
IV2004-4	AT	AT	?	Aseri VV
IV2004-21	AT	AT	Ida-Virumaa KKT	–
IV2002-7	AT 21.03.2002 ÄP	Äripäev 15.08.2002	Keskonnaministeerium, Soome Keskonnamin.	ei
IV2002-12	AT 29.11.2001	AT 28.03.2002	I-Virumaa KKT, KKI	Jõhvi LV, Toila VV, Jõhvi VV, Kohtla-Järve LV, Lüganduse VV
JÕ2005-2	AT	AT	KKI, Jõgevamaa KKT,	Põltsamaa VV, Põltsamaa LV
JÕ2004-5	AT	AT	Maanteeamet	Kasepää VV
JÕ2001-5	“Vooremaa”	pole teada	Jõgevamaa KKT, Jõgeva MV	Kasepää VV
LV2004-2	Virumaa Teataja: 21.07.2004	AT 20.10.2004	L-Virumaa KKT	Kunda LV
LV2004-5	AT16.06.2004	AT 03.09.2004	pole teada	pole teada
LV2004-12	AT	AT	L-Virumaa KKT, L-Viru Maavalitsus, Keskonnainspeksioon	Vinni VV
PÄ2005-2	AT	AT	Pärnumaa KKT	Tori VV
PÄ2004-2	AT	AT	pole teada	pole teada
PÄ2002-6	AT	AT	Pärnumaa KKT, Pärnu Maavalitsuse Planeeringuosak.	Varbla VV
SA2005-3	AT	AT	Saaremaa KKT	Kaarma VV
SA2005-4	Äripäev, Meie Maa, AT	AT	Saaremaa KKT	Valjala VV
SA2003-6	AT 13.02.2003	AT 29.05.2003; 08.10.2003	Saaremaa KKT, KKM, Saare MV	Mustjala VV, Kihelkonna VV, Kärla VV, Kuressaare LV
TA2004-1	AT 25.03.2004 ja AT29.03.2004	AT 7.05.2004	pole teada	Nõo VV
TA2004-2	AT 20.07.2004, Postimees: 23.07., 28.07.04	AT 11.10.2004, Postimees 14.10.04	pole teada	Tartu LV
TA2003-2	AT 16.01.2003	AT 27.03.2003	Tartumaa KKT, Keskonnainspekts.	Nõo VV

Millised huvirühmad osalesid avalikustamisel?			
VVOd	Äri-ühingud	Teised org-d	Eraisikud
23.3.	23.4.	23.5.	23.6.
ei	OÜ E-Konsult, AS DBT	ei	ei
–	Lahesuu Sadam, Eesti Mereakadeemia	–	–
ei	OÜ Starhill; AS Tallmac	Vandjala k. külvavem, TTÜ Geoloogia Instituut	maaomanikud (7)
ei	OÜ Slops, AS Maves	ei	ei
ELF	AS Tallinna Sadam, OÜ Eesti Geoloogiakeskus, AS Coal Terminal, OÜ Corson	TÜ Eesti Mereinstituut, TTÜ Meresüsteemide instituut.	Prangli s. elanik
ei	AS Maardu Raudtee, AS Favorite, AS Olerex, EA Reng AS, AS Eesti Energia, As Würth, AS Merin, OÜ Põhivõrk, As Nehatu, Iru Jaam	–	10 maaomanikku
ERL	IPT Projektijuhtimise OÜ; AS Ragn-Sells	Seltsing "Puhta Ääsmäe eest"; Jõgisoo Haridusselts; Aiandusühistud	kohalikud elanikud Maidla, Koppelmaa küladest
-	AS Coal Terminal	TTÜ Meresüsteemide Instituut	2 valla elanikku
ELF	OÜ Hendrikon & Ko	?	jah
-	Viru Liimid AS; Viru Keemia Grupp AS	TPÜ Ökoloogia Instituudi Kirde-Eesti osak	ei
Nõmme Tee Selts MTÜ	Eesti Energia AS, AS Narva Elektriijaamad, Balti Elektriijaam, Kohtla-Järve Soojus	TPÜ Ökoloogia Instituudi Kirde- Eest osak	ei
–	AS Minu Vara Ida , AS Maves, AS Jõhvi Linnamajandus	–	–
ERL	OÜ Viraito, Kamari Hüdro AS	Jõgeva Maaparandusbüroo	maaomanikud (12+)
ei	AS Entec, OÜ Toner Projekt	ei	külaelanikud (10–13)
pole teada	AS Berg Hotell Projekt	pole teada	maaomanikud (ca 25)
pole teada	OÜ Enno Projektid; AS Kommunaalprojekt	pole teada	1+?
pole teada	pole teada	pole teada	Kunda linna elanikud
Eesti Roheline Liikumine	OÜ Kupna Mõis, OÜ Voore Farm, OÜ Agorek	Virumaa Teataja	17
ei osalenud	OÜ Selja, Lõpe Agro OÜ	ei	1 elanik
pole teada	pole teada	pole teada	pole teada
Eesti Ornitoloogiaühing, SA Kihnu Väina Merepark	OÜ AB Büroo, Tuuleenergia OÜ	TTÜ	ei
ei	GRGM projekt OÜ, Merimeid OÜ, OÜ Õsel Plan	ei	1
MTÜ Saarte Puhas Keskkond	AS Valjala Söödatehas, OÜ Saare ECONOMICS, OÜ Vetepere	–	3 maaomanikku
EOÜ, ELF, Noored Rohelised, Saaremaa OVL,	Adams Grupp OÜ, Kramer KV OÜ, Panga Puhketalu, EE Jaotusvõrk, AS Saarte Liinid, OÜ Elin Saare, Veemaailm OÜ, AS Eard, AS Läätsa Kalatööstus , AS Tesolan	TTÜ Meresüsteemide Inst, Mustjala Rahvamaja	Ajakirjanik, fotograaf, müüjad (2), elanikud (8), kalur
ERL	FIE Juhan Ruut	pole teada	4+
ERL	AS Kobras, Stratum OÜ	Tartu Ülikooli õigusteaduskond	8+
ERL	AS Kobras, Nõo KM	ei	1 maaomanik

KOOD	Mitu avalikku arutelu/koosolekut peeti KMH jooksul?	Millist tüüpi küsimusi on esitatud kirjalikult ja protokollitud avalikustamise käigus?	
		Asukoha (valiku) kohta	Mõju kohta
1	24	25.1.	25.2
HA2004-2	2	ei	jah, tolm, heitvee nõuetekohane kvaliteet
HA2004-11	2	–	jah (müra, mõju LK objektidele, heitvesi, pinnasereostus)
HA2004-20	2	ala määratlus, suurus, paiknemine	veetaseme muutus, müra, vibratsioon, tolm, õine lõhkamine, killustikumasina liikumisest tekkiv müra
HA2005-5	2	jah, KKT (asbestijäätmete lõppplastusala asukoha valik ebatäpne)	jah, KKT
HA2003-41	3?	kaevandamine väljaspool maardlat? Tegevuse ulatuse kohta info puudub.	F.Lainjärve täiendused programmi kohta; keskkonnamõju ebapiisavalt uuritud, alternatiive pole üldse esitatud.
HA2004-28	2		jah, müra ja tolm, müratõkked
HA2002-30	3	Nissi VV ei nõustu Sooniste soo käsitlemisega võimaliku asukohana	Mõju 1–2 suur-konnakotka paari pesitsemisele
HA2003-30	2	jah	jah
IV2004-4	2	pole teada	jah, nahkhiired, vibratsiooni ulatus, geoloogilised tingimused (rike)
IV2004-21	2	ei	jah
IV2002-7	2	ei	pole hinnatud N sadenemist, S/Ca suhte muutumine Lõuna-Soomes, tolmu sadenemine, mõju tervisele
IV2002-12	2	ei	jah, nõrgvee kogus
JÕ2005-2	3	ei	vee paisutamisel ujutatakse üle kinnitud suurvee ajal määrata madalam paisutustase; mõju taimestikule/loomastikule, mõju maakasutusele
JÕ2004-5	2		arvestada aruandes ka sotsiaalsete probleemidega
JÕ2001-5	3?	pole teada (KMH programmi avalikul arutelu olulisi küsimusi polnud, aruande avaliku arutelu kohta pole midagi teada)	pole teada
LV2004-2	2	pole teada	mõju Natura 2000 alale; piiriülene mõju
LV2004-5	2	pole teada	pole teada
LV2004-12	2	jah	Haisu levik, põhjavee reostus, asukoha valik (hoonete paigutus)
PÄ2005-2	2	ei	ei
PÄ2004-2	2	ei	pole garantiid lõhnaprobleemide mittetekkimise kohta
PÄ2002-6	2	ei	Maaomanike kahju hüvitamine (lagled), mõju Rohelisele Võrgustikule, visuaalne mõju
SA2005-3	3	ei	ei
SA2005-4	2	ei	heitvesi, õhu saaste, jäätmekäitlus
SA2003-6	2	jah	Hüdro meteoroloogias järeldused tehtud ilma tegelike olusid mõõtmata, sotsiaalmajanduslikud mõjud, mõjud linnustikule ja Natura-alale
TA2004-1	2	tõenäoliselt mitte	Määrata ümbruse järvede reostusaste, majanduslik mõju elanikele, nõrgvesi
TA2004-2	2	ei	Müra, vibratsioon, õhusaaste, tammealtee säilimine, Näituse 13a õppehoone avamise mõjud, liikluskoormuse kasv
TA2003-2	2	ei	Välja tuua kaitsealused taimed, viia läbi uuringud nahkhiirte ja konnade kohta

Millist tüüpi küsimusi on esitatud kirjalikult ja protokollitud avalikustamise käigus?		
Protseduuri kohta	Emotsionaalne väljendamine	Muu, mis?
25.3	25.4.	25.5.
ei	ei	kaitsetsooni vajadus
–	–	–
ei	ei	miks seda kaevandust on vaja laiendada, kiht on väga õhuke, mõju kinnisvara hinnale, majad tolmuks, pragunevad. Muinsuskaitse. Lisaks täiendused programmi
ei	ei	ei
ei	jah	Tuginetud teistele kohtadele, kohapealseid mõõtmisi pole tehtud. Kirjandusallikate puudumine, oskussõnad valed, olulised ptk-d üldsõnalisel, mõju Prangli liivarannale üldse käsitlemata, järeldused on subjektiivsed
	tee-ehituse vastu kinnistuomanik – piirab tema maakasutust	juurdepääs kinnistustule pole tagatud; maade võõrandamine
avalike koosolekute ebatäpne protokollimine; ebaprofessionaalne läbiviimine	jah	huvigruppide piiritlemine, aruandes olevad väited on halvasti põhjendatud ja ebapiisavad, aruanne ei vasta nõuetele ega programmile
pole teada	pole teada	pole teada
ei	ei	ei
ei	ei	kas AEROPOL programm sobilik?
ei	ei	ei
ei	ei	ei
ei	ei	mure teeäärsete müügikohtade pärast
pole teada	pole teada	pole teada
Alternatiivide lisamine	pole teada	tehnoloogilise protsessi kohta
pole teada	jah (allkirjadega vastuseisukiri)	pole teada
Programm liiga üldine, lahti kirjutada. Aruande avalikustamine halvasti korraldatud	jah	
ei	ei	ei
ei	ei	aruande lõppjärgeldus ebapiisav, puuduvad paljud bilanssarvutused
ei	ei	ei
ei	ei	ei
ei	ei	ei
Esitatud küsimustele pole vastatud	jah	Kavandatav tegevus ebaselge, alternatiivid ebaselged
tõenäoliselt mitte	tõenäoliselt mitte	Radioaktiivsuse mõõtmine, mägi katta kasvupinnasega, terviseuuringud
ei	jah, tegevus suunatud miljööväärtusliku piirkonna hävitamisele	Näituse tn ühesuunaliseks ja selle alternatiivi analüüs, raudteeliikluse ümberkorraldamine
Protseduur viia vastavusse kehtima hakanud planeerimisega	ei	Korrigeerida sõnastust eesmärgi ja vajaduse osas

KOOD	Mis laadi küsimusi esitas KMH järelevalvaja?	
	Sisulisi	Protseduurilisi
1	26.1.	26.2.
HA2004-2	jah, tolm, heitvee nõuetekohane kvaliteet	ei
HA2004-11	pole teada	pole teada
HA2004-20	vaja määrata ala täpselt	ei
HA2005-5	jah, mõju põhjaveele, mõju argilliidi isesüttimisele, mis kõrguseni jäätmeladet tõsta, sadevee valgumine prügilast välja, vastavus õigusaktidele ei saa olla kriteerium. 0-alternatiiv ei saa olla ohtlikum kui asbestijäätmete olemasolu. Filtratsioonimoodul olemas?	ei
HA2003-41	miks ei kaaluta asukoha alternatiive, vaid räägitakse ainult Pranglist	Ebarealistlik ajakava
HA2004-28	kooskõla teiste planeeringutega, tuleb kooskõlla viia	ei
HA2002-30	ehitusaegne ja sulgemisaegne mõju	avalikkuse kaasamise viisid
HA2003-30	Jah	
IV2004-4	pole teada	pole teada
IV2004-21	jah, vaja lisada BAT iseloomustus, avarii ja äkkheidete võimalust vaja käsitleda, alternatiivide võrdlus BAT-ga	ei
IV2002-7	pole teada	pole teada
IV2002-12	jah, talukaevude vee kvaliteet täna halb, KMH programmis puudub seirekava; aruandes tuleb fikseerida tööde järjekord, poolkoksi kasutamise võimalused, prügila kattekihi omadused	ei
JÕ2005-2	ei	ei
JÕ2004-5	ei	ei
JÕ2001-5	pole teada	pole teada
LV2004-2	pole teada	pole teada
LV2004-5	kuidas toimub terminali rajamine, pot.reostuse kõrvaldamine, jäätmekäitlus, seire ebamäärane	ei
LV2004-12	pole teada	pole teada
PÄ2005-2	Aruandesse lisada kaardid alade kohta, kuhu laotatakse sõnnik. Teha arvutused, palju sõnnikut tekib, palju lämmastikku tekib ja kui palju maad vaja selleks, halvasti kaitstud alad välja jätta. Seirekohad ära märkida. Sanitaarkaitseala suurus määrata. Kirja panna, et antud tehnoloogia on BAT. Lõhna kohta lisada õigusaktide juurde	ei
PÄ2004-2	Programmi lisada punktid: mõju elustikule, alternatiivide kirjeldused ja järelused, seireprogramm ja auditi vajalikkus, vastavus planeeringutele, kavadele, õigusaktidele	pole teada
PÄ2002-6	ei	ei
SA2005-3	generaatorite vanus ja demonteerimine, kas arvestatud lennukoridoridega	Maaomaniku kirjalikule küsimusele tuleb ka kirjalikult vastata
SA2005-4	loomakäitlus, hais, seadmete garantii, seire	ei
SA2003-6	jah	ei
TA2004-1	Mõju Natura-alale	pole teada
TA2004-2	pole teada	pole teada
TA2003-2	Uusehitised ei tohi rikkuda vaadet pargile – võimalikult varjatud kohas, peab arvestama muinsuskaitsega, puude juuri ei tohi rikkuda trassi ehitusel	ei

Vormilisi	Millist laadi keskkonnanõudeid esitas KMH järelevalvaja avalikustamise käigus?		
	Tehnoloogilist laadi	Juhtimist suunavat laadi	Arhitektuurilist (sh haljastus) laadi
26.3.	27.1.	27.2.	27.3.
ei	sademevee juhtimine	vajalik riskianalüüs	ei
pole teada			
vaja arvestada maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga; vaja lisada aruandele KMH programmi avaliku arutelu protokoll ja ettepanekute arvestamise põhjendused	pole teada	pole teada	pole teada
põhjendus, miks arendaja ei soovi seirekava täiendada	ei	jah, piirde vajalikkus; jäätmete sorteerimine	ei
ei	kaevandamine pump-süvendamisemeetodiga	ei	ei
ei			
Käsitleda rohkem alternatiive, sh ka 0-alternatiiv	Tegevuluba ei väljastatud: ASRagn-Sells loobus projektist		
KMH aruanne peab vastama programmile; väited peavad olema põhjendatud; töös tuleb anda hinnangu aluseks olev info, mitte panna see lissasse; väljaspool antud KMHd tehtud uuringute puhul tuleb vaadata, kas nad on asjakohased antud KMH puhul (mahtude erinevus); üldsuse poolt esitatud ettepanekud on eksperdi poolt kommenteerimata			
pole teada	ei	ei	ei
ei	pole teada	pole teada	pole teada
pole teada	Parandada tuha ladestamise tehnoloogiat	ei	ei
ei	jah	ei	ei
ei	Kasutada kõiki mainitud leevendusabinõusid, vesiehitiste rekonstrueerimine	ei	ei
ei	ei	ei	ei
pole teada	pole teada	pole teada	pole teada
pole teada	ei	jah	ei
ei käsitleta programmis sätestatud teat. kk-komponentide osas, normide ebatäpsused aruandes	ei	jah	ei
pole teada	jah	jah	ei
ei	jah	jah	ei
pole teada	jah	jah	ei
ei	jah	jah	jah
aruandesse lisada generaatorite vanus, tööressurss ja piirangud, tuulikute asukoht elamute suhtes	pole teada	pole teada	pole teada
Programm (jäab mulje, et esialgne KKT-le kinnitamiseks saadetud programm oli nii halb, et KKT tegi sisukorra täies mahus ise ära. Esialgne programm saadeti KKT-le juba ammu enne avaliku arutelu toimumist)	jah	jah	ei
jah	PVT kasutamine	Koostada kriisikava	ei
pole teada	pole teada	pole teada	pole teada
pole teada	pole teada	pole teada	pole teada
Käsitleda planeeringuala ülekasutamise riske	pole teada	pole teada	pole teada

KOOD	Millist laadi keskkonnanõudeid esitas KMH järelevalvaja avalikustamise käigus?		vt lk 37	
	Seire korraldus	Muu, mis?	Mõju hindamise objekt ja ulatus (ehk mida hinnata?)	Mõju hindamise metoodika (ehk kuidas hinnata?)
1	27.4.	27.5.	28.1.	28.2.
HA2004-2	sademevesi, välisõhu seire	ei	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
HA2004-11	vee kvaliteedi-näitajate mõõdistused	ammutatav ülemine reostunud pinnas kaadamisel katta, kevadine kaadamiskeeld koelmute kaitseks	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
HA2004-20	pole teada	pole teada	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
HA2005-5	jah	ei	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
HA2003-41	mitmed seired	0,5 m paksune substraat peab põhja jääma, kevadel mitte kaevandada	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
HA2004-28			komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
HA2002-30	Tegevuluba ei väljastatud: AS Ragn-Sells loobus projektist		AS Entec: eesmärgiks konkreetse asukoha sobivus prügilaks, mitte asukohavalik <i>Rahvas: asukohavalik</i>	nurjunud avalike koosolekute tõttu telliti lisaks ekspertarvamusi, muudeti KMH aruande struktuuri lihtsamaks ja arusaadavamaks, täpsustati teksti; vastati põhjalikult laekunud ettepanekutele ja vastuväidetele; põhjavee kaitstus – ekspert ei osanud rahvale selgitada
HA2003-30			jah	
IV2004-4	ei	määrata teed, parklad, laoplatsid	ei	komm-d puuduvad
IV2004-21	pole teada	pole teada	ei	jah, BREV puudumine
IV2002-7	jah, õhuseire, pinnavee seire, põhjavee seire	läbi viia tuha toksilisuse uuringud, tolmu sisalduse määramine õhus	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
IV2002-12	pole teada	pole teada	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
JÕ2005-2	ei	ei	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
JÕ2004-5	ei	Teat. tingimustel võib vaja minna vee erikasutusluba, minim kahjustused kaitstavatele taimedele, arvestada leevendavaid meetmeid	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
JÕ2001-5	pole teada	pole teada	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
LV2004-2	jah	vajadusel selgitav arutelu	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
LV2004-5	jah	ei	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
LV2004-12	jah	vajadusel selgitav arutelu	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
PÄ2005-2	jah	ei	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
PÄ2004-2	jah	ei	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
PÄ2002-6	jah	ei	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
SA2005-3	pole teada	pole teada	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
SA2005-4	ei	ei	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
SA2003-6	bentos, kalastik, linnustik, rannaprotsessid	Säilitada kaitsealused taimed, linde häirivad tööd teha pesitsusvälisel ajal	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
TA2004-1	pole teada	pole teada	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
TA2004-2	pole teada	pole teada	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad
TA2003-2	pole teada	pole teada	komm-d puuduvad	komm-d puuduvad

KOOD	Kas antud KMH puhul esitati vaideid?		Kas antud KMH puhul
	Ei	Jah (mille vastu, täpsustada)	jah/ei
1	29.1.	29.2.	30.1.
HA2004-2	ei	–	ei
HA2004-11	ei	–	ei
HA2004-20	ei		ei
HA2005-5	ei	–	ei
HA2003-41		Rahvas on kaevandamise vastu, kuna kaasnevad liiga suured ohud; 27.05.03 rahvakoosolek ja 28.05.03 ametlik kiri Prangli elanikelt	
HA2004-28	ei	–	ei
HA2002-30		jah; KMH aruandes toodud faktide kohta; vaidlustati KMH eksperdi pädevus	ei
HA2003-30	ei	–	-
IV2004-4	ei	–	ei
IV2004-21	ei	–	ei
IV2002-7		ei	
IV2002-12	ei	–	ei
JÕ2005-2	jah, 1) 26.02.2004 6 maaomanikku peatada veeerikasutusloa kehtivus, 2) 1 maaomanik vaidlustas veeerikasutusloa väljaandmise ja jõe paisutamise	–	ei
JÕ2004-5	ei		ei
JÕ2001-5	ei		ei
LV2004-2	ei	–	ei
LV2004-5	ei	–	ei
LV2004-12	ei		ei
PÄ2005-2	ei	–	ei
PÄ2004-2	ei	–	ei
PÄ2002-6	ei	–	ei
SA2005-3	ei		ei
SA2005-4	ei		puuduvad avalikustamise tulemused
SA2003-6			Aruanne ebapiisav ja ei vasta nõuetele, menetlusvead
TA2004-1	pole teada		ei
TA2004-2	pöördumine tehti, sisu pole teada		ei
TA2003-2	ei		ei

pöörduki kohtu poole ?		
Kui jah, siis mis küsimuses?	Kes pöördus kohtu poole?	KOMMENTAARID
30.2.	30.3.	31
–	–	protokollis KMH ekspert, KMH programmi avaliku arutelu protokoll ei ole KMH osapooltele abiks.
–	–	peale KKI ja asjaosaliste ei osalenud teisi huvilisi; andmeid on, aga analüüsimate ja üksteisega seostamata; tekst kohati üldsõnaline; transpord kaadamispaika käsitlemata jms
–	–	ÜP muudatust vaja, selleks vaja algatada DP
–	–	protokollis KMH ekspert, pole arendaja vastuseid KKT-le
–	–	ülioptimistlik avalikustamise kava 13.02. Avalik koosolek, 14.02, programmi kinnitamine, aruande avalik koosolek 25.04 ja aruande esitamine heakskiitmiseks 30.04.; liivavajadus seotud söekai rajamisega Muugal. Lisade vormistus umbmäärane ja puudulik. Küsimustele vastati hilinemisega
–	–	koosoleku protokoll "seotus projektiga" olemas
–	–	usaldamatuse õhkkond; koosoleku läbiviimise vead; töö eesmärki ei selgitatud piisavalt, ootused teised; koosoleku protokollist ei selgu, kes mida esindab
–	–	avalik arutelu tehti 2 päeva hiljem pärast KMH algatamist; 2 KMH ühinemine
–	–	protokollijaks KMH ekspert, enamik lisasid puudu
–	–	Välisõhu saasteloa KMH, aga 01.09.2003 esitatud IPPC loa taotlus, olemas välisõhu saasteluba 01.01.2001–31.12.2005; protokollis arendaja
–	–	KMH eksperdi arvates 2 otsustajat, tegelikult 1; KKT leiab, et KMH ei ole ehitusloa taotlemisega seotud; protokollijaks KMH ekspert
–	–	pole arvestatud kumuleeruvat mõju hüdroelektrijaamaga, pealkiri ei näita, et tegu HEJ seotud paisjärvega; miskipärast tehase KMH eraldi KMH Kamari paisjärve korrastamise projektist – vaja oleks sünteesKMH-d: korralikud protokollid – asutuse nimi, kontakt, allkiri
–	–	KMH programm ja KMH programmi arutelu protokoll ei vasta nõuetele. Enamik kohalolnuid venelased – kas nad said ikka aru? Aruanne ei vasta määrusele
–	–	Kahe avaliku arutelu protokollid puuduvad, KMH programmi avaliku arutelu protokollis reg.lehel puudub Silver Riige nimi, protokollist puudub pkt 6
–	–	KMH aruandes puudub sisukord; KMH ekspert piiriülest mõju ei tuvastanud; puudub Natura 2000 mõju hinnang
–	–	Lisadel puudub oma sisukord, paha otsida eriti siis, kui lisasid palju
–	–	22.02–08.03 aruande väljapanek. Aruande arutelu 8.03. Programm kinnitati aga alles 7.03. Avalik teavitamine soovituslik?
–	–	KMH programmi arutelu protokoll puudulik, mingit arutelu kohapeal ei toimunudki?
–	–	Progr arutelu protokoll puudulik, aruande 1. arutelu protokoll puudub
–	–	Sisukord ja tegelikkus ei ühti lk numbrite osas, KMH programmi avaliku arutelu protokollis eksitid kuupäevaga
ELF, ERL		
–	–	Paljud lisad puudu!
–	–	Kõik lisad aruandes puuduvad, protokollid puuduvad
–	–	Sisukord ei vasta määrusele. Aruandesse pole köidetud mitteühtegi lisa.

Lisa 2. Küsimustik arendajale (näidis)

Küsimustik AS-ile Tallinna Sadam

A-OSA ÜLDKÜSIMUSED

1. Väide: KMH peamine eesmärk on tagada, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja selle lõpetamise tagajärjel ei tekiks (valige üks vastus)
 - 1.1. Majanduslikku kahju arendajale ja ühiskonnale (eeskätt ettevõtte pankrot)
 - 1.2. Sotsiaalset kahju ühiskonnale ja kohalikule kogukonnale (eeskätt töökohtade vähenemine või kadumine)
 - 1.3. Keskkonnakahju (eeskätt looduskeskkonnale ja elukvaliteedile – puhas õhk ja vesi, müravaba keskkond, puhkevõimalused jms)
 - 1.4. Nii keskkonna-, majanduslikku kui sotsiaalset kahju kogu ühiskonnale
 - 1.5. KMH peamine eesmärk sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 1.6. Muu, mis

2. Kelle poole pöördute esimesena, kui asute oma äriideed ellu viima ja soovite teada, mis tegevuslube ja kooskõlastusi Teil selleks vaja läheb? (valige üks vastus)
 - 2.1. Pöördun kohaliku omavalitsuse poole, kuhu oma tegevust planeerin
 - 2.2. Pöördun maakonna keskkonnateenistuse poole, kuhu oma tegevust planeerin
 - 2.3. Pöördun konsultatsioonifirma poole, kes mulle kõiki vajalikke toiminguid selgitab
 - 2.4. Pöördun (kelle?) poole
 - 2.5. Ei pöördu kellegi poole, uurin ise järele
 - 2.6. Muu, mis?

3. Kui tegevusloa andja nõuab keskkonnamõju hindamist, siis kuidas leiate KMH eksperdi(d)? (valige üks vastus)
 - 2.1. Kasutan Interneti-põhist otsingut
 - 2.2. Mul on KMH ekspertidega juba varasem kogemus, tean kust leida
 - 2.3. Küsin tuttavate käest, kes on varem KMH-ga kokku puutunud
 - 2.4. Küsin kohalikust omavalitsusest
 - 2.5. Küsin maakonna keskkonnateenistusest
 - 2.6. Muu, mis

4. Mida hindate KMH eksperdi valikul esmajärjekorras? (valige üks vastus)
 - 3.1. KMH eksperdi varasemat kogemust
 - 3.2. Mõne tuttava soovitus
 - 3.3. KMH eksperdi renomeed
 - 3.4. KMH hinda
 - 3.5. KMH eksperdi suutlikkust viia KMH läbi tõrgeteta (sh ladus suhtlemine ametiasutustega ja huvirühmadega)
 - 3.6. KMH eksperdi kvalifikatsiooni, s.t tema eriala vastavust keskkonnamõju hindamise objektile
 - 3.7. Muud, mis?

5. Kui oluliseks peate KMH ekspertide litsentseerimist?
 - 4.1. See on väga oluline, annab töö kvaliteedile garantii
 - 4.2. See on suhteliselt oluline, aga on ka teisi kriteeriume
 - 4.3. Sel pole olulist tähtsust
 - 4.4. Sel pole üldse tähtsust, see nõue tuleks seadusest välja võtta

6. Palun märkige alljärgnevas tabelis ära, millised KMH töölõigud peaksid Teie arvates olema ühe või teise osapoolle põhiülesanne/põhivastutus? (pange iga alaküsimuse juures vaid üks ristike sobivasse lahtrisse)

Jrk nr	Tegevus KMH aruande koostamisel	Kes eelkõige peaks seda tegema?			
		Arendaja	KMH ekspert	Otsustaja ehk tegevusloa väljaandja	KMH järelvalvaja
5.1.	Kavandatava tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjendus ja kirjeldus				
5.2.	KMH programmi ja aruande mustandi koostamine				
5.3.	KMH programmi ja aruande mustandi avalikust arutelust teatamine				
5.4.	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu juhtimine				
5.5.	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu protokollimine				
5.6.	Avalikustamise käigus esitatud ettepanekutele ja vastuväidetele vastamine				
5.7.	Riigiasutustega kooskõlastamine				
5.8.	Konfliktsituatsioonide lahendamine osapoolte vahel KMH protsessis				

7. Kas ja mil määral peaks **KMH ekspert Teie arvates vastutama KMH järelduste eest** kavandatava tegevuse rakendamisel? (valige üks vastus)
- 6.1. KMH eksperdi vastutus lõpeb KMH aruande heakskiitmisega
- 6.2. KMH eksperdi vastutus lõpeb tellija-täitja lepingu lõppemisega
- 6.3. KMH eksperdi edaspidine vastutus on vaid moraalne (nt mõju renomeele, mistõttu ei saa uut tööd jms)
- 6.4. KMH eksperdi vastutus peaks olema materiaalne (nt peaks ta kahjud hüvitama)
- 6.5. KMH eksperdi vastutust määrata on raske, kui mitte võimatu
- 6.6. Muu, mis?
8. KMH praktika on näidanud, et keskkonnamõju hindamisel tekib enim probleeme **alternatiivsete võimaluste valikuga**. Millele Teie arvates on keskkonna seisukohast kõige otstarbekam valida ja analüüsida alternatiivi? (valige üks vastus)
- 7.1. Asukohale
- 7.2. Tehnoloogiale
- 7.3. Leevendavatele meetmetele
- 7.4. Hoonete arhitektuursele lahendusele
- 7.5. Tegevuse vajadusele
- 7.6. Muu, mis?
9. KMH praktika on näidanud, et enim poleemikat ja huvirühmade vastuseisu on tekitanud **kavandatava tegevuse asukohavalik**, sest tihti tehakse KMH vaid arendaja valitud territooriumile ega kaaluta teisi variante. Kuidas oleks Teie arvates võimalik kaaluda asukoha alternatiivi? (valige üks vastus)
- 8.1. Arendaja peab oma tegevuse kavandamisel alati valima rohkem kui ühe territooriumi
- 8.2. Asukohavalik ei ole arendaja mure, asukohti peaks eelkõige välja pakkuma kohalik omavalitsus või maavalitsus (või riik), kellel on rohkem infot võimaluste ja piirangute kohta
- 8.3. Arendaja saabki kaaluda ainult seda territooriumi, mis on tema valduses, asukohavalik on KMH-s suhteliselt formaalne tegevus
- 8.4. Muu, kuidas?

10. Kuidas Teie arvates saaks kõige tõhusamalt ennetada negatiivset avalikku arvamust arendaja kavandatava tegevuse suhtes? (valige üks vastus)

- 9.1. Arendaja peaks kõigepealt (enne tegevusloa taotlemist ja KMH-d) oma ideed tutvustama (nt kohalikus lehes või avalikul koosolekul), et suhtumist teada saada
- 9.2. Arendaja peaks kõigepealt (enne tegevusloa taotlemist ja KMH-d) tellima eeluuringu kavandatava tegevuse võimalustest ja piirangutest valitud ala(de)l, millega kaardistatakse võimalikke ohtusid (sh negatiivne suhtumine)
- 9.3. Arendaja peaks kohalikele elanikele midagi lubama (nt töökohad, infrastruktuuri rajamine/rekonstrueerimine jms), et neid positiivselt meelestada
- 9.4. Negatiivset suhtumist ei saa ennetada, sest kunagi ei tea ette, mis tuleb
- 9.5. Muu, mis?

11. KMH praktika on näidanud, et KMH vältab 4 kuni 24 kuud, enamasti 5–8 kuud. Kuidas hindate sellist KMH ajakulu, võrreldes kogu projekti ettevalmistusperioodiga? (valige üks vastus)

- 10.1. Pean seda optimaalseks
- 10.2. KMH peaks kestma vähem aega, selle kestus ei tohiks ületada kuud
- 10.3. KMH kestusele ei saa piire seada, läheb aega mis läheb
- 10.4. Muu mis?

12. Mis oleks Teie hinnangul KMH optimaalne maksumuse proportsioon, võrreldes kogu projekti maksumusega, ehk milliste tingimuste korral jätkaksite projekti katki, sest KMH läheks liiga kalliks?

- 11.1. KMH maksumus ei tohiks ületada 1% kogu projekti maksumusest
- 11.2. KMH maksumus ei tohiks ületada 5% kogu projekti maksumusest
- 11.3. KMH maksumus ei tohiks ületada 10% kogu projekti maksumusest
- 11.4. KMH maksumus ei tohiks ületada(?) % kogu projekti maksumusest
- 11.5. KMH maksumusel pole suurt tähtsust, kulub palju kulub
- 11.6. Muu, mis?

13. Milline KMH etapp on Teie kui arendaja jaoks kõige raskem? (valige üks vastus)

- 12.1. Tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjendamine otsustajale/huvirühmadele
- 12.2. Aru saada, kas minu tegevus on KMH objekt ehk kas KMH-d on vaja?
- 12.3. Tööülesande püstitamine KMH eksperdile
- 12.4. Mõju määratlemine ja selle hindamine
- 12.5. Avalike koosolekute läbiviimine ja küsimustele vastamine
- 12.6. Suhtlemine ametiasutustega (bürokratia)
- 12.7. Muu, mis?

B-OSA. VALIKUURINGU KÜSIMUSED

1. KMH nimetus: Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine, 2002

1.1. Kas nimetatud KMH sujus Teie ootustele vastavalt?

Kui jah, siis miks?

Kui ei, siis miks?

1.2. Mis te arvate, kas huvirühmade teavitamine ja osalemine oli piisav?

Kui jah, siis miks?

Kui ei, siis miks?

2. **KMH nimetus: Saaremaa sadama ehitamise keskkonnamõju hindamine, 2003**

2.1. Keskkonnaorganisatsioonid vaidlustasid kohtus vee erikasutusloa väljaandmise, sest ei arvestatud kõiki sadamaga seotud mõjusid. Kohus leidis, et kogu sadamat ei saagi vee erikasutusloa raames käsitleda. Kas olete kohtuga sama meelt?

Kui jah, siis miks?

Kui ei, siis miks?

2.2. Kuna KKM ja kohus leidsid, et vee erikasutusloa menetlemisel polnud vaja hinnata kogu sadama, selle ehitus- ja käitusperioodi keskkonnamõju, siis millal ja millise protsessi raames oleks seda Teie arvates pidanud hindama?

2.3. Kuidas oleks saanud ennetada konflikte keskkonnaorganisatsioonidega?

2.4. Milliseid karisid oleks saanud KMH käigus paremini vältida, kui seda tehti?

3. **KMH nimetus: Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine, 2003**

3.1. Miks kaaluti KMH käigus vaid üht ehitusliiva kaevandamise maardlat?

3.2. Kas arendaja on rakendanud kõiki KMH aruandes toodud keskkonnameetmeid? Milliste meetmete rakendamine on olnud keeruline/kulukas?

TÄNAME!

Lisa 3. Küsimustik KMH eksperdile (näidis)

Küsimustik KMH eksperdile Kuido Kartaule

A-OSA. ÜLDKÜSIMUSED

1. Kas Teie arvates on keskkonnamõju hindamise algatamise motiivid (olulise keskkonnamõju kriteeriumid) piisavad ja hästi mõistetavad? (valige üks vastus)

1.1. Täiesti piisavad ja mõistetavad, sest ega ei saa kõiki elus ettetulevaid juhtumeid seadusesse kirjutada, tähtis on iga kord kaalutleda

1.2. Enam-vähem piisavad ja mõistetavad, kuid oleks vaja veel täpsustada (mida?)

.....

1.3. Ebapiisavad ja ebaselged, sest

.....

1.4. Täiesti arusaamatud, sest

1.5. Muu, mis ?

.....

2. Kui oluliseks peate KMH ekspertide litsentseerimist? (valige üks vastus)

2.1. See on väga oluline, see tagab töö kvaliteedi

2.2. See on suhteliselt oluline, aga on ka teisi kriteeriume

2.3. Sellel pole olulist tähtsust

2.4. Sellel pole üldse tähtsust, see nõue tuleks seadusest välja võtta

3. Palun märkige alljärgnevas tabelis ära, millised KMH tööloigud peaksid Teie arvates olema ühe või teise osapoolte **põhiülesanne/põhivastutus**? (pange iga alaküsimuse juures sobivasse lahtrisse *vaid üks ristike*)

Jrk nr	Tegevus KMH aruande koostamisel	Kes eelkõige peaks seda tegema?			
		Arendaja	KMH ekspert	Otsustaja ehk tegevusloa väljaandja	KMH järelvalvaja
3.1.	Kavandatava tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjendus ja kirjeldus				
3.2.	KMH programmi ja aruande mustandi koostamine				
3.3.	KMH programmi ja aruande mustandi avalikust arutelust teatamine				
3.4.	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu juhtimine				
3.5.	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu protokollimine				
3.6.	Avalikustamise käigus esitatud ettepanekutele ja vastuväidetele vastamine				
3.7.	Riigiasutustega kooskõlastamine				
3.8.	Konfliktsituatsioonide lahendamine erinevate osapoolte vahel KMH käigus				

4. Kas ja mil määral peaks **KMH ekspert Teie arvates vastutama KMH järelduste eest** kavandatava tegevuse rakendamisel? (valige üks vastus)
- 4.1. KMH eksperdi vastutus lõpeb KMH aruande heakskiitmisega
 - 4.2. KMH eksperdi vastutus lõpeb tellija-täitja lepingu lõppemisega
 - 4.3. KMH eksperdi edaspidine vastutus on vaid moraalne (nt mõju renomeele, mistõttu ei ei saa uut tööd jms)
 - 4.4. KMH eksperdi vastutus peaks olema materiaalne (nt peaks ta kahjud hüvitama)
 - 4.5. KMH eksperdi vastutust määrata on raske, kui mitte võimatu
 - 4.6. Muu, mis?
5. **KMH praktika on näidanud, et keskkonnamõju hindamisel tekib enim probleeme alternatiivi valikuga.** Millele on Teie arvates keskkonna seisukohast enim otstarbekas valida ja analüüsida alternatiivi? (valige üks vastus)
- 5.1. Asukohale
 - 5.2. Tehnoloogiale
 - 5.3. Leevendavatele meetmetele
 - 5.4. Hoonete arhitektuursele lahendusele
 - 5.5. Tegevuse vajadusele
 - 5.6. Muu, mis?
6. **KMH praktika on näidanud, et enim poleemikat ja huvirühmade vastuseisu on tekitanud kavandatava tegevuse asukohavalik,** sest tihti piirduakse arendaja valitud territooriumiga ega kaaluta teisi variante. Kuidas oleks Teie arvates võimalik kaaluda asukoha alternatiive? (valige üks vastus)
- 6.1. Arendaja peab oma tegevuse kavandamisel alati välja valima rohkem kui ühe territooriumi
 - 6.2. Asukohavalik ei ole arendaja mure, asukohti peaks eelkõige välja pakkuma kohalik omavalitsus või maavalitsus (või riik), kellel on rohkem infot võimaluste ja piirangute kohta
 - 6.3. Arendaja saabki kaaluda ainult seda territooriumi, mis on tema valduses, asukohavalik on KMH-s suhteliselt formaalne tegevus
 - 6.4. Muu, kuidas?
7. Milline KMH etapp põhjustab Teile kui KMH eksperdile **kõige enam raskusi?** (valige üks vastus)
- 7.1. Tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjendamine huvirühmadele
 - 7.2. KMH programmi koostamine
 - 7.3. Mõju määratlemine ja hindamine
 - 7.4. Andmete vähesus
 - 7.5. Avalike koosolekute läbiviimine ja küsimustele vastamine
 - 7.6. KMH aruande tehniline vormistamine
 - 7.7. Suhtlemine ametiasutustega (bürokratia)
 - 7.8. Arendaja antud lühike tähtaeg
 - 7.9. Arendaja surve teatud tulemuste saamiseks
 - 7.10. Muu, mis?
8. Väide: KMH järelevalvaja ei tohiks oma tegevusega takistada (kohalikku) arendustegevust (valige üks vastus)
- 8.1. Enamasti on nii, et eelistatakse majanduslikke kaalutlusi
 - 8.2. Suhteliselt tihti
 - 8.3. Mõnikord tuleb ette
 - 8.4. Tuleb harva ette
 - 8.5. Sellist olukorda pole esinenud, alati on esikohal keskkonnakaalutlused

- 2) Väide: Kui keskkonnateenistus on korraga otsustaja (ehk keskkonnaloa väljaandja) ja KMH järelevalvaja rollis, siis tekib huvide/rollide konflikt (valige üks vastus)
- 9.1. Enamasti on see nii, sest otsustajal tuleb tasakaalustada kõiki huvisid (majandus-, sotsiaalsed ja keskkonnahuvide), kuid KMH järelevalvaja peab hea seisma eelkõige keskkonnahuvide eest
- 9.2. Sellist olukorda ei saa tekkida, sest nii keskkonnalubade väljaandmisel kui KMH järelevalves on esmatähtsad vaid keskkonnaaspektid
- 9.2. Huvide konflikti pole, sest nii keskkonnalubade väljaandmisel kui KMH järelevalves tuleb niikuinii arvestada võrdselt kõiki aspekte (majandus-, sotsiaalsed ja keskkonnaaspektid)
- 9.4. Sellist olukorda tuleb ette harva, sest (miks?)
- 3) Väide: Keskkonnamõju hindamine pole objektiivne senikaua, kuni KMH ekspert ja arendaja on lepingulistes suhetes (valige üks vastus)
- 10.1. Olen sama meelt, eksperdile peaks tasuma riik
- 10.2. Olen sama meelt, eksperdile peaks tasuma arendaja riigi vahendusel
- 10.3. KMH objektiivsust tuleks tõsta KMH aruande kvaliteedi parema kontrolliga mitte KMH eksperdi ja arendaja vaheliste suhete muutmisega
- 10.4. KMH on täna piisavalt objektiivne, pole vaja olukorda muuta
- 10.5. Muu, mis?

B-OSA. VALIKUURINGU KÜSIMUSED

Olete olnud juhtekspert järgmises(-tes) KMH-des:

KMH 1: Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH, 2004

KMH 2: Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise keskkonnamõju hindamine, 2004

KMH 3: Varbla vald, Tamba tuulepargi DP keskkonnamõju hindamine, 2002

KMH 4: Unimäe küla Paduri IV maaüksusele tuulegeneraatorite kavandamise KMH, 2005

Hinnang oma tööle. Millised aspektid nimetatud KMH-s olid Teie arvates piisavad või ebapiisavad?

Märkide **igasse lahtrisse**:

- ++ – täiesti piisav, eeskujulik
 + – enam-vähem piisav, rahuldav
 0 – ebapiisav ja mitterahuldav

Jrk.nr	Aspekt	KMH 1	KMH 2	KMH 3	KMH 4
1	Huvirühmade määratlemine ja kaasamine (teavitamine)				
2	Avalike koosolekute läbiviimine				
3	Huvirühmadele tagasiside andmine				
4	Mõjude määratlemine ja analüüs				
5	Asukoha valik				
6	Alternatiivsete võimaluste valik				
7	KMH aruande sisuline vormistus (hästi liigendatud, ladus tekst)				
8	KMH aruande tehniline vormistus (kõitmisviis, kaardid, lisad)				

TÄNAME!

Lisa 4. Küsimustik keskkonnaametnikele (näidis)

A OSA. ÜLDKÜSIMUSED

- a. Väide: **KMH peamine eesmärk** on tagada, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel **ei tekiks** (valige üks vastus)
- 1.1. Majanduslikku kahju arendajale ja ühiskonnale (eeskätt ettevõtte pankrot)
 - 1.2. Sotsiaalset kahju ühiskonnale ja kohalikule kogukonnale (eeskätt töökohtade vähenemine või kadumine)
 - 1.3. Keskkonnakahju (eeskätt looduskeskkonnale ja elukvaliteedile – puhas õhk ja vesi, müravaba keskkond, puhkevõimalused jms)
 - 1.4. Nii keskkonna-, majanduslikku kui sotsiaalset kahju kogu ühiskonnale
 - 1.5. KMH peamine eesmärk sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 1.6. Muu, mis
2. Väide: Lisaks peamisele eesmärgile on KMH-l veel teisi eesmärke, järjekorras on järgmisena oluline (valige üks vastus)
- 2.1. Demokraatia arendamine (huvirühmade kaasamine, avalikud arutelud, ettepanekute/vastuväidete arvestamine jms)
 - 2.2. Kavandatava tegevuse majandusliku mõttekuse ja kuluefektiivsuse analüüs
 - 2.3. Kavandatava tegevuse vajaduse analüüs
 - 2.4. Kavandatava tegevuse sotsiaalsete mõjude analüüs
 - 2.5. Kavandatava tegevuse positiivsete mõjude analüüs
 - 2.6. Muu, mis
3. Väide: **KKT kui otsustaja ülesanne on esmajärjekorras** seista hea selle eest, et KMH oleks nõuetekohaselt (vastavalt õigusaktidele) läbi viidud (valige üks vastus)
- 3.1. Olen sama meelt
 - 3.2. KKT ülesanne sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 3.3. See ei ole KKT peamine ülesanne
4. Väide: **KKT kui otsustaja ülesanne on esmajärjekorras** seista hea selle eest, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel ei tekiks olulist negatiivset keskkonnamõju (valige üks vastus)
- 4.1. Olen sama meelt
 - 4.2. KKT (kui otsustaja) ülesanne sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 4.3. See ei ole KKT kui otsustaja peamine ülesanne
5. Väide: **KKT kui otsustaja ülesanne keskkonnaseisundi kaitsel on seista hea üldiste huvide, mitte erahuvide eest** (valige üks vastus)
- 5.1. Olen sama meelt
 - 5.2. KKT kui otsustaja ülesanne sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 5.3. See ei ole KKT kui otsustaja ülesanne
6. Väide: Otsustaja ülesanne on esmajärjekorras seista hea selle eest, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel oleks tagatud **säästva arengu põhimõte**: majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna tasakaalustatud areng (valige üks vastus)
- 6.1. Täpselt nii, ja alati
 - 6.2. Ainult siis, kui KKT on otsustaja rollis
 - 6.3. KKT peaks hea seisma ainult keskkonnavaldkonna eest, majanduse- ja sotsiaalvaldkonna eest peaksid hea seisma teised vastavad ametkonnad

7. Väide: Otsustaja praktika on näidanud, et kui kaalukaasil on ühel pool kohaliku elu arendamine ja teisel pool keskkonnanõuded, tuleb eelistada esimest, s.t majanduslikke kaalutlusi (valige üks vastus).

- 7.1. Enamasti on nii, et eelistatakse majanduslikke kaalutlusi
- 7.2. Suhteliselt tihti
- 7.3. Tuleb mõnikord ette
- 7.4. Tuleb harva ette
- 7.5. Sellist olukorda pole esinenud, alati eelistatakse keskkonnakaalutlusi

8. Väide: KMH järelevalvaja **peamine ülesanne** on (valige üks vastus):

- 8.1. Kontrollida, et KMH (sh avalikustamine) oleks nõuetekohaselt läbi viidud ja negatiivse keskkonnamõju vältimine tegevuse kavandamisel ja elluviimisel on seejuures kõige tähtsam aspekt
- 8.2. Kontrollida, et KMH (sh avalikustamine) oleks nõuetekohaselt läbi viidud, kuid negatiivse keskkonnamõju vältimine tegevuse kavandamisel ja elluviimisel ei ole seejuures kõige olulisem, on ka teisi aspekte
- 8.3. Muu, mis?

9. Väide: KMH järelevalvaja ei tohiks oma tegevusega takistada (kohalikku) arendustegevust (valige üks vastus)

- 9.1. Enamasti on see nii, et eelistatakse majanduslikke kaalutlusi
- 9.2. Suhteliselt tihti
- 9.3. Tuleb ette mõnikord
- 9.4. Tuleb ette harva
- 9.5. Sellist olukorda pole esinenud, alati eelistatakse keskkonnakaalutlusi

10. Väide: Kui keskkonnateenistus on korraga otsustaja (ehk keskkonnaloa väljaandja) ja KMH järelevalvaja rollis, siis tekib huvide/rollide konflikt (valige üks vastus)

- 10.1. Enamasti on see nii, sest otsustajal tuleb tasakaalustada kõiki huvisid (majandus-, sotsiaalsed ja keskkonnahuvid), kuid KMH järelevalvaja peab hea seisma eelkõige keskkonnahuvid eest
- 10.2. Sellist olukorda ei saa tekkida, sest nii keskkonnalubade väljaandmisel kui KMH järelevalves on esmatähtsad vaid keskkonnaaspektid
- 10.2. Huvide konflikti pole, sest nii keskkonnalubade väljaandmisel kui KMH järelevalves tuleb niikuinii arvestada võrdselt kõiki aspekte (majandus-, sotsiaalsed ja keskkonnaaspektid)
- 10.4. Sellist olukorda tuleb ette harva, sest (miks?)

11. KMH praktika on näidanud, et keskkonnamõju hindamisel tekib enim probleeme **alternatiivsete võimaluste valikuga**. Millele on Teie arvates keskkonna seisukohast kõige otstarbekam alternatiivseid võimalusi valida ja neid analüüsida? (valige üks vastus)

- 11.1. Asukohale
- 11.2. Tehnoloogiale
- 11.3. Leevendavatele meetmetele
- 11.4. Hoonete arhitektuursele lahendusele
- 11.5. Tegevuse vajadusele
- 11.6 Muu, mis?

12. KMH praktika on näidanud, et enim poleemikat ja huvirühmade vastuseisu on tekitanud **kavandatava tegevuse asukohavalik**, sest tihti tehakse KMH vaid arendaja poolt valitud territooriumile ega kaaluta teisi variante. Kuidas oleks Teie arvates võimalik kaaluda asukoha alternatiivseid võimalusi? (valige üks vastus)

- 12.1. Arendaja peab oma tegevuse kavandamisel alati välja valima rohkem kui ühe territooriumi

- 12.2. Asukohavalik ei ole arendaja mure, erinevaid asukohti peaks eelkõige välja pakkuma kohalik omavalitsus või maavalitsus (või riik), kellel on rohkem teavet võimaluste ja piirangute kohta
- 12.3. Arendaja saabki kaaluda ainult seda territooriumi, mis on tema valduses, asukohavalik on KMH-s suhteliselt formaalne tegevus
- 12.4. Muu, kuidas?

13. Mis valmistab Teile igapäevatoos kõige enam raskusi?

Märkige palun igasse lahtrisse kas 1 – kõige probleemsem; 2 – suhteliselt probleemne või 0 – probleeme pole, vastavalt oma rollile (otsustaja või järelevalvaja) ja vajaduse korral lisage ka täpsustav kommentaar:

KMH ETAPID	KKT kui otsustaja	Kommentaar	KKT kui KMH järelevalvaja	Kommentaar
13.1. Olulise keskkonnamõju määratlemine ehk kas KMH on vajalik?				
13.2. KMH algatamisest Ametlikes Teadaannetes teatamine				
13.3. KMH programmi ulatuse ja piisavuse kontrollimine (s.t programmi kinnitamine)				
13.4. KMH programmi valmimisest teatamine Ametlikes Teadaannetes				
13.5. KMH programmi avaliku arutelu ettevalmistamine ja läbiviimine				
13.6. Huvirühmade määratlemine				
13.7. Avalikustamise käigus tulnud küsimustele, ettepanekutele ja vastuväidetele vastamine				
13.8. Otsustamine, kas kiita KMH programm heaks või mitte				
13.9. Huvirühmadega suhtlemine				
13.10. Arendajaga suhtlemine				
13.11. KMH ekspertidega suhtlemine				
13.12. KMH aruande kvaliteedi kontroll				
13.13. Keskkonnanõuete seadmine				
13.14. Otsustamine, kas anda keskkonnaluba või mitte				
13.15. Otsustamine, kas kiita KMH aruanne heaks või mitte				

14. Väide: Keskkonnamõju hindamine pole objektiivne senikaua, kuni KMH ekspert ja arendaja on lepingulistes suhetes (valige üks vastus)

- 14.1. Olen sama meelt, eksperdile peaks tasuma riik
- 14.2. Olen sama meelt, eksperdile peaks tasuma arendaja riigi vahendusel
- 14.3. KMH objektiivsust tuleks tõsta KMH aruande kvaliteedi parema kontrollimisega, mitte KMH eksperdi ja arendaja vaheliste suhete muutmisega
- 14.4. KMH on täna piisavalt objektiivne, pole vaja olukorda muuta
- 14.5. Muu, mis ?

B-OSA. VALIKUURINGU KÜSIMUSED

Teie menetleda on olnud järgmised KMH-d:

KMH 1: AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks, 2004

KMH 2: Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärilal ehituslubjakivi kaevandamise KMH, 2004

KMH 3: OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine, 2004

KMH 4: Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH, 2003

Millised aspektid nimetatud KMH-s olid Teie arvates piisavad ja ebapiisavad? Märkide igasse lahtrisse:

- ++ – täiesti piisav, eeskujulik
 + – enam-vähem piisav, rahuldav
 0 – ebapiisav ja mitterahuldav

Jrk.nr	Aspekt	KMH 1	KMH 2	KMH 3	KMH 4
1	Huvirühmade määratlemine ja kaasamine (teavitamine)				
2	Avalike koosolekute läbiviimine				
3	Huvirühmadele tagasiside andmine				
4	Mõjude määratlemine ja analüüs				
5	Asukoha valik				
6	Alternatiivsete võimaluste valik				
7	KMH aruande sisuline vormistus (hästi liigendatud, ladus tekst)				
8	KMH aruande tehniline vormistus (kõitmisviis, kaardid, lisad)				

TÄNAME!

Lisa 5. Küsimustik kohalikule omavalitsusele ja maanteeametile (näidis)

A OSA. ÜLDKÜSIMUSED

1. Väide: **KMH peamine eesmärk on tagada, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel ei tekiks** (vali üks vastus)
 - 1.1. Majanduslikku kahju arendajale ja ühiskonnale (eeskätt ettevõtte pankrot)
 - 1.2. Sotsiaalset kahju ühiskonnale ja kohalikule kogukonnale (eeskätt töökohtade vähenemine või kadumine)
 - 1.3. Keskkonnakahju (eeskätt looduskeskkonnale ja elukvaliteedile – puhas õhk ja vesi, müravaba keskkond, puhkevõimalused jms)
 - 1.4. Nii keskkonna-, majanduslikku kui sotsiaalset kahju kogu ühiskonnale
 - 1.5. KMH peamine eesmärk sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 1.6. Muu, mis

2. Väide: Lisaks peamisele eesmärgile **täidab KMH veel teisi eesmärke**, nagu
(palun reastage alljärgnevad eesmärgid tähtsuse järjekorras (1 – kõige tähtsam, 2, 3, jne märkige kasti sisse))
 - 2.1. Demokraatia arendamine (huvirühmade kaasamine, avalikud arutelud, ettepanekute/vastuväidete arvestamine jms)
 - 2.2. Kavandatava tegevuse majandusliku mõttekuse ja kuluefektiivsuse analüüs
 - 2.3. Kavandatava tegevuse vajaduse analüüs
 - 2.4. Kavandatava tegevuse sotsiaalsete mõjude analüüs
 - 2.5. Kavandatava tegevuse positiivsete mõjude analüüs
 - 2.6. Muu, mis

3. Väide: **OTSUSTAJA ülesanne on esmajärjekorras** seista hea selle eest, et KMH oleks nõuete-
kohaselt (vastavalt õigusaktidele) läbi viidud (vali üks vastus)
 - 3.1. Olen sama meelt
 - 3.2. OTSUSTAJA ülesanne sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 3.3. See ei ole OTSUSTAJA peamine ülesanne

4. Väide: **OTSUSTAJA ülesanne on esmajärjekorras** seista hea selle eest, et kavandatava tegevuse
ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel ei tekiks olulist negatiivset keskkonnamõju
(vali üks vastus)
 - 4.1. Olen sama meelt
 - 4.2. OTSUSTAJA ülesanne sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 4.3. See ei ole OTSUSTAJA peamine ülesanne

5. Väide: OTSUSTAJA ülesanne on seista hea **üldiste huvide**, mitte niivõrd erahuvide eest
(vali üks vastus)
 - 5.1. Olen sama meelt
 - 5.2. OTSUSTAJA ülesanne sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 5.3. See ei ole OTSUSTAJA ülesanne

6. Väide: OTSUSTAJA ülesanne on esmajärjekorras seista hea selle eest, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel oleks tagatud **säästva arengu põhimõte**: majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaalsete tasakaalustatud areng (vali vaid üks vastus)
- 6.1. Täpselt nii, ja alati
- 6.2. KOV kui OTSUSTAJA peab arvestama eelkõige valijate soove
- 6.4. KOV kui OTSUSTAJA peab eelistama sotsiaal-majanduslikke huve
- 6.5. OTSUSTAJA peab eelistama elukeskkonna säilitamist majanduslike huvide ees
7. Väide: OTSUSTAJA praktika on näidanud, et olukorras, kus kaalukaasil on ühel pool kohaliku elu arendamine ja teisel pool keskkonnanõuded, **tuleb eelistada esimest, s.t majanduslikke kaalutlusi** (vali üks vastus)
- 7.1. Alati on nii, et eelistatakse majanduslikke kaalutlusi
- 7.2. Suhteliselt tihti
- 7.3. Tuleb ette mõnikord
- 7.4. Tuleb ette harva
- 7.5. Sellist olukorda pole esinenud, alati eelistatakse keskkonnakaalutlusi
8. Väide: Edukat KMH-d iseloomustab see, et protsess (sh avalikustamine) viiakse läbi nõuete kohaselt (vali üks vastus)
- 8.1. Olen täiesti nõus
- 8.2. Olen enam-vähem nõus
- 8.3. Ei ole nõus, sest
9. Väide: Keskkonnamõju hindamise algatamisest ja KMH etappidest teavitamise kõige tõhusam viis on teate ilmumine (saatmine) (vali üks vastus)
- 9.1. Ametlikes Teadaannetes (www.ametlikudteadaanded.ee)
- 9.2. Kohalikus ajalehes
- 9.3. Kohalikus raadios
- 9.4. Omavalitsuse teadetetahvil
- 9.5. Kirjaga koju
10. Millist **KMH etappi** tuleks Teie arvates **täiustada**? (valige või lisage üks vastus)
- 10.1. Olulise mõjuga tegevuste nimekirja oleks vaja täpsustada (s.t veelgi detailsemaks muuta)
- 10.2. Olulise mõjuga tegevuste nimekiri ei peaks olema liiga detailne, OTSUSTAJALE tuleb anda suurem kaalutlemisõigus
- 10.3. Keskkonnaekspertide ja arendaja kui tellija ja täitja lepinguline suhe tuleks lõpetada, et tagada KMH objektiivsus
- 10.4. Muu, mis

B-OSA. VALIKUURINGU KÜSIMUSED

KMH nimetus: Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise keskkonnamõju hindamine, 2004

1. Kas nimetatud KMH sujus Teie ootustele vastavalt?
Kui jah, siis miks?

.....

Kui ei, siis miks?

.....

2. Mis te arvate, kas huvirühmade teavitamine ja osalemine oli piisav?
Kui jah, siis miks?

.....

Kui ei, siis miks?

.....

3. Milliseid karisid KMH käigus oleks saanud paremini vältida?

.....

4. Kas arendaja on rakendanud kõiki KMH aruandes toodud keskkonnameetmeid? Milliste meetmete rakendamine on Teie arvates olnud arendaja jaoks keeruline/kulukas?

.....

.....

TÄNAME!

Lisa 6. Küsimustik huvirühma esindajale (näidis)

A OSA. ÜLDKÜSIMUSED

1. Väide: **KMH peamine eesmärk on tagada, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel ei tekiks** (valige üks vastus)
 - 1.1. Majanduslikku kahju arendajale (eeskätt ettevõtte pankrot) ja ühiskonnale
 - 1.2. Sotsiaalset kahju ühiskonnale ja kohalikule kogukonnale (eeskätt töökohtade vähenemine või kadumine)
 - 1.3. Keskkonnakahju (eeskätt looduskeskkonnale ja elukvaliteedile – puhas õhk ja vesi, müravaba keskkond, puhkevõimalused jms)
 - 1.4. Nii keskkonna-, majanduslikku kui sotsiaalset kahju kogu ühiskonnale
 - 1.5. KMH peamine eesmärk sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 1.6. Muu, mis

2. Väide: Lisaks peamisele eesmärgile **täidab KMH veel teisi eesmärke**, järjekorras on järgmisena oluline (valige üks vastus)
 - 2.1. Demokraatia arendamine (huvirühmade kaasamine, avalikud arutelud, ettepanekute/vastuväidete arvestamine jms)
 - 2.2. Kavandatava tegevuse majandusliku mõttekuse ja kuluefektiivsuse analüüs
 - 2.3. Kavandatava tegevuse vajaduse analüüs
 - 2.4. Kavandatava tegevuse sotsiaalsete mõjude analüüs
 - 2.5. Kavandatava tegevuse positiivsete mõjude analüüs
 - 2.6. Muu, mis

3. Väide: **Otsustaja ülesanne on esmajärjekorras seista hea selle eest, et KMH oleks nõuetekohaselt (vastavalt õigusaktidele) läbi viidud** (valige üks vastus)
 - 3.1. Olen sama meelt
 - 3.2. Otsustaja ülesanne sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 3.3. See ei ole otsustaja peamine ülesanne

4. Väide: Otsustaja **ülesanne on esmajärjekorras seista hea selle eest, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel ei tekiks olulist negatiivset keskkonnamõju** (valige üks vastus)
 - 4.1. Olen sama meelt
 - 4.2. Otsustaja ülesanne sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 4.3. See ei ole otsustaja peamine ülesanne

5. Väide: Otsustaja ülesanne on keskkonnaseisundi kaitsel seista hea **üldiste huvide**, mitte erahuvide eest (valige üks vastus)
 - 5.1. Olen sama meelt
 - 5.2. Otsustaja ülesanne sõltub KMH ülesandest, KMH ülesanne on igas KMH-s erinev
 - 5.3. See ei ole otsustaja ülesanne

6. Väide: Otsustaja ülesanne on esmajärjekorras seista hea selle eest, et kavandatava tegevuse ettevalmistamise, toimimise ja lõpetamise tagajärjel oleks tagatud **säästva arengu põhimõte**: majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna tasakaalustatud areng (valige üks vastus)
 - 6.1. Täpselt nii, ja alati
 - 6.2. Ainult siis, kui KKT on otsustaja rollis
 - 6.3. KKT peaks hea seisma ainult keskkonnavaldkonna eest, majanduse- ja sotsiaalvaldkonna eest peaks hea seisma mõni teine ametkond

7. Väide: Otsustaja praktika on näidanud, et olukorras, kus kaalukaasil on ühel pool kohaliku elu arendamine ja teisel pool keskkonnanõuded, tuleb eelistada esimest, s.t majanduslikke kaalutlusi (valige üks vastus).
- 7.1. Enamasti on see nii, et eelistatakse majanduslikke kaalutlusi
- 7.2. Suhteliselt tihti
- 7.3. Tuleb ette mõnikord
- 7.4. Tuleb ette harva
- 7.5. Sellist olukorda pole esinenud, alati eelistatakse keskkonnakaalutlusi
8. Väide: KMH järelevalvaja **peamine ülesanne** on (valige üks vastus):
- 8.1. Kontrollida, et KMH oleks nõuetekohaselt (sh avalikustamine) läbi viidud ja negatiivse keskkonnamõju vältimine tegevuse kavandamisel ja elluviimisel on seejuures kõige tähtsam aspekt
- 8.2. Kontrollida, et KMH oleks nõuetekohaselt (sh avalikustamine) läbi viidud, kuid negatiivse keskkonnamõju vältimine tegevuse kavandamisel ja elluviimisel ei ole seejuures kõige olulisem, on ka teisi aspekte
- 8.3. Muu, mis?
9. Väide: KMH järelevalvaja ei tohiks oma tegevusega takistada (kohalikku) arendustegevust (valige üks vastus)
- 9.1. Enamasti on see nii, et eelistatakse majanduslikke kaalutlusi
- 9.2. Suhteliselt tihti
- 9.3. Tuleb ette mõnikord
- 9.4. Tuleb ette harva
- 9.5. Sellist olukorda pole esinenud, alati eelistatakse keskkonnakaalutlusi
10. Väide: Kui keskkonnateenistus on korraga otsustaja (ehk keskkonnaloa väljaandja) ja KMH järelevalvaja rollis, siis tekib huvide/rollide konflikt (valige üks vastus)
- 10.1. Enamasti on see nii, sest otsustajal tuleb tasakaalustada kõiki huvisid (majandus-, sotsiaalsed ja keskkonnahuvid), kuid KMH järelevalvaja peab hea seisma eelkõige keskkonnahuvide eest
- 10.2. Sellist olukorda ei saa tekkida, sest nii keskkonnalubade väljaandmisel kui KMH järelevalves on esmatähtsad vaid keskkonnaaspektid.
- 10.2. Huvide konflikti pole, sest nii keskkonnalubade väljaandmisel kui KMH järelevalves tuleb niikuinii arvestada võrdselt kõiki aspekte (majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaaspektid).
- 10.4. Sellist olukorda tuleb ette harva, sest (miks?)
11. KMH praktika on näidanud, et keskkonnamõju hindamisel tekib enim probleeme **alternatiivsete võimaluste valikuga**. Millele Teie arvates on keskkonna seisukohast kõige otstarbekam valida ja analüüsida alternatiivseid võimalusi? (valige üks vastus)
- 11.1. Asukohale
- 11.2. Tehnoloogiale
- 11.3. Leevendavatele meetmetele
- 11.4. Hoonete arhitektuursele lahendusele
- 11.5. Tegevuse vajadusele
- 11.6. Muu, mis?
12. KMH praktika on näidanud, et enim poleemikat ja huvirühmade vastuseisu on tekitanud **kavandatava tegevuse asukohavalik**, sest tihti tehakse KMH vaid arendaja poolt valitud territooriumile ega kaaluta teisi variante. Kuidas oleks Teie arvates võimalik kaaluda asukoha alternatiivseid võimalusi? (valige üks vastus)
- 12.1. Arendaja peab oma tegevuse kavandamisel alati välja valima rohkem kui ühe territooriumi

- 12.2. Asukohavalik ei ole arendaja mure, asukohti peaks eelkõige välja pakkuma kohalik omavalitsus või maavalitsus (või riik), kellel on rohkem teavet võimaluste ja piirangute kohta
- 12.3. Arendaja saabki kaaluda ainult seda territooriumi, mis on tema valduses, asukohavalik on KMH-s suhteliselt formaalne tegevus
- 12.4. Muu, kuidas?

13. Kui oluliseks peate KMH ekspertide litsentseerimist? (valige üks vastus)

- 13.1. See on väga oluline, see tagab töö kvaliteedi
- 13.2. See on suhteliselt oluline, aga on ka teisi kriteeriume
- 13.3. Sel pole olulist tähtsust
- 13.4. Sel pole üldse tähtsust, see nõue tuleks seadusest välja võtta

14. Palun märkige alljärgnevas tabelis ära, millised KMH tööloigud peaksid Teie arvates olema ühe või teise osapoolte põhiülesanne/põhivastutus? (pange iga alaküsimuse juures sobivasse lahtrisse vaid üks ristike)

Jrk nr	Tegevus KMH aruande koostamisel	Kes eelkõige peaks seda tegema?			
		Arendaja	KMH ekspert	Otsustaja ehk tegevusloa väljaandja	KMH järelvalvaja
14.1.	Kavandatava tegevuse vajaduse ja eesmärgi põhjendus ja kirjeldus				
14.2.	KMH programmi ja aruande mustandi koostamine				
14.3.	KMH programmi ja aruande mustandi avalikust arutelust teatamine				
14.4.	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu juhtimine				
14.5.	KMH programmi ja aruande mustandi avaliku arutelu protokollimine				
14.6.	Avalikustamise käigus esitatud ettepanekutele ja vastuväidetele vastamine				
14.7.	Riigiasutustega kooskõlastamine				
14.8.	Konfliktsituatsioonide lahendamine erinevate osapoolte vahel KMH käigus				

15. Kas ja mil määral peaks KMH ekspert Teie arvates vastutama KMH järelduste eest kavandatava tegevuse rakendumisel? (valige üks vastus)

- 15.1. KMH eksperdi vastutus lõpeb KMH aruande heakskiitmisega
- 15.2. KMH eksperdi vastutus lõpeb tellija-täitja lepingu lõppemisega
- 15.3. KMH eksperdi edaspidine vastutus on vaid moraalne (nt mõju renomeele, mistõttu ei ei saa uut tööd jms)
- 15.4. KMH eksperdi vastutus peaks olema materiaalne (ta peaks nt kahjud hüvitama)
- 15.5. KMH eksperdi vastutust on raske, kui mitte võimatu määrata
- 15.6. Muu, mis?

16. Väide: Keskkonnamõju hindamine pole objektiivne senikaua, kuni KMH ekspert ja arendaja on lepingulistes suhetes (valige üks vastus)

- 16.1. Olen sama meelt, eksperdile peaks tasuma riik
- 16.2. Olen sama meelt, eksperdile peaks tasuma arendaja riigi vahendusel
- 16.3. KMH objektiivsust tuleks tõsta KMH aruande kvaliteedi parema kontrollimisega, mitte KMH eksperdi ja arendaja vaheliste suhete muutmisega

- 16.4. KMH on täna piisavalt objektiivne, olukorda pole vaja muuta
- 16.5. Muu, mis ?
17. Keskkonnamõju hindamise algatamisest ja KMH etappidest **teavitamise kõige tõhusam viis on teate ilmumine (saatmine)** (valige üks vastus)
- 17.1. Ametlikes Teadaannetes (www.ametlikudteadaanded.ee)
- 17.2. Kohalikus ajalehes
- 17.3. Kohalikus raadios
- 17.4. Omavalitsuse teadetetahvil
- 17.5. Kirjaga koju

B-OSA. VALIKUURINGU KÜSIMUSED

1. Palun vaadake käesolevas uuringus detailsemalt käsitletud KMH-de nimekirja (lisatud). Palun järjestage need KMH-d, kus Teie organisatsioon osales, järgmiselt: KMH1, KMH 2, KMH3 jne, kasutades vastavat lahtrit (tabel 1).
2. Millised aspektid nimetatud KMH-s olid Teie arvates piisavad ja ebapiisavad? Märkige tabelis 2 **igasse lahtrisse:**

- ++ – täiesti piisav, eeskujulik
 + – enam-vähem piisav, rahuldav
 0 – ebapiisav ja mitterahuldav

Tabel 2. Hinnang KMH-le

Jrk.nr	Aspekt	KMH 1	KMH 2	KMH 3	KMH 4
1	Huvirühmade määratlemine ja kaasamine (teavitamine)				
2	Avalike koosolekute läbiviimine				
3	Huvirühmadele tagasiside andmine				
4	Mõjude määratlemine ja analüüs				
5	Asukoha valik				
6	Alternatiivsete võimaluste valik				
7	KMH aruande sisuline vormistus (hästi liigendatud, ladus tekst)				
8	KMH aruande tehniline vormistus (kõitmisviis, kaardid, lisad)				

Tabel 1. Uuritav valim

Jrk nr	Maakond	KMH juhtumi nimetus	KMH algatamise aasta	Tegevusvaldkond	KMH juhtekspert	KMH 1, KMH 2
1	Harjumaa	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	2004	Tööstus	Eike Riis, E-Konsult OÜ	
2	Harjumaa	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	2004	Maavara kaevandamine	Rein Ratas, AS Tallmac	
3	Harjumaa	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	2004	Jäätmekäitlus	Peeter Kais, AS Maves	
4	Harjumaa	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	2003	Teeehitus	Rein Kitsing, AS Merin	
5	Ida-Virumaa	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	2004	Energeetika	Kuido Kartau, OÜ Hendrikson&Ko	
6	Ida-Virumaa	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	2003	Tööstus	Aavo Rätsep, TPÜ Ökoloogia Instituut	
7	Ida-Virumaa	Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	2001	Jäätmekäitlus	Toomas Ideon, AS Maves	
8	Jõgevamaa	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	2004	Vesiehitus	Arvo Järvet, FIE	
9	Jõgevamaa	T3 Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH	2003	Teeehitus	Lauri Aasalo, AS Entec	
10	Jõgevamaa	Voore asula ja paisjärve maa-ala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH	2001	Vesiehitus	Silver Riige, AS Maves	
11	Lääne-Virumaa	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine	2004	Jäätmekäitlus	Enno Kirt, OÜ Enno Kirt Projekt	
12	Lääne-Virumaa	Kunda sadama vedellastiterminali KMH	2004	Tööstus	Rein Kitsing, AS Merin	
13	Lääne-Virumaa	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	2004	Põllumajandus	Toomas Pallo, OÜ ELLE	
14	Pärnumaa	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	2002	Energeetika	Kuido Kartau, OÜ Hendrikson&Ko	
15	Pärnumaa	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH	2004	Tööstus	Kuido Kartau, OÜ Hendrikson&Ko	
16	Pärnumaa	Niimiste seafarmi KMH	2005	Põllumajandus	Toomas Pallo, ELLE OÜ	
17	Saaremaa	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	2005	Energeetika	Kuido Kartau, OÜ Hendrikson&Ko	
18	Saaremaa	Valjala seakasvatuse lägakäitlus-seadme ehitamise ja kasutamise KMH	2005	Jäätmekäitlus	Aare Kuusik, OÜ Vetepere	
19	Tartumaa	Laguja prügila sulgemise seotud keskkonnamõju hindamine	2004	Jäätmekäitlus	Juhan Ruut, FIE	
20	Tartumaa	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	2002	Puhkemajandus	Anne Rooma, AS Kobras	

21	Tartumaa	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	2004	Teeehitus	Urmas Uri, AS Kobras
----	----------	---	------	-----------	-------------------------

Lisaks pakkusid Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse ja tehnoloogia osakonna spetsialistid välja kuus keskkonnaministri järelevalves olnud KMH juhtumit (vt allpool).

Tabel 1 (järg)

Jrk nr	Maakond	KMH juhtumi nimetus	KMH algatamise aasta	Tegevusvaldkond	KMH juhtekspert	KMH 1, KMH 2
22	Saaremaa	Saaremaa sadama ehitamise KMH	2003	Sadam	Rein Ratas, AS Tallmac	
23	Harjumaa	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine	2004	Sadam	Ahto Järvik, Eesti Mereakadeemia	
24	Harjumaa	Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	2002	Tööstus	Karin Juhat, OÜ E-Konsult	
25	Harjumaa	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	2003	Maavara kaevandamine	Jüri Kask	
26	Harjumaa	Loode-Eesti jäätmekäitlusettevõtte 2002 keskkonnamõju hindamine		Jäätmekäitlus	Mihkel Vaarik, AS Entec	
27	Ida-Virumaa	Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	2002	Energeetika	Valdo Liblik, TPÜ Ökoloogia-instituut	

TÄNAME!

Lisa 7. Küsitletud asjaosalised

Jrk nr	KMH nimetus	Arendaja esindaja	KMH ekspert	KMH järelevalvaja esindaja	Otsustaja esindaja	Huvirühma esindaja(d)
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjätkorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	Andrus Uus, tehnikadirektor, AS DBT	Eike Riis, OÜ E-Konsult	Ly Jalakas, peaspetsialist, Harjumaa KKT	Sigrid Rajangu, keskkonnaameti juhataja, Viimsi VV	
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärilal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	Toomas Külaots, juhatuse esimees, OÜ Starhill	Rein Ratas, AS Tallmac	Ly Jalakas, peaspetsialist, Harjumaa KKT	Ly Jalakas, peaspetsialist, Harjumaa KKT	
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	Aap Mumme, juhatuse esimees, OÜ Slops	Peeter Kais, AS Maves	Ly Jalakas, peaspetsialist, Harjumaa KKT	Ly Jalakas, peaspetsialist, Harjumaa KKT	
4	Projekteerimise tehniline abi: E20 Tallinna–Narva maantee Vão–Maardu lõigu (9–17 km) rekonstrueerimise KMH	Raul Vibo, Hendrik Puhkim, Maanteeamet	Rein Kitsing, AS Merin	Ly Jalakas, peaspetsialist, Harjumaa KKT	Raul Vibo, Hendrik Puhkim, Maanteeamet	
5	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	Sigmond Kartau, juhataja, OÜ Irbeni	Kuido Kartau, Hendrikson&Ko	Triin Vall, spetsialist, Ida-Virumaa KKT	Ivo Korjus, abivallavanem, Aseri VV	
6	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	Jaak Jürgenson, keskkonna- ja tehnikaosakonna juhataja AS Viru Liimid	Aavo Rätsep, TLÜ ökoloogia instituudi Kirde-Eesti osakond	Triin Vall, spetsialist, Ida-Virumaa KKT	Triin Vall, spetsialist, Ida-Virumaa KKT	
7	Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	Vello Juhkov, abilinnapea, Jõhvi LV (ei vastanud)	Toomas Ideon, AS Maves (ei vastanud)	Triin Vall, spetsialist, Ida-Virumaa KKT	Aare Lehtpuu, abivallavanem, Jõhvi VV	
8	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	Toivo Tõnson, vallavanem, Põltsamaa VV	Arvo Järvet, Tartu Ülikool	Marju Markina, spetsialist, Jõgevamaa KKT	Marju Markina, Spetsialist, Jõgevamaa KKT	
9	T3 Jõhvi–Jõhvi–Tartu–Valga mnt Raja küla ümbersõidu KMH	Raul Vibo, Hendrik Puhkim, Maanteeamet	Lauri Aasalo, AS Entec	Marju Markina, Spetsialist, Jõgevamaa KKT	Raul Vibo, Hendrik Puhkim, Maanteeamet	
10	Voore asula ja paisjärve maa-ala detailplaneeringuga kavandatava tegevuse KMH	Toivo Kalling, abivallavanem, Saare VV	Silver Riige, AS Maves	Marju Markina, spetsialist, Jõgevamaa KKT	Toivo Kalling, abivallavanem, Saare VV	
11	Kunda linna rooveepuhasti rekonstrueerimine	Anne Paavel, linnasekretär, Kunda LV	Enno Kirt, Enno Kirt projekt OÜ	Taimar Ala, peaspetsialist, Lääne-Virumaa KKT	Riina Sooäär, arendusnõunik, Kunda LV (ei vastanud)	
12	Kunda sadama vedellastitermi-nali KMH	Aadu Kana, vanemnõunik, AS Kunda Nordic Tsement	Rein Kitsing, AS Merin	Taimar Ala, peaspetsialist, Lääne-Virumaa KKT	Riina Sooäär, arendusnõunik, Kunda LV (ei vastanud)	
13	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	Terje Küla, keskkonna-spetsialist, OÜ Voore Mõis	Toomas Pallo, OÜ ELLE	Taimar Ala, peaspetsialist, Lääne-Virumaa KKT	Raigo Rebane, keskkonnanõunik, Vinni VV	MTÜ ERL
14	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	Toivo Reimal, juhatuse liige, Tuuleenergia OÜ	Kuido Kartau, Hendrikson&Ko	Toomas Kalda, spetsialist, Pärnumaa KKT	Marii Altmann, arengu- ja keskkonnanõunik, Varbla VV	SA Kihnu Väina Merepark

15	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH	Priit Udras, juhataja, juhatus liige, AS Pomes Feeds	Kuido Kartau, Hendrikson&Ko	Toomas Kalda, spetsialist, Pärnumaa KKT	Priit Annus, keskkonna- ja maanõunik, Audru VV	
16	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	Terje Küla, keskkonnaspetsialist, OÜ Lõpe Agro	Toomas Pallo, OÜ ELLE	Toomas Kalda, spetsialist, Pärnumaa KKT	Enn Mäesalu, keskkonna- ja maanõunik, Tori VV	
17	Paduri IV maaüksusele kavandavate tuuleturbiinide rajamise KMH	Egon Sepp, juhataja, OÜ GRGM Projekt	Kuido Kartau, Hendrikson&Ko	Urve Saar, peaspetsialist, Saaremaa KKT	Peeter Arikas, ehitusnõunik, Kaarma VV	
18	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	Peep Kruuser, objektijuht, OÜ Saare ECONOMICS	Aare Kuusiku, OÜ Vetepere	Urve Saar, peaspetsialist, Saaremaa KKT	Maarika Saks, planeerimis- ja arendusspetsialist, Valjala VV	
19	Laguja prügilala sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	Sven Tarto, keskkonnaspetsialist, Nõo VV	Juhan Ruut, FIE	Ivo Ojamäe, peaspetsialist, Tartumaa KKT	Sven Tarto, keskkonnaspetsialist, Nõo VV	MTÜ ERL
20	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	Sven Tarto, keskkonnaspetsialist, Nõo VV	Anne Rooma, AS Kobras	Ivo Ojamäe, peaspetsialist, Tartumaa KKT	Sven Tarto, keskkonnaspetsialist, Nõo VV	MTÜ ERL
21	Näituse tänava liiklustunneli uuusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	Ülle Mauer, linnamajanduse osakonna keskkonnateenistuse juhataja, Tartu LV	Urmas Uri, AS Kobras	Ivo Ojamäe, peaspetsialist, Tartumaa KKT	Ülle Mauer, linnamajanduse osakonna keskkonnateenistuse juhataja, Tartu LV	MTÜ ERL
22	Saaremaa sadama ehitamise KMH	Andres Linnamägi, peaspetsialist, AS Tallinna Sadam	Rein Ratas, AS Tallmac	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	SA ELF; MTÜ ERL; MTÜ EOÜ; MTÜ Saaremaa Linnuklubi
23	Lahesuu sadama süvenduse keskkonnamõju hindamine	Nalmond Meri, haldusjuht, AS Lahesuu Sadam	Ahto Järvik, Eesti Mereakadeemia	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	
24	Muuga sadama sõeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	Andres Linnamägi, peaspetsialist, AS Tallinna Sadam	Karin Juhat, OÜ E-Konsult	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	
25	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	Andres Linnamägi, peaspetsialist, AS Tallinna Sadam	Jüri Kask, TTÜ Meresüsteemide Instituut	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	SA ELF
26	Loode-Eesti jäätmeäitlusettevõtte keskkonnamõju hindamine	Katy Pärn, keskkonna- ja kvaliteedijuht, AS Ragn-Sells	Mihkel Vaarik, AS Entec	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	Priidu Kalbre, abivallavanem-arendusnõunik, Saue VV (ei vastanud)	Seltsing "Puhta Ääsmäe eest!"; MTÜ ERL
27	Eesti Elektriijaamade 8. ploki ja Balti Elektriijaamade 11. ploki renoveerimisprojekti KMH	Arvo Tordik, keskkonnajuht, AS Narva Elektriijaamad	Valdo Liblik, TLÜ Ökoloogia Instituudi Kirde-Eesti osakond	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	Irma Pakkonen, spetsialist, Eduard Sizov, peaspetsialist, Keskkonnaministeerium	

Lisa 8. Asjaosaliste hinnang uuritavate KMH-de kohta

Jrk nr	Aspektid	Osapool	Uuritavad KMHd									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			Kunda reoveepuhasti ¹	Kunda vedellast ²	V-Jaagupi	V-Kamari	T3	Voore	Niimiste ³	Audru	Tamba	Laguja ³
1	Huvirühmade määratlemine ja kaasamine (teavitamine)	KMH ekspert	+	++	++	++	+	++	++	+	+	++
		KKT/KKM	+	+	+	++	+	++	++	+	+	++
		HR			+						0	+
2	Avalike koosolekute läbiviimine	KMH ekspert	+	++	++	+	++		++	++	+	++
		KKT/KKM	+	+	+	++	+	++	++	++	+	++
		HR			+						+	++
3	Huvirühmadele tagasiside andmine	KMH ekspert	+	++	++	++	+	++	++	+	+	+
		KKT/KKM	+	+	+				++	+	+	+
		HR			+						0	++
4	Mõjude määratlemine ja analüüs	KMH ekspert	++	++	+	++	++	++	+	++	+	++
		KKT/KKM	0	0	+	+	+	+	++	+	+	++
		HR			+						0	++
5	Asukoha valik	KMH ekspert	++	+	+	++	++	++	+	+	+	-
		KKT/ KKM	+	+	0				+	0	0	-
		HR			0						0	-
6	Alternatiivide valik	KMH ekspert	++	+	0	+	+	+	0	++	++	++
		KKT/ KKM	0	+	0	+	+	+	+	+	+	++
		HR			+						0	
7	KMH aruande sisuline vormistus	KMH ekspert	+	+	++	++	+	++	++	++	++	++
		KKT/ KKM	0	+	+	++	+	++	++	+	+	++
		HR			+						++	++
8	KMH aruande tehniline vormistus	KMH ekspert	+	+	++	+	+	+	++	++	++	++
		KKT/KKM	+	+	+	+	+	++	++	+	+	+
		HR			+						++	++

1 KMHd, mille vältus oli 4 kuud ja vähem ja mille aruande põhiteksti maht oli 30 lk ja vähem

2 KMHd, mille aruande põhiteksti maht oli 30 lk ja vähem

3 KMHd, mille vältus oli 4 kuud ja vähem

Uuritavad KMHd																
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Näituse	Luke	Aseriaru	Viru Liimid	Kotinuka	Laheuuu	Prangli	Loode-Eesti	EE	Saaremaa	Sõeterminaal	Paduri	Valjala	DBT	Maardu	Slops	E20
++	+-	+	++		0	++	+	+	+	++	+	++	++	++	++	++
++	+	++	+	++	+	+	++		+		+	+				
++	+	++	+		++	+	0		+	+	++	++	++	++	++	++
++	++	++	++		0	++	0	++	0	++	+	++	++	++	++	++
++	+	++	++	++	++	+	0	0	+		++	++				
+	+-	+	+		+	++	+	+	+	+	+	+	++	++	++	++
+	+	++	+	++	+	+	0/+		0/+		+	0				
++	+-	+	++		++	++	+	++	+	++	+	++	+	++	++	++
++	++	+	+	+		+	0		0		+	+				
0	++	+	+		NA	+	+	++	NA	++	+	+	++		++	++
+	++	++	++	++	NA	+	0		NA		0	0				
0	++	++	++	++	NA	0	0		0							
++	+-	++	+		+	0	+	+	+	+	++	++	++	++	++	++
++	++	+	+	+	NA	0	0		0		+	0				
++	+-	++	++		+	+	+	++	+	+	++	++	++	++	++	++
++	++	++	++	++	+	0	0/-		0		+	+				
++	++	++	++	++	+	+	0		+		+	+				
+	+-	++	+		+	+	+	++	+	+	++	++	++	+	++	++
++	+	++	++	++	+	+	+		+		++	++				
++						+	0		+							

Lisa 9. 29.11.2005 Keskkonnaministeeriumis toimunud käesoleva töö tulemusi tutvustavast seminarist osavõtnute nimekiri

Jrk nr	Osaleja nimi	Firma, organisatsioon
1.	Ahto Järvik	Eesti Mereakadeemia
2.	Aide Kaar	OÜ E-Konsult
3.	Andres Kask	OÜ Altakon Grupp
4.	Andres Linnamägi	AS Tallina Sadam
5.	Anne Randmer	MTÜ Arenguprogrammide keskus EMIECO
6.	Anne Rooma	AS Kobras
7.	Anu Saue	Hiiumaa KKT
8.	Arvo Järvet	Tartu Ülikool
9.	Dagmar Heringas	Läänemaa KKT
10.	Eduard Sizov	Keskkonnaministeerium
11.	Ellin Unt	ELLE OÜ
12.	Enno Kirt	Enno Kirt Projekt OÜ
13.	Helen Poltimäe	SEI-Tallinn
14.	Helen Uustalu	Keskkonnaministeerium
15.	Helve Laos	Võrumaa KKT
16.	Herdis Fridolin	Keskkonnaministeerium
17.	Hetti Kask	Raplamaa KKT
18.	Inga Kindsigo	ELLE OÜ
19.	Irma Pakkonen	Keskkonnaministeerium
20.	Ivo Ojamäe	Tartumaa KKT
21.	Kaia Kirs	Loode-Eesti Jäätmekäitlusettevõte
22.	Kaja Peterson	SEI-Tallinn
23.	Kalju Kiis	Raplamaa KKT
24.	Karin Juhat	OÜ E-Konsult
25.	Kerli Rästa	Harjumaa KKT
26.	Kärt Mae	Keskkonnaministeerium
27.	Kärt Vaarmari	Eestimaa Looduse Fond
28.	Laur Linnupõld	OÜ E-Konsult
29.	Lembit Linnupõld	OÜ E-Konsult
30.	Liis Keerberg	Eesti Roheline Liikumine
31.	Ly Jalakas	Harjumaa KKT
32.	Mariliis Märtsen	Jõgevamaa KKT
33.	Margit Auväart	Keskkonnaministeerium
34.	Meelis Järvemägi	Põlvamaa KKT
35.	Meelis Uustal	SEI-Tallinn, TLÜ
36.	Mihkel Vaarik	AS Entec
37.	Peeter Arikas	Kaarma VV
38.	Piret Kuldna	SEI-Tallinn
39.	Raul Vibo	Maanteeamet
40.	Reeli Susi	Raplamaa KKT
41.	Rein Kitsing	AS Merin

42.	Silver Riige	AS Maves
43.	Terje Küla	AS Lõpe Agro
44.	Siret Punnisk	Põlvamaa KKT
45.	Toivo Tõnson	Põltsamaa VV
46.	Toomas Kalda	Pärnumaa KKT
47.	Triin Rand	Saue VV
48.	Tõnis Pöder	Tallinna Ülikool
49.	Valdo Liblik	TLÜ Ökoloogia Instituudi Kirde-Eesti osak
50.	Valdur Lahtvee	SEI-Tallinn
51.	Veronika Verš	Keskkonnaministeerium
52.	Ülle Mauer	Tartu LV

5 Keskkonnamõju hindamine Euroopa Kohtu ja Eesti kohtute praktikas

P. Kuldna ja M. Uustal

5.1 Töö eesmärk

Käesolevas peatükis käsitletakse keskkonnamõju hindamist Euroopa Kohtu ja Eesti kohtute praktikas. Selleks analüüsiti kõigepealt Euroopa Liidu direktiivide 85/337/EMÜ³³ ja 97/11/EÜ³⁴ (nn KMH direktiivid) ning direktiivi 92/43/EMÜ³⁵ (loodusdirektiiv) artikli 6 lõigete 3 ja 4 rakendamisega seotud Euroopa Ühenduste Kohtu olulisemaid kaasusi. Seejärel koguti kokku keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse (KeHAS, RT I 2000, 54, 348) rakendamisega seotud kohtuasjad Eesti kohtute praktikas. Töö tehti Keskkonnaministeeriumi ja SA Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinna) vahel 21. juulil 2005 sõlmitud töövõtulepingu nr K-13-3-2005/1317 raames.

Töös tuuakse välja kohtu eri astmete seisukohad ja otsused. Seejuures hoidutakse autoriteetsetest hinnangutest kohtulahenditele, kuna kasutada olnud aeg ei võimaldanud seda järjepidevalt teha.

Tööjaotus ekspertide vahel käesolevas töös oli järgmine: Meelis Uustal koondas ja süstematiseeris uuritavad kaasused, Piret Kuldna koostas statistilise ülevaate ja analüüsis saadud tulemusi.

5.2 Metoodika

5.2.1 Euroopa Ühenduste Kohtu KMH kohtupraktika

Käesoleva töö valimi moodustavad Euroopa Kohtus lõpuni menetletud kohtuasjad, s.t kohtuotsuseni jõudnud kaasused. Ülevaatlikkuse huvides on peatükis 5.3 kirjeldatud kogu menetlusprotsessi, alates menetlusest Euroopa Komisjonis kuni otsuse langetamiseni Euroopa Kohtus.

Andmeid Euroopa Kohtu lahendite kohta saadi Euroopa Kohtu koduleheküljelt, kasutades vastavat otsinguvormi.³⁶ Nimetatud otsing võimaldab tutvuda kohtulahenditega alates 17. juunist 1997, seetõttu kuuluvad töös käsitletud kohtulahendid peamiselt ajavahemikku 17.06.1997–1.09.2005. Otsingu märksõnadena kasutati direktiivide numbreid, vastavalt siis “85/337”, “97/11” ja “92/43”. Direktiivi 92/43/EMÜ puhul valiti ainult need kaebused, milles oluline teema seondus artikli 6 lõigetega 3 ja 4.

³³ Nõukogu direktiiv 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta.

³⁴ Nõukogu direktiiv 97/11/EÜ, millega muudetakse direktiivi 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eratööde keskkonnamõju hindamise kohta.

³⁵ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta.

³⁶ <http://curia.eu.int/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en>

Andmeid 1997. aastast varasemate kohtulahendite kohta leidub Euroopa Kohtu registris,³⁷ kuhu on sisestatud kõik kaasused alates 1953. aastast. Et aga kohtulahendeid on selles võimalik otsida vaid kohtuasja numbri, mitte märksõna järgi, ning aastatest 1985–1997 on registris ligi 7000 kaasust, siis nende hulgast käesoleva töö jaoks paarikümnet olulist lahendit otsida ei oleks olnud otstarbekas.

Seetõttu kasutati enne 17. juunit 1997 lahenduse saanud kaasuste valikuks teist viisi. Nimelt sai Euroopa keskkonnaõiguse veebileheküljel oleva nimestiku “List of the leading cases and judgements of the ECJ on environment”³⁸ järgi välja võtta alates direktiivide jõustumisest menetletud oluliste kaasuste numbrid, mille alusel sai kaasuse kirjelduse üles otsida Euroopa Kohtu registrist.

Nende otsingute tulemusena valiti välja 31 olulisemat kohtukaasust, neist 20 on seotud KMH direktiividega ja 11 loodusdirektiiviga. Need kaasused on koondatud lissasse 1. Näiteks ei ole lissas välja toodud kõiki kaasi, milles vaidluse all oli loodusdirektiivi kehtima hakkamise aeg, kuna see küsimus ei ole Eesti jaoks enam päevakohane (C-166/97).

Lisa 1 sisaldab järgmisi andmeid kaasuste kohta:

1. Kohtuasja number (C-.../...)
2. Pooled (hagimenetluses Euroopa Komisjon vs. liikmesriik, eelotsusemenetluses liikmesriigi kohtu menetluse pooled)
3. Kaasuse lühitutvustus (autorite kokkuvõte eesti keeles)
4. Hagiavalduse või taotluse kuupäev
5. Kohtujuristi arvamuse kuupäev
6. Kohtuotsuse kuupäev
7. Kohtuasjas käsitletud KMH etapid (eelhinnang/*screening*, KMH programm/*scoping*, mõju hindamine/*impact assessment* ja/või konsulteerimine ja üldsuse osalemine/*consultations and public participation*)
8. Hagiavalduse või taotluse sisu (lühendatud kujul inglise keeles)
9. Euroopa Kohtu otsus (inglise keeles)
10. Kohtu põhjendused (inglise keeles; juhul kui arutlusel oli ka käesolevast uuringust välja jäävaid direktiive, direktiivide artikleid või lõikeid, esitatakse põhjendused lühendatult)
11. Internetilink

Lisa 1 on kakskeelne – eesti- ja ingliskeelne. Kuigi alates 1. maist 2004 tehtud kohtuotsused on saadaval ka eesti keeles, on käesolevas töös kõikides uuritavates kaasustes jäädud ingliskeelse tõlke juurde nendes osades, mis puudutavad hagiavalduse sisu, Euroopa Kohtu otsust ja kohtu põhjendusi. Eestikeelset tõlget ei ole kasutatud seetõttu, et ingliskeelsete ja eestikeelsete tekstide võrdlemisel leiti olulisi vigu, kõiki tõlkeid aga ei olnud käesoleva töö piires võimalik kontrollida. Näiteks kohtu lause kaasuse C-441/03 punktis 26, mis on inglise keelde tõlgitud kui “Within the procedural context thus outlined, it is only where the assessment required under Article 6(3) of Directive 92/43 is negative and in the absence of alternative solutions that, where the plan or project must nevertheless be carried out for imperative reasons of overriding public interest, **the examination laid down in Article 6(4) must be undertaken**”³⁹, on eesti keeles järgmine: “Eespool kirjeldatud menetluses **võib artikli 6 lõikes 4 sätestatud asendusmeetmed võtta** vaid juhul, kui kõnealuse artikli lõikes 3 sätestatud asjakohase hindamise tulemus on negatiivne ja kui puuduvad

³⁷ <http://curia.eu.int/et/content/juris/index.htm>

³⁸ <http://europa.eu.int/comm/environment/law/index.htm>. Viimati täiendatud 15.03.2005.

³⁹ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62003J0441

alternatiivsed lahendused, kuid kava või projekt tuleb üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel siiski ellu viia.”⁴⁰ Selline tõlge on aga vale ja vastuolus loodusdirektiivi sõnastuse ja eesmärkidega.

KMH direktiividega seotud kohtuasjades on lisa 1 välja toodud vaadeldavas juhtumis käsitletud keskkonnamõju hindamise olulised etapid: eelhindang (kui käsitleti direktiivi 85/337 artikleid 2 ja/või 4), KMH programm (artikkel 5), mõju hindamine (artikkel 3) ja/või konsultatsioonid ja üldsuse osalemine (artiklid 6–9). Eesmärk oli anda lugejale parem ülevaade kaasuse olulistest aspektidest.

Juhtumite puhul, kus küsitakse arvamust Euroopa Kohtult, ei ole ruumi kokkuhoiu mõttes välja toodud kohtu põhjendusi. Viimastega saab tutvuda kohtulahendi Interneti-lehel vastava lingi abil.

Kohtu põhjenduste olulisemad aspektid on trükitud paksus kirjas, poolte seisukohad on parema eristamise huvides esitatud allakriipsutatult.

5.2.2 Eesti kohtute KMH kohtupraktika

Andmed keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse (KeHAS) kohta käivatest kohtulahenditest saadi kolmest elektroonilisest allikast: kohtulahendite ja -statistika andmekogu⁴¹, Riigikohtu Interneti-lehekülj⁴² ja Tartu Ringkonnakohtu Interneti-lehekülj⁴³.

KeHAS-i teemalisi kohtulahendeid otsiti nimetatud allikatest ajavahemikust 1.01.2001–2.04.2005.⁴⁴ Alates kohtulahendite sisestamise kuupäevast (1.10.2001) otsiti kaasusi vaid kohtulahendite ja -statistika andmekogust. Paljudel juhtudel ei olnud selles andmekogus esimese astme kohtu lahendeid ning informatsiooni madalama astme kohtu otsuste kohta saadi kõrgema astme kohtute otsuste sisust.

Kohtulahendeid otsiti nimetatud registritest, kasutades keskkonnamõju hindamise teemalisi märksõnu, nagu *keskkonnamõju*, *keskkonnamõju hindamine*, *KMH*, *KeHAS* jt. Päringute tulemusena leitud 27 kohtulahendit kanti Exceli tabelisse (Lisa 2). Sama kaasuse eri astmete lahendid on paigutatud tabelis sama järjekorranumbri alla. Kokku on kaasusi 13.

Töö eesmärk oli koondada ühte tabelisse kõik KeHAS-i täitmisega seotud kohtulahendid, nii et probleemseid KMH valdkondi oleks kerge leida, saaks analüüsida kohtuotsuse menetlemise kiirust ja tulemusi ning tuua välja osapooled ja kohtulahendite olulisus keskkonnamõju hindamise praktika muutmise korral. Koondtabel keskkonnamõju hindamise seaduse rakendamise vaidlustamistest Eesti kohtutes sisaldab järgmisi välju (Lisa 2):

1. Järjekorranumber
2. Kohtuasja number
3. Asja menetlenud kohus
4. Kohtuasja nimetus (kokkuvõte)
5. Menetluse alus (kaebus)
6. Kohtuotsuse kuupäev
7. Kaebaja(d) (nimed)
8. Kohtuotsus (kokkuvõte)
9. Kohtulahendi olulisemad punktid (kokkuvõte)
10. Märksõnad (autorite määratlus)
11. Kohtuotsuse Interneti-link

⁴⁰ <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0441:ET:HTML>

⁴¹ <http://kola.just.ee>

⁴² <http://www.nc.ee>

⁴³ <http://www.tarturk.just.ee>

⁴⁴ KeHAS-i kehtimise aeg. 3. aprillil 2005 jõustus keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (RT I, 2005, 15, 87).

Märksõnade puhul kirjeldatakse paari sõnaga kohtulahendi keskseid probleeme (nt asukohavaliku hindamine, KMH algatamine, prügila rajamine jpt). Kohtu seisukohad ja otsused KMH-d puudutavates küsimustes on ära toodud aruande põhiosas (ptk 5.4.4). Olulisemad järeldused on seejuures allakriipsutusega. Kohtuotsustele on lisatud ka Interneti-link, kui see oli olemas, mis võimaldab tutvuda kohtulahendi originaaliga.

5.3 Euroopa Ühenduse õiguse täitmise tagamine Euroopa Komisjonis ja Euroopa Kohtus

5.3.1 Menetlus Euroopa Komisjonis

Nii nagu Euroopa Kohtul, tuleb ka Euroopa Komisjonil tagada, et Euroopa Ühenduse õigust kohaldatakse liikmesriikides õigesti. Komisjon vaatab läbi ühenduse õiguse rikkumise juhud, kas omal algatusel või lähtudes liikmesriigi või eraisiku avaldusest. Kui komisjon leiab, et mõni Euroopa Liidu liikmesriik ei kohalda ühenduse õigust õigesti ega täida seega oma seaduslikke kohustusi, algatab ta rikkumismenetluse (*infringement procedure*). Rikkumismenetlusel on kolm etappi.

1. etapis saadab komisjon liikmesriigi valitsusele ametliku märgukirja (*Letter of Formal Notice*), milles komisjon esitab oma seisukohad liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta ning kehtestab tähtaja, mille jooksul peab kõnesolev liikmesriik saatma komisjonile üksikasjaliku vastuse.

2. etapp käivitub juhul, kui liikmesriik ei ole määratud ajaks esitanud nõutud informatsiooni või kui komisjon liikmesriigi esitatud selgitustega rahule ei jää. Komisjon esitab liikmesriigile põhjendatud arvamuse (*Reasoned Opinion*), milles määratleb selgelt rikkumise ulatuse ning põhjendab rikkumismenetluse algatamist.

3. etapis võib komisjon pöörduda kohtusse (*Reference to Court*), juhul kui liikmesriik ei ole põhjendatud seisukohas toodud tähtjaks (tavaliselt kaks kuud) nõudmisi täitnud. Kohtu otsused on liikmesriikidele siduvad.

5.3.2 Hagimenetlus Euroopa Kohtus

Hagi esitatakse Euroopa Kohtusse kohtusekretärile adresseeritud kirjaliku avaldusega. Kohtusekretär (*registrar*) avaldab teate hagi kohta Euroopa Liidu Teatajas.⁴⁵ Igale kohtuasjale määratakse ettekandja-kohtunik (*judge*) ja kohtujurist (*advocate-general*). Kohtuasja menetlus koosneb kahest staadiumist: kirjalik ja suuline.

Esimeses staadiumis on hagi vastaspoolel üks kuu aega oma kirjaliku vastuse (*defence*) esitamiseks. Hagejal on õigus esitada ka oma repliik (*reply*) ning seejärel kostjal vasturepliik (*rejoinder*), mida tuleb iga kord teha ühe kuu jooksul. Seejärel palutakse pooltel ühe kuu jooksul osutada, kas nad taotlevad suulise istungi korraldamist kohtukõnede esitamiseks. Kohtuasja ettekandja-kohtunik koostab ettekande (*report*), milles teeb kokkuvõtte poolte seisukohtadest ja kohtuasja taustast. Selle ettekande põhjal esitab kohtujurist oma suulise arvamuse. Esitise põhjal koostab ettekandja-kohtunik omakorda otsuse eelnõu, mille vaatavad läbi kohtu teised liikmed.

Teine menetluse staadium on avalik istung (*hearing*). Põhimõtteliselt toimub see kogu kohtu (täiskogu) ees, kuid istungid võivad toimuda ka kolme- kuni viieliikmelistes kodades, sõltuvalt kohtuasja tähtsusest ja keerukusest. Istungil esitavad poolte advokaadid oma seisukohad (*arguments*) kohtunikele ja kohtujuristile, kes võivad neile küsimusi esitada. Mõni nädal hiljem peetaval avalikul kohtuistungil (*sitting*) teeb kohtujurist oma esitise (*opinion*) kohtule, mille järel kohtunikud langetavad oma otsuse (*judgement*).

Kohtuotsused tehakse lihthälteenamusega ja kuulutatakse välja avalikul istungil. Eriarvamusi ei esitata. Kui Euroopa Kohus veendub kohustuse rikkumises, peab liikmesriik selle viivitamatult

⁴⁵ <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOIndex.do?ihmlang=en>

täitma. Kui kohus veendub komisjoni esitatud uue hagi põhjal, et asjaomane liikmesriik ei ole kohtu otsust täitnud, võib kohus komisjoni taotlusel panna liikmesriigile kohustuse tasuda põhisumma ja/või trahv (*fixed or a periodic financial penalty*).

5.3.3 Eelotsusemenetlus Euroopa Kohtus

Euroopa Kohtu poole pöörduvad ka siseriiklikud kohtud, et taotleda ühenduse õigusnormi tõlgendamise või kehtivuse täpsustamist. Euroopa Kohus esitab oma arvamuse eelotsuse (*preliminary ruling*) vormis, mis on siduv nii adressaadiks olevale siseriiklikule kohtule kui ka teistele siseriiklikele kohtutele, kes lahendavad samasugust probleemi.

Esimeses, kirjalikus staadiumis erineb eelotsusemenetlus hagimenetlusest.

Siseriiklik kohus esitab Euroopa Kohtule ühenduse õigusnormi tõlgendamist või kehtivust puudutavad küsimused siseriiklike menetlusnormide kohaselt tehtud otsuse või määruse vormis. Pärast eelotsusetaotluse tõlkimist kõikidesse ühenduse keeltesse teavitab kohtusekretär peale kõikide kohtuasja menetluse poolte ka liikmesriike ja institutsioone. Kohtusekretär avaldab Euroopa Liidu Teatajas teate menetluses osalevate poolte ning esitatud eelotsuse küsimuse põhisisu kohta. Pooltel, liikmesriikidel ja ühenduse institutsioonidel on Euroopa Kohtule oma kirjalike märkuste (*observations*) esitamiseks aega kaks kuud.

Edasi toimub menetlus identselt hagimenetlusega. Kõik need, kellel on õigus esitada kirjalikke märkusi, võivad suuliselt istungil esitada ka oma argumentid. Kui kohtujurist on esitanud oma ettepaneku (*opinion*) ja kui kohtunike nõupidamine on lõppenud, kuulutatakse kohtuotsus avalikul kohtuistungil välja ning kohtusekretär saadab selle eelotsust taotlenud siseriiklikule kohtule, liikmesriikidele ja huvitatud institutsioonidele.

5.4 Töö tulemused ja analüüs

5.4.1 Euroopa Kohtu KMH kohtupraktika. Üldülevaade

Euroopa Kohtus kuni 1. septembrini 2005 menetletud ja käesoleva töö jaoks olulised **KMH direktiividega** (85/337/EMÜ, 97/11/EÜ) seotud kohtuasjad võib jagada kolme rühma:

- 1) KMH direktiivide mittetäielik või hilinevad ülevõtmine siseriiklikku õigusse – kohustuste täitmata jätmise kindlakstegemise hagi, kokku 10 kaasust
- 2) keskkonnamõju hindamata jätmise – tegevusetuse vaidlustamise hagi, 5 kaasust
- 3) KMH direktiivide sätete tõlgendamiseks arvamuse küsimine Euroopa Kohtult – eelotsuse taotlus, 5 kaasust

Kokku on töös uuritavaid KMH direktiividega seotud kaasusi 20.

Loodusdirektiivi (92/43/EMÜ) artikli 6(3) ja (4) täitmisega seotud hagid, mis olid 1. septembrini 2005 jõudnud kohtuotsuseni, on järgmised:

- 1) loodusdirektiivi artikli 6(3) ja (4) mittetäielik või hilinevad ülevõtmine siseriiklikusse õigusse – 7 kaasust
- 2) loodusdirektiivi artikli 6(3) ja (4) ebaõige täitmine või täitmata jätmise – 2 kaasust
- 3) loodusdirektiivi artikli 6(3) ja (4) tõlgendamiseks arvamuse küsimine – 2 kaasust

Kokku analüüsitakse 11 loodusdirektiivi kaasust.

KMH direktiivide menetlustes tehti kohtuotsuseid 1995. aastal – 1; 1996 – 2; 1998 – 2; 1999 – 3; 2000 – 1; 2001 – 1, 2002 – 4; 2004 – 5; 2005 – 1.

Keskmiselt kulus avalduse esitamisest kuni kohtuotsuse langetamiseni 25 kuud (kõige vähem 12, kõige rohkem 51 kuud).

Loodusdirektiivi artikli 6(3) ja (4) kohtuasjades langetati otsuseid 2000. aastal – 2, 2002 – 1, 2003 – 4, 2004 – 2 ja 2005 – 2.

Sealjuures kulus kohtuasja algatamisest kuni kohtuotsuse tegemiseni keskmiselt 20 kuud (kõige vähem 11, kõige kauem 29 kuud).

Euroopa Komisjoni esitatud KMH direktiivide alased kaebused liikmesriikide vastu (seega välja arvatud eelotsusetaotlused) rahuldati täielikult või osaliselt 13 korral, rahuldamata jäeti kahel juhul. Rahuldamata jäeti tegevusetuse vaidlustamise hagid C-431/92 ja C-117/02.

Liikmesriik, kelle vastu komisjon KMH asjus Euroopa Kohtusse pöördus, oli kolmel korral Belgia, kahel korral Hispaania, Itaalia, Portugal ja Saksamaa ning ühel korral Iirimaa, Luksemburg, Prantsusmaa ja Suurbritannia.

Loodusdirektiivi artikliga 6 seotud kaebused liikmesriikide vastu rahuldati täielikult või osaliselt 7 kohtuvaidluses, ühes kohtuasjas jäeti artikli 6(3) kohta käiv kaebus rahuldamata (C-374/98).

Direktiiviga seoses on komisjon pöördunud kohtusse järgmiste riikide vastu: kahes menetluses Belgia ja Prantsusmaa, ühes menetluses Austria, Holland, Itaalia, Luksemburg ja Portugal.

5.4.2 Kohtulahendid

5.4.2.1 Direktiivide ülevõtmine siseriiklikku õigusse

5.4.2.1.1 KMH direktiivid

Et otsustada, kas liikmesriik on rikkunud oma kohustusi direktiivi ülevõtmisel, hindab Euroopa Kohus, milline oli ülevõtmise seis liikmesriigis selleks põhjendatud arvamuses antud tähtajaks. Kui põhjendatud arvamuses esitatud tähtaeg on ületatud, siis ei loe see, kui nõutavad õigusaktid on kohtuistungil ajal ettevalmistamisel või selleks ajaks vastu võetud.

Siseriiklikusse õigusse ülevõtmise rikkumise tõestamiseks hindab Euroopa Kohus, kuidas on direktiiv siseriiklikusse õigusesse üle võetud, ega pea rikkumist tõestama puudulikult ülevõetud õigusakti rakendamise tegelike tagajärgedega. Vastuväide, et puudulikult ülevõtmisel ei ole olnud negatiivseid tagajärgi, on seega ebaoluline (vt komisjon *vs.* Portugal, C-150/97).

Enim on eksitud **direktiivi 85/337 artiklite 2(1) ja 4(2)** korrektse ülevõtmise vastu, mis määratlevad, millistele projektidele tuleb kohaldada keskkonnamõju hindamist.

Viiel juhul on liikmesriigid võimalikust KMH kohustusest juba ette välja jätnud projekte (ilma kriteeriume täpsustamata), mis kuuluvad direktiivi II lisas toodud klassidesse ehk valdkondadesse (artikkel 4(2)). Üks selline klass oli näiteks turba kaevandamine (vt komisjon *vs.* Iirimaa, C-392/96).

Ka siis, kui teatud projektide puhul nõuavad mõju hindamist teised keskkonnaseadusaktid (nt loodusdirektiiv), ei ole selliste projektide väljajätmine võimalikust KMH kohustusest KMH direktiivi järgi (C-392/96, C-474/99) põhjendatud.

Otsustades, milliseid projekte tuleb hinnata keskkonnamõjust lähtuvalt, kehtestasid liikmesriigid mõnel juhtumil kriteeriumiks ainult projekti mahu, jättes välja projektide laadi (iseloomu) ja asukohast tulenevad kriteeriumid (artikkel 2(1)).

Arvestada tuleb ka projektide kumulatiivset mõju. Näiteks võib ühe projekti keskkonnamõju jääda alla seatud kriteeriumi, kuid mitu projekti samal alal võivad koos põhjustada olulist keskkonnamõju.

Samuti on eksitud näiteks **85/337 artiklite 2(3), 5, 7, 8, 9, 12 ja 97/11 artiklite 1 ja 3** nõuete vastu, kus neid ei võetud üle õigeaks ajaks, võeti üle mittetäielikult või ei teavitatud õigusaktide jõustamisest komisjoni.

Siinjuures ei ole liikmesriigil lubatud apelleerida siseriikliku õigussüsteemi sätetele, tavadele või tingimustele, põhjendamaks direktiivist tulenevate kohustuste ja tähtaegade mittejärgimist. Vt nt komisjon *vs.* Portugal (C-150/97), kus Portugal põhjendas direktiivi 85/337 artikli 12(1) ebaõiget kohaldamist sellega, et Portugali tsiviilkoodeksi järgi ei saa seadusi jõustada tagasiulatuvalt.

Ka ei saa seaduste ja määruste ettevalmistamisega seotud siseriiklikud raskused vabastada liikmesriiki tema kohustustest Euroopa Ühenduse ees. Vt nt komisjon *vs.* Hispaania (C-474/99), kus Hispaania põhjendab sellega direktiivi teatud artiklite tähtjaks ülevõtmata jätmist.

Direktiivi mittetäieliku ülevõtmist ei saa põhjendada väitega, et teatud piirkonna geograafilise asendi ja linnakeskkonna tõttu on seal välistatud tööstusrajatised, millel võib olla oluline keskkonnamõju teistele liikmesriikidele, ning seetõttu ei ole vaja selle piirkonna õigusse üle võtta direktiivi 85/337 piiriülest mõju käsitlevad artiklid 7 ja 9 (vt C-133/94, direktiivi ülevõtmine Brüsseli piirkonna õigusse). Euroopa Kohus toetas komisjoni, et piiriülene mõju ei pruugi tekkida ainult piiriäärsetest rajatistest, vaid ka sisemaal asuvatest rajatistest õhu- või veekandereostuse teel.

Direktiivi 85/337 artikkel 12(2) sätestab, et liikmesriigid peavad edastama Euroopa Komisjonile selle direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud siseriiklike õigusnormide teksti. Siinjuures tuleb esitada kõikide vastavate õigusnormide tekst, tegemata vahet kas liikmesriik on föderaalne või tsentraliseeritud riigistruktuuriga. Kaasuses komisjon *vs.* Saksamaa (C-301/95) oli Saksamaa edastanud komisjonile küll KMH seaduse teksti, kuid mitte liidumaades vastuvõetud õigusnorme, põhjendades seda sellega, et föderaalne KMH seadus tagab direktiivi täieliku ülevõtmise, sh liidumaades, mis aga Euroopa Kohust ei rahuldanud.

Puhtalt töökorralduslikke tavasid, mida ametivõimud võivad oma tahtmise järgi muuta, ei saa pidada direktiivi ülevõtmiseks. Vt nt komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-348/01), kus Prantsusmaa oli seisukohal, et kuigi määratud tähtjaks ei suutnud ta direktiivi 97/11 artiklit 1(7) ja (11) üle võtta, on ta alati rakendanud asjaajamise head tava ja seega täitnud nimetatud artiklite nõudeid.

5.4.2.1.2 Loodusdirektiivi artikkel 6(3) ja (4)

Lisaks eelmises peatükis (5.4.2.1.1) väljatoodud KMH direktiivide ülevõtmise probleemsetele kohtadele võib loodusdirektiivi artikli 6(3) ja (4) osas esile tuua veel mitmeid olulisi aspekte.

Rohkem kui ühes kaasuses oli küsimus, **millistele projektidele tuleb teha asjakohane hindamine** (*appropriate assessment*). Kohtuasjas C-256/98 oli Prantsusmaa kehtestanud siseriikliku õigusnormi, mis võimaldas keskkonnamõju hindamisest loobuda olenevalt kavandatava projekti tüübist või selle madalast maksumusest. See aga on direktiivi eesmärgiga vastuolus. Artiklis 6(3) sisalduv säte, et asjakohaselt tuleb hinnata kava või projekti “mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju”, ei anna liikmeriigile õigust vabastada kavasid mõju hindamise kohustusest maksumuse või tüübi järgi. Teiseks ei nõudnud Prantsusmaa arengukavade mõju hindamist ala kaitseesmärke silmas pidades. Seega ei olnud artikkel 6(3) õigesti üle võetud.

Küll aga ei nõustunud kohus komisjoni väitega, et Prantsuse õigusaktides ei ole piisavalt täpselt üle võetud artiklis 6(3) viidatud mõistet *kava*, põhjendades seda seisukohaga, et direktiivis endas ei ole seda mõistet defineeritud.

Itaalia oli ebaõigesti sätestanud loodusdirektiivijärgse asjakohase mõju hindamise kohustuslikkuse vaid sellistele projektidele, mis olid loetletud keskkonnamõju hindamist käsitlevates siseriiklikes õigusaktides (C-143/02). Seega jäeti välja ülejäänud projektid, mis tõenäoliselt avaldavad ühenduse tähtsusega alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega.

Küsimuses, **mida peab asjakohane hindamine sisaldama**, ei toetanud kohus komisjoni väidet, et artikli 6(3) järgne hindamine peab sisaldama ka artikliga 6(4) sätestatud (asendusmeetmete väljatöötamine). Viimane tuleb teha siis, kui hindamise tulemusena selgub, et kaval või projektil on ala sidusust kahjustav mõju ja puuduvad alternatiivsed lahendused, kuid kava või projekt tuleb üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel siiski ellu viia (komisjon *vs.* Holland, C-441/03).

Ka ei teavitatud komisjoni kõigist vajalikest direktiivi täitmise meetmetest (C-324/01). Belgia väitel ei saanud riik artikli 6(4) sätet “liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest” üle võtta õigusaktidega, kuna sellel puudub normatiivne kohaldamisala. Kohus sellega ei nõustunud, kuna lähtuvalt direktiivi eesmärgist tuleb kõik direktiivi täitmiseks vajalikud meetmed

üle võtta. Vaidlusaluse sätte eesmärk on võimaldada komisjonil teada saada, kas liikmesriikides vastu võetud asendusmeetmed on sellised, mis tagavad Natura 2000 üldilise sidususe, ning teha vastavaid järeldusi.

5.4.2.2 Keskkonnamõju hindamine

5.4.2.2.1 KMH direktiivid

Enim on probleeme olnud KMH eelhindamise etapi direktiivi nõuetele vastava läbiviimisega (artiklid 2 ja 4), kusjuures liikmesriik ei pidanud vajalikuks täiemahulise KMH korraldamist järgmistele tegevustele:

- 1) soojuselektrijaama juurdeehitus – I lisa projekt;
 - 2) raudteeliinile teise raudteeraja ehitus – I lisa projekt;
 - 3) ringtee ehitus – II lisa projekt;
 - 4) puhke- ja turismikompleksi ehitus loodusparki – II lisa projekt;
 - 5) jahisadama ehitus – II lisa projekt.
- 1) Soojuselektrijaama juurdeehitusele anti tegevusloa direktiivi 85/337 kohast keskkonnamõju hindamist (C-431/92) algatamata. Saksa valitsus põhjendas seda järgmiselt.
- Kuigi ametliku tegevusloa taotluse esitas arendaja 26. juulil 1988, s.o pärast direktiivi jõustumise kuupäeva (3.07.1988), siis sellele oli juba eelnenud mahukas taotluse koostamise eeletapp (alates 18.05.1987).
 - Tegemist ei olnud projektiga 85/337 artikli 4(1) tähenduses, vaid projekti muudatusega.
 - 85/337 artiklitest 2, 3 ja 8 tulenevad kohustused ei ole ühemõtteliselt sõnastatud.
 - KMH viidi läbi vastavalt sel ajal kehtinud siseriiklikele õigusaktidele.

Kohus teatas, et mitteametlikke kohtumisi pädeva asutuse ja arendaja vahel ei saa lugeda KMH protseduuri alguseks, vaid arvestada tuleb ainult ametliku taotluse esitamise kuupäeva. Seega pidanuks projektile tehtama direktiivikohane KMH.

Teiseks järeldas kohus, et kuna soojuselektrijaama kavandatav soojatootlus on 500 megavatti, kuulub see direktiivi I lisa projektide hulka.

Kolmandaks, kohus pidas vaidlusaluseid sätteid üheselt mõistetavaks pädevate asutuste kohustuste kohta mõju hindamisel.

Komisjoni hinnangul ei vastanud läbiviidud KMH direktiivi nõuetele, mis on rangemad kui kohalikest õigusaktidest tulenevad nõuded. Kuna eesmärk teavitada üldsust projekti keskkonnamõjust siiski täideti ning kogutud teave võeti arvesse projekti tegevusloa väljastamisel, siis oleks komisjon pidanud täpsemalt selgitama, mis osas direktiivi ei täidetud, ja esitama tõendeid mittevastavuse kohta. Seetõttu kokkuvõttes kohus komisjoni kaebust ei rahuldanud.

- 2) Raudteeliini teise raja ehitamist ilma KMH-d läbi viimata (C-227/01) põhjendas Hispaania valitsus järgmiselt.
- Kavandatav tegevus ei olnud uue raudteeliini ehitus. Direktiivi 85/337 I lisa p 7 nõuab keskkonnamõju hindamist ainult uue liini, mitte olemasoleva liini teise raja ehitamisel. Euroopa Kohus leidis, et erimeelsuste korral tuleb direktiivi sõnastuse tõlgendamisel lähendada direktiivi eesmärgist. Seega kahjustataks oluliselt kõnealuse direktiivi eesmärke, kui uue raudteeraja ehitamise projektid, kas või olemasoleva raja kõrvale, arvatakse välja KMH kohustusest.
 - Ei kavandatud pikamaaliini, vaid ainult 13,2 kilomeetri pikkuse lõigu ehitamist. Euroopa Kohus ei pidanud seda põhjendust õigeks, kuna vastasel juhul oleks oht, et ka edaspidi jaotatakse pikamaaliiniprojektid osadeks, et vältida KMH-d – see ohustab tõsiselt direktiivi mõjusust.

- Üldplaneeringu keskkonnamõju oli juba hinnatud ja avalikustatud. Kohus ei toetanud vastuväidet põhjendusel, et üldplaneering katab ainult ühe linna territooriumi, mitte vaidlusalust ala tervikuna.
- Pädev asutus oli kõnealuse projekti muudatusega täitnud direktiivi nõudeid. Kuid siin avalikustati nõutav info alles pärast projektitööde tegelikku algust ning pealegi ei käinud avalikustamine kogu projekti, vaid selle ühe osa kohta.

Peale selle oli Hispaania valitsus seisukohal, et kaebuse esitamisel pidanuks komisjon esitama tõendeid olemasolevale raudteeliinile teise raja ehitamisega kaasnevate uute keskkonnamõtjude kohta, lisaks nendele, mis kaasnesid esimese raja ehitamisega. Euroopa Kohus sellega ei nõustunud, kuna komisjoni ülesanne ei ole tuvastada projektiga kaasnevat konkreetset halba keskkonnamõtju. Komisjon juba tõestas, et see tegevus peab kuuluma direktiivi I lisa projektide hulka. Sellegipoolest leidis kohus, et vaidlusalune projekt toob kaasa olulisi uusi häiringuid juba suurema liikluskiruse tagajärjel, mis võib tõusta kuni 220 km/h.

- 3) Kaasuses komisjon vs. Itaalia jättis Itaalia valitsus hindamata kavandatava ringtee keskkonnamõtju, kuigi see projekt kuulub direktiivi 85/337 II lisa projektide nimekirja (C-87/02). Itaalia valitsuse vastuväited olid järgmised.
- Direktiivi 85/337 artikkel 4(2) lubab otsustada iga juhtumi puhul eraldi, kas projekti keskkonnamõtju on vaja hinnata.
 - Väidetavat direktiivi rikkumist ei toimunud, kuna riiklik pädev asutus võttis maakonna KMH juhtkomitee (*Comitato di Coordinamento Regionale sulla Valutazione di Impatto Ambientale*) arvamuse põhjal vastu seadluse, milles kiideti heaks projekti eelhindamine ning mille tulemusena ei ole projekti KMH vajalik. Seda, kas maakonna pädev asutus on õigesti toiminud, otsustab rahvuslik kohus.

Komisjoni hinnangul oleks pädev asutus pidanud oma otsuses KMH-d mitte korraldada tooma välja selle kohta täpsed põhjused, mis näitavad, et eelhindamine on toimunud. Liikmesriikidel on õigus II lisa projekte KMH alt välja jätta ainult pärast eelhindamist, mis selgitab, miks projekt ei saa keskkonnale olulist mõju avaldada (vt ka C- 435/97, *World Wildlife Fund (WWF) and Others*).

Euroopa Kohus toetas komisjoni väiteid ning mõistis Itaalia Vabariigi süüdi direktiivi 85/337 artikli 4(2) alusel. Kohus rõhutas, et kuigi iga liikmesriik võib omal äranägemisel siseriiklikult jagada õigusloomepädevust, vastutab ühenduse õigusest tulenevate kohustuste täitmise eest EÜ artikli 226 alusel ühenduse ees siiski liikmesriik tervikuna. Seetõttu ei oma käesolevas asjas tähtsust, et rikkumine tuleneb Abruzzo maakonna otsusest.

- 4) Portugalis plaaniti Sintra-Cascais' loodusparki Ponta do Abano piirkonda puhke- ja turismi-kompleksi, mille kohta ei tehtud KMH-d (C-117/02). Komisjon aga ei suutnud tõestada, et selle projektiga on rikutud direktiivis 85/337 nõutud protseduure või et projektiga kaasneb oluline keskkonnamõtju. Portugali valitsuse vastuväited olid kokkuvõtvalt järgmised.
- Portugali ametivõimud analüüsid projekti võimalikku olulist keskkonnamõtju vastavalt direktiivi 85/337 artiklile 2(1). Analüüsi projekti laadi ja asukoha vastavust direktiivi siseriiklikusse õigusse ülevõtivatele õigusaktidele ning projekti laadi, suuruse ja asukoha vastavust Sintra-Cascais' looduspargi arengukavale.
 - Projekti asukoht oli Sintra-Cascais' looduspargi arengukavas turismi soodustatavaks piirkonnaks määratud.
 - Arengukavale ja sellele eelnenud kavale tehti mitmeid loodusväärtuste uuringuid ning viidi läbi avalikke arutelusid.

Komisjon väitis, et kuigi Portugal ei ületanud vastavalt direktiivi artiklile 4(2) oma täpsustatud künniseid, mille projektide keskkonnamõju on vaja hinnata, on sellel projektil siiski tõenäoline oluline keskkonnamõju, sest asukoht on looduspark. Euroopa Kohus ei lugenud piisavaks põhjenduseks projekti asukohta looduspargis ega rahuldanud komisjoni kaebust, kuna komisjoni ülesanne oluks esitada kohtule mingeidki tõendeid mõju kohta, mitte tuginema üksnes eeldustele. Siinjuures võib võrdluseks tuua esimeses punktis kirjeldatud kaasuse Hispaania vastu, kus kohus leidis uuritava juhtumi puhul, et komisjoni ülesanne ei ole tuvastada raudteeraja ehitamise konkreetset negatiivset keskkonnamõju.

- 5) Viendas kaasuses, nagu kolmandas kaasuseski, eksiti direktiivi 85/337 artikli 4(2) vastu, mis nõuab direktiivi II lisasse kuuluvate olulise keskkonnamõjuga projektide puhul keskkonnamõju kaalumist (komisjon vs. Itaalia, C-83/03). Jahisadama ehituse kavandamisel ilma KMH-ta tugines Itaalia valitsus maakonna KMH juhtkomitee pooldavale seisukohale projekti elluviimise suhtes ning KMH mittenõudmisele. Euroopa Kohus sellega ei nõustunud, kuna maakond on andnud loa jahisadama ehitamiseks enne Itaalia õiguse alusel nõutavat projekti keskkonnamõju hindamise vajalikkuse juhtumipõhist uurimist. Kuna maakond ei ole nõuetekohaselt kontrollinud, kas jahisadama ehitusprojekt (85/337 II lisa toodud projektitüüp) on omadusi, mille korral tuleb algtada keskkonnamõju hindamine, on Itaalia Vabariik rikkunud kõnealuse direktiivi artikli 4 lõikest 2 tulenevaid kohustusi.

5.4.2.2.2 Loodusdirektiivi artikkel 6(3) ja (4)

Loodusdirektiivi artikli 6(3) ja (4) rakendamisel olid vaidlusalused tegevused:

- 1) paekivikarjääri rajamine ja kasutamine;
 - 2) golfiväljaku laiendamine linnualal.
- 1) Prantsusmaa ei klassifitseerinud Basses Corbières ala linnualana, kuigi oleks pidanud seda tegema vastavalt linnudirektiivile (C-374/98). Paekivikarjääri käikulaskmisele antud alal pidanuks komisjoni hinnangul eelnema asjakohane mõju hindamine ja asendusmeetmete võtmine vastavalt artiklitele 6(3) ja (4). Aga kuna see ala ei kuulunud linnualade hulka, siis direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 6(2) kuni (4) antud juhul ei kehtinud ning kohus ei toetanud komisjoni kaebust artikli 6 mitterakendamise osas. Juhtumit oleks pidanud käsitlema pigem linnudirektiivi kui loodusdirektiivi vaatenurgast.
 - 2) Austria ametivõimud andsid vastuolus direktiividega 79/409/EMÜ ja 92/43/EMÜ loa laiendada golfiväljakut linnualale, vaatamata negatiivsele mõjule, mida see tegevus võib kaasa tuua sealsele rukkiräägu populatsioonile (C-209/02). Austria peamised vastuväited olid järgmised.
 - Austria halduskohus (*Verwaltungsgerichtshof*) oli juba oma 27. juuni 2002. aasta otsusega tühistanud golfiväljaku laiendamist lubava 14. mai 1999. aasta otsuse seoses protseduuriliste vigadega selles.
 - Mõju hindamise tulemuste valguses olid kõrvaldatud kõik olulised ohud rukkiräägu populatsioonile Wörschach Moosi linnualal. Seetõttu ei olnud loa andmisel vaja rakendada loodusdirektiivi artikli 6(4) tingimusi.

Kohus lükkas vastuväited tagasi, kuna põhjendatud arvamuses esitatud tähtaja lõpul oli 14. mai 1999. aasta otsus veel jõus. Samuti ei teinud Austria ametivõimud oma lubavat otsust põhjendatult, kuna otsuse tegemiseks tellitud eksperdi aruanne soovitas golfiväljaku laiendamiseks leida alternatiivseid asukohti.

5.4.2.3 Eelotsuse taotlus

Eelotsuse taotlust (*reference for a preliminary ruling*) Euroopa Kohtu arvamuse küsimiseks võib al-
gatada liikmesriigi siseriiklik kohus, kui sellel tekib kahtlus mõne Euroopa Liidu õigusakti tõlgen-
damise või kehtivuse suhtes. KMH ja loodusdirektiivi artikli 6(3), (4) osas on Euroopa Kohus eel-
otsuse teinud 7 korral (vt Lisa 1) järgmisi tegevusi puudutavalt:

- kanalite ja tulvapidurdusrajatiste ehitamine;
- ruumiline planeerimine;
- sõjaväelennuvälja ümberehitamine;
- maa võõrandamine teehituseks;
- kaevanduse taasavamine;
- südakarbiipüügi litsentside väljastamine;
- kavade ja projektide mõju hindamine Natura 2000 riiklikku nimekirja kuuluvatel aladel.

Riik, mille kohus on Euroopa Kohtu poole neis asjus pöördunud, oli kolmes juhtumis Holland, kahes juhtumis Itaalia ning ühes juhtumis Luksemburg ja Suurbritannia.

Eelotsuste olulised aspektid

- Lävendid tuleb KMH kohustuslikkusele seada selliselt, et ühelgi seatud piirist allapoole jääval projektil või kaval ei ole olulist keskkonnamõju (C-72/95).
- Direktiivist tulenev KMH kohustus on projektil (antud juhul planeeringul), mille menet-
lemine algas pärast direktiivi kehtima hakkamise kuupäeva – ka siis, kui planeering kinni-
tati esimest korda enne direktiivi jõustumist, kuid ei viidud ellu (C-72/95).
- Kaevanduse taasavamise otsust tuleb käsitleda uue tegevusloa andmisena, mistõttu tuleb
vajaduse korral läbi viia ka KMH (C-201/02).
- Kui objektiivse informatsiooni põhjal ei saa välistada tegevuse olulist mõju Natura 2000
alale, siis peab iga ala kaitse korraldamiseks kaasnema mittevajaliku tegevusega asjakoha-
ne mõju hindamine. Kui tegevus läheb tõenäoliselt vastuollu ala kaitse eesmärkidega, tu-
leb seda pidada alale oluliseks keskkonnamõjuks, mille tõenäosust ja suurust peab hinda-
ma ala tingimusi ja olukorda arvestades (C-127/02).
- Riiklikku Natura 2000 alade nimekirja kuuluvatel aladel, täpsemalt aladel, millel esineb
esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe või esmatähtsaid liike, tuleb rakendada direktii-
vis sätestatud kaitseesmärgile kohaseid kaitsemeetmeid juba enne seda, kui komisjon on
need alad heaks kiitnud (C-117/03).

5.4.3 Eesti kohtute KMH kohtupraktika. Üldülevaade

Eesti kohtutes on ajavahemikus 1.01.2001–2.04.2005 menetletud 27 kohtuasja, milles on lahenda-
tud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse (KeHAS) kohaldamisega seotud kaebusi.

Esimese astme kohtutes vaadati läbi 14 kaebust (vastavalt Tallinna Halduskohtus 5, Tartu Hal-
duskohtus 3, Jõhvi Halduskohtus 1, Pärnu Halduskohtus 1, Viljandi Maakohtus 2, Ida-Viru Maa-
kohtus 1 ja Saare Maakohtus 1), teise astme kohtutesse kaevati edasi 10 kohtulahendit (vastavalt
Tallinna Ringkonnakohtus 6, Tartu Ringkonnakohtus 4) ja kolmanda astme kohtule ehk Riigikoh-
tule esitati 3 kassatsioonkaebust. Seega kaevati edasi 71% I astme kohtu otsustest ja 30% II astme
kohtu otsustest.

Kaebuste alus on olnud:

- 1) Detailplaneeringute keskkonnamõju hindamine – 4 kaasust
- 2) Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaloa väljastamise õiguspärasus – 2 kaasust

- 3) Maavara või maa-ainese kaevandamine keskkonnamõju hindamata – 3 kaasust
- 4) Projekteerimistingimuste või ehitusloa väljastamine ilma keskkonnamemorandumita või keskkonnamõju hindamist algatamata – 2 kaasust
- 5) Tegevuskavaga kaasneva tegevuse keskkonnamõju hindamata jätmine – 1 kaasus
- 6) KMH tegevuslitsentsi peatamisest või kehtetuks tunnistamisest keeldumise õiguspärasus – 1 kaasus

Neist esimese astme kohtu otsustega rahuldati kaebused täielikult või osaliselt 5 korral, 8 asjas jäeti rahuldamata, Ühel juhul lõpetati menetlus haldusõigusrikkumise koosseisu puudumise tõttu. Kui I astmes kaebust ei rahuldatud, siis apellatsioon- või kassatsioonkaebus on täies või osalises ulatuses rahuldatud kolmel korral.

Kaebuste esitajad eri kohtuastmetes on olnud kolm valitsusvälist organisatsiooni (MTÜ Eesti Roheline Liikumine 8 juhtumis, SA Eestimaa Looduse Fond ja Eesti Looduskaitse Selts kahes juhtumis), kaks riigiasutust ja kaks kohalikku omavalitsust (Keskkonnainspeksioon 6 juhtumis, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Tärvastu Vallavalitsus, Nõo ja Pärsti vallavolikogu igäüks ühes juhtumis) ning 8 kohtuvaidluses esitasid kaebuse eraisikud. Tuntumad juhtumid, kus kaebuste esitajad olid eraisikud, on kindlasti Laguja prügila ja Jämejala pargi kohtuasi. Sellised juhtumid on olnud ka AS Ekseko tegevusega kaasneva keskkonnamõju, Moldova kruusakarjääri kaevandusloa ning Rohuneeme külas asuva maaüksuse detailplaneeringu kohtuasi.

5.4.4 Kohtulahendid

5.4.4.1 Detailplaneeringute keskkonnamõju hindamine

Detailplaneeringute keskkonnamõju hindamine oli mitme kohtuvaidluse aluseks ajavahemikus 01.01.2003–02.04.2005, mil KeHAS-i järgi ei olnud planeeringutele KMH nõuet. 1.01.2001–31.12.2002 tuli KeHAS-i kohaselt teha planeeringutele strateegiline keskkonnamõju hindamine (SMH). 1. jaanuaril 2003 jõustunud planeerimisseadus muutis KeHAS-t, nii et planeeringutele SMH kohustust enam ei olnud. Planeeringute elluviimisega kaasnevat mõju tuli hinnata planeeringute koostamise käigus planeerimisseaduse kohaselt.

Seetõttu on nende juhtumite lahendamine sõltunud oluliselt sellest, kas pädeval asutusel on planeeringute kehtestamiseks olnud piisavalt teavet võimaliku kaasneva keskkonnamõju kohta. Neist kolme kaasuse puhul leidis kohus, et kaalutletud otsuse tegemiseks ei ole otsustajal olnud küllaldaselt teavet. Kogumata jäänud teave oli:

- detailplaneeringu elluviimisega kaasneda võivad negatiivsed tagajärjed keskkonnale või muud asjaolud, mis kaaluvad üles võimalikud negatiivsed tagajärjed;
- tervikmiljöö loodusväärtuslikkus ehk keskkonnakahju ligikaudne rahaline maksumus ja selle kompenseerimise võimalused;
- analüüs või uurimus mõju kohta inimkeskkonnale ja inimeste tervisele.

5.4.4.1.1 Sütiste tee ja Mustamäe nõlva vahelise ala detailplaneering

MTÜ Eesti Roheline Liikumine esitas Tallinna **Halduskohtule** kaebuse, milles paluti detailplaneeringu kehtestamise otsus tühistada, kuna muuhulgas ei ole planeeringule tehtud keskkonnamõju hindamist. Kohus jättis kaebuse rahuldamata järgmistel KMH-ga seotud põhjendustel.

- Planeeringu avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu käigus ei esitatud keskkonnamõju hindamise ettepanekut ning seetõttu ei saanud kohalik omavalitsus seda ka arvestada. Kaebaja ei kasutanud õigust pärast planeeringu avalikustamist esitada kaebus Tallinna Linnavalitsuse planeeringu vastuvõtmise korralduse kohta, mis kinnitab, et ta ei pidanud keskkonnamõju hindamata jätmist oma esindatava õigusi rikkuvaks.

- KeHAS-i põhjal toimuva keskkonnamõju hindamise aluste ja eesmärkidega on vastuolus kaebaja väide, et detailplaneeringutele kehtis keskkonnamõju hindamise läbiviimise kohustus.
- TTÜ Ehitajate tee 4/4a krundi arengukava keskkonnamõju on AS Tallmac hinnanud 2001. aasta juunis. Selles on antud ka soovitusi (loodusliku metsa säilitamine ja üldisesse kasutusse andmine, väärtuslike puude rühmadega kaetud ala ja istutatud puistute säilitamine jne). Samuti on detailplaneeringu koostamisel tellitud haljastuse hinnang. Halduskohtu hinnangul oli vaidlustatud planeeringu puhul kinni peetud KeHAS-i ning planeerimis- ja ehitusseaduse (edaspidi PES) nõudest arvestada detailplaneeringu koostamise käigus strateegilise keskkonnamõju hindamise tulemusi.
- Kaebaja pole esitanud ühtki tõendit, mis kinnitaks, et planeeringuga tekitatakse elu- ja looduskeskkonnale kahju, et kaob rahu ja puhkamist võimaldav ümbrus või et planeeringu elluviimine kahjustaks Mustamäe elanike õigust tervisele ja puhtale elukeskkonnale.

Ringkonnakohus esimese astme kohtuga ei nõustunud ning leidis, et halduskohtu lahend tuleb tühistada.⁴⁶ Ringkonnakohus oli seisukohal, et planeeringu raames ei olnud iseseisev keskkonnamõju hindamise menetlus nõutav, piisas mõju uurimisest planeeringu koostamise, avaliku välja-paneku ja avaliku arutelu käigus. Määrava tähtsusega on see, kas kaalutusotsuse tegemiseks koguti piisavalt teavet otsustamiseks, et detailplaneeringu elluviimisega keskkonnale negatiivseid tagajärgi ei kaasne või et muud asjaolud kaaluvad võimalikud negatiivsed tagajärjed üles. Kohtumenetluse käigus esitatud materjali põhjal leidis ringkonnakohus, et haldusorgani kogutud teave ei olnud kaalutletud otsuse tegemiseks piisav.

Ringkonnakohus nõustus kaebaja seisukohaga, et eespool viidatud tööd (“TTÜ Ehitajate tee 4/4a krundi arengukava. Keskkonna hindamine” ja “Haljastuse hinnang Ehitajate tee, Sütiste tee ja Sõpruse puiestee vahelise ala detailplaneeringule”) ei andnud küllaldaselt informatsiooni selle kohta, millised on ulatusliku elamuehituse tegelikud tagajärjed keskkonnale ning kuidas mõjutab suure hulga elanike piirkonda juurdetulek elamuehituseks kavandatavat ja seda ümbritsevat ala. Planeerimismenetluses ei ole küllaldaselt analüüsitud menetluse käigus korduvalt osutatud ohtu, et kavandatav tegevus kahjustab keskkonda.

5.4.4.1.2 Viljandi vangla ja vanglate keskhaigla detailplaneering

Eesti Looduskaitse Seltsi ja kohalike elanike esitatud kaebus detailplaneeringu kehtestamise kohta tugines ühe asjaoluna planeeringu keskkonnamõju hindamata jätmisele. Tartu **Halduskohus** jättis kaebuse rahuldamata, kuna muuhulgas ei ole tõendatud kaebajate väide, et vald ei ole keskkonnamõju hinnanud. On antud arvamus vanglate keskhaigla ja Viljandi vangla ehituse mõjust pargi väärtusele ning mõju kompenseerimise võimalustest ja tehtud dendroloogiline uuring. Planeeringualal ei asu kaitstavaid loodusobjekte ega muinsuskaitse all olevaid ehitisi ning krundi planeeritud sihtotstarve ei too kaasa olulist keskkonnamõju KeHAS-i mõistes.

Ringkonnakohus tühistas halduskohtu otsuse,⁴⁷ pidades iseenesest õigeks vastutaja seisukoha, et detailplaneeringut koostades ei pea läbi viima keskkonnamõju hindamist KeHAS-i mõttes eraldi menetlusena. Keskkonnamõju hindamine on üks osa detailplaneeringust. Vaadeldaval juhul oli Pärsti vallavolikogu seisukohal, et keskkonnamõju hinnati detailplaneeringu seletuskirjas. Samas ei nähtunud seletuskirjast, kuidas detailplaneering mõjutab Jämejala pargi loodusväärtuslikkust (sh kui suures osas park hävib ja kui suures osas säilib; kui suures osas pargi väärtus väheneb jms). Keskkonnamõju hindamisena ei ole käsitletav see, et seletuskirja kohaselt 6. ravikorpuse ümber kasvav krundile jääv kõrghaljastus tuleb võimalikult suures ulatuses säilitada ning iga teostatav raie peab olema vangla tehnoloogiast või turvanõuete seisukohast põhjendatult hädavajalik ja

⁴⁶ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_737481.pdf

⁴⁷ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_87230.pdf

möödapääsmatu. Kirjades ettepaneku tegijatele ja volikogu otsuses ei ole põhjendatud, miks ei arvestatud ettepanekut nihutada vanglakompleks olemasolevast pargist kaugemale.

Riigikohus jättis Ringkonnakohtu otsuse jõusse.⁴⁸ Vaidlus käis muuhulgas ka selle üle, kas kohalik omavalitsus vastas nõuetekohaselt ettepanekutele korraldada keskkonnamõju hindamine ja rajada vanglakompleks osaliselt või täielikult teise kohta. Riigikohtu kolleegiumi arvates on ettepanekutele vastatud PES-i nõuete täitmiseks piisava põhjendusega; **iseküsimus on, kas otsus jätta täiendav keskkonnamõju hindamine korraldamata on sisuliselt õige.**

Hinnanguid looduskahju kohta sisaldab Tallinna botaanikaia 8. augusti 2002. aasta arvamus “Jämejala Psühhiaatriaiaigla parki plaanitava Vanglate Keskhaigla ja Viljandi vangla ehituse mõjust pargi väärtustele ning mõju kompenseerimise võimalikkusest”. Kolleegium leidis, et botaanikaia arvamus võimaldas volikogul kaalutusotsuse tegemiseks piisava põhjalikkusega selgitada hävivate, samuti vanglakompleksi kinnisele territooriumile jäävate puude ja põõsaste arvu ja väärtust, samuti pargi loodusliku koguväärtuse vähenemist ja tekkiva kahju kompenseerimise põhimõttelist võimalikkust.

Ent ainuüksi see informatsioon ei võimaldanud veel välja selgitada pargi osalise hävimisega kaasnevat kahju. Puude raie võib peale puude endi avaldada mõju ka teistele pargis ja selle ümbruses kasvavatele ja elavatele liikidele. Lisaks maharaiutavate ja säilitatavate puude arvu suhtele tuleb arvestada ka tervikmiljöö muutumist pärast vangla rajamist parki. Vanglat iseloomustavad müürid, turvatsoon, jälgimisseadmed, pidev eriolukorra risk. Need nähtused ei saa ilmselgelt harmoneeruda pargi olemusliku miljööga, mis seisneb eelkõige looduskeskkonnas, rahu ja puhkamist võimaldavas ümbruses. Kolleegium arvas, et pargi miljöö on võimalik hävitada või seda märkimisväärselt kahjustada ka ilma ühtegi puud maha raiumata, kui parki või selle kõrvale rajatakse vangla. Botaanikaia arvamus kohaselt on aga just kompositsioon, s.o üksikute pargi osade harmoonia vaidlusaluse pargi üks põhiväärtusi.

Raiega põhjustatava keskkonnakahju ulatuse selgitamiseks oleks tulnud uurida ka maharaiutavate puude kompenseerimiseks uue pargiala kas või ligikaudset maksumust ja selle loomise võimalusi. Mõlema küsimuse uurimise kohta ei ole andmeid volikogu viidatud materjalides. Riigikohus ei leidnud, et nende küsimuste piisav väljaselgitamine oleks olnud ebaproportsionaalne, arvestades käesoleval juhul tekkiva võimaliku kahju mahtu. Seega ei kogunud vald kaalutletud otsuse tegemiseks pargile tekitatava kahju ulatuse kohta kokkuvõttes piisavat teavet.

5.4.4.1.3 Kagu-Eesti regionaalprügila detailplaneering

Juulis 2003 pöördusid Eestimaa Looduse Fond ja Eesti Roheline Liikumine Tallinna Halduskohutusse keskkonnaministri poolt jäätme keskuse KMH aruandele heakskiidu andmise vaidlustamiseks, kuna puudusid põhjendused, miks on jäetud arvestamata ELF-i ja ERL-i vastuväited aruandele. Ministri heakskiidu tühistamine muudaks ebaseaduslikuks ka planeeringu kehtestamise. Keskkonnaministeerium tühistas heakskiidu, kuid andis seejärel selle uuesti, lisades põhjendused. Kohtumenetlus lõpetati, kuna formaalselt oli vaidlustatud haldusakt tühistatud.

Septembris 2003 esitasid üheksa kohalikku elanikku Tartu Halduskohtule kaebuse regionaalprügila (Laguja prügila) detailplaneeringu kehtestamise kohta, mille üks põhjendus oli keskkonnanõuete ja -mõju ebapiisav uurimine. Eiratud oli ettevaatus- ja vältimisprintsipi, mille kohaselt arendaja peab tõendama, et plaanitav tegevus ei too kaasa negatiivset keskkonnamõju. Strateegilise keskkonnamõju hindamise (SMH) aruandes ei olnud tõendatud olulise halva keskkonnamõju puudumist väljaspool rajatavast prügilast 300 meetri raadiuses.

SMH aruandes puudus tegelik hinnang mõjust loodus- ja inimkeskkonnale. SMH aruande 6. peatükis käsitleti “kaudseid mõjusid looduskeskkonnale”, kuid sellega seoses analüüsiti vaid jäätme keskuse rajamise positiivset mõju. SMH aruandes puudus sisuline keskkonnanõuete

⁴⁸ <http://www.nc.ee/klr/lahendid/tekst/RK/3-3-1-54-03.html>

analüüs. Ühegi SMH aruandes esitatud hinnangu andmisel ei ole piirkonnas läbi viidud täiendavaid uuringuid, vaid tuginetud on olemasolevatele andmetele, mis ei ole aga piisavad.

Tartu **Halduskohus** rahuldab kaebused.⁴⁹ Keskkonnamõju hindamise osas nõustus kohus kaebajate seisukohaga, mille kohaselt prügilate rajamiseks, kasutamiseks ja sulgemiseks kehtestatud nõuetega (edaspidi Nõuded) määratud 300-meetrine kaugus ehitistest ei tähenda, et ehitistest enam kui 300 meetri kaugusel asuva prügila korral ei pea keskkonnamõju hindama või tõendama. **Prügilast lähtuvate keskkonnahäiringute mõju ehitistele ja nende kasutamisele peab olema tühi- ne ka prügilast enam kui 300 m kaugusel.** Vaadeldaval juhul seda aga kindlaks tehtud ei ole. On vaid konstateeritud fakti, et lähemal kui 300 meetrit ei ole ühtki ehitist. Aruandes pole ka analüüsitud prügila mõju naaberkiinnistute põllumajandusmaale.

Kohus nõustus kaebajate väidetega, et SMH aruandes **puudub tegelik hinnang prügila mõjust inimkeskkonnale ja inimeste tervisele.** SMH aruandes puudub analüüs või uurimus, mille põhjal tehti kokkuvõtte, et prügila kasutamisest tulenev negatiivne keskkonnamõju inimese tervisele ja elukeskkonnale ei ole oluline. SMH aruandest ei selgu, millal saaks prügilast tulevat keskkonnamõju pidada inimese tervisele oluliseks.

Kohus pidas oluliseks, et volikogu liikmetele esitatud materjal, sealhulgas SMH aruanne, ei andnud piisavat informatsiooni planeeritava prügila mõjust keskkonnale, eeskätt inimeste tervisele. Sellest tulenevalt ei olnud volikogu liikmetel detailplaneeringu kehtestamisel antud võimalust kaalutleda, miks on regionaalprügila asukoht kõige sobivam just sellesse planeeritavasse kohta. SMH aruandes on toodud küll regionaalprügila rajamise head ja halvad küljed, kuid need hinnangud sobivad ka siis, kui see prügila rajatakse regiooni piires kusagile teise kohta.

Tartu **Ringkonnakohus** tühistas esimese astme kohtu otsuse.⁵⁰ Ringkonnakohus leidis, et põhjendatud on kaasatud isiku Keskkonnaministeeriumi seisukoht, et KeHAS ei määratle strateegilise keskkonnamõju hindamise aruande sisu. Ringkonnakohus leidis, et seetõttu tuleb arvestada ennekõike kaht kriteeriumi – kas aruanne vastab programmile ja kas koostaja oli pädev isik. Menetlusosalistel ei olnud vaidlust selle üle, et aruande koostajal oli selleks pädevust, ega ka selle üle, et aruanne vastab programmile.

Ringkonnakohus oli seisukohal, et kaebajatel on õigus detailplaneeringu vaidlustamisel vaidlustada detailplaneeringu kehtestamisega hõlmatud otsustusi, sh keskkonnamõju hindamise aruannet, sõltumata sellest, et eelnevaid üksikakte ei vaidlustatud. Ringkonnakohus põhjendas oma keskkonnamõjude hindamist puudutavat tühistamisotsust järgmiselt:

- Keskkonnamõju hindamine prügila detailplaneeringu kehtestamise etapis on olnud seadustega kooskõlas, võimaluse piires on arvestatud kohalike elanike olulisi huvisid, hindamine on olnud piisav selleks, et planeeringu kehtestamisega anda võimalus minna edasi prügila projekteerimise etappi.
- Halduskohtu järeldus, mille kohaselt on detailplaneeringu kehtestamisega rikutud Nõuete § 11 lõiget 1, kuna ei ole kindlaks tehtud, et prügilast lähtuv keskkonnarisk oleks just selles kohas võimalikult väike, ei ole kooskõlas prügila asukoha valikul kaalutud kriteeriumide ega ka detailplaneeringu käigus tehtud strateegilise keskkonnamõju hindamise aruandega.
- Kavandatava prügila mõju, sealhulgas mõju inimese tervisele on vaja edasi uurida ja kaebajatel on õigus seda edaspidi taotleda, kuid planeerimise käigus ei ole kaebajate õigusi selles osas rikutud.

Ringkonnakohus leidis, et kuigi kaebused tuleb jätta rahuldamata, ei ole põhjendatud valla kantud kohtukulude väljamõistmine kaebajatelt. Esiteks nähtub asja materjalidest, et vallavalitsus on pikka

⁴⁹ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_152535.pdf

⁵⁰ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_279556.pdf

aega andnud välja haldusakte ja viinud läbi toiminguid seoses vaidlusaluse prügila rajamisega, see-
ga pidi vald oma ametnike kaudu olema suuteline ka kohtumenetluses valda esindama.

Teiseks on käesoleval vaidlusel laiem kandepind ja see on seotud vajadusega tagada prügila ümb-
ruses elavatele inimestele elamisväärtne keskkond. Pannes isikutele, kes on kaebuse esitanud oma
subjektiivsete õiguste kaitseks keskkonnahäiringute võimaliku ülemäärasusega seoses, kohustuse
kanda haldusorgani kohtukulud, piiratakse ülemääraselt isiku kohtusse pöördumise õigust ning
kohtukulude kandmise risk võib saada takistuseks oma õiguste kaitseks kohtusse pöördumisel.

Riigikohus rahuldab eraisikute kassatsioonkaebuse ja jättis jõusse Tartu Halduskohtu otsu-
se.⁵¹ Riigikohtu halduskolleegium nõustus kaebajatega, et prügila asukoha valikul ei kaalutud
nõuetekohaselt alternatiivseid võimalusi.

Halduskolleegium pidas vajalikuks kujundada riiklike kavade otsustuskord. Olulise ning ühe
valla või isegi maakonna piires väljuva keskkonnamõjuga kava koostamise, hindamise ja vastuvõt-
mise menetluse korrastamine tagaks direktiivi 2001/42/EÜ täitmise. See nõue tuleneb vahetult di-
rektiivi artiklist 3. Korrastatud menetlus oleks ka nõuetekohase asukohavaliku otsuse langetamise
eldus.

Riigikohtu halduskolleegium mõõnis, et regionaalprügila asukoha valiku menetlemise korra
puudumise ning toimunud menetluse puuduste tõttu ei olnud kaebajatel õiguslikke võimalusi
vaidlustada prügila asukoha valiku õiguspärasust detailplaneeringu kehtestamise eelneval eta-
pil kohtus. Kaaluka avaliku huvi tõttu oli detailplaneeringu vaidlustamine asukohavaliku õigus-
vastasuse motiivil käesoleval juhul põhjendatud. Juba detailplaneeringu algatamisel peab kohali-
ku omavalitsuse organ ilmutama vajalikkust hoolsust ning tegema kindlaks, kas kõik planeeringu
algatamise sisulised eeldused on nõuetekohaselt täidetud. Projektide puhul, millega kaasneb olu-
line mõju keskkonnale, peab omavalitsusorgan veenduma, et sellise mõju väljaselgitamine, hin-
damine ja alternatiivsete võimaluste kaalumise on toimunud nõuetekohaselt. Selles asjas on
prügila asukoha valiku puudused ilmsed.

5.4.4.1.4 Kivineeme-1 maaüksuse detailplaneering

Kohaliku elaniku kaebus Tallinna Halduskohtule planeeringu kehtestamise kohta oli muuhulgas
tehtud põhjendusel, et Rohuneeme külas asuva Kivineeme-1 maaüksuse detailplaneeringu kes-
kkonnamõju ei ole hinnatud. Samas puudus planeeringu juures otsus, et keskkonnamõju ei ole vaja
hinnata. **Halduskohus** kaebust ei rahuldanud.

Ringkonnakohus leidis, et tõlgendades 1. jaanuarini 2003 kehtinud PES-i § 9 lõiget 10 ja 1.
septembrini 2002 kehtinud KeHAS-i § 4 lõiget 2 koosmõjus, tuleb asuda seisukohale, et keskkon-
namõju hindamine detailplaneeringu koostamisel ei ole kohustuslik ning sõltub konkreetsetest
asjaoludest.⁵² Kohalik omavalitsus pidi detailplaneeringu algatamisel võtma seisukoha, kas kes-
kkonnamõju hindamine on vajalik või mitte. Põhjendatud otsus keskkonnamõju hindamise algata-
miseks tuleb anda KeHAS-i § 6 lõikes 3 sätestatud juhul. **Kui kohaliku omavalitsuse arvates ei ole
keskkonnamõju hindamine vajalik, ei pea seda otsust põhjendama ning seetõttu ei ole vaja otsust
ka kirjalikult vormistada.** Selline argument on aga vastuolus menetlusõigusega, mis eeldab, et kaa-
lutlusotsuse sisu tuleb piisavalt põhjendada.

Kohus leidis, et keskkonnakaitselist osa peab planeering igal juhul sisaldama, sest keskkonna-
normide eiramine või muu kavandatavast tegevusest lähtuv võimalik keskkonnaoht tuleb välista-
da. Kaebuse esitaja väide, et planeeringus puudub keskkonnakaitselist puudutav osa, ei ole õige. Pla-
neeringu 18. osas on käsitletud keskkonnapiiranguid ning ehituskeelualasse jäävate kruntide
puhul on ette nähtud loodusliku haljasala ning olemasoleva taimestiku ja liivaluidete säilitamine
endisel kujul. Ringkonnakohus jättis halduskohtu otsuse muutmata.

⁵¹ <http://www.nc.ee/klr/lahendid/tekst/RK/3-3-1-88-04.html>

⁵² http://kola.just.ee/docs/public/dokument_173963.pdf

5.4.4.2 Keskkonnamõju hindamise läbiviimine ja keskkonnaloo väljastamine

Otsustamiseks vajaliku teabe olemasoluga on seotud ka Saaremaa süvasadama ehitamise ja AS-ile Ekseko antud keskkonnaloo kohtukaasused. Esimesel juhul on peamised kohtuvaidluse objektid keskkonnamõju hindamise ulatus (kas objekti rajamise keskkonnamõju peab hindama tervikuna, arvestades ka objekti kasutusest tulenevaid tagajärgi), alternatiivsed võimalused, leevendavad meetmed, KMH menetlus ja kaalutusotsuse motiveeritus. Kaalutusotsuse põhjendatus oli arutlusel ka teisel juhtumil.

5.4.4.2.1 Saaremaa sadama rajamine

Eestimaa Looduse Fond ja Eesti Ornitoloogiaühing vaidlustasid **Pärnu Halduskohtus** Mustjala Vallavolikogu 15. juuli 2003. aasta otsuse Ninase poolsaare üldplaneeringu kehtestamise kohta, sest planeering ei arvestanud piisavalt keskkonnatingimusi. Et projekti mõjupiirkond on terve Saaremaa, siis peab ka kavandatavast tegevusest lähtuva mõju hindamine hõlmama kogu saart. Pealegi ei olnud KMH käigus läbi viidud lainetuse ja tuulte parameetrite tegelikke mõõtmisi, tuginedi ainult mudelarvutustele. Arusaamatuks jäi keskkonnamõju hindamise objekt. Üldplaneeringu punktis 4.6 seatud keskkonnatingimused kordusid täpselt samas sõnastuses Saaremaa sadama detailplaneeringus, mis oli kaebuse esitamise ajal avalikul väljapanekul. Ometi oli tegemist kahe erineva tasemega planeeringuga, mistõttu ei saa ka keskkonnatingimuste sisu ega sõnastus üksüheselt kattuda. Seetõttu asusid kaebuse esitajad seisukohale, et vähemalt ühes nendest planeeringutest ei ole seadusele ega planeeringu tasandile vastavaid tingimusi seatud.

Pärnu Halduskohus rahuldab kaebuse ja tunnistas üldplaneeringu menetlusvigade tõttu õigustühiseks, kuid Mustjala vald kehtestas kahe kuu pärast sama planeeringu muutmata kujul uuesti, lisades otsusele põhjendused.

Aastal 2004 kaebasid MTÜ Eesti Roheline Liikumine ja SA Eestimaa Looduse Fond kohtusse keskkonnaministri otsuse Saaremaa sadama KMH aruande heakskiitmise kohta ning Keskkonnaministeeriumi poolt AS-ile Tallinna Sadam väljastatud vee erikasutusloa. **Tallinna Halduskohus** jättis kaebused rahuldamata.⁵³ Kohtu põhjendused olid kokkuvõtvalt järgmised.

- Kavandatav tegevus oli sellise kruisisadama rajamine, mida talveperioodil ei kasutata, ning hinnata tuli just selle tegevuse keskkonnamõju. Saaremaa sadamaga seonduvad võimalikud järgnevad etapid ei ole käsitletavad kavandatava (kavandatud) tegevusena KeHAS-i tähenduses; tulevikus kavandatava tegevuse keskkonnamõju on vaja hinnata alles siis, kui hakatakse väljastama nende plaanide elluviimiseks vajalikke lubasid. Seetõttu ei olnud KMH aruandes vaja käsitleda lainemurdjaga seonduvat, sest ka selle ehitamine ei ole kavas ega ole seostatav vaidlustatud vee erikasutusloaga.
- Vee erikasutusloa andmise üle otsustamist saavad mõjutada vaid need keskkonnamõju hindamise tulemused, mis puudutavad vahetult vee erikasutusloa reguleerimist. Seetõttu ei olnud vee erikasutusloa väljastamisel vaja hinnata kõikide tulevikuvisionina avaldatud plaanide mõju. Sadama kasutamise kumulatiivseks ja kaugeleulatuvaks mõjuks ei saa ka pidada laevalainete ja võimaliku õlireostuse mõju ning selle mõju leevendamine ei saa olla vee erikasutusloa ese. Faarvaatri määramine ei ole otseselt seotud vee erikasutusloa andmisega, kuna faarvaatrit ei ole vaja süvendada. Laevade kiiruse määramine on teiste haldusorganite pädevuses, kes peavad vajaduse korral koguma otsustamiseks täiendavat informatsiooni.
- Sadama asukoha alternatiivsete võimaluste küsimus ei saa mõjutada vee erikasutusloa andmise üle otsustamist ning seoses sellega KMH aruande heakskiitmist, sest sadama asukoht on määratud planeeringutega. KMH aruandes välja toodud alternatiivsed tegevused – projektist loobumine või projekti elluviimine piirangutega – on vee erikasutusloa andmise menetluses piisavad.

⁵³ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_308760.pdf

- Ei saa nõustuda kaebajate väitega, mille kohaselt keskkonnamõju leevendamiseks kavandatud abinõud on ebapiisavad. **Otseselt sadama ehitamisega seonduvad leevendavad meetmed on nimetatud KMH aruandes ning vee erikasutusloas on ette nähtud ka seirenõuded.**
- Vastustajal ei olnud alust keelduda vee erikasutusloa andmisest, sest keskkonnamõju hindamise põhjal ei saanud keskkonnaministerium asuda seisukohale, et vee erikasutusloa ohustab otseselt inimeste tervist või keskkonda. **Kui sadama ehitustööde käigus ilmnevad asjaolud, mis näitavad, et põhjustatav reostus on ülemäära suur, on võimalik luba kehtetuks tunnistada või loa nõudeid muuta.**
- Asjaolu, et pärast avalikul arutelul tehtud täienduste sisseviimist KMH aruandesse ei korraldanud arendaja uut avalikku arutelu, ei ole käsitletav menetlusveana, sest **KeHAS ei sätesta teistkordse arutelu korraldamise kohustust.** Asjaolu, et kaebajate ettepanekutele ja vastuväidetele vastas kirjalikult keskkonnaekspert, mitte arendaja, ei ole käsitletav KeHAS-i § 17 lõike 2 rikkumisena.
- Ekslik on kaebajate seisukoht, et vaidlusi ei lahendatud nõuetekohaselt. Vaidluste lahendamine KeHAS-i § 18 lõike 2 punkti 5 mõttes kujutab endast KMH menetluses esitatud seisukohtade suhtes omapoolse seisukoha võtmist ja nendele vastamist. Tegemist ei ole vaidemenetlusega haldusmenetluse seaduse tähenduses. **Seadus ei sätesta, et vastuväidete osas võetud seisukohad tuleks sõnastada kirjana ja saata asjaosalistele enne KMH aruande heakskiitmist.** Vastustaja pidi esitatud ettepanekutele vastama, ja seda on ta ka teinud. Asjaolu, et kaebuse esitajad said vastused oma ettepanekutele kätte pärast KMH aruande heakskiitmist, ei ole õigusnormidega vastuolus.

Ringkonnakohus jättis halduskohtu otsuse muutmata järgmistel peamistel põhjustel.

- Ringkonnakohtu hinnangul ei saanud apellandid esimese astme kohtuotsusest õigesti aru. Halduskohus ei asunud seisukohale, et KMH aruandes tuleb käsitleda üksnes küsimusi, mis kuuluvad vee erikasutusloa reguleerimisesemesse või mõjutavad vee erikasutusloa üle otsustamist. Halduskohus on otsuses analüüsinud, milliste kriteeriumide järgi tuleb KMH aruande sisu kontrollida, ning leidnud, et **KMH aruande põhjalikkuse kontrollimisel tuleb arvestada seda, et KMH menetlus toimus vee erikasutusloa andmise menetluses ning et loa esemesse mittekuuluvates küsimustes ei saa ulatuslikku keskkonnamõju hindamist nõuda.**
- Asjaolust, et KeHAS-i § 6 lõike 2 punkti 13 kohaselt on KMH läbiviimine kohustuslik objekti-, mitte tegevusloapõhiselt, ei järeldu aga, et KMH aruande eseme määratlemisel on primaarne üksnes objekt, mille ehitamiseks tegevusloa taotletakse, mitte konkreetne taotletav tegevusloa. Õige oli halduskohtu seisukoht, et **kõnealune KMH menetlus on osa vee erikasutusloa väljaandmise menetlusest.** Samas võib see aga olla ka osa muude sadama ehitamiseks ja kasutamiseks vajalike haldusaktide andmise menetlusest.
- Ei saa nõustuda kaebajate väitega, et kavandatav tegevus, selle ulatus ja sisu on ebaselge. **Asjaolu, et keskkonnamemorandumis on kaalutud võimalusi kasutada Saaremaa sadamat kruisisadama kõrval ka alternatiivsetel viisidel, ei tähenda, et kavandatav tegevus oli ebaselge.** AS Tallinna Sadama 25. augusti 2003. aasta kirjast, avalikest teadaannetest KMH algatamise ja KMH aruande valmimise kohta ning KMH aruandest nähtub, et arendaja eesmärk on ehitada Saaremaa sadam kruisisadamana, mida talvel ei kasutata. Seega tuli KMH menetluses hinnata just selle tegevuse kui kavandatava tegevuse keskkonnamõju ning seejuures ei ole tähendust asjaolul, kas kruisisadama ehitamist nimetakse esimeseks või teiseks etapiks.
- Apellandid märkisid, et alternatiivsete tegevuste all pidasid nad silmas ehitiste paigutuse võimalusi ja ehituse mahtu. Õige on kolmanda isiku väide, et kehtestatavad piirangutega kaasnevadki apellantide kirjeldatud muudatused ehitiste paiknemises ja ehitusmahus, mistõttu ei ole õige apellantide seisukoht, mille kohaselt ei saa kruisisadama ehitamise alternatiiv olla

kruisisadama ehitamine piirangutega. Kui KMH aruannet vaidlustav isik leiab, et selles on oluline alternatiiv jäänud analüüsimata, peab ta ise selle välja pakkuma ning kohus peab seejärel kontrollima, kas seda alternatiivi oli tarvis analüüsida või mitte. Keskkonnaminister kiitis KMH aruande heaks, nõustudes kruisisadama rajamisega alternatiivi „kavandatud + piirangud“ järgi. Eeltoodu ja KeHAS-i § 18 lõike 2 punkti 4 alusel on keskkonnaminister KMH aruande heakskiitmisel esitanud ka keskkonnanõuded.

- Nõustudes apellantide väitega, mille kohaselt KMH menetluses esines vigu, ei toonud see siiski kaasa sisuliselt õigusvastase haldusakti andmist. KMH aruande avalik arutelu ei olnud korraldatud nõuetekohaselt, sest arutelu protokollist, menetlusosaliste selgitustest ja KMH aruande punktist 1.3 nähtuvalt piirati sõnavõtte aega kuni 5 minutini, küsimusi lubati esitada vaid kirjalikult ning nendele ei suudetud kohapeal ka vastata. Eespool toodu aga ei tähenda, et arendaja pidanuks igal juhul korraldama uue avaliku arutelu.
- Ühel nõul ei saa olla apellantidega selles, et KMH menetluse käigus tekkinud vaidlused jäid nõuetekohaselt lahendamata. Muuhulgas on vastustaja oma 3. veebruari ja 11. veebruari 2004. aasta kirjas kaebuse esitajale avaldanud seisukohad kõikide kaebajate esitatud ettepanekute ja vastuväidete kohta ning põhjendanud, milliseid ettepanekuid ja mis põhjusel ei ole arvestatud. Seega ei saa väita, et vastustaja ei ole enne KMH heakskiitmise otsuse langetamist analüüsinud kaebajate ettepanekuid ja vastuväiteid ning nende põhjal KMH aruandesse tehtud täpsustusi ja KMH aruande sisulist õiguspärasust. Siiski olid kaebuse esitajad seisukohal, et saadud vastused ei olnud sisulised, vaid üksnes formaalsed.
- Apellantide väide, et vee erikasutusloas endas puuduvad selle andmise faktilised põhjendused, on õige. Vaidlustatud haldusaktis pidanuks olema kokkuvõtlik analüüs vee erikasutusega seonduva keskkonnamõju kohta või viidatud konkreetsele dokumendile, kus selline analüüs ja haldusorgani kaalutlused sisalduvad. Haldusaktis tehtud viitest KMH aruandele ei piisa, kuna KMH aruandes käsitletakse ka muid küsimusi, mis vee erikasutusloa reguleerimisesemesse otseselt ei puutu, ning KMH aruanne ei sisalda erikasutusloa andja seisukohti. **Motiveerimata kaalutusotsuse puhul kerkib üles kahtlus, et otsus on tegelikult läbi kaalumata.** Kohus oli seisukohal, et kuigi vaidlustatud haldusakt ei vasta vorminõuetele, on vee erikasutusloa sisuliselt õiguspärane.

5.4.4.2.2 AS Ekseko seakasvatusekompleksi tegevusega kaasnev keskkonnamõju

Kaebuse esitas kohalik elanik, kes taotles AS Eksekole veevõtu- ja saasteloa väljaandmise õigusvastasuse kindlakstegemist või selle kehtivuse korral loa tühistamist osas, mis reguleerib saasteainete keskkonda viimist. Kohtule antud arvamuses teatas keskkonnainspeksioon, et veevõtu- ja saasteloa andmisel oli ilmseid eiramisi: ei tehtud keskkonnaekspertiisi, ei toimunud keskkonnamõju hindamist.

Viljandimaa Keskkonnateenistuse põhjendusel annab vee erikasutuslubade andmise ja tühistamise korra punkt 14 küll võimaluse, kuid ei kohusta loa andjat keskkonnaekspertiisi läbi viima.⁵⁴ Loa andja ei esitanud keskkonnamõju hindamise nõuet seetõttu, et võrreldes eelmise loa kehtivusperioodiga polnud Ekseko tootmistehnoloogias ega ka sõnniku käitlemistehnoloogias toimunud mingeid erilisi muutusi. **Loa andmisel oli maavalitsuse keskkonnateenistusel piisav informatsioon selle üle otsustamiseks.** AS Ekseko oli esitanud ka juba taotlused uue vee erikasutusloa ja välisõhu saasteloa saamiseks ning oli algatanud keskkonnamõju hindamise.

Tartu Halduskohus jättis kaebuse rahuldamata.⁵⁵ **Keskkonnaloe andmisel (selles sisalduvate nõuete ja tingimuste kehtestamisel) või ka loa andmata jätmisel tegutseb pädev asutus kaalutusõiguse alusel.**

⁵⁴ RTL, 15.01.1997, 3, 9.

⁵⁵ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_45802.pdf

5.4.4.3 Maavara või maa-ainese kaevandamine

Kaebused, mille aluseks oli muuhulgas kaevandamine ilma keskkonnamõju hindamist algatamata, jättis kohus osaliselt või täielikult rahuldamata.

5.4.4.3.1 Sirtsu II karjääri rajamine keskkonnamemorandumit esitamata ja keskkonnamõju hindamata

Viljandi Maakohus rahuldab osaliselt keskkonnainspektsiooni kaebuse, mille kohaselt Aseri valda Sirtsu II maaüksusele ei esitatud maa-ainese kaevandamise taotlusega keskkonnamemorandumit ja eirati KMH nõuet.⁵⁶ Kuna KeHAS-i § 6 lõike 2 punkt 26 sätestas olulise keskkonnamõjuga tegevuseks karjääri rajamise, allmaakaevandamise suuremal kui 25 ha alal või turba kaevandamise suuremal kui 150 ha alal, siis oli kohus seisukohal, et olulise keskkonnamõjuga on karjääri rajamine ainult suuremal kui 25 ha alal, mitte olenemata pindalast. Et vaidlusaluse katastriüksuse pindala oli üks hektar, siis selle kaevandamise puhul ei pidanud KMH-d läbi viima. Et aga FIE A. Paadil ei olnud protokoll koostamise ajal keskkonnamemorandumit, siis jäi kaebalune süüdi haldusõigusrikkumises.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõike 1 punkti 28 kohaselt on olulise keskkonnamõjuga tegevus pealmaakaevandamine suuremal kui 25 ha suurusel alal või turba kaevandamine suuremal kui 150 ha suurusel alal või allmaakaevandamine.

5.4.4.3.2 Maavara kaevandusloa väljastamine

Halduskohus kohalike elanike kaebust Moldova karjääri kaevandusloa tühistamiseks ei rahuldanud.⁵⁷ Keskkonnamõju hindamist puudutavas osas leidis kohus, et Moldova karjääris kruusa kaevandamisel tekkiva eeldatava keskkonnamõju hindamiseks on vastava tegevuslitsentsiga eksperdid koostanud eksperthinnangu, viidates KeHAS-i § 13 lõikele 1. Hinnatud on nelja võimalikku riskitegurit: müra, tolmuosake, mõju põhjaveele ja maastikule. Eksperdid jõudsid järeldusele, et ohutusnõuete täitmise korral ei kaasne kruusa kaevandamisega olulist keskkonnamõju ning põhilised mõjutegurid (müra ja tolmuosake) jäävad lubatud piiridesse. Eksperthinnangu tõepärasuses pole põhjust kahelda, sest ühtki teistsuguse järelduse kasuks rääkivat tõendit pole keegi kohtule esitanud ning paljasõnaliseks jäi ka kaebajate esindaja väide valede kauguste ja arvutuste kohta. Kohut ei olnud alust väita, et need tegurid põhjustavad olulise keskkonnamõju ja toovad kaasa kaebajate elutingimuste olulise halvenemise.

Kiviõli Keemiatööstuse OÜ kirjalikus seisukohas märgiti, et kõnesoleval juhul ei kaasne plaanitava kruusa kaevandamisega uue karjääri rajamist KeHAS-i § 6 lõike 2 punkti 26 tähenduses, vaid tegemist on kaevandamise uuesti alustamisega juba aastaid tagasi rajatud karjääris. Siinkohal võib võrdluseks tuua Euroopa Kohtu eelotsuse kohtuasjas C-201/02 (vt lisa 1), milles kohus asus seisukohale, et pädeva asutuse otsust lubada kaevandamise taasalustamist tuleb käsitleda direktiivi 85/337 artiklis 1(2) toodud teostusloa tähenduses. Seetõttu ei saa see argument olla KMH-d välistavaks asjaoluks.

5.4.4.3.3 Erasisikule loa andmine 150 m pikkuse, 30 m laiuse ja 3 m sügavuse augu kaevamiseks, nõudmata keskkonnamemorandumit esitamist ja algatamata keskkonnamõju hindamist

Keskkonnainspektsioon nõudis Salme Vallavalitsuse süüdimõistmist selle eest, et erasisikule anti luba kaevata 150 m pikkune, 30 m laiune ja 3 m sügavune auk, nõudmata keskkonnamemorandumit esitamist ja algatamata keskkonnamõju hindamist. Saare Maakohus lõpetas selles asjas menetluse KeHAS-i § 33 lõike 1 järgi haldusõigusrikkumise koosseisu puudumise tõttu. Kohus põhjendas, et

⁵⁶ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_52092.pdf

⁵⁷ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_252753.pdf

vallavalitsus andis loa kinnistu korrastamiseks ja kui selgus, et kinnistul käib ebaseaduslik tegevus, tegi kõik endast oleneva selle tegevuse lõpetamiseks. Ringkonnakohus jättis maakohu otsuse muutmata.⁵⁸

5.4.4.4 Projekteerimistingimuste ja ehitusloa väljastamine

Kahes omavahel seotud kohtuasjas rahuldab kohus KeHAS-i rikkumisega seotud kaebused.

5.4.4.4.1 Projekteerimistingimuste andmine farmi sigalaks ümberprojekteerimiseks keskkonnamemorandumi puudumise korral

Viljandi Maakohus mõistis Tarvastu Vallavalitsuse süüdi, kuna vallavalitsus ei nõudnud OÜ-le Ageron Nurme farmi projekteerimistingimuste väljastamisel keskkonnamemorandumi esitamist. Maakohus oli seisukohal, et tegemist on veisefarmi ümberehitusega seafarmiks, mille puhul tuleb algatada keskkonnamõju hindamine.

Tartu Ringkonnakohus jättis Tarvastu Vallavalitsuse edasikaebuse rahuldamata, kuna Tarvastu valla näol on tegemist avalik-õigusliku juriidilise isikuga ning KeHAS-i § 33 nägi ette ka juriidilise isiku vastutuse, siis võis kohalik omavalitsus olla haldusõigusrikkumise subjektiks.⁵⁹

5.4.4.4.2 Ehitusloa taotluse esitamine keskkonnamemorandumita ning ehituse alustamine ilma loata

AS Nurme seafarmil ei olnud ehitusloa taotluse esitamisel vajalikku keskkonnamemorandumit, mille alusel saaks otsustaja hinnata, kas algatada keskkonnamõju hindamine. Samuti oli sigalat hakatud esitama enne ehitusloa saamist. Seega oli rikutud KeHAS-t ning Viljandi Maakohus määras AS Nurmele rahatrahvi.⁶⁰ Tartu Ringkonnakohus jättis rahuldamata Keskkonnainspektsiooni apellatsioonkaebuse, mille kohaselt oli rikutud ka jäätmeseadust.⁶¹

5.4.4.5 Tegevuskavaga kaasneva tegevuse keskkonnamõju hindamine

5.4.4.5.1 "Eesti põlevkivienergeetika restruktureerimise tegevuskavaga 2001–2006" kavandatava tegevuse keskkonnamõju

Tallinna **Halduskohus** jättis MTÜ Eesti Rohelise Liikumise kaebuse tegevuskava keskkonnamõju hindamata jätmises rahuldamata. Kohus toetas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Keskkonnaministeeriumi seisukohta, et tegevuskava ei ole riiklik arengukava KeHAS-i ning säästva arengu seaduse tähenduses. Keskkonnamõju hindamine on kohustuslik ainult riikliku arengukava koostamisel, tegevuskava koostamisel sellist kohustust ei ole. Samuti leidis kohus, et kaebuse esitajal puudub põhjendatud huvi kaevatava toiminguga õigusvastasuse kindlakstegemiseks.

Tallinna **Ringkonnakohus** tuvastas, et edasikaebus on põhjendatud ning halduskohtu otsus tuleb tühistada.⁶² Põhikirja punkti 1.3 arvestades on kaebuse esitaja näol tegemist keskkonnakaitset edendava valitsusvälise organisatsiooniga. Seega on kaebuse esitajal kaebeõigus tulenevalt keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni (nn Arhusi konventsioon) artikli 9 lõikest 2.

Kohus järeldas ka, et tegemist on riikliku arengukava mõistele vastava tegevuskavaga, kuigi riikliku arengukava mõistet ei ole seadusandlikul tasandil määratletud. Muuhulgas põhjendati seda järgmiselt:

⁵⁸ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_65395.pdf

⁵⁹ <http://www.tarturk.just.ee/2002/vi/ho/62.HTM>

⁶⁰ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_270749.pdf

⁶¹ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_215498.pdf

⁶² http://kola.just.ee/docs/public/dokument_120400.pdf

- riikliku arengukavana võib käsitleda plaani või programmi, mis kavandab tulevast tegevust, antud juhul energeetikavaldkonna arengut.
- tegevuskava nägi ette põlevkivienergeetikaga seotud tegevust, mis KeHAS-i § 22 alusel nõuavad sellest tegevusest tuleneva keskkonnamõju hindamist.
- kuna tegevuskava on võetud aluseks "Riigi eelarvestrateegiale 2003–2006", siis ei ole tegemist internse haldusaktiga, vaid sellel on kaugeleulatuv mõju.

Riigikohus rahuldab osaliselt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kassatsioonkaebuse, kuna asjasse ei olnud kaasatud õige vastustaja (Vabariigi Valitsus), ning otsustas saata asja uuesti läbivaatamiseks esimese astme kohtule.⁶³

Ühtlasi leidis Riigikohtu halduskolleegium, et riikliku arengukava puhul tuleb keskkonnamõju hindamine igal juhul läbi viia, kuna KeHAS-i § 22 lõikest 1 tulenes, et strateegiline keskkonnamõju hindamine on samatähenduslik keskkonnamõju hindamisega. Strateegilise keskkonnamõju hindamise puhul tuleb kohaldada neid keskkonnamõju hindamist reguleerivaid sätteid, millest on võimalik juhinduda riikliku arengukava spetsiifikat arvestades.

5.4.4.6 Keskkonnamõju hindamise litsents

5.4.4.6.1 Keskkonnamõju hindamise litsentsi kehtetuks tunnistamine

Tallinna **Halduskohus** jättis rahuldamata MTÜ Eesti Rohelise Liikumise kaebuse tunnistada kehtetuks KMH litsents seoses vigadega Loode-Eesti jäätmeäitluskeskuse rajamises ja protseduurides.⁶⁴ Kohus ei nõustunud kaebaja väitega, et KeHAS-i §-st 14 ja määruse "Keskkonnamõju hindamise tegevuslitsentsi andmise, peatamise ja kehtetuks tunnistamise korra ning tegevuslitsentsi ja taotluse vorm" §-st 14 tulenevalt puudub keskkonnaministril litsentsi omava isiku keskkonnamõju hindamise alase tegevuse hindamisel kaalutusõigus.

Ringkonnakohus ei rahuldanud apellatsioonkaebust.⁶⁵ Käesoleval juhul oli ministril kaalutusõigus otsustamiseks, kas litsents peatada või kehtetuks tunnistada, ning juhul, kui minister otsustas KeHAS-i § 14 lõikes 6 ettenähtud tagajärge mitte kohaldada, ei pidanud ta selle kohta andma haldusakti.

5.5 Kokkuvõte

5.5.1 Keskkonnamõju hindamine Euroopa Kohtu praktikas

Käesolev uuring näitas, et enim probleeme on tekkinud seoses KMH direktiivide ja loodusdirektiivi artiklite 6(3) ja (4) õigeaegse ja täieliku või korrektse ülevõtmisega siseriiklikusse õigusse. Selliseid kohtuasju on Euroopa Kohtu registri (17.06.1997–1.09.2005) ja oluliste kohtukaasuste loendi "List of the leading cases and judgements of the ECJ on environment" (viimati täiendatud 15.03.2005) põhjal kokku 17.

KMH direktiivide puhul eksiti enim artiklite 4(2) ja 2(1) korrektse ülevõtmise vastu. Need artiklid sätestavad, millistele projektidele tuleb kohaldada keskkonnamõju hindamist. Kuigi liikmesriigid saavad täpsustada projektide liike või kehtestada kriteeriume ja/või künniseid, millal tuleb keskkonnamõju hinnata, ei ole juba ette lubatud võimaliku KMH alt välja jätta ühtki direktiivi II lisas loetletud projektide klassi. Kriteeriumide seadmisel tuleb peale projekti mahu arvestada ka selle laadi ja asukohta, mille väljajätmine oli samuti liikmesriikide üks korduvatest eksimustest.

⁶³ <http://www.nc.ee/klr/lahendid/tekst/RK/3-3-1-81-03.html>

⁶⁴ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_125870.pdf

⁶⁵ http://kola.just.ee/docs/public/dokument_178191.pdf

Liikmesriikide peamised vastuväited komisjoni kaebustele olid:

- nõutavad õigusaktid on kohtuistungis ajaks juba vastu võetud või ettevalmistamisel;
- hilinenud või mittetäielikul ülevõtmisel pole olnud tegelikke negatiivseid tagajärgi;
- siseriiklik õigussüsteem ei võimaldanud seadusi tagasiulatuvalt jõustada;
- siseriiklikud raskused (tingimused) ei võimaldanud tähtaegadest kinni pidada;
- piirkonna geograafiliste iseärasuste tõttu polnud vaja direktiivi teatud punkte üle võtta;
- raamseadus tagab direktiivi täieliku ülevõtmise, seetõttu ei peetud teiste siseriiklike õigusnormide teksti komisjonile saatmist vajalikuks;
- kuigi direktiivi ei suudetud täielikult üle võtta, on selle nõudeid juba täidetud töökorralduslike protseduuridega.

Ühegi nimetatud vastuväitega Euroopa Kohus ei nõustunud.

Loodusdirektiivi artikli 6 ülevõtmisel põhjustas enim probleeme lõigete 3 ja 4 tõlgendamine – milliste projektide mõju tuleb asjakohaselt hinnata ja kuidas seda tuleb teha. Tõlgendamise erimeelsuste korral, nagu ka KMH direktiivide puhul, lähtub kohus sellest, kas direktiivi eesmärgid on saavutatud.

Mõju hindamise hagides on enamik kaebusi olnud seotud eelhindamise etapiga – eelhindamise puuduliku läbiviimise tõttu ei ole peetud vajalikuks algatada KMH-d või asjakohast hindamist. Vaidlusalune tegevus oli kolmel juhul direktiivi 85/337 II lisasse kuuluv projekt, kahel juhul I lisa tegevus. Kui kohalik pädev asutus leiab, et kavandataval, II lisasse kuuluval projektil puudub oluline keskkonnamõju, tuleb koos otsusega KMH mitteamalgatamise kohta esitada ka selge põhjendus, mis näitab, et direktiivi nõuetele vastav eelhindamine on läbi viidud (C-87/02, C-83/03). Pädeval asutusel tuleb ka põhjendada tegevusloa väljastamise otsust loodusdirektiivi artikli 6 kohase mõju hindamise seisukohast (C-209/02).

Euroopa Kohtult eelotsuse taotlemise ajend on sageli olnud KMH objekt – milliste projektide puhul on vajalik keskkonnamõju hindamine või loodusdirektiivi artikli 6 järgi asjakohane hindamine.

5.5.2 Keskkonnamõju hindamine Eesti kohtute praktikas

Alates aastast 2001 on Eesti kohtutes olnud arutlusel 13 KMH kohtukaasust, eri astmete kohtutes on selliseid kaebusi menetletud 27 korral.

Eesti kohtutes menetletud KMH kohtuasjade alused võib kokku võtta järgmiselt:

- keskkonna- või tegevusloa väljastamise õiguspärasus;
- planeeringute keskkonnamõju hindamine;
- tegevuskava keskkonnamõju hindamine;
- KMH tegevuslitsentsi õiguslikkus.

Olulisemad probleemid ja kohtulahendid on toodud alljärgnevalt.

5.5.2.1 Kaalutletud otsuse tegemine

Enim vaidlusi põhjustas detailplaneeringute keskkonnamõju hindamine, kuna 1.01.2003–2.04.2005 ei olnud KeHAS-i järgi kohustust algatada KMH detailplaneeringuga kaasnevatele tegevustele. Seetõttu on nende juhtumite lahendamisel olnud olulise tähtsusega asjaolu, kas pädeval asutusel on planeeringute kehtestamiseks olnud piisavalt informatsiooni võimaliku kaasneva keskkonnamõju kohta. Siinjuures ei olnud kogutud piisavalt teavet mõju kohta inimeste tervisele ning ka tekitatava kahju hüvitamise võimaluste ja kavandatava tegevusega kaasneva hea või halva mõju kohta.

Põhjendatuse seisukohalt tuleb hinnata ka lubade väljastamisel tehtavaid kaalutusotsuseid. Vaadeldavates kaasustes on kohus leidnud, et kaalutusotsused on põhjendatud, välja arvatud Saaremaa süvasadama vee erikasutusloa puhul, kus haldusaktis puudus kokkuvõtlik analüüs vee eri-

kasutusega seonduva keskkonnamõju kohta või viide konkreetsele dokumendile, mis sellist analüüsi ja haldusorgani kaalutlusi sisaldab.

Seega peab kaalutlusotsus sisaldama põhjendusi, mis kinnitavad, et pädeval asutusel oli otsustamiseks piisavalt informatsiooni.

Tallinna Ringkonnakohus: motiveerimata kaalutlusotsuse puhul kerkib üles kahtlus, et otsus on tegelikult läbi kaalumata.

Kuid eri kohtuastmed hindasid otsuse põhjendatust ja informatsiooni piisavust kaalutletud otsuse tegemiseks erinevalt.

5.5.2.2 Asukohavaliku protseduur

Asukohavalik peab sisaldama alternatiivsete võimaluste kaalumist, huvigruppide kaasamist, mõju hindamist.

Riigikohus: regionaalprügila asukoha valiku menetlemise korra puudumise ning toimunud menetluse puuduste tõttu ei olnud kaebajatel õiguslikke võimalusi vaidlustada prügila asukoha valiku õiguspärasust detailplaneeringu kehtestamisele eelneval etapil kohtus. Detailplaneeringu algatamisel peab kohaliku omavalitsuse organ tegema kindlaks, kas kõik planeeringu algatamise sisulised eeldused on nõuetekohaselt täidetud. (*Laguja prügila juhtum*)

5.5.2.3 Keskkonnamõju hindamise ulatus

Kas objekti ehitamise keskkonnamõju peab hindama tervikuna, arvestades ka objekti kasutusest tulenevaid tagajärgi?

Tallinna Ringkonnakohus: KMH aruande põhjalikkuse kontrollimisel tuleb arvestada seda, et KMH menetlus toimus vee erikasutusloa andmise menetluses ning et loa esemesse mittekuuluvates küsimustes ei saa laiaulatuslikku keskkonnamõju hindamist nõuda. (*Saaremaa sadama juhtum*)

Siinjuures oleks vaja keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses (KeHJS) selgelt välja tuua, et KMH käigus tuleb analüüsida nii objekti ehitamise, kasutuse kui ka tegevuse lõpetamisega kaasnevat mõju.

5.5.2.4 Tegevusalternatiivide hindamine

Milliseid alternatiivseid võimalusi tuleb hinnata? Ehitiste paigutuse võimalused ja ehituse maht / kehtestatavad piirangud?

Tallinna Ringkonnakohus: kohus ei hinda, kas mõni oluline alternatiivne võimalus jäi analüüsimata, vaid selle peab välja pakkuma KMH aruannet vaidlustav isik. (*Saaremaa sadama juhtum*)

5.5.2.5 Millisele tegevusele tuleb algatada keskkonnamõju hindamine?

Vaidlusalused tegevused olid:

- Karjääri rajamine väiksemal alal kui 25 ha – ei pea algatama. KeHJS-i § 6 lõike 1 punkt 28 sätestab olulise keskkonnamõjuga tegevuse: pealmaakaevandamine suuremal kui 25 ha suurusel alal või turba kaevandamine suuremal kui 150 ha suurusel alal või allmaakaevandamine. (*Sirtsu II karjääri rajamine*)
- Maavara kaevandamisloa väljastamine olemasolevas karjääris kaevandamiseks – Euroopa Kohtu eelotsus (C-201/02): kaevandamise taasalustamine olemasolevas karjääris on tegevusloa andmine direktiivi 85/337 artikli 1(2) tähenduses ning vajaduse korral tuleb algatada KMH. (*Moldova kaevandusloa väljastamine*)
- Veisefarmi seafarmiks ümberehitamine – tuleb algatada, kui ehitatavas seafarmis saab kasvatada rohkem kui 3000 nuumsiga (KeHJS § 6, lg 1, p 27). (*Nurme farm*)

5.6 Lisa 1. Euroopa Kohtu keskkonnamõju hindamise kohtuotsused

5.6.1 Direktiivide ülevõtmine siseriiklikku õigusse

5.6.1.1 Keskkonnamõju hindamise direktiivid

5.6.1.1.1 Kohtuasi C-133/94. Euroopa Komisjon vs. Belgia

Kaasuse lühitutvustus: Belgia Kuningriik ei suutnud direktiivi 85/337/EMÜ artikleid 2(1) ja 4(1), 7 ja 9 siseriiklikusse õigusse täielikult ja korrektselt üle võtta.⁶⁶

Hagiavalduse kuupäev: 6.05.1994

Kohtujuristi arvamus: 11.01.1996

Kohtuotsus: 2.05.1996

Hagiavalduse sisu:

The Kingdom of Belgium has failed to transpose completely and correctly into Belgian law Council Directive 85/337/EEC.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhindang (*screening*), konsulteerimine ja üldsuse osalemine (*consultations and public participation*).

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that, by not completely and correctly transposing into Belgian law Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, the Kingdom of Belgium has failed to fulfil its obligations under that directive and under Article 189 of the EC Treaty;
2. Orders the Kingdom of Belgium to pay the costs;
3. Orders the Federal Republic of Germany to bear its own costs.

Kohtu põhjendused:

The complaint alleging that Article 2(1) and Article 4(1) of the directive, in conjunction with point 2 of Annex I, were incorrectly transposed at national level

14. **The Commission argues that**, under Article 4(1) of the directive, read together with Article 2(1), the projects listed in Annex I must be subjected to an environmental impact assessment. Consequently, Member States were not entitled to introduce any limitation in this area. **In Belgium, however, there is no guarantee that a mandatory environmental impact assessment will be carried out in respect of nuclear power stations and other nuclear reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials, whose standing power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load) or of installations used solely for the permanent storage or final disposal of radioactive waste.**
15. In its rejoinder the Belgian Government states that, in that respect, the directive has been implemented in national law as a result of the amendments which the Royal Decree of 23 December 1993 (Moniteur Belge of 2 February 1994, p. 2142) made to the Royal Decree of 28 February 1963 laying down General Rules for the Protection of the Public and Workers against the Danger of Ionizing Radiation.
16. Whilst not contesting that the transposition carried out complies with the directive, the Commission adheres to its complaint. **On the one hand, Belgium failed to implement the directive completely and correctly within the time-limit laid down by the reasoned opinion of 3 December 1991. On the other, on the date when the proceedings were brought, the Commission**

⁶⁶ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61994J0133

was unaware of the implementing measures adopted, since it was officially informed of them only by letter of 12 September 1994.

17. It should be noted in this regard that the Court has consistently held that **the question whether there has been a failure to fulfil obligations must be examined on the basis of the position in which the Member State found itself at the end of the period laid down in the reasoned opinion and the Court cannot take account of any subsequent changes** (Case C-200/88 Commission v Greece [1990] ECR I-4299, paragraph 13).
18. In this case, the alleged implementing measures were adopted after the time-limit set by the reasoned opinion had expired.
19. Accordingly that complaint must be upheld.

The complaint alleging that the Flemish Region incorrectly transposed Article 2(1) and Article 4(1) of the directive, in conjunction with point 6 of Annex I

20. Point 6 of Annex I to the directive mentions “integrated chemical installations” as being among the projects subject to assessment.
21. In the Flemish Region, the environmental impact assessment procedure was incorporated into existing consent procedures for establishments constituting a nuisance and establishments not constituting a nuisance.
22. As far as establishments constituting a nuisance are concerned, the consent procedures are governed by the Decree of the Flemish Council of 28 June 1985 relating to Anti-Pollution Consent (Moniteur Belge of 17 September 1985, p. 13304).
23. Pursuant to that decree, the Flemish Executive adopted on 23 March 1989 Order 89-928 (Moniteur Belge of 17 May 1989, p. 8442). Article 3(6) of that order defines integrated chemical installations as installations “for the chemical processing of:
 - (a) unsaturated aliphatic hydrocarbons with less than 5 carbon atoms per molecule;
 - (b) cyclic unsaturated hydrocarbons including aromatics with less than 9 carbon atoms per molecule; with a capacity of 100 000 tonnes per annum or more”.
24. **The Commission maintains that the Flemish Executive interpreted the concept of “integrated chemical installations” narrowly.** Fixing quantitative criteria affords no guarantee that all integrated chemical installations will be subjected to an environmental impact assessment. Only installations for the processing of the substances mentioned under (a) and (b) of the Flemish Executive’s definition and, of them, only those with a minimum processing capacity of at least 100 000 tonnes will be subjected to the assessment procedure. Yet point 6 of Annex I to the directive does not embody any quantitative limitation.
25. **The Belgian Government takes the view that the concept of “integrated chemical installations” is vague, as the Commission itself has acknowledged by providing a more precise definition of that concept in its proposal relating to the amendment of the directive** (document COM(93) 575 final, OJ 1994 C 130, p. 8). Accordingly and on grounds of legal certainty, the Flemish Government had no option other than to give a content to that concept itself. The reason why saturated hydrocarbons are not mentioned in its definition is that they are almost never used as basic chemical components owing to their low reactivity. In addition, the capacity criterion, which does not relate to production capacity expressed in terms of the quantity of finished product but to processing capacity expressed in terms of the quantity of basic components (small molecules), also does not limit the scope of the directive in real terms. Accordingly, the definition in question covers the most important chemical installations located in the territory of the Flemish Region.
26. The Court finds in this regard that **point 6 of Annex I to the directive does not introduce any limitation as to the integrated chemical installations subject to assessment.** On the contrary, when the Community legislature wished to limit the duty to carry out an assessment, it made express provision to that end. It did so in particular in points 1, 2, 5, 7 and 8 of that annex.

27. Besides, the crucial feature of the concept of “integrated chemical installations” is precisely the fact that they are integrated, since other chemical installations come under point 6 of Annex II. As the Advocate General observed in points 36, 37 and 38 of his Opinion, the Flemish legislation neither specifies nor defines that concept and whether a chemical installation is integrated does not depend on its processing capacity or on the type of chemical substances processed in it but on the existence of interlinked production units constituting in terms of their operation a single production unit.
28. It follows that that complaint must also be upheld.

The complaint alleging that the Flemish Region incorrectly transposed Article 4(2) of the directive in conjunction with Article 2(1)

/.../

32. **The Commission argues that Article 4(2) of the directive, when read in the light of Article 2(1), requires the Member States to examine the characteristics of each of the projects listed in Annex II specifically on a case-by-case basis.** That examination will enable it to be decided subsequently whether, by reason of the nature, size or location of the project considered, an environmental impact assessment is necessary. The second subparagraph of Article 4(2) of the directive enables Member States to facilitate that examination by establishing criteria and/or thresholds. In contrast, it does not allow them to establish criteria and/or thresholds for exempting in advance certain projects listed in Annex II from that examination.
33. **In the Commission’s view, however, the legislation in force in the Flemish Region does not satisfy that requirement.** The lists set out in Article 3 of Order 89-928 and Article 2 of Order 89-929 do not cover all the projects mentioned in Annex II. As a result, the projects not covered will never be examined in order to determine whether their characteristics are such as to require an environmental impact assessment.
34. The Belgian Government argues that, when it adopted the orders at issue, the Flemish Government took the view that, in the light of the state of the environment in Flanders, only some categories of projects mentioned in Annex II, which come within the thresholds and other criteria which it has established, ought, by reason of their nature, to be subjected to environmental impact assessment. It therefore considered implicitly that the characteristics of all the other projects mentioned in Annex II are such that it is unnecessary to subject them to assessment.
35. **According to the Belgian Government, supported by the German Government, it does not appear from any provision of the directive that the Member States are only entitled to assess in concreto whether the characteristics of individual projects are such as to make it unnecessary to carry out an environmental impact assessment.** Member States are also entitled to consider generally that the characteristics of certain projects listed in Annex II are such that assessment is unnecessary. The two governments refer in this connection to the wording of Article 4(2).
36. **The German Government submits in particular that the wording of that provision suggests that the projects to be assessed should be determined in the abstract, since, if that were not so, it would not be the Member States, but the competent authorities in each case, which would have to determine whether a project ought to be subjected to assessment.** In addition, the distinction made between “classes” and “projects” in the eighth and ninth recitals in the preamble to the directive and in Article 4(2) thereof shows that the choice of projects whose effects on the environment must be assessed may be carried out in the abstract.
37. The German Government further maintains that the fact that, under Article 2(3) of the directive, exemption from the requirement to make an assessment is possible only in the case of projects coming under Article 4(1) is an argument against the need for a detailed examination of projects mentioned in Annex II.
38. The Belgian Government adds that, according to the Commission’s report to the European Parliament and the Council on the implementation of the directive (document COM(93) 28,

- Vol. 1, 2 April 1993), most Member States have interpreted Article 4(2) in the same way as the Flemish Government.
39. Lastly, the Belgian and German Governments refer, in support of their argument, to the proposal for the amendment of the directive made by the Commission to the Council (document COM(93) 575 final, cited above). In particular, the Commission proposed the adoption of a new Article 4(3), which, combined with a new Annex IIa, would require Member States to determine on a case-by-case basis whether an assessment is necessary. That proposal would be otiose if the obligation arising under it were already part of the law in force.
 40. It should first be made clear that, as stated in paragraphs 33 and 34 of this judgment, the Flemish legislation excludes totally and definitively from environmental impact assessment certain classes of projects mentioned in Annex II. The question is therefore whether such exclusion is permitted by Article 4(2) of the directive.
 41. **Whilst** it appears from that provision that **Member States may always specify certain “types” of projects as being subject to assessment or may establish criteria and/or thresholds for determining which projects are to be subject to assessment**, it must be emphasized that that **power of the Member States is conferred within each of the classes listed in Annex II**. This means that the Community legislature itself considered that all the classes of projects listed in Annex II may possibly have significant effects on the environment depending on the characteristics exhibited by those projects at the time when they were drawn up.
 42. It follows that the criteria and/or the thresholds mentioned in Article 4(2) are designed to facilitate the examination of the actual characteristics exhibited by a given project in order to determine whether it is subject to the requirement to carry out an assessment and not to exempt in advance from that obligation certain whole classes of projects listed in Annex II which may be envisaged on the territory of a Member State.
 43. Consequently, Article 4(2) does not empower the Member States to exclude generally and definitively from possible assessment one or more classes mentioned in Annex II.
 44. In view of that finding, the aforementioned arguments put forward by the Belgian and German Governments to the effect that Article 4(2) does not preclude the possibility for a Member State to determine the projects to be subjected to assessment in the abstract using criteria and/or thresholds and therefore does not require a decision to be taken on each specific project are irrelevant to this case, irrespective as to whether they are based on a correct interpretation of Article 4(2).
 45. In view of the foregoing it must be held that the Flemish legislation at issue does not correctly transpose Article 2(1) and Article 4(2) of the directive, since it impliedly excludes in advance all the classes of projects mentioned in Annex II which are not covered by that legislation from the possibility of assessment, even if it should prove that the characteristics of projects belonging to those classes are such as to require such assessment.
 46. It follows that that complaint must be upheld.

The complaint alleging that the Flemish Region and the Region of the Capital City of Brussels failed to transpose Articles 7 and 9 of the Directive
/.../

50. The Belgian Government admits that the Commission’s complaint is well founded as regards the Flemish Region. It states, however, that a preliminary-draft decree exists which, when adopted, will bring the infringement complained of to an end.
51. In contrast, as far as the Region of the Capital City of Brussels is concerned, the **Belgian Government considers that Articles 7 and 9 do not have to be transposed, on the ground that the geographical situation and the urban nature of that region preclude the establishment of industrial installations liable to have effects on the environment which would have consequences in other Member States.**

52. That argument must be rejected.
53. The argument based on the geographical situation of the Region of the Capital City of Brussels is based on the assumption that only projects located in frontier regions are capable of affecting the environment in another Member State. **Yet, as the Commission has rightly observed, that assumption is wrong since it ignores the possibility of air- or water-borne pollution.**
54. As for the argument based on the urban nature of the Region of the Capital City of Brussels, the Commission stated at the hearing, without being contradicted by the Belgian Government, that there are major chemical and petrochemical industries in that region.
55. Accordingly the Commission's complaint must be upheld.
56. Since the Kingdom of Belgium has failed to fulfil its specific obligations under the directive, no purpose is served by considering the question whether it has thereby also failed to fulfil its obligations under Article 5 of the Treaty (see Case C-374/89 Commission v Belgium [1991] ECR I-367, paragraph 13).

5.6.1.1.2 Kohtuasi C-301/95. Euroopa Komisjon vs Saksamaa

Kaasuse lühitutvustus: Saksamaa Liitvabariik ei suutnud ettenähtud tähtjaks viia siseriiklik õigus täielikku vastavusse direktiiviga 85/337/EMÜ ning on rikkunud artiklitest 2, 3, 5(2), 6(2), 8, 9 ja 12(1) ning (2) tulenevaid kohustusi.⁶⁷

Hagiavalduse kuupäev: 20.09.1995

Kohtujuristi arvamus: 12.03.1998

Kohtuotsus: 22.10.1998

Hagiavalduse sisu:

Federal Republic of Germany has failed to comply with its obligations under Articles 5 and 189 of the EC Treaty and under Council Directive 85/337/EEC, in particular Articles 2, 3, 5(2), 6(2), 8, 9 and 12(1) and (2).

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhindang (*screening*), KMH programm (*scoping*), mõju hindamine (*impact assessment*), konsulteerimine ja üldsuse osalemine (*consultations and public participation*).

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that,
 - by failing to take the necessary measures to comply with Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment within the prescribed period,
 - by failing to communicate to the Commission all the measures which it has taken to comply with that directive,
 - by not requiring an environmental impact assessment for all projects on which such an assessment had to be carried out in compliance with that directive, where the consent procedure was commenced after 3 July 1988, and
 - by excluding in advance from the environmental impact assessment requirement whole classes of projects listed in Annex II to that directive, the Federal Republic of Germany has failed to fulfil its obligations under Articles 2(1), 4(2) and 12(1) and (2) of that directive;
2. Dismisses the remainder of the application;
3. Orders the Federal Republic of Germany to bear the costs.

⁶⁷ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61995J0301

Kohtu põhjendused:

Delay in transposing the Directive

11. **The Commission submits that the German Government failed to take the measures necessary to comply with the Directive within the prescribed period, which expired on 3 July 1988 whereas the UVPG came into force on 1 August 1990.** Germany has thus failed to fulfil its obligations under Article 5 and the third paragraph of Article 189 of the Treaty, read in conjunction with Article 12(1) of the Directive.
12. The German Government considers that it would be inappropriate to make a formal declaration of the alleged failure to fulfil obligations, since the Court has already held, in Case C-396/92 Bund Naturschutz in Bayern and Others v Freistaat Bayern [1994] ECR I-3717, that there had been a delay in transposing the Directive in Germany.
13. Here, though, it must be noted that the Bund Naturschutz in Bayern judgment was given in response to a request for a preliminary ruling on the interpretation of Article 12(1) of the Directive. An action for failure to fulfil obligations differs, however, in both its purpose and its consequences.
14. The purpose of such an action is to obtain a formal finding that a Member State has failed to fulfil its obligations under Community law.
15. As regards its consequences, that formal finding is a prerequisite for the initiation, where appropriate, of the procedure provided for in Article 171 of the EC Treaty, as amended by the Treaty on European Union.
16. Finally, as **the Court has consistently held, the Commission, given its role as guardian of the Treaty, is alone competent to decide whether it is appropriate to bring proceedings against a Member State for failure to fulfil its obligations** (Case C-431/92 Commission v Germany [1995] ECR I-2189, paragraph 22).
17. It must therefore be held that, by failing to take the necessary measures to comply with the Directive within the prescribed period, the Federal Republic of Germany has failed to fulfil its obligations under Article 12(1) thereof.

Failure to communicate all the provisions adopted in the field covered by the Directive

/.../

19. **The Commission states that the German Government did not communicate all the national provisions intended to transpose the Directive**, in particular those adopted by the Länder. Such provisions, having been adopted in the field covered by the Directive, should in the Commission's view have been communicated in accordance with Article 12(2). Germany has thus failed to fulfil its obligations under Article 5 and the third paragraph of Article 189 of the Treaty, read in conjunction with Article 12(2) of the Directive.
20. **The German Government counters that neither Article 12(2) nor any other provision of Community law obliges it to communicate to the Commission all the measures it has taken to comply with the Directive.**
21. It further argues that under Paragraph 4 of the UVPG, that Law takes precedence over specific Laws and over the legislation of the Länder. In any instance where the requirements laid down by the latter fall short of those contained in the UVPG, the rules in the UVPG are directly applicable. **The UVPG thus ensures that the requirements of the Directive are fully satisfied, making it unnecessary to communicate other provisions to the Commission.**
22. Here it must be noted that the wording of **Article 12(2) of the Directive** leaves no doubt as to the scope of the **obligation placed on Member States to communicate to the Commission all the provisions** which they adopt in the field covered by the Directive. Nor does it give any reason to suppose that distinctions may be drawn as to the nature of that obligation according to whether a Member State has a federal or centralised structure or according to the legislative technique which it employs.

23. Since the obligation to communicate national provisions concerns all such provisions adopted in the field covered by the Directive, the finding that the Member State has failed to fulfil its obligations as alleged cannot be affected by the consideration that the provisions of the UVPG, which have been communicated to the Commission, take precedence over those which have not been communicated.
24. It must therefore be held that, by failing to communicate to the Commission all the measures which it has taken to comply with the Directive, the Federal Republic of Germany has failed to fulfil its obligations under Article 12(2) thereof.

Failure to apply the Directive to all projects for which consent was given after 3 July 1988

25. Paragraph 22(1) of the UVPG contains a transitional provision under which consent procedures already commenced are to be completed in accordance with the provisions of that Law where the project had not yet been made public by 1 August 1990, when the UVPG came into force.
26. **In the Commission's submission, that transitional provision limits the scope ratione temporis of the UVPG, in that consent procedures commenced before 1 August 1990 but after 3 July 1988, when the period within which the Directive was to be transposed expired, are not subject to an environmental impact assessment in accordance with the requirements of the Directive.** Germany has thus failed to fulfil its obligations under Article 5 and the third paragraph of Article 189 of the Treaty, read in conjunction with Article 12(1) of the Directive.
27. **The Federal Government argues that it was already made clear in the Bund Naturschutz in Bayern and Commission v Germany judgments, cited above, that the Federal Republic of Germany was not entitled to adopt a derogating provision such as that contained in Paragraph 22(1) of the UVPG concerning projects for which the consent application had been lodged before 3 July 1988 and thus to exempt such projects from the environmental impact assessment requirement. That question having been settled by those two judgments, there is no reason for the Court to rule afresh on the same point of law.**
28. Here it must be observed that **the subject-matter of the Commission v Germany case, cited above, was different**, since it concerned a finding that Germany had failed to fulfil its obligations by failing to comply with the environmental impact assessment requirement laid down by the Directive in a specific case relating to a specific project. The application in that case did not seek a finding that the Member State had failed to fulfil its obligations by adopting Paragraph 22 of the UVPG.
29. Consequently, having regard to the considerations set out in paragraphs 13 to 15 above, it must be held that, **by not requiring an environmental impact assessment for all projects on which such an assessment had to be carried out in compliance with the Directive, where the consent procedure was commenced after 3 July 1988, the Federal Republic of Germany has failed to fulfil its obligations under Article 12(1) of the Directive.**

Incomplete transposition of Article 2 of the Directive with regard to the projects listed in Annex II thereto

/.../

33. The Federal Republic of Germany, availing itself of its right under Article 4(2) of the Directive in conjunction with Annex II thereto, defined certain projects in Paragraph 3 of the UVPG and in the Annex thereto which it decided to subject to the obligation to carry out an environmental impact assessment.
34. **The Commission argues that the German legislation does not include all the classes of projects listed in Annex II to the Directive.** In its opinion, all the projects listed in Annex II under the various letters of the alphabet preceding the subdivisions of the categories listed in that annex must be considered as 'classes' within the meaning of Article 4(2) of the Directive.

The Commission does not dispute that the Member States may, under Article 4(2), distinguish on the basis of their characteristics between the projects falling within a particular class in Annex II to the Directive, but it considers that it is unacceptable not to impose the environmental assessment requirement on whole classes in general.

35. The Commission therefore asks the Court to find that, by excluding in advance whole classes of projects listed in Annex II to the Directive from the environmental impact assessment requirement, Germany has failed to fulfil its obligations under Article 5 and the third paragraph of Article 189 of the Treaty, read in conjunction with Articles 2(1) and 12(1) of the Directive.
36. **The German Government considers that a distinction is to be drawn between the concepts of ‘classes’ and ‘projects’.** In its opinion, Annex II to the Directive lists a total of 12 classes of projects within which there are ‘specific’ projects. Each of the 12 categories in the annex thus constitutes a class of projects and each of the subdivisions of those categories, preceded by a letter of the alphabet, constitutes a specific project.
37. It submits that, under Article 4(2) of the Directive, each Member State may decide, at its own discretion, which of the specific projects listed under the 12 classes has to be subject to the assessment requirement. The UVPG takes account of all the classes of projects in Annex II to the Directive and, within those classes, requires an environmental impact assessment to be carried out on those projects whose characteristics warrant it in the opinion of the federal legislature. To that end, the German Government used its discretionary power to set criteria and/or thresholds for certain types of projects in respect of the assessment obligation. It is thus wrong to claim that the Federal Republic of Germany has excluded whole classes of projects from the assessment requirement.
38. The Court has held that **Article 4(2) of the Directive does not empower the Member States to exclude generally and definitively from possible assessment one or more classes mentioned in Annex II** (see Case C-133/94 Commission v Belgium [1996] ECR I-2323, paragraph 43). In order to settle the dispute on this point, therefore, the question of the interpretation of the concept of classes of projects, within the meaning of Article 4 of the Directive, must first be dealt with.
39. Here, it must be noted that Article 4 of the Directive uses the same wording in both paragraphs 1 and 2 in relation to the concept in question, namely ‘projects of the classes listed in Annex I shall be made subject to an assessment ...’ and ‘projects of the classes listed in Annex II shall be made subject to an assessment ... where ...’.
40. The tenor and scope of that concept thus clearly cannot differ depending whether it is used in Annex I or Annex II of the Directive.
41. **Referring as it does in Annex I to categories of projects defined according to their nature, it can only refer to the same kind of categories of projects with regard to Annex II.**
42. However, the nine categories of projects in Annex I cannot, by their nature, correspond to the 12 categories in Annex II, each of which constitutes a vast field of economic activity; they must rather correspond to the subdivisions of those categories, each preceded by a letter of the alphabet. That consideration is borne out by the fact that categories 5, 9 and 12 in Annex II, which are not subdivided, each constitute an activity confined within clear limits.
43. For example, the category of projects entitled ‘Construction of motorways, express roads and lines for long-distance railway traffic and of airports ...’ under point 7 in Annex I cannot correspond, as a class of projects, to the category under point 10 of Annex II, entitled ‘Infrastructure projects’; it must rather correspond to subdivision (d) within that point, which refers to ‘Construction of roads, harbours, including fishing harbours, and airfields (projects not listed in Annex I)’.
44. **Any other interpretation of the concept in question would negate the effectiveness of the rule laid down in Article 2(1) of the Directive**, that projects likely to have significant effects on the environment by virtue inter alia of their nature, size or location are to be made subject

to an environmental impact assessment, and would leave Member States free to apply Annex II as they saw fit.

45. It is specifically on the basis of that rule that the Court has held that the limits of the discretion conferred on the Member States by Article 4(2) of the Directive are to be found in the obligation set out in Article 2(1) (Case C-72/95 *Kraaijeveld and Others v Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland* [1996] ECR I-5403, paragraph 50), and that the criteria and/or thresholds mentioned in Article 4(2) are designed to facilitate the examination of the actual characteristics exhibited by a given project in order to determine whether it is subject to the requirement to carry out an assessment and not to exempt in advance from that obligation certain whole classes of projects listed in Annex II which may be envisaged on the territory of a Member State (Case C-133/94 *Commission v Belgium*, cited above, paragraph 42).
46. It must therefore be held that, by excluding in advance from the environmental impact assessment requirement whole classes of projects listed in Annex II to the Directive, the Federal Republic of Germany has failed to fulfil its obligations under Articles 2(1) and 4(1) of the Directive.

Incomplete transposition of Article 5(2) of the Directive

/.../

48. The Commission notes that the provisions of Paragraph 6(3) and (4) of the UVPG, in transposing Article 5(1) of the Directive, define the information which the developer must supply. However, the second sentence of Paragraph 6(2) of the UVPG states that those provisions are applicable only ‘if the information listed in subparagraphs 3 and 4 is not defined in detail by a statutory provision’.
49. According to the Commission, this means that other statutory provisions, defining in detail the information that must be provided by the developer, take precedence over the provisions of the UVPG and thus replace them in such cases. **The Commission therefore considers that, by failing to lay down a general requirement in respect of the information to be supplied under the Directive, Germany has failed to fulfil its obligations under Article 5 and the third paragraph of Article 189 of the Treaty, in conjunction with Articles 5(2) and 12(1) of the Directive.**
50. **The German Government claims that the Commission’s approach is based on a misinterpretation of Paragraph 6(2) of the UVPG.** That provision does not derogate from the general rule in Paragraph 4 of the UVPG, governing the relationship between that Law and other statutory provisions laid down by the Federation or the Länder within the field covered by the Directive. In accordance with that rule, if the requirements laid down by such statutory provisions fall short of those of the UVPG, then the latter take precedence.
51. Here, it must be noted that Article 5(2) of the Directive specifies the minimum scope of the information to be supplied by the developer. The Commission does not claim that the provisions of Paragraph 6(3) and (4) of the UVPG do not provide a correct transposition of their counterpart in the Directive.
52. If, for reasons which may be linked to the federal structure of the State, other specific provisions of the Federation or the Länder lay down particular requirements corresponding, possibly, to the individual needs of the various fields of activity covered by the Directive, it must be noted that **Article 13 of the Directive allows the Member States to lay down stricter rules than those contained in the Directive.** Furthermore, the general rule in Paragraph 4 of the UVPG ensures, as has been explained by the German Government, that the provisions of Paragraph 6(3) and (4) are to apply when the requirements contained in specific provisions fall short of those laid down in the corresponding provision of the UVPG.
53. **In the light of those considerations, this part of the application must therefore be dismissed.**

5.6.1.1.3 Kohtuasi C-392/96. Euroopa Komisjon vs Iirimaa

Kaasuse lühitutvustus: Iirimaa ei suutnud ettenähtud ajaks direktiivi 85/337/EMÜ artiklit 4(2), II lisa punkte 1(b) ja (d) ning 2(a) ning samuti artikleid 2(3), 5 ja 7 korrektselt siseriiklikusse õigusse üle võtta ning on rikkunud artiklist 12 tulenevaid kohustusi.⁶⁸

Hagiavalduse kuupäev: 5.12.1996

Kohtujuristi arvamused: 17.12.1998

Kohtuotsus: 21.09.1999

Hagiavalduse sisu:

Ireland failed to adopt all the necessary measures to ensure the correct transposition of Council Directive 85/337/EEC.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhindamine (*screening*), mõju hindamine (*impact assessment*).

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Fifth Chamber) hereby:

1. Declares that, by not adopting, for the classes of projects covered by points 1(d) and 2(a) of Annex II to Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, the measures necessary to transpose Article 4(2) of that directive correctly, and by not transposing Articles 2(3), 5 and 7 thereof, Ireland has failed to fulfil its obligations under that directive;
2. Dismisses the remainder of the application;
3. Orders Ireland to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

Findings of the Court

50. It is necessary to consider first of all the plea raised by Ireland that the objection relating to the cumulative effect of projects is inadmissible on the ground that it was not relied on during the pre-litigation procedure and, in particular, in the reasoned opinion.
51. It should be remembered that **the purpose of the pre-litigation procedure is to give the State concerned an opportunity, on the one hand, to comply with its obligations under Community law and, on the other, to avail itself of its right to defend itself against the objections formulated by the Commission.** The subject-matter of an action brought under Article 169 of the Treaty is delimited by the pre-litigation procedure provided for by that article. Consequently, the action cannot be founded on any objections other than those set out in the reasoned opinion (see, in particular, Case C-206/96 Commission v Luxembourg [1998] ECR I-3401, paragraph 13).
52. In the present case, it is apparent from an examination of the documents exchanged in the course of the pre-litigation procedure that, **while the Commission did not expressly use the words 'cumulative effect of projects', it was nevertheless addressing this question as part of the more general problem of the setting of thresholds** and made the very point that a developer can avoid an impact assessment by splitting an initial project into a number of projects which do not exceed the threshold.
53. In those circumstances, **it cannot be considered that the pre-litigation procedure did not allow Ireland to avail itself of its right to defend itself against the objection relating to the cumulative effect of projects.**
54. Ireland also defends itself by pleading that the Commission cannot use complaints not mentioned in the reasoned opinion as evidence of an infringement, because they were received subsequent to the reasoned opinion and are still the subject of separate investigation.

⁶⁸ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61996J0392

55. This plea is linked, however, to the question of proof of the infringement, which should be examined as a whole.
56. **Ireland disputes that the Commission has demonstrated that thresholds have actually been misused.** In its view, such proof is necessary in order to establish that it has failed to fulfil its obligations.
57. The Commission replies that it is the use of absolute thresholds which constitutes the infringement and that all it had to do was put forward a body of evidence demonstrating that use of such thresholds could mean that projects likely to have significant effects on the environment escaped an impact assessment because they did not reach the threshold prescribed by law. It also maintains that it would be contrary to the objective of prevention pursued by the Directive if it were necessary to establish serious and grave environmental harm in order to prove inadequate transposition in Treaty infringement proceedings. Finally, it points out its difficulty in producing concrete evidence in the case of projects below the thresholds.
58. In that regard, it must be observed that **the infringement alleged by the Commission is Ireland's incorrect transposition of Article 4(2) of the Directive through the use of thresholds which have the effect that all the characteristics of a project are not taken into consideration when it comes to determining whether the project is to be subject to an impact assessment.** Certain projects likely to have significant effects on the environment may thus escape the assessment requirement because they do not reach the thresholds set.
59. **So, the alleged infringement has to do with the way in which the Directive has been transposed into Irish law and not with the actual result of the application of the transposing legislation.**
60. In order to prove that the transposition of a directive is insufficient or inadequate, it is not necessary to establish the actual effects of the legislation transposing it into national law: **it is the wording of the legislation itself which harbours the insufficiencies or defects of transposition.**
61. There is, therefore, nothing to prevent the Commission from demonstrating that transposition is defective or insufficient without waiting for the application of the transposing legislation to produce harmful effects.
62. **Since the Directive forms part of Community environmental policy, which, as pointed out in the first recital in the preamble to the Directive, consists in preventing the creation of pollution or nuisances at source rather than subsequently trying to counteract their effects, the opposite conclusion would be even more unjustified in this case.**
63. It does not therefore matter that the evidence adduced by the Commission in support of its action consists of mere complaints which have not yet been investigated.
64. As far as the objection to thresholds is concerned, although the second subparagraph of Article 4(2) of the Directive confers on Member States a measure of discretion to specify certain types of projects which are to be subject to an assessment or to establish the criteria or thresholds applicable, **the limits of that discretion lie in the obligation set out in Article 2(1) that projects likely, by virtue inter alia of their nature, size or location, to have significant effects on the environment are to be subject to an impact assessment** (Kraaijeveld, cited above, paragraph 50).
65. Thus, a Member State which established criteria or thresholds taking account only of the size of projects, without also taking their nature and location into consideration, would exceed the limits of its discretion under Articles 2(1) and 4(2) of the Directive.
66. Even a small-scale project can have significant effects on the environment if it is in a location where the environmental factors set out in Article 3 of the Directive, such as fauna and flora, soil, water, climate or cultural heritage, are sensitive to the slightest alteration.
67. Similarly, a project is likely to have significant effects where, by reason of its nature, there is a risk that it will cause a substantial or irreversible change in those environmental factors, irrespective of its size.

68. In order to demonstrate that Ireland has failed to fulfil its obligations in this regard, the Commission has put forward several convincing examples of projects which, whilst considered solely in relation to their size, may none the less have significant effects on the environment by reason of their nature or location.
69. The most significant example is afforestation because, when carried out in areas of active blanket bog, it entails, by its nature and location, the destruction of the bog ecosystem and the irreversible loss of biotopes that are original, rare and of great scientific interest. In itself, it may also cause the acidification or eutrophication of waters.
70. It was however necessary, and possible, to take account of factors such as the nature or location of projects, for example by setting a number of thresholds corresponding to varying project sizes and applicable by reference to the nature or location of the project.
71. Ireland's explanation that other environmental protection legislation, such as the Habitats Regulations, made it unnecessary to assess afforestation, land reclamation or peat extraction projects carried out in environmentally sensitive locations must be dismissed. **Nothing in the Directive excludes from its scope regions or areas which are protected under other Community provisions from other aspects.**
72. It follows that, **by setting**, for the classes of projects covered by points 1(d) and 2(a) of Annex II to the Directive, **thresholds which take account only of the size of projects, to the exclusion of their nature and location, Ireland has exceeded the limits of its discretion under Articles 2(1) and 4(2) of the Directive.**
73. **As regards the cumulative effect of projects**, it is to be remembered that **the criteria and/or thresholds mentioned in Article 4(2) are designed** to facilitate the examination of the actual characteristics exhibited by a given project in order to determine whether it is subject to the requirement to carry out an assessment, and **not to exempt in advance from that obligation certain whole classes of projects listed in Annex II which may be envisaged on the territory of a Member State** (Commission v Belgium, cited above, paragraph 42, Kraaijeveld, cited above, paragraph 51, and Case C-301/95 Commission v Germany [1998] ECR I-6135, paragraph 45).
74. The question whether, in laying down such criteria and/or thresholds, a Member State goes beyond the limits of its discretion cannot be determined in relation to the characteristics of a single project, but depends on an overall assessment of the characteristics of projects of that nature which could be envisaged in the Member State concerned (Kraaijeveld, paragraph 52).
75. So, a Member State which established criteria and/or thresholds at a level such that, in practice, all projects of a certain type would be exempted in advance from the requirement of an impact assessment would exceed the limits of its discretion under Articles 2(1) and 4(2) of the Directive unless all the projects excluded could, when viewed as a whole, be regarded as not being likely to have significant effects on the environment (see, to that effect, Kraaijeveld, paragraph 53).
76. **That would be the case where a Member State merely set a criterion of project size** and did not also ensure that the objective of the legislation would not be circumvented by the splitting of projects. **Not taking account of the cumulative effect of projects means in practice that all projects of a certain type may escape the obligation to carry out an assessment** when, taken together, they are likely to have significant effects on the environment within the meaning of Article 2(1) of the Directive.
77. In order to demonstrate that Ireland has failed to fulfil its obligations in this regard, the Commission has also provided various examples of the effects of the Irish legislation as drafted.
78. Ireland has not denied that no project for the extraction of peat, covered by point 2(a) of Annex II to the Directive, has been the subject of an impact assessment, although small-scale peat extraction has been mechanised, industrialised and considerably intensified, resulting in the unremitting loss of areas of bog of nature conservation importance.

79. **As regards initial afforestation**, covered by point 1(d) of Annex II to the Directive, such projects, encouraged by the grant of aid, **may be implemented in proximity to one another without any impact assessment at all being carried out, if they are conducted by different developers who all keep within the threshold of 70 ha over three years.**
80. The Commission has also cited the example of land reclamation projects, covered by point 1(d) of Annex II to the Directive, whose cumulative effect is not taken into account by the Irish legislation. Nor has it been disputed that **much land clearance has taken place in the Burren without a single impact assessment being carried out**, although it is an area of unquestionable interest. Limestone pavement, which is characteristic of the area, has been destroyed, as have vegetation and archaeological remains, giving way to pasture. **Considered together, those interventions were likely to have significant environmental effects.**
81. As regards **sheep farming** in particular, the Commission has proved that, again encouraged by the grant of aid, this **has grown in an unrestrained fashion, which is a development which may have adverse environmental consequences.** However, it has not demonstrated that sheep farming as practised in Ireland constitutes a project within the meaning of Article 1(2) of the Directive.
82. **It follows from all of the foregoing that**, by setting thresholds for the classes of projects covered by points 1(d) and 2(a) of Annex II to the Directive without also ensuring that the objective of the legislation will not be circumvented by the splitting of projects, **Ireland has exceeded the limits of its discretion under Articles 2(1) and 4(2) of the Directive.**
83. Consequently, the objection relating to infringement of Article 4(2) of the Directive in respect of the classes of projects covered by points 1(d) and 2(a) of Annex II to the Directive is well founded.

Infringement of Article 2(3) of the Directive

84. The Commission explains that S.I. No 349 of 1989 provides for an exemption formula enabling the competent Minister to dispense with an impact assessment for a project where he considers this to be warranted by exceptional circumstances. It **points out that this provision is inconsistent with the Directive inasmuch as, first, the Minister is not required to consider whether another form of assessment would be appropriate and whether the information collected should be made available to the public and, second, he is not required to inform the Commission.**
85. Ireland stated at the hearing that amending legislation had just been adopted.
86. However, it is settled case-law that **amendments to national legislation are irrelevant for the purposes of giving judgment on the subject-matter of an action for failure to fulfil obligations if they have not been implemented before the expiry of the period set by the reasoned opinion** (see, in particular, Case C-123/94 Commission v Greece [1995] ECR I-1457, paragraph 7).
87. It must accordingly be held that the objection relating to the infringement of Article 2(3) of the Directive is well founded.

Infringement of Article 5 of the Directive

88. The Commission considers that the Irish legislation does not properly transpose Article 5 since it makes no provision for considering the relevance or reasonableness of asking a developer for the information specified in Annex III. Article 2(5) of S.I. No 349 of 1989 merely provides that an impact assessment may include that information.
89. Ireland indicated at the hearing that amending legislation had just been adopted.
90. **For the reason referred to in paragraph 86 above, it must be held that the objection relating to the infringement of Article 5 of the Directive is well founded.**

Infringement of Article 7 of the Directive

91. The Commission states that Article 17 of S.I. No 25 of 1990 appears to be the transposition of Article 7 in respect of projects requiring consent under the Irish Local Government (Planning and Development) Acts 1963-1983. Article 17 provides a mechanism whereby local authorities are to notify the Irish Minister for the Environment of any application likely to have significant effects on the environment of another Member State. The Minister may then ask the local authority to provide him with the information and documents which he considers necessary.
92. **The Commission considers, however, that that provision does not properly transpose Article 7 of the Directive since the Minister is not expressly required to transmit the information to the other Member State.** Nor does the Minister have the power to require information from local authorities when it is the other Member State which has asked to be consulted.
93. Ireland stated in the course of the written procedure that it intended to clarify its legislation and that the amending legislation was in the process of being drafted. It added at the hearing that the Northern Ireland Agreements would enable better communication with the United Kingdom in the future.
94. **For the reason given in paragraph 86 above, it must be held that the objection relating to the infringement of Article 7 of the Directive is well founded.**

5.6.1.1.4 Kohtuasi C-150/97. Euroopa Komisjon vs. Portugal

Kaasuse lühitutvustus: Portugali Vabariik ei suutnud ettenähtud ajaks direktiivi 85/337/EMÜ kõiki sätteid korrektselt siseriiklikusse õigusse üle võtta ning on rikkunud artiklist 12 tulenevaid kohustusi.⁶⁹

Hagiavalduse kuupäev: 17.04.1997

Kohtujuristi arvamused: 13.10.1998

Kohtuotsus: 21.01.1999

Hagiavalduse sisu:

Portuguese Republic failed to adopt the laws, regulations or administrative provisions necessary to comply fully and properly with Council Directive 85/337/EEC.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapp: eelhinnang (*screening*).

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Fifth Chamber) hereby:

1. Declares that, by adopting a transitional provision by virtue of which national legislation transposing Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, adopted after 3 July 1988, the deadline for transposition, is not applicable to projects in respect of which the consent procedure had been initiated before the entry into force of the national law transposing that directive but after 3 July 1988, the Portuguese Republic has failed to fulfil its obligations under that directive;
2. Orders the Portuguese Republic to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

/.../

12. After considering the national implementing measures, the Commission informed the Court by letter of 30 June 1998 that it was withdrawing part of its action and would now pursue only one head of claim.

⁶⁹ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61997J0150

13. By that claim, the Commission contends that, according to Article 11(2) of Decree-Law No 186/90, that Law does not apply to projects in respect of which the approval procedure was already under way on the date on which it came into force, namely 7 June 1990, whereas the provisions of the directive must, pursuant to Articles 2(1) and 12(1) thereof, apply whenever it is necessary to take a decision concerning a consent application as from 3 July 1988. In the Commission's view, the Portuguese Republic cannot plead the principle of legal certainty in order to justify the fact that the new legislation does not apply to applications currently under consideration since, so long as no administrative decision has been taken concerning the projects submitted, developers acquire no vested interest.
14. In its letter of withdrawal, the Commission states that Decree-Law No 278/97 has not altered that state of affairs. It therefore asks the Court to find that the Portuguese Republic has failed to fulfil its obligations in the terms used in its application.
15. In its observations on the Commission's application for partial withdrawal, the Portuguese Republic argues that it is in order to observe the principle of legal certainty, laid down in Article 12 of the Portuguese Civil Code, according to which laws take effect for the future only, that the Decree-Law has not been given retrospective effect. Any exception to that principle would have to be subject to careful examination and the legally protected interests of individuals or their legitimate expectations could not in any circumstances be compromised.
16. It adds that the projects covered by Article 11 of Decree-Law No 186/90, that is to say those in respect of which consent applications were submitted after 3 July 1988 but before the date on which the national legislation entered into force, were very few in number and all of them were the subject of an environmental impact report.
17. With regard to Decree-Law No 278/97, the Portuguese Republic points out that it was careful to exclude from retrospective effect only those provisions which entailed serious infringement of the rights and legitimate expectations of the individuals subject to the obligations arising from the legislation in question.
18. In its judgment in Case C-396/92 *Bund Naturschutz in Bayern and Others v Freistaat Bayern* [1994] ECR I-3717, the Court has already ruled **that Article 12(1) of the directive must be interpreted as not permitting a Member State which has transposed the directive into national law after 3 July 1988, the deadline for transposition, to waive, by a transitional provision, for projects in respect of which the consent procedure was already initiated before the entry into force of the national law transposing the directive, but after 3 July 1988, the obligations concerning the environmental impact assessment required by the directive** (see also, to this effect, Case C-431/92 *Commission v Germany* [1995] ECR I-2189, paragraph 28, Case C-81/96 *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland* [1998] ECR I-3923, paragraphs 23 to 28, and Case C-301/95 *Commission v Germany* [1998] ECR I-0000, paragraph 29).
19. **There is nothing in the directive which could be construed as authorising the Member States to exempt projects in respect of which the consent procedures were initiated after the deadline of 3 July 1988 from the obligation to carry out an environmental impact assessment** (*Bund Naturschutz in Bayern*, paragraph 18, and *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland*, paragraph 22).
20. As regards the Portuguese Government's argument that it must observe the principle prohibiting retrospective application of laws, the Commission has limited its application for a declaration to the fact that the Portuguese Republic had not provided for the law implementing the directive to apply with immediate effect to applications made to the competent national authority after 3 July 1988 and still pending at the time when the national legislation entered into force.
21. Furthermore, it is settled case-law that **a Member State may not plead provisions, practices or circumstances existing in its internal legal system in order to justify a failure to com-**

ply with the obligations and time-limits laid down in a directive (see, in particular, Case 275/83 Commission v Belgium [1985] ECR 1097, paragraph 10, Case C-298/97 Commission v Spain [1998] ECR I-3301, paragraph 14, and Case C-326/97 Commission v Belgium [1998] ECR I-0000, paragraph 7).

22. With regard, finally, to the argument that the applications for consent submitted after 3 July 1988 but before the date on which the national legislation entered into force were few in number and had all been the subject of an environmental impact report, it is important to remember that, even assuming that fact to have been established, **failure by a Member State to fulfil an obligation imposed by a rule of Community law is sufficient to constitute a breach of Treaty obligations and the fact that the failure had no adverse effects is irrelevant** (Case C-209/88 Commission v Italy [1990] ECR I-4313, paragraph 14).

5.6.1.1.5 Kohtuasi C-474/99. Euroopa Komisjon vs. Hispaania

Kaasuse lühitutvustus: Hispaania Kuningriik ei suutnud ettenähtud ajaks siseriiklikusse õigusse üle võtta direktiivi 85/337/EMÜ artikleid 2(1) ja 4(2).⁷⁰

Hagiavalduse kuupäev: 14.12.1999

Kohtujuristi arvamus: 7.03.2002

Kohtuotsus: 13.06.2002

Hagiavalduse sisu:

Kingdom of Spain failed to adopt the measures necessary to transpose correctly the obligation arising from Articles 2(1) and 4(2) of Council Directive 85/337/EEC.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapp: eelhindang (*screening*).

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that, by failing to adopt within the prescribed period all the laws, regulations and administrative measures necessary to comply with Articles 2(1) and 4(2) of Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, in conjunction with Annex II thereto, the Kingdom of Spain has failed to fulfil its obligations under that directive;
2. Orders the Kingdom of Spain to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

27. As a preliminary point, it must be stated, first, that **the Commission did not refer in its action to the failure by the Kingdom of Spain to comply with Article 12(2) of the Directive**, under which Member States must communicate to the Commission the provisions of national law which they adopt in the field covered by the Directive. The alleged infringement can thus exist, as submitted by the Spanish Government at the hearing, only if, on 18 February 1999 – the date on which the period prescribed in the supplementary reasoned opinion expired – the provisions of national law necessary to transpose the Directive had not entered into force, whatever the circumstances in which those provisions were communicated to the Commission.
28. Second, **the consideration by the Court must, in the framework thus defined, relate to all the Spanish legislation adopted in the field governed by the Directive for the purpose of transposing it, whether that legislation originates from the national authorities**

⁷⁰ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61999J0474

- or the decentralised authorities.** In fact, the constitutional division of powers between those authorities has no effect on the assessment of the infringement. It is for the Member States to ensure that the implementation of their Community obligations by the centralised and decentralised competent authorities is effective (see, to that effect, Case C-237/90 Commission v Germany [1992] ECR I-5973, paragraph 35).
29. Third, the Court has repeatedly held that **internal difficulties, such as those put forward by the Spanish Government in the present case, relating to the circumstances in which laws and regulations are drawn up, cannot exempt Member States from their Community obligations** (see, inter alia, Case C-374/98 Commission v France [2000] ECR I-10799, paragraph 13).
 30. Lastly, the Court has already held that **Article 4(2) of the Directive does not empower the Member States to exclude generally and definitively from the obligation of assessment one or more classes of projects mentioned in Annex II** (Case C-133/94 Commission v Belgium [1996] ECR I-2323, paragraphs 41 to 43), since the concept of ‘classes’ of projects must be understood to mean not the 12 main categories in Annex II, but the subdivisions of those categories, each preceded by a letter of the alphabet (Case C-301/95 Commission v Germany [1998] ECR I-6135, paragraphs 39 to 43).
 31. By contrast, Member States may establish the criteria and/or thresholds necessary to determine which of the projects covered by Annex II are to be subject to an assessment (Case C-72/95 Kraaijeveld and Others [1996] ECR I-5403, paragraphs 49 to 53). **When establishing those thresholds and/or criteria, Member States must take account not only of the size of projects, but also their nature and location** (Case C-392/96 Commission v Ireland [1999] ECR I-5901, paragraphs 65 to 67).
 32. More generally, national provisions of a general or sectoral nature which require the assessment of the environmental impact of certain types of projects must satisfy the requirements set out in Article 3 of the Directive, as well as the procedural rules in Articles 5 to 9 of the Directive which concern, inter alia, public information.
 33. In the present case, it is first necessary to consider whether the provisions adopted at national level are such as to satisfy the requirements of the Directive.
 34. **Several of those provisions cannot, in any event, be taken into account in that consideration, since they entered into force after the period prescribed in the supplementary reasoned opinion had expired.** That is true, in particular, of Law No 46/1999 of 13 December 1999 amending Law No 29/1985 on water (BOE No 298 of 14 December 1999, p. 43100), Royal Decree No 1836/1999 of 3 December 1999 approving the regulation on nuclear and radioactive installations (BOE No 313 of 31 December 1999, p. 46463) and Royal Decree-Law No 9/2000 transposing Directive 97/11.
 35. Legislative Royal Decree No 1302/1986 and Royal Decree No 1131/1988 list only four classes of projects among the 83 set out in Annex II to the Directive and accordingly remove the majority of the projects covered by that annex from the scope of the obligation to assess environmental effects.
 36. Royal Decree No 1997/1995, which, according to the Spanish Government, reproduces all the classes of projects listed in Annex II to the Directive, in fact concerns only projects affecting special areas of conservation established under the Habitats Directive. The choice of such a criterion, based on the location of the projects within limited and, moreover, essentially rural areas of the national territory, has the effect of relieving of the obligation of assessment a considerable number of projects situated outside those areas which are likely to have significant effects on the environment. **Such a choice, which precludes generally the taking into account of criteria and/or thresholds relating to the size and nature of projects, exceeds the limits of the Member States’ discretion under Articles 2(1) and 4(2) of the Directive** (see, to that effect, Case C-392/96 Commission v Ireland, cited above, paragraphs 64 to 68).

37. As regards **the specific laws relating to various sectors of activity**, other than Law No 54/1997 regulating the electricity sector whose provisions on the assessment of environmental effects fulfil the conditions set by the Directive, **they do not include provisions making it possible to satisfy all the requirements of the Directive in terms of the content of the assessment or public information.**
38. Consideration of this first series of provisions indicates that the legislation adopted at national level by the Kingdom of Spain is not in itself sufficient to transpose the Directive. **The Spanish Government stated in the defence, moreover, that it ‘[had] worked intensively to attempt correctly to transpose Annex II’, by drawing up a ‘preliminary draft law on the assessment of environmental impact, delivered to the Commission on 25 February 1999 ...’, which incorporates in its annexes all the projects set out in Annex II.** That preliminary draft law had not, however, been adopted when the period prescribed in the supplementary reasoned opinion expired.
39. **In those circumstances, it is necessary**, as the Spanish Government maintained, in particular at the hearing, and in accordance with the analysis carried out by the Commission at the time of the pre-litigation procedure, **to ascertain whether the Directive was the subject of the required implementing measures at the level of the autonomous communities and cities.**
40. That consideration indicates that, in the autonomous community of La Rioja and in the autonomous cities of Ceuta and Melilla, no legislation has been adopted in the field governed by the Directive. Consequently, the inadequacies noted at the national level persist in those local authorities.
41. With respect to the legislation adopted by the other autonomous communities, **the provisions cited by the Spanish Government have for the most part been communicated to the Commission only as an annex to the rejoinder. They are not accompanied by any direct reference to the classes of project listed in Annex II to the Directive.**
42. In order to facilitate consideration of the state of transposition of the Directive, at the hearing the Spanish Government communicated to the Commission and the Court a table which indicates, in respect of each autonomous community and each class of projects listed in Annex II, whether the transposition of the Directive has already been carried out or remains to be achieved, and it requested the Court to carry out a detailed examination of the national and regional legislation in order systematically to make clear the infringement.
43. However, **although that table shows correlations between the legislation of the autonomous communities and the classes of projects listed in Annex II, it does not refer to any of the provisions which**, in respect of each autonomous community and each class of projects, **transpose the Directive.**
44. An inquiry into those provisions, which the Commission was unable to undertake in due time, given the late communication of the relevant document in disregard of the provisions of Article 10 EC, cannot be carried out by the Court within the framework of an action for failure to fulfil obligations.
45. In such a context, characterised by the fact that the Commission was not enabled to carry out its own task in a satisfactory manner, **the Court is not required**, contrary to what the Spanish Government claimed at the hearing, **comprehensively to specify**, in respect of each of the autonomous communities and in the light of the specific legislation which they have adopted for a large number of sectors of activity, **which classes of projects in Annex II to the Directive have not been the subject of implementing measures.**
46. In that regard, suffice it to note that the table communicated by the Spanish Government reveals, for many classes of projects and in the majority of the autonomous communities, gaps in the implementation of the Directive which have not been able to be filled, as stated in paragraph 38 of the present judgment, by the national legislation.

47. It is clear from all those considerations that, by the date on which the period prescribed in the supplementary reasoned opinion expired, the legislation of the autonomous communities was not such as to make good, in the whole of Spanish territory, the deficiencies in the transposition of the Directive found at national level.
48. Accordingly, the Commission's application must be upheld.

5.6.1.1.6 Kohtuasi C-230/00. Euroopa Komisjon vs. Belgia

Kaasuse lühitutvustus: Belgia Kuningriik ei suutnud ettenähtud ajaks siseriiklikusse õigusse üle võtta mitme direktiivi sätteid, sh 85/337/EMÜ artikleid 2 ja 8.⁷¹

Hagiavalduse kuupäev: 9.06.2000

Kohtujuristi arvamus: 8.03.2001

Kohtuotsus: 14.06.2001

Hagiavalduse sisu:

Kingdom of Belgium has failed to fulfil its obligations under Articles 9 of Directive 75/442, 3, 4, 5, and 7 of Directive 76/464, 3, 4, 5, 7 and 10 of Directive 80/68, 3, 4, 9 and 10 of Directive 84/360, 2 and 8 of Directive 85/337 and Article 189 of the EC Treaty (now Article 249 EC).

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhindang (*screening*), konsulteerimine ja üldsuse osalemine (*consultations and public participation*).

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Third Chamber) hereby:

1. Declares that by failing to adopt the laws, regulations and administrative provisions necessary to implement fully:
 - Council Directive 75/442/EEC of 15 July 1975 on waste, as amended by Council Directive 91/156/EEC of 18 March 1991,
 - Council Directive 76/464/EEC of 4 May 1976 on pollution caused by certain dangerous substances discharged into the aquatic environment of the Community,
 - Council Directive 80/68/EEC of 17 December 1979 on the protection of groundwater against pollution caused by certain dangerous substances,
 - Council Directive 84/360/EEC of 28 June 1984 on the combating of air pollution from industrial plants, and
 - Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment,
 the Kingdom of Belgium has failed to fulfil its obligations under Articles 9 of Directive 75/442, as amended by Directive 91/156, 3, 4, 5, and 7 of Directive 76/464, 3, 4, 5, 7 and 10 of Directive 80/68, 3, 4, 9 and 10 of Directive 84/360 and 2 and 8 of Directive 85/337.
2. Orders the Kingdom of Belgium to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

11. The Commission submits that the Court has already held that a system of tacit authorisation is incompatible with the requirements of Directive 80/68 (Case C-360/87 Commission v Italy [1991] ECR I-791, paragraph 31). That case-law should also apply to the authorisation referred to in Directives 75/442, 76/464, 84/360 and 85/337.
12. The system of tacit authorisation described in paragraph 5 of this judgment is therefore, according to the Commission, incompatible with the provisions of the directives in question.

⁷¹ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62000J0230

13. Without disputing the failure of which it is accused, the Kingdom of Belgium confines itself to pointing out, in its defence, that the Flemish Government is in the process of preparing a draft decree on this subject and that the Walloon Government has adopted two preliminary drafts of orders, as well as various measures implementing the Decree of 11 March 1999 relating to environmental consents (Moniteur belge of 8 June 1999, p. 21101).
14. In this respect it should be noted that the Court has held, in respect of Directive 80/68, that it 'requires that after each investigation and in the light of the results thereof an express measure, either prohibition or authorisation, must be adopted (Case C-131/88 Commission v Germany [1991] ECR I-825, paragraph 38).
15. Moreover, as was pointed out at paragraph 52 of the judgment in Case C-287/98 Linster [2000] ECR I-6917, the essential aim of Directive 85/337 'is that, before consent is given, projects likely to have significant effects on the environment by virtue, inter alia, of their nature, size or location should be made subject to an assessment with regard to their effects.
16. It follows from that case-law **that tacit authorisation cannot be compatible with the requirements of the directives referred to in this action because they prescribe, in the case of Directives 75/442, 76/464, 80/68 and 84/360, systems of prior authorisation, and, in the case of Directive 85/337, assessment procedures preceding the grant of authorisation.** The national authorities are therefore required under each of those directives to examine individually every request for authorisation.
17. As for the additional implementing measures which the Regions of Flanders and Wallonia are in the course of adopting, it is appropriate to point out that under the third paragraph of Article 189 of the Treaty, directives are binding upon each Member State to which they are addressed as to the result to be achieved. It follows from settled case-law that that obligation requires compliance with the time-limits set by directives (see, among others, Case 10/76 Commission v Italy [1976] ECR 1359, paragraphs 11 and 12, and Case C-176/00 Commission v Greece [2001] ECR I-0000, paragraph 7).

5.6.1.1.7 Kohtuasi C-366/00. Euroopa Komisjon vs. Luksemburg

Kaasuse lühitutvustus: Luksemburgi Suurvürstiriik ei suutnud ettenähtud ajaks direktiivi 97/11/EÜ kõiki sätteid siseriiklikusse õigusse üle võtta või ei teavitanud Euroopa Komisjoni ettenähtud aja jooksul vastuvõetud õigusaktidest ning seega ei täitnud artiklist 3(1) tulenevaid kohustusi.⁷²

Hagiavalduse kuupäev: 3.10.2000

Kohtujuristi arvamuse: 25.10.2001

Kohtuotsus: 19.02.2002

Hagiavalduse sisu:

Grand Duchy of Luxemburg failed to adopt or, in the alternative, to notify to the Commission, within the prescribed period, the laws, regulations and administrative provisions necessary fully to comply with Council Directive 97/11/EC of 3 March 1997 amending Directive 85/337/EEC.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhinnang (*screening*), KMH programm (*scoping*), mõju hindamine (*impact assessment*), konsulteerimine ja üldsuse osalemine (*consultations and public participation*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Third Chamber) hereby:

1. Declares that, by failing to bring into force, within the prescribed period, the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with Council Directive 97/11/EC of 3

⁷² http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62000J0366

March 1997 amending Directive 85/337/EEC on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, the Grand Duchy of Luxembourg has failed to fulfil its obligations under the first subparagraph of Article 3(1) of that directive and under the EC Treaty;

2. Orders the Grand Duchy of Luxembourg to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

/.../

8. On 14 November 2000, the Conseil d'État issued an opinion which caused the Luxembourg Government to amend its draft regulation. In its defence, the Government stated that an amended draft regulation was due to be submitted to the Council of Government at the start of the year 2001 and that it would be possible to adopt the regulation during the first half of that year.
9. In its defence, the Luxembourg Government does not dispute that Directive 97/11 has not yet been transposed, but it claims that all the measures have been taken to enable it to carry out the transposition at the earliest possible opportunity, so that the Commission should soon have to withdraw its action. The Government claims that its good faith is demonstrated by the fact that the emergency procedure is to be used for the adoption of the regulation referred to in the previous paragraph, a draft law transposing the same directive in respect of construction of roads is about to be finalised and, although the directive has not yet been transposed, it is complied with by the Ministry of Public Works.
10. It must be borne in mind that, according to settled case-law, first, **the question whether a Member State has failed to fulfil its obligations must be determined by reference to the situation prevailing in the Member State at the end of the period prescribed in the reasoned opinion** (see, inter alia, Case C-147/00 Commission v France [2001] ECR I-2387, paragraph 26) **and, second, a Member State may not plead provisions, practices or circumstances existing in its internal legal system in order to justify a failure to comply with the obligations and time-limits laid down in a directive** (see, inter alia, Case C-374/98 Commission v France [2000] ECR I-10799, paragraph 13).
11. Therefore, since the Grand Duchy of Luxembourg does not dispute that it failed to adopt, within the period prescribed in the reasoned opinion, the necessary transposition measures to comply with Directive 97/11, the action for failure to fulfil obligations must be considered well founded.
12. Furthermore, the finding of a failure to fulfil obligations of itself precludes granting the Luxembourg authorities' application to suspend the proceedings pending a hypothetical withdrawal of the action by the Commission (Case C-47/99 Commission v Luxembourg [1999] ECR I-8999, paragraph 12).

5.6.1.1.8 Kohtuasi C-319/01. Euroopa Komisjon vs. Belgia

Kaasuse lühitutvustus: Belgia Kuningriik ei suutnud õigeaegselt direktiivi 97/11/EÜ siseriiklikusse õigusse üle võtta või, teine võimalus, ei teavitanud Euroopa Komisjoni ettenähtud aja jooksul vastuvõetud õigusaktidest.⁷³

Hagiavalduse kuupäev: 14.08.2001

Kohtujuristi arvamus: 9.07.2002

Kohtuotsus: 19.11.2002

⁷³ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62001J0319

Hagiavalduse sisu:

Kingdom of Belgium has failed to adopt the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with Council Directive 97/11/EC of 3 March 1997 amending Directive 85/337/EEC or, alternatively, has failed to communicate them to the Commission.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhindang (*screening*), KMH programm (*scoping*), mõju hindamine (*impact assessment*), konsulteerimine ja üldsuse osalemine (*consultations and public participation*).

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that, by failing to bring into force within the period prescribed all the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with Council Directive 97/11/EC of 3 March 1997 amending Directive 85/337/EEC on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, the Kingdom of Belgium has failed to fulfil its obligations under that directive.
2. Orders the Kingdom of Belgium to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

Transposition of Directive 97/11 by the Région de Bruxelles-Capitale

15. For the purpose of implementing Directive 97/11, the Région de Bruxelles-Capitale adopted the regulation of 22 April 1999 and the decree of 4 March 1999, as stated in paragraph 6 above.
16. Those provisions were formally forwarded to the Commission on 27 October 1999, before even the reasoned opinion was sent. In addition, the Commission received a letter of 10 July 2000 enclosing a table which set out, for each article of Directive 85/337, all the measures which had been adopted by the regional authorities in order to comply therewith and which were in force at the end of the period prescribed by the reasoned opinion.
17. The Commission has not identified, either during the pre-litigation procedure or before the Court, what shortcomings in the transposition of Directive 97/11 it considered that the measures thus adopted allowed to continue in existence at the end of the period prescribed by the reasoned opinion. The Commission has thus confined itself to mentioning in its reply the measures communicated to it before it decided to bring the matter before the Court, without drawing the appropriate conclusions or in any way specifying which provisions of Directive 97/11 were not implemented by the Région de Bruxelles-Capitale.
18. **Nevertheless, measures which fall within the competence of a regional authority cannot of themselves ensure full implementation of Directive 97/11 in that part of Belgian territory.** Measures within the competence of the federal authorities must also be taken into account in assessing whether implementation of Directive 97/11 is complete in the territory of that region.

Implementation of Directive 97/11 by the federal Belgian authorities

19. The documents before the Court make it clear that, at the end of the period prescribed by the reasoned opinion, the Commission had, with regard to the implementation of Directive 97/11 by the federal Belgian authorities, received only the Law of 20 January 1999 and a draft royal decree laying down general rules for the protection of the population, workers and the environment from the danger of ionising radiation.
20. **As the Belgian Government stated in its defence, it did not prove possible to bring the Law of 20 January 2000 into force until the publication on 25 January 2001 of the royal decrees of 20 December 2000.**

21. Similarly, the royal decree laying down general rules for the protection of the population, workers and the environment from the danger of ionising radiation was not adopted until 20 July 2001 or published in the *Moniteur belge* until 30 August 2001 (p. 28909), that is to say, after the period prescribed in the reasoned opinion had expired.
22. **Full implementation of Directive 97/11 was therefore achieved**, in the sphere of the federal power's competence, **only when the last-mentioned decree entered into force, after the end of the period prescribed in the reasoned opinion.**
23. The action must therefore be upheld in so far as it concerns the implementation of Directive 97/11 by the federal Belgian authorities.

Implementation of Directive 97/11 by the Région flamande and Région wallonne

24. In its defence the Belgian Government states that the Région flamande is preparing a major decree implementing Directive 97/11, and also Council Directive 96/82/EC of 9 December 1996 on the control of major-accident hazards involving dangerous substances (OJ 1997 L 10, p. 13) and Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment (OJ 2001 L 197, p. 30). **That drafting work**, which was referred to in letters to the Commission of 21 March and 4 September 2001, **has been held back, in particular, by the late publication of the Dutch version of Directive 2001/42.** According to that government, the text of that decree was to have been published in the *Moniteur belge* in March 2002 and the implementing decrees were to have been adopted in June 2002.
25. With regard to the Région wallonne, the Belgian Government explains that the complex nature of the matter had made it difficult to draft the three decrees implementing the Walloon decree of 11 March 1999 which were necessary for that legislation to enter into force. It claimed that those decrees were to be adopted at the end of 2001.
26. **By those arguments the Belgian Government does not therefore challenge the substance of the Commission's allegation that Directive 97/11 was not fully implemented within the period prescribed for the Région flamande and Région wallonne.**
27. Furthermore, as stated in the case-law cited in paragraph 14 above, the Belgian Government's explanations relating to the complex nature of the matter and the practical difficulties encountered during the stage of drafting the provisions necessary for the implementation of Directive 97/11 cannot be accepted.
28. **In those circumstances, the action must be held to be well founded in so far as it relates to the implementation of Directive 97/11 by the Région flamande and Région wallonne.**

5.6.1.1.9 Kohtuasi C-348/01. Euroopa Komisjon vs. Prantsusmaa

Kaasuse lühitutvustus: Prantsuse Vabariik ei suutnud ettenähtud ajaks üle võtta direktiivi 97/11/EÜ artiklit 1(7), millega muudetakse direktiivi 85/337 artiklit 5(2), ja artiklit 1(11), millega muudetakse direktiivi 85/337 artiklit 9, või ei teavitanud Euroopa Komisjoni ettenähtud aja jooksul vastavatest sätetest.⁷⁴

Hagiavalduse kuupäev: 17.09.2001

Kohtujuristi arvamused: 11.07.2002

Kohtuotsus: 7.11.2002

⁷⁴ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62001J0348

Hagiavalduse sisu:

The French Republic has failed to adopt all the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with Council Directive 97/11/EC of 3 March 1997 amending Directive 85/337/EEC, alternatively failed to inform the Commission of those provisions.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: KMH programm (*scoping*), konsulteerimine ja üldsuse osalemine (*consultations and public participation*).

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that, by failing to adopt within the prescribed time-limit all the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with Article 1(7) and (11) of Council Directive 97/11/EC of 3 March 1997 amending Directive 85/337/EEC on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, the French Republic has failed to fulfil its obligations under that directive;
2. Orders the French Republic to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

The complaints relating to Article 1(7) and (11) of Directive 97/11

14. According to settled case-law, **the question whether a Member State has failed to fulfil its obligations must be determined by reference to the situation prevailing in the Member State at the end of the period laid down in the reasoned opinion** (see, inter alia, Case C-147/00 *Commission v France* [2001] ECR I-2387, paragraph 26) **and mere administrative practices, which by their nature are alterable at will by the authorities and are not given the appropriate publicity, cannot be regarded as constituting the proper fulfilment of a Member State's obligations under the Treaty** (see, inter alia, Case C-394/00 *Commission v Ireland* [2002] ECR I-581, paragraph 11).
15. The French Republic has acknowledged in its statement in defence that, at the end of the period laid down in the reasoned opinion, it had not transposed Article 1(7) and (11) of Directive 97/11 in respect of projects other than those concerning classified installations, since that transposition required an amendment to Decree No 77-1141 and the adoption of a statute. However, it contends that it had in fact always applied the framework procedure in the interests of sound administration.
16. The French Republic stated in its rejoinder that a draft decree amending Decree No 77-1141 was in the process of being adopted for the purpose of transposing Article 1(7) of Directive 97/11 and that it had just transposed Article 1(11) of that directive by adopting a statute.
17. The parties agreed during the oral procedure that the draft decree referred to above was still in the process of being adopted, but that the statute pleaded by the French Republic had in fact been promulgated (Law No 2002-276 of 27 February 2002 on direct democracy (JORF of 28 February 2002, p. 3808)). The Commission pointed out however that it had in its possession only the text of that statute in its draft form annexed to the defendant's rejoinder.
18. It is thus apparent, as regards the issues in dispute, that, at the end of the period laid down in the reasoned opinion, the French Republic had not complied with its obligations under Directive 97/11. In the light of the judgment in *Commission v Ireland*, cited above, **it must be held, in respect of the framework procedure, that it is not open to the defendant Member State simply to plead a practice followed in its internal legal order.**
19. Consequently, the Commission's application, as delimited in the latter stage of the proceedings, must be upheld.

5.6.1.1.10 Kohtuasi C-421/02. Euroopa Komisjon vs. Suurbritannia

Kaasuse lühitutvustus: Suurbritannia ei suutnud seatud tähtjaks Šotimaal ja Põhja-Iirimaal täielikult üle võtta direktiivi 97/11/EÜ, millega muudeti direktiivi 85/337/EMÜ artikli 4(2) osas, või igal juhul ei teavitanud Euroopa Komisjoni vastuvõetud õigusaktidest.⁷⁵

Hagiavalduse kuupäev: 21.11.2002

Kohtuotsus: 24.06.2004

Hagiavalduse sisu:

Great Britain has failed to adopt the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with Article 4(2) of Council Directive 85/337/EEC, as amended by Council Directive 97/11/EC, in relation to projects listed in Annex II, paragraph 1(b) and 1(c), to that directive, or, in any event, failed to notify such provisions to the Commission.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapp: eelhindang (*screening*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Third Chamber) hereby:

1. Declares that, by failing to adopt in Scotland and Northern Ireland the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with Article 4(2) of Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, as amended by Council Directive 97/11/EC of 3 March 1997, in relation to projects listed in Annex II, paragraph 1(c), to the Directive and by failing to notify the measures taken to implement that provision in England and Wales, the United Kingdom has failed to fulfil its obligations under that directive;
2. Orders the United Kingdom to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

Findings of the Court

15. It is settled case-law that the question **whether a Member State has failed to fulfil its obligations must be determined by reference to the situation in that Member State as it stood at the end of the period laid down in the reasoned opinion** (see, inter alia, Case C-71/99 Commission v Germany [2001] ECR I-5811, paragraph 29, and Case C-110/00 Commission v Austria [2001] ECR I-7545, paragraph 13).
16. It is common ground in the present case that the Directive was not transposed within the period laid down in the reasoned opinion.
17. The action brought by the Commission, within the terms set out in paragraph 8 of this judgment, must therefore be regarded as being well founded.

5.6.1.2 Loodusdirektiivi artikkel 6 (3) ja (4)

5.6.1.2.1 Kohtuasi C-256/98. Euroopa Komisjon vs. Prantsusmaa

Kaasuse lühitutvustus: Prantsuse Vabariik ei suutnud ettenähtud tähtjaks korrektselt siseriiklikusse õigusse üle võtta direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõikeid 3 ja 4. Siinjuures ei nõustunud kohus komisjoni väitega, et Prantsusmaa õigusaktidesse ei ole piisavalt täpselt üle võetud artiklis 6(3) viidatud mõistet “kava”, kuna direktiivis endas ei ole seda mõistet määratletud.

⁷⁵ <http://curia.eu.int/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en&Submit=Submit&alldocs=alldocs&docj=docj&docop=docop&docor=docor&docjo=docjo&numaff=421%2F02&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100>

Kohus toetas komisjoni väidet, mille järgi artiklis 6(3) sisalduv säte, et asjakohaselt tuleb hinnata kava või projekti, “mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju”, ei anna liikmeriigile õigust vabastada mõju hindamise kohustusest kavasid madala maksumuse või teatud tüübi järgi. Ka ei nõutud arengukavade mõju hindamist ala kaitseesmärkide seisukohast. Artikli 6(4) osas tunnistas Prantsusmaa, et ei ole suutnud vajalikke meetmeid vastu võtta.⁷⁶

Hagiavalduse kuupäev: 15.07.1998

Kohtukuristi arvamus: 16.09.1999

Kohtuotsus: 6.04.2000

Hagiavalduse sisu:

By not adopting the laws, regulations and administrative measures necessary to comply with Council Directive 92/43/EEC, in that it has omitted to take the measures necessary to comply with Article 6 thereof, the French Republic has failed to fulfil its obligations under that Directive and under the third paragraph of Article 189 of the EC Treaty.

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Fifth Chamber), hereby:

1. Declares that, by not adopting within the period prescribed all the laws, regulations and administrative measures necessary to comply with Article 6(3) and (4) of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, the French Republic has failed to fulfil its obligations under that Directive;
2. Dismisses the remainder of the action;
3. Orders each of the parties to bear its own costs.

Kohtu põhjendus:

The complaint concerning the transposition into national law of Article 6(3) and (4) of the Directive

34. First, as regards Article 6(3) of the Directive, the French Government admits that under the existing rules of French law relating to the prior assessment of the environmental implications of a development plan or project, the competent authorities are not able in all cases to refuse authorisation on the grounds that the findings of such an assessment were negative. **The French Government states that, with a view to complying with the Directive on that point, it is preparing supplementary legislation.**
35. However, the French Government disputes the Commission’s assertions that its legislation does not enable the competent national authorities to comply fully with the obligation laid down in Article 6(3) of the Directive to carry out a prior assessment of the implications for the environment of any plan or project not directly connected with or necessary to the management of the site but likely nevertheless to have a significant effect thereon, citing in that respect Law No 76-629 of 10 July 1976 on the protection of nature (JORF of 12 and 13 July 1976, p. 4203).
36. It is common ground that there has long been provision in French law, notably in the rules provided for by Law No 76-629, for compulsory environmental impact assessments along the lines indicated by the Directive. Nevertheless, it is for the national authorities responsible for the transposition of the Directive into French law to make sure that those rules do indeed guarantee, with sufficient clarity and precision, the full implementation of Article 6(3).
37. However, as regards two of the three facets of French law as it stands which, **in the view of the Commission**, precludes full compliance with the obligations imposed by the Directive, **the transposition into French law is not sufficiently clear and precise.**

⁷⁶ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61998J0256

38. That does not apply to the first point raised by the Commission. As regards its assertion that the rules in force in France do not guarantee an assessment in the case of ‘plans likely to have a significant effect on sites, **the Advocate General has properly pointed out in paragraphs 32 to 34 of his Opinion both that the Directive fails to define the term ‘plan** and that French law (Article 2 of Law No 76-629) requires an environmental impact assessment in the case of both ‘projets d’aménagement (development projects) and ‘documents d’urbanisme (town planning). It cannot be regarded as established, therefore, that the French legislation in force does not satisfactorily transpose into national law the term ‘plan referred to in Article 6(3) of the Directive.
39. On the other hand, as regards the Commission’s uncontested statement that, contrary to the Directive, the position in France is that the environmental impact assessment may be waived in the case of certain projects because of their low cost or their purpose, it should be noted that such exemptions cannot be justified in terms of the discretion of Member States implied, according to the French Government, by the expression ‘likely to have a significant effect [on the site]. On this point, **it is enough to note that, in any event, that provision cannot authorise a Member State to enact national legislation which allows the environmental impact assessment obligation for development plans to be waived because of the low costs entailed or the particular type of work planned.**
40. Lastly, as regards the Commission’s statement that, contrary to the requirements of Article 6(3) of the Directive, there is no provision in French law which couples the obligation to make an environmental impact assessment with consideration of the ‘site’s conservation objectives, it should be noted that **none of the provisions to which the French Government refers in its pleadings requires the assessment to determine the environmental impact of development plans in the light of the site’s particular conservation objectives.** It must be concluded, therefore, that those implications of Article 6(3) have not been transposed into French law with sufficient clarity and precision.
41. It follows that, as regards two of the three facets examined in paragraphs 38 to 40 above, Article 6(3) of the Directive has not been transposed into French law in a sufficiently clear and precise manner. Consequently, the action brought by the Commission is well founded in this respect.
42. Secondly, as regards the transposition into French law of Article 6(4) of the Directive, the Commission claims that the French Republic has not implemented the substantive conditions laid down in that provision, concerning the carrying out of a plan or project notwithstanding a negative assessment of the impact on the site, in cases where there are no alternative solutions.
43. On that point, it is enough to note that the **French Government acknowledges that it has not adopted the measures necessary to comply with Article 6(4) of the Directive.**

5.6.1.2.2 Kohtuasi C-75/01. Euroopa Komisjon vs. Luksemburg

Kaasuse lühitutvustus: Luksemburgi Suurvürstiriik ei suutnud korrektselt siseriiklikusse õigusse üle võtta direktiivi 92/43/EMÜ mitmeid artikleid, sh artiklit 6(3) ja (4). Luksemburgi valitsus tunnistas oma vastuses komisjonile, et olemasolevad siseriiklikud õigusaktid on artikli 6(3) ja (4) ülevõtmisel puudulikud.⁷⁷

Hagiavalduse kuupäev: 14.02.2001

Kohtujuristi arvamus: 29.01.2002

Kohtuotsus: 13.02.2003

⁷⁷ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62001J0075

Hagiavalduse sisu:

Grand Duchy of Luxembourg has failed to take all the necessary measures to implement fully and correctly Articles 1, 4(5), 5(4), 6, 7, 12(1)(b) and (c), 12(2), 12(4), 13(1)(b) and 13(2), 14, 15, 16(1), 22(b) and (c), and 23(2) of Council Directive 92/43/EEC in conjunction with Annexes I, II, IV, V and VI to that directive, the Grand Duchy of Luxembourg has failed to fulfil its obligations under the directive and under the third paragraph of Article 249 EC.

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that, by failing to take all the necessary measures to implement fully and correctly Articles 1, 4(5), 5(4), 6, 7, 12(1)(b) and (c), 12(2), 12(4), 13(1)(b), 14, 15, 16(1), 22(b) and 23(2) of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora in conjunction with Annexes I, II, IV, V and VI to that directive, the Grand Duchy of Luxembourg has failed to fulfil its obligations under that directive;
2. Orders the Grand Duchy of Luxembourg to pay the costs.

Kohtu põhjendused artikli 6(3) ja (4) osas:

46. **The Commission maintains that the Luxembourg legislation sent to it contains no provision for an assessment to be carried out of the effects on protected sites in all the cases mentioned in Article 6(3) of the Directive. Furthermore, Luxembourg law fails to ensure that projects and plans are approved by the competent authority only after the authority has satisfied itself that the project or plan will not compromise the integrity of the site in question. As far as Article 6(4) of the Directive is concerned, the Commission argues that no provision of national law requires that alternative solutions be pursued before approval is given to projects regarded as having an adverse effect on protected sites. Luxembourg law also fails to provide for the adoption of compensatory measures where such projects are authorised.**
47. It is appropriate to observe that these complaints were already formulated in the same terms in the letter of formal notice and that, in the letter of reply, the Luxembourg Government acknowledged that the existing provisions of national law were inadequate as regards Article 6(3) and (4) of the Directive.
48. That being so, the Court must also uphold this aspect of the Commission's action.

5.6.1.2.3 Kohtuasi C-324/01. Euroopa Komisjon vs. Belgia

Kaasuse lühitutvustus: Belgia Kuningriik ei suutnud siseriiklikusse õigusse täielikult ja korrektselt üle võtta direktiivi 92/43/EMÜ mitmeid artikleid, sh artiklit 6(4). Belgia väitel ei saa artikli 6(4) sätet "Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest" üle võtta õigusaktidega, kuna sellel puudub normatiivne kohaldamisala. Kohus leidis, et kõik direktiivi täitmiseks vajalikud meetmed tuleb üle võtta. Selle sätte eesmärk on võimaldada komisjonil teada saada, kas liikmesriikides vastuvõetud asendusmeetmed on sellised, mis tagavad Natura 2000 üleüldise sidususe.⁷⁸

Hagiavalduse kuupäev: 28.08.2001

Kohtujuristi arvamused: 12.09.2002

Kohtuotsus: 5.12.2002

⁷⁸ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62001J0324

Hagiavalduse sisu:

Kingdom of Belgium has failed to take all the measures necessary to ensure the full and proper transposition of Articles 1, 4(5), 5(4), 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16(1), 22(b) and (c) and 23(2) of Council Directive 92/43/EEC, in conjunction with Annexes II, IV, V and VI thereto.

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that by failing to adopt all the laws, regulations and administrative measures necessary to ensure the full and proper transposition of Articles 1, 4(5), 5(4), 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16(1), 22(b) and (c) and 23(2) of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, in conjunction with Annexes II, IV, V and VI thereto, the Kingdom of Belgium has failed to fulfil its obligations under the Directive;
2. Orders the Kingdom of Belgium to pay the costs.

Kohtu põhjendused artikli 6(4) osas:

/.../

16. According to the Commission, no provision was adopted which requires the competent authorities to inform the Commission of the compensatory measures adopted for the Region de Bruxelles-Capitale pursuant to Article 6(4) of the Directive.
17. The Belgian Government, which does not deny the Commission's claim, nevertheless contends that the transposition of the second sentence of the first subparagraph of Article 6(4) of the Directive cannot be achieved by legislation. The provision has no normative scope since it does not create either rights or obligations for a general category of individuals.
18. In that respect, it should be recalled that, according to settled case-law, **each of the Member States to which a directive is addressed is obliged to adopt, within the framework of its national legal system, all the measures necessary to ensure that the directive is fully effective**, in accordance with the objective it pursues (see in particular Case C-336/97 Commission v Italy [1999] ECR I-3771, paragraph 19; Case C-97/00 Commission v France [2001] ECR I-2053, paragraph 9; and Case C-478/99 Commission v Sweden [2002] ECR I-4147, paragraph 15).
19. In the present case, the second sentence of the first subparagraph of Article 6(4) of the Directive requires the Member State to inform the Commission of the compensatory measures adopted.
20. The purpose of that requirement to inform is to enable the Commission to consider whether the compensatory measures adopted are such as to ensure that the overall coherence of Natura 2000 is protected and, depending on the circumstances, to draw the appropriate conclusions.
21. **In the absence of a provision in national law** which lays down adequate detailed rules concerning information on the compensatory measures adopted by the Region de Bruxelles-Capitale, **it is not possible to ensure that the second sentence of the first subparagraph of Article 6(4) of the Directive has full effect and attains its objective**. Uncertainty at the domestic level concerning the procedure to be followed in order to comply with the obligation to inform is likely to hinder compliance with that obligation and, consequently, the attainment of its objective, as recalled in paragraph 20 of the present judgment.
22. Therefore, the complaint alleging failure to transpose the second sentence of the first subparagraph of Article 6(4) of the Directive is well founded.

5.6.1.2.4 Kohtuasi C-415/01. Euroopa Komisjon vs. Belgia

Kaasuse lühitutvustus: Flaami piirkond ei suutnud korrektselt üle võtta mitmeid linnudirektiivi (79/409/EMÜ) sätteid, minnes ühtlasi vastuollu ka loodusdirektiivi (92/43/EMÜ) artikliga 6(2) kuni (4), kuna viimase direktiivi jõustumisel hakkasid nimetatud artiklist tulenevad kohustused kehtima ka linnualadele. Kohus leidis, et kaebus on põhjendatud.⁷⁹

Hagiavalduse kuupäev: 19.10.2001

Kohtujuristi arvamus: 7.11.2002

Kohtuotsus: 27.02.2003

Hagiavalduse sisu:

In so far as the Région flamande (Flemish Region) has failed to transpose Article 4(1) and (2) of and Annex I to Council Directive 79/409/EEC, to demarcate special protection areas within its territory capable of being relied upon as against third parties, and to adopt the measures necessary to ensure that the classification of a site as a special protection area automatically and simultaneously entails the application of a system of protection and conservation complying with Community law, **the Kingdom of Belgium has failed to fulfil its obligations under Article 4(1) and (2) in conjunction with Article 4(4), as partially amended, of Directive 79/409 in accordance with Article 7 of Council Directive 92/43/EEC, by Article 6(2) to (4) of the latter directive.**

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that, in so far as the Région flamande has failed to transpose Article 4(1) and (2) of and Annex I to Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds, to demarcate special protection areas within its territory capable of being relied upon as against third parties, and to adopt the measures necessary to ensure that the classification of a site as a special protection area automatically and simultaneously entails the application of a system of protection and conservation complying with Community law, the Kingdom of Belgium has failed to fulfil its obligations under Article 4(1) and (2) of Directive 79/409 and the first sentence of Article 4(4) thereof, as amended, in accordance with Article 7 of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, by Article 6(2) to (4) of the latter directive;
2. Orders the Kingdom of Belgium to pay the costs.

Kohtu põhjendused artiklit 6 puudutavas osas:

The alleged lack of a system of protection of SPAs

13. **The Commission points out the lack of any provision applying to the Région flamande which automatically links the classification of a site as an SPA to the application of the system of protection and conservation provided for by Community law in that respect.**
14. While, on the one hand, the Belgian Government observes that there already exist, in the Région flamande, certain general and sectorial protection measures which affect SPAs, it recognises, on the other hand, **that no provision applying to that region provides that the classification of a site as an SPA is automatically accompanied by the application to that site of the system of protection established by the directive on birds.**
15. In that regard, it must be borne in mind that, according to the Court's case-law, Article 4(1) and (2) of the directive on birds requires the Member States to provide SPAs with a legal protection regime that is capable, in particular, of ensuring both the survival and reproduction of the bird species listed in Annex I to the directive and the breeding, moulting and wintering of migratory species not listed in that annex which are regular visitors (see Case C-166/97 Commission v France [1999] ECR I-1719, paragraph 21).

⁷⁹ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62001J0415

16. Since Article 7 of the directive on habitats provides that the obligations which arise, among others, under Article 6(2) of that directive are to replace those arising under the first sentence of Article 4(4) of the directive on birds in respect of SPAs, the legal status of protection of those areas must also guarantee the avoidance therein of the deterioration of natural habitats and the habitats of species as well as significant disturbance of the species for which those areas have been designated.
17. The absence of any provision applying to the Région flamande linking the classification of a site as an SPA to the application of a status of protection such as that described in paragraphs 15 and 16 of this judgment undermines the objective of special protection for wild bird life set out in Article 4 of the directive on birds (see, in particular, Case C-374/98 Commission v France [2000] ECR I-10799, paragraph 55).
18. Accordingly, the action must be upheld on that point.

5.6.1.2.5 Kohtuasi C-72/02. Euroopa Komisjon vs. Portugal

Kaasuse lühitutvustus: Portugali Vabariik ei suutnud siseriiklikusse õigusse korrektselt üle võtta direktiive 79/409/EMÜ ja 92/43/EMÜ, sh artikli 6 osas. Portugali valitsus tunnistas oma süüd muuhulgas artikli 6(1) kuni (4) ebakorrektses ülevõtmises ning seega rahuldab kohus selles osas komisjoni kaebuse.⁸⁰

Hagiavalduse kuupäev: 4.03.2002

Kohtujuristi arvamus: 6.03.2003

Kohtuotsus: 24.06.2003

Hagiavalduse sisu:

Portuguese Republic has failed to implement in national law:

/.../

- Article 1, **Article 6(1) to (4)** and Article 12(1)(d) of Directive 92/43

/.../

Euroopa Kohtu otsus:

The Court hereby:

1. Declares that by failing to implement in national law:
 - Article 3(3), Article 10, Article 11 and Article 12(4) of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, and
 - Article 7 and Article 8 of Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds, and by failing to implement correctly:
 - Article 1, Article 6(1) to (4) and Article 12(1)(d) of Directive 92/43, and
 - Article 2, Article 4(1) and (4) and Article 6 of Directive 79/409,
 the Portuguese Republic has failed to fulfil its obligations under the EC Treaty;
2. Dismisses the remainder of the application;
3. Orders the Portuguese Republic to pay the costs.

Kohtu põhjendused artikli 6 osas:

17. As regards the claims made by the Commission other than that alleging failure to implement Article 12 of Directive 79/409, it is not disputed that Article 3(3), article 10, Article 11 and Article 12(4) of Directive 92/43 and Article 7 and Article 8 of Directive 79/409 have not been implemented in Portuguese law. **Nor is disputed that Article 1, Article 6(1) to (4)** and Article

⁸⁰ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62002J0072

12(1)(d) of Directive 92/43 and Article 2, Article 4(1) and (4) and Article 6 of Directive 79//409 **were not correctly implemented in national law by the Portuguese authorities.** Accordingly, the action brought by the Commission must be held to be well founded, in so far as it concerns those provisions.

5.6.1.2.6 Kohtuasi C-143/02. Euroopa Komisjon vs. Itaalia

Kaasuse lühitutvustus: Itaalia Vabariik ei võtnud siseriiklikusse õigusse korrektselt üle direktiivi 92/43/EMÜ artikleid 5, 6 ja 7. Itaalia loodusdirektiivi ülevõtvad õigusaktid olid jätnud asjakohase mõju hindamise kohustuslikkuse alt välja kõik tõenäolise olulise mõjuga projektid, mis ei olnud loetletud KMH direktiivi ülevõtvates õigusaktides. Samuti ei olnud pädevatele asutustele pandud vajalikke kohustusi alade kaitse tagamiseks.⁸¹

Hagiavalduse kuupäev: 17.04.2002

Kohtujuristi arvamused: 9.01.2003

Kohtuotsus: 20.03.2003

Hagiavalduse sisu:

Italian Republic has failed to adopt legislation transposing Council Directive 92/43/EEC, which:

- excludes from the scope of the rules on the assessment of the implications for the environment projects other than those listed in the Italian legislation implementing directives on environmental impact assessment that are likely to have a significant effect on sites of Community importance,
- fails to impose upon the competent authorities of the Member State any obligation to take appropriate steps in respect of special protection areas to avoid the deterioration of natural habitats and of the habitats of species or disturbance of the species for which the areas were designated, in so far as such disturbance could be significant in relation to the objectives of the habitats directive,

/.../

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Third Chamber) hereby:

1. Declares that, in adopting a measure transposing Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, which:
 - **excludes from the scope of the rules on the assessment of the implications for the environment projects other than those listed in the Italian legislation implementing directives on environmental impact assessment** that are likely to have a significant effect on sites of Community importance,
 - fails to impose upon the competent authorities of the Member State any obligation to take appropriate steps in respect of special protection areas to avoid the deterioration of natural habitats and of the habitats of species or disturbance of the species for which the areas were designated, in so far as such disturbance could be significant in relation to the objectives of Directive 92/43,
 - fails to provide that the conservation measures referred to in Article 6(2) of that directive apply to the sites referred to in Article 5(1) of that directive,
 the Italian Republic has failed to fulfil its obligations under Articles 5, 6 and 7 of that directive;
2. Orders the Italian Republic to pay the costs.

⁸¹ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62002J0143

Kohtu põhjendused:

The action

10. **The Italian Republic does not deny the complaints alleged against it.** Indeed, it intended, in line with the Commission's proposals, to amend Articles 5 and 6 of the presidential decree in particular, concerning respectively the assessment of the implications for the environment of certain projects and the protection of areas other than special protection areas, and to insert into that decree an Article 4b transposing Article 5 of the habitats directive. However, the question of the competent authority to act in the matter gives rise to conflict between the regions and the Italian State.
11. It suffices to point out, in that regard, that according to settled case-law, **the question whether a Member State has failed to fulfil its obligations must be determined by reference to the situation prevailing in the Member State at the end of the period laid down in the reasoned opinion** (see, inter alia, Case C-148/00 Commission v Italy [2001] ECR I-9823, paragraph 7) **and that a Member State cannot rely on provisions, practices or circumstances in its own legal order to justify failure to implement a directive within the prescribed period** (see, to that effect, Case C-276/98 Commission v Portugal [2001] ECR I-1699, paragraph 20 and Case C-392/01 Commission v Spain [2002] ECR I-11111, paragraph 9).
12. **Article 6(3) of the habitats directive does not allow projects not directly connected with or necessary to the management of sites to be excluded from the scope of the directive where they are likely to have a significant effect on those sites.** Article 7 of that directive provides, in particular, that Article 6(2) applies to special protection areas designated under Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds (OJ 1979 L 103, p. 1). As for Article 5 of the habitats directive, this provides that during the period of bilateral consultation between the Member State and the Commission, and pending a Council decision, the site concerned is to be subject to the scheme of protection laid down by Article 6(2) of that directive.
13. Since Articles 5, 6 and 7 of the habitats directive were not fully implemented within the period prescribed by the reasoned opinion, the action brought by the Commission must be regarded as well founded.

5.6.1.2.7 Kohtuasi C-441/03. Euroopa Komisjon vs.Holland

Kaasuse lühitutvustus: Hollandi Kuningriik ei suutnud ettenähtud ajaks osa direktiivide 79/409/EMÜ ja 92/43/EMÜ sätteid siseriiklikkusse õigusse üle võtta ning peale selle oli üks kohaliku looduskaitseeaduse säte loodusdirektiiviga vastuolus. Kohus ei nõustunud komisjoni väitega, et Holland pole õigesti üle võtnud loodusdirektiivi artiklit 6(3). Komisjon leidis, et artikli 6(3) keskkonnamõju hindamine peab sisaldama elemente ka artiklist 6(4) – ei tule vaadata ainult seda, kas projektil on võimalikke negatiivseid tagajärgi, vaid kas on alternatiivseid lahendusi, kas üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel tuleb kava või projekt ellu viia, kas peab rakendama asendusmeetmeid. Kohus asus Hollandiga samasugusele seisukohale, et artikli 6(4) kohane asendusmeetmete uuring tuleb teha ainult siis, kui artikli 6(3) järgi tehtud hindamise tulemusena selgub, et kaval või projektil on ala sidusust kahjustav mõju ja puuduvad alternatiivsed lahendused, kuid see üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel siiski ellu viia.⁸²

Hagiavalduse kuupäev: 15.10.2003

Kohtujuristi arvamus: 3.02.2005

Kohtuotsus: 14.04.2005

⁸² http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62003J0441

Hagiavalduse sisu:

Kingdom of Netherlands has failed to bring into force within the prescribed periods the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with the requirements of Article 4(1) and (2) of Council Directive 79/409/EEC and of Article 6(1) of Council Directive 92/43/EEC, in conjunction with Articles 2(2), 1(a), (e) and (i), 6(2) to (4), 7, 11, 14 and 15 thereof, or, at the very least, by failing to notify those national provisions to it and by maintaining in force Article 13(4) of the Nature Conservancy Law (Natuurbeschermingswet), which is incompatible with Article 6(4) of Directive 92/43.

Euroopa Kohtu otsus:

the Court (Second Chamber) hereby:

1. Declares that, by failing to bring into force within the prescribed periods all the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with the requirements of Article 4(1) and (2) of Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds and of Article 6(1) of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, in conjunction with Articles 2(2), 1(a), (e) and (i), 6(2) to (4), 7, 11 and 15 thereof and by maintaining in force Article 13(4) of the Nature Conservancy Law (Natuurbeschermingswet), which is incompatible with Article 6(4) of Directive 92/43, the Kingdom of the Netherlands has failed to fulfil its obligations under those directives;
2. Dismisses the remainder of the application;
3. Orders the Kingdom of the Netherlands to pay the costs.

Kohtu põhjendused artikli 6 osas, kus pooltel olid eriarvamused:

19. Since the Kingdom of the Netherlands accepts that the first, second, fourth, fifth, sixth and seventh complaints are well founded, the application must be upheld in that regard.
20. As regards the third complaint, although the Kingdom of the Netherlands admits that it has not completely transposed Article 6(3) of Directive 92/43 into its domestic law, nevertheless it contests the Commission's complaint in so far as, according to the Commission, the appropriate assessment referred to in Article 6(3) must also cover the elements referred to in Article 6(4).
21. In that connection, in order to determine the scope of the obligation to carry out an appropriate assessment of a plan or project likely to affect a site which falls within the scope of Article 6(3) of Directive 92/43, **it must be stated, as a preliminary point, that the protection scheme established by that article consists of several aspects designed to permit examination of the effects of such a plan or project, and various stages of assessment where the plan or project is likely to have serious repercussions on a protected site.**
22. As the Advocate General stated in points 12 and 13 of her Opinion, this 'appropriate assessment' is not a merely formal process of examination, but must allow a detailed analysis which satisfies the conservation objectives of the site in question, as set out in Article 6, particularly as regards the protection of natural habitats and priority species.
23. As the Court stated in paragraphs 33 and 34 of its judgment in Case C-127/02 Waddenervereniging and Vogelbeschermingsvereniging [2004] ECR I-0000, it is clear from Article 6(3) of Directive 92/43 that **in every case of a plan or project not directly connected with or necessary to the management of the site, but likely to have a significant effect thereon, either individually or in combination with other plans and projects, the competent authorities are required to carry out an appropriate assessment in that respect.** That assessment must relate to the implications of the plan or project for the site in view of the site's conservation objectives.
24. **In accordance with Article 6(3), it is only in the second stage, that is on completion of the appropriate assessment and in the light of the conclusions on the implications for the site in question of the plan or project, that the competent authorities adopt a decision on it.**

25. It should be added that, in accordance with that provision, the competent authorities, when taking their decision, agree to the plan or project only after having ascertained that the planned operation does not adversely affect the integrity of the site concerned. Furthermore, those authorities must, if appropriate, obtain the opinion of the general public on that subject.
26. Within the procedural context thus outlined, it is only where the assessment required under Article 6(3) of Directive 92/43 is negative and in the absence of alternative solutions that, where the plan or project must nevertheless be carried out for imperative reasons of overriding public interest, the examination laid down in Article 6(4) must be undertaken. It is stated in Article 6(3) that the decision is to be adopted by the competent authorities 'subject to the provisions of paragraph 4'.
27. As to the examination which must be carried out within the framework of Article 6(4), it should be noted that the complex factors to which it relates, such as the absence of alternative solutions and the existence of imperative reasons of overriding public interest, are intended to enable a Member State to take all compensatory measures to ensure that the overall coherence of Natura 2000 is preserved. Furthermore, where the site concerned hosts a priority natural habitat type and/or a priority species, only a limited number of such imperative reasons may be relied on in order to justify a plan or project nevertheless being carried out.
28. In those circumstances, having regard to the particular characteristics of each of the stages referred to in Article 6 of Directive 92/43, it must be held that the various requirements set out in Article 6(4) cannot constitute elements that the competent national authorities are obliged to take account of where they carry out an appropriate assessment provided for in Article 6(3).
29. Therefore, the complaint alleging that the Netherlands national legislation does not provide that the assessment referred to in Article 6(3) of Directive 92/43 must also be carried out with regard to the elements mentioned in Article 6(4) must be dismissed.

5.6.2 Keskkonnamõju hindamine

5.6.2.1 Keskkonnamõju hindamise direktiivid

5.6.2.1.1 Kohtuasi C-431/92. Euroopa Komisjon vs. Saksamaa

Kaasuse lühitutvustus: Soojuselektrijaama juurdehitusele anti tegevusluba direktiivi 85/337 kohast keskkonnamõju hindamist algamata, kuigi ametliku tegevusloa taotluse esitas arendaja 26.07.1988, s.o pärast direktiivi jõustumise kuupäeva (3.07.1988). Kuna KMH viidi siiski läbi vastavalt sel ajal kehtinud siseriiklikele õigusaktidele, täideti eesmärk teavitada üldsust projekti keskkonnamõjust ning kogutud informatsioon võeti arvesse projekti tegevusloa väljastamisel, siis oleks komisjon pidanud täpsemalt selgitama, mis osas direktiivi ei täidetud ja esitama tõendeid mittevastavuse kohta. Seetõttu kohus komisjoni kaebust ei rahuldanud.⁸³

Hagiavalduse kuupäev: 23.12.1992

Kohtujuristi arvamus: 21.02.1995

Kohtuotsus: 11.08.1995

Hagiavalduse sisu:

By granting development consent by decision of 31 August 1989 for the construction of a new block at the Grosskrotzenburg thermal power station without a preliminary environmental impact assessment, the Federal Republic of Germany has failed to comply with its obligations under Articles 5 and 189 of the EEC Treaty read in conjunction with Council Directive 85/337/EEC, and in particular Articles 2, 3 and 8 of that directive.

⁸³ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61992J0431

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhindang (*screening*), mõju hindamine (*impact assessment*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court hereby:

1. Dismisses the application;
2. Orders the parties, including the intervener, to bear their own costs.

Kohtu põhjendused:

Application of the directive in time

28. In Case C-396/92 *Bund Naturschutz in Bayern and Others v Freistaat Bayern* [1994] ECR I-3717, paragraphs 19 and 20, the Court of Justice ruled that, regardless of whether the directive permits a Member State to waive the obligations concerning the environmental impact assessment in respect of consent procedures already initiated before the deadline for implementation, namely 3 July 1988, the directive in any case precludes such a waiver for procedures initiated after that date.
29. In this case, the documents before the Court show that the application for consent for the project at issue was lodged with the *Regierungspraesidium Darmstadt* by *PreussenElektra AG*, the developer, on 26 July 1988, and thus after 3 July 1988. **Consequently, the obligation imposed by the directive to carry out an environmental impact assessment could not in principle be waived in respect of the consent procedure for the project at issue.**
30. **The German Government argues, however, that the formal application for consent of 26 July 1988, accompanied by the complete file on the project, had been preceded by a preliminary stage which was a significant part of the consent procedure.** During that preliminary stage, which was initiated on 18 May 1987, the competent authority was to advise the developer on the content and lodging of the application for consent. A series of meetings took place at which specialist departments were also represented. In addition the project is said to have been notified on 7 March 1988 to the competent authority in accordance with the *Landesplanungsgesetz* (Law of the Land of Hesse on planning).
31. That argument cannot be accepted.
32. **Informal contacts and meetings between the competent authority and the developer, even relating to the content and proposal to lodge an application for consent for a project, cannot be treated for the purposes of applying the directive as a definite indication of the date on which the procedure was initiated.** The date when the application for consent was formally lodged thus constitutes the sole criterion which may be used. Such a criterion accords with the principle of legal certainty and is designed to safeguard the effectiveness of the directive. The Court moreover followed this approach in *Bund Naturschutz*, cited above (paragraph 16).
33. The consent procedure for the project at issue must accordingly be regarded as having been initiated after the deadline of 3 July 1988, with the result that the project was required to undergo an assessment of its effects on the environment in accordance with the directive.

Categorization of the project at issue

34. **Germany, supported by the United Kingdom, submits that the new block at the Grosskrotzenburg thermal power station is not a project within the meaning of Article 4(1) of the directive but a modification to a project.** It cannot be regarded as in any way self-contained, but at a functional level is part of the power station as a whole. The consent at issue accordingly concerns a modification to a pre-existing power station. What is at issue is a modification to a project within the meaning of paragraph 12 of Annex II to the directive, a modification which in accordance with Article 4(2) of the directive the Member States may, rather than must, make subject to an environmental impact assessment.
35. By virtue of paragraph 2 of Annex I to the directive, projects for thermal power stations with a heat output of 300 megawatts or more must undergo a systematic assessment. For the purposes

of that provision, such projects must be assessed irrespective of whether they are separate constructions, are added to a pre-existing construction or even have close functional links with a pre-existing construction. Links with an existing construction do not prevent the project from being a “thermal power station with a heat output of 300 megawatts or more” so as to bring it within the category headed “Modifications to development projects included in Annex I”, mentioned in paragraph 12 of Annex II.

36. In this case, it is common ground that the construction at issue is a block of a thermal power station with a heat output of 500 megawatts. **It is therefore a project within the meaning of Article 4(1) of, and Annex I to, the directive.** That project was required to undergo an assessment of its effects on the environment in accordance with the directive.

Obligation to carry out an assessment in accordance with the directive

37. **Germany submits that Articles 2, 3 and 8 of the directive, which it is alleged to have infringed, are not so clear and precise as unequivocally to lay down a specific obligation and thus for their application by the national authorities to be mandatory.**
38. That argument cannot be accepted.
39. Article 2 of the directive lays down an unequivocal obligation, incumbent on the competent authority in each Member State for the approval of projects, to make certain projects subject to an assessment of their effects on the environment. Article 3 prescribes the content of the assessment, lists the factors which must be taken into account in it, and leaves the competent authority a certain discretion as to the appropriate way of carrying out the assessment in the light of each individual case. Article 8 furthermore requires the competent national authorities to take into consideration in the development consent procedure the information gathered in the course of the assessment.
40. **Regardless of their details, those provisions therefore unequivocally impose on the national authorities responsible for granting consent an obligation to carry out an assessment of the effects of certain projects on the environment.**

The question whether there has been a failure to fulfil the obligation to carry out an assessment

41. Germany submits, finally, that an assessment of the effects of the project at issue on the environment was carried out by the competent authority on the basis of the national legislation then in force, namely the Bundesimmissionsschutzgesetz of 15 March 1974 (German Federal Law on the protection of the environment). **Although that assessment was not formally based on the directive, it is said by Germany to have complied with all its requirements.**
42. The Commission does not deny that there was an assessment of the effects on the environment of the project at issue. **However, that assessment does not satisfy the present requirements of the directive, which are stricter than the national legislation then in force.** In particular, it did not comply with the obligation to take account of the interaction between the factors referred to in the first and second indents of Article 3 of the directive (human beings, fauna, flora, soil, water, air, climate and the landscape), an obligation which requires an overall assessment of those factors.
43. According to the documents before the Court, an environmental impact assessment was carried out in the course of the procedure for the grant of consent for the project by the Regierungspraesidium Darmstadt. The developer provided in particular information on the environmental impact of the project which was considered by the Commission itself as sufficient from the point of view of the requirements of Article 5 of, and Annex III to, the directive. That information also concerned the interrelationship between the factors referred to in Article 3 of the directive. Finally, it is common ground that the information was made available to the public concerned who had the opportunity to express an opinion. **In those circumstances, the objective of making the public aware of the environmental implications of a project on the basis of specific information provided by the developer was attained.**

44. It is also apparent from the disputed decision of the Regierungspraesidium Darmstadt of 31 August 1989 and its report of 11 November 1991 drawn up in response to the reasoned opinion that **the authority in question integrated the information gathered and the reactions of the sectors concerned in the consent procedure, and took that into account in its decision approving the project.**
45. In the light of those considerations, **the Commission should have specified on what specific points the requirements of the directive were not complied with during the procedure for consent for the project at issue and should have provided appropriate evidence of non-compliance.** Its application does not include such details backed by specific evidence. It must therefore be dismissed as unfounded.

5.6.2.1.2 Kohtuasi C-227/01. Euroopa Komisjon vs. Hispaania

Kaasuse lühitutvustus: Hispaania Kuningriik ei korraldanud Valencia-Tarragona raudteeliini Las Palmas–Oropesa lõigul teise raja ehitamisel keskkonnamõju hindamist, minnes vastuollu direktiiviga 85/337/EMÜ. Kohus leidis, et sellist tüüpi projekt kuulub direktiivi I lisa hulka ning erimeelstest korral tuleb direktiivi sõnastuse tõlgendamisel lähtuda direktiivi eesmärgist. Seega kahjustaks oluliselt direktiivi eesmärke, kui uue raudteeraja ehitamise projektid, kas või olemasoleva raja kõrvale, arvatakse välja KMH kohustusest.⁸⁴

Hagiavalduse kuupäev: 7.06.2001

Kohtujuristi arvamused: 24.03.2004

Kohtuotsus: 16.09.2004

Hagiavalduse sisu:

Kingdom of Spain has failed to carry out an assessment of the effects on the environment of the 'project for a Valencia-Tarragona railway line, Las Palmas-Oropesa section. Roadbed', which forms part of the project known as the 'Mediterranean corridor', thus the Kingdom of Spain has failed to fulfil its obligations under Articles 2, 3, 5(2) and 6(2) of Council Directive 85/337/EEC.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhindamine (*screening*)

Euroopa Kohtu otsus:

the Court (Second Chamber) hereby:

1. Declares that by failing to carry out an assessment of the effects on the environment of the 'project for a Valencia-Tarragona railway line, Las Palmas-Oropesa section. Roadbed', which forms part of the project known as the 'Mediterranean corridor', the Kingdom of Spain has failed to fulfil its obligations under Articles 2, 3, 5(2) and 6(2) of Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment;
2. Orders the Kingdom of Spain to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

43. Given the line of argument of the defendant Government, in order to assess the merits of the Commission's action it is appropriate to establish whether Directive 85/337 and, in particular, the obligation which it lays down to carry out an environmental impact assessment, apply to the project in question and, if so, whether that project was carried out in compliance with the rules set out in that directive.
44. As regards the first point, **the argument put forward by the Spanish Government that point 7 of Annex I to the Directive refers only to the construction of a new line in the sense of a new railway connection between two towns and therefore does not apply to a doubling of existing tracks cannot be upheld.**

⁸⁴ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62001J0227

45. While it is not necessary in the context of these proceedings to give a ruling on whether all the language versions of point 7 of Annex I to Directive 85/337 use a term equivalent to the term 'tracks' ('vias' in the Spanish-language version) or on the compatibility with the Directive of the Spanish legislation adopted to implement that provision inasmuch as it uses the term 'lines' ('líneas'), it is clear from the Court's case-law that the need for a uniform interpretation of Community law requires, in the case of divergence between different language versions of a provision, that it be interpreted by reference to the purpose and general scheme of the rules of which it forms part (see, inter alia, Case C-72/95 Kraaijeveld and Others [1996] ECR I-5403, paragraph 28).
46. The Court has already held that the wording of Directive 85/337 indicates that its scope is wide and its purpose very broad (Kraaijeveld and Others, cited above, paragraphs 31 and 39).
47. In particular, Articles 1(1) and 2(1) and the first, fifth, sixth, eighth and 11th recitals in the preamble make clear that the Directive's fundamental objective is that, before consent is granted, projects likely to have significant effects on the environment by virtue, inter alia, of their nature, size or location should be made subject to a mandatory assessment with regard to their effects (see to that effect Case C-287/98 Linster [2000] ECR I-6917, paragraph 52).
48. On the basis of those considerations alone, **point 7 of Annex I to Directive 85/337 must be understood to include the doubling of an already existing railway track.**
49. A project of that kind can have a significant effect on the environment within the meaning of that directive, since it is likely to have lasting effects on, for example, flora and fauna and the composition of soil or even on the landscape and produce significant noise effects, inter alia, so that it must be included in the scope of the Directive. **The objective of Directive 85/337 would be seriously undermined if that type of project for the construction of new railway track, even parallel to existing track, could be excluded from the obligation to carry out an assessment of its effects on the environment.** Accordingly, a project of that sort cannot be considered a mere modification to an earlier project within the meaning of point 12 of Annex II to the Directive.
50. Moreover, that conclusion is all the more obvious when, as in the present case, the execution of the project at issue involves a new track route, even if that applies only to part of the project. Such a construction project is by its nature likely to have significant effects on the environment within the meaning of Directive 85/337.
51. **The argument of the Spanish Government that the conditions for applying point 7 of Annex I to the Directive are not fulfilled, since the project in question does not relate to long-distance traffic within the meaning of that provision but rather only to a 13.2 km section between neighbouring towns, is also without substance.**
52. As the Commission rightly maintains, the project in question is part of a 251-km-long railway line between Valencia and Tarragona, which forms part of the project known as the 'Mediterranean corridor', linking the Spanish region of Levante to Catalonia and the French border.
53. If the argument of the Spanish Government were upheld, **the effectiveness of Directive 85/337 could be seriously compromised, since the national authorities concerned would need only to split up a long-distance project into successive shorter sections in order to exclude from the requirements of the Directive both the project as a whole and the sections resulting from that division.**
54. In the light of all those considerations, the project which is the subject of the Commission's action, which concerns laying a supplementary 13.2-km-long railway track, a 7.64 km section of which covers a new route in order to bypass the town of Benicasim, and which is part of a 251-km-long railway line, belongs in one of the categories listed in Annex I to Directive 85/337 which must in principle be made subject to a mandatory systematic assessment pursuant to Articles 4(1) and 5(1) of the Directive.
55. As to whether that project was carried out in compliance with the rules set out in Directive 85/337, it should be noted that the Spanish Government admits that the project as such was not

made subject to the requirements of the Directive as regards assessment of its effects on the environment. Moreover, that Government does not claim that the conditions laid down in Article 2(3) of the Directive are fulfilled in this case.

56. Next, as regards the Spanish Government's argument that the 1992 revision of the general development plan for Benicasim was preceded by an impact assessment submitted to a public inquiry and an environmental impact declaration, it must be pointed out that even if that plan included all the information necessary to fulfil the minimum conditions set by Directive 85/337 it could not, in any event, be considered adequate since, as the Commission claims without being seriously contradicted on that point by the defendant Government, **the plan involves only the territory of the town of Benicasim and, more specifically, the bypass around that town, while the parties agree that the contested project is far broader.** It follows that, at least for the remaining part of that project, the Directive's requirements have not been correctly applied.
57. Nor is the Spanish Government's assertion that the competent authorities complied with the requirements of that directive as regards 'modification No 3' of the project justified. First, according to the defendant Government, **the information intended for the public was published only after work on the project had begun.** Such a method of proceeding is clearly contrary to the requirements of Article 6(2) of Directive 85/337, which states that the public concerned is to be given the opportunity to express an opinion before the project is initiated. The fact, invoked by the Spanish Government, that the public inquiry took place before the work was completed is therefore wholly irrelevant. Secondly, **that procedure related to only one part of the section in question, which is 13.2 km in length, namely 'modification No 3', relating essentially to the construction of a viaduct of some 750 m in length.**
58. Moreover, the fact that the national authorities acted in good faith is also irrelevant. It is settled case-law that an action for failure to fulfil obligations is objective in nature and **the fact that a failure to fulfil obligations results from a Member State's incorrect interpretation of the Community-law provisions in question cannot preclude the Court from declaring that there has been such a failure** (Case C-73/92 Commission v Spain [1993] ECR I-5997, paragraph 19).
59. Finally, as regards the Spanish Government's contention that the Commission failed to provide a proper statement of reasons for the alleged infringement since it did not furnish evidence that the doubling of an existing track has effects on the environment beyond those produced by the construction of the original line, suffice it to point out that the relevant criterion for the implementation of Directive 85/337 is the significant effect that a particular project is 'likely' to have on the environment (see, in that regard, Article 1(1) of the Directive and the fifth and sixth recitals in the preamble thereto). Under those conditions, **it is not for the Commission to establish the concrete negative effects that a project in fact has on the environment.** On the other hand, the Commission has in the present case proved to the requisite legal standard that the project in question falls within the scope of one of the provisions of Annex I to that directive and must therefore be made subject to a mandatory environmental impact assessment. Moreover, **it is indisputable that a project of this type is such as to create significant new nuisances, even if only as the result of the adaptation of the railway line with a view to traffic which can attain a speed of 220 km/h.**
60. In the light of all the foregoing considerations, the Commission's application must be considered well-founded.

5.6.2.1.3 Kohtuasi C-87/02. Euroopa Komisjon vs. Itaalia

Kaasuse lühitutvustus: Abruzzo maakonda Teramosse kavandatud ringtee keskkonnamõju jäeti hindamata, kuigi see projekt kuulub direktiivi 85/337 II lisa projektide nimekirja. Pädev asutus ei toonud oma otsuses välja põhjendusi, miks KMH-d ei ole vaja korraldada.

Möödasõidutee kavandati 10,5 m laiune, 4 viadukti ja 4 tunneliga. Tee läheduses asuvad elumajad, mis on mõne meetri kaugusel Teramo provintsi ajaloolisest keskusest. Teeehitus mõjutaks Tordino jõe süngi, kus Euroopa Liit rahastab keskkonna parandamise projekti. Selle ala esitas Itaalia valitsus Euroopa ühenduse tähtsusega Natura 2000 alaks.⁸⁵

Hagiavalduse kuupäev: 13.03.2002

Kohtujuristi arvamus: 8.01.2004

Kohtuotsus: 10.06.2004

Hagiavalduse sisu:

Abruzzo Region has failed to ascertain whether the project to construct an outer ring road at Teramo (a project known as 'Lotto zero-Variante, tra Teramo (Italy) e Giulianova, alla strada statale SS 80') required an environmental impact assessment in accordance with Articles 5 to 10 of the Directive 85/337/EEC.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhindang (*screening*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (First Chamber) hereby:

1. Declares that, since the Abruzzo Region failed to ascertain whether the project to construct an outer ring road at Teramo (a project known as 'Lotto zero-Variante, tra Teramo e Giulianova, alla strada statale SS 80'), of a type listed in Annex II to Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, required an environmental impact assessment in accordance with Articles 5 to 10 of that directive, the Italian Republic has failed to fulfil its obligations under Article 4(2) of that directive.
2. Orders the Italian Republic to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

38. First of all, it should be recalled that the fact that a Member State has conferred on its regions the responsibility for giving effect to directives cannot have any bearing on the application of Article 226 EC. **The Court has consistently held that a Member State cannot plead conditions existing within its own legal system in order to justify its failure to comply with obligations and time-limits resulting from Community directives.** While each Member State may freely allocate areas of internal legal competence as it sees fit, the fact remains that it alone is responsible towards the Community under Article 226 EC for compliance with obligations arising under Community law (Case C-33/90 Commission v Italy [1991] ECR I-5987, paragraph 24; also, to that effect, the order in Case C-180/97 Regione Toscana v Commission [1997] ECR I-5245, paragraph 7). **Therefore, it is not relevant in the present case that the infringement results from a decision by the Abruzzo Region.**
39. The fact that proceedings have been brought before a national court to challenge the decision of a national authority which is the subject of an action for failure to fulfil obligations and the decision of that court not to suspend implementation of that decision cannot affect the admissibility of the action for failure to fulfil obligations brought by the Commission. **The existence of remedies available through the national courts cannot in any way prejudice the bringing of an action under Article 226 EC, since the two procedures have different objectives and effects** (Case 31/69 Commission v Italy [1970] ECR 25, paragraph 9, and Case 85/85 Commission v Belgium [1986] ECR 1149, paragraph 24).

⁸⁵ <http://curia.eu.int/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en&Submit=Submit&alldocs=alldocs&docj=docj&docop=docop&docor=docor&docjo=docjo&numaff=87%2F02&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100>

40. As regards the present action, in accordance with the first paragraph of Article 4(2) of Directive 85/337, projects of the classes listed in Annex II are to be made subject to an assessment where Member States consider that their characteristics so require. The second paragraph of Article 4(2) of the Directive provides that 'Member States may inter alia specify certain types of projects as being subject to an assessment or may establish the criteria and/or thresholds necessary to determine which of the projects of the classes listed in Annex II are to be subject to an assessment in accordance with Articles 5 to 10'.
41. The Court has already held that the second paragraph of Article 4(2) mentions, by way of indication, methods to which the Member States may have recourse when determining which of the projects falling within Annex II are to be subject to an assessment within the meaning of Directive 85/337 (WWF, paragraph 42).
42. Consequently, Directive 85/337 confers a measure of discretion on the Member States and does not therefore prevent them from using other methods to specify the projects requiring an environmental impact assessment under the Directive. So the Directive in no way excludes the method consisting in the designation, on the basis of an individual examination of each project concerned or pursuant to national legislation, of a particular project falling within Annex II to the Directive as not being subject to the procedure for assessing its environmental effects (WWF, paragraph 43).
43. However, the fact that the Member State has the discretion referred to in the previous paragraph is not in itself sufficient to exclude a given project from the assessment procedure under the Directive. If that were not the case, the discretion accorded to the Member States by Article 4(2) of the Directive could be used by them to take a particular project outside the assessment obligation when, by virtue of its nature, size or location, it could have significant environmental effects (WWF, paragraph 44).
44. Consequently, whatever the method adopted by a Member State to determine whether or not a specific project needs to be assessed, be it by legislative designation or following an individual examination of the project, the method adopted must not undermine the objective of the Directive, which is that no project likely to have significant effects on the environment, within the meaning of the Directive, should be exempt from assessment, unless the specific project excluded could, on the basis of a comprehensive screening, be regarded as not being likely to have such effects (WWF, paragraph 45).
45. In the present case, the infringement relates to a project to construct a road which, in accordance with the Italian legislation which transposes Directive 85/337 and with the Directive itself, should have been screened to determine whether it needed to be subjected to an assessment. The Commission claims that the Italian Republic in essence failed to state reasons for the decision by the Abruzzo Region not to carry out an impact assessment, which suggests that no preliminary screening was carried out.
46. Examination of the documents produced shows that Decree No 25/99, by which the Abruzzo Region gives a favourable opinion as regards the outcome of the screening procedure and decides to exempt the project from the assessment procedure, is based on a cursory statement of reasons and merely refers to the favourable opinion by the Coordinating Committee. The latter opinion, which appears in the handwritten minutes of the Committee's meeting of 22 October 1999, contains a sentence which conveys the favourable opinion and states that in adopting that opinion, the Committee had available to it the civil engineer's opinion No 8634 of 6 July 1999.
47. As the Advocate General rightly observes in point 33 of his Opinion, that opinion by Teramo's civil engineering department, produced at the Court's request, is not an opinion on the environmental effects of the project, but merely an authorisation 'solely for hydraulic purposes' to cross the Tordino river and carry out certain works. The document attached by the Italian Republic to its defence, the cover page of which gives the necessary

details as to the nature of the document and which was produced at the Court's request, does not appear to be required under the Law as part of the screening procedure. **Moreover, the Court does not have information which would allow it to conclude that it was used by the competent authority as a basis for its decision.**

48. That information indicates that no screening was carried out to determine whether to subject the project 'Lotto zero' to an impact study and that the failure to fulfil obligations as set out by the Commission in its claims is established.
49. It should be pointed out, however, that if the civil engineer's opinion had not been produced at the request of the Court, it would have been impossible to determine whether the screening had been carried out or not. **It must be observed that a decision by which the national competent authority takes the view that a project's characteristics do not require it to be subjected to an assessment of its effects on the environment must contain or be accompanied by all the information that makes it possible to check that it is based on adequate screening, carried out in accordance with the requirements of Directive 85/337.**

5.6.2.1.4 Kohtuasi C-117/02. Euroopa Komisjon vs. Portugal

Kaasuse lühitutvustus: Sintra-Cascais' loodusparki Ponta do Abano piirkonda planeeriti puhke- ja turismikompleksi, mille kohta aga ei tehtud KMH-d. Euroopa Komisjon ei suutnud tõestada, et selle projektiga on rikutud direktiivis 85/337/EMÜ nõutud protseduure või et projektiga kaasneb oluline keskkonnamõju, seega jättis kohus hagi rahuldamata.⁸⁶

Hagiavalduse kuupäev: 27.03.2002

Kohtuotsus: 29.04.2004

Hagiavalduse sisu:

Planned tourism complex including residential units, hotels and golf courses, located in the area of Ponta do Abano was not made subject to EIA.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapp: eelhindang (*screening*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Fifth Chamber) hereby

1. Dismisses the application;
2. Orders the Commission of the European Communities to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

Findings of the Court

80. It is settled case-law that in proceedings for failure to fulfil obligations brought under Article 226 EC, it is incumbent upon the Commission to prove the allegation that the obligation has not been fulfilled. **It is the Commission's responsibility to provide the Court with all the evidence necessary to enable it to establish that the obligation has not been fulfilled and, in so doing, the Commission may not rely on any presumption** (see, inter alia, Case 96/81 Commission v Netherlands [1982] ECR 1791, paragraph 6; Case C-404/00 Commission v Spain [2003] ECR I-6695, paragraph 26; and Case C-434/01 Commission v United Kingdom [2003] ECR I-0000, paragraph 21).
81. In this case, **the Commission** relies on Directive 85/337, as interpreted by the Court, to **allege that the Portuguese Republic failed to carry out an impact assessment prior to authorising a project which, although it does not exceed the thresholds set by the Member**

⁸⁶ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62002J0117

State in accordance with Article 4(2) of the Directive, is nevertheless likely to have significant effects on the environment because of its nature and its location in the Ponta do Abano area of the Sintra-Cascais natural park.

82. Proof that Article 2(1) of Directive 85/337 has been infringed requires the Commission to demonstrate that a Member State has failed to adopt all measures necessary to ensure that, before consent is given, projects likely to have significant effects on the environment by virtue, inter alia, of their nature, size or location are made subject to an assessment with regard to their effects. That proof may effectively be furnished by demonstrating that a Member State did not take all measures necessary to ascertain whether a project which does not reach the thresholds referred to in Article 4(2) of Directive 85/337 is nevertheless likely to have significant effects on the environment by virtue, inter alia, of its nature, size or location. The Commission might also determine that a project likely to have significant effects on the environment was not the subject of an impact assessment although it should have been.
83. In the present case, the Portuguese Republic has asserted that, because of the existence of the development plan for the Sintra-Cascais natural park and the consent procedures required under that plan, all measures necessary were adopted to ensure that, before consent is given for a project located in that park, the authorities check whether the project is likely to have significant effects on the environment by virtue, inter alia, of its nature, size or location, and whether it is therefore to be made the subject of an impact assessment.
84. The Commission has not however disputed that assertion. Nor has it demonstrated that in the present case the Portuguese authorities acted in breach of the discretion available to them by failing to require an impact assessment before consenting to that project although it was likely to have significant effects on the environment.
85. **It is not sufficient to establish that a project is to be carried out in a national park in order to assume that the project will have significant effects on the environment. At the very least, the Commission must furnish a minimum of proof of the effects that the project is likely to have on the environment.**
86. In the present case, the Commission has not dealt with the arguments of the Portuguese Republic that:
 - the Sintra-Cascais natural park includes not only areas of high environmental value but also urban, rural and leisure activity areas;
 - the areas favouring tourism and leisure activities where the projects were to be carried out were chosen precisely because of the degraded state of their vegetation.
87. It is not sufficient in that regard to make a general statement that the location of a project in an area defined by national legislation as 'favouring tourism' cannot ensure that the project will not have a significant effect on the environment in a specific case. Similarly, the Commission cannot merely point out that the information provided shows that the project in question is located in a highly sensitive area where the flora has already deteriorated, at the very least, without presenting specific evidence to demonstrate that the Portuguese authorities made a manifest error of assessment when they gave consent to the location of the project in an area specifically envisaged for projects of that type.
88. It must be held that the file presented by the Commission is based on the assumption that a project located in a national park is likely to have significant effects on the environment. Such an assumption is insufficient for the purpose of establishing the existence of an infringement of Article 2(1) of Directive 85/337. In any event, the Commission has not rebutted to the requisite legal standard the relevant explanations put forward by the Portuguese Republic.
89. **Accordingly, the infringement is not proved and the action must be dismissed.**

5.6.2.15 Kohtuasi C-83/03. Euroopa Komisjon vs. Itaalia

Kaasuse lühitutvustus: Abruzzo maakonda Fossacesiasse rajatava jahisadama (direktiivi 85/337/EMÜ II lisa projekt) keskkonnamõju ei hinnatud ega kaalutud, kas KMH on vajalik. Sellega eksiti ka Itaalia õiguse vastu.⁸⁷

Hagiavalduse kuupäev: 26.02.2003

Kohtuotsus: 2.06.2005

Hagiavalduse sisu:

Italian Republic has failed properly to determine whether a project for the construction of a marina at Fossacesia (Chieti) in the Abruzzo region – a project covered by the list in Annex II to Council Directive 85/337/EEC, had characteristics requiring it to be made subject to a procedure to assess its effects on the environment.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapp: eelhindang (*screening*)

Euroopa Kohtu otsus:

the Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that, since the Abruzzo Region did not properly determine whether the project for the construction of a marina at Fossacesia (Chieti) – a project covered by the list in Annex II to Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment – had characteristics requiring it to be made subject to a procedure to assess its effects on the environment, the Italian Republic has failed to fulfil its obligations under Article 4(2) of that directive;
2. Orders the Italian Republic to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

19. For certain types of project, Article 4(2) of Directive 85/337 gives the Member States a discretion to decide whether the characteristics of a project require that it be made subject to an assessment of its effects on the environment. However, the limits of that discretion are to be found in the obligation on those States, set out in Article 2(1) of that directive, that **projects likely to have significant effects on the environment are to be subject to such an assessment** (see, to that effect, Case C-72/95 Kraaijeveld and Others [1996] ECR I-5403, paragraph 50).
20. Where, in the exercise of the power laid down in the second paragraph of Article 4(2) of Directive 85/337, a Member State defines general rules for determining whether projects falling within Article 4(2) must be made subject to prior assessment of their effects on the environment before consent is given, the infringement of those rules necessarily constitutes an infringement of the combined provisions of Articles 2(1) and 4(2) of Directive 85/337.
21. In the present case, it is not in dispute that the Region gave consent for the construction of the Fossacesia marina before carrying out the ad hoc prior determination required by Italian law as to whether the project should be made subject to an assessment of its effects on the environment. Accordingly, without having to make a finding on the duty to state reasons for a decision as to whether or not the project should have been made the subject of such an assessment, the Court finds that the Region infringed Article 4(2) of Directive 85/337 when read together with Article 2(1) of that directive.
22. Whilst the breach of Community law in the present case also constitutes a breach, by the Member State on whose territory that breach occurred, of the national law adopted to apply Community law and national legal procedures would most probably have been capable of establishing it, that breach by a public authority of the Member State nevertheless constitutes a failure on the part of that Member State to fulfil its obligations, contrary to Article 226 EC.

⁸⁷ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62003J0083

5.6.2.2 Loodusdirektiivi artikkel 6(3) ja (4)

5.6.2.2.1 Kohtuasi C-374/98. Euroopa Komisjon vs. Prantsusmaa

Kaasuse lühitutvustus: Prantsuse Vabariik ei klassifitseerinud Basses Corbières ala linnualana ning ei suutnud tagada ala kaitset, mistõttu ei täidetud linnudirektiiviga ettenähtud kohustusi.

Kavandatava paekivikarjääri käikulaskmisele sellel alal pidanuks komisjoni hinnangul eelnema asjakohane mõju hindamine ning vajalike asendusmeetmete võtmine. Kuna see ala ei kuulunud linnualade hulka, olgugi et pidanuks, siis direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 6(2) kuni (4) antud juhul ei kehtinud ning kohus ei toetanud komisjoni kaebust artikli 6 mitterakendamise osas.⁸⁸

Hagiavalduse kuupäev: 16.10.1998

Kohtujuristi arvamus: 15.02.2000

Kohtuotsus: 7.12.2000

Hagiavalduse sisu:

French Republic has failed, first, to classify the Basses Corbières site, France, as a special protection area for the conservation of certain species of birds listed in Annex I to Council Directive 79/409/EEC and of certain migratory species not listed in that Annex, and by also failing to adopt special conservation measures concerning their habitat, contrary to Article 4(1) and (2) of that directive, and, second, that, by failing to take appropriate steps in relation to the Basses Corbières to avoid disturbance of the species protected on that site and deterioration of their habitat likely to have a significant effect, as a result of the opening and working of limestone quarries in the municipalities of Tautavel and Vingrau, France, contrary to Article 6(2) to (4) of Council Directive 92/43/EEC.

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber) hereby:

1. Declares that, by not classifying any part of the Basses Corbières site as a special protection area and by not adopting special conservation measures for that site sufficient in their geographical extent, the French Republic has failed to fulfil its obligations under Article 4(1) of Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds;
2. Dismisses the remainder of the application;
3. Orders the parties to bear their own costs.

Kohtu põhjendused artikliga 6 seotud küsimustes:

The disturbance and deterioration caused by the limestone quarries of Vingrau and Tautavel

31. According to the Commission – given that, as from the implementation date of the habitats directive, namely 10 June 1994, the obligations under Article 6(2) to (4) of that directive were substituted, pursuant to Article 7 thereof, for the obligations under the first sentence of Article 4(4) of the birds directive – those obligations under the habitats directive have had to be complied with since that date in the case of the Basses Corbières site, even if the latter has not yet been classified as an SPA under Article 4(1) and (2) of the birds directive.
32. In reply to the Court's question on that point, the Commission maintains that, since Article 7 of the habitats directive does not in any way amend Article 4(1) and (2) of the birds directive, the grounds which led the Court to extend the protection regime under the first sentence of Article 4(4) of the birds directive to areas not classified as SPAs are equally relevant in relation to the protection regime under Article 6(2) to (4) of the habitats directive, which replaced it. The Commission further argues that, if the provisions of Article 7 of the habitats directive had to be interpreted as being intended to make the obligations under Article 6(2) to (4) applicable only to SPAs actually classified as such by the national authorities pursuant to Article 4(1) and (2) of

⁸⁸ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61998J0374

the birds directive, the result would be a duality in the protection schemes that would be hard to justify. **The protection regime laid down in the birds directive is, the Commission submits, stricter than that under the habitats directive, and it would be paradoxical to place areas of ornithological interest that have not been the subject of a national classification measure such as an SPA under a stricter protection scheme than that applicable to areas which have actually been classified as SPAs by Member States.**

33. **The Commission states that the realisation of the project to open and work limestone quarries in the territory of the Vingrau and Tautavel municipalities within the Basses Corbières site is likely to cause disturbance to the species present in that site and a deterioration of their habitat.** It argues that, for Bonelli's eagle in particular, the opening of the quarries involves the disappearance of part of its hunting territory and risks disturbing its reproduction on account of the visual and noise pollution connected with the quarries' activity.
34. The Commission also argues that in this case, even if, for determining the areas due to benefit from the special protection regime, one were to take only those classified as SPAs by the French authorities and which correspond to the territories covered by the two decrees for protecting the biotope referred to in paragraph 15 of this judgment, it appears that the quarrying project of the OMYA company is likely significantly to affect those areas, which are of undisputed ornithological interest.
35. **The Commission maintains that, in those circumstances, an appropriate assessment of the impact of the project on the conservation of the site concerned should have been carried out.** The impact study prior to the authorisation to operate quarries, dated 1994, did not meet that requirement.
36. The French Republic also infringed the obligation to adopt appropriate compensatory measures. The Commission submits that the cultivation of prey for Bonelli's eagle, the scientific monitoring of that species, the construction of a merlon and a plan for managing the natural environment, besides the fact that they do not concern the other bird species requiring protection, cannot compensate for the disturbance and deterioration caused, since the latter have not been assessed.
37. Since there had been no appropriate assessment of the impact of the quarries project on the site to be classified as an SPA in the municipality of Vingrau and, moreover, a negative impact was far from being excluded, **the Commission claims that the French authorities should have refused to give their agreement to that project without demonstrating that there was no alternative solution and that a major public interest was capable of justifying the project.** In that respect, the Commission states that several reports emanating from qualified universities conclude that solutions do exist which are equivalent to that of the Vingrau deposit. In any event, neither the OMYA company nor the French authorities had seriously studied those other solutions.
38. **The French Government maintains that the Commission does not present any scientific or other evidence to demonstrate that the quarries create significant disturbance for the pair of Bonelli's eagles or for the other species.** In any event, the Government denies that the opening and operation of the quarries are capable of entailing serious consequences for the species present in the site. In that respect, it argues, first, that none of the scientific studies carried out concluded that operation of the quarries might involve such consequences for the wild birds and in particular Bonelli's eagle; second, that such operation was preceded by a detailed impact study which concluded that the project had no significant effect on the environment; and, finally, that important precautionary measures designed to avoid potential negative effects of the project on the environment have been put into operation.
39. The French Government states that Bonelli's eagle was present before the Tautavel quarry began operating in 1968, and that it has since maintained itself on the site without the working of the limestone noticeably causing a disturbance of the species. Nothing in the monitoring of that species, carried out by local bird protection associations independent of

the administration, supports the conclusion that moving the Tautavel workings to Vingrau might have negative effects, the nesting area of Bonelli's eagle being in any event unaffected by either of the working sites.

40. Concerning the hunting area of Bonelli's eagle, the French Government points out that, in the impact study referred to above, it is stated, first, that the area needed for working the quarries should not unduly disturb the habits of that species, which has a hunting territory of several square kilometres, and, secondly, that precautionary measures to encourage proliferation of the small prey upon which that eagle feeds have been taken.
41. As regards possible alternative solutions to the deposit currently being worked by the OMYA company in the Vingrau and Tautavel municipalities, the French Government claims that they have been seriously studied by that company but are not equivalent to that deposit.
42. In reply to the question put by the Court as to the applicability of Article 6(2) to (4) of the habitats directive to areas not yet classified as SPAs, the French Government, which acknowledges that it has not pleaded the inapplicability of those provisions to the Basses Corbières area, maintains that the substitution of the obligations contained therein for those in the first sentence of Article 4(4) of the birds directive, as provided for in Article 7 of the habitats directive, concerns only areas already classified as SPAs under the birds directive.
43. It first needs to be considered whether Article 6(2) to (4) of the habitats directive apply to areas which have not been classified as SPAs but should have been so classified.
44. In that respect, it is important to note that the text of Article 7 of the habitats directive expressly states that Article 6(2) to (4) of the directive apply, in substitution for the first sentence of Article 4(4) of the birds directive, to the areas classified under Article 4(1) or (2) of the latter directive.
45. It follows that, **on a literal interpretation of that passage of Article 7 of the habitats directive, only areas classified as SPAs fall under the influence of Article 6(2) to (4) of that directive.**
46. Moreover, the text of Article 7 of the habitats directive states that Article 6(2) to (4) of that directive replace the first sentence of Article 4(4) of the birds directive as from the date of implementation of the habitats directive or the date of classification by a Member State under the birds directive, where the latter date is later. That passage of Article 7 appears to support the interpretation to the effect that the application of Article 6(2) to (4) presupposes the classification of the area concerned as an SPA.
47. It is clear, therefore, that **areas which have not been classified as SPAs but should have been so classified continue to fall under the regime governed by the first sentence of Article 4(4) of the birds directive.**
48. The Commission's arguments to the contrary cannot be accepted.
49. Thus, the fact that, as the case law of the Court of Justice shows (see, in particular, Case C-355/90 Commission v Spain [1993] ECR I-4221, paragraph 22), the protection regime under the first sentence of Article 4(4) of the birds directive applies to areas that have not been classified as SPAs but should have been so classified does not in itself imply that the protection regime referred to in Article 6(2) to (4) of the habitats directive replaces the first regime referred to in relation to those areas.
50. Moreover, as regards the Commission's argument concerning a duality of applicable regimes, it should be noted that the fact that the areas referred to in the previous paragraph of this judgment are, under the first sentence of Article 4(4) of the birds directive, made subject to a regime that is stricter than that laid down by Article 6(2) to (4) of the habitats directive in relation to areas classified as SPAs does not appear to be without justification.
51. As the Advocate General points out in paragraph 99 of his Opinion, a Member State cannot derive an advantage from its failure to comply with its Community obligations.
52. In that respect, if it were lawful for a Member State, which, in breach of the birds directive, has failed to classify as an SPA a site which should have been so classified, to rely on Article 6(3) and (4) of the habitats directive, that State might enjoy such an advantage.

53. Since no formal measure for classifying such a site as an SPA exists, it is particularly difficult for the Commission, in accordance with Article 155 of the EC Treaty (now Article 211 EC), to carry out effective monitoring of the application by Member States of the procedure laid down by Article 6(3) and (4) of the habitats directive and to establish, in appropriate cases, the existence of possible failures to fulfil the obligations arising thereunder. In particular, the risk is significantly increased that plans or projects not directly connected with or necessary to the management of the site, and affecting its integrity, may be accepted by the national authorities in breach of that procedure, escape the Commission's monitoring and cause serious, or irreparable ecological damage, contrary to the conservation requirements of that site.
54. Natural or legal persons entitled to assert before the national courts interests connected with the protection of nature, and especially wild bird life, which in this case means primarily environmental protection organisations, would face comparable difficulties.
55. A situation of this kind would be likely to endanger the attainment of the objective of special protection for wild bird life set forth in Article 4 of the birds directive, as interpreted by the case-law of the Court (see, in particular, Case C-44/95 Royal Society for the Protection of Birds [1996] ECR I-3805, paragraphs 23 and 25).
56. As the Advocate General has, essentially argued in paragraph 102 of his Opinion, the duality of the regimes applicable, respectively, to areas classified as SPAs and those which should have been so classified gives Member States an incentive to carry out classifications, in so far as they thereby acquire the possibility of using a procedure which allows them, for imperative reasons of overriding public interest, including those of a social or economic nature, and subject to certain conditions, to adopt a plan or project adversely affecting an SPA.
57. It follows from the above that Article 6(2) to (4) of the habitats directive do not apply to areas which have not been classified as SPAs but should have been so classified.
58. The complaint alleging infringement of Article 6(2) to (4) of the habitats directive must therefore be rejected.

5.6.2.2.2 Kohtuasi C-209/02. Euroopa Komisjon vs. Austria

Kaasuse lühitutvustus: Austria ametivõimud andsid vastuolus direktiividega 79/409/EMÜ ja 92/43/EMÜ loa laiendada golfiväljakut linnualale, vaatamata otsuse tegemiseks tellitud ekspertaruande soovitusel leida alternatiivseid asukohti, et mitte kahjustada sealset rukkiräägu populatsiooni.⁸⁹

Hagiavalduse kuupäev: 4.06.2002

Kohtujuristi arvamus: 6.11.2003

Kohtuotsus: 29.01.2004

Hagiavalduse sisu:

By authorising the proposed extension of the golf course in the district of Wörschach in the Province of Styria despite a negative assessment of the implications for the habitat of the corncrake (*crex crex*) in the special protection area, within the meaning of Article 4 of Council Directive 79/409/EEC, situated in that district, the Republic of Austria has failed to fulfil its obligations under Article 6(3) and (4), in conjunction with Article 7, of Council Directive 92/43/EEC.

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Second Chamber) hereby:

1. Declares that, by authorising the proposed extension of the golf course in the district of Wörschach in the Province of Styria despite a negative assessment of its implications for the habitat of the corncrake (*crex crex*) in the Wörschacher Moos special protection area situated

⁸⁹ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62002J0209

in that district and classified as provided for in Article 4 of Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds, the Republic of Austria has failed to fulfil its obligations under Article 6(3) and (4), in conjunction with Article 7, of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora;

2. Orders the Republic of Austria to pay the costs.

Kohtu põhjendused:

22. It can be seen from Article 6(3) of the Habitats Directive, read in conjunction with Article 7, that any plan or project not directly connected with or necessary to the management of a SPA classified under Article 4 of the Birds Directive but likely to have a significant effect thereon, either individually or in combination with other plans or projects, is to be subject to appropriate assessment of its implications for the SPA in view of the SPA's conservation objectives. In the light of the conclusions of the assessment of the implications for the SPA, **the competent national authorities are to agree to the plan or project only after having ascertained that it will not adversely affect the integrity of the SPA concerned and, if appropriate, after having obtained the opinion of the general public.**
23. It is common ground that, in 1998, in the course of the investigations preceding the adoption of the decision of 14 May 1999, an expert's report was produced, at the request of the authorities of the Province of Styria, by Mr Gepp of the Graz Institute for the Protection of Nature and Ecology. This report is reproduced as part of that decision.
24. The report stated that a corncrake population was present in the SPA where the disputed extension to the golf course was to be created. The extension would entail in particular the loss of part of the feeding and resting areas of the species in question, the destruction of the functional links by the splitting up of the different zones used by the corncrake and the elimination of, and disturbance to, elements of habitat. The measures which might counter the disturbance liable to be caused by the disputed project would be only partially effective, difficult to implement and of doubtful long-term effectiveness. In short, the creation of the two holes in question could well threaten the continued existence of the corncrake population in the Wörschacher Moos SPA, the only population in the Central Alps likely to reproduce. **It is for this reason that the report suggests some alternative sites for the extension to the golf course.**
25. At the request of the authorities of the Province of Styria, Mr Lentner produced a report, on 26 June 1999, assessing the value of Mr Gepp's report, in the light of the conclusions drawn from it by the Styrian authorities. According to Mr Lentner, the proposition contained in the decision of 14 May 1999 that the measures laid down would enable negative effects on the corncrake population to be avoided and ensure its continuation was not in any way supported by Mr Gepp's report or by other ornithological reports or opinions available to the authorities. **In reality, those measures, laid down as compensatory measures, had to be considered inappropriate for avoiding those negative effects with a margin of safety.**
26. Having regard to the content of those expert's reports and in the absence of evidence to the contrary, the inevitable conclusion is that at the time of the adoption of the decision of 14 May 1999, **the Austrian authorities were not justified in considering that the planned extension of the golf course in question in the present case, coupled with the measures prescribed by that decision, was not such as significantly to disturb the corncrake population in the Wörschacher Moos SPA and would not adversely affect the integrity of that SPA.**
27. The fact that the note dated 15 July 2002 produced by Mr Gepp at the request of the Government of the Province of Styria regarding the interpretation of the assessments and conclusions contained in his own report seems to soften somewhat their implications cannot affect the finding made in the previous paragraph of this judgment. The same is true of the surveys of the corncrake population in the Wörschacher Moos SPA carried out in 2000 and 2002 and

recording the presence, respectively, of three and two parading males, to which the Austrian Government refers to show that the creation of the extension of the golf course has not caused a significant reduction in that population.

28. It is apparent from the above that the decision of 14 May 1999 was not adopted in compliance with the requirements of Article 6(3) of the Habitats Directive. It is also established that the conditions laid down in Article 6(4) thereof have not been fulfilled in the present case.

5.6.3 Eelotsuse taotlus

5.6.3.1 Keskkonnamõju hindamise direktiivid

5.6.3.1.1 Kohtuasi C-72/95. Hollandi Kuningriik kohtuasjas Aannemersbedrijf P.K. Kraaijeveld BV ja teised vs. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

Kaasuse lühitutvustus: Euroopa Kohtu poole pöörduti nelja küsimusega direktiivi 85/337 tõlgendamise ja rahvusliku kohtu kohustustest. Kohus otsustas:

- 1) Lävendid tuleb KMH kohustuslikkusele seada selliselt, et kõikidel projektidel ja tegevuskavadel, mis jäävad seatud piirist allapoole, ei ole tõenäoliselt olulist keskkonnamõju.
- 2) Kõikidel on õigus väljendada oma kahtlusi kaalutusotsuse õiguspärasuse ja direktiiviga vastavuse kohta.
- 3) Isegi kui kumbki osapool kohtus ei tõstata teemat kaalutusotsuse õiguspärasuse kohta, võib rahvuslik kohus selle teema tõstatada.⁹⁰

Taotluse kuupäev: 8.03.1995

Kohtujuristi arvamus: 26.03.1996

Kohtuotsus: 24.10.1996

Taotluse sisu:

The Nederlandse Raad van State (Netherlands State Council) referred to the Court for a preliminary ruling under Article 177 of the EC Treaty four questions on the interpretation of Council Directive 85/337/EEC and on the duty of national courts to ensure that a directive having direct effect is complied with although no individual has invoked it.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapp: eelhindang (*screening*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court, in answer to the questions referred to it by the Nederlandse Raad van State, by judgment of 8 March 1995, hereby rules:

1. The expression “**canalization and flood-relief works**” in point 10(e) of Annex II to Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment **must be interpreted as including certain types of work on a dyke running alongside waterways.**
2. The expression “canalization and flood-relief works” in point 10(e) of Annex II to Directive 85/337 is to be interpreted as including not only construction of a new dyke but also modification of an existing dyke involving its relocation, reinforcement or widening, replacement of a dyke by constructing a new dyke in situ, whether or not the new dyke is stronger or wider than the old one, or a combination of such works.
3. Article 4(2) of Directive 85/337 and point 10(e) of Annex II must be interpreted as meaning that a Member State which establishes the criteria or thresholds necessary to classify projects relating to dykes at a level such that, in practice, all such projects are exempted in advance

⁹⁰ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61995J0072

from the requirement of an impact assessment exceeds the limits of its discretion under Articles 2(1) and 4(2) of the directive unless all projects excluded could, when viewed as a whole, be regarded as not being likely to have significant effects on the environment.

Where under national law a court must or may raise of its own motion pleas in law based on a binding national rule which have not been put forward by the parties, it must, for matters within its jurisdiction, examine of its own motion whether the legislative or administrative authorities of the Member State have remained within the limits of their discretion under Articles 2(1) and 4(2) of the directive, and take account thereof when examining the action for annulment.

Where that discretion has been exceeded and consequently the national provisions must be set aside in that respect, it is for the authorities of the Member State, according to their respective powers, to take all the general or particular measures necessary to ensure that projects are examined in order to determine whether they are likely to have significant effects on the environment and, if so, to ensure that they are subject to an impact assessment.

5.6.3.1.2 Kohtuasi C-81/96. Hollandi Kuningriik kohtuasjas Burgemeester en wethouders van Haarlemmerliede en Spaarnwoude ja teised vs. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Kaasuse lühitutvustus: Ruigoordi planeeringule ei tehtud direktiivi 85/337/EMÜ nõuetele vastavat KMH-d, kuna kava kinnitati esimest korda enne 3.07.1988 (direktiivi kehtimahakkamise kuupäev). Kuid projekti ei viidud ka ellu. Uus projekti menetlemine algas aga juba pärast 3.07.1988, mistõttu tekkis direktiivist tulenevalt ka KMH läbiviimise kohustus.⁹¹

Taotluse kuupäev: 18.03.1996

Kohtujuristi arvamused: 5.03.1998

Kohtuotsus: 18.06.1998

Taotluse sisu:

The North Holland provincial authorities approved the 'Ruigoord 1992' zoning plan which was adopted by the Municipal Council of Haarlemmerliede en Spaarnwoude on 21 September 1992 under the Wet op de Ruimtelijke Ordening (Staatsblad 1962, p. 286; Town and Country Planning Law). The court action was based on the fact that the plan had been authorised without an environmental assessment having been made as required by the directive.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapp: eelhindang (*screening*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber), in answer to the question referred to it by the Nederlandse Raad van State by order of 12 March 1996, hereby rules:

Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment is to be interpreted as not permitting Member States to waive the obligations regarding environmental assessments in the case of projects listed in Annex I of the directive where

- the projects have already been the subject of a consent granted prior to 3 July 1988, the date by which the directive was to have been transposed into national law,
- the consent was not preceded by an environmental assessment in accordance with the requirements of the directive and no use was made of it, and
- a fresh consent procedure was formally initiated after 3 July 1988.

⁹¹ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61996J0081

5.6.3.1.3 Kohtuasi C-435/97. Itaalia Vabariik kohtuasjas World Wildlife Fund (WWF) ja teised vs. Autonome Provinz Bozen ja teised

Kaasuse lühitutvustus: Euroopa Kohtu poole pöörduti küsimustega direktiivi 85/337 tõlgendamisest seoses sõjaväelennuvälja kasutusotstarbe muutmisega. Kohus leidis:

- 1) Artiklid 4(2) ja 2(1) ei anna liikmesriigile õigust vabastada teatud projekte keskkonnamõju hindamise kohustusest siseriikliku õigusnormi ega ka projekti individuaalse läbivaatamise põhjal; välja arvatud juhul, kui üldhinnangu põhjal see projekt keskkonnale tõenäoliselt olulist mõju ei avalda. Rahvuslik kohus otsustab, kas KMH vajalikkuse välistanud hinnang projekti keskkonnamõju olulisuse kohta on läbi viidud korralikult ja direktiiviga kooskõlas.
- 2) Alternatiivset mõjude hindamist võib kasutada (vastavalt artiklile 2(1) ja (2)), kui see juba eksisteerib liikmesriigis või kavatakse luua artikli 2(2) tähenduses. Siiski, alternatiivne protseduur peab olema vastavuses ka artiklitega 3 ja 5–10.
- 3) Riigikaitse tähtsusega projektid võib vabastada KMH nõudest ainult siis, kui riigikaitse on projekti peamine eesmärk. Kui aga peamine on äriiline eesmärk, siis see KMH-st ei vabasta.
- 4) Kui liikmesriigi seadusandlik või täidesaatev võim on diskretsiooniõigust rikkunud, siis võivad isikud rahvuslikus kohtus toetuda direktiivi sätetele riigorganite vastu, kuna siseriiklikud seadused ja meetmed võivad olla direktiivi omadega ühtimatud.⁹²

Taotluse kuupäev: 24.12.1997

Kohtujuristi arvamused: 29.04.1999

Kohtuotsus: 16.09.1999

Taotluse sisu:

Project to transform an airfield, which since 1925/26 has been used for military purposes, for private flying and, during a certain period and to a limited extent, also for civil purposes, into an airport which can be used commercially, with the aim of having regular scheduled flights as well as charter and cargo flights.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapp: eelhindang (*screening*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Sixth Chamber), in answer to the questions referred to it by the Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen, by order of 3 December 1997, hereby rules:

1. **Articles 4(2) and 2(1) of Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment are to be interpreted as not conferring on a Member State the power either to exclude, from the outset and in their entirety, from the environmental impact assessment procedure established by the Directive certain classes of projects falling within Annex II to the Directive, including modifications to those projects, or to exempt from such a procedure a specific project, such as the project of restructuring an airport with a runway shorter than 2 100 metres, either under national legislation or on the basis of an individual examination of that project, unless those classes of projects in their entirety or the specific project could be regarded, on the basis of a comprehensive assessment, as not being likely to have significant effects on the environment. It is for the national court to review whether, on the basis of the individual examination carried out by the national authorities which resulted in the exclusion of the specific project at issue from the assessment procedure established by the Directive, those authorities correctly assessed, in accordance with the Directive, the significance of the effects of that project on the environment.**
2. **In the case of a project requiring assessment under Directive 85/337, Article 2(1) and (2) thereof are to be interpreted as allowing a Member State to use an assessment procedure other than the procedure introduced by the Directive where that alternative procedure is in-**

⁹² http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61997J0435

incorporated in a national procedure which exists or is to be established within the meaning of Article 2(2) of the Directive. However, an alternative procedure of that kind must satisfy the requirements of Article 3 and Articles 5 to 10 of the Directive, including public participation as provided for in Article 6.

3. **Article 1(5) of Directive 85/337 is to be interpreted as not applying to a project, such as that at issue in the main proceedings, which, while provided for by a legislative provision setting out a programme, has received development consent under a separate administrative procedure.** The requirements which such a provision and the process under which it has been adopted must satisfy in order that the objectives of the Directive, including that of supplying information, can be regarded as achieved consist in the adoption of the project by a specific legislative act which includes all the elements which may be relevant to the assessment of the impact of the project on the environment.
4. **Article 1(4) of Directive 85/337 is to be interpreted as meaning that an airport which may simultaneously serve both civil and military purposes, but whose main use is commercial, falls within the scope of the Directive.**
5. **Articles 4(2) and 2(1) of Directive 85/337 are to be interpreted as meaning that, where the discretion conferred by those provisions has been exceeded by the legislative or administrative authorities of a Member State, individuals may rely on those provisions before a court of that Member State against the national authorities and thus obtain from the latter the setting aside of the national rules or measures incompatible with those provisions.** In such a case, it is for the authorities of the Member State to take, according to their relevant powers, all the general or particular measures necessary to ensure that projects are examined in order to determine whether they are likely to have significant effects on the environment and, if so, to ensure that they are subject to an impact assessment.

5.6.3.1.4 Kohtuasi C-287/98. Luksemburgi Suurhertsogiriik kohtuasjas State of the Grand Duchy of Luxembourg vs. Berthe Linster, Aloyse Linster, Yvonne Linster

Kaasuse lühitutvustus: Euroopa Kohtu poole pöördui küsimustega direktiivi 85/337 tõlgendamisest seoses maa võõrandamisega maantee-ehituseks. Kohus leidis, et liikmesriigi kohus võib välja selgitada, kas riigi seadusandlus on jäänud selle direktiiviga seatud diskretsiooni piiridesse, eriti veel, kui esialgset keskkonnamõju hindamist pole läbi viidud, olemasolevat infot (vastavalt artiklile 5) pole avalikuks tehtud ning üldsusele pole antud võimalust enne projekti algatamist oma arvamust avaldada (vastuolu artikliga 6(2)).⁹³

Taotluse kuupäev: 27.07.1998

Kohtujuristi arvamus: 11.01.2000

Kohtuotsus: 19.09.2000

Taotluse sisu:

The expropriation of parcels of land belonging to the Linsters for the purpose of construction of Section II – Hellange to Mondorf-les-Bains – of the motorway link between the South Distributor Road and the German road network.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapid: eelhindang (*screening*), konsulteerimine ja üldsuse osalemine (*consultations and public participation*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court, in answer to the questions referred to it by the Tribunal d'Arrondissement de Luxembourg by order of 15 July 1998, hereby rules:

⁹³ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61998J0287

1. A national court, called on to examine the legality of a procedure for the expropriation in the public interest, in connection with the construction of a motorway, of immovable property belonging to a private individual, may review whether the national legislature kept within the limits of the discretion set by Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, in particular where prior assessment of the environmental impact of the project has not been carried out, the information gathered in accordance with Article 5 has not been made available to the public and the members of the public concerned have not had an opportunity to express an opinion before the project is initiated, contrary to the requirements of Article 6(2) Directive 85/337.
2. The terms 'specific act of national legislation' and 'project' used in Article 1(5) of Directive 85/337 must be given an autonomous interpretation.
3. On a proper construction of Article 1(5) of Directive 85/337, a measure adopted by a parliament after public parliamentary debate constitutes a specific act of national legislation within the meaning of that provision where the legislative process has enabled the objectives pursued by Directive 85/337, including that of supplying information, to be achieved, and the information available to the parliament at the time when the details of the project were adopted was equivalent to that which would have been submitted to the competent authority in an ordinary procedure for granting consent for a project.

5.6.3.1.5 Kohtuasi C-201/02. Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendatud Kuningriik kohtuasjas *Delena Wells vs. Secretary of State for Transport, Local Government and the Regions*

Kaasuse lühitutvustus: Inglismaa ja Walesi Ülemkohus pöördus Euroopa Kohtu poole viie küsimusega direktiivi 85/337/EMÜ tõlgendamise kohta seoses menetluses oleva kohtuasjaga, kus käigusolnud kaevandust sooviti taasavada ilma KMH-d läbi viimata. Euroopa Kohus käsitles Suurbritannia ametivõimude heakskiitmise otsust uue tegevusloa andmisena, mistõttu vastavalt direktiivile pidanuks tehtama ka KMH.⁹⁴

Taotluse kuupäev: 6.05.2002

Kohtujuristi arvamus: 25.09.2003

Kohtuotsus: 7.01.2004

Taotluse sisu:

The High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division (Administrative Court), referred to the Court for a preliminary ruling under Article 234 EC five questions on the interpretation of Council Directive 85/337/EEC.

Kohtuasjas käsitletud KMH etapp: eelhindang (*screening*)

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Fifth Chamber), in answer to the questions referred to it by the High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division (Administrative Court), by order of 12 February 2002, hereby rules:

1. Article 2(1) of Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, read in conjunction with Article 4(2) thereof, is to be interpreted as meaning that, in the context of applying provisions such as section 22 of the Planning and Compensation Act 1991 and Schedule 2 to that Act, the decisions adopted by the competent authorities, whose effect is to permit the resumption of mining operations, comprise, as a whole, a development consent within the meaning of Article 1(2) of

⁹⁴ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62002J0201

that directive, so that the competent authorities are obliged, where appropriate, to carry out an assessment of the environmental effects of such operations.

In a consent procedure comprising several stages, that assessment must, in principle, be carried out as soon as it is possible to identify and assess all the effects which the project may have on the environment.

2. In circumstances such as those of the main proceedings, an individual may, where appropriate, rely on Article 2(1) of Directive 85/337, read in conjunction with Articles 1(2) and 4(2) thereof.
3. Under Article 10 EC the competent authorities are obliged to take, within the sphere of their competence, all general or particular measures for remedying the failure to carry out an assessment of the environmental effects of a project as provided for in Article 2(1) of Directive 85/337.

The detailed procedural rules applicable in that context are a matter for the domestic legal order of each Member State, under the principle of procedural autonomy of the Member States, provided that they are not less favourable than those governing similar domestic situations (principle of equivalence) and that they do not render impossible in practice or excessively difficult the exercise of rights conferred by the Community legal order (principle of effectiveness).

In that regard, it is for the national court to determine whether it is possible under domestic law for a consent already granted to be revoked or suspended in order to subject the project to an assessment of its environmental effects, in accordance with the requirements of Directive 85/337, or alternatively, if the individual so agrees, whether it is possible for the latter to claim compensation for the harm suffered.

5.6.3.2 Loodusdirektiivi artikkel 6

5.6.3.2.1 Kohtuasi C-127/02. Hollandi Kuningriik kohtuasjas Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels vs. Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Kaasuse lühitutvustus: Euroopa Kohtu poole pöördui küsimustega mõistete “kava või projekt” ning “asjakohane hindamine” tõlgendamise kohta seoses poolelioleva kohtuvaidlusega Hollandis, milles Hollandi keskkonnaorganisatsioonid esitasid kaebuse südakarbi püügi litsentside õiguspärasuse kohta Hollandi-poolses Waddenzees – linnualal ja looduslal.

Kohus otsustas järgmist:

Südakarpide mehaaniline püük, millele igal aastal väljastatakse piiratud tähtjaks luba, mille väljastamisega kaasneb iga kord nimetatud tegevuse lubatavuse ja lubatud püügiala uus hindamine, on hõlmatud artikli 6 lõikes 3 toodud mõistetega “kava” või “projekt”.

Kui objektiivse informatsiooni põhjal ei saa välistada tegevuse olulist mõju Natura 2000 alale, siis peab iga kaitse korraldamiseks mittevajaliku tegevusega kaasnema asjakohane mõjude hindamine. Kui mingi tegevus läheb tõenäoliselt vastuollu ala kaitse eesmärkidega, tuleb seda pidada alale oluliseks keskkonnamõjuks, mille tõenäosust ja suurust peab hindama ala tingimusi ja olukorda arvestades.

Artikli 6(3) kohaselt tähendab kõnealusele alale kava või projektiga avaldatavate tagajärgede asjakohane hindamine seda, et enne kava või projekti heakskiitmist tuleb parimatest teadussaavutustest lähtudes teha kindlaks kõik kava või projekti aspektid, mis eraldi või koos muude kavade või projektidega võivad avaldada mõju selle ala kaitseesmärkidele.⁹⁵

⁹⁵ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=62002J0127

Taotluse kuupäev: 8.04.2002

Kohtujuristi arvamuse: 29.01.2004

Kohtuotsus: 7.09.2004

Taotluse sisu:

The Dutch 'Raad van Stat' requested a preliminary ruling on the interpretation of the Habitats Directive (92/43), relating to the concept of 'plan or project' and the 'appropriate assessment' of the implications of certain plans or projects. The request was made following a litigation case brought by Dutch environmental organisations against the Secretary of State for Agriculture, Nature Conservation and Fisheries over the legality of licences issued for mechanical cockle fisheries in the Dutch part of the Waddenzee, an SPA and proposed SCI.

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Grand Chamber) rules as follows:

1. **Mechanical cockle fishing** which has been carried on for many years but for which a licence is granted annually for a limited period, with each licence entailing a new assessment both of the possibility of carrying on that activity and of the site where it may be carried on, **falls within the concept of 'plan' or 'project' within the meaning of Article 6(3) of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora.**
2. Article 6(3) of Directive 92/43 establishes a procedure intended to ensure, by means of a preliminary examination, that a plan or project which is not directly connected with or necessary to the management of the site concerned but likely to have a significant effect on it is authorised only to the extent that it will not adversely affect the integrity of that site, while Article 6(2) of that directive establishes an obligation of general protection consisting in avoiding deterioration and disturbances which could have significant effects in the light of the Directive's objectives, **and cannot be applicable concomitantly with Article 6(3).**
3. (a) **The first sentence of Article 6(3) of Directive 92/43 must be interpreted as meaning that any plan or project not directly connected with or necessary to the management of the site is to be subject to an appropriate assessment** of its implications for the site in view of the site's conservation objectives if it cannot be excluded, on the basis of objective information, that it will have a significant effect on that site, either individually or in combination with other plans or projects.
(b) Pursuant to the first sentence of Article 6(3) of Directive 92/43, **where a plan or project not directly connected with or necessary to the management of a site is likely to undermine the site's conservation objectives, it must be considered likely to have a significant effect on that site.** The assessment of that risk must be made in the light inter alia of the characteristics and specific environmental conditions of the site concerned by such a plan or project.
4. Under Article 6(3) of Directive 92/43, an appropriate assessment of the implications for the site concerned of the plan or project implies that, **prior to its approval, all the aspects of the plan or project which can, by themselves or in combination with other plans or projects, affect the site's conservation objectives must be identified in the light of the best scientific knowledge in the field.** The competent national authorities, taking account of the appropriate assessment of the implications of mechanical cockle fishing for the site concerned in the light of the site's conservation objectives, are to authorise such an activity only if they have made certain that it will not adversely affect the integrity of that site. That is the case where no reasonable scientific doubt remains as to the absence of such effects.
5. Where a national court is called on to ascertain the lawfulness of an authorisation for a plan or project within the meaning of Article 6(3) of Directive 92/43, **it can determine whether the limits on the discretion of the competent national authorities set by that provision have been complied with, even though it has not been transposed into the legal order of the Member State concerned despite the expiry of the time-limit laid down for that purpose.**

5.6.3.2.2 Kohtuasi C-117/03. Itaalia Vabariik kohtuasjas *Società Italiana Dragaggi SpA ja teised vs. Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti, Regione Autonoma del Friuli Venezia Giulia*

Kaasuse lühitutvustus: Euroopa Kohtu poole pöördui küsimusega artikli 6(3) kohasest hindamisest riiklikku Natura alade nimekirja kuuluvatel aladel.

Kohus leidis, et riiklikku Natura alade nimekirja kuuluvatel aladel, täpsemalt aladel, millel esineb esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe või esmatahtsaid liike, tuleb rakendada direktiivis sätestatud kaitseesmärgile kohaseid kaitsemeetmeid juba enne seda, kui komisjon on need alad heaks kiitnud. Põhjenduseks toodi, et artiklist 4(1) ei tulene liikmesriikidele kohustus rakendada kaitsemeetmeid niipea, kui alade nimekiri on esitatud. Vastasel juhul oleks ohustatud direktiivi eesmärkide täitmine.⁹⁶

Taotluse kuupäev: 18.03.2003

Kohtujuristi arvamus: 8.07.2004

Kohtuotsus: 13.01.2005

Taotluse sisu:

The Consiglio di Stato decided to stay proceedings and refer the following question to the Court of Justice for a preliminary ruling:

‘Is Article 4(5) of Directive 92/43 of 21 May 1992 to be interpreted as meaning that the measures under Article 6 and, in particular, under Article 6(3) of that directive are mandatory for the Member States only after final approval at Community level of the list of sites under Article 21 or, alternatively, in addition to determination of the ordinary commencement date of conservation measures, must a distinction be drawn between declaratory listing and determinative listing (including in the first category the listing of priority sites) with the result that, in order to ensure the effectiveness of the directive, where a Member State identifies a site of Community importance sustaining priority natural habitat types or species, **there must be considered to be an obligation to carry out an assessment of plans and projects with a significant effect on the site even before the Commission draws up the draft list of sites or the adoption of the final version of that list pursuant to Article 21 of the directive and, in fact, with effect from the drawing up of the national list?**’

Euroopa Kohtu otsus:

The Court (Second Chamber) rules as follows:

On a proper construction of Article 4(5) of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, **the protective measures prescribed in Article 6(2), (3) and (4) of that directive are required only as regards sites which, in accordance with the third subparagraph of Article 4(2) of the directive, are on the list of sites selected as sites of Community importance adopted by the Commission of the European Communities in accordance with the procedure laid down in Article 21 of the directive.**

In the case of sites eligible for identification as sites of Community importance which are included in the national lists transmitted to the Commission and, in particular, sites hosting priority natural habitat types or priority species, the Member States are, by virtue of Directive 92/43, required to take protective measures that are appropriate, from the point of view of the directive’s conservation objective, for the purpose of safeguarding the relevant ecological interest which those sites have at national level.

⁹⁶ <http://curia.eu.int/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en&Submit=Submit&alldocs=alldocs&docj=docj&docop=docop&docor=docor&docjo=docjo&numaff=117%2F03&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100>

5.7 Lisa 2. Eesti kohtute KMH kohtupraktikat kokkuvõttev tabel

Jrk. nr	Kohtu- asja nr	Asja menet- lenud kohus	Kohtuasja kokkuvõte	Menetluse alus	Kohtuotsuse kuupäev	Kaebaja(d)
1.	3-35/2002	Tartu Halduskohus	AS Ekseko seakasvatuse- kompleksi tegevusega kaasnev keskkonnamõju	Kaebus Viljandi maavanema poolt AS-le Ekseko 1. aprillil 1998. a. veevõtu ja saasteloa nr. 37 andmise peale.	3.06.2002	V. Parve
2.	4-164 /2002	Ida-Viru Maakohus	Karjääri rajamisel Ida-Viru Maa- konda Aseri valda Sirtsu II maa üksusele ei esitatud maa-ainese kaevandamise taotlusega keskkonnamemorandumi ja puudub KMH programm	KeHAS § 4 lg 1 ; § 6 lg 2 p 26; § 10 lg 1 ; § 12 lg 1 rikkumised	4.07.2002	Keskkonna- inspeksioon
3.	4-93/2002	Viljandi Maakohus	Projekteerimistingimuste andmine OÜ-le Ageron Nurme farmi ümberprojekteerimiseks sigalaks, kuigi KMH oli teostamata.	Haldusõiguserikkumine KeHAS § 33 lg 1 järgi	7.06.2002	Keskkonna- inspeksioon
	2-4-62/2002	Tartu Ring- konnakohus	Projekteerimistingimuste andmine OÜ-le Ageron Nurme farmi ümberprojekteerimiseks sigalaks, kuigi KMH oli teostamata.	Apellatsioonkaebus Viljandi Maakohtu otsusele nr 4-93/2002	30.08.2002	Tarvastu Vallavalitsus
4.	4-95/02	Viljandi Maakohus	Ehitusloa taotluse esitamisel puudus projekteerimistingimuste juurde esitatav keskkonna- memorandum	KMHKAS § - de 4 lg 1, 7 lg 2, 10 lg 1, 20 lg 1 ja jäätmeseaduse rikkumine	7.06.2002	Keskkonna- inspeksioon
	2-4-63/2002	Tartu Ring- konnakohus	Ehitusloa taotluse esitamisel puudus projekteerimistingimuste juurde esitatav keskkonna- memorandum	Apellatsioonkaebus Viljandi Maakohtu 7.06.2002 otsuse peale haldusõiguserikkumise asjas nr 4-95/2002 jäätme- seaduse § 481 lg 2, 4 järgi.	19.09.2002	Keskkonna- inspeksioon
5.	4-75/12-2002	Saare Maakohus	Tehumardi külas Toivo Alt'ile loa andmine 150 m. pikk, 30 m lai ja 3 m sügava augu kaevamiseks, nõudmata keskkonnamemorandumi esitamist ja algatamata keskkonnamõtjude hindamist.	Kaebus Keskkonnamõju hindamise ja keskkonna auditeerimise seaduse § 33 lg 1 järgi kvalifitseeritava haldusõiguserikkumise kohta	18.07.2002	Keskkonna- inspeksioon
	2-4/308/02	Tallinna Ring- konnakohus	Tehumardi külas Toivo Alt'ile loa andmine 150 m. pikk, 30 m lai ja 3 m sügava augu kaevamiseks, nõudmata keskkonnamemorandumi esitamist ja algatamata keskkonnamõtjude hindamist.	Apellatsioonkaebus Saare Maakohtu haldusõiguse- rikkumise kohtuasja 4-75/12-2002 kohta seoses KeHAS § 33 lg 1 järgi kvalifitseeritava haldusõiguse- rikkumisega	16.10.2002	Keskkonna- inspeksioon
6.	3-166/2003	Jõhvi Halduskohus	Moldova külla rajatava kruusakarjääri mõju keskkonnale	Kaebused Ida-Virumaa Keskkonnateenistuse 2.05.2003 otsuse nr 6/9 tühistamiseks	25.09.2003	T. Sinimäe, E. Lasberg

Kohtuotsus	Kohtulahendi olulisemad punktid	Märksõnad	Link
Jätta Viive Parve kaebus rahuldamata.	1) Kohtul ei ole alust asuda seisukohale, et vedelsõnniku käitlemise reguleerimine vee erikasutuloaga on antud juhul õiguslikult väär või ebapädev otsustus. 2) AS Ekseko vee erikasutusloa muutmine ja sellega seoses KMH tegemata jätmise kaalutamise tulemusena ei ole vastuolus seadusega ning erikasutusloas on vee erikasutajale sätestatud täiendavad nõuded eesmärgiga vähendada tootmistevõimega seonduvaid keskkonnariske.	KMH vajalikkus, vee erikasutusluba, õhusaasteluba	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_45802.pdf
Mõista A. Paadile karistuseks rahatrahv 50 trahviühiku ulatuses, s.o summas 3000 krooni riigituludesse.	A. Paat ei esitanud maa-ainese kaevandamise taotlusega keskkonnamemorandumit ja eiras keskkonnamõju hindamise nõuet, kuid A.Paadi poolt toime pandud õiguserikkumise oli tingitud eelkõige Aseri Vallavalitsuse möödalaskmisest, kes kompetentse asutusena oleks pidanud memorandumit A.Paadilt nõudma.	Maavara kaevandamine, KMH programm	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_52092.pdf
Määrata Tarvatu Vallavalitsusele KeHAS § 33 lg 1 järgi rikkumiste eest trahv 1000 krooni.	Tarvatu Vallavalitsus andis oma korraldusega nr 280 30.08.2001 projekteerimistingimused OÜ-le Ageron Nurme farmi ümberprojekteerimiseks sigalaks, kuigi keskkonnamõjude hinnang oli teostamata. Pealegi on tegemist olulise keskkonnamõjuga objektiga.	KMH teostamise vajalikkus	
Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ning jätta Viljandi Maakohtu 7.06.2002 kohtuotsus haldusõiguserikkumise asjas nr 4-93/2002 sisuliselt muutmata, tehes selles täpsustuse ning lugeda KeHAS § 33 lg 1 järgi karistatuks Tarvatu vald.	Tarvatu valla näol on vaieldamatult tegemist avalik-õigusliku juriidilise isikuga ning kuna KeHAS § 33 näeb ette ka juriidilise isiku vastutuse, siis võib kohalik omavalitsus olla tollaste seaduste valguses haldusõiguserikkumise subjektiks.	KMH teostamise vajalikkus	http://www.tarturk.just.ee/2002/vi/ho/62.HTM
Määrata AS Nurme Seafarmile KeHAS § 33 lg 1 järgi karistuseks rahatrahv 500 krooni. Lõpetada menetlus AS Nurme haldusõiguserikkumises jäätmeseaduse järgi.	1) AS Nurme seafarm on rikkunud KMHKAS § 4 lg 1, § 7 lg 2, § 10 lg 1, § 20 lg 1 sätteid ja toime pannud haldusõiguserikkumise KMHKAS § 33 lg 1 järgi. 2) AS Nurme ei ole rikkunud jäätmeseadust, kuna protokoll koostaja on oluliselt rikkunud menetlusnorme sellega, et on jätnud protokollis märkimata konkreetse seaduse paragrahvi, lõike, punkti, mille järgi haldusõiguserikkujat süüdistatakse. Sellega on rikutud haldusõiguserikkuja õigust teada, milles teda süüdistatakse ja õigust ennast süüdistuse vastu kaitsta.	Keskkonnamemorandum	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_270749.pdf
Jätta Viljandi Maakohtu otsus haldusõiguserikkumise asjas nr 4-95/2002 muutmata ja Keskkonnainspektsiooni apellatsioonkaebus rahuldamata.	1) Protokollist ei nähtu, kas ja milliste nõuetega on vastuolus protokollis kirjeldatud menetlusaluse isiku tegevus. 2) Ei ole õige apellandi väide, et puudub vajadus viidata protokollis spetsiaalsele sättele, mida rikuti, ja piisab viitest sättele, mis kehtestab vastutuse.	Keskkonnamemorandum	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_215498.pdf
Lõpetada menetlus KeHAS § 33 lg 1 järgi haldusõiguserikkumise koosseisu puudumise tõttu.	Vallavalitsus andis T. Altile loa kinnistu korrastamiseks ja kui selgus, et on tegemist on kinnistul ebaseadusliku tegevusega, siis tegi kõik endast oleneva seadusevastase tegevuse lõpetamiseks.	Keskkonnamemorandum, KMH algatamine	
Apellatsioonkaebus jätta rahuldamata.	Vastavalt Karistusseadustikule on seadusandja pärast 1.09.2002 välja lülitanud kohaliku omavalitsuse karistatavate juriidiliste isikute ringist, mistõttu on välistanud kohaliku omavalitsuse (Salme Vallavalitsuse) vastutus haldusõiguserikkumise protokollis äratoodud tegevuse eest.	Keskkonnamemorandum, KMH algatamine	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_65395.pdf
Jätta T. Sinimäe ja E. Lasbergi kaebused täies ulatuses rahuldamata.	Moldova karjääris kruusa kaevandamine ei saa puutuda kaebajate subjektiivsetesse õigustesse. Seetõttu ei saa puutuda nende õigustesse ka kaevandamise loa andmise otsus ega sellega seonduv menetlus.	Maavara kaevandamisluba, KMH algatamine	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_252753.pdf

Jrk. nr	Kohtu- asja nr	Asja menet- lenud kohus	Kohtuasja kokkuvõte	Menetluse alus	Kohtuotsuse kuupäev	Kaebaja(d)
7.		Tartu Halduskohus	Viljandi Vangla ja Vanglate Keskaigla detailplaneering Jämejala külas	Kaebus Pärsti Vallavolikogu 21.08.2002 otsuse nr 278 tühistamiseks	2.12.2002	Eesti Loodus- kaitse Selts, T. Timpman, H. Väre, Ü. Kuldkepp, A. Pärnsalu
	2-3-47/2003	Tartu Ring- konnakohus	Viljandi Vangla ja Vanglate Keskaigla detailplaneering Jämejala külas	Apellatsioonkaebus Tartu Halduskohtu 2.12.2002 otsuse kohta	21.02.2003	Eesti Loodus- kaitse Selts, T. Timpman, H. Väre, Ü. Kuldkepp, A. Pärnsalu
	3-3-1-54-03	Riigikohus	Viljandi Vangla ja Vanglate Keskaigla detailplaneering Jämejala külas	Kassatsioonkaebus Tartu Ringkonnakohtu 21.02.2003 otsusele haldusasjas nr 2-3-47/2003	14.10.2003	Pärsti Vallavoli- kogu
8.	3-54/2003	Tallinna Halduskohus	"Eesti põlevkivienergeetika restruktureerimise tegevuskava 2001-2006" koostamisel tegevuskavaga kavandatavate tegevuste võimaliku keskkonnamõju hindamata jätmise	Kaebus "Eesti põlevkivienergeetika restruktureerimise tegevuskava 2001-2006" koostamisel tegevuskavaga kavandatavate tegevuste võimaliku keskkonnamõju hindamata jätmise õigustavastaseks tunnistamiseks	19.03.2003	MTÜ Eesti Roheline Liikumine
	2-3/486/03	Tallinna Ringkonna- kohus	"Eesti põlevkivienergeetika restruktureerimise tegevuskava 2001-2006" koostamisel tegevuskavaga kavandatavate tegevuste võimaliku keskkonnamõju hindamata jätmise	Apellatsioonkaebus Tallinna Halduskohtu 19.03.2003 otsuse nr 3-54/2003 tühistamiseks	12.09.2003	MTÜ Eesti Roheline Liikumine
	3-3-1-81-03	Riigikohus	"Eesti põlevkivienergeetika restruktureerimise tegevuskava 2001-2006" koostamisel tegevuskavaga kavandatavate tegevuste võimaliku keskkonnamõju hindamata jätmise	Kassatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtu haldus- kolleegiumi 12. septembri 2003. a otsusele haldusasjas nr 2-3/486/03	29.01.2004	Majandus- ja Kommunikatsioo- niaministeerium

Kohtuotsus	Kohtulahendi olulisemad punktid	Märksõnad	Link
Jätta kaebus rahuldamata.	Seadusest ei tulene sätet, mis kohustaks hindama detailplaneeringu koostamise käigus planeeringuga kavandatavast tegevusest tulenevat võimalikku keskkonnamõju.	KMH teostamise vajalikkus, üldplaneeringu rikkumine	
Apellatsioonkaebused tuleb rahuldada ning Tartu Halduskohtu 2.12.2002 otsus tühistada.	1) Planeeringu avaliku väljapaneku käigus tehtud ettepanekutele ei esitatud põhjendatud vastuseid ning sellega on kohalik omavalitsus (KOV) rikkunud planeerimisdiskretsiooni. 2) Kuna KOV on ebaõigesti teostanud planeerimisdiskretsiooni planeeringu avaliku väljapaneku käigus tehtud ettepanekutele vastates, jättes kaalumata üldist ja erahuvi ning mõistlikul viisil kaitsmata avalikke huve ja planeeringuga seotud isikute õigusi, siis vigadega läbiviidud planeerimismenetluse lõppedes tehtud kaalutusotsustus ei saa olla õiguspärane ning seetõttu tuleb vallavolikogu vaidlustatud otsus tühistada.	KMH teostamise vajalikkus, üldplaneeringu rikkumine	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_87230.pdf
Jätta kassatsioonkaebus rahuldamata ja mõista Pärsti Vallavolikogult Eesti Looduskaitse Seltsi kasuks välja õigusabikulud 6933 krooni ja 35 senti.	Õige kaalutusotsuse tegemiseks peab olema kõikide aspektide kohta piisavalt informatsiooni. Näiteks, kui pole selge, milline on tegevuse mõju keskkonnale või vallaelanike elukvaliteedile, tuleb püüda see kahtlus mõistlikke kulutusi tehes kõrvaldada. Kui proportsionaalsete kulutuste juures ei ole võimalik kahtlusi kõrvaldada, tuleb diskretsiooniotsuse tegemisel arvestada võimaliku väärotsustuse tõenäosust ja selle tagajärgi. Samuti tuleb välja selgitada tegevusega kaasnev keskkonnakahju ja hinnata kompensatsioonimeetmete maksumust. Planeeringu algataja poolt planeeringu ja selle lisadokumentide koostamisele kulutatud summad ei tohi kaalutusotsuse tegemisel takistada muude oluliste aspektide arvessevõtmist.	KMH teostamise vajalikkus, üldplaneeringu rikkumine	http://www.nc.ee/klr/lahendid/tekst/RK/3-3-1-54-03.html
Jätta kaebus rahuldamata.	1) MTÜ-I ERL puudub põhjendatud huvi kaevatava toimingu õigusvastasuse kindlakstegemisel. 2) Tegevuskava ei ole riiklik arengukava KeHAS ja säästva arengu seaduse tähendustes.	SMH vajalikkus, põlevkivi-energeetika	
Tühistada Tallinna Halduskohtu 19.03.2003 kohtuotsus haldus- asjas nr 3-54/2003 ja tunnistada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevus, mis seisnes KMH korraldamata jätmises "Eesti põlevkivi-energeetika restruktureerimise tegevuskava 2001-2006" koostamisel, õigusvastaseks.	1) Kaebuse esitajal valitsusvälise keskkonnaorganisatsioonina on kaebeõigus olemas, tulenevalt Arhusi konventsiooni artikli 9 lõikele 2. 2) Tegevuskava olemuse avamisel tuleb lähtuda selle sisust. Tähtsust ei oma säästva arengu seaduse § 12 lg 6, sest see puudutab üksnes arengukava koostamise menetluslike küsimusi ega ka see, et dokumenti nimetatakse tegevuskavaks, mitte arengukavaks. Kuna Tegevuskavaga kavandati mitmeid tegevusi põlevkivienergeetikas, siis KeHAS § 22 alusel nõutakse sellest tegevusest tuleneva keskkonnamõju hindamist.	SMH vajalikkus, põlevkivi-energeetika	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_120400.pdf
Rahuldada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kassatsioonkaebus osaliselt. Tühistada Tallinna Halduskohtu 19.03.2003 otsus haldus- asjas nr 3-54/03 ja Tallinna Ringkonna- kohtu halduskolleegiumi 12.09.2003 otsus haldus- asjas nr 2-3/486/03 ning saata asi uueks läbivaatamiseks Tallinna Halduskohtule.	1) MTÜ ERL kaebust tuleb käsitleda mitte kaebusena tegevusetuse õigusvastaseks tunnistamiseks, vaid kaebusena Tegevuskava õigus- vastaseks tunnistamiseks. Seega oleks õige vastustaja olnud Vaba- riigi Valitsus, mitte Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. 2) KMH on vajalik just nende arengukavade puhul, milles seatud eesmärgid ja nende saavutamiseks kindlaksmääratud tee on piisavalt konkreetsed, et võimaldada keskkonnamõju hindamist. Kui arengukava oleks väga üldine, oleks sellega kavandatava tegevuse keskkonnamõju efektiivne hindamine võimatu. Tulenevalt riikliku arengukava spetsiifilisest olemusest ei pruugi kõikide tavapärase keskkonnamõju hindamise käigus tehtavate toimingute sooritamine olla strateegilise keskkonnamõju hindamise puhul võimalik. Sellest hoolimata ei tähenda see, et keskkonnamõju hindamine tuleks riikliku arengukava puhul jätta täielikult läbi viimata. Strateegilise kesk- konnamõju hindamise puhul tuleb kohaldada neid keskkonnamõju hindamist reguleerivaid sätteid, millest on riikliku arengukava spetsiifikat arvestades võimalik juhinduda.	SMH vajalikkus, põlevkivi-energeetika	http://www.nc.ee/klr/lahendid/tekst/RK/3-3-1-81-03.html

Jrk. nr	Kohtu- asja nr	Asja menet- lenud kohus	Kohtuasja kokkuvõte	Menetluse alus	Kohtuotsuse kuupäev	Kaebaja(d)
9.	3-1310/01	Tallinna Halduskohus	Viimsi vallas Rohuneeme külas asuva maaüksuse Kivineeme-1 detailplaneering	Kaebus Viimsi Vallavolikogu 12.06.2001 otsuse nr 151 õigusvastaseks tunnistamiseks	21.12.2001	L. Schmidt
	2-3/8 04	Tallinna Ringkonnakohus	Viimsi vallas Rohuneeme külas asuva maaüksuse Kivineeme-1 detailplaneering	Apellatsioonkaebus Tallinna Halduskohtu 21.12.2001 otsusele haldusasjas nr 3-1310/01	17.05.2004	L. Schmidt
10.	3-1398/03	Tallinna Halduskohus	Keskkonnamõju hindaja Mihkel Vaariku tegevuslitsentsi kehtetuks tunnistamine seoses vigadega Loode-Eesti jäätmekäitluskeskuse rajamise protsessis ja protseduurides	Kaebus keskkonnaministri toimingute õigusvastaseks tunnistamiseks ja keskkonnaministri kohustamiseks litsentsi peatamise või kehtetuks tunnistamise otsuse vastuvõtmiseks	17.10.2003	MTÜ Eesti Roheline Liikumine
	2-3/324/04	Tallinna Ringkonnakohus	Keskkonnamõju hindaja Mihkel Vaariku tegevuslitsentsi kehtetuks tunnistamine seoses vigadega Loode-Eesti jäätmekäitluskeskuse rajamise protsessis ja protseduurides	Apellatsioonkaebus Tallinna Halduskohtu 17.10.2003 otsusele nr 3-1398/03	7.06.2004	MTÜ Eesti Roheline Liikumine
11.	3-1152/2004	Tallinna Halduskohus	Saaremaa süvasadama rajamine Küdema lahe äärde	Kaebused keskkonnaministri 15.01.2004 otsuse Saaremaa sadama KMH aruande heakskiitmise ja Keskkonnaministeeriumi poolt AS-le Tallinna Sadam väljastatud vee erikasutusloa nr L.V.T.EE -23744 tühistamiseks	9.06.2004	SA Eestimaa Looduse Fond, MTÜ Eesti Roheline Liikumine
	2/3/271/05	Tallinna Ringkonnakohus	Saaremaa süvasadama rajamine Küdema lahe äärde	Apellatsioonkaebused Tallinna Halduskohtu 9.06.2004 otsuse peale haldusasjas nr 3-1152/2004	18.01.2005	SA Eestimaa Looduse Fond, MTÜ Eesti Roheline Liikumine
12.	3-205/2004	Tallinna Halduskohus	Sütiste tee ja Mustamäe nõlva vahelise ala detailplaneering	Kaebus Tallinna Linnavolikogu 30.04.2003 otsuse nr 134 tühistamiseks	19.01.2004	MTÜ Eesti Roheline Liikumine
	2-3/110/2005	Tallinna Ringkonnakohus	Sütiste tee ja Mustamäe nõlva vahelise ala detailplaneering	Apellatsioonkaebus Tallinna Halduskohtu 19.01.2004 otsuse tühistamiseks	18.02.2005	MTÜ Eesti Roheline Liikumine

Kohtuotsus	Kohtulahendi olulisemad punktid	Märksõnad	Link
Jätta kaebus rahuldamata.	KMH detailplaneeringu koostamisel ei ole kohustuslik ning sõltub konkreetsetest asjaoludest.	KMH vajalikkus	
Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.	KMH detailplaneeringu koostamisel ei ole kohustuslik ning sõltub konkreetsetest asjaoludest.	KMH vajalikkus	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_173963.pdf
Jätta kaebus rahuldamata.	1) Kaebajal on kaebeõigus. 2) Keskkonnaministril on litsentsi omava isiku keskkonnamõju hindamise alase tegevuse hindamisel kaalutusõigus.	Tegevuslitsents, prügila rajamine	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_125870.pdf
Jätta Tallinna Halduskohtu 17.10.2003 kohtuotsus haldusasjas nr 3-1398/2003 muutmata ja esitatud apellatsioonkaebus rahuldamata.	Keskkonnaministril on tulenevalt KeHAS §14 lg 6 kaalutusõigus otsustamaks, kas litsents kehtetaks tunnistada või mitte.	Tegevuslitsents, prügila rajamine	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_178191.pdf
Jätta kaebused rahuldamata.	1) SA-I Eestimaa Looduse Fond ja MTÜ-I Eesti Roheline Liikumine on kaebeõigus ning kaebused on lubatavad, kuid ei kuulu rahuldamisele, sest nii KMH aruande heakskiitmine (menetlustoiming) keskkonnaministri poolt kui ka AS-le Tallinna Sadam antud vee erikasutusluba (haldusakt) on materiaalselt ja formaalselt õiguspärased. 2) Tulevikus kavandatavate tegevuste keskkonnamõju on vajalik hinnata alles siis, kui hakatakse väljastama vastavaid lube nende plaanide realiseerimiseks. Seetõttu ei olnud KMH aruandes esitatud teiste etappide detailne analüüs kohustuslik ega olnud vajalik käsitleda lainemurdjaga seonduvat, sest ka selle ehitamine ei ole kavas ega ole seostatav vaidlustatud vee erikasutusloaga. 3) Asjaolu, et kaebajate ettepanekutele ja vastuväidetele vastas kirjalikult keskkonnaekspert, mitte arendaja, ei ole käsitletav KeHAS § 17 lg 2 rikkumisena.	Asukoha valiku hindamine, KMH aruande põhjalikkus	
Jätta Tallinna Halduskohtu 9.06.2004 otsus haldusasjas nr 3-1152/2004 muutmata ning esitatud apellatsioonkaebused rahuldamata.	1) Kuna KMH menetlus toimus vee erikasutusloa andmise menetluses ning seega esemesse mittekuuluvates küsimustes ei saa laiaulatuslikku keskkonnamõjude hindamist nõuda. 2) Kuigi KMH menetluses esines menetlusvigu, ei toonud see kaasa sisuliselt õigusvastase haldusakti andmist. Kuigi KMH aruande avalikul arutelul piirati sõnavõtude aega kuni 5 minutit, küsimusi lubati esitada vaid kirjalikult ning neile ei suudetud koha peal ka vastata ja seetõttu sisuliselt diskussiooni ei tekkinud, siis see ei tähenda, et arendaja oleks pidanud igal juhul korraldama uue avaliku arutelu.	Asukoha valiku hindamine, KMH aruande põhjalikkus	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_308760.pdf
Jätta kaebus rahuldamata.	1) Kaebajal on kaebeõigus. 2) Kaebaja pole esitanud ühtki tõendit, mis kinnitaks, et planeeringuga tekitatakse elu- ja looduskeskkonnale kahju, et kaob rahu japuhkamist võimaldav ümbrus või et planeeringu elluviimisel saaks kahjustatud Mustamäe elanike õigus tervisele ja puhtale elukeskkonnale. 3) Kuigi vaidlustatud detailplaneeringu kehtestamise otsus on formaalselt õigusvastane, ei tekita see kahtlusi kaalutusotsuse sisulises õiguspärasuses ega too kaasa haldusakti tühistamist.	KMH teostamise vajalikkus, DP vastuolu ÜP-ga	
Kaebus rahuldada.	Elurajooni rajamine ei ole vaadeldav ühiskondlike ja puhkeehitiste ala üldplaneeringuga lubatava kaasfunktsioonina ja seetõttu ei ole DP Tallinna linna ÜP lahenduse ja põhimõtete koostöös. DP kehtestamise otsuse positiivsete ja negatiivsete mõjude kajastamata jätmise ja valiku põhjenduste puudumine ei luba asuda seisukohale, et tegemist oli põhjalikult läbi mõeldud ja kaalutletud otsusega.	KMH teostamise vajalikkus DP vastuolu ÜP-ga	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_737481.pdf

Jrk. nr	Kohtu- asja nr	Asja menet- lenud kohus	Kohtuasja kokkuvõte	Menetluse alus	Kohtuotsuse kuupäev	Kaebaja(d)
13.	3-6 2004	Tartu Haldus- kohus	Kagu-Eesti jäätmekäitluskeskuse planeerimine Lagujale	Kaebused Nõo Vallavolikogu 9.07.2003 otsusele nr 71 ja 03.detsembri 2003 otsusele nr 85	25.02.2004	G. Veidenbaum, M. Kaarna, K. Veidenbaum, A. Laantee, J. Jäär, M. Kreevald, A. Poolakese, M. Tigane, M. Valdmäe
	2-3-124 2004	Tartu Ring- konnakohus	Kagu-Eesti jäätmekäitluskeskuse planeerimine Lagujale	Apellatsioonkaebus Tartu Halduskohtu lahendi 3-6 2004 kohta	8.09.2004	Nõo Valla- volikogu
	3-3-1-88-04	Riigikohus	Kagu-Eesti jäätmekäitluskeskuse planeerimine Lagujale	Kassatsioonkaebus Tartu Ringkonnakohtu 8.09.2004 otsusele haldusasjas nr 2-3- 124/2004	9.03.2005	M. Kaarna, M. Tigane, M. Valdmäe, K. Veidenbaum, G. Veidenbaum

Kohtuotsus	Kohtulahendi olulisemad punktid	Märksõnad	Link
Kaebused kuuluvad rahuldamisele.	<p>1) Arvestades prügila võimaliku mõju keskkonnale on kaebajate huvi prügila detailplaneeringust (DP) tulenevate keskkonnaküsimuste suhtes põhjendatud ja kaalukas.</p> <p>2) PlanS § 26 võimaldab detailplaneeringu kehtestamise otsust vaidlustada ka isikutel, kelle subjektiivseid õigusi planeering otseselt ei riiva, juhul kui otsus on vastuolus seaduse või muu õigusaktiga.</p> <p>3) Põhjendamatu on vastustajate seisukoht, et DP kehtestamise vaidlustamisel ei ole võimalik vaidlustada regionaalprügila asukoha valikut või et DP kehtestamisega ei ole prügila rajamist lõplikult kindlaks määratud ning projekteerimise ja ehitamise käigus tehtavad ekspertiisid võivad prügila rajamist mitte võimaldada.</p> <p>3) Kuna Kambja vald välistas oma territooriumile prügila rajamise, siis sisuliselt otsustati prügila rajamine Laguja külla Tartumaa omavalitsuste esindajate, Keskkonnaministeeriumi ametnike ja regiooni keskkonna-spetsialistide koosolekul. Järelikult ei ole lähtutud mitte Nõuete § 11 prügila kavandatakse kohta, kus prügilast lähtuv keskkonnarisk ja negatiivsed keskkonnamõjud on võimalikult väikesed, vaid sellest, milline vald oli nõus prügila rajamisega oma territooriumile.</p> <p>4) Kuna volikogu otsustega on kehtestatud ka SMH aruanne ja keskkonnamõju hindamine on üks osa planeerimismenetlusest, on DP kehtestamise vaidlustamisel võimalik vaidlustada ka SMH aruannet.</p> <p>5) Aruandes puudub tegelik hinnang prügila mõjust inimkeskkonnale ja inimeste tervisele, mis peaks olema sellise ohtliku keskkonnamõjuga objekti nagu on suurprügila keskkonnamõju hindamise aruande esmane ülesanne. Aruandes pole kindlaks tehtud, kas prügilast lähtuvate keskkonnahäiringute mõju ehitistele ja nende kasutamisele on tühine ka kaugemal kui 300 m prügilast. Aruandes ei ole prügila mõju naaberkinnistute põllumajandusmaadele analüüsitud.</p> <p>6) Keskkonnaseisund Nõuete § 12 kohaselt peab olema määratud enne ehitisele kasutusloa andmist, mitte pärast.</p> <p>7) Volikogu liikmetele esitatud materjal ei anna piisavat informatsiooni prügila mõjust keskkonnale, just inimeste tervisele, mistõttu volikogu liikmetel puudus vajalik info otsustamiseks, et regionaalprügila rajamine planeeritavasse kohta on kõige tühisema keskkonnamõjuga kogu regiooni ulatuses.</p> <p>8) Euroopa Inimõiguste Kohus on tunnustanud keskkonnaseisundi ja inimõiguste seotust. Üksnes prügilast tuleva haisu, müra kartuses elamine on piisav alus, et pidada sellist olukorda era- ja perekonnaelu puutumatuks rikkumiseks.</p>	Prügila rajamine, asukoha valiku hindamine	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_152535.pdf
Tühistada Tartu Halduskohtu 25.02.2004 otsus ja teha uus otsus, millega jätta kaebajate kaebus rahuldamata.	<p>1) Kaebuse esitajatel on kaebeõigus.</p> <p>2) Prügila asukoha valikut ja kooskõla Nõuete §-ga 11 on volikogu otsuses nr 85 nõuetekohaselt põhjendatud.</p> <p>3) Prügila detailplaneering (DP) ei ole vastuolus valla üldplaneeringuga, kuna üldplaneeringu kohaselt soovib Nõo vald Laguja prügilast välja arendada kõigile keskkonnanõuetele vastava ametliku prügila.</p> <p>4) DP kehtestamine on kooskõlas Nõo valla arengukavaga (18.12.1997), mille kohaselt kavandati Laguja prügimäe muutmise regioonilise tähtsusega jäätmekäitluskohaks, ning Nõo valla arengukavaga 2003–2005, milles on kavandatud Tuulemäe regionaalprügilat puudutavate läbirääkimiste lõpuleviimine.</p> <p>5) KMH prügila DP kehtestamise etapis on olnud seadusega kooskõlas, arvestanud võimaluste piires kohalike elanike oluliste huvidega ning piisav selleks, et detailplaneeringu kehtestamisega anda võimalus edasi minna prügila rajamise järgmisesse ehk projekteerimise etappi.</p> <p>6) Halduskohtu seisukoht, et aruandes puudub tegelik hinnang prügila mõju osast inimkeskkonnale ja inimese tervisele, ei ole põhjendatud.</p>	Prügila rajamine, asukoha valiku hindamine	http://kola.just.ee/docs/public/dokument_279556.pdf
Rahuldada kassatsioonkaebus. Tühistada Tartu Ringkonnakohtu 8.09.2004 otsus haldusajal nr 2-3-124/2004 ja jätta jõesse Tartu Halduskohtu 25.02.2004 otsus haldusajal nr 3-6/2004, täiendades seda käesoleva otsuse motiividega.	Prügila asukoha valikul ei toiminud nõuetekohast alternatiivide kaalumist. Puudub õiguslikult korrektne asukohavaliku kaalutusotsus. Kõigi asjakohaste institutsioonide esindajate koosolek ei ole käsitatav haldusorganina, kellel on pädevus teha vastavaid otsustusi või sooritada õiguslikku tähendust omavaid toiminguid. KOV peab veenduma, et projektide puhul, millega kaasneb oluline mõju keskkonnale, peab mõjude väljaselgitamine, hindamine ja alternatiivide	Prügila rajamine, asukoha valik	http://www.nc.ee/klr/lahendid/tekst/RK/3-3-1-88-04.html

5.8 Kasutatud allikad

- Euroopa Kohus. URL: <http://www.curia.eu.int/et/instit/presentationfr/cje.htm>,
URL: http://europa.eu.int/institutions/court/index_et.htm 19.10.2005.
- Euroopa Kohtu kohtuasjade register. URL: <http://curia.eu.int/et/content/juris/index.htm>
1.09.2005.
- Keerberg, L. Uudiseid rohelistest kohtuasjadest. *Rääk. Eesti Rohelise Liikumise Teabeleht* 3(16): 2.
- Kiiker, K. 2005. Roheliste võidud ja kaotused. *Loodus* 2: 16–19.
- Kohtulahendite ja -statistika andmekogu. URL: <http://kola.just.ee> 1.09.2005
- Kocsis-Kupper, Zs., Szilvácsku, Zs., Savoia Ubrizsy, R. 2004. Report on Birds Directive. European Court of Justice Cases with case summaries. RSPB, BirdLife International. September 2004.
- Lepassaar, J., Hanson, Ü. (toim). 2005. Ametniku Euroopa Liidu käsiraamat. Riigikantselei List of the leading cases and judgements of the ECJ on environment. URL: <http://europa.eu.int/comm/environment/law/index.htm>. Viimati täiendatud 15.03.2005.
- Riigikohtu lahendid. URL: <http://www.nc.ee> 1.09.2005.
- Tartu Ringkonnakohtu lahendid. URL: <http://www.tarturk.just.ee> 1.09.2005.

6 Keskkonnamõju hindamise menetlusprotsessi uuring

L. Keerberg ja K. Peterson

6.1 Sissejuhatus

Käesolev analüüs on tehtud Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinna) algatatud projekti “Keskkonnamõju hindamise praktika Eestis: kogemuse saamine ja jagamine kohalikul tasandil” raames. Partnerid olid Eesti Maaomavalitsuste Liit, Eesti Roheline Liikumine ja Eesti Ornitoloogiaühing. Projekti rahastati Euroopa Liidu Phare programmist (projekti nr 2003/005-026.09.03-0004).

Projekti üks eesmärk oli analüüsida keskkonnamõju hindamisest teatamist ja avalikkuse kaasamist.

Analüüs hõlmas 21 keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse (KeHAS⁹⁷) kehtivuse ajal tehtud keskkonnamõju hindamise menetlust. Aruannetes ja lisadokumentides sisaldunud info põhjal anti hinnang nende protsesside nõuetekohasusele.

Töö ülesanded olid:

- 1) SEI-Tallinna pakutud analüüsi metoodika kohandamine KeHAS-i sätetele vastavaks;
- 2) vajaliku lisainfo kogumine Ametlike Teadaannete keskkonnamõju hindamise rubriigist;
- 3) aruannete läbitöötamine 29 küsimuse abil, mis kajastasid avalikustamise ja kaasamise nõudeid KMH eri etappides;
- 4) kõikide juhtumite kohta statistilise koondtabeli koostamine;
- 5) võrdlev analüüs SEI-Tallinna poolt 2005. aastal tehtud projekti “Keskkonnamõju hindamise praktika uuring ja analüüs” tulemuse “Asjaosaliste hinnang uuritavate KMH-de kohta” alusel (ptk 4);
- 6) koondanalüüs ning järelduste ja ettepanekute tegemine.

Töö tegi õigusekspert Liis Keerberg MTÜ-st Eesti Roheline Liikumine, tööd juhendas ja käsikirja täiendas Kaja Peterson Säästva Eesti Instituudist.

6.2 Materjal ja metoodika

6.2.1 Uuritav valim

Käesoleva töö alusmaterjali moodustasid SEI-Tallinna poolt 2005. aastal tehtud projekti “Keskkonnamõju hindamise praktika uuring ja analüüs” valikuuringu käigus analüüsitud 21 keskkonnamõju hindamise aruannet ajavahemikust 01.01.2001–02.04.2005 (ptk 4). Keskkonnaministerium

⁹⁷ KeHAS (RT I 2000, 54, 348; 2002, 61,375; 2002,63, 387; 2002, 99, 579; 2002,90, 521; 2004,30,209; 2004, 38,258).

ja 7 maakondlikku keskkonnateenistust soovitasid kasutada neid aruandeid, sest seal kirjeldatud juhtumid, nii head kui halvad näited, on rikastanud KMH praktikat. Uuritav valim on toodud Tabelis 1

Tabel 1. Uuritav valim

Jrk nr	KMH aruande nimetus
1	AS-I DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine
4	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH
5	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH
6	Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine
7	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH
8	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine
9	Kunda sadama vedellasterminali KMH
10	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH
11	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH
12	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH
13	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH
14	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH
15	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH
16	Laguja prügila sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine
17	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine
18	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine
19	Saaremaa sadama ehitamise KMH
20	Muuga sadama söeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine
21	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine – keskkonnamõju hindamine

Analüüsil kasutati Tabelis 1 loetletud KMH juhtumite KMH aruandeid. Lisaks KMH aruannetele kasutati analüüsil järgmisi materjale:

- Keskkonnaministri määruse “Keskkonnamõju hindamise aruande kvaliteedi ja keskkonnamõju hindamise menetluse kontrollimise kord” eelnõu seisuga 01.08.2005
- Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus (RT I 2000, 54, 348; 2002, 61,375; 2002,63, 387; 2002, 99, 579; 2002,90, 521; 2004,30,209; 2004, 38,258)
- Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (RT I 2005, 15, 87)
- Haldusmenetluse seadus (RT I 2001, 58, 354; 2002, 53, 336; 2002, 61, 375; 2003, 20, 117; 2003, 78, 527; 2005, 39, 308)
- Keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamiseks üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioon (RTII 2001, 18, 89)
- Piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsioon (RTII 2000, 28, 169)

6.2.2 Metoodika

6.2.2.1 Hindamise alusmaterjalid

Keskkonnamõju hindamise menetluse analüüsil tugineti peamiselt kahele allikale – Keskkonnaministri määruse “Keskkonnamõju hindamise aruande kvaliteedi ja keskkonnamõju hindamise menetluse kontrollimise kord” eelnõule seisuga 01.08.2005 (edaspidi Eelnõu) ning KeHAS-ile, kui-

võrd kõik uuritavad KMH juhtumid algatati ja menetleti KeHAS-i kehtivuse ajal. Ehkki Eelnõu oli KeHJS-i tulevane rakendusakt, võimaldas uue ja vana seaduse reeglite mõningane järjepidevus kasutada KMH teavitamise ja avalikustamise etappides Eelnõu küsimusi ja struktuuri KeHAS-i ajal tehtud KMH menetluste kvaliteedi analüüsiks.

Kõik Eelnõu tabeliplokkides sisalduvad küsimused vaadati üle KeHAS-i nõuetest lähtudes ja täpsustati seal, kus tekkisid erinevused KeHAS-i ja KeHJS-i vahel. Välja jäeti küsimused nende nõuete kohta, mis tollases õigusruumis puudusid, ning kattuvate küsimuste sõnastamisel lähtuti KeHAS-i ja teiste asjakohaste aktide tekstist. Teiste õigusaktide (näiteks haldusmenetluse seadus, Arhusi konventsioon) sätteid kasutati siis, kui Eelnõu tekstis olevale küsimusele ei leidunud vastavat sätet KeHAS-is.

6.2.2.2 Hindamise kriteeriumid

Uuritava valimi kohta koostati laiendatud andmetabel, milles sisaldasid KMH etappide nõudeid kajastavad küsimused ja käesoleva analüüsi teinud eksperdi hinnang nende täitmisele. Vastavalt Eelnõule uuriti KMH menetlust seitsmest aspektist. Need aspektid olid:

- 1) keskkonnamõtjude hindamise algatamine ja kohaldatav seadus
- 2) keskkonnamõtju hindamise algatamisest teatamine
- 3) keskkonnamõtju hindaja
- 4) keskkonnamõtju hindamise aruande avalikustamise teade
- 5) keskkonnamõtju hindamise programmi ja aruande avalik väljapanek ning avalik arutelu
- 6) keskkonnamõtju hindamise programmi ja aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemuste arvestamine
- 7) piiriülese keskkonnamõtju hindamise erisus

Uuritava valimi KMH menetluse detailsemaks analüüsiks kasutati Eelnõus sisaldunud ja KeHAS-i ning teiste seaduste nõuete alusel koostatud alljärgnevaid täpsustavaid küsimusi.

I. Keskkonnamõtju hindamise algatamine ja kohaldatav seadus

1. Kas keskkonnamõtju hindamise on algatanud otsustaja, vajadust põhjendamata § 6 lõikes 2 sätestatud juhtudel ja seda põhjendades § 6 lõikes 3 sätestatud juhtudel
2. Kas keskkonnamõtju hinnatakse samaaegselt planeeringu koostamisega ning vastavalt planeerimisseadusele (PLS)? Kui jah, siis millise planeeringuga on tegu
3. Kas keskkonnamõtju hinnatakse keskkonnamõtju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse kohaselt

II. Keskkonnamõtju hindamise algatamisest teatamine

4. Kas otsustaja on teatanud kirjalikult kavandatava tegevuse keskkonnamõtju hindamise algatamise otsusest 10 päeva jooksul alates selle tegemisest:
 - 1) maavalitsustele ja omavalitsustele, mille piiresse võib ulatuda tegevusest lähtuv keskkonnamõtju
 - 2) Keskkonnainspektsioonile
 - 3) maaomanikele, kelle huve tegevus võib otseselt mõjutada
5. Kas otsustaja on teatanud kirjalikult kavandatava tegevuse keskkonnamõtju hindamise algatamise otsusest 10 päeva jooksul alates selle tegemisest riigi ametlike teadaannete korra kohaselt
6. Kas kavandatava tegevuse keskkonnamõtju hindamise algatamise teade sisaldas vähemalt järgmisi andmeid:
 - 1) kavandatud tegevuse ja taotluse, mille kohta otsus tehakse
 - 2) otsuse või selle eelnõu laadi
 - 3) otsuse tegemise eest vastutava avaliku võimu organi nimetuse

- 4) piiriülese keskkonnamõju hindamise algatamise korral teavet piiriülese keskkonnamõju hindamise algatamise kohta
- 5) kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise algatamise otsusega tutvumise aega ja kohta

III. Keskkonnamõju hindaja

7. Kas kavandatava tegevuse keskkonnamõju on hinnanud või on hindamist juhtinud füüsiline isik, kellel on keskkonnamõju hindamise litsents, või juriidiline isik asjakohase litsentsiga töötaja kaudu

IV. Keskkonnamõju hindamise aruande avalikustamise teade

8. Kas otsustaja on teatanud keskkonnamõju hindamise aruande valmimisest 10 päeva jooksul aruande saamisest arvates kirjalikult:
 - 1) maavalitsustele ja omaavalitsustele, kelle piiresse võib ulatuda tegevusest lähtuv keskkonnamõju
 - 2) Keskkonnainspeksioonile
 - 3) maaomanikele, kelle huve tegevus võib otseselt mõjutada
9. Kas otsustaja on avaldanud keskkonnamõju hindamise aruande valmimise kohta teate 10 päeva jooksul aruande saamisest riigi ametlike teadaannete avaldamise korra kohaselt
10. Kas keskkonnamõju hindamise aruande valmimise teated sisaldasid järgmisi andmeid:
 - 1) kavandatud tegevuse ja taotluse, mille kohta otsus tehakse
 - 2) otsuse või selle eelnõu laadi
 - 3) otsuse tegemise eest vastutava avaliku võimu organi nimetuse
 - 4) kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise aruandega tutvumise aega ja kohta
 - 5) ettepanekute ja vastuväidete esitamise tähtaega

V. Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avalik väljapanek ning avalik arutelu

11. Kas keskkonnamõju hindamise programmi avalikust väljapanekust ja arutelust on avalikust nõuetekohaselt teavitatud
12. Kas otsustaja korraldatud keskkonnamõju hindamise programmi avaliku väljapaneku kestus oli vähemalt 14 päeva
13. Kas otsustaja korraldatud keskkonnamõju hindamise aruande avaliku väljapaneku kestus oli vähemalt 14 päeva
14. Kas arendaja korraldas pärast keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande valmimist avaliku väljapaneku ja arutelu
15. Kas huvitatud isikutel oli võimalus keskkonnamõju hindamise programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal esitada programmi kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid
16. Kas huvitatud isikutel oli võimalus keskkonnamõju hindamise aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal esitada aruande kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid
17. Kas keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avalik arutelu on protokollitud

VI. Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemuste arvestamine

18. Kas hinnatava mõjuga tegevuse taotleja (arendaja) on saanud võimaluse enne asja otsustamist tutvuda ettepanekute ja vastuväidetega ning avaldada nende kohta arvamust
19. Kas tehtud ettepanekute alusel on arendaja täiendanud vajaduse korral keskkonnamõju hindamise programmi
20. Kas keskkonnamõju hindamise aruande kohta tehtud ettepanekud on lisatud aruandele
21. Kas arendaja on keskkonnamõju hindamise programmile esitatud ettepanekute mitteamvestamise korral lisanud aruandele oma põhjenduse

22. Kas arendaja on keskkonnamõju hindamise aruandele esitatud ettepanekute mitteamistamise korral lisanud aruandele oma põhjenduse

VII. Piiriülese keskkonnamõju hindamise erisus

23. Kas teise maakonda, piiriveekogule, merele või üle piiri ulatuva keskkonnamõju hindamise vajadust kaaluti
24. Kui keskkonnamõju ulatus teise maakonda, piiriveekogule või merele või oli piiriülene, kas siis suunas keskkonnateenistus keskkonnamõju hindamise programmi koos oma seisukohaga kahe nädala jooksul edasi Keskkonnaministeeriumile ja informeeris sellest arendajat
25. Kui keskkonnamõju võis avalduda teise riigi territooriumil, kas keskkonnaminister informeeris seda riiki samaaegselt keskkonnamõju avalikustamisega Eestis
26. Kas Keskkonnaministeerium saatis teate tegevuse kohta, mis võib põhjustada olulist kahjulikku piiriülest keskkonnamõju, võimalikult aegsasti või vähemalt samaaegselt oma üldsusega igale poolele, keda võib pidada mõjutatavaks pooleks, et tagada põhjalike ja tõhusate konsultatsioonide pidamine
27. Kas see teade sisaldas muuhulgas:
- teavet kavandatava tegevuse kohta, sh olemasolevat teavet selle võimaliku piiriülese mõju kohta
 - võimaliku otsuse olemust
 - asjakohast teavet keskkonnamõju hindamise käigu kohta, sealhulgas kommentaaride edastamise ajalise plaani
28. Kas Eesti riik tagas tõenäoliselt mõjutatavate piirkondade üldsusele võimaluse osaleda kavandatavatest tegevustest lähtuva keskkonnamõju hindamise toimingutes ning tagas mõjutatava riigi üldsusele Eesti elanikega samaväärse osalemisvõimaluse

Uuritavad KMH juhtumid (neid oli 21) paigutati statistilise koondpildi saamiseks ühele andmelehele (Lisa 1).

KMH menetluse kohta käivatele küsimustele anti kvalitatiivseid hinnanguid, mis jagati nelja kategooriasse:

- 1) menetlus vastab seadusele
- 2) menetlus ei vasta seadusele
- 3) menetlus vastab seadusele osaliselt
- 4) küsimusega seonduv info aruandes puudus

Menetlus vastas seadusele siis, kui oli järgitud KeHAS-is ja teistes KMH-le kohaldunud seadustes sätestatud nõudeid. Osa küsimuste puhul, kus seaduse sõnasõnalisest nõudest kõrvalekalduv KMH tulemus ei mõjutanud (näiteks kui tehtud ettepanekute alusel täiendas KMH programmi arendaja asemel ekspert), loeti menetlus samuti seadusele vastavaks. Menetlus ei vastanud seadusele siis, kui õigusaktides sätestatud nõudeid ei järgitud. Avalikkuse kaasamisega seotud sätete puhul anti negatiivne hinnang sel juhul, kui nõuete täitmata jätmine võis halvendada või halvendas avalikkuse osalemise võimalusi KMH-s. Menetlus vastas seadusele osaliselt siis, kui puudused nõude täitmisel olid väiksema kaaluga ning oluline osa nõudest oli täidetud. Näiteks langesid siia kategooriasse järgmised KMH juhtumid: 1) kui seaduses sätestatud loetelust olid mõned isikud teavitamata jäänud (4. küsimus); 2) kui info avaliku arutelu protokollimise kohta oli olemas ainult ühe arutelu puhul kahest nõutust (17. küsimus); 3) kui aruande avalikustamise teates küll ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimalust ei pakutud, kuid KMH aruandest selgus, et ettepanekuid siiski esitati ja neile ka vastati (16. küsimus) jne.

Kõigil neil juhtumel, kus menetluse seaduslikkusele ei saanud hinnangut anda, kuna sellekohast teavet sisaldavad materjalid aruandes puudusid, jagati kategooriasse "küsimusega seonduv info aruandes puudub".

6.3 Analüüsi tulemused

Järgnevalt käsitletakse analüüsi tulemusi KMH menetluse etappide kaupa. Nendes osades, kus seda peeti otstarbekaks küsimuste sarnasuse tõttu (näiteks “Kas otsustaja on teatanud kirjalikult kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise algatamise otsusest 10 päeva jooksul alates selle tegemisest KeHAS-i § 16 lõikes 1 määratud isikutele”; “Kas otsustaja on teatanud keskkonnamõju hindamise aruande valmimisest 10 päeva jooksul aruande saamisest arvates kirjalikult KeHAS-i § 16 lõikes 1 nimetatud isikutele”), koondati KMH ajalisel erinevate, kuid avalikustamise nõuete osas sarnaste etappide tulemused ühisesse alapunkti.

6.3.1 Keskkonnamõju hindamise algatamine ja kohaldatav seadus

Keskkonnamõju hindamine KeHAS-i § 6 lõike 3 alusel algatati 21 juhtumist 11 puhul (52%). Neist kahel juhul polnud algatamise otsust põhjendatud. Viiel juhul (23%) algatati KMH § 6 lõike 2 alusel. Ühel juhul polnud algatamise aluseks mitte KeHAS, vaid keskkonnaministri 26. juuni 2004 määrus nr 38 “Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded” (RTL 2004, 56, 938). Kolmel juhul ei olnud aruandes ega lisamaterjalides infot algatamise aluste kohta. Ühel juhul, mis liigitus nõuetele mittevastavate algatamiste hulka, oli tekstis ainult üldsõnaline viide olulise keskkonnamõjuga tegevustele (Tabel 2).

Tabel 2. KMH algatamise aluse vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	15
Menetlus ei vastanud nõuetele	3
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	3

Ühe juhtumi puhul oli mõju hindamine algatatud küll KeHAS-i § 6 lõike 3 alusel, kuid mõju hindamine toimus planeerimisseaduse kohaselt ja ainult avalikustamine KeHAS-i sätete järgi. Ilmselt tekitas siin segadust 2003. aasta algul jõustunud planeerimisseadus ja sellega rööbiti jõustatud KeHAS-i § 1 lõige 3, mille kohaselt planeeringute keskkonnamõju hindamine seoti planeerimismenetlusega, ning lisaks veel asjaolu, et planeerimise käigus tehtud keskkonnamõju hindamisele polnud nõudeid kehtestatud. Ülejäänud 20 juhtumi puhul toimus mõju hindamine ja avalikustamine ühe seaduse – KeHAS-i alusel. 21 uuritava KMH juhtumi puhul järgiti KMH menetlemisel KeHAS-t 20 juhul (95%), mida tuleb käsitleda kui vastavust seadusele (Tabel 3).

Tabel 3. KMH-le kohaldatava seaduse asjakohasus

Menetlus vastas nõuetele	20
Menetlus ei vastanud nõuetele	1
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

6.3.2 Kirjalik teatamine keskkonnamõju hindamise algatamisest ja aruande valmimisest

Seaduses sätestatud isikute kirjalik teavitamine näib analüüsi tulemuste põhjal olevat üks neid kohustusi, mille täitmine või mille täitmise kajastamine aruannetes on osutunud vastutavatele protsessiosalistele kõige tülikamaks. Keskkonnamõju hindamise algatamise otsusest on vastavaid isikuid nõuetekohaselt teavitatud vaid ühel juhul. Osaliselt on teavitamiskohustust täidetud samuti

ühel juhul. Ülejäänud 19 (90%) teavitamiskohustuse täitmise kohta aruannetes ja lisadokumentides infot ei ole (Tabel 4).

Tabel 4. KMH algatamise otsusest teatamise vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	1
Menetlus ei vastanud nõuetele	0
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	1
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	19

Keskkonnamõju hindamise aruande valmimisest on teavitamiskohustust osaliselt täidetud kolmel juhul, 18 juhul (86%) sellekohane info KMH aruandes puudub (Tabel 5).

Tabel 5. KMH aruande valmimisest teatamise vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	0
Menetlus ei vastanud nõuetele	0
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	3
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	18

Sellised aruandest aruandesse korduvad lüngad panevad mõtlema normi vajaduse üle. Kui seaduses ei oleks eraldi sätestatud nende isikute kirjaliku teavitamise kohustust, kelleni info jõudmist peetakse eriti oluliseks, kaasneks sellega eeldus, et info KMH oluliste etappide kohta jõuab nende isikuteni muid allikaid pidi. Põhiline “muu allikas” on analüüsitud aruannete kohaselt internetiportaali Ametlikud Teadaanded. Ametiasutuste puhul eeldaks KMH-info levitamise üksnes AT kaudu seda, et juhul, kui tegu on institutsioonide jaoks olulise teabega, kuuluks nende igapäevatöö hulka teadete lugemine ja vajaduse korral nende reageerimine. Üksikisikute puhul eeldab AT kasutamine seda, et kõik inimesed, kes on huvitatud infost oma kodukohta puudutava võimaliku halva keskkonnamõju tegevuse kohta, loevad samuti regulaarselt AT keskkonnamõju hindamise rubriigis ilmutavaid kuulutusi. Et aga väga paljud inimesed pole tõenäoliselt AT portaali olemasolust kuulnudki ning on ka neid, kes ei kasuta seda üldse või kasutab ebaregulaarselt, ei saa sellist eeldust mõistlikuks pidada. Kokkuvõtteks võib öelda, et eraldi kirjaliku teavitamise nõue on siiski vajalik.

6.3.2.1 Kirjalik teatamine keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt

Uue keskkonnamõju hindamise seaduse (KeHJS) nõuete kohaselt on otsustaja kohustatud keskkonnamõju hindamise algatamisest ja algatamata jätmisest teatama menetlusosalistele liht- või tähtkirjaga. Seadus ei sisalda defineerivat sätet menetlusosaliste isikute kohta, mistõttu selle rakendamine võib kujuneda väga ebaühtlaseks. Arvestades asjaolu, et määratlemata on ka see isikute ring, kellele teatakse KMH algatamata jätmise otsusest, on tegu olulise puudusega, kuna vajalikest infost võivad ilma jääda isikud, kes ei pruugi KMH algatamata jätmise otsusega nõustuda ja võiksid soovida seda vaidlustada.

KMH programmi ja aruande valmimisest teatamise nõudeid (KeHJS § 16) on KeHAS-iga võrreldes tunduvalt täiendatud. Otsustaja teatab keskkonnamõju hindamise programmi avalikust väljapanekust ja avalikust arutelust 14 päeva jooksul programmi saamisest arvates liht- või tähtkirjaga:

- 1) maavalitsustele ja kohalike omavalitsuste üksustele, kelle territooriumi piiresse võib ulatuda kavandatavast tegevusest lähtuv keskkonnamõju
- 2) keskkonnamõju hindamise järelevalvajale
- 3) Keskkonnainspektsioonile

- 4) kavandatava tegevusega eeldatavalt oluliselt mõjutatava kaitstava loodusobjekti valitsejale
- 5) valitsusvälistele keskkonnaorganisatsioonidele neid ühendavate organisatsioonide kaudu
- 6) kavandatava tegevuse ala ja selle naaberkinnisasjade omanikele
- 7) muudele menetlusosalistele

Arvestades kirjaliku teavitamise nõude puudulikku täitmist ja selle kajastamist KMH aruannetes KeHAS-i kehtivuse ajal toimunud menetlustes, tuleks KMH kvaliteedi kontrollimisel sellele aspektile eraldi tähelepanu pöörata ja jälgida, missuguses suunas praktika muutub. Kui kirjalik teavitamine ja seda puudutava info kajastamine KMH aruannetes on endiselt juhuslik, tuleks kaaluda otsustajatele teavituskoolituse läbiviimist, et selle kohustuse mõtet täiendavalt selgitada.

6.3.2.2 Teatamise tähtaegade järgimine Ametlikes Teadaannetes

Keskkonnamõju hindamise algatamise teadetest olid õigeaegsed 15 (71%). Nõuetele vastavaks tuli lugeda ka need 3 teadet, mille puhul puudus info 10-päevase tähtaja järgimise kohta KMH algatamise ja teavitamise vahel. Kahel juhul teavitati hilinemisega, millest ühel oli 10-päevasest tähtajast üle läinud 3 päeva, teisel aga umbes 4,5 kuud. Vaid ühel juhul ei olnud KMH algatamisest AT-s üldse teatatud (Tabel 6).

Tabel 6. KMH algatamise tähtajast kinnipidamine

Menetlus vastas nõuetele	18
Menetlus ei vastanud nõuetele	2
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	1
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

KMH algatamise teate sisu vastas nõuetele 6 juhul (29%), ehkki ka siis oli tegevuse kirjeldus üldisõnaline. Nõuetele mittevastavuse peamine põhjus oli KMH algatamise teadete puhul info puudumine algatamisotsusega tutvumise võimaluse kohta. Seda polnud kajastatud 12 (57%) teates.

Kahel juhul põhjustas nõuetele mittevastavuse kavandatava tegevuse liiga abstraktne kirjeldus. Kui osa teadete puhul võis lakoonilisest ja märksõnalisest infost midagi tegevust iseloomustavat aimata, siis kahel juhul oli tegu sedavõrd spetsiifilise (nt inertmaterjalide lõppladustamine) või üldise (detailplaneeringuga kavandatavate tegevuste keskkonnamõju hindamine) määratlusega, et kavandatava tegevuse iseloomu kohta ei olnud sellest teatest võimalik mõistetavat infot saada (Tabel 7).

Tabel 7. KMH algatamise teate sisu vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	6
Menetlus ei vastanud nõuetele	15
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

Keskkonnamõju hindamise aruannete valmimisest teatati kõigil 21 juhul, kuid ühegi teatamise puhul polnud võimalik leida infot 10-päevase tähtaja järgimise kohta KMH valmimise ja teatamise vahel (Tabel 8). Ilmselt on selle põhjus asjaolu, et erinevalt KMH algatamisest ei formuleerita avalikule väljapanekule saadetava KMH valmimist otsusena. KeHJS-i kohaselt tuleb KMH algatamisest, KMH programmi avalikust väljapanekust ja arutelust teatada mitmel viisil 14 päeva jooksul KMH algatamise otsuse tegemisest või programmi saamisest arvates. Et aga programmi või aruande saamise kohta tehakse tõenäoliselt ainult dokumendiregistrisse märke selle kohta, et programm või aruanne on saabunud, siis võib 14-päevase tähtaja täitmise kontrollimiseks tekkida täiendava

andmeotsingu vajadus. Kontrolli lihtsustaks see, kui programmi või aruande saamise kuupäev märgitaks ära juba avalikustatavas teates.

Tabel 8. KMH aruande valmimisest teavitamise vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	21
Menetlus ei vastanud nõuetele	0
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

Keskkonnamõju hindamise aruande valmimise teadetest vastas nõuetele 16 (76%), ehkki nii nagu algatamise teadetes jäi ka neis kavandatava tegevuse kirjeldus enamasti liiga üldsõnaliseks (näiteks: valminud on Kunda sadama vedellastiterminali KMH aruanne või Viru Liimid AS tootmisprotsesside KMH aruanne). Neljal juhul puudus teates info ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimaluse ja tähtaja kohta. Sarnaselt algatamise teadetega oli kahe juhtumi puhul tegevuse kirjeldus tavainimese jaoks liiga abstraktne või spetsiifiline (Tabel 9).

Tabel 9. KMH aruande valmimise teate sisu vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	16
Menetlus ei vastanud nõuetele	4
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	1
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

KMH programmi avalikust väljapanekust teavitati avalikkust AT kaudu nõuetekohaselt 10 juhul (48%), ehkki tegevuse kirjeldus oli paljudes teadetes jällegi liiga üldsõnaline (Tabel 10). Info ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimaluse kohta puudus teates 7 juhul. Ühel juhul ei saanud teadet lugeda nõuetekohaseks seetõttu, et avaliku arutelu tähtaeg oli määratud umbes nädal aega enne avaliku väljapaneku algust. Teise nõuetele mittevastava juhtumi puhul oli avaliku arutelu tähtaeg määratud ajale, mil avalik väljapanek veel kestis. Ühel juhul info avaliku väljapaneku ja arutelu kohta üldse puudus, kuid võimaldati tutvuda KMH programmi ja avaliku arutelu protokolliga. Kuna programmiga võimaldati tutvuda pärast avalikku arutelu ning ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimalust teade ei sisaldanud, ei saanud ka programmi tutvustamist käsitleda avaliku väljapanekuna.

Tabel 10. KMH programmi avalikust väljapanekust teavitamise vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	10
Menetlus ei vastanud nõuetele	11
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

Kuna küllaltki paljudel juhtudel puudus teatest info ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimaluse kohta, aga huvitatud isikute teavitamine nende õigustest on kaasamise puhul üks olulisemaid aspekte, tuleks selle nõude täitmist KMH menetluse kvaliteeti kontrollides tähelepanelikult jälgida.

6.3.3 Keskkonnamõju hindaja

Keskkonnamõju hindaja puhul tuli jälgida, kas kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindas või hindamist juhtis füüsiline isik, kellel on keskkonnamõju hindamise litsents, või juriidiline isik asjakohase litsentsiga töötaja kaudu. Kõikides analüüsitud KMH-des oli see nõue täidetud (Tabel 11).

Tabel 11. Litsentsi olemasolu keskkonnamõju hindajal

Menetlus vastas nõuetele	21
Menetlus ei vastanud nõuetele	0
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

6.3.4 Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avaliku väljapaneku tähtajad

KMH programmi avalik väljapanek kestis vähemalt 14 päeva 12 juhul (57%). Täpselt 14 päeva oli programm väljas vaid ühel juhul. Kõige suurem lisapäevade arv oli 11. Nõutud tähtajast vähem oli KMH programm avalikul väljapanekul 8 juhul. Suurim puudu jäänud päevade arv oli 7,7. Ühel juhul programmi avalikku väljapanekut ei toimunudki. Kokku oli nõuetele mittevastavaid menetlusi 9 (43%) (Tabel 12).

Tabel 12. KMH programmi avaliku väljapaneku kestuse vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	12
Menetlus ei vastanud nõuetele	9
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

KMH aruande avalik väljapanek kestis vähemalt 14 päeva 16 juhul (76%). Täpselt 14 päeva (vastavalt HMS-ile) oli aruanne väljas kolmel juhul. Kõige suurem lisapäevade arv oli 8. Nõutud tähtajast vähem oli KMH aruanne avalikul väljapanekul 6 juhul (29%). Suurim puudu jäänud päevade arv oli samuti 8 (Tabel 13).

Tabel 13. KMH aruande avaliku väljapaneku kestuse vastavus nõuetele*

Menetlus vastas nõuetele	16
Menetlus ei vastanud nõuetele	6
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

* Ühes protsessis toimus 2 KMH avalikku arutelu, seetõttu on analüüsitud menetluste arv 22

KeHJS-is on vähemalt 14-päevane tähtaeg kohustuslikuna välja toodud keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi menetluse puhul, sama protsessi tulemusena valmiva aruande avaliku väljapaneku minimaalne tähtaeg on 21 päeva.

Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avaliku väljapaneku tähtaegu KeHJS ei reguleeri. Et KMH-le kohalduvad ka haldusmenetluse seaduses sisalduvad avatud menetluse sätted, peaks vähemalt 14-päevane avalikustamine olema õigusnormidega tagatud. Samas tuleks jälgida nende nõuete täitmise praktikat ja otsustada sellelt pinnalt KeHJS-i täiendamise vajaduse üle.

6.3.5 Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avalikud arutelud

Avalikud arutelud korraldati kõikides analüüsitud KMH-des. KeHAS-i § 17 lõike 1 sõnastusest lähtuvalt oli oluline aspekt siin see, et arutelu oleks korraldatud pärast programmi ja aruande (eel-nõude) valmimist. Ühel juhul programmi avalikust arutelust Ametlikes Teadaannetes ei teavitatud ja avalikkuse osalemise võimalusi seega kitsendati. Oli menetlusi, mille puhul toimus avalik arutelu enne avaliku väljapaneku lõppu (Tabel 14).

Tabel 14. KMH programmi ja aruande arutelude korraldamise vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	18
Menetlus ei vastanud nõuetele	3
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

Hinnangu andmisel nende menetluste seaduslikkusele, kus arutelu viidi läbi enne avaliku väljapaneku lõppu, tekkis küsimus, millal saab lugeda programmi või aruannet valminuks. Et programm peab olema valminud enne avalikku arutelu, saab valmimise hetkeks lugeda kas seda aega, mil programmi esitatakse avalikule väljapanekule, või siis aega, mil avalik väljapanek on juba lõppenud ning arutelu pole veel läbi viidud.

Praktikas tuleb küllalt sageli ette seda, et KMH programmi või aruande avaliku arutelu ajaks ei ole jõutud veel kõikide ettepanekute ja vastuväidete suhtes seisukohta võtta. Samas on KMH ülesehituse kohaselt avalik arutelu see etapp, kus huvitatud isikud saavad avalikul väljapanekul esitatud materjali pinnalt formuleerida nende jaoks olulised küsimused ja probleemid ning neid arendajate, ekspertide ja otsustajatega silmast silma arutada. Avatud menetluse mõte on anda avalikkusele võimalus KMH-s sündivaid otsuseid mõjutada, seega tuleks arutelu toimumise ajaks vähemalt huvitatud isikute ettepanekud ära oodata. Kui arutelu korraldatakse enne avaliku väljapaneku lõppu, jääb inimestele seaduses nõutust oluliselt vähem aega materjaliga tutvumiseks ja küsimuste ettevalmistamiseks. Osa isikuid ei pruugi aga üldse jõuda enne arutelu materjaliga tutvuda või arutelul osaleda. Seetõttu tuleks neil kahel juhul, kus arutelu on korraldatud enne avaliku väljapaneku lõppu, hinnata arutelude korraldamine siiski nõuetele mittevastavaks.

Huvitatud isikutel oli võimalus keskkonnamõju hindamise programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal esitada programmi kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid 9 juhul. Nõuetekohaseks hinnati veel 3 menetlust, kuid selle erisusega, et nende puhul ei olnud võimalik kindlaks teha avaliku arutelu kvaliteeti. Asjakohast infot sisaldama pidanud protokoll kas puudus või oli liiga lakooniline, et selle pinnalt saanuks teha järeldust. Kokku vastas nõuetele 12 menetlust (57%) (Tabel 15).

Kaheksal juhul puudus programmi teates info ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimaluse kohta, mis võis ahendada huvitatud isikute võimalusi neid esitada. Neljal nõuetele mittevastaval juhul oli protokoll sedavõrd lakooniline, et takistas järelduse tegemist arutelu kvaliteedi kohta (kuigi see aspekt ei olnud nõuetele mittevastavuse alus), kahel juhul protokoll puudus. Kokku ei vastanud nõuetele 9 menetlust (43%) (Tabel 15).

Tabel 15. Huvitatud isikute kaasamine KMH programmi avalikule väljapanekule ja arutelu vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	12
Menetlus ei vastanud nõuetele	9
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

Keskkonnamõju hindamise aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal oli huvitatud isikutel võimalus esitada aruande kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile nõuetekohaselt vastuseid 15 juhul (71%) Mõni neist jäigi ellu viimata võimalusteks, kuna ettepanekuid lihtsalt ei esitatud. Osaliselt nõuetele vastavaid protsesse oli 2 (10%) ja nõuetele mittevastavaid 4 (19%). Viimased ei sisaldanud aruande avaliku väljapaneku teates ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimalust. Üldine probleem oli ka siin arutelu protokollide lakoonilisus, mistõttu ei saanud paljudel juhtudel teha nende pinnalt järeldusi arutelu kvaliteedi kohta (Tabel 16).

Tabel 16. Huvitatud isikute kaasamine KMH aruande avalikule väljapanekule ja arutelu vastavus nõuetele

Menetlus vastas nõuetele	15
Menetlus ei vastanud nõuetele	4
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	2
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

6.3.6 Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande arutelude protokollid

Programmi ja aruande protokollid olid olemas 15 (71%) analüüsitud KMH materjalide hulgas. Neljal juhul on üks või teine puudunud ja kahel juhul ei ole aruande koosseisus kumbagi protokoll, ehkki töö lisade sisukorras on märges nende kohta olemas (Tabel 17).

Tabel 17. KMH programmi ja aruande arutelude protokollide olemasolu

Menetlus vastas nõuetele	15
Menetlus ei vastanud nõuetele	0
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	4
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	2

Protokolli koostamise nõue tulenes KeHAS-i kehtivuse ajal haldusmenetluse seaduse § 45 lõikest 5, kuid KeHJS-is on protokoll sätestatud juba aruande iseseisva osana. Juba eespool käsitletud punktis 6.3.5 tuli ilmsiks, et paljudel juhtudel on arutelude protokollid liiga lakoonilised. Võimalik, et paljude protokollide lakoonilisust põhjustab vajalike nõuete puudumine ning asjaolu, et seaduse täitmiseks tehakse vaid minimaalne pingutus. Samas aitavad põhjalikumad protokollid luua protsessiosaliste vahele usalduslikumat suhet ja ennetada vaidlusi teemal “kes mida ütles” või süüdistusi erapoolikuses. Seetõttu võiks kaaluda arutelu protokollide koostamise juhendi tegemist, mis sätestaks minimaalsed nõuded selleks, et vajalik info saaks kirjalikult fikseeritud. Juhend aitaks ehk protokollide taset ühtlustada.

6.3.7 Arendaja roll keskkonnamõju hindamises

Nõue, mille kohaselt peaks arendajale kui hinnatava mõjuga tegevuse taotlejale võimaldatama enne asja otsustamist tutvuda ettepanekute ja vastuväidetega ning avaldada nende kohta arvamust, tulenes KeHAS-i kehtivuse ajal haldusmenetluse seaduse § 49 lõikest 3.

Aruandest ja selle kaasdokumentidest (arutelude protokollid, kirjavahetus jne) võis 16 juhul järeldada, et arendaja on saanud protsessis kaasa rääkida ja seisukohti avaldada. Viiel juhul arendaja osalust kajastavat infot aruandes ja lisades ei leidunud. Samas polnud nendel juhtudel ka viiteid selle kohta, et arendajale oleks ettepanekute ja vastuväidetega tutvumisel ja nende kohta arvamuse avaldamisel takistusi tehtud (Tabel 18).

Tabel 18. Arendajale on tagatud võimalus KMH-s kaasa rääkida

Menetlus vastas nõuetele	16
Menetlus ei vastanud nõuetele	0
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	5

Kuna tegu on KMH praktika hea tavaga, mida KeHAS nõudena ei sätestanud, võib eeldada, et suurem osa KMH eksperte ei käsitlenud arendaja kaasamist ettepanekute ja vastuväidete menet-

lemisse KMH protsessi seaduses sätestatud kohustusliku osana. Seetõttu polnud sellele ilmselt KMH-de dokumentatsioonis ka eraldi tähelepanu pööratud.

Siin tuli esile ka arendaja kui tegevusloa taotleja finantskohustus KMH rahastamisel. Ühelt poolt on tegu haldusmenetlusega, teisalt aga eraõigusliku lepingu alusel tehtava tööga, mille tulemusest on arendaja töö tellijana üldiselt huvitatud. Seega ei olnud ka neil juhtudel, kui aruandes arendaja osaluse kohta info puudus, alust arvata, et arendajal ei olnud võimalust soovi korral infot saada ja seisukohti avaldada, kuna normaalse lepingulise suhte puhul peaks see olema tagatud.

KeHJS-is on arendaja roll ettepanekutele ja vastuväidetele vastamises täpsemalt määratletud. Seaduse § 17 kohaselt tuleb arendajale edastada kõik ettepanekud, mis avaliku väljapaneku ajal on laekunud. Ettepanekute ja vastuväidete alusel teeb ekspert koos arendajaga programmi ja aruandesse vajalikud parandused ja täiendused või põhjendab arvestamata jätmist.

6.3.8 Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande kohta esitatud ettepanekud

Keskkonnamõju hindamise programmi täiendati 15 (71%) juhul 21-st. Viiel juhul ettepanekuid ei esitatud ning ühel juhul leiti arutelu käigus, et esitatud ettepanekud kajastuvad juba programmis, mistõttu ei peetud vajalikuks neid täiendavalt lisada. Üks aspekt, mida oli raske jälgida ja millest KMH-de dokumentatsiooni põhjal üsna sageli mööda vaadati, oli arendaja roll programmi täiendamisel. KeHAS-i §17 lõige 2 oli KMH programmi täiendamise rolli andnud arendajale, kuid enamasti tegeles ettepanekutega siiski ekspert. Kuna kokkuvõttes vastutas programmi täiendamise eest KeHAS-i kohaselt arendaja ja põhiküsimus polnud see, kes programmi täiendas, vaid kas seda oli tehtud, siis ei käsitatud käesolevas töös KMH programmi täiendamist eksperdi poolt seaduserikkumisena (Tabel 19).

Tabel 19. KMH programmi täiendamine ettepanekute alusel

Menetlus vastas nõuetele	21
Menetlus ei vastanud nõuetele	0
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

KMH programmile esitatud ettepanekute arvestamata jätmise korral lisati aruandele põhjendus kahel juhul. Ettepanekuid arvestati 13 juhul ja 6 juhul ettepanekuid ei esitatudki (Tabel 20).

Tabel 20. KMH programmi ettepanekute arvestamata jätmise põhjenduste lisamine aruandele

Menetlus vastas nõuetele	20
Menetlus ei vastanud nõuetele	0
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	1
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

Keskkonnamõju hindamise aruandele esitatud ettepanekud on lisatud aruannetele 14 juhul, osa aruandeid kajastavad ettepanekuid protokollis. Ettepanekuid ei esitatud neljal juhul ja kahel juhul ei olnud ettepanekuid aruandele lisatud. Ühel juhul info ettepanekute esitamise kohta puudus (Tabel 21).

Tabel 21. KMH aruandele esitatud ettepanekute olemasolu aruande koosseisus

Menetlus vastas nõuetele	18
Menetlus ei vastanud nõuetele	2
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	1

Keskkonnamõju hindamise aruandele esitatud ettepanekute arvestamata jätmist põhjendati eraldi 9 juhul, 9 juhul pole kas ettepanekuid esitatud või neid on arvestatud. Kahel juhul ettepanekute arvestamata jätmist aruandes eraldi ei põhjendatud. Ühel juhul puudus info ettepanekute esitamise kohta (Tabel 22).

Tabel 22. KMH aruande ettepanekute arvestamata jätmise põhjenduste lisamine aruandele

Menetlus vastas nõuetele	18
Menetlus ei vastanud nõuetele	2
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	1

6.3.9 Piiriülese keskkonnamõju hindamine

Piiriülest keskkonnamõju hinnati neljas analüüsitud KMH-s, kuid teise riigi territooriumile ulatuvat keskkonnamõju ei eeldatud neist üheski. Piiriülese keskkonnamõju hindamise vajadust kaaluti 9 juhul keskkonnamemorandumi B-osa tasandil, kus vastavasse kasti võis teha märke. Ülejäänud kolmel juhul on kaalumise toimunud KMH programmi kinnitamise otsustes ja KMH järelevalve otsuses. Info piiriülese KMH vajaduse kaalumise kohta puudus dokumentatsioonis 9 juhul (Tabel 23).

Tabel 23. Piiriülese keskkonnamõju hindamise kaalumise

Menetlus vastas nõuetele	12
Menetlus ei vastanud nõuetele	0
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	9

Ühel juhul, kui keskkonnamemorandumi B-osas oli omavalitsus teinud risti teise maakonda, merele, piiriveekogule või merele ulatava mõju kasti, ei olnud Keskkonnateenistus saatnud asja edasi menetlemiseks Keskkonnaministeeriumile. Kolmel juhul, kus samuti käsitleti aruandes teise maakonda, merele, piiriveekogule või merele ulatuvat keskkonnamõju, oli menetlejaks KKM ja menetlus seega seaduslik. Piiriülest keskkonnamõju hindamist ei algatatud 17 juhul (Tabel 24).

Tabel 24. Piiriülese KMH menetlemise edasisaatmine pädevale institutsioonile

Menetlus vastas nõuetele	3
Menetlus ei vastanud nõuetele	1
Menetlus vastas nõuetele osaliselt	0
Küsimusega seonduv info aruandes puudus	0

Keskkonnamemorandumi täitmise kvaliteet on osutunud KeHAS-i rakendamises üsna ebaühtlaseks. Memorandumi vorm oli aga selline, et kaalutusotsuseks haldusmenetluse seaduse mõttes ei saaks memorandumisse tehtud riste tegelikult pidadagi. Eriti neil juhtudel, kus peale ristide muid aluseid piiriülese KMH algatamiseks ei märgitud. Ehkki memorandumit enam KMH algatamise

otsuse alusena ei kasutata, kaasneb riske ka KMH algatamisega tegevusloa taotluse alusel. Kui piiriülese keskkonnamõju eelduse peab tuvastama KMH algatajana näiteks kohalik omavalitsus, kes ei tunne huvi keskkonnamõju hindamise läbiviimise vastu, siis ei taga KeHJS-i §6 lõikes 3 antud otsustusvabadus seda, et kohane mõju hindamine läbi viiakse.

6.3.10 Keskkonnamõju hindamise menetluse vastavus nõuetele

Kokkuvõtte KMH menetluse vastavusest nõuetele on toodud Tabelis 25.

Tabel 25. KMH menetluse vastavus nõuetele 21 KMH aruande näitel

Jrk nr	Menetlusetapi vastavus nõuetele	Hinnang nõuetele vastavusele (KMH aruannete arv)			
		vastas seadusele	ei vastanud nõuetele	vastas nõuetele osaliselt	info puudumise tõttu ei saanud hinnata
1	Keskkonnamõju algatamise aluse vastavus nõuetele	15	3	0	3
2	KMH-le kohaldatava seaduse asjakohasus	20	1	0	0
3	KMH algatamise otsusest teavitamise vastavus nõuetele	1	0	1	19
4	KMH aruande valmimisest teavitamise vastavus nõuetele	0	0	3	18
5	KMH algatamise tähtajast kinnipidamine	18	2	1	0
6	KMH algatamise teate sisu vastavus nõuetele	6	15	0	0
7	KMH aruande valmimisest teatamise vastavus nõuetele	21	0	0	0
8	KMH aruande valmimise teate sisu vastavus nõuetele	16	4	1	0
9	KMH programmi avalikust väljapanekust teavitamise vastavus nõuetele	10	11	0	0
10	Litsentsi olemasolu keskkonnamõju hindajal	21	0	0	0
11	KMH programmi avaliku väljapaneku kestuse vastavus nõuetele	12	9	0	0
12	KMH aruande avaliku väljapaneku kestuse vastavus nõuetele	16	6	0	0
13	KMH programmi ja aruannete avalike arutelude korraldamise vastavus nõuetele	18	3	0	0
14	Huvitatud isikute kaasamise KMH programmi avalikule väljapanekule ja arutelule vastavus nõuetele	12	9	0	0
15	Huvitatud isikute osalemine aruande avalikul väljapanekul: ettepanekute, vastuväidete ja küsimuste esitamise võimaluse tagatus	15	4	2	0
16	KMH programmi ja aruande avalikud koosolekud on protokollitud	15	0	4	2
17	Arendajale on tagatud võimalus KMH-s kaasa rääkida	16	0	0	5
18	KMH programmi täiendati esitatud ettepanekute alusel	21	0	0	0

Jrk nr	Menetlusetapi vastavus nõuetele	Hinnang nõuetele vastavusele (KMH aruannete arv)			
		vastas seadusele	ei vastanud nõuetele	vastas nõuetele osaliselt	info puudumise tõttu ei saanud hinnata
19	KMH programmi esitatud ettepanekute arvestamata jätmise põhjendused on lisatud programmile	20	0	1	0
20	KMH aruandele esitatud ettepanekud on lisatud aruandele	18	2	0	1
21	KMH aruandele esitatud ettepanekute arvestamata jätmise põhjendused on lisatud aruandele	18	2	0	1
22	Piiriülest keskkonnamõju on kaalutud	12	0	0	9
23	Piiriülese keskkonnamõju korral on KMH menetlemine pädevale asutusele edasi suunatud	3	1	0	0

Tabel 68 Tabelist 25 on näha, et kõige rohkem probleeme oli KMH menetluses KMH algatamise teate sisu nõuetele vastavusega (15 mittevastavust 23 aspektist e 65%) ja KMH programmi avalikust väljapanekust teavitamise nõuetele vastavusega (11 mittevastavust, 48%). Raskusi oli ka KMH programmi avaliku väljapaneku kestuse nõuetele vastavusega (9 mittevastavust), paljudel juhtudel (39%) oli see lühem kui 14 päeva. Sama palju probleeme oli huvitatud isikute kaasamisega KMH programmi avalikule väljapanekule ja arutelule (9 mittevastavust). Enamasti eksiti selle vastu, et avalikku teatesse jäeti märkimata võimalus esitada avaliku väljapaneku ajal ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi (39%). Ilmselt peeti seda nõuet paljuski enesestmõistetavaks. Oluliseks tuleb pidada ka info puudumist eraldi isikute teavitamise kohta KMH algatamisest ja aruande valmimisest.

6.3.11 Keskkonnamõju hindamise menetluse vastavus nõuetele ja asjaosaliste hinnang

Asjaosaliste (arendaja, KMH järelevalvaja, KMH ekspert ja otsustaja) hinnanguid KMH läbiviimise kohta on uurinud Kaja Peterson (ptk 4), kus vaatluse all oli ka 21 käesolevas töös analüüsitud KMH-d. Hinnanguid ja menetluse analüüsi tulemusi võrreldes selgus, et asjaosaliste hinnangud on palju positiivsemad, kui formaalse hindamise tulemused seda näitasid (Lisa 2).

6.4 Kokkuvõte ja soovitused

Käesoleva analüüsi eesmärk oli välja selgitada KeHAS-i kehtivuse aegse keskkonnamõju hindamise menetluslik kvaliteet. Selleks koostati laiendatud andmetabel, milles toodi ära 28 küsimust KMH etappide nõuete täitmise kohta ja analüüsi teinud eksperdi hinnangud.

Keskkonnamõju hindamise algatamise aluste ja kohaldatava seaduse osas vastas menetlus enamasti nõuetele. Nõuetele mittevastavaid juhtumeid oli vaid üksikuid.

KMH algatamise teated avaldati Ametlikes Teadaannetes enamasti õigeaegselt, järgides 10-päevase tähtaja nõuet KMH algatamise ja teate avaldamise vahel.

Keskkonnamõju hindamise aruannete valmimisest teavitati kõigil 21 juhul (100%), kuid ühegi teavitamise puhul polnud võimalik leida infot 10-päevase tähtaja järgimise kohta KMH aruande valmimise ja teatamise vahel. Ilmselt on selle põhjus asjaolu, et erinevalt KMH algatamisest ei formuleerita avalikule väljapanekule saadetava KMH valmimist otsusena.

Üks küsitav nõue oli seotud keskkonnamõju hindamise algatamise ja aruande valmimise kirjaliku teatega. Ehkki KeHAS-is sätestatud kirjaliku teatamise nõue tagab info jõudmise olu-

liste institutsioonideni ja isikuteni, ei olnud enamikul juhtudel võimalik tuvastada, kas teatamise kohustust täideti või mitte, kuna sellekohast infot aruandes ega selle lisadokumentides ei olnud. KMH algatamise puhul oli infolüngaga juhtumeid 19 (90%) ja KMH aruande valmimisest teavitamise puhul 18 (86%) 21-st. Õiguslikku hinnangut nende juhtumitega seoses ei saa anda, kuid ka info puudumine osutab võimalikele kitsaskohtadele. Ühelt poolt võib see väljendada otsustajate (kelle ülesandeks kirjalik teatamine on tehtud) ükskõikset suhtumist huvigruppide kaasamise, teiselt poolt aga osutab otsustajate ja keskkonnamõju hindamise aruande sisu eest vastutava eksperdi suhtlusprobleemidele. Mõlemal juhul on avalikkuse kaasamise kvaliteeti halvendav mõju.

Arvestades kirjaliku teate nõude vähest arvestamist ja selle KMH aruandes kajastamata jätmist KeHAS-i kehtivuse aegsetes menetlustes, tuleks KMH kvaliteedi kontrollil sellele aspektile eraldi tähelepanu pöörata ning jälgida, missuguse suuna praktika võtab. Kui kirjalik teatamine ja selle kohta käiva info kajastamine KMH aruannetes on endiselt juhuslik, tuleks kaaluda koolituse läbi viimist, et nende kohustuste täitmise eest vastutajatele nõuete mõtet täiendavalt selgitada.

Küsitavaks võib pidada ka keskkonnamõju hindamise teate sisu kajastavaid tulemusi. KMH algatamise teate sisu vastas nõuetele 6 juhul (29%), ehkki ka nõuetele vastavate teadete puhul oli tegemist kavandatava tegevuse üldsõnalise kirjeldusega. Nõuetele mittevastavuse peamine põhjus oli KMH algatamise teadete puhul info puudumine algatamise otsusega tutvumisvõimaluse kohta. Seda aspekti polnud kajastatud 12 teates (57%). Peale liiga lakoonilise kavandatava tegevuse kirjelduse jäi mõne teate puhul silma ka kirjelduse liigne spetsiifilisus või abstraktsus (nt inertmaterjalide lõppladustamine, detailplaneeringuga kavandatavate tegevuste keskkonnamõju hindamine).

KMH aruande valmimise teated olid tasemelt paremad. Neist vastas nõuetele 16 (76%), ehkki nii nagu algatamisteadete puhul võis ka enamikule neist ette heita kavandatava tegevuse kirjelduse üldsõnalisust.

KMH programmi avalikust väljapanekust teatati AT kaudu nõuetekohaselt 10 juhul (48%), ehkki paljudes teadetes kirjeldati tegevust jällegi liiga üldsõnaliselt. Info ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimaluse kohta puudus teates 7 juhul. Mõnel juhul oli probleeme avalike arutelude toimumise aegadega.

Et KMH-s osalemisest võivad olla huvitatud väga erineva haridusliku taustaga isikud, tuleks kavandatava tegevuse kirjeldamisel kasutada üldarusaadavaid mõisteid. Hoiduda tuleks liiga abstraktsetest või spetsiifilistest kirjeldustest. Juhul kui on tarvis kasutada spetsiifilisi termineid, tuleks neile lisada seletus. Teade peaks olema võimalikult informatiivne ja arusaadav, nii et tegevuse iseloomust saaksid üldjoontes aru ka need, kes valdkonna eripära ei tunne. Kuna tegu oli paljudes KMH-des esinenud puudusega, tuleks seda aspekti KMH kvaliteedi kontrollil tähelepanelikult jälgida ning vajaduse korral vastutavaid osalisi täiendavalt koolitada.

Väga hea tulemus ilmnes seoses keskkonnamõju hindajatele esitatud nõuetega – kõikide analüüsitud KMH-de (100%) läbiviijad olid litsentseeritud eksperdid.

Keskkonnamõju hindamise programmi avalik väljapanek kestis vähemalt 14 päeva 12 juhul (57%). Avaliku väljapaneku kestus oli sellest tähtajast lühem 8 juhul (38%) ja ühel juhul programmi väljapanekut ei toimunudki.

Keskkonnamõju hindamise aruanne oli nõutud ajavahemikus avalikkusele kättesaadav 16 juhul (76%). Kuuel juhul kestis väljapanek nõutust vähem arv päevi. Ühe juhtumi puhul, mille huvitatud isik oma ettepanekutes ka välja tõi, oli ette tulnud raskusi aruande kättesaadavusega.

KeHJS-is on vähemalt 14-päevane tähtaeg kohustuslikuna välja toodud keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi menetluse puhul, sama protsessi tulemusena valmiva aruande avaliku väljapaneku minimaalne tähtaeg on 21 päeva. Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avaliku väljapaneku tähtaegu KeHJS ei reguleeri. Et KMH-le kohalduvad ka haldusmenetluse seaduses sisalduvad avatud menetluse sätted, peaks vähemalt 14-päevane avalikustamine olema õigusnormidega tagatud. Samas tuleks jälgida nende nõuete täitmise praktikat ja sellest lähtudes otsustada, kas KeHJS-i on vaja täiendada.

Avalikud arutelud korraldati kõikides analüüsitud KMH-des, kuid oli menetlusi, mille puhul toimus avalik arutelu enne avaliku väljapaneku lõppu, mistõttu ei saanud kõiki neid nõuetekohaseks lugeda. Õigel ajal, s.t pärast avaliku väljapaneku lõppu, korraldati 18 arutelu (86%).

Keskkonnamõju hindamise programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal said huvitatud isikud esitada selle kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid 9 juhul. Nõuetekohaseks hinnati veel 3 menetlust, kuid selle erinevusega, et nende puhul ei olnud võimalik kindlaks teha avaliku arutelu kvaliteeti. Sellekohast infot sisaldama pidanud protokoll kas puudus või oli liiga lakooniline, et selle pinnalt saanuks hinnangut anda.

Keskkonnamõju hindamise aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal oli huvitatud isikutel võimalus esitada aruande kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid nõuetekohaselt 15 juhul. Osaliselt nõuetele vastavaid protsesse oli 2 ja nõuetele mittevastavaid 4. Viimased ei sisaldanud aruande avaliku väljapaneku teates ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimalust. Üldine probleem oli ka siin seotud arutelu protokollide lakoonilisusega.

Programmi ja aruande protokollid olid olemas 15 (%) analüüsitud KMH materjalide hulgas. Neljal juhul on üks või teine olnud puudu ja kahel juhul ei ole aruande koosseisus kumbagi protokoll, ehkki töö lisade sisukorras on märges nende kohta olemas.

Võimalik, et paljude protokollide puhul probleeme põhjustanud lakoonilisus on tingitud sellekohaste nõuete puudumisest ning asjaolust, et seaduse täitmiseks tehakse vaid hädapäraseid pingutusi. Samas aitaksid põhjalikumad protokollid luua protsessis osalejate vahele usalduslikumat suhet ja ennetada vaidlusi. Seetõttu võiks kaaluda arutelu protokollide koostamise juhendi tegemist, mis sisaldaks vajaliku info kirjaliku esituse nõudeid ning tagaks protokollide ühtlase taseme.

KMH programmi täiendati ettepanekute alusel 15 (21%) juhul 21-st. Ülejäänud juhtudel ettepanekuid ei esitatud ja ühel juhul ei peetud täiendamist vajalikuks. Menetlus vastas nõuetele kõikides (100%) analüüsitud juhtumites.

Kui KMH programmi kohta tehtud ettepanekuid ei arvestatud, lisati aruandele põhjendus kahel juhul. Ettepanekuid arvestati 13 juhul ja 6 juhul ettepanekuid ei esitatudki. Siin loeti nõuetekohaseks 20 menetlust (95%), üks menetlus vastas nõuetele osaliselt.

Keskkonnamõju hindamise aruandele esitatud ettepanekute arvestamata jätmist põhjendati eraldi 9 juhul, 9 juhul (48%) ettepanekuid ei esitatud või neid oli arvestatud. Kokku vastas menetlus nõuetele 18 juhul 21-st (86%). Kahel juhul ettepanekute arvestamata jätmist aruandes eraldi ei põhjendatud ja ühel juhul ettepanekute esitamise kohta teavet ei olnud.

Piiriülese keskkonnamõju hindamise vajadust kaaluti 12 juhul (57%), neist 9 juhul keskkonnamemorandumil tasandil. Ülejäänud juhtumitel kaalutlusotsuste kohta info puudus. Piiriülese keskkonnamõju hindamisi oli 4 (19%), kuid teise riigi territooriumile ulatuvat keskkonnamõju ei eeldatud üheski neis. Vaid ühel juhtumil neist neljast ei saatnud Keskkonnateenistus asja menetlemist edasi Keskkonnaministeeriumile. Ülejäänud juhtumitel oli menetlusalluvus õige.

Asjaosaliste hinnanguid ja menetluse analüüsi tulemusi võrreldes selgus, et asjaosalised olid oma hinnangutes palju positiivsemad, kui formaalse hindamise tulemused seda näitasid. Samas erinesid asjaosaliste hinnanguid omavahel ühe ja sama KMH puhul. Asjaosaliste hinnangute varieeruvus näitab selgelt, et analüüs aitab KMH menetluse hinnanguid ühtlustada ja seetõttu otsuseid objektiivsemalt põhjendada.

Lisa1. Koondtabel

		Keskkonnamõju hindamise algatamine ja kohaldatav seadus		
Jrk. nr.	KMH aruande nimetus	1.1. Kas keskkonnamõju hindamine on algatatud otsustaja poolt, vajadust põhjendamata § 6 lg 2 sätestatud juhtudel ja põhjendades § 6 lg 3 sätestatud juhtudel.	1.2. Kas keskkonnamõju hinnatakse samaaegselt planeeringu koostamisega ning vastavalt planeerimisseadusele (PLS)	Kui jah, siis mis planeeringuga on tegu?
Menetluse vastavus seadusele		Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?	
1	AS-I DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	6 lg 3 põhjendusega (välisõhu saaste, reostuse risk)		
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärilal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	§ 6 lg 3 (saasteainete emissioon, müra, vibratsioon, mõju elanikele ja maakasutusele jm)		
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	§ 6 lg 2 p 15 (ohtlike jäätmete lõppladestamine)		
4	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	Vastav info KMH aruandes puudub		
5	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	§ 6 lg 2 p 10 (keemilised protsessid)		
6	Kotinuka prügilala sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	§ 6 lg 3 (pinna- ja põhjavee võimalik reostus)		
7	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine	6 lg 2 p 1 ja § 11 lg 1		
8	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	§ 6 lg 3 punktide 2 ja 4 alusel		
9	Kunda sadama vedellasti terminali KMH	Vastav info KMH aruandes puudub		
10	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	6 lg 3 (veiste pidamise mastaap, kohalikud tingimused, tehnoloogia ja kompleksloa väljaandmise kord)		
11	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	Vastav info KMH aruandes puudub		
12	Audru valda, Aruvälja külla kalajahu tööstuse rajamise KMH	§ 6 lg 3 (planeeritava tegevusega võib kaasneda pöördumatu negatiivne keskkonnamõju haisu näol)		
13	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	§ 6 lg 2 p 25 (seakasvatuse rajamine)		
14	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	§ 6 lg 3, § 10 lg 4, § 11 lg 4 (müra, visuaalne häiring, võimalik pidev ja pikaajaline mõju lindudele)		
15	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	§ 6 lg 3, kuid Valjala VV pole KMH algatamise otsust põhjendanud		
16	Laguja prügilala sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	Keskkonnaministri 26. juuni määrus nr. 34 "Nõuded prügilate rajamiseks, kasutamiseks ja sulgemiseks" § 41 lg 2		
17	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatavate tegevuste keskkonnamõju hindamine	§ 6 lg 3, kuid Nõo VV pole KMH algatamise otsust põhjendanud	Mõju hinnatakse planeerimisseaduse kohaselt	Luke mõisapargi detailplaneering
18	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	§ 6 lg 3 liiklustunnel on kavandatud intensiivse liiklusega ristmike ja elamualade vahetus läheduses linna vahevööndis ning keerulise ehitustehnoloogiaga		
19	Saaremaa sadama rajamise KMH	§ 6 lg 2 p 14 (kaadamine ja süvendamine) ja p 21 (rannajoone muutmise)		
20	Muuga sadama sõeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	Üldsõnaline viide olulise KM-ga tegevustele, puudub paragrahv		
21	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	6 lg 3 ja § 21		
Kokkuvõte				
	1. Menetlus vastas nõuetele:	324	15	0
	2. Menetlus ei vastanud nõuetele:	72	3	1
	3. Menetlus vastas osaliselt nõuetele:	13	0	0
	4. Küsimusega seonduv info aruandes puudus:	58	3	0

		Keskkonnamõju hindamise algatamisest teatamine	
Jrk. nr.	1.3. Kas keskkonnamõju hinnatakse keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse kohaselt	2.1. Kas otsustaja on teatanud kirjalikult kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise algatamise otsusest 10 päeva jooksul alates selle tegemisest KeHaS § 16 lg 1 määratud isikutele	2.2. Kas otsustaja on teatanud kirjalikult kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise algatamise otsusest 10 päeva jooksul alates selle tegemisest riigi ametlike teadaannete korra kohaselt?
	Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?
1	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati õigeaegselt
2	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati hilinemisega: kiri KMH algatamise kohta on 13.04.2004, teade ilmus 02.09.2004.
3	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati õigeaegselt
4	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati õigeaegselt
5	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	KMH algatamisest ei ole AT-s teavitatud
6	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati õigeaegselt
7	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Teavitamiskohustus on KMH algatamise otsuses, kuid edasine info teavitamise kohta puudub. Kirjalikult on algatamisest teavitatud Lääne-Virumaa KKT-d.	Teavitati õigeaegselt
8	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati õigeaegselt
9	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Huvitatud isikud on küll välja toodud, kuid kirjaliku teavitamise kohta info puudub.	Teavitati õigeaegselt
10	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Teavitamiskohustus on KMH algatamise otsuses, kuid edasine info teavitamise kohta puudub	Teavitati õigeaegselt
11	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
12	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub. Meilitsi on teavitatud keskkonnateenistust.	Teavitati õigeaegselt
13	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati õigeaegselt
14	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati õigeaegselt
15	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati õigeaegselt
16	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjalikult teavitati Laguja küla vanemat, Keskkonna-inspektsiooni, Keskkonnateenistust, Tartu Maavalitsust, Elva Linnavalitsust, AS-i Ragn-Sells	Teavitati õigeaegselt, info ka Nõo valla kodulehel
17	Avalikustamine toimub KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati õigeaegselt
18	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjalikult teavitati Keskkonnateenistust, Keskkonna-inspektsiooni, AS Eesti Raudtee ja maaomanikke. Maavalitsuse kohta info puudub.	Teavitati õigeaegselt
19	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
20	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
21	Mõju hinnatakse KeHaS kohaselt	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati hilinemisega: 17.01 algatati, 30.01 ilmus teade
Kokkuvõte			
1.	20	1	18
2.	1	0	2
3.	0	1	1
4.	0	19	0

	Keskkonnamõju hindaja
2.3. Kas kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise algatamise teade sisaldas vähemalt järgmisi andmeid: 1) kavandatud tegevuse ja taotluse, mille kohta otsus tehakse; 2) otsuse või selle eelnõu laadi; 3) vastutava haldusorgani nimetuse; 4) piiriülese mõju korral teavet selle kohta; 5) KMH algatamise otsusega tutvumise aega ja kohta	3.1. Kas kavandatava tegevuse keskkonnamõju on hinnanud või hindamist juhtinud füüsiline isik, kellel on keskkonnamõju hindamise litsents, või juriidiline isik asjakohase litsentsiga töötaja kaudu
Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?
Teade vastas nõuetele, kuigi tegevuskirjeldus vaid märksõnaline	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade vastas nõuetele, kuigi tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks sisaldas teade infot arendaja ja keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus lähtematerjaliga tutvumise tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
KMH algatamisest ei ole AT-s teavitatud	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus lähtematerjalidega tutvumise tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus algatamise otsusega tutvumise info ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks sisaldas infot keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus lähtematerjaliga tutvumise tähtaeg. Lisaks sisaldas infot arendaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus algatamise otsusega tutvumise tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks info arendaja ja keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise võimaluse kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks info arendaja ja keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus algatamise otsusega tutvumise tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks info arendaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus algatamise otsusega tutvumise info ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks info arendaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus algatamise otsusega tutvumise info ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks info arendaja ja keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus algatamise otsusega tutvumise info ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks info arendaja ja keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade vastab nõuetele, kuigi tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks info arendaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise ja tähtaja kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Lisaks info keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, tegevuskirjeldus liiga abstraktne. Lisaks info keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade vastas nõuetele, kuigi tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade vastas nõuetele, kuigi tegevuskirjeldus liiga abstraktne. Lisaks info arendaja ja keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade ei vastanud nõuetele, tegevuskirjeldus liiga üldsõnaline ja spetsiifiline (inertmaterjalide lõppplastamine). Lisaks info arendaja ja keskkonnamõju hindaja kohta.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
Teade vastas nõuetele, kuigi tegevuskirjeldus jäi üldsõnaliseks.	Keskkonnamõju hindaja vastas nõuetele
	6 21
	15 0
	0 0
	0 0

Keskkonnamõju hindamise aruande avalikustamise teade		
Jrk. nr.	4.1. Kas otsustaja on teatanud keskkonnamõju hindamise aruande valmimisest 10 päeva jooksul aruande saamisest arvates kirjalikult KeHaS § 16 lg 1 nimetatud isikutele	4.2. Kas otsustaja on avaldanud keskkonnamõju hindamise aruande valmimise kohta teate 10 päeva jooksul aruande saamisest riigi ametlike teadaannete avaldamise korra kohaselt
	Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?
1	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
2	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
3	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
4	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
5	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
6	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
7	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
8	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
9	Aruande kohaselt on sadamaala lähialanikke kirjalikult teavitatud, teiste isikute teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub.	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
10	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
11	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
12	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
13	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
14	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
15	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
16	Teavitati Laguja küla vanemat, teiste isikute teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub.	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub. Info ka Nõo valla kodulehel.
17	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
18	Kirjalikult teavitati Keskkonnateenistust, Keskkonnainspektsiooni, AS Eesti Raudtee ja maaomanikke. Maavalitsuse kohta info puudub.	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
19	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
20	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
21	Kirjaliku teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub	Teavitati, kuid 10-päevase tähtaja järgimise kohta info puudub
Kokkuvõte		
1.	0	21
2.	0	0
3.	3	0
4.	18	0

4.3. Kas kavandatava tegevuse keskkonnamõju aruande valmimise teade sisaldas vähemalt järgmisi andmeid: 1) kavandatud tegevuse ja taotluse, mille kohta otsus tehakse; 2) otsuse või selle eelnõu laadi; 3) vastutava haldusorgani nimetuse; 4) aruandega tutvumise aega ja kohta; 5) ettepanekute ja vastuväidete esitamise tähtaega.	4.4. Kas keskkonnamõju hindamise programmi avalikust väljapanekust ja arutelust on avalikkust nõuetekohaselt teavitatud
Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?
Teade vastas nõuetele.	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline.	Teade ei vastanud nõuetele, puudus ettepanekute esitamise info ja tähtajad. Tegevuskirjeldus abstraktne (tootmisprotsessid)
Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline.	Teade ei vastanud nõuetele, puudus ettepanekute esitamise info ja tähtajad.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade ei vastanud nõuetele, avaliku arutelu aeg oli määratud enne avaliku väljapaneku lõppu.
Teade vastas nõuetele, parandusteates lisatud info ka ettepanekute esitamise kohta.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade ei vastanud nõuetele. Võimaldati ainult tutvuda programmi ja arutelu protokolliga. Puudus info avaliku väljapaneku ja arutelu kohta.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline.	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus märksõnaline.	Teade ei vastanud nõuetele, arutelu toimimise ajaks määrati 23.03.04, kuid väljapanek kestis 29.03.04–12.04.04
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus märksõnaline.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise ning tähtaja kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
Teade ei vastanud nõuetele, tegevuskirjeldus liiga abstraktne.	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta. Tegevuskirjeldus liiga abstraktne.
Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
Teade vastas nõuetele.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline ja tähtaeg liiga lühike.
Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline ja spetsiifiline.	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise ja tähtaegade kohta.
Teade vastab nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus märksõnaline.	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus märksõnaline.
16	10
4	11
1	0
0	0

Keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avalik väljapanek ning arutelu			
Jrk. nr.	5.1. Kas otsustaja korraldatud keskkonnamõju hindamise programmi avaliku väljapaneku kestus oli vähemalt 14 päeva.	5.2. Kas otsustaja korraldatud keskkonnamõju hindamise aruande avaliku väljapaneku kestus oli vähemalt 14 päeva.	5.3. Kas arendaja korraldas pärast keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande valmimist avaliku väljapaneku ja arutelu.
	Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?
1	Programm oli väljapanekul 6 päeva vähem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 14 päeva	Arutelud korraldati
2	Programm oli väljapanekul 8 päeva rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 3 päeva kauem nõutust.	Arutelud korraldati
3	Programm oli väljapanekul 2 päeva rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 2 päeva kauem nõutust.	Arutelud korraldati
4	Programm oli väljapanekul 1 päev vähem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 6 päeva kauem nõutust.	Arutelud korraldati
5	Programm oli väljapanekul 0,75 päeva vähem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 4 päeva vähem nõutust.	Arutelud korraldati
6	Programm oli väljapanekul 7,5 päeva vähem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 6 päeva vähem nõutust.	Arutelud korraldati
7	Programm oli väljapanekul 3 päeva rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 1 päev kauem nõutust.	Arutelud korraldati, ehkki programmi arutelu toimus enne avaliku väljapaneku lõppu.
8	Programm oli väljapanekul 1 päev rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 8 päeva kauem nõutust.	Arutelud korraldati
9	Programmi väljapanekut ei toimunudki	Aruanne oli väljapanekul 14 päeva	Programmi arutelu ei toimunud, aruande avalik arutelu toimus enne avaliku väljapaneku lõppu.
10	Programm oli väljapanekul 1 päev rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 1 päev vähem nõutust. Lisaks korduvad probleemid selle kättesaamisega.	Arutelud korraldati
11	Programm oli väljapanekul 5,5 päeva vähem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 8 päeva vähem nõutust.	Arutelud korraldati
12	Programm oli väljapanekul 1 päev rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 4 päeva kauem nõutust.	Arutelud korraldati, ehkki programmi arutelu toimus enne avaliku väljapaneku lõppu.
13	Programm oli väljapanekul 1 päev rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 14 päeva	Arutelud korraldati
14	Programm oli väljapanekul 11 päeva rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 1 päev kauem nõutust.	Arutelud korraldati
15	Programm oli väljapanekul 6 päeva rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 1 päev kauem nõutust.	Arutelud korraldati
16	Programm oli väljapanekul 14 päeva vähem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 1 päev kauem nõutust.	Arutelud korraldati
17	Programm oli väljapanekul 1 päev vähem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 6 päeva vähem nõutust.	Arutelud korraldati
18	Programm oli väljapanekul 1 päev rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 1 päev kauem nõutust.	Arutelud korraldati
19	Programm oli väljapanekul 7 päeva vähem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 3 päeva kauem nõutust. Aruanne oli väljapanekul 1 päev vähem nõutust (selgitus toimus 2 väljapanekut)	Arutelud korraldati
20	Programm oli väljapanekul 7,7 päeva vähem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 7,5 päeva vähem nõutust.	Arutelud korraldati
21	Programm oli väljapanekul 1 päev rohkem nõutust.	Aruanne oli väljapanekul 2 päeva kauem nõutust.	Arutelud korraldati
Kokkuvõte			
1.	12	16	18
2.	9	6	3
3.	0	0	0
4.	0	0	0

5.4. Kas huvitatud isikutel oli võimalus keskkonnamõju hindamise programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal esitada programmi kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid.	5.5. Kas keskkonnamõju hindamise programmi ja aruande avalik arutelu on protokollitud.
Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?
AT-s ettepanekute info puudus, Arutelu protokoll kohaselt ettepanekuid ei esitatud, küsimustele vastamise osas hinnangut ei saa anda, kuna protokoll lakooniline.	Protokollid olemas, ehkki lakoonilised.
Menetleti nõuetekohaselt.	Programmi protokoll olemas, arutelu protokoll aruandes puudub.
Menetleti nõuetekohaselt.	Protokollid olemas.
Jah, võimalus oli, kuid ettepanekuid ei esitatud. Protokollist ei saa teha järeldusi ettepanekute, vastuväidete ja küsimuste ning nende vastuste kohta, kuna on lakooniline	Protokollid olemas, programmi oma lakooniline.
Ettepanekute, vastuväidete esitamise võimalus teates puudus ja kirjalikke ettepanekuid laekunud ei ole. Arutelul esitas ettepanekud Ida-Virumaa KKT. Arutelu kvaliteeti ei saa hinnata, protokoll lakooniline.	Protokollid olemas, ehkki lakoonilised.
Teates polnud ettepanekute esitamise võimalust märgitud, ning aruande kohaselt kirjalikke ettepanekuid ei laekunud. Küll on esitatud arutelul küsimusi ja saadud neile vastuseid.	Protokollid olemas
Ettepanekuid oli võimalik esitada küll, kuid kuna arutelu toimus 8 päeva enne väljapaneku lõppu, võisid osad isikud jääda ilma võimalusest oma ettepanekuid avalikul arutelul arutada.	Aruande arutelu protokoll puudub, programmi oma olemas, kuid lakooniline.
Menetleti nõuetekohaselt.	Protokollid olemas
Osad isikud ei pruukinud puuduliku teate tõttu teada, et nad saavad programmile ettepanekuid teha. Et protokoll puudub, ei saa arutelu kvaliteeti hinnata.	Töö sisukorras on märges, et lisades on protokollid olemas, kui aruande koosseisus neid ei olnud.
Menetleti nõuetekohaselt.	Protokollid olemas, põhjalikud.
Kirjalikke ettepanekuid pole väljapaneku ajal esitatud. Osad isikud ei pruukinud puuduliku teate tõttu teada, et nad saavad programmile ettepanekuid teha. Et protokoll on lakooniline, ei saa arutelu kvaliteeti hinnata.	Protokollid olemas, ehkki lakoonilised.
Ettepanekuid esitati. Kuna arutelu protokoll puudub, ei saa anda hinnangut arutelu kvaliteedi kohta.	Programmi arutelu protokoll aruandes puudub, aruande avaliku arutelu protokoll on olemas.
Menetleti nõuetekohaselt.	Protokollid olemas, põhjalikud.
Ettepanekuid ei esitatud, et programmi arutelu protokoll puudub, ei saa hinnata selle kvaliteeti.	Programmi protokoll puudub, ehkki viide sellele on olemas lisade sisukorras.
Menetleti nõuetekohaselt.	Protokollid olemas
Menetleti nõuetekohaselt.	Protokollid olemas
Programmi arutelu protokollist ei nähtu, kas kirjalikke ettepanekuid on väljapaneku ajal esitatud. Arutelul ettepanekuid esitati ja neid on ka arvestatud. Samas need inimesed, kes mõjude hindamise protsessi ei tunne, ei teadnud puuduliku teate tõttu, et nad saavad ettepanekuid teha.	Protokollid olemas
Kirjalikke ettepanekuid pole väljapaneku ajal esitatud. Osad isikud ei pruukinud puuduliku teate tõttu teada, et nad saavad programmile ettepanekuid teha. Et protokoll on väga lakooniline, ei saa arutelu kvaliteeti hinnata.	Protokollid olemas
Menetleti nõuetekohaselt.	Protokollid olemas
Programmi avaliku väljapaneku teates ettepanekute esitamise võimalust ei kajastunud, aruande arutelu koondis on aga märges, et programmile ettepanekuid ei tehtud. Kuna protokoll aruande juures pole, ei saa arutelul toimunut hinnata.	Arutelu protokollid peaksid aruande kohaselt olema tehtud, kuid aruande koosseisus neid ei ole
Menetleti nõuetekohaselt.	Protokollid olemas

12	15
9	0
0	4
0	2

Keskonnamõju hindamise programmi ja aruande avalik väljapanek ning arutelu		
Jrk. nr.	5.6. Kas huvitatud isikutel oli võimalus keskkonnamõju hindamise aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal esitada aruande kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid.	6.1. Kas hinnatava mõjuga tegevuse taotleja (arendaja) on saanud võimaluse enne asja otsustamist tutvuda ettepanekute ja vastuväidetega ning avaldada nende kohta arvamust.
	Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?
1	Jah, teates oli see võimalus kirjas, kuid ettepanekuid ei esitatud. Protokoll lakooniline, et saaks hinnata vastuste andmist küsimustele.	Ettepanekuid ei esitatud
2	Ettepanekuid on esitatud ja kirjalikud vastused saadud, kuid aruande arutelu kohta hinnangut anda ei saa, sest puudub protokoll	Arendaja on olnud esitatud ettepanekutega kursis (arutelu, kirjavahetus)
3	Menetlus oli nõuetekohane	Arendaja on olnud esitatud ettepanekutega kursis, kuna need on adresseeritud talle.
4	Menetlus oli nõuetekohane	Aruandes sellekohane info puudub
5	Ettepanekuid ja vastuväiteid ei esitatud, teates puudus ka vastav võimalus. Protokollil lakoonilisuse tõttu ei saa võtta seisukohta küsimuste ja vastuste osas.	Arendaja on esitatud ettepanekutega kursis. Ainsad ettepanekud on tehtud programmi menetluses avalikul arutelul, kus osales ka arendaja.
6	KMH aruande teates puudus ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimalus.	Arendaja on esitatud ettepanekutega kursis. Ettepanekud on tehtud programmi ja aruande avalikul arutelul, kus osales ka arendaja.
7	Ettepanekuid ja vastuväiteid aruande kohaselt ei esitatud, protokollil puudumise tõttu ei saa arutelu kvaliteedile hinnangut anda.	Arendaja on olnud ettepanekutega kursis. Ettepanekud on tehtud programmi avalikul arutelul, kus osales ka arendaja.
8	Menetlus oli nõuetekohane	Aruandes sellekohane info puudub, kuid võib eeldada, et Põltsamaa vallavalitsusele ei tehtud takistusi ettepanekutega tutvumisel
9	Avalikul väljapanekul sai ettepanekuid esitada, samas toimus arutelu väljapaneku keskel, nii et osadel inimestel ei pruukinud olla võimalust arutelul osaleda. Et puudub protokoll, ei saa arutelu kvaliteeti hinnata.	Aruandes sellekohane info puudub, kuid võib eeldada, et arendajale ei tehtud takistusi ettepanekutega tutvumisel
10	Menetlus oli nõuetekohane	Arendaja on ettepanekutega kursis olnud, osales ka aruteludel, kus ettepanekud tehti.
11	Osad isikud ei pruukinud puuduliku teate tõttu teada, et nad saavad aruandele ettepanekuid teha. Protokollil järgi ei saa otsustada arutelu kvaliteedi üle, sest see on liiga lakooniline.	Arendaja oli esitatud ettepanekutega kursis (arutelud)
12	Menetlus oli nõuetekohane	Aruandes sellekohane info puudub
13	Menetlus oli nõuetekohane	Aruandes sellekohane info puudub
14	Menetlus oli nõuetekohane	Arendaja oli esitatud ettepanekutega kursis (arutelud)
15	Menetlus oli nõuetekohane	Arendaja oli esitatud ettepanekutega kursis (koordineeris kirjavahetust)
16	Menetlus oli nõuetekohane	Arendaja oli esitatud ettepanekutega kursis (need adresseeriti talle)
17	Menetlus oli nõuetekohane	Arendaja on ettepanekutega kursis olnud. Ettepanekutele on vastanud arendaja koostöös ekspertidega
18	Menetlus oli nõuetekohane	Arendaja on ettepanekutega kursis, kuna on nii arendaja kui otsustaja rollis.
19	Jah, ehkki vastused olid ebapiisavad. Küsimuste aeg oli limiteeritud ja paljudele neist kohapeal adekvaatseid vastuseid ei saanud.	Arendaja on ettepanekutega kursis, kuna viibis aruteludel ja vastas ka paralleelselt eksperdiga ettepanekutele.
20	Aruande valmimise teates ettepanekute esitamise võimalust ei kajastunud, kuid ettepanekuid siiski esitati ja neile on kirjalikult vastatud. Arutelu protokollil puudumise tõttu aruande koosseisus ei saa anda hinnangut arutelu kvaliteedile.	Arendaja oli esitatud ettepanekutega kursis (arutelud)
21	Menetlus oli nõuetekohane	Arendaja oli esitatud ettepanekutega kursis (arutelud)
Kokkuvõte		
1.	15	16
2.	4	0
3.	2	0
4.	0	5

6.2. Kas tehtud ettepanekute alusel on arendaja täiendanud vajaduse korral keskkonnamõju hindamise programmi	6.3. Kas Keskkonnamõju hindamise aruande kohta tehtud ettepanekud on lisatud aruandele.	6.4. Kas arendaja on keskkonnamõju hindamise programmile esitatud ettepanekute mitteametamise korral lisanud aruandele oma põhjenduse.
Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?
Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekuid ei esitatud
Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele	Ettepanekuid arvestati
Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele	Ettepanekuid arvestati
Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekud on lisatud aruandele	Ettepanekuid ei esitatud
Programmi täiendati	Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekuid arvestati
Programmi täiendati	Ettepanekud kajastuvad aruande arutelu protokollis	Ettepanekuid on arvestatud
Programmi täiendati	Aruandele ettepanekuid ei tehtud	Ettepanekuid arvestati
Programmi täiendamiseks ei olnud vajadust	Ettepanekud on lisatud aruandele	Põhjendused on lisatud
Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekud on lisatud aruandele	Ettepanekuid ei esitatud
Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele	Keskkonnateenistus on programmi kinnitamise otsuses nõudnud kahe isiku ettepanekutega arvestamist. Ühe isiku ettepanekute arvestamise kohta info puudub.
Programmi täiendati	Ettepanekuid aruandele lisatud ei ole	Ettepanekuid on arvestatud
Programmi täiendati	Ettepanekuid aruandele lisatud ei ole. On lisatud ekspertarvamused.	Ettepanekuid on arvestatud
Programmi täiendati	Ettepanekud kajastuvad aruande arutelu protokollis	Ettepanekuid on arvestatud
Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele	Ettepanekuid ei esitatud
Programmi täiendati	Puudub teave selle kohta, kas ettepanekuid esitati	Ettepanekuid arvestati
Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele	Ettepanekuid arvestati
Programmi täiendati	Ettepanekud kajastuvad põhiosas aruande arutelu protokollis (kuigi terviktekstid puuduvad)	Ettepanekuid arvestati
Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekud on lisatud aruandele	Ettepanekuid ei esitatud
Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele	Ettepanekuid arvestati
Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekud on lisatud aruandele	Ettepanekuid ei esitatud
Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele	Põhjendused on lisatud
21	18	20
0	2	0
0	0	1
0	1	0

Keskconnamõju hindamise programmi ja aruande avalik väljapanek ning arutelu			
Jrk. nr.	6.5. Kas arendaja on keskconnamõju hindamise aruandele esitatud ettepanekute mitteamvestamise korral lisanud aruandele oma põhjenduse.	7.1. Kas piiriülese keskconnamõju hindamise vajadust kaaluti	7.2. Kui keskconnamõju ulatus teise maakonda, piiriveekogule või merele või olla piiriülene, kas siis keskconnamõju teenistus suunas keskconnamõju hindamise programmi koos oma seisukohaga kahe nädala jooksul edasi Keskconnaministeeriumile ja informeeris sellest arendajat.
	Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?	Kas menetlus vastab seadusele?
1	Menetlus oli nõuetekohane	Jah, memorandumi B osa	Ei
2	Põhjendused on lisatud tabelina	Kaalumine toimus memorandumi B-osa märke tasandil	
3	Ettepanekuid arvestati	Kaalumine toimus memorandumi B-osa märke tasandil	
4	Ettepanekuid arvestati	Küsimuse kaalumise kohta info puudub	
5	Ettepanekuid ei esitatud	Kaalumine toimus memorandumi B-osa märke tasandil	
6	Ettepanekuid on arvestatud	Kaalumine toimus memorandumi B-osa märke tasandil	
7	Aruandele ettepanekuid tehtud ei ole	Jah, memorandumi B osa ja programmi kinnitus	
8	Põhjendused on lisatud	Küsimuse kaalumise kohta info puudub	
9	Ettepanekuid ei esitatud	Kaalumise kohta on mäрге KKT järelevalveotsuses	
10	Põhjendused on lisatud	Kaalumine toimus memorandumi B-osa märke tasandil	
11	Ettepanekuid on arvestatud	Kaalumise kohta on mäрге KKT programmi kinnitamise otsuses	
12	Ettepanekute arvestamata jätmise põhjendusi lisatud ei ole	Küsimuse kaalumise kohta info puudub	
13	Ettepanekuid ei esitatud	Küsimuse kaalumise kohta info puudub	
14	Ettepanekuid arvestati	Kaalumise kohta on mäрге programmi kinnitamise otsuses	
15	Puudub teave selle kohta, kas ettepanekuid esitati	Küsimuse kaalumise kohta info puudub	
16	Põhjendused on lisatud aruandele	Küsimuse kaalumise kohta info puudub	
17	Põhjendus on aruandele lisatud	Küsimuse kaalumise kohta info puudub	
18	Vastust Näituse tn. elanike pöördumisele aruanne ei sisalda. Samas on väidetavalt osasid parandusettepanekuid arvestatud, kuid pole tuvastatav, millised need olid. Pole ka tuvastatav, millised ettepanekud jäid arvestamata.	Küsimuse kaalumise kohta info puudub	
19	Põhjendused on lisatud	Kaalumine toimus memorandumi B-osa märke tasandil	Jah, hindamise algataski KKM
20	Põhjendus on aruandele lisatud	Küsimuse kaalumise kohta info puudub	Menetlejaks KKM
21	Põhjendused on lisatud	Kaalumine toimus memorandumi B-osa märke tasandil	Jah, hindamise algataski KKM
Kokkuvõte			
1.	18	12	3
2.	2	0	1
3.	0	0	0
4.	1	9	0

Lisa 2. KMH menetlusprotsessi vastavus nõuetele ja asjaosaliste endi hinnang

Huvirühmade määratlemine ja kaasamine						
	Uuritav KMH	Hinnang				Vastavus nõuetelekaesoleva analüüsi tulemuste kohaselt
		KMH eksperdi	Arendaja	KKT/ KKM	Huvirühma	
						Algamise teade
1	DBT väetised	++				Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne, sisu nõuetekohane.
2	Maardu maardla	++	++			Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teavitati hilinemisega: kiri KMH algatamise kohta on 13.04.2004, teade ilmus 02.09.2004. Teate sisu vastas nõuetele.
3	Slops asbest	++	++			Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Sisu ei vastanud nõuetele, puudus lähtematerjaliga tutvumise tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
4	Aseri tuulepark	+	++	++		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Sisu ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise kohta.
5	Viru Liimid	++	+	+		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s ei ole algatamisest teavitatud.
6	Kotinuka			++		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Teade ei vastanud nõuetele, puudus lähtematerjalidega tutvumise tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
7	V-Kamari	++	++	++		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Teade ei vastanud nõuetele, puudus lähtematerjalidega tutvumise tähtaeg.
8	Kunda reovesi	+		+		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Sisu ei vastanud nõuetele, puudus algatamise otsusega tutvumise info ja tähtaeg.
9	Kunda vedellast	++	++	+		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Teade ei vastanud nõuetele, puudus lähtematerjalidega tutvumise tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
10	Viru-Jaagupi farm	++	++	+	+	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Teade ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise võimaluse kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
11		+	++	+	0	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Teade ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise võimaluse kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
12	Audru kalajahu	+	++	+		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Teade ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise võimaluse kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
13	Niimiste seafarm	++	+	++		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Teade ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise võimaluse kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
14	Paduri turbiinid	+	++	+		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne. Teade ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise võimaluse kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.
15	Valjala seakasvatus	++	++	+		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne, sisu nõuetekohane, kuigi tegevuskirjeldus märksõnaline.
16	Laguja sulgemine	++		++	+	Kirjalikult teavitati Laguja küla vanemat, Keskkonnainspektsiooni, Keskkonnateenistust, Tartu Maavalitsust, Elva Linnavalitsust, AS-i Ragn-Sells. AT-s teavitati õigeaegselt, sisu ei vastanud nõuetele, puudus info algatamise otsusega tutvumise kohta.
17	Luke park	+ -	+	+		Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne, sisu ei vasta nõuetele, sest tegevuskirjeldus liiga abstraktne.
18	Näituse tunnel	++	++	++		Kirjalikult teavitati Keskkonnateenistust, Keskkonnainspektsiooni, AS Eesti Raudtee ja maaomanikke. Maavalitsuse kohta info puudub. AT-s teavitati õigeaegselt, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
19	Saaremaa sadam	+	+	+	+	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne, sisu nõuetekohane, kuigi tegevuskirjeldus märksõnaline.
20	Muuga süsi	+	++			Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade õigeaegne, sisu ei vasta nõuetele, sest tegevuskirjeldus liiga abstraktne.
21	Prangli liiv	++	+	+	+	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teavitati hilinemisega: 17.01 algatati, 30.01 ilmus teade. Sisu vastas nõuetele, kuigi tegevuskirjeldus üldsõnaline.

Huvirühmade määratlemine ja kaasamine		
Jrk. nr.	Programmi teade	Aruande teade
	Vastavus nõuetelekaesoleva analüüsi tulemuste kohaselt	
1	Ettepanekute ja vastuväidete esitamise kohta info puudub. Tegevuskirjeldus lakooniline. Programm oli väljapanekul 6 päeva vähem nõutust.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane.
2	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus lakooniline.
3	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus lakooniline.
4	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline. Programm oli väljapanekul 1 päev vähem nõutust.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus lakooniline.
5	Teade ei vastanud nõuetele, puudus ettepanekute esitamise info ja tähtajad. Tegevuskirjeldus abstraktne (tootmisprotsessid). Programm oli väljapanekul 0,75 päeva vähem nõutust.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud. Sisu ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Aruanne oli väljapanekul 4 päeva vähem nõutust.
6	Teade ei vastanud nõuetele, puudus ettepanekute esitamise info ja tähtajad. Programm oli väljapanekul 7,5 päeva vähem nõutust.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud. Sisu ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Aruanne oli väljapanekul 6 päeva vähem nõutust.
7	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud. Sisu vastas nõuetele, parandusteates lisatud info ka ettepanekute esitamise kohta.
8	Teade ei vastanud nõuetele, avaliku arutelu aeg oli määratud enne avaliku väljapaneku lõppu.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
9	Teade ei vastanud nõuetele. Võimaldati ainult tutvuda programmi ja arutelu protokolliga. Puudus info avaliku väljapaneku ja arutelu kohta.	Aruande kohaselt on sadamaala lähielanikke kirjalikult teavitatud, teiste isikute teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub. Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
10	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline. Aruanne oli väljapanekul 1 päev vähem nõutust. Lisaks korduvad probleemid selle kättesaamisega.
11	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Programm oli väljapanekul 5,5 päeva vähem nõutust.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud. Sisu ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline. Aruanne oli väljapanekul 8 päeva vähem nõutust.
12	Teade ei vastanud nõuetele, arutelu toimumise ajaks määrati 23.03.04, kuid väljapanek kestis 29.03.04–12.04.04	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
13	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
14	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
15	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise ning tähtaja kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.
16	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.	Kirjalikult teavitati Laguja küla vanemat, teiste isikute teavitamise kohta aruandes ja lisades info puudub. AT-s teavitati, sisu nõuetekohane, kuid tegevuskirjeldus üldsõnaline.
17	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta. Programm oli avalikul väljapanekul 1 päev vähem nõutust.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu ei vastanud nõuetele, sest tegevuskirjeldus liiga abstraktne. Aruanne oli avalikul väljapanekul 6 päeva vähem nõutust.
18	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta. Tegevuskirjeldus märksõnaline.	Kirjalikult teavitati Keskkonnateenistust, Keskkonnainspektsiooni, AS Eesti Raudtee ja maaomanikke. Maavalitsuse kohta info puudub. AT-s teavitati, sisu nõuetekohane, tegevuskirjeldus üldsõnaline.
19	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline ja tähtaeg liiga lühike. Programm oli väljapanekul 7 päeva vähem nõutust.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane.
20	Teade ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise ja tähtaegade kohta. Programm oli väljapanekul 7,7 päeva vähem nõutust.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud. Sisu ei vastanud nõuetele, puudus info ettepanekute esitamise kohta ja tähtaeg. Tegevuskirjeldus märksõnaline ja spetsiifiline. Aruanne oli väljapanekul 7,5 päeva vähem nõutust.
21	Teade vastas nõuetele, ehkki tegevuskirjeldus märksõnaline.	Kirjaliku teavitamise kohta info puudub. AT-s teade avaldatud, sisu nõuetekohane, ehkki tegevuskirjeldus üldsõnaline.

Huvirühmadele tagasiside andmine						
Uuritav KMH	Hinnang			Vastavus nõuetelekäesoleva analüüsi tulemuste kohaselt		
	KMH eksperdi	KKT/ KKM	Huvirühma	Kas tehtud ettepanekute alusel on arendaja täiendanud vajaduse korral keskkonnamõju hindamise programmi	Kas Keskkonnamõju hindamise aruande kohta tehtud ettepanekud on lisatud aruandele.	Kas arendaja on keskkonnamõju hindamise programmile esitatud ettepanekute mitteamestamise korral lisanud aruandele oma põhjenduse.
1	DBT väetised	++			Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekuid ei esitatud
2	Maardu Maardla	++			Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele
3	Slops Asbest	++			Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele
4	Aseri tuulepark	+	++		Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekud on lisatud aruandele
5	Viru Liimid	+	+		Programmi täiendati	Ettepanekuid ei esitatud
6	Kotinuka		++		Programmi täiendati	Ettepanekud kajastuvad aruande arutelu protokollis
7	V-Kamari	++			Programmi täiendamiseks ei olnud vajadust	Ettepanekud on lisatud aruandele
8	Kunda reovesi	+	+		Programmi täiendati	Aruandele ettepanekuid ei tehtud
9	Kunda vedellast	++	+		Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekud on lisatud aruandele
10	Viru-Jaagupi Farm	++	+	+	Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele
11	Tamba tuulepark	+	+	0	Programmi täiendati	Ettepanekuid aruandele lisatud ei ole
12	Audru kalajahu	+	+		Programmi täiendati	Ettepanekuid aruandele lisatud ei ole. On lisatud ekspertarvamused.
13	Niimiste seafarm	++	++		Programmi täiendati	Ettepanekud kajastuvad aruande arutelu protokollis
14	Paduri turbiinid	+	+		Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele
15	Valjala seakasvatus	+	0		Programmi täiendati	Puudub teave selle kohta, kas ettepanekuid esitati
16	Laguja sulgemine	+	+	++	Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele
17	Luke park	+	+ -		Programmi täiendati	Ettepanekud kajastuvad põhiosas aruande arutelu protokollis (kuigi terviktekstid puuduvad)
18	Näituse tunnel	+	+		Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekud on lisatud aruandele
19	Saaremaa sadam	+	0/+	0	Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele
20	Muuga süsi	+			Ettepanekuid ei esitatud	Ettepanekud on lisatud aruandele
21	Prangli liiv	++	+	0	Programmi täiendati	Ettepanekud on lisatud aruandele

Huvirühmadele tagasiside andmine							
	Uuritav KMH	Kas arendaja on keskkonnamõju hindamise aruandele esitatud ettepanekute mitte-arvestamise korral lisanud aruandele oma põhjenduse.	Hinnang			Vastavus nõuetelekäesoleva analüüsi tulemuste kohaselt	
			KMH eksperdi	KKT/ KKM	Huvirühma	Kas arutelud korraldati	Kas arutelud protokolliti
1	DBT väetised	Menetlus oli nõuete kohane	++			Jah	Protokollid olemas, ehkki lakoonilised.
2	Maardu Maardla	Põhjendused on lisatud tabelina	++			Jah	Programmi protokoll olemas, arutelu protokoll aruandes puudub.
3	Slops Asbest	Ettepanekuid arvestati		++		Jah	Protokollid olemas
4	Aseri tuulepark	Ettepanekuid arvestati	++	++		Jah	Protokollid olemas, programmi oma lakooniline
5	Viru Liimid	Ettepanekuid ei esitatud	++	++		Jah	Protokollid olemas, ehkki lakoonilised.
6	Kotinuka	Ettepanekuid on arvestatud		++		Jah	Protokollid olemas
7	V-Kamari	Põhjendused on lisatud	+	++		Jah	Protokollid olemas
8	Kunda reovesi	Aruandele ettepanekuid tehtud ei ole	+	+		Arutelud korraldati, ehkki arutelu toimus enne avaliku väljapaneku lõppu.	Aruande arutelu protokoll puudub, programmi oma olemas, kuid lakooniline.
9	Kunda vedellast	Ettepanekuid ei esitatud	++	+		Programmi arutelu toimus, kuid sellest ei teavitatud AT-s, aruande avalik arutelu toimus enne avaliku väljapaneku lõppu.	Töö sisukorras on märke, et lisades on protokollid olemas, kui aruande koosseisus neid ei olnud.
10	Viru-Jaagupi Farm	Põhjendused on lisatud	++	+	+	Jah	Protokollid olemas, põhjalikud
11	Tamba tuulepark	Ettepanekuid on arvestatud	+	+	+	Jah	Protokollid olemas, ehkki lakoonilised.
12	Audru kalajahu	Ettepanekute arvestamata jätmise põhjendusi lisatud ei ole	+	+		Arutelud korraldati, ehkki programmi arutelu toimus enne avaliku väljapaneku lõppu.	Programmi arutelu protokoll aruandes puudub, aruande avaliku arutelu protokoll on olemas.
13	Niimiste seafarm	Ettepanekuid ei esitatud	++	++		Jah	Protokollid olemas, põhjalikud
14	Paduri turbiinid	Ettepanekuid arvestati	+	++		Jah Jah Jah	Programmi protokoll puudub, ehkki viide sellele on olemas lisade sisukorras. Arutelu protokoll olemas.
15	Valjala seakasvatus	Puudub teave selle kohta, kas ettepanekuid esitati	++	++		Jah Jah	Protokollid olemas
16	Laguja sulgemine	Põhjendused on lisatud aruandele	++	++	++	Jah Jah	Protokollid olemas
17	Luke park	Põhjendus on aruandele lisatud	++	+		Jah	Protokollid olemas
18	Näituse tunnel	Vastust Näituse tn. elanike pöördumisele aruanne ei sisalda. Samas on väidetavalt osasid parandusettepanekuid arvestatud, kuid pole tuvastatav, millised need olid. Pole ka tuvastatav, millised ettepanekud jäid arvestamata.	++	++			Protokollid olemas
19	Saaremaa sadam	Põhjendused on lisatud	0	+	0		Protokollid olemas
20	Muuga süsi	Põhjendus on aruandele lisatud	++				Arutelu protokollid peaksid aruande kohaselt olema tehtud, kuid aruande koosseisus neid ei ole
21	Prangli liiv	Põhjendused on lisatud	++	+	0		Protokollid olemas

Huvirühmadele tagasiside andmine		
Jrk. nr.	Kas programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal sai esitada programmi kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning anti neile vastuseid.	Kas aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal sai esitada aruande kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning anti neile vastuseid.
1	AT-s ettepanekute info puudus, arutelu protokoll kohaselt ettepanekuid ei esitatud, küsimustele vastamise osas hinnangut ei saa anda, kuna protokoll lakooniline.	Jah, teates oli see võimalus kirjas, kuid ettepanekuid ei esitatud. Protokoll lakooniline, et saaks hinnata vastuste andmist küsimustele.
2	Menetleti nõuetekohaselt	Ettepanekuid on esitatud ja kirjalikud vastused saadud, kuid aruande arutelu kohta hinnangut anda ei saa, sest puudub protokoll
3	Menetleti nõuetekohaselt	Menetleti nõuetekohaselt
4	Jah, võimalus oli, kuid ettepanekuid ei esitatud. Protokollist ei saa teha järeldusi ettepanekute, vastuväidete ja küsimuste ning nende vastuste kohta, kuna on lakooniline	Menetleti nõuetekohaselt
5	Ettepanekute, vastuväidete esitamise võimalus teates puudus ja kirjalikke ettepanekuid laekunud ei ole. Arutelul esitas ettepanekud Ida-Virumaa KKT. Arutelu kvaliteeti ei saa hinnata, protokoll lakooniline.	Ettepanekuid ja vastuväiteid ei esitatud, teates puudus ka vastav võimalus. Protokoll lakoonilisuse tõttu ei saa võtta seisukohta küsimuste ja vastuste osas.
6	Teates polnud ettepanekute esitamise võimalust märgitud, ning aruande kohaselt kirjalikke ettepanekuid ei laekunud. Küll on esitatud arutelul küsimusi ja saadud neile vastuseid.	KMH aruande teates puudus ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimalus.
7	Menetleti nõuetekohaselt	Menetleti nõuetekohaselt
8	Ettepanekuid oli võimalik esitada küll, kuid kuna arutelu toimus 8 päeva enne väljapaneku lõppu, võisid osad isikud jääda ilma võimalusest oma ettepanekuid avalikul arutelul arutada.	Ettepanekuid ja vastuväiteid aruande kohaselt ei esitatud, protokoll puudumise tõttu ei saa arutelu kvaliteedile hinnangut anda.
9	Osad isikud ei pruukinud puuduliku teate tõttu teada, et nad saavad programmile ettepanekuid teha. Et protokoll puudub, ei saa arutelu kvaliteeti hinnata.	Avalikul väljapanekul sai ettepanekuid esitada, samas toimus arutelu väljapaneku keskel, nii et osadel inimestel ei pruukinud olla võimalust arutelul osaleda. Et puudub protokoll, ei saa arutelu kvaliteeti hinnata.
10	Menetleti nõuetekohaselt	Menetleti nõuetekohaselt
11	Kirjalikke ettepanekuid pole väljapaneku ajal esitatud. Osad isikud ei pruukinud puuduliku teate tõttu teada, et nad saavad programmile ettepanekuid teha. Et protokoll on lakooniline, ei saa arutelu kvaliteeti hinnata.	Osad isikud ei pruukinud puuduliku teate tõttu teada, et nad saavad aruandele ettepanekuid teha. Protokoll järgi ei saa otsustada arutelu kvaliteedi üle, sest see on liiga lakooniline.
12	Ettepanekuid esitati. Kuna arutelu protokoll puudub, ei saa anda hinnangut arutelu kvaliteedi kohta.	Menetleti nõuetekohaselt
13	Menetleti nõuetekohaselt	Menetleti nõuetekohaselt
14	Ettepanekuid ei esitatud, et programmi arutelu protokoll puudub, ei saa hinnata selle kvaliteeti.	Menetleti nõuetekohaselt
15	Menetleti nõuetekohaselt	Menetleti nõuetekohaselt
16	Menetleti nõuetekohaselt	Menetleti nõuetekohaselt
17	Programmi arutelu protokollist ei nähtu, kas kirjalikke ettepanekuid on väljapaneku ajal esitatud. Arutelul ettepanekuid esitati ja neid on ka arvestatud. Samas need inimesed, kes mõjude hindamise protsessi ei tunne, ei teadnud puuduliku teate tõttu, et nad saavad programmile ettepanekuid teha.	Menetleti nõuetekohaselt
18	Kirjalikke ettepanekuid pole väljapaneku ajal esitatud. Osad isikud ei pruukinud puuduliku teate tõttu teada, et nad saavad programmile ettepanekuid teha. Et protokoll on väga lakooniline, ei saa arutelu kvaliteeti hinnata.	Menetleti nõuetekohaselt
19	Menetleti nõuetekohaselt.	Jah, ehkki vastused olid ebapiisavad. Arutelul küsimuste aeg oli limiteeritud ja paljudele neist kohapeal adekvaatseid vastuseid ei saanud.
20	Programmi avaliku väljapaneku teates ettepanekute esitamise võimalust ei kajastunud, aruande arutelu koondis on aga märges, et programmile ettepanekuid ei tehtud. Kuna protokoll aruande juures pole, ei saa arutelul toimunut hinnata.	Aruande valmimise teates ettepanekute esitamise võimalust ei kajastunud, kuid ettepanekuid siiski esitati ja neile on kirjalikult vastatud. Arutelu protokoll puudumise tõttu aruande koosseisus ei saa anda hinnangut arutelu kvaliteedile.
21	Menetleti nõuetekohaselt	Menetleti nõuetekohaselt

7 Keskkonnamõju hindamise aruannete kvaliteet

K. Peterson, P. Kuldna, H. Poltimäe, M. Uustal

7.1 Töö eesmärk

Käesolev töö on valminud projekti “Keskkonnamõju hindamise praktika Eestis: kogemuse saamine ja jagamine kohalikul tasandil” raames. Projekti algatas Säästva Eesti Instituut (SEI-Tallinn) ja seda kaasrahasid Euroopa Liidu Phare programm (projekt nr 2003/005-026.09.03-0004) ja SEI-Tallinn.

Töö eesmärk oli valikuliselt hinnata keskkonnamõju hindamise aruannete kvaliteeti, anda soovitusi aruannete kvaliteedi hindamise meetodika parendamiseks ja kvaliteedi tõstmiseks. Analüüsi keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse (KeHAS) kehtivuse ajal koostatud 21 keskkonnamõju hindamise aruannet. Töö tehti ajavahemikus detsember 2005 kuni märts 2006.

7.2 Materjal ja meetodika

7.2.1 Uuritav valim

Alusmaterjali moodustasid SEI-Tallinnas 2005. aastal tehtud projekti “Keskkonnamõju hindamise praktika uuring ja analüüs” valikuuringu (ptk. 4) käigus analüüsitud 21 keskkonnamõju hindamise aruannet ajavahemikust 1. jaanuarist 2001 kuni 2. aprill 2005 (Tabel 1).

Tabel 1. Uuritav valim

Jrk nr	KMH aruande nimetus	KMH aruande valmimise aasta	KMH juhtekspert
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjärjekorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	2004	Eike Riis, E-Konsult
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärilal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	2005	Rein Ratas, Tallmac AS
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjäätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	2005	Peeter Kais, AS Maves
4	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	2004	Kuido Kartau, Hendrikson&Ko
5	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	2004	Aavo Rätsep, Tallinna Ülikooli Ökoloogiainstituudi Kirde-Eesti osakond
6	Kotinuka prügilala sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	2002	Toomas Ideon, AS Maves

7	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	2005	Arvo Järvet
8	Kunda linna reoveepuhasti rekonstrueerimine	2004	Enno Kirt, Enno Projekt OÜ
9	Kunda sadama vedellasterminali KMH	2004	Rein Kitsing, AS Merin
10	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	2005	Toomas Pallo, ELLE OÜ
11	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	2002	Kuido Kartau, Hendrikson&Ko
12	Audru valda Aruvälja külla kalajahutööstuse rajamise KMH	2004	Kuido Kartau, Hendrikson&Ko
13	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	2005	Toomas Pallo, ELLE OÜ
14	Paduri IV maaüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	2005	Kuido Kartau, Hendrikson&Ko
15	Valjala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	2005	Aare Kuusik, Vetepere OÜ
16	Laguja prüügila sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	2004	Juhan Ruut
17	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevus keskkonnamõju hindamine	2003	Anne Rooma, Kobras AS
18	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	2004	Urmas Uri, Kobras AS
19	Saaremaa sadama rajamise KMH	2003	Rein Ratas, Tallmac AS
20	Muuga sadama sõeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	2003	Karin Juhat, E-Konsult
21	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	2003	Jüri Kask

Analüüsil kasutati Tabelis 1 loetletud juhtumite KMH aruandeid, mis sisaldasid nii tekstiosa kui lisasid. Lisade hulgas oli jooniseid, fotosid ja ka koopiaid avalike arutelude protokollidest, avalikustamise käigus esitatud küsimustest, ettepanekutest ja vastuväidetest ning arendaja ja eksperdi vastustest. Analüüsimisel piirduti ainult KMH aruandes või selle lisades sisalduva infoga, täiendavat infot ei hangitud.

7.2.2 Hindamise alusmaterjalid

Keskkonnamõju aruannete kvaliteeti analüüsid tuginedes uuritava valimi puhul peamiselt kahele allikale – keskkonnaministri määruse “Keskkonnamõju hindamise aruande kvaliteedi ja keskkonnamõju hindamise menetluse kontrollimise kord” eelnõule seisuga 1. august 2005, mis kehtestati keskkonnaministri 17. veebruaril 2006. aasta käskkirjaga (edaspidi käskkiri) [1], ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadusele (KeHAS)[2].

7.2.3 Hindamise meetodika

7.2.3.1 KMH aruannete kvaliteedi hindamise meetodika Eestis

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus, mille kehtivuse ajal uuritavad KMH aruanded valmisid, esitas nõuded KMH aruannete sisukorrale (KeHAS § 13), kuid mitte aruande kvaliteedile (st millistel tingimustel on aruandes toodud info piisav otsuse tegemiseks). Nii hinnati KeHAS-i ajal KMH aruannete kvaliteeti KMH järelevalvaja subjektiivse otsusega. Samas pidi KMH järelevalvaja oma otsust motiveerima, mis eeldas peale KMH aruande ülesehituse

nõuetele vastavuse kontrollimist ka sisulist ehk kvalitatiiivset hinnangut. Viimase vormistamisel pidi ametnik nii või teisiti hindama aruandes toodud info piisavust otsuse tegemiseks, kuigi ühtsed hindamisreeglid puudusid. Euroopa Komisjon on juba 2001. aastal andnud soovitusel KMH aruande kvaliteedi kontrollimiseks [3], ent neid soovitusi ei ole veel ametlikult eesti keelde tõlgitud.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (KeHJS) [4], mis tühistas KeHAS-i 2005. aasta aprillis, annab volitusnormi keskkonnaministri määruse väljatöötamiseks, mis vajaduse korral täpsustaks KMH aruande nõudeid (KeHJS § 20, lg 2). Selle volitusnormi alusel andis keskkonnaminister 17. veebruaril 2006 välja määruse nr 14 "Keskkonnamõju hindamise aruande kvaliteedi ja keskkonnamõju hindamise menetluse kontrollimise kord" [5]. Määrus ei sisalda KMH aruannete kvaliteedi hindamise metoodikat, kuid määruse alusel välja antud keskkonnaministri 17. veebruari 2006. aasta käskkirja [1] sisaldab varem määruse eelnõus olnud hindamistabeleid (ametkonnasiseseks kasutamiseks). Hindamistabelid on soovituslikud abivahendid, millest keskkonnateenistused kui KMH järelevalvajad juhivad enne KMH aruande heakskiitmist. Keskkonnaministri käskkirjas toodud hindamistabelid järgivad Euroopa Komisjoni juhendi [3] ülesehitust ja küsimusi, mille toel KMH järelevalvaja saab järeldada, kas KMH aruanne vastab nõuetele ning kas puuduvast informatsioonist võivad oleneda keskkonnamõju hindamise tulemused. Erinev on aga Euroopa Komisjoni juhendis ja keskkonnaministri määruses toodud hindamisküsimuste arv (tabelite maht) ja hindamisskaala (vt allpool).

Keskkonnaministri käskkirjaga kehtestatud KMH aruande kvaliteedi hindamise tabel koosneb seitsmest teematabelist ja ühest koondhinnangu tabelist (Tabel 3, tulpad 1–2). Iga teematabel koosneb omakorda 4-st kuni 24-st küsimusest, ühtekokku on hindamistabelites 78 küsimust (Tabel 2, tulp 4; Lisa).

Tabel 2. Hindamistabelite struktuur

Tabeli nr	Tabeli nimetus	Tabeli põhisisu	Küsimuste arv
1	2	3	4
1	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimaluste kirjeldus	Kavandatava tegevuse kirjeldus	18
2	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega mõjutatava keskkonna kirjeldus ning hinnang selle seisundile	Mõjutatava keskkonna kirjeldus	11
3	Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva võimaliku keskkonnamõju prognoosimine	Keskkonnamõjude määratlemine	24
4	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasneva keskkonnamõju hindamine ja negatiivse keskkonnamõju leevendamise võimalused	Keskkonnamõju hindamine ja leevendavad meetmed	11
5	Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivide võrdlus	Alternatiivide võrdlus	4
6	Ülevaade keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ning piiriülese keskkonnamõju hindamise korral korraldatud konsultatsioonide tulemuste kohta	Avalikustamine	5
7	Keskkonnamõju hindamise aruande lisad, vormistus ja esitluse kvaliteet	Vormistus	5
8	Koondhinnang	-	-
Kokku:			78

Vastavalt käskkirja lisas 2 toodud hindamistabelitele (Tabel 3) peab KMH järelevalvaja esmalt hindama, kas tabelites esitatud küsimused on kõnealuse KMH puhul asjakohased, ning seejärel hindama neljapallisüsteemis seda, kas neid küsimusi on piisavalt käsitletud. Keskkonnaministri käsk-

kirjas on hindamiseks valitud järgmine skaala: “5” – informatsioon on küllaldane; “4” – informatsioon on hea, kuid selles on väheseid puudusi, mis ei mõjuta keskkonnamõju hindamise tulemusi; “3” – informatsioon on rahuldav; “2” – informatsioon on ebapiisav, lünklik ja puudustega. Tulebas C peab märkima, mis osas tuleks esitatud informatsiooni täiendada. Hindamistabelite päis näeb välja alljärgnev.

Tabel 3. Keskkonnaministri käskkirjas soovitatud KMH aruannete kvaliteedi hindamine

Küsimuse nr	Küsimus (nii kavandatava tegevuse kui selle reaalsete alternatiivsete võimaluste, sh 0-alternatiivi korral)	A: Kas küsimus on asjakohane. Hinnangu põhjendus	B: Kas küsimust on aruandes piisavalt käsitletud. Hinnangu põhjendus	C: Aruande täiendamise vajadus. Antud hinnangu põhjendus

7.2.3.2 Euroopa Komisjoni soovitud KMH aruannete hindamiseks ja selle erinevus Eesti metoodikast

Keskkonnaministri käskkirjas pakutud hindamismetoodika järgib üldjoontes Euroopa Komisjoni sellekohase juhendi [3] ülesehitust: seitse teemataabelit küsimustega (Tabel 3) ja info piisavuse hindamine iga küsimuse puhul. Erinevused kahe metoodika vahel tulenevad eelkõige hindamistabelite sisu ja mahu ning hindamiskaala erinevusest. Euroopa Komisjoni soovitud KMH aruannete hindamisjuhend jagab hindamise seitsmesse selgelt eristuvasse ossa (Tabel 4) ja esitab ühtekokku 144 küsimust.

Tabel 4. Euroopa Komisjoni soovitatud KMH aruannete kvaliteedi hindamise kontrolllehed [3]

Osa nr	Osa nimetus	Küsimuste arv
1	Projekti kirjeldus	50
2	Alternatiivsed võimalused	5
3	Mõjupiirkonna kirjeldus	22
4	Tõenäoliselt olulise mõju kirjeldus	38
5	Leevendusmeetmete kirjeldus	10
6	Mittetehnilise sisuga kokkuvõte	7
7	Esituse kvaliteet	12
	Koondhinnang	-
	Kokku:	144

Kui Euroopa Komisjoni teemataabelite nimetused annavad selge ülevaate, milliseid küsimusi käsitletakse, siis keskkonnaministri käskkirjas toodud nimetused ei anna otseselt selget viidet tabeli sisule. Näiteks teemataabelite 3 ja 4 nimetused (“Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva võimaliku keskkonnamõju prognoosimine” ja “Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasneva keskkonnamõju hindamine ja negatiivse keskkonnamõju leevendamise võimalused”) ei eristu teineteisest ja alles küsimuste kaudu saab selgeks, mida ühe või teise teema juures silmas peetakse. Esmapiilgul pole “prognoosimisel” ja “hindamisel” sisulist vahet, sest mõju prognoosimine on osa mõju hindamisest. Keskkonnaministeeriumi soov lühendada hindamistabelite mahtu ja vähendada küsimuste arvu on mõistetav, kuid pigem võiks kaaluda Euroopa Komisjoni teemataabelite nimetuste kasutamist, sest need peegeldavad otseselt keskkonnamõju hindamise sisu ja etappe.

Erinevused kahe hindamisjuhendi vahel tulenevad ka hindamiskaalast: keskkonnaministri käskkirjas soovitatakse neljapallilist, Euroopa Komisjoni juhendis aga viiepallilist skaalat:

- A: Esitatud informatsioon on täielik, selles ei ole lünki ega puudusi
- B: Esitatud informatsioon on hea, selles on mõningaid puudusi, mis ei ole otsuse tegemiseks olulised
- C: Adekvaatne informatsioon, selles on lünki ja puudusi, mis ei ole otsuse tegemiseks elulise tähendusega
- D: Informatsioon on lünklik ja selles on otsustamist takistavaid puudusi, mille kõrvaldamine ei nõua suurt tööd
- E: Informatsioon on väga puudulik, selles on otsustamist takistavaid olulisi lünki ja puudusi, mille kõrvaldamine nõuab suurt tööd

Euroopa Komisjoni juhendis tuuakse esile ka hea kvaliteediga KMH aruande peamised allpool loetletud tunnused, millest hindajal on abi hindepallide andmisel:

- Selge ja loogilise ülesehitusega struktuur, mis kirjeldab näiteks foonitingimusi, prognoositavat mõju (iseloome, ulatus, suurus), võimalikke leevendusmeetmeid, eelistatud leevendusmeetmeid, vältimatute/jääkmõjude olulisust iga keskkonnaküsimuse lõikes⁹⁸
- Aruande sisukord dokumendi alguses
- Kavandatud tegevuse konsensusliku protseduuri selge kirjeldus ja KMH rolli näitamine selles protseduuris
- Loetav kui tervikdokument ja asjakohased viited lisadele vm dokumentidele
- Lühike, kõikehõlmav ja objektiivne
- Kirjutatud erapooletult, ilma eelarvamusteta
- Esitab kavandatud tegevuse täieliku kirjelduse
- Kasutab palju diagramme, jooniseid, fotosid jms vaheldumisi tekstiga
- Kasutab süsteemset terminoloogiat ja esitab terminite seletused
- Viited kõikidele kasutatud allikatele
- Keeruliste probleemide selge seletus
- Sisaldab kõikide kasutatud uurimismeetodite head selgitust
- Katab kõik keskkonnaprobleemid nende tähtsusele vastavas proportsioonis
- Esitab tõendused piisavast konsulteerimisest
- Sisaldab alternatiivide selge võrdluse
- Esitab leevendusmeetmete (koos tegevuskavaga) ja seireprogrammi
- Lisab kokkuvõtte, kus ei kasutata tehnilist erikeelt

Nii Euroopa Komisjoni kui keskkonnaministri juhendis eeldatakse, et kõigepealt määrab hindaja ära, kas hindamistabelites esitatud küsimused on kõnealuse kavandatava tegevuse ja selle keskkonnamõju puhul asjakohased. Kui küsimus on asjakohane, siis antakse hinnang küsimuse käsitlemise piisavusele. Kui küsimus ei ole asjakohane, siis märgitakse vastavasse lahtrisse "ei" ega anta hinnangut. Seejärel liigutakse järgmise küsimuse juurde. Lõppkokkuvõttes antakse koondhinnang. Euroopa Komisjoni juhendi soovitusel kohaselt on üldhinne tõenäoliselt B, juhul kui näiteks hindamistabeli ühes osas on 10 küsimust, millest 9 hinne on B ja ühe hinne A. Kui 9 hinne on B ja ühe hinne E, siis koondhinne võiks olla D, kuna informatsioon ei ole ehk piisav või kohane. Keskkonnaministri juhendis aga ei anta soovitusi, kuidas koondhinnangut koostada ja kuidas toimida näiteks olukorras, kui hinnangud jagunevad enam-vähem võrdselt.

Keskkonnaministri käskkirjas toodud hindamistabelite kasutamine käesolevas töös näitas juba hindamise algusetapil, et hinnangu andmine eeldab sisuliselt mitmele küsimusele järjekorras vastamist, mida ei ole otstarbekas hinnata ühe hindegaga (2 kuni 5 või A kuni E). Et hindamise sisu ja eesmärk on jõuda järeldusele, kas vaadeldav KMH aruanne sisaldab otsuse tegemiseks piisavalt

⁹⁸ Loetelu on tõlkinud EMIECO 2004. aastal.

informatsiooni, siis tekib vajadus kõigepealt kindlaks teha, kas küsimus on kõnealuse KMH kontekstis asjakohane, seejärel, tuleb uurida, kas küsimust on KMH aruandes piisavalt käsitletud, ning lõpuks, kas KMH aruandes esitatud informatsioonist piisab otsuse tegemiseks. Viimasele küsimusele vastamine eeldab, et hinnangus on arvestatud asjakohaste küsimuste puhul ka seda, kas need on otsuse tegemise kontekstis määrava tähtsusega. Kirjeldatud kaalutlemise järjekorrast lähtuvalt kujunes käesolevas töös kasutatud hindamistabel järgmiseks (Tabel 5).

Tabel 5. Käesolevas töös kasutatud KMH aruannete kvaliteedi hindamise tabeli struktuur

a) Seitsme teematabeli struktuur

Tabeli nimetus	Küsimuse nr	Küsimus	Kas küsimus on asjakohane?	Kas seda küsimust on KMH aruandes piisavalt käsitletud?			Kommentaari, selgituse täiendamise vajalikkuse kohta
				piisavalt	ebapiisavalt	puudub	
			JAH/EI	X	X	X	
KOKKU:							

b) Koondhinnangu tabeli struktuur

Tabeli nr	Tabeli nimetus (küsimuste arv)	Vastuste arv			Koondhinnang (P vs. EP+PU)
		piisavalt P	ebapiisav EP	puudub PU	
1	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimaluste kirjeldus (n=18)				
2	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimalustega mõjutatava keskkonna kirjeldus ning hinnang selle seisundile (n=11)				
3	Kavandatava tegevuse ja selle tegelike alternatiivsete võimalustega kaasneva võimaliku keskkonnamõju prognoosimine (n=24)				
4	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimalustega kaasneva keskkonnamõju hindamine ja negatiivse keskkonnamõju leevendamise võimalused (n=11)				
5	Kavandatava tegevuse ja selle tegelike alternatiivsete võimaluste võrdlus (n=4)				
6	Ülevaade keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ning piiriülese keskkonnamõju hindamise puhul korraldatud konsultatsioonide tulemustest (n=5)				
7	Keskkonnamõju hindamise aruande lisad, vormistus ja esituse kvaliteet (n=5)				
KOKKU:					
Koondhinnang:		Piisav (P)/ebapiisav (EP+PU) otsuse tegemiseks			
Põhjendus:					

Koondhinnangu põhjendamisel kasutati piisavalt käsitletud küsimuste arvu suhet ebapiisavalt käsitletud või käsitlemata küsimuste arvu. Kui suhe oli vastavalt 2/3 ja 1/3 või 1/3 ja 2/3 kõigist asjakohastest küsimustest, siis peeti KMH aruandes toodud informatsiooni otsuse tegemiseks vastavalt piisavaks või ebapiisavaks. Kui vastuste suhe kujunes tasavägiseks, siis pöörati tähelepanu eelkõige nendele küsimustele, mida oli hinnatud kõnealuse KMH kontekstis määrava tähtsusega küsimusteks. Kui määrava tähtsusega küsimuste hulgas oli enim piisavalt käsitletud küsimusi, siis kujunes koondhinnanguks “piisav otsuse tegemiseks”, ja vastupidi. Käesolevas

töös hindamise teematabeleid eelistuse põhjal ei järjestatud, s.t kõiki teematabeleid käsitleti koondhinnangu andmisel võrdsetena. Küll aga hinnati KMH aruande kvaliteet ebapiisavaks siis, kui ühe teematabeli kohta puudus info täielikult, kuigi teiste teematabelite info võis olla piisav.

Koondhinnang – piisav või ebapiisav otsusetegemiseks – on siiski olulise tähtsusega vaid statistilisest küljest. Reaalses elus tuleb iga olulise teema puhul, mille käsitlemist aruandes on ebapiisavaks hinnatud, eksperdil keskkonnamõju hindamist täiendada. Vastasel juhul võib juhtuda, et piisava koondhinnangu saanud aruanne koosneb tegelikult peaaegu pooltest ebapiisavatest teema-käsitlustest või puudulikust avalikustamisest või vormistusest.

Iga uuritava KMH aruande kohta koostati eraldi hindamistabel Exceli tabelina, mis hõlbustas teematabelite kohta antud hinnangute summeerimist ja koondhinnangu andmist (vt lisa).

Iga uuritava, s.t 21 KMH aruande kvaliteeti hindas kaks hindajat teineteisest sõltumatult. Kahe hindaja hinnangute põhjal arvutati keskmine hinnang iga teematabeli kohta. Et igale asjakohasele küsimusele vastati, kas teemat on KMH aruandes käsitletud “piisavalt”, “osaliselt” või selle teema käsitlus “puudub”, siis liideti nende vastuste arv iga teematabeli kohta eraldi. Koondhinnangu andmisel (kas KMH aruandes leiduv informatsioon on piisav otsuse tegemiseks) liideti teematabelite kohta antud vastuste arvud nii, et vastuseid “osaliselt” ja “puudub” käsitleti kui “ebapiisavat informatsiooni otsuse tegemiseks” ja vastuseid “piisavalt” kui piisavat informatsiooni otsuse tegemiseks (Tabel 5, b). Käesolevaks tööks kasutada olnud lühikese aja tõttu ei omistatud üksikküsimustele ega teematabelitele erinevat kaalu. Üksikküsimuste “määrava tähtsuse” üle otsustamine eeldanuks kavandatava tegevuse kohta palju põhjalikuma informatsiooni kogumist, kui seda pakkusid uuritud KMH aruanded. Küll aga tuleks seda teha nn pärishindamisel, sest mõnel küsimustel võib keskkonnamõju seisukohast olla määrav tähtsus. Näiteks seafarmi puhul on kõige tähtsamad haisuga, lägakäitlusega, veetarbimisega ja reovee ärajuhtimisega seotud küsimused. Tuulepargi ehitamisega seoses on olulised keskkonnaaspektid mõju linnustikule ja müra. Samas aga võib mõni aspekt muutuda domineerivaks otsest keskkonnamõjust sõltumata, näiteks siis, kui kavandatav tegevus võib mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala. Sel juhul on mõju Natura-alale määrava tähtsusega aspekt. Niisamuti on alternatiivsete võimaluste valikul suurem sisuline tähtsus kui aruande vormistuslikul küljel, sest alternatiivsest tegevusest võib oleneda kavandatava tegevuse mõju keskkonnale.

Sõltuvalt KMH aruande mahust ja ülesehitusest kulus hindajal iga taolise tabeli täitmiseks keskmiselt 2–4 tundi, kuid isegi kuni 8 tundi. Käesoleva töö autoritest hindajatel kulus suur osa ajast eelkõige materjaliga tutvumisele ja vajaliku info leidmisele. Seejuures peaks KMH järelevalvajatel kuluma hindamisele tunduvalt vähem aega, sest nad on kavandatava tegevuse ja selle keskkonnamõju hindamise materjalidega tuttavad juba protsessi algusest saadik.

7.3 Keskkonnamõju hindamise aruannete kvaliteet

Keskkonnaministri käskkirjaga kehtestatud KMH aruande kvaliteedi kontrollküsimusi ja käesoleva töö autorite täiendatud hindamisskaalat (Tabel 5) rakendati 21 KMH aruande kvaliteedi hindamisel. Hindamise tulemusena selgus, et uuritud KMH aruannete kvaliteet oli “pisut kaldu” ebapiisavuse suunas. Koondhinnang 11 KMH aruande kvaliteedi kohta oli “ebapiisav otsuse tegemiseks”, 9 KMH aruande puhul hinnati esitatud infot otsuse tegemiseks piisavaks ja ühe KMH aruande puhul jagunesid hinnangud teematabelite vahel pooleks (Tabel 6).

Tabel 6. KMH aruannetes esitatud informatsiooni piisavus otsuse tegemiseks uuritavas valimis

Jrk.nr	KMH aruande nimetus	Tabel 1. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimaluste kirjeldus (n=18)	Tabel 2. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega mõjutatava keskkonna kirjeldus ning hinnang selle seisundile (n=11)	Tabel 3. Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva võimaliku keskkonnamõju prognoosimine (n=24)	Tabel 4. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasneva keskkonnamõju hindamine ja negatiivse keskkonnamõju leevendamise võimalused (n=11)	Tabel 5. Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivide võrdlus (n=4)	Tabel 6. Ülevaade keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ning piiritlese keskkonnamõju hindamise korral korraldatud konsultatsioonide tulemuste kohta (n=5)	Tabel 7. Keskkonnamõju hindamise aruande lisad, vormistus ja esituse kvaliteet (n=5)	Koondhinnang (piisav või ebapiisav otsuse tegemiseks)
1	AS-i DBT mineraalväetiste terminali III ehitusjätkorra keskkonnamõju hinnang projekteerimistingimuste taotlemiseks	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Puudub	Piisav	Piisav	Ebapiisav
2	Maardu lubjakivimaardla Maardu III paekarjäärialal ehituslubjakivi kaevandamise KMH	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav=Ebapiisav	Piisav	Piisav
3	OÜ Slops kavandatava tegevuse – asbesti sisaldavate ehitusjätmete ladestamine – keskkonnamõju hindamine	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav
4	Aseri valda Aseriaru külla kavandatava tuulepargi arendamise KMH	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav
5	Viru Liimid AS-i tootmisprotsesside KMH	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav=Ebapiisav	Piisav	Piisav
6	Kotinuka prügila sulgemise üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine	Piisav	Piisav	Ebapiisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav
7	Väike-Kamari külas Põltsamaa jõe paisutamise seotud KMH	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Piisav	Piisav	Ebapiisav
8	Kunda linna rooveepuhasti rekonstrueerimine	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav
9	Kunda sadama vedellasterminali KMH	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Puudub	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav
10	Viru-Jaagupi veisefarmi rekonstrueerimise KMH	Piisav=Ebapiisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav
11	Tamba tuulepargi detailplaneeringu KMH	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Piisav=Ebapiisav	Piisav	Piisav	Ebapiisav

Jrk.nr	KMH aruande nimetus	Tabel 1. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimaluste kirjeldus (n=18)	Tabel 2. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega mõjutatava keskkonna kirjeldus ning hinnang selle seisundile (n=11)	Tabel 3. Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva võimaliku keskkonnamõju prognoosimine (n=24)	Tabel 4. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasneva keskkonnamõju hindamine ja negatiivse keskkonnamõju leevendamise võimalused (n=11)	Tabel 5. Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivide võrdlus (n=4)	Tabel 6. Ülevaade keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ning piiritulese keskkonnamõju hindamise korral korraldatud konsultatsioonide tulemuste kohta (n=5)	Tabel 7. Keskkonnamõju hindamise aruande lisad, vormistus ja esituse kvaliteet (n=5)	Koondhinnang (piisav või ebapiisav otsuse tegemiseks)
12	Audru valda Aruväija külla kalajahu-tööstuse rajamise KMH	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Piisav	Piisav	Piisav	Ebapiisav	Ebapiisav
13	Niimiste seafarmi rekonstrueerimise KMH	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav
14	Paduri IV maüksusele kavandatavate tuuleturbiinide rajamise KMH	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav=Ebapiisav	Ebapiisav	Piisav	Piisav=Ebapiisav	Piisav
15	Väljala seakasvatuse lägakäitlusseadme ehitamise ja kasutamise KMH	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav
16	Laguja prüügila sulgemisega seotud keskkonnamõju hindamine	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav	Piisav
17	Luke mõisapargi detailplaneeringuga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Piisav	Piisav	Piisav=Ebapiisav
18	Näituse tänava liiklustunneli uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgu rekonstrueerimise eelprojektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Piisav=Ebapiisav	Piisav	Piisav	Ebapiisav
19	Saaremaa sadama rajamise KMH	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Piisav=Ebapiisav	Piisav	Piisav	Ebapiisav
20	Muuga sadama sõeterminali infrastruktuuri projekti keskkonnamõju hindamine	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Ebapiisav	<u>Puudub</u>	Ebapiisav	Piisav=Ebapiisav	Ebapiisav
21	Prangli ehitusliiva maardlast kaevandamine	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav
	Koondhinnang teematabeli kohta:	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Piisav	Ebapiisav	Piisav	Piisav	

Eespool toodud tabelist ja Tabelist 7 nähtub, et kõige vähem vastasid nõuetele need teematabelid, mis käsitlesid kavandatavat tegevust, selle alternatiive (teematabel 1) ja nende võimalikku keskkonnamõju (teematabel 3) ning alternatiivide võrdlust (teematabel 5). Kavandatava tegevuse, sh ehitise või ehitamise puuduliku kirjeldamise üheks põhjuseks oli see, et viidati eelprojektile või detailplaneeringule, millega hakatakse tegevuse parameetreid täpsustama pärast KMH läbiviimist. Seetõttu ei olnud KMH aruandes arusaadav, millele sel hetkel konkreetselt mõju hindamist tehakse. Uuritud KMH aruannetes oli suhteliselt paremini esitatud informatsioon mõjutatava ala kohta (teematabel 2). Enamlevinud puuduseks oli siin liikide ja elupaika määramise, keda tegevus võib mõjutada. Vähem olid hindajad rahul avalikustamise ülevaatega, sest enamikus uuritud aruannetes oli piirdutud vaid avalike arutelude protokollide ja avaliku väljapaneku ajal laekunud kirjade koopiatega (ilma kommentaarideta) lisamisega aruandele. Vastav küsimus kuulus aga “vormistuse” teematabelisse. KMH aruannete vormistusega jäid hindajad enamasti rahule – kokkuvõtte ülesehitust puudutav küsimus kuulus aga “avalikustamise” teematabelisse. Hindajate arvates on kokkuvõtted tihti liiga lakoonilised ja ei sisalda kõikide osade kokkuvõtteid. Kindlasti on vaja eraldi peatükis välja tuua tingimused, millistel juhtudel võib kavandatavat tegevust ellu viia ning vajadused täiendavate uuringute järgi, mis tuleb teha enne kavandatava tegevuse elluviimist. Praegu seda enamasti tehtud ei ole või on toodud hajusalt muu teksti sees.

Mõju prognoosimisel jäid nõrgemaks põhiprotsessi abitööde mõju kirjeldamine ning mõju kestuse, sageduse, pöörduvuse, ja tõenäosuse selgitamine. Mõjude hindamisel jäi tihti selgitamata iga mõju olulisus eraldi ning jääkmõju esinemine ja selle olulisus. Suhteliselt pinnapealselt oli esitatud ka alternatiivsete lahenduste mõju võrdlus.

Tabel 7. Hinnangute jagunemine hindamistabelite kaupa uuritavas valimis

Tabeli nr	Tabeli nimetus	KMH aruannete arv		
		Piisav	Ebapiisav	Puudub
1	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimaluste kirjeldus	8	13	0
2	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega mõjutatava keskkonna kirjeldus ning hinnang selle seisundile	15	6	0
3	Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva võimaliku keskkonnamõju prognoosimine	8	13	0
4	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasneva keskkonnamõju hindamine ja negatiivse keskkonnamõju leevendamise võimalused	12,5	8,5	0
5	Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivide võrdlus	10,5	12,5	2
6	Ülevaade keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ning piiriülese keskkonnamõju hindamise puhul korraldatud konsultatsioonide tulemuste kohta	11,5	9,5	0
7	Keskkonnamõju hindamise aruande lisad, vormistus ja esitluse kvaliteet	18	3	0

7.4 Kvaliteedi hindamisel ettetulnud raskused

7.4.1 Metoodilised raskused

KMH aruannete kvaliteedi hindamisel tuli ette ka raskusi. Neist peamine tulenes sellest, et hindamistabelites esitatud küsimused ei vastanud oma sisult ega esituse järjekorral keskkonnaministri määrusega sätestatud KMH aruande nõuetele [6]. Hindamistabelites esitatud küsimused olid oluliselt detailsemad, kui keskkonnaministri määruuses kirjeldatud nõuded seda ette nägid. Viimased täpsustasid küll KeHAS-is sätestatud KMH aruande sisukorda ja peatükkides eeldatud teemasid,

kuid määrus piirdus siingi vaid üldiste märksõnadega, mitte teemade üksikasjaliku kirjeldusega. Hindamistabelites [1] esitatud küsimuste (78 tk) ning keskkonnaministri määruis [6] sätestatud nõuetega (11 paragrahvi) ette nähtud detailsusastme ja järjekorra erinevus pidurdas hindajate tööd, sest hindamistabeli iga küsimuse puhul oli vaja läbi lapata kogu aruanne veendumaks, kas uuritavat küsimust on aruandes käsitletud. Hindamistabelite küsimuste ja keskkonnaministri määruisega sätestatud nõuete KMH aruandele vastavus on esitatud alljärgnevas tabelis.

Tabel 8. Hindamistabelite küsimuste ja keskkonnaministri määruis nõuete vastavus

Tabeli nr	Hindamistabeli nimetus	Keskkonnaministri määruis nõuded KMH aruandele (viide §-le)
1	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimaluste kirjeldus	§ 2. Sissejuhatus; § 3. Kavandatava tegevuse eesmärk ja vajadus; § 5. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide kirjeldus; § 6. Kavandatav tegevuse ja selle alternatiividega kaasnev keskkonnamõju; § 8. Loodusressursid
2	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega mõjutatava keskkonna kirjeldus ning hinnang selle seisundile	§ 4. Mõjutatava keskkonna kirjeldus; § 5. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide kirjeldus
3	Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva võimaliku keskkonnamõju prognoosimine	§ 6. Kavandatav tegevuse ja selle alternatiividega kaasnev keskkonnamõju
4	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasneva keskkonnamõju hindamine ja negatiivse keskkonnamõju leevendamise võimalused	§ 6. Kavandatav tegevuse ja selle alternatiividega kaasnev keskkonnamõju; § 8. Loodusressursid
5	Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivide võrdlus	§ 7. Alternatiivide võrdlemine
6	Ülevaade keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ning piiriülese keskkonnamõju hindamise puhul korraldatud konsultatsioonide tulemuste kohta	§ 1. Aruande sisu kokkuvõte; § 2. Sissejuhatus, ptk 3 (Informatsioon avalikustamise kohta); § 10. Hindamistulemuste kokkuvõte; § 11. Lisad, ptk 7 (Kolmandate isikute ettepanekud ja küsimused ning nende arvestamise või mittearvestamise põhjused);
7	Keskkonnamõju hindamise aruande lisad, vormistus ja esitluse kvaliteet	§ 1. Aruande sisu kokkuvõte; § 10. Hindamistulemuste kokkuvõte; § 11. Lisad
–	–	§ 9. Kavandatav seire ja keskkonnaauditeerimine

Tabel 8 kinnitab, et hindamistabelid ei käsitle projektijärgseid tegevusi (nt seire ja keskkonnaauditeerimine), mis olid nõutud keskkonnaministri määruis [6], samuti vastavust õigusaktidele ja planeeringutele. Hindamistabelid eristuvad keskkonnaministri määruis nõuetest veel selle poolest, et kavandatava tegevuse kirjeldamisel, mõju hindamisel ja alternatiivsete lahenduste hindamisel ning leevendavate meetmete väljatöötamisel näevad need ette kolme etapi – ehituse, käitlemise ja sulgemise/lammutamise arvestamist, mida keskkonnaministri määruis sellisel kujul ei sätestanud.

Nõuded KMH aruandele nägid ette seireprogrammi koostamise ja vajaduse korral keskkonnaauditeerimise kavandamise (§ 9. Kavandatav seire ja keskkonnaauditeerimine). Euroopa Komisjoni juhend ega ka keskkonnaministri käskkiri selliseid aspekte ei käsitle. Et sellekohased küsimused kontrolltabelites puudusid, siis jäeti need aspektid ka uuritavates KMH aruannetes hindamata. Projektijärgne seire on aga väga oluline teema keskkonnamõju hindamise järelduste ja keskkonnanõuete täitmise seisukohast ning seetõttu tuleks keskkonnaministri juhendit kindlasti nende küsimustega täiendada.

Mõnel juhul oli probleemiks hindamisküsimuste tõlgendamine. Nt mõju kestust küsitakse mitmes küsimuses – kas on hinnatud (üldiselt) mõju kestust kui ka lahti kirjutatult eraldi küsimustena (püsiv, pikaajaline, ajutine mõju) (küsimused 3.14-3.16, 3.21).

Väga sarnased on ka elupaikade hindamist käsitlevad küsimused (nt küsimus 2.3 “Kas tegevusega hõivatava ala ja lähipiirkonna taimestik, loomastik ja nende elupaigad on kirjeldatud, hinnatud ja vajadusel kaartidega illustreeritud?”; küsimus 2.4 “Kas liikide populatsioonid ja elupaikade

omadused, mida tegevus võib mõjutada, samuti kõik kaitstavad alad ja liigid, on määratud ning hinnatud?”).

7.4.2 Erinevused ekspertide hinnangutes

Erinevused ekspertide hinnangutes tulenesid sellest, et kumbki hindaja valis erineva arvu asjakohaseid küsimusi. Nii oli ühe hindaja arvates esitatud küsimus asjakohane, teise meelest mitte. Küll aga ei mõjutanud asjakohaste küsimuste erinev arv üldist hinnangut esitatud informatsiooni piisavuse kohta. Kahe hindaja keskmistatud hinnang oli sama, mis kahe hindaja hinnangud eraldi võetuna. Tuli ette olukordi, kus kahe hindaja keskmised hinnangud jagunesid teematabeli lõikes võrdselt, s.t et hindaja arvates oli aruandes piisavalt ja ebapiisavalt käsitletud küsimusi võrdselt (Tabel 7). Sel puhul märgitigi teematabeli koondhinnangus “piisav/ebapiisav” ja hiljem jagati selle hinnangu saanud aruannete arv kahega (Tabel 8).

7.5 Kokkuvõte ja soovitused

Käesolevas töös analüüsiti 21 KMH aruande kvaliteeti. Hindamismeetodina kasutati keskkonnaministri käskkirjas [1] toodud hindamisjuhendit, mida antud töös edasi arendati. Vajaduse selleks tingis asjaolu, et keskkonnaministri juhendis lähtuti hindepallide andmisel korruga kahest hinnangust. Hindepall sisaldas üheaegselt hinnangut info olemasolule KMH aruandes ja hinnangut info piisavusele otsuse tegemiseks, n-ö komplekshinnangu. Käesolevas töös lahutati need kaks hinnangut eraldi hinnanguteks (nõ tabeli-hinnanguks ja koondhinnanguks), sest hindamistabelite kasutamisel ilmnes, et taoline komplekshinnang hägustab hinnangu – pole üheselt selge, millise osa kohta hinnang käib. Kõnealuse küsimuse kohta võib küll infot olla, kuid ainult osaliselt. Samuti ei näita kõnealuse küsimuse asjakohasus veel selle määravat tähtsust vaadeldava KMH kontekstis. Paljud küsimused võivad KMH kontekstis olla asjakohased, kuid nende tähtsus KMH järelduste ja aruande kvaliteedi seisukohast ei pruugi olla määrav. Oluliste aspektide arvestamine ehk määrava tähtsuse hindamine on vajalik koondhinnangu andmisel.

Keskkonnamõju hindamise aruannete (kokku 21) kvaliteedi hindamise tulemused näitasid, et koondhinnanguna oli esitatud informatsioon 11,5 aruandes (54,8%) ebapiisav ja 9,5 KMH aruandes (45,2%) piisav. Kõige rohkem puudujääke oli seoses kavandatava tegevuse detailse kirjeldusega. Tõenäoliselt ei võimaldanud see detailselt kirjeldada ei alternatiivseid võimalusi ega nende keskkonnamõju. See asjaolu takistas omakorda alternatiivsete võimaluste asjakohast võrdlust.

KMH aruannete kvaliteedi hindamine on oluline mitmel põhjusel. Eelkõige on KMH aruande kvaliteedi hindamise tulemused olulised KMH järelevalvaja jaoks, kelle pädevuses on KMH aruannete heakskiitmine. Hindamistabelite kaudu saab hinnata, kas aruandes esitatud informatsioon on adekvaatne. Kui informatsioon tunnistatakse ebaadekvaatseks, siis võimaldab küsimustik määratleda, millist informatsiooni veel vajatakse. Sel juhul aitavad hindamistabelid KMH järelevalvajal oma otsust paremini motiveerida. KMH hindamistabelite abil saab ka uurida KMH aruannete kvaliteeti projektitüüpide kaupa või jälgida kvaliteedimuutuste trende. Oluline on siinkohal märkida, et hindamistabelid peaksid olema kättesaadavad keskkonnaekspertidele, kes koostavad KMH programme ja aruandeid. Nõuete ühtlustamine KMH programmile ja aruandele ning viimase kvaliteedi hindamise kontrollile hõlbustaks eelkõige KMH järelevalvajate tööd. Kasutades KMH aruande kvaliteedi kontrollküsimusi KMH programmi koostamisel, saaks juba töö alguses määrata ära olulised aspektid, mida arendaja ja ekspert peavad keskkonnamõju hindamisel arvestama. Nõuded KMH aruandele, mis arvestavad KMH aruannete kvaliteedi hindamise hilisemaid nõudeid, hoiaksid kokku aega, mis kulub KMH aruannetes esitatud informatsiooni olemasolu ja piisavuse kontrollile.

7.6 Kasutatud allikad

1. *Keskkonnamõju hindamise aruande kvaliteedi ja keskkonnamõju hindamise menetluse kontrollimise juhend*, in *Keskkonnaministri käskkiri 17.02.2006, nr 171*.
2. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus*, in *RT I 2000, 54, 348 (kehtetu alates 03.04.2005)*.
3. *Guidance on EIA. EIS Review*. June 2001: European Commission. 30.
4. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus*, in *RT I 2005, 15,87*.
5. *Keskkonnamõju hindamise aruande kvaliteedi ja keskkonnamõju hindamise menetluse kontrollimise kord*, in *Keskkonnaministri määrus nr 14, 23.02.2006; RT L 2006, 19, 332*.
6. *Keskkonnamõju hindamise aruandele esitatavad täpsustatud nõuded*, in *Keskkonnaministri määrus nr 4, 31.01.2001; RTL 2001, 20, 274 (kehtetu alates 03.04.2005)*.

Lisa 1. Hindamistabeli näidis KMH aruande nimetus (KMH ekspert, valmimise aasta)

Tabeli pealkiri	Nr	Küsimus	Kas küsimus on asjakohane?	Kas küsimus on antud KMH puhul määrava tähtsusega küsimus?	Kas on aruandes käsitletud?			Kommentaari, selgitus täendamise vajalikkuse kohta
					JAH	EI		
			JAH/ EI	JAH/EI/ ei tea	Piisavalt tegemiseks	Osaliselt Ebapiisav otsuse tegemiseks	Puudub	
Ülevaade keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ning piirülese keskkonnamõju hindamise korral konsultatsioonide tulemuste kohta Keskkonnamõju hindamise aruande lisad, vormistus ja esituse kvaliteet	6.4	Kas on esitatud aruande kõikide osade kokkuvõtte, mis annab kavandatava tegevuse, selle mõju ja mõju vältimise või minimeerimise võimalustest ammendava ülevaate?	jah	alati oluline	0	0	0	0
	6.5	Kas kokkuvõtte ülesehitus on selge ja keel arusaadav?	jah	alati oluline	0	0	0	0
	7.1	Kas on esitatud teave keskkonnamõju hindamisel kasutatud allikate kohta?	jah	alati oluline	0	0	0	0
	7.2	Kas aruande kohta esitatud ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi on aruandes käsitletud ja kas need on aruandele lisatud? Kas on lisatud ka nende esitajatele saadetud kirjade koopiaid, milles segitatakse aruande kohta esitatud ettepanekute ja vastuväidete arvestamist, põhjendatakse arvestamata jätmist ning vastatakse küsimustele?	jah	alati oluline	0	0	0	0
	7.3	Kas avaliku arutelu protokollid on aruandele lisatud?	jah	alati oluline	0	0	0	0
	7.4	Kas kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste ala skeem ja kaart on aruandele lisatud?	jah	alati oluline	0	0	0	0
	7.5	Kas muud asjakohased ja vajalikud lisad on aruandele lisatud?	jah	alati oluline	0	0	0	0
	Tabeli nr	Teema			Piisavalt (P)	Ebapiisav (EP)	Puudub (PU)	Koondhinnang (P vs EP+PU)
KOONDHINNANG	1	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimaluste kirjeldus (n=18)			0	0	0	0 vs 0
	2	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega mõjutatava keskkonna kirjeldus ning hinnang selle seisundile (n=11)			0	0	0	0 vs 0
	3	Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva võimaliku keskkonnamõju prognoosimine (n=24)			0	0	0	0 vs 0
	4	Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasneva keskkonnamõju hindamine ja negatiivse keskkonnamõju leevendamise võimalused (n=11)			0	0	0	0 vs 0
	5	Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivide võrdlus (n=4)			0	0	0	0 vs 0
	6	Ülevaade keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ning piirülese keskkonnamõju hindamise korral korraldatud konsultatsioonide tulemuste kohta (n=5)			0	0	0	0 vs 0
	7	Keskkonnamõju hindamise aruande lisad, vormistus ja esituse kvaliteet (n=5)			0	0	0	0 vs 0
	KOKKU:				0	0	0	

Koondhinnang:

KMH aruanne on piisav/ebapiisav otsuse tegemiseks, kuna
Keskkonnamõju hindamise järelevalvaja nimi ja allkiri:

Kuupäev:

8 Kohaliku omavalitsuse keskkonnanpetsialistide tööülesannete ja tööks ettevalmistuse uuring

H. Poltimäe ja K. Peterson

8.1 Eesmärk

Käesolev uuring tehti Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinna) poolt algatatud projekti “Eesti keskkonnamõju hindamise praktika Eestis: kogemuse saamine ja jagamine kohalikul tasandil” raames. Partnerid olid Eesti Maaomavalitsuste Liit, Eesti Roheline Liikumine ja Eesti Ornitoloogiaühing. Projekti rahastati Phare programmist (projekti nr 2003/005-026.09.03-0004).

Et keskkonnamõju hindamise algatajad on Eestis enamasti kohalikud omavalitsused, siis oli nimetatud projekti üks eesmärk pakkuda kohalike omavalitsuste töötajatele selle valdkonna koolitust [1].

Enne koolitusprogrammi väljatöötamist seati eesmärgiks uurida, millisel ametikohal kohalikus omavalitsuses keskkonnaküsimustega tegelevad ametnikud töötavad, missuguste keskkonnaküsimustega tuleb neil oma töös kokku puutuda ja millised küsimused on nende jaoks kõige raskemad. Selleks koostati küsimustik, mis saadeti Eesti Maaomavalitsuste Liidu (EMOVL) kaudu kohalikele omavalitsustele. Käesolevas töös on analüüsitud selle küsitluse tulemusi.

8.2 Materjal ja meetodika

Kohaliku omavalitsuse (KOV) kohustusi keskkonnavaldkonnas reguleerivad kohalike omavalitsuste korralduse seadus [2], ehituseadus [3] ja mitmed keskkonnaseadused, nagu jäätmeseaduses [4], veeseaduses [5], keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimisseaduses [6], keskkonnajärelevalve seaduses [7], looduskaitseaduses [8]. KOV-i keskkonnavastutuse võtab kokku järgnev tabel.

Tabel 1. Kohalikule omavalitsusele seatud ülesanded looduse, maavarade, vee, õhu, maapäranduse ja keskkonnakaitse valdkonnas⁹⁹

Seadus	Seadusest tulenevad ülesanded
Looduskaitse seadus	Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise menetlus; loodusobjekti valitseja funktsioon; supelranna kasutamise ja hooldamise korra kehtestamine; tiheasustusaladel asuvate üksikpuude raie lubade väljastamine; väärtegade kohtuväline menetlemine.

⁹⁹ Tabel on koostatud Siseministeriumi andmete põhjal. <http://www.sisemin.gov.ee/atp/index.php?id=5946>

Metsaseadus	KOV-i metsa uuendamise, kasvatamise ja kasutamise ning metsakaitse korraldamine; raadamine; KOV-i esindamine maakonna metsanõukogus.
Loomakaitseadus	Hulkuvate loomade püüdmise, pidamise, hukkamise ja korjaste hävitamise korraldamine; omanikult äravõetud loomade nõuetekohase pidamise ja korraldamine ja uue omaniku otsimine; lemmikloomade arvestuse pidamine.
Loomatauditõrje seadus	Koerte ja lemmikloomade arvestuse pidamine; omanikuta koduloomade püüdmise, pidamise ja hukkamise korraldamine vastavalt loomakaitseadusele; koostöö Veterinaar- ja Toiduametiga loomataudi leviku tõkestamiseks.
Taimekaitseadus	Tõrjeabinõude rakendamise korraldamine munitsipaalmaal, mida ei ole kasutusse antud.
Veeseadus	Nõusoleku andmine vee erikasutuseks; KOV-ile kuuluvate veekogude haldamise korraldamine; veeavarii ja vee äkkreostuse tagajärgede likvideerimise korraldamine, tasusoodustused vee erikasutusloa valdajale; olmeveekasutamise piiramine üldistes huvides; veehaarderaajatiste, veekogu või santiaarkaitseala enda korrashoiuks vajalike tööde luba (keskkonnaministri nõusolekul); veekogu ja põhjaveekihi seisukorda mõjutavate tööde tegemise loa andmine (maaomaniku ja veekasutaja nõusolekul).
Maapõueseadus	Üldgeoloogilise uurimistöö loa ja uuringuloa kooskõlastamine; kaevandamisloa kooskõlastamine; munitsipaalomandisse kuuluva kinnisasja andmise korraldamine maavaravaru kaevandamiseks, väärtegade kohtuväline menetlemine.
Maakorralduseadus	Maakorralduse läbiviimine.
Kalapüügiseadus	Kalapüügiõiguse teostamine kalapüügipiirkondi rendile andes või kalapüügilubasid väljastades; rannaelanikele kalapüügilubade andmine.
Keskonnajärelevalve seadus	Omavalitsuslik keskkonnajärelevalve (abinõud ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks, Keskkonnainspektsiooni ja Maa-ameti teavitamine).
Keskonnaseire seadus	Keskonnaseire teostamine: KOV teostab keskkonnaseiret temale seadusega pandud ülesannete täitmiseks või oma töö korraldamiseks. KOV-i keskkonnaseire alus on valla või linna keskkonnaseire programm.
Jäätmeadus	Jäätmehoolduse arendamise korraldamine oma haldusterritooriumil; jäätmete sortimise korraldamine; jäätmekava koostamine; kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumise ja jäätmevedajale üleandmise korraldamine; korraldatud jäätmevedu; jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise korraldamine; jäätmehoolduseeskirja kehtestamine; väärtegade kohtuväline menetlemine.
Pakendiseadus	Pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamine.
Välisõhu kaitse seadus	Seisukoha esitamine saasteloa taotlusele; välisõhu saastatuse tasemed paiksed mõõtmised KOV-i tasandil; pideva seire tulemuste koondamine ja avalikkusele edastamine; saasteainete heitkoguste vähendamise tegevuskava kooskõlastamine; mootorsõidukite liikumise piiramine liikluskorraldusega inimese tervise ja keskkonnakaitse huvides; saasteainete välisõhu suunamise eelisõiguse andmise kooskõlastamine; korraldus saasteainete eraldumise piiramiseks paiksetest saasteallikatest ebasoodsate ilmastikutingimuste korral; õigus kehtestada mürale oma haldusterritooriumil rangemaid normtasemeid; välisõhu strateegilise mürakaardi ja välisõhus leviva müra vähendamise tegevuskava koostamine ja kooskõlastamine tiheasustusega piirkonnas; piirata liikluskorraldusega mootorsõidukite liikumist oma territooriumil, et vältida välisõhus leviva müra normtaseme ületamist.
Keskonnamõju hindamise ja keskkonna-juhtimissüsteemi seadus	Strateegilise planeerimisdokumendi koostamine ja koostamise korraldamine, ja kehtestamine; KOV seisukoht strateegilise hindamise programmi koostamisel ja strateegilise planeerimisdokumendi elluviimiseks; KMH algatamine, programmi ja aruande avalikustamine ehituslubade puhul; KSH algatamine ja menetlemine planeeringute puhul.
Planeerimisseadus	Üldplaneeringu koostamine on kohustuslik olulise ruumilise mõjuga objekti asukoha valiku tegemisel; üldplaneeringu koostamisel tuleb arvestada miljööväärtsulikke hoonestusalasid, väärtuslikke põllumaid, parke, haljasalasad, maastikke, maastiku üksikelemente ja looduskooslusi ja roheline võrgustiku alasid. KOV teeb ettepanekuid ranna ja kalda piiranguvööndi ning ehituskeeluvööndi täpsustamiseks ning kaitse alla võetud maa-alade ja üksikobjektide kaitsereežiimi täpsustamiseks, muutmiseks või lõpetamiseks või maa-alade ja üksikobjektide kaitse alla võtmiseks. Detailplaneeringuga määrab KOV keskkonnatingimused planeeringuga kavandatu elluviimiseks ja vajaduse korral ehitised, mille ehitusprojekti koostamiseks on vaja algatada keskkonnamõju hindamine.

Selleks et välja selgitada kohalike omavalitsuste keskkonnaspetsialistide haridust, tööstaaži ja igapäevase töö probleeme ning keskkonnamõju hindamise osakaalu ja intensiivsust aastate jooksul, koostas projektimeeskond (Helen Poltimäe ja Kaja Peterson SEI-Tallinnast ning Liis Keerberg Eesti Rohelisest Liikumisest) Lisas 1 toodud küsimustiku. Seal esitatud küsimused jagunevad nelja ploki: 1) andmed küsitletava kohta: haridus, tööstaaž, kokkupuude KMH-ga; 2) küsitletava ametikohajärgsed ülesanded ja tööaja jaotus; 3) algatatud keskkonnamõju hindamine (KMH) ja keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH), ehituslubade ja planeeringute arv perioodil 2000–2005 ning 4) peamised töövaldkonnad, mis valmistavad küsitletavatele enim raskusi.

Küsimusi oli 12 ja valikvastuseid 2–6. Kahel nn avatud küsimusel etteantud valikvastuseid ei olnud. Kui ükski pakutud vastus ei sobinud, võis küsitletav lisada omapoolse täpsustuse või täiendada vastuse. Küsimustiku saatis EMOVL kohalikele omavalitsustele e-posti teel 15. detsembril 2005. Küsimustiku adressaadid olid kohalike omavalitsuste keskkonnaküsimustega tegelevad ametnikud.

Küsimustiku võisid KOV-i keskkonnaspetsialistid tagastada nii e-posti, faksi kui posti teel. Küsimustiku tagastamiseks oli aega 25 tööpäeva (tagastamise tähtaeg oli 20. jaanuar 2006). EMOVL saatis nädal enne tähtaega KOV-idele meeldetuletuse. Tänu meeldetuletusele suurenes tagastatud ankeetide arv, kuid sellele vaatamata ei laekunud küsimustikke Eesti suurtest linnadest (Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva). Seetõttu pöördus SEI-Tallinn nende linnade omavalitsuste keskkonnaspetsialistide poole personaalselt. Lõppkokkuvõttes laekus vastuseid 118-st KOV-ist (49% Eesti KOV-idest), sh 18 linnast (46% Eesti linnadest) (Tabel 2). Kõik maakonnad olid esindatud vähemalt 20%-ga. Protsentuaalselt laekus enim vastuseid Raplamaa omavalitsustelt (80%) ning vähim Hiiumaalt (20%).

Tabel 2. Küsimustiku tagastusprotsent maakondade kaupa

Maakond	KOV kokku ¹⁰⁰	Saadud vastuseid	Saadud vastuste %	Sh linnad	Saadud vastuseid linnadest	Linnade vastuste %
Harju	25	11	44	6	4	67
Hiiumaa	5	1	20	1	0	0
Ida-Viru	23	12	52	7	3	43
Jõgeva	13	8	62	3	2	67
Järva	16	10	63	2	1	50
Lääne	12	7	58	1	1	100
Lääne-Viru	18	7	39	4	1	25
Põlva	14	7	50	1	0	0
Pärnu	23	7	30	3	1	33
Rapla	10	8	80	0	0	0
Saare	16	6	38	1	1	100
Tartu	22	12	55	3	2	67
Valga	13	5	38	2	0	0
Viljandi	18	10	56	4	1	25
Võru	13	7	54	1	1	100
KOKKU	241	118	49	39	18	46

Tabel 3 annab ülevaate vastuste laekumisest küsimuste kaupa, kuna paljud vastajad olid mõne küsimuse vastamata jätnud. Juhul kui vastaja oli vastuselahtrid tühjaks jätnud, nt küsimustes 5–8 aja-perioodi 2000–2002 kohta, kuid vastanud 2003–2005 kohta, siis käsitlesime 2000–2002 andmeid kui puuduvaid. Nagu tabelist 3 näha, ongi kõige lünklikumalt vastatud küsimustele järjekorranumbriga 5–8 (küsimused ehituslubade, KMH-de, planeeringute ja KSH-de statistika kohta),

¹⁰⁰ Siseministeeriumi andmed <http://www.sisemin.gov.ee/atp/?id=5945>

seejuures on perioodi 2000–2002 kohta vähem andmeid kui perioodi 2003–2005 kohta. Mõnel korral ei olnud esitatud konkreetseid statistilisi andmeid, selle asemel oli hinnang, missuguses suurusjärgus on 6 aasta jooksul ehituslubasid kokku välja antud või planeeringuid algatatud, või hinnang, mitu ehitusluba/planeeringut aastas ligikaudu väljastatakse või algatatakse. Summaarse hinnangu puhul jagasime need arvud võrdselt 6 aasta peale.

Tabel 3. Laekunud vastused küsimuste kaupa

Nr	Küsimus	Aasta	Laekunud vastuste arv küsimuse kohta	Laekunud vastuste %
1	Missuguste keskkonnaküsimustega Te oma töös kokku puutute?		117	99
2	Kas pealekeskkonnaküsimuste tuleb Teil oma töös tegelda ka muude küsimustega?		118	100
3	Kui suur osa tööajast kulub Teil keskkonnaküsimuste lahendamiseks?		118	100
4	Kas ja kui tihti olete oma töös kokku puutunud keskkonnamõju hindamisega (KMH algatajana ehk otsustajana)?		118	100
5	Kui palju on Teie vallas/linnas tehtud ehitusloa väljaandmise otsuseid viimase 6 aasta jooksul?	2000	87	74
		2001	90	76
		2002	93	79
		2003	107	91
		2004	109	92
		2005	110	93
6	Kui paljude ehituslubade puhul on algatatud keskkonnamõjude hindamine viimase 6 aasta jooksul?	2000	90	76
		2001	91	77
		2002	94	80
		2003	100	85
		2004	104	88
		2005	106	90
7	Kui palju on Teie vallas/linnas algatatud üld- või detailplaneeringuid viimase 6 aasta jooksul?	2000	88	75
		2001	95	81
		2002	104	88
		2003	108	92
		2004	113	96
		2005	112	95
8	Kui palju on Teie vallas/linnas algatatud keskkonnamõju strateegilisi menetlusi viimase 6 aasta jooksul?	2000	87	74
		2001	88	75
		2002	90	76
		2003	98	83
		2004	99	84
		2005	106	90
9	Kas Teie vallas/linnal on oma keskkonnastrateegia või -tegevuskava?		117	99
10	Mis haridus Teil on?		118	100
11	Kas arvate, et Teie haridus on piisav töös ettetulevate keskkonnaküsimuste lahendamiseks?		114	97
12	Mitu aastat olete sellel ametikohal töötanud (ka teistes omavalitsustes)?		118	100

Lihtsuse mõttes on siinses analüüsis nimetatud vastajaid keskkonnaspetsialistideks, kuigi nende hulgas oli ka (abi)vallavanemaid, abilinnapäid, nõunikke jt, kelle töö hõlmab ilmselgelt keskkonnavaldkonnast tunduvalt laiemaid tööülesandeid.

Keskfond on väga lai mõiste ja väga raske on tõmmata piiri keskkonna- ja muude küsimuste vahele, nagu seda mitmed vastajad ankeedis ka välja tõid. 1. ja 2. küsimuse puhul palusime vastajail

määratleda keskkonnaküsimused, millega nad tegelevad, ning muud tööülesanded, kui neid on. Ülesannete eristamise kriteeriumiks võeti analüüsis vastajate enamus: kui suur osa vastajaist oli määratlenud teema/ülesande näiteks keskkonnaküsimusena, siis käsitleti neid ülesandeid keskkonnaküsimustena, ja vastupidi, kui enamik vastajaist oli määratlenud teatud ülesanded muude ülesannetena, siis käsitleti selliseid vastuseid koos. Näiteks kui 20 vastajat olid määratlenud haljastuse keskkonnaküsimusena ja 11 vastajat muu valdkonnana, siis analüüsis käsitleti haljastust keskkonnaküsimusena. Samamoodi toimiti keskkonnaalase teavitamise (vastavalt 15/3), veemajanduse (61/7), looduskaitse (29/3), jäätmete (83/7), metsanduse (4/3), mitte-metsamaal olevate puude raie (11/2) ning maa ja maapõue (5/3) küsimustega. Samas aga käsitleti muude ülesannete all järgmisi teemasid/ülesandeid: loomadega seonduv (5 vastust keskkonnaküsimuse all, 15 muude küsimuste all), teede korrashoid (3/33), muinsuskaitse (2/6), maaküsimused (2/31).

Kuna 1. ja 2. küsimus olid nn lahtised küsimused, olid ka vastused erineva taseme ja mahuga. Vaatluse alla võeti vaid sisulised valdkonnad, mitte protseduurilised vastused, nagu aruandlus, projektide kirjutamine, komisjonitöös osalemine jms, kuna selliseid protseduurilisi töid töid välja vähesed.

Mitme küsimuse analüüsis on seostatud vastuseid KOV-i elanike arvuga, eeldades, et arendustegevuse mahud sõltuvad elanike arvust. Elanike arvu statistika pärineb Statistikaameti andmebaasist (<http://www.stat.ee>) 2005. aasta kohta [9].

Uuringu tulemusi käsitletakse ankeedi küsimuste kaupa.

8.3 Uuringu tulemused

8.3.1 Kohalikus omavalitsuses käsitletavat keskkonnaküsimused

Sellele küsimusele vastanutest (neid oli 117) ei täpsustanud 17 oma tööülesandeid, vaid ütlesid end tegelevat KOV-is kõikide keskkonnaküsimustega.

Ülejäänud 100 vastajat (81%) töid välja, et kõige rohkem tegelevad nad **jäätmetega** seonduvate küsimustega (jäätmekäitlus, jäätmehooldus, jäätmekava, ohtlikud jäätmed, pakendijäätmed, olmeprügi jms) (Tabel 4). Teisele kohale jäi **veemajandus**: 58% vastanutest tegeleb oma ametikohal veega seotud küsimustega. Veemajanduse alla koondati vastused, milles oli nimetatud veevarustust ja kanalisatsiooni, puhastusseadmeid, vee erikasutust, veekogusid, puurkaevusid, ranna ja kaldaala küsimusi.

Vastajatest 29% tõi välja **keskkonna- ja saastelubade taotluste läbivaatamise** (siia alla kuuluvad nii kaevandamisloa, vee erikasutusloa, välisõhu saasteloa kui ka jäätmeloa taotluste läbivaatamine). Sama palju vastajaid (29%) tõi välja ka **looduskaitseküsimustega** tegelemise (nt looduskaitseobjektid, loodusradade hooldus, maastikukaitsealad jms).

Umbes viiendik vastajatest tegeleb ka **planeeringute keskkonnaülevaatusega** (22%) ja **ehitusküsimustega** (ehituslubade taotluste keskkonnaalase ülevaatamise ja projekteerimistingimuste keskkonnanõuetega) – 20%.

19% vastajatest tõi eraldi välja **keskkonnamõju hindamise** (KMH) ja 13% vastajatest **keskkonnaalase teavitamise** või teadlikkuse. See lubab oletada, et nimetatud valdkonnad hõlmavad suure osa nende igapäevasest tööst.

Tabel 4. Vastuste jaotus küsimusele: “Missuguste keskkonnaküsimustega Te oma töös kokku puutute?”

Keskkonnaküsimus	Missugused vastused on rühmitatud selle keskkonnaküsimuse alla	Vastajaid % (117 – 100%)
Jäätmed	Jäätmehooldus, jäätmekäitlus, jäätmekava, ohtlikud jäätmed, pakendijäätmed, olmeprügi jms	81
Veemajandus	Veevarustus ja kanalisatsioon, heitvesi, puhastusseadmed, vee erikasutus, veekogud, puurkaevud, ranna- ja kaldaala küsimused jms	58
Keskkonna- ja saaste- lubade taotlused	Kaevandamislubade, vee erikasutuslubade, välisõhu saastelubade, jäätmelubade kooskõlastamine	29
Looduskaitse	Looduskaitseobjektid, loodusrajad, maastikukaitsealad	29
Planeeringud	Planeeringute keskkonnavaline ülevaatamine	22
Ehitus	Ehituslubade taotluste keskkonnavaline ülevaatamine ja projekteerimistingimuste keskkonnanõuded	20
KMH	Keskkonnamõju hindamine, keskkonnamemorandumid	19
Heakord	Heakorraküsimused	18
Reostused	Keskkonnareostus, põllumajandusreostus, loomakasvatuseettevõtete reostus, jääkreostus	17
Keskkonnateavitus	Keskkonnaharidus, keskkonnateadlikkus, keskkonnavaline teavitamine ja nõustamine	13
Õhu saastamine	Välisõhu kaitse, õhu saastamine, katlamajad, kütused	13
Keskkonnajärelevalve	Keskkonnajärelevalve, keskkonnaseisundi jälgimine, keskkonnavalased väärteod	12
Haljasalad ja pargid	Haljasalad ja pargid	10
Mitte metsamaaks olevate puude raie	Mittemetsamaa puude raielood ja mahavõtmine	9
Loomad	Loomakaitse, lemmikloomad, hulkuvad loomad	5
Muud (igaüht nimetanud kuni 3 inimest)	Müra, maa ja maapõu, metsandus, kalandus, muinsuskaitse jne	7

8.3.2 Keskkonnaspetsialistide muud töövaldkonnad

Vastanutest (kokku 118) vaid 8 (7%) tegelevad oma töös üksnes keskkonnaküsimustega (vastusevariant “ei tule tegelda muude küsimustega”). 19 vastajat olid vallavanemad, abivallavanemad või abilinnapead, kes peavad ilmselgelt tegelema ka muude küsimustega. Ülejäänud vastajad (91) töid muude tööülesannete hulgas enim välja teede ja transpordiga seonduvad küsimused (36%), maa-küsimused (34%) ning ehitistega (31%), heakorraga (26%) ja planeeringutega seonduvad küsimused (24%) (Tabel 5). Viimati nimetatud kolm vastust ühtivad küll punktis 1 ehk keskkonnaküsimusena välja tooduga, kuid neid ei ole esimese küsimuse alla tõstetud, kuna siinkohal on enamasti välja toodud sama teema teise nurga alt: kui 1. küsimuses tähendavad planeeringud eelkõige nende keskkonnavalast ülevaatamist, siis 2. küsimuses tähendab see planeeringute üldist menetlemist.

Tabel 5. Vastuste jaotus küsimusele “Kas lisaks keskkonnaküsimustele tuleb Teil oma töös tegelda ka muude küsimustega?”

Küsimus	Missugused vastused on rühmitatud selle küsimuse alla	Vastajate % (118 – 100%)
Teed ja transport	Teede ning tänavate hooldus ja remont, teeregister, viidad, sillad, ühistransport, koolitransport	36
Maaküsimused	Maareform, maakorraldus, maa hindamine, maakasutus, maamaks	34
Ehitised	Ehitusalased küsimused, ehitisregister	31
Heakord	Heakord (sh kalmistuhooldus, avalik kord ja kodanikukaitse)	26

Planeeringud	Üld- ja detailplaneeringute menetlemine	24
Loomad	Lemmikloomad, koerte registreerimine, hulkuvad loomad, loomakaitse	16
Areng	Arengu- ja arendusküsimused (sh arengukavad)	10
Majandusküsimused	KOV-i majandus- ja finantsküsimused (sh taotluste kirjutamine, riigihanked jms)	10
Muinsuskaitse	Muinsuskaitse	7
Rahvastik	Rahvastikuga seonduvad küsimused, töötud, külaliikumine, lastemänguväljakud ja -laagrid	5
Turism	Turism ja turismiobjektid	4
Muud (nimetanud kuni 3 inimest)	Kinnisvara, tarbijakaitse, töökaitse ja tööohutus, tuleohutus, ettevõtlus, juriidilised küsimused, infotehnoloogia, terviseküsimused, päästeteenistus, valla ajaleht	15

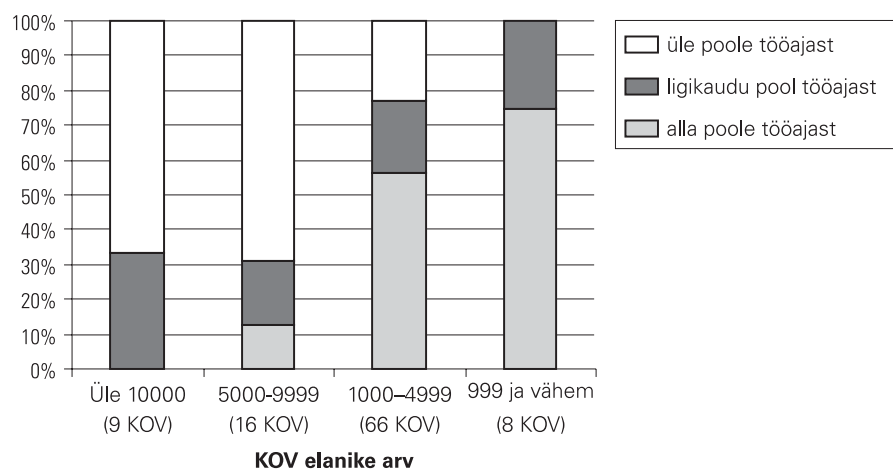
8.3.3 Keskkonnaküsimustega tegelemiseks kuluv tööaeg

Keskkonnaküsimustega tegelemiseks kuluva tööaja hindamiseks oli ankeedis toodud kolm vastusevarianti:

- alla poole tööajast
- ligikaudu pool tööajast
- üle poole tööajast

Kuna paljudel tuleb peale keskkonnaküsimuste tegelda ka muude küsimustega või tegeldakse keskkonnaküsimustega hoopis muude ülesannete kõrvalt (nagu näitasid vastused 2. küsimusele), siis kulutab enamik vastanuist keskkonnaküsimustega tegelemiseks poole tööajast või alla selle: 61 vastajat (52%) alla poole ja 25 vastanut ligikaudu poole (21%). 32 vastajal (27%) kulub keskkonnaküsimustega tegelemiseks üle poole tööajast.

Kõik vastanud (abi)vallavanemad ja abilinnapead tegelevad keskkonnaküsimustega alla poole tööajast (84%) või ligikaudu poole tööajast (16%). Kui rühmitada ülejäänud vastajad KOV-i elanike arvu järgi, siis kulub suure omavalitsuse keskkonnaspetsialistil keskkonnaküsimustele rohkem aega, nagu võibki eeldada (Joonis 1). Väiksemas KOV-is on inimesi vähem ja üksnes keskkonnavaldkonnale spetsialiseerunud seal pole, näiteks alla 1000 elanikuga KOV-is tegeleb 75% vastajatest keskkonnaküsimustega alla poole tööajast.

Joonis 1. Keskkonnaspetsialistide tööaja jaotus keskkonnaküsimustega tegelemiseks KOV-s elanike arvu järgi¹⁰¹

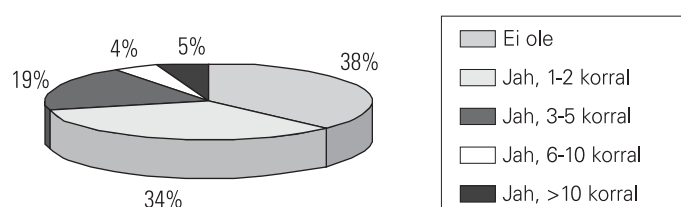
¹⁰¹ Siin on välja võetud vallavanemate, abivallavanemate ja abilinnapeade vastused, seega on analüüsitud 100 vastajat.

8.3.4 Kokkupuude keskkonnamõju hindamisega

Neljanda küsimuse eesmärk oli välja selgitada, kui tihti on KOV-i keskkonnapetsialistid oma töös kokku puutunud keskkonnamõju hindamisega (KMH). Etteantud vastusevariandid olid:

- Ei ole
- Jah, 1–2 korral
- Jah, 3–5 korral
- Jah, 6–10 korral
- Jah, rohkem kui 10 korral

Suur osa vastanuist pole KMH-ga kas üldse kokku puutunud – 38% (Joonis 2) või on seda teinud 1–2 korral (34%). Kõigest 5% vastanuid (6 inimest) on KMH-ga kokku puutunud rohkem kui 10 korral.

Joonis 2. Vastuste jaotus küsimusele “Kas ja kui tihti olete oma töös kokku puutunud keskkonnamõju hindamisega (KMH algatajana ehk otsustajana)?”

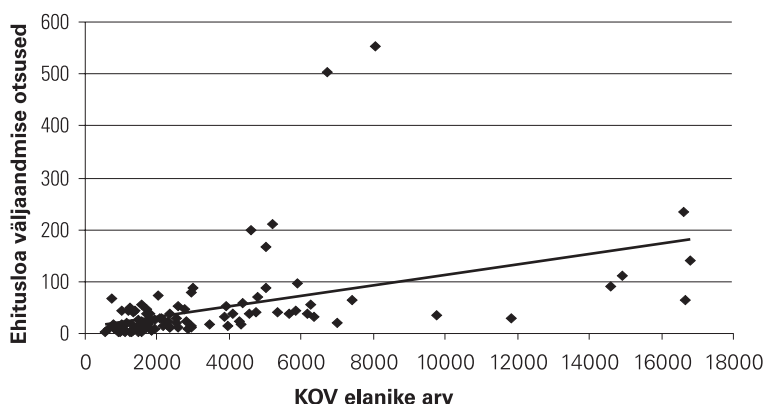
8.3.5 Ehituslubade väljaandmine kohalikus omavalitsuses

Viienda küsimusega taheti teada, kui palju on KOV-is tehtud ehituslubade väljaandmise otsuseid viimase 6 aasta jooksul (aastatel 2000–2005). 8 inimest (7% kõikidest vastanutest) sellele küsimusele üldse ei vastanud, seega saame siinkohal analüüsida 110 vastust (mittevastamiseks peeti vastuseridade tühjaksjätmist, mistõttu polnud võimalik välja lugeda, kas vastajal puuduvad andmed või pole selles KOV-s tehtud ühtki ehitusloa väljaandmise otsust). Mõni vastus oli osaline, näiteks ei olnud vastajatel ülevaadet ehituslubade kohta küsitud perioodi algusest (aastatest 2000–2003) (Tabel 3).

Üldiselt võib öelda, et ehituslubade väljastamine on viimasel 6 aastal 110 kohalikus omavalitsuses lisandunud: kui 2000. aastal oli see kõikide vastajate andmetel 4112 (sh 23 ei omanud selle aasta kohta andmeid), siis 2005. aastal anti 110 kohalikus omavalitsuses välja 8453 ehitusluba. Kui võtta perioodiks 2003–2005, mille kohta on enim andmeid ehituslubade osas, siis on siingi arendustegevuse kasv olnud märgatav: 5376 ehitusloalt 2003. aastal (sh kolmel andmeil ei olnud) 8453 ehitusloale 2005. aastal ehk 57%. Tallinna arvel on ligi 40% 2005. aastal väljastatud ehituslubadest, Tallinn koos Harjumaa KOV-idega väljastas samal aastal 56% ehituslubadest.

Üldiselt võib täheldada seost elanike arvu ja ehitusloa väljaandmise otsuste vahel: mida väiksem KOV, seda vähem ehituslubasid. Siiski on ka erandeid (Joonis 3), kus tehakse rohkem ehituslubade väljaandmise otsuseid kui KOV-is tavaliselt sellise elanike arvu puhul. Need on Tallinna lähedal paiknevad vallad, kus ehitustegevus on väga intensiivne: nt 2005. aastal anti Rae vallas välja 552 ehitusluba ja Harku vallas 503 ehitusluba. Kõige vähem ehituslube (2) väljastasid vastanud 2005. aastal Öru vallas Valgemaal.

Joonisel 3 ei ole suuri linnu, mis ehitustegevuse intensiivsuse (Tallinnas 2005. aastal 2850 ehitusluba) või elanike arvu poolest (Tallinnas oli 2005. aastal 396 010 elanikku, Tartus 101 483 ja Kohtla-Järvel 46 032 elanikku) on teistest KOV-idest nii palju suuremad, et nende kaasamine muudaks oluliselt joonise mõõtkava ning seetõttu poleks väiksemate KOV-ide vastuste jaotus eristatav. Tartus väljastati näiteks 2005. aastal 613 ehitusluba ja Kohtla-Järvel 99 ehitusluba.

Joonis 3. KOV-i elanike arvu ja ehitusloa väljaandmise otsuste vaheline seos 2005. aastal¹⁰²

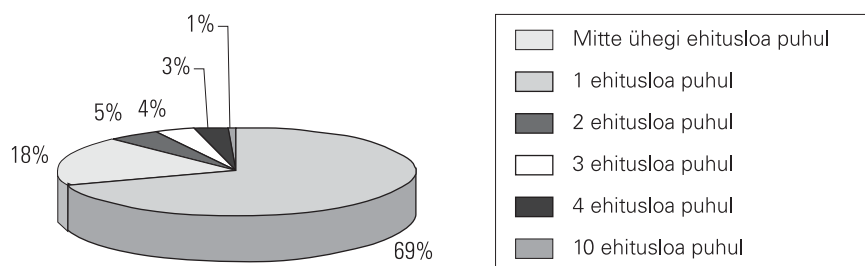
8.3.6 Ehituslubade puhul algatatud keskkonnamõju hindamine

Järgnevalt uuriti, kui paljude ehituslubade puhul on KOV-id algatanud keskkonnamõju hindamise. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditseerimise seadusega (KeHAS) [10] (võeti vastu 1. jaanuaril 2001) sätestati muuhulgas kohustus algatada keskkonnamõju hindamine (KMH) ehituslubade puhul, mis andsid seaduse § 6 lõike 2 alusel loa ehitada olulise keskkonnamõjuga objekti. KeHAS (§ 6, lg 3) sätestas ühtlasi kohustuse kaaluda keskkonnamõju hindamise vajadust. KMH läbiviimise kohustus ja selle kaalumise kohustus puudutas peale ehituslubade ka planeeringuid. Planeerimisseaduse muudatus, mis jõustus 1. jaanuaril 2003, muutis ka KeHAS-t. Vastavalt muudatusele polnud planeeringute KMH-d enam vaja läbi viia ega kaaluda. Uue KMH seaduse ehk keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) [6] jõustumisega 3. aprillil 2005 taaskehtestati planeeringute keskkonnamõju hindamise kohustus.

Andmete objektiivsust silmas pidades on analüüsisist eemaldatud 12 KOV-i vastused, kus kõnealusele küsimusele polnud vastatud, kuna pole teada, kas vastamata jätmine tähendab andmete puudumist või seda, et KMH-sid pole algatatud.

Ülejäänud 106-st vastusest on periood 2000–2002 jällegi lünklikum kui 2003–2005 (Tabel 3). Nende andmete järgi otsustades algatatakse Eestis KMH väga väheste ehituslubade puhul: 2005. aastal 8453 ehitusloast vaid 63-le (0,7%).

Enamik KOV-e (69% vastanuist) ei algatanud näiteks 2005. aastal KMH-d ühelegi ehitusloale (Joonis 4). Vastanud KOV-idest 18% oli 2005. aastal algatanud KMH vaid ühe ehitusloa puhul, 5% vastanutest oli algatanud KMH 2 ehitusloa puhul, 4% 3 ehitusloa puhul, 3% 4 ehitusloa puhul ja 1% 10 ehitusloa puhul (Kuusalu vald).

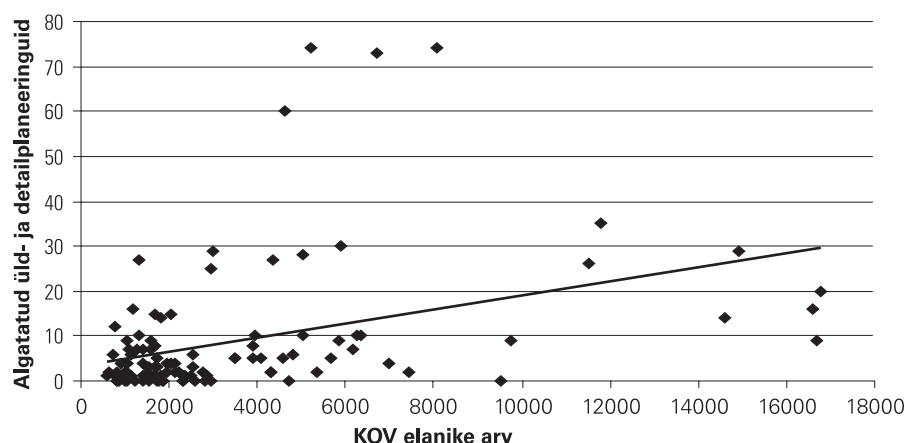
Joonis 4. KOV-ide jaotus ehituslubadele algatatud KMH-de järgi 2005. aastal

¹⁰² Jooniselt 3 on välja jäetud kolme suurema ankeedile vastanud linna andmed (Tallinn, Tartu, Kohtla-Järve), kuna vastasel korral ei oleks teiste vastuste jaotus eristatav.

8.3.7 Üld- ja detailplaneeringute algatamine

Kuna taas kord olid perioodi 2000–2002 andmed ebaühtlasemad kui perioodi 2003–2005 andmed (2 vastust oli puudu 2005. aastal (Tabel 3)), siis on üldist tendentsi raske välja tuua. Kui aga vaadata iga tendentsi iga KOV-i puhul eraldi (baasaastaks konkreetse KOV-i poolt kirja pandud esimene aasta), siis on enamikul juhtudel (53%) planeeringute algatamine lisandunud. 42% juhtudel on see stabiilne ning 5% KOV-ide puhul pigem kahanev (Lisa 3). Kokku vastas sellele küsimusele 114 inimest.

Üld- ja detailplaneeringute algatamise ja KOV-i elanike arvu vahel on samuti positiivne korrelatsioon: suurema elanike arvuga KOV-ides algatatakse rohkem üld- ja detailplaneeringuid (Joonis 5).

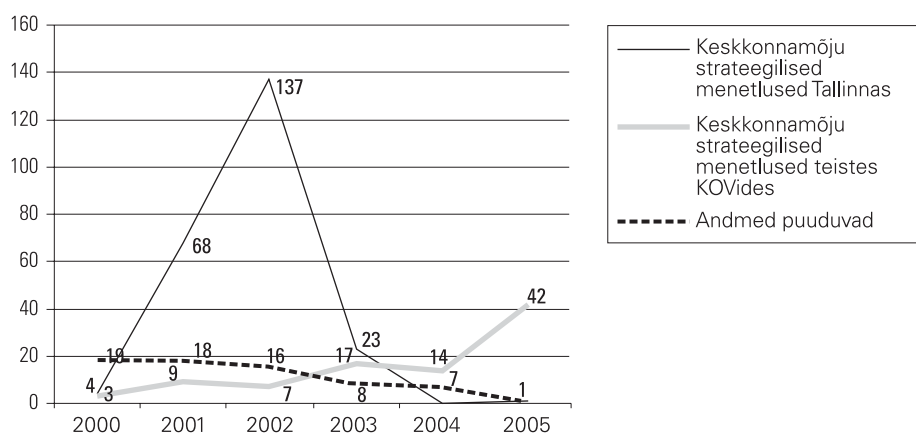
Joonis 5. Seos KOV-i elanike arvu ning algatatud üld- ja detailplaneeringute arvu vahel 2005. aastal¹⁰³

8.3.8 Keskkonnamõju strateegiline hindamine

Keskkonnamõju hindamise praktika uuring [1] näitas, et planeeringutega seoses algatati keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) järelevalvet Eestis aastast 2001 kuni 2005. aasta I kvartali lõpuni 205 korral. On teada, et paljude KOV-ide algatatud KSH-de menetlus lõpetatakse enne, kui maakondlik keskkonnateenistus algatab hindamise programmi järelevalve. Selline keskkonnamõju strateegilise hindamise “kadu” on täheldatav ka küsimustiku tulemustes, kuna KOV-id algatasid KSH-sid tunduvalt rohkem, kui neid jõudis keskkonnateenistuste järelevalveni.

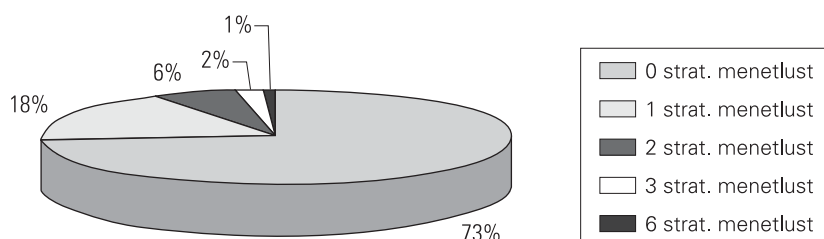
Vastused näitasid, et võrreldes ehituslubadega algatati planeeringutega seoses keskkonnamõju strateegilisi menetlusi suhteliselt vähe: 2005. aastal 43. Perioodil 2000–2005 on nende menetluste algatamine üldiselt kasvanud (Joonis 6). Teistsugust trendi näitab Tallinn, kus enim viidi taolisi menetlusi läbi 2002. aastal (137), kuid 2005. aastal vaid ühel juhul.

¹⁰³ Joonisele 5 pole kantud Tallinna, Tartu ja Kohtla-Järve andmeid samadel põhjustel, mis punktis 2.5.

Joonis 6. Keskonnamõju strateegilise hindamise menetlused KOV-ides 2000–2005

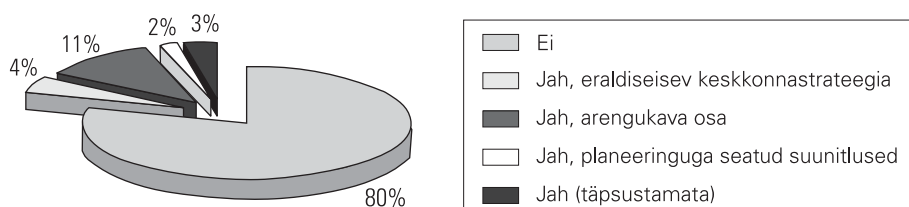
Enamik KOV-e 2005. aastal siiski keskkonnamõju strateegilisi menetlusi ei algatanud (73%), 18% vastanud KOV-idest algatasid ühe strateegilise keskkonnamõju hindamise menetluse (Joonis 7).

Joonis 7. Keskonnamõju strateegiliste menetluste jaotus 2005. aastal

8.3.9 Keskkonnastrateegia või -tegevuskava olemasolu

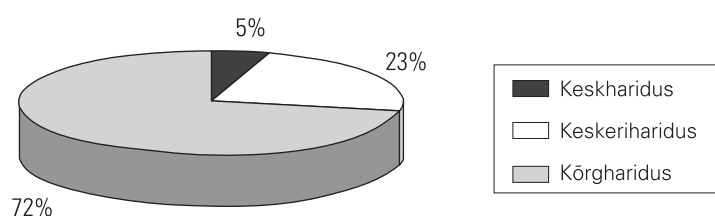
KOV-idest 80% vastas, et nende vallal/linnal keskkonnastrateegiat või -tegevuskava ei ole (Joonis 8). Jaatavalt vastas 20%, seejuures kinnitas vaid 4%, et tegemist on eraldi keskkonnastrateegia või -tegevuskavaga. 11% vastas, et keskkonnastrateegia on osa KOV-i arengukavast. Seega on siinjuures raske hinnata, kas 80%-l KOV-idest keskkonnastrateegia tõesti puudub või on küsimus halvasti püstitatud ning enamik KOV-idest ei mõelnud keskkonnajuhiste olemasolule teiste dokumentide sees.

Joonis 8. Vastuste jaotus küsimusele “Kas Teie vallal/linnal on keskkonnastrateegia või -tegevuskava?”

8.3.10 Keskkonnaspetsialistide taust: haridus

Enamikul vastanud keskkonnaspetsialistidel on kõrgharidus (72%), 23%-l on keskeriharidus ja 5%-l keskkharidus (Joonis 9). Sellele küsimusele vastasid kõigi 118 KOV-i keskkonnaküsimustega tegelevat spetsialisti.

Joonis 9. Vastuste jaotus küsimusele “Missugune on Teie haridus?”

Valdav osa KOV-i keskkonnaspetsialistide kõrgharidusest on omandatud põllumajandus- (20%), tehnilisel (19%) või metsanduserialal (14%) (Tabel 6). Vaid 23% KOV-i keskkonnaspetsialistidest on omandatud kõrghariduse valdkonnas, kus õppeprogrammides on suurem maht keskkon- ja ökoloogiaainetel (keskkonnateadus, keskkonnakorraldus, loodusvarade kasutamine ja kaitse, maastikukaitse, bioloogia, geoloogia, geograafia, geoökoloogia, keskkonnatehnoloogia, keskkonnakaitse).

Tabel 6. Kõrgharidusega spetsialistide haridusvaldkond

Kõrghariduse valdkond	% vastanutest (kõrgharidusega)
Põllumajanduslik (agronoomia, maaparandus)	20
Tehniline (mehaanika, insenerid)	19
Metsandus ja metsamajandus	14
Maakorraldus	6
Ehitus	5
Keskkonnateadus	5
Majandus	5
Keskkonnakorraldus	4
Loodusvarade kasutamine ja kaitse	4
Muud (igaüht nimetanud 2% ja vähem inimesi): maastikukaitse, haldusjuhtimine, bioloogia, geoloogia, geograafia, geoökoloogia, energeetika, keskkonnatehnoloogia, keskkonnakaitse, õigus, kinnisvara planeerimine, meresadamate majandamine)	18

Ka enamik keskeriharidusega spetsialiste on põllumajandusharidusega (37%) (Tabel 7). Lisaks mainisid 5 inimest 27-st, et kõrgharidus on omandamisel.

Tabel 7. Keskeriharidusega spetsialistide haridusvaldkond

Kõrghariduse valdkond	% vastanutest (keskeriharidusega)
Põllumajanduslik (agronoomia, maaparandus)	37
Tehniline (mehaanika, insenerid)	11
Metsandus ja metsamajandus	11
Keskkonnakaitse	7
Muud (igat nimetanud 1 inimene): energeetika, majandus, hüdroamelioratsioon, geodeesia, mööblitised, arhitektuur)	24

8.3.11 Keskkonnaspetsialistide tööga seotud probleemid

”Kas Te arvate, et Teie haridus on piisav töös ettetulevate keskkonnaküsimuste lahendamiseks?” Nii oli püstitatud 11. küsimuse eesmärk, mis ei pidanud välja selgitama ametnike ebakompetentsust, vaid pigem kaardistada, mis laadi küsimusi keskkonnaspetsialistid ise probleemseteks peavad.

Vastanutest 21% arvas, et nende haridus on täiesti piisav töös ettetulevate keskkonnaküsimuste lahendamiseks. Sealjuures oli täiendatud vastuseid selliste märkustega nagu:

- Teoreetiline ettevalmistus on piisav, kuid uued õigusaktid sunnivad pidevalt ennast täiendada, rakenduslikult kaasatakse keskkonnaküsimuste lahendamisse ka teisi KOV-i spetsialiste – tehakse meeskonnatööd.
- Minu ettevalmistus on piisav töös ettetulevate keskkonnaküsimuste lahendamiseks, aga et spetsialistid on olemas ja sageli ka ajapuuduse tõttu kasutan enamasti spetsialistide abi.

79% vastanutest leidis, et nende haridus ei ole piisav igapäevases töös ettetulevate keskkonnaküsimuste lahendamiseks. Vastajal oli võimalik valida järgmiste probleemsete küsimuste vahel:

- 1) õiguslased küsimused
- 2) rakenduslikud küsimused
- 3) huvirühmade kaasamine KMH-sse
- 4) avalike koosolekute läbiviimine
- 5) ristuvate huvide tasakaalustamine ja kompromisside otsimine
- 6) muud (täpsustada)

Kõige probleemsemateks peavad spetsialistid õiguslaseid (74%) ja rakenduslikke küsimusi (81%). Üle poole vastanutest peavad probleemseks ka ristuvate huvide tasakaalustamist ja kompromisside otsimist (54%).

Muude probleeme tekitavate küsimustena nimetati näiteks:

- Rahapuudus.
- Koostöö SA Valga Piirkonna keskkonnakeskusega.
- Riigi vastutus ja kohustused oma maade ja ettevõtete keskkonnakohustuste täitmisel ja sellest tulenevad suhted KOV-iga on ebaselged
- Pühendumiseks jääb vähe aega, pealiskaudsus, koormatus teiste valdkondade töökohustustega.
- Ei jätku aega ennast kõigega kurssi viia.
- Sellises ametis ei ole ettevalmistus kunagi piisav, sest valdkond on väga lai ja alati võiks rohkem teada ja paremini osata. Ideaalne oleks spetsialist, kes on kodus nii keemias kui hüdrogeoloogias, oskab hästi suhelda, tunneb hästi seadusi, on algatus- ja korraldusvõimeline ning laia silmaringiga. Kui spetsialistil on eespool nimetatud omadused, on ta võimeline langetama õigeid otsuseid ja pädevalt planeerima valla arengut. Hea kooolitus kulub alati ära.
- Probleeme põhjustab vähene koostöö maakondliku KKT-ga. KOV-i töötajate ja keskkonnaspetsialistide koostöö maakondlikul tasandil peaks olema regulaarne. Läbiarutamist vajavad mitmed küsimused, näiteks seadusemuudatuste elluviimine, tegutsemine mingis olukorras, info operatiivne edastamine jne. Koordineerija ei peaks olema liiga enesekeskset tegutsev KKT.
- Kaalutletud otsuste langetamine KSH või KMH vajalikkuse kohta, kui need ei ole nn kohustuslike tegevuste nimekirjas.
- Planeerimisseaduses on nt loa andja, kooskõlastaja jne. Tegelikult ei pea keegi vajalikuks oma otsuseid ja seisukohti arutada ja põhjendada. Tulemused on ettearvamatud, ühesugustes olukordades tullakse välja täiesti vastukäivate seisukohtadega. Puuduvad madalamad õigusaktid, mis seaksid mingidki alused.

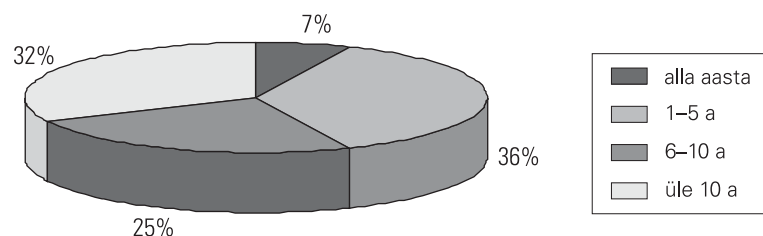
Probleemide alla olid märgitud ka ettepanekutena käsitletavaid:

- Väiksemates valdades peaks olema tööl (riigi palgal) üks keskkonnaspetsialist, kas kahe, kolme või nelja valla peale, olenevalt olukorrast, umbes nii nagu on ametis metsandusspetsialistid. Keskkonnaspetsialist väikeses vallas on praegu veel unistus.

- KOV-i kohustused keskkonnavaldkonnas peaksid olema konkreetselt määratletud ja nende täitmine tagatud.

8.3.12 Kohalikus omavalitsuses töötatud aeg

Viimasena uuriti keskkonnaküsimustega tegelevate ametnike töökogemust. Küsimusele, kui kaua on keskkonnaspetsialist KOV-is töötanud, vastas 43%, et 5 aastat või vähem, nendest 7% on töötanud KOV-is alla aasta. 25% vastanutest on töötanud KOV-is 6–10 aastat ning 32% üle 10 aasta (Joonis 10).

Joonis 10. Vastuste jaotus küsimusele “Mitu aastat olete sellel ametikohal töötanud?”

8.4 Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärk oli uurida, millisel ametikohal töötavad kohalikus omavalitsuses keskkonnaküsimustega tegelevad ametnikud, missuguste keskkonnaküsimustega nad oma töös kokku puutuvad ja milliseid küsimusi on kõige raskem lahendada. Selleks koostati 12 küsimusega küsimustik. Vastused laekusid 118-st KOV-ist (49% Eesti KOV-idest), sh 18 linnast (46% Eesti linnadest). Kõik maakonnad olid esindatud vähemalt 20% KOV-idega.

Vastuste analüüs näitas, et küsimustikule vastanud keskkonnaspetsialistid töötavad eelkõige jäätme- ja veemajandusküsimustega (vastavalt 81% ja 58%). 29% vastajatest tõid välja keskkonnanja saastelubade kooskõlastamise ning looduskaitsega seotud küsimused. Umbes viiendik vastajatest tegeleb ka planeeringute keskkonnavalitsuse ülevaatamisega (22%) ja ehitusküsimustega (20%).

Vaid 7% vastajatest nimetas keskkonnaküsimustega tegelemist oma ainsaks tööks, ülejäänud 93% on hõivatud ka muude valdkondadega. Enim nimetati seejuures teede ja veondusega seonduvaid küsimusi, maaküsimusi ning ehitiste, heakorra ja planeeringutega seonduvaid küsimusi.

Enamik vastanuist kulutab keskkonnaküsimustega tegelemiseks poole või alla poole tööajast: 52% vastanutest alla poole ja 21% ligikaudu poole. 27% tegeleb keskkonnaküsimustega üle poole tööajast. Kui grupeerida vastajad elanike arvu järgi omavalitsusüksuses, siis, nagu võibki eeldada, kulutavad suurte omavalitsuste keskkonnaspetsialistid keskkonnaküsimustele rohkem aega. Väiksemates KOV-ides on inimesi vähem ja üksnes keskkonnatemaatikale spetsialiseerunud ametnikke seal pole.

Üllatav oli see, et KOV-i keskkonnaspetsialistide kokkupuude KMH-ga on olnud suhteliselt vähene: 38% vastanutest polnud KMH-ga üldse kokku puutunud, 34% oli KMH-ga kokku puutunud vaid üks või kaks korda. Kõigest 5% vastanutest (6 inimest) olid KMH-ga kokku puutunud üle 10 korra.

Ehituslubade väljastamine on viimasel 6 aastal suurenenud: näiteks perioodil 2003–2005, mille kohta oli enim andmeid, suurenes ehituslubade arv 5376-lt ehitusloalt 8453-le (57%). KOV-i elanike arvu ja ehitusloa väljaandmise otsuste vahel on positiivne seos: mida suurema elanike arvuga KOV, seda enam väljastatakse ehituslubasid. Erandid on Tallinna lähedal olevad vallad, kus elanikke on suhteliselt vähe, kuid ehitustegevus väga intensiivne: Rae vald (8061 elanikku ja 552 ehitusluba) ja Harku vald (6726 elanikku ja 503 ehitusluba). Vastupidine näide on Kohtla-Järve,

kus elanikke on palju, kuid ehituslube väljastatakse vähe (46032 elanikku ja 99 ehitusluba). Suurem osa ehituslubadest väljastatakse Harjumaal (56% 2005. aasta ehituslubadest), eelkõige Tallinnas (40%).

Kui ehituslubasid on väga vähe, algatatakse KMH: 2005. aastal vaid 63 ehitusloale 8453-st (0,7%). Enamik KOV-e pole 2005. aastal ehituslubadele KMH-d algatanud (69% vastanuist). Kuna perioodi 2000–2002 andmed on ebaühtlasemad kui perioodi 2003–2005 andmed, siis on raske välja tuua planeeringute algatamise üldtendentsi. Kui aga vaadata iga KOV-i tendentsi eraldi (baasaastaks KOV-i poolt kirja pandud esimene aasta), siis on enamikus KOV-ides (53%) planeeringute algatamine lisandunud. 42% juhtudel on see stabiilne ning 5% juhtudel pigem kahanev. Üld- ja detailplaneeringute algatamise ja KOV-i elanike arvu vahel on samuti positiivne korrelatsioon: suurema elanike arvuga KOV-ides algatatakse rohkem üld- ja detailplaneeringuid.

Ka keskkonnamõju strateegilisi menetlusi algatavad KOV-id üldiselt vähe: näiteks 2005. aastal 43. Siinkohal tuleb märkida, et vastavalt planeerimisseadusele ei olnud ajavahemikus 01.01.2003–02.04.2005 planeeringute keskkonnamõju strateegiline hindamine vajalik. Ent üldtendentsina on KSH-de algatamine üldiselt siiski lisandunud. Teistsugust trendi näitab Tallinn, kus enim viidi taolisi menetlusi läbi 2002. aastal (137), kuid 2005. aastal vaid 1. Enamik KOV-e 2005. aastal keskkonnamõju strateegilisi menetlusi siiski ei algatanud (73%), 18% vastanud KOV-ideist algatati üks strateegiline menetlus.

80% vastajaist väitis, et nende vallal/linnal keskkonnastrateegiat ega -tegevuskava ei ole. 20% vastas jaatavalt, sealjuures vaid 4% kinnitas, et tegemist on eraldiseisva keskkonnastrateegia või -tegevuskavaga. 11% vastas, et keskkonnastrateegia on osa KOV-i arengukavast.

Enamik küsimustikule vastanud keskkonnapetsialistidest on kõrgharidusega (72%), 23%-l on keskeriharidus ja 5%-l keskharidus. Väga suur osa (54%) KOV-ide keskkonnapetsialistide kõrgharidusest on omandatud põllumajandus-, tehnilisel või metsanduserialal. Kuid vaid 23% KOV-i keskkonnapetsialistidest on omandatud kõrghariduse otseselt keskkonnavaldkonnas. 21% vastajaist hindasid oma haridust töös ettetulevate keskkonnaküsimuste lahendamiseks piisavaks. 79% tõi välja probleemid, mille lahendamiseks vastanute arvates haridusest ei piisa: kõige probleemsemateks peeti õigusalseid ja rakenduslikke küsimusi, samuti ristuvate huvide tasakaalustamist ja kompromisside otsimist.

Vastustest selgus ka, et väga suurel osal keskkonnapetsialistidest on pikaajaline KOV-is töötamise kogemus: 25% vastanutest on töötanud KOV-is 6–10 aastat ning 32% üle 10 aasta. 43% vastanutest on KOV-is töötanud 5 aastat või vähem, sh vaid 7% on töötanud KOV-is alla aasta.

Toetudes 49%-le kohalike omavalitsuste keskkonnavaldkonnaga tegelevate ametnike vastustele, võib kokkuvõtteks öelda, et peamised valdkonnad, millega kohalikud omavalitsused tegelevad, on jäätmemajandus ja veemajandus. Uuringus osalenud ametnike hulgas oli vaid 7% neid, kelle põhitöök on keskkonnaküsimustega tegelemine. KOV-ide keskkonnaametnikud on kõrgharidusega ja pikaajalise kohalikus omavalitsuses töötamise kogemusega. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduse muutmine 2003. aastal tõi kaasa olukorra, kus kahe aasta vältel ei olnud kohalikel omavalitsustel (ja maavalitsustel) kohustust läbi viia planeeringute keskkonnamõju hindamist. Seadusemuudatuse mõju ilmnes kohe ka detail- ja üldplaneeringute keskkonnamõju hindamise arvu languses. Mõnevõrra üllatav oli keskkonnamõju hindamise vähene arv ehituslubade menetlemisega seoses. Selline olukord võis osaliselt olla tingitud KMH protseduuri vähesest tundmisest või vähesest koostööst maakondliku keskkonnateenistusega kui KMH järelevalvajaga. Keskkonnamõju hindamise protseduuri kohta üldisemalt, aga ka KMH algatamise kaalutusotsuste tegemiseks kitsamalt oleks vaja süstemaatiliselt korraldada koolitusi ja õppepäevi.

8.5 Kasutatud allikad

1. Peterson, K., Uustal, M., *Ülevaade keskkonnamõju hindamise praktikast Eestis aastatel 2001–2004/2005*, in *Keskkonnamõju hindamise praktika uuring ja analüüs*, SEI-Tallinn, august-oktoober 2005, 37 lk.
2. *Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus*, in *RT I 1993*, 37, 558.
3. *Ehituseadus*, in *RT I 2002*, 47, 297.
4. *Jäätmeseadus*, in *RT I 2004*, 9,52.
5. *Veeseadus*, in *RT I 1994*, 40, 655.
6. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus*, in *RT I 2005*, 15,87.
7. *Keskkonnajärelevalve seadus*, in *RT I 2001*, 56, 337.
8. *Looduskaitseadus*, in *RT I 2004*, 38, 258.
9. Statistikaamet, *Statistika andmebaas*.
10. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus*, in *RT I 2000*, 54, 348 (kehtetu alates 03.04.2005).

Lisa 1. Küsimustiku vorm

Küsimustik kohalike omavalitsuste keskkonnaküsimustega tegelevatele spetsialistidele

Küsimustiku täitja:

Nimi:

Omavalitsus:

Ametinimetus:

1. Missuguste keskkonnaküsimustega Te oma töös kokku puutute? (palun täpsustage)

.....

2. Kas lisaks keskkonnaküsimustele tuleb Teil oma töös tegelda ka muude küsimustega? Kui jah, siis millistega? (palun täpsustage)

.....

3. Kui suur osa tööajast kulub Teil keskkonnaküsimuste lahendamiseks? (palun hinnake seda töömahtu)

- 3.1. Alla poole tööajast
 3.2. Ligikaudu pool tööajast
 3.3. Üle poole tööajast

4. Kas ja kui tihti olete oma töös kokku puutunud keskkonnamõju hindamisega (KMH algatajana ehk otsustajana)? (palun valige üks vastus)

- 4.1. Ei ole
 4.2. Jah, 1–2 korral
 4.3. Jah, 3–5 korral
 4.4. Jah, 6–10 korral
 4.5. Jah, rohkem kui 10 korral

5. Kui palju on Teie vallas/linnas tehtud ehitusloa väljaandmise otsuseid viimase 6 aasta jooksul? (palun kirjutage vastav arv)

2000. a – 2003. a –

2001. a – 2004. a –

2002. a – 2005. a –

6. Kui paljude ehituslubade puhul on algatatud keskkonnamõju hindamine viimase 6 aasta jooksul? (palun kirjutage vastav arv)

2000. a – 2003. a –

2001. a – 2004. a –

2002. a – 2005. a –

7. Kui palju üld- või detailplaneeringuid on algatatud viimase 6 aasta jooksul Teie vallas/linnas? (palun kirjutage vastav arv)

2000. a – 2003. a –
 2001. a – 2004. a –
 2002. a – 2005. a –

8. Kui palju keskkonnamõju strateegilise hindamise menetlusi on algatatud viimase 6 aasta jooksul Teie vallas/linnas? (palun kirjutage vastav arv)

2000. a – 2003. a –
 2001. a – 2004. a –
 2002. a – 2005. a –

9. Kas Teie vallal/linnal on oma keskkonnastrateegia või -tegevuskava? (palun täpsustage)

- 9.1. Jah,
 9.2. Ei

10. Missugune on Teie haridus? (valige üks vastus)

- 10.1. Keskkharidus
 10.2. Keskeriharidus (mis alal?)
 10.3. Kõrgharidus (mis alal?)
 10.4. Muu, mis?

11. Kas arvate, et Teie ettevalmistus on piisav töös ettetulevate keskkonnaküsimuste lahendamiseks?

- 11.1. Jah, täiesti piisav
 11.2. Ei, töös tuleb ette probleeme, mida ma ei suuda ise alati lahendada, need on peamiselt (võite valida mitu vastusevarianti, kuid sel juhul palun nummerdage vastused tähtsuse järjekorras):
 11.2.1. Õiguslased küsimused – keskkonnaõigus on väga keeruline, selles on raske orienteeruda
 11.2.2. Rakenduslikud küsimused – keskkonnanorme on palju ja neid on keeruline rakendada
 11.2.3. Huvirühmade kaasamine keskkonnamõju hindamisse
 11.2.4. Avalike koosolekute läbiviimine
 11.2.5. Ristuvate huvide tasakaalustamine ja kompromisside otsimine
 11.2.6. Muu, mis?

12. Mitu aastat olete sellel ametikohal töötanud (ka teistes omavalitsustes)?

.....

TÄNAME!

Palume ankeedi tagastada hiljemalt 20. jaanuariks 2006 aadressil:

helen.poltimae@seit.ee

faks 6 276 101

või

Helen Poltimäe

Säästva Eesti Instituut

pk 160, Tallinn 10502

Lisa 2. Kohalikes omavalitsustes (118) aastatel 2000–2005 väljastatud ehituslubade ja algatatud KMH-de seos

Jrk nr	Maakond	Vasta	Väljastatud ehituslubade ja algatatud KMH-de arv (sulgudes andmeid edastanud KOV-ide arv)																	
			2000		2001		2002		2003		2004		2005							
			ehitus-load	algatatud KMH-d	ehitus-load	algatatud KMH-d	ehitus-load	algatatud KMH-d	ehitus-load	algatatud KMH-d	ehitus-load	algatatud KMH-d	ehitus-load	algatatud KMH-d						
1	Harjumaa	11	2678 (11)	4 (11)	2663 (11)	5 (11)	3166 (11)	6 (11)	3299 (11)	9 (11)	4357 (11)	10 (11)	4770 (11)	19 (11)						
2	Hiiumaa	1	37 (1)	0 (1)	38 (1)	0 (1)	65 (1)	0 (1)	29 (1)	0 (1)	33 (1)	0 (1)	42 (1)	0 (1)						
3	Ida-Virumaa	10	162 (4)	4 (5)	177 (6)	3 (6)	285 (8)	8 (8)	138 (9)	5 (9)	210 (9)	7 (10)	331 (10)	13 (10)						
4	Jõgevamaa	7	88 (6)	0 (7)	85 (6)	1 (7)	145 (6)	0 (7)	137 (7)	0 (7)	193 (7)	0 (7)	203 (7)	1 (7)						
5	Järvamaa	9	77 (8)	0 (7)	75 (8)	1 (7)	110 (8)	0 (7)	98 (9)	1 (8)	151 (9)	4 (8)	184 (9)	8 (9)						
6	Läänemaa	7	55 (6)	0 (7)	70 (6)	1 (7)	95 (7)	0 (7)	170 (7)	1 (7)	126 (7)	2 (7)	220 (7)	1 (7)						
7	Lääne-Virumaa	7	207 (5)	1 (5)	211 (5)	2 (5)	178 (5)	2 (6)	205 (7)	6 (7)	235 (7)	7 (7)	336 (7)	2 (7)						
8	Põlva	6	20 (4)	0 (5)	13 (4)	1 (5)	25 (4)	1 (5)	31 (5)	0 (5)	79 (6)	2 (6)	86 (6)	0 (6)						
9	Pärnumaa	6	92 (4)	1 (6)	72 (4)	1 (6)	117 (4)	2 (6)	127 (6)	2 (6)	207 (6)	1 (6)	251 (6)	0 (6)						
10	Raplamaa	6	21 (4)	0 (4)	21 (4)	0 (4)	44 (4)	0 (4)	100 (6)	0 (4)	193 (6)	1 (5)	216 (6)	1 (5)						
11	Saaremaa	6	103 (5)	1 (6)	110 (6)	1 (6)	124 (6)	1 (6)	160 (6)	2 (6)	175 (6)	1 (6)	254 (6)	5 (6)						
12	Tartumaa	12	359 (8)	0 (8)	373 (8)	1 (8)	494 (8)	0 (8)	576 (11)	1 (11)	1003 (12)	2 (11)	1030 (12)	4 (11)						
13	Valgamaa	5	15 (5)	0 (5)	14 (5)	0 (5)	20 (5)	0 (5)	48 (5)	2 (5)	48 (5)	3 (5)	68 (5)	3 (5)						
14	Viljandimaa	10	71 (9)	0 (8)	77 (9)	0 (8)	113 (9)	1 (8)	119 (10)	1 (8)	180 (10)	4 (9)	224 (10)	5 (9)						
15	Võrumaa	7	127 (7)	0 (5)	163 (7)	0 (5)	188 (7)	1 (5)	130 (7)	1 (5)	207 (7)	2 (5)	238 (7)	1 (6)						
	KOKKU:	118	4112(87)	11(90)	4162(90)	17 (91)	5169 (93)	22 (94)	5367 (107)	31 (100)	7397 (109)	46 (104)	8453 (110)	63 (106)						

Lisa 3. Üld- ja detailplaneeringute algatamine 114 KOV-s aastatel 2000–2005¹⁰⁹

Kohalik omavalitsus	Algatatud üld- ja detailplaneeringud 2000–2005. a.						Kasvav, kahanev või stabiilne trend võrreldes baasaastaga
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
HARJUMAA							
Aegviidu Vallavalitsus	2	1	3	3	3	4	kasvav
Anija Vallavalitsus	2	2	5	13	10	10	kasvav
Harku Vallavalitsus			67	67	89	73	kasvav
Jõelähtme Vallavalitsus	5	20	39	33	71	74	kasvav
Loksa Linnavalitsus	0	0	8	6	3	5	kasvav
Maardu Linnavalitsus	6	8	19	10	14	16	kasvav
Raasiku Vallavalitsus	3	6	14	13	33	27	kasvav
Rae Vallavalitsus	8	17	30	40	65	74	kasvav
Saue Linnavalitsus	10	7	7	9	7	10	stabiilne
Tallinna Linnavalitsus (Keskkonnaamet)	279	55	212	321	187	76	kahanev
HIUMAA							
Kõrgessaare Vallavalitsus	4	0	3	26	37	27	kasvav
IDA-VIRUMAA							
Aseri Vallavalitsus	0	2	0	4	7	2	kasvav
Illuka Vallavalitsus		1	1	1	3	2	stabiilne
Jõhvi Vallavalitsus	1	3	17	18	22	26	kasvav
Kiviõli Linnavalitsus	1	0	0	1	2	4	kasvav
Kohtla-Järve Linnavalitsus	2	1	3	5	13	28	kasvav
Lohusuu Vallavalitsus					2	2	stabiilne
Lüganuse Vallavalitsus	0	0	0	7	5	6	kasvav
Maidla Vallavalitsus						1	stabiilne
Mäetaguse Vallavalitsus			1	2	2	3	kasvav
Sillamäe Linnavalitsus	4	6	6	9	7	9	kasvav
Tudulinna Vallavalitsus				2	0	2	stabiilne
Vaivara Vallavalitsus		0	1	1	1	7	kasvav
JÕGEVAMAA							
Jõgeva Linnavalitsus	16	10	19	4	9	10	kahanev
Jõgeva Vallavalitsus	0	0	0	1	0	2	stabiilne
Pajusi Vallavalitsus					1	1	stabiilne
Pala Vallavalitsus		1	4	2	7		kasvav
Palamuse Vallavalitsus	0	0	0	0	1	1	stabiilne
Põltsamaa Linnavalitsus	7	7	8	6	3	0	kahanev
Põltsamaa Vallavalitsus	3	9	15	5	4	5	kasvav
Torma Vallavalitsus	0	0	0	1	1	0	stabiilne

¹⁰⁹ Tühjad lahtrid tähendavad andmete puudumist. Baasaastaks on valitud iga KOV-i puhul eraldi esimene aasta, mille kohta on andmed saadaval. Võrreldud on ainult viimast ja esimest aastat ning kõikumist ühe planeeringu võrra käsitletakse stabiilsena.

JÄRVAMAA

Ambla Vallavalitsus	0	0	0	1	0	0	stabiilne
Imavere Vallavalitsus		1	1	2	1	4	kasvav
Järva-Jaani Vallavalitsus	0	1	0	0	0	1	stabiilne
Kareda Vallavalitsus	0	0	0	0	1	0	stabiilne
Koigi Vallavalitsus	0	0	0	1	1	1	stabiilne
Paide Linnavalitsus	8	4	17	7	8	9	stabiilne
Paide Vallavalitsus		1	3	1	2	14	kasvav
Türi Vallavalitsus	6	6	7	6	8	7	stabiilne
Väätša Vallavalitsus	0	0	0	0	1	1	stabiilne

LÄÄNEMAA

Haapsalu Linnavalitsus			34	34	35	35	stabiilne
Hanila Vallavalitsus	2	1	5	9	7	8	kasvav
Lihula Vallavalitsus	0	0	0	4	5	2	kasvav
Kullamaa Vallavalitsus	0	0	0	0	0	4	kasvav
Martna Vallavalitsus	0	0	0	0	0	2	kasvav
Noarootsi Vallavalitsus	0	4	3	11	20	6	kasvav
Taebla Vallavalitsus	1	1	2	3	0	0	stabiilne

LÄÄNE-VIRUMAA

Laekvere Vallavalitsus	0	1	0	0	0	0	stabiilne
Rakvere Linnavalitsus	9	6	18	17	23	20	kasvav
Sõmeru Vallavalitsus				4	2	8	kasvav
Tamsalu Vallavalitsus	1	1	1	1	1	0	stabiilne
Vihula Vallavalitsus	15	15	15	15	15	15	stabiilne
Viru-Nigula Vallavalitsus			1	5	4	7	kasvav

PÕLVAMAA

Kõlleste Vallavalitsus					1	1	stabiilne
Laheda Vallavalitsus	0	0	0	0	2	0	stabiilne
Mikitamäe Vallavalitsus	1	1	0	7	7	7	kasvav
Orava Vallavalitsus			1	0	1	1	stabiilne
Põlva Vallavalitsus		2	2	4	5	10	kasvav
Räpina Vallavalitsus	5	5	5	5	5	5	stabiilne
Värskä Vallavalitsus	0	1	1	5	9	1	stabiilne

PÄRNUMAA

Halinga Vallavalitsus					3	5	kasvav
Paikuse Vallavalitsus	14	11	15	20	17	29	kasvav
Saarde Vallavalitsus				1	1	1	stabiilne
Sauga Linnavalitsus	6	7	6	8	10	6	stabiilne
Surju Vallavalitsus	0	1	0	3	4	4	kasvav
Tõstamaa Vallavalitsus	1	0	3	3	3	9	kasvav
Varbla Vallavalitsus	0	3	7	11	12	9	kasvav

RAPLAMAA

Juuru Vallavalitsus	0	0	0	1	1	1	stabiilne
Järvakandi Vallavalitsus	0	0	0	1	0	1	stabiilne
Kaiu Vallavalitsus	0	0	0	1	0	1	stabiilne
Kohila Vallavalitsus	3	4	3	29	16	30	kasvav
Märjamaa Vallavalitsus	2	2	4	4	6	2	stabiilne
Raikküla Vallavalitsus			1	1	0	0	stabiilne
Rapla Vallavalitsus				1	0	0	stabiilne

SAAREMAA

Kuressaare Linnavalitsus	71	57	56	34	13	29	kahanev
Kärla Vallavalitsus	0	0	0	0	0	3	kasvav
Leisi Vallavalitsus	2	8	4	7	5	4	kasvav
Mustjala Vallavalitsus	1	2	6	4	8	12	kasvav
Orissaare Vallavalitsus			1	4	4	4	kasvav
Salme Vallavalitsus		2	6	18	8	16	kasvav

TARTUMAA

Elva Linnavalitsus	5	9	19	16	5	9	kasvav
Haaslava Vallavalitsus	0	4	5	4	12	15	kasvav
Laeva Vallavalitsus	1	0	0	0	0	0	stabiilne
Mäksa Vallavalitsus	0	0	0	0	1	5	kasvav
Puhja Vallavalitsus	1	0	0	0	1	1	stabiilne
Rannu Vallavalitsus	0	2	1	1	8	3	kasvav
Rõngu Vallavalitsus	3	5	4	7	3		stabiilne
Tartu Linnavalitsus (Linnamajanduse osakonna keskkonnateenistus)	46	37	79	67	63	52	kasvav
Tartu Vallavalitsus	4	6	7	11	33	28	kasvav
Tähtvere Vallavalitsus	2	2	5	11	16	25	kasvav
Vara Vallavalitsus					2	4	kasvav
Võnnu Vallavalitsus	0	0	0	2	0	0	stabiilne

VALGAMAA

Helme Vallavalitsus	0	2	4	1	4	3	kasvav
Sangaste Vallavalitsus	0	0	0	1	2	3	kasvav
Taheva Vallavalitsus	0	0	0	0	2	0	stabiilne
Õru Vallavalitsus	0	0	0	0	0	1	stabiilne

VILJANDIMAA

Abja Vallavalitsus	0	0	0	0	0	0	stabiilne
Halliste Vallavalitsus	1	0	0	1	0	0	stabiilne
Karksi Vallavalitsus	0	2	1	2	4	5	kasvav
Kolga-Jaani Vallavalitsus	0	0	0	1	1	0	stabiilne
Kõpu Vallavalitsus			2	0	1	0	kahanev
Pärsti Vallavalitsus	0	2	1	11	7	5	kasvav
Saarepeedi Vallavalitsus	0	1	1	3	6	10	kasvav
Suure-Jaani Vallavalitsus	0	5	8	19	6	7	kasvav
Tarvastu Vallavalitsus	1	0	1	2	2	2	stabiilne
Võhma Linnavalitsus	1	1	1	0	1	0	stabiilne

VÕRUMAA

Antsla Vallavalitsus	0	0	0	1	1	2	kasvav
Mõniste Vallavalitsus	0	0	0	0	0	0	stabiilne
Sõmerpalu Vallavalitsus	0	0	0	0	2	2	kasvav
Vastseliina Vallavalitsus	1	1	1	2	2	2	stabiilne
Võru Linnavalitsus			20	18	16	14	kahanev
Võru Vallavalitsus	1	0	1	2	6	6	kasvav

	KOvide arv	%
Kasvav trend	60	53
Stabiilne	48	42
Kahanev trend	6	5
KOKKU	114	100